

SIR JAMSETJEE JEJEEBHOY, (First Baronet).

In whose honour The Sir Jamsetjee Jejeebhoy Translation
Fund was established.

THE DĪNKARD

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE FIRST PART OF
BOOK VIII, WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN
CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH
AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND
A GLOSSARY OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,
PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA,
BOMBAY.

VOLUME XV.,

BOOK VIII.,

CONTENTS OF THE AVESTA NASKS, PART I.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES
OF THE
SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

London :

KEGAN PAUL, TRENCH, TRÜBNER & CO.

IN THE YEAR 1285 OF YAZDAZARD, AND 1916 OF CHRIST.
(*All rights reserved.*)

BOMBAY

PRINTED AT

THE BRITISH INDIA PRESS, BY B. MILLER:

AND

THE SANJ VARTMAN PRESS, BY P. C. PATHAN:

PUBLISHED IN INDIA BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

85, CUMBALLA HILL, BOMBAY.

CONTENTS.

	PAGES.
SOUVENIR PREFACE by Prof. Dr. James H. Moulton, D.D.	v-vi.
EDITOR'S INTRODUCTION	vii-xviii.
THE PAHLAVI TEXT OF THE DĪNKARD, BOOK VIII., (Chaps. I-XXI) with transliteration in Roman characters	1-97.

ENGLISH TRANSLATION OF THE DĪNKARD, BOOK VIII, (CHAP. I-XXI.)

	PAGES.
Pahlavi Introduction: enumeration and classification of the Nasks.	1-8.
CHAPTERS	
I. Sūdgar Nask	8-9.
II. Varsht-mânsra Nask	9.
III. Baga Nask	10.
IV. Dâma-dâta Nask	11-12.
V. Nâdar Nask	12.
VI. Pâjag Nask: The performance of Gâhanbârs with due offerings, a highly meritorious act (§§ 1-3); appointment and duties of a high-priest therein (§§ 4-9); divisions of time and coming of the <i>fravâhars</i> (§§ 10-13); sins affecting the soul, and punishment thereof (§§ 15-16); position of various priests; apostasy, doubt about the Law of God (§§ 17-19); approach and duration of summer and winter, and the names of months, days, <i>etc.</i>	12-17.
VII. Ratû-dâta-haitag Nask	17-18.
VIII. Barish Nask: good and bad habits; learning and its power; omniscience and other dispositions of the Creator Ahura-mazda	18-21.
IX. Kashkîsrûb Nask	21-22.
X. Vishtâspa-sâsta Nask: instruction unto Kaô-Vishtâspa (§ 1); visit of the Ameshaspentas (§§ 2-3); war against Arjâspa (§ 4)	22-23.
XI. Vashtag Nask	23.
XII. Chitra-dâta Nask: races of mankind and their dispersion in different regions of the world (§§ 1-4); the monarchs of • Irân from Haôshyangha to the advent of Zarathushtra (§§ 5-16); later dynasties (§§ 17-19); knowledge of profes- • sions (§ 20)	24-31.

CHAPTERS.	PAGES.
XIII. Spend Nask: birth of Zarathushtra (§ 1); his conference with Ahuramazda and the Ameshaspentas (§§ 5-6); his obtaining the wisdom of omniscience (§§ 7-8); his conversion of mankind (§ 10); the advent of the three future prophets and their millennia (§§ 12-15)	31-35.
XIV. Bagân-yasht Nask: adoration of the sacred beings and the duties of the adorers	36.
XV. Patkâr-radistâna section of the Nikâdûm Nask: misery in this world owing to man's sinfulness; magisterial inquiry; different types of evidence and classes of magistrates (§§ 5-15); punishment of criminals without a trial; counter-assaults	36-41.
XVI. Zadamistâna section of the same Nask: various kinds of assaults; begging and giving; use of weapons while assaulting; conflicts resulting from assaults, and similar other crimes by men, women, and children: manumission of slaves; responsibility of parents for the crimes of their children. .	41-45.
XVII. Rêshistâna section of the same Nask: wounds, limbs of the body, effects of assaults (§ 4); modes of assaulting, and the use of weapons therein; wounds and their cure	45-48.
XVIII. Hamêmâristâna section of the same Nask: accusations, true and false; pollution; abstinence by a pregnant woman; a high-priest's authority to forgive (§ 14); settlement by a plaintiff, <i>margarjân</i> sinners, and confession (§§ 16-20); blow with some weapon, curing a wounded man, taking security from an accused, representation by a pleader, and intercession (§§ 21-25); assaults, furious and free; testing a weapon, punishment of minors, and disposal of property before death (§§ 26-30); killing a foreigner; tormentors of the pious, and their punishment; smiting the living and the dead; firewood, ordeals, physicians, and entrapping a horse; use of weapons in assaults, causing bad wounds and atonement for the same, holding the tail of a horse, sorcery, compensation to a plaintiff, summons, difference of opinion, and confession regarding crimes (§§ 41-49); sin of a teacher; a man's duty to rescue a good man from distress, and recovering his property from thieves (§§ 50-54); fettering a non-Îrânian to prevent pollution, restraining assailants, penitence, avoiding a <i>margarjân</i> , giving information about a holy man, killing a <i>margarjân</i> , and sorcery	48-61.
XIX. Fifth section of the same Nask: an armed man riding to attack another, how to act on knowing a plot of robbery or murder, postponing a <i>margarjân's</i> death, futility of legal argument before a <i>môbadân-môbad</i> , joint-sinners, and fool	

CHAPTERS

PAGES.

•	for travellers (§§ 1-7); punishment of magistrates, arresting relations for a man's crime, power arising from worthiness, complaint and procedure during the trial, and a privileged wife can complain for her husband (§§ 8-11a); particulars about ordeals (§§ 12-19); disputed possession, reversing a judge's decision, various disputes about property, woman's fitness as a witness or a judge, pledge, partner's property, proof of ownership, theft of a woman, a high-priest instructing his pupils not to appeal, gift to the pious, thrice undergoing an ordeal, charms of magicians, various ordeals, and the mode of their performance (§§ 20-43); the property of a migrating priest, residuary property, penalty for stealing different kinds of cattle, complaints and claims by three persons, three thieves, arresting a native for theft; and extent, time, and order of hearing in legal proceedings (§§ 44-53); ordeals, walking on a water-skin, squandering wealth, dispute of ownership, expert evidence, suppressing apostasy, sources of virtue and vice, affliction from unatoned sin, <i>tanâpûhar</i> sin, and trial by ordeal in disputes about property (§§ 54-68); judgment must be according to the sacred books, selling man and animals as free from defects, appointment and qualifications of judges, false decisions are injurious, litigation among thieves, deposit of property and its delivery (§§ 69-80); dispute about parents' debts, when woman and children are liable to be <i>margarjân</i> , recovering one's property, false prosecution, litigation between husband and wife, giving in marriage the daughter of a deceased father, keeping a maiden unmarried, sins of maidens, giving food and wife to a Mazda-worshipper, punishing a sorcerer, duration of days, and length of <i>frasangs</i> (§§ 81-99); feeding an injured cattle, slaughtering a sheep, certainty and doubt, similarity of evidence, false judgment, gift to the undeserving, and gifts and proper gifts (§§ 100-109); punishment and atonement of sinners and assailants, all prosperity was given to Zarathushtra and his disciples, care of the wounded, keeping a promise, sin of discord, hostages, taking over something belonging to a non-Îrânian, sin of extortion, and tyranny of a chief (§§ 110-121); insinuation of a thief, thieves must confess their crimes, helping to recover stolen property, sin of giving a woman once engaged with one man to another, cheating an ignorant
•	man, interceding in a litigation, qualifications of a lord, indisputable decisions, examination after confession,
•	misappropriation by a trustee, delay in legal proceedings,

CHAPTERS

PAGES.

	and a woman without a guardian (§§ 122-134) ; written authorities, sin of intimidation, restoring plundered property, harmony in a family, squandering property in trust, falling of a tree, accumulation of sin, defilement, preventing a fight, counter-assaults, confiscating a <i>margārjân's</i> property, abetting a sin, complaint against a trustee, sin of deciding according to the claimant's birth, and sin of handing over an Irânian to a non-Irânian (§§ 135-152) ; the greatness of a holy man's gift, dispute with a heretic, speaking the truth, sin of disuniting holy people, opposition of Aharman to Rashnu, Rashnu's complaint to Ahuramazda, a truthful judge, reward of industry, true and false judges ; learning the Gâthâs, Hâdaôkhata, and Dâta, and the greatness of the latter for a judge ; property unfit as security ; ten friends ; divisions of this Nask and reasons thereof.	62-89.
XX.	First section of the Dûbâsrûjid Nask : arrest, crime, punishment, and imprisonment of a thief ; fetters, cost of the accusers, hard labour, branding a thief ; kinds of theft ; conspiracy for a theft ; acquitting a thief ; theft by minors and women ; property preserved from being stolen ; evidence of a thief ; kinship with thieves ; difference between theft and plunder ; restoring stolen property, protectors of thieves	89-93.
XXI.	Second section of the same Nask : a collection of varied subjects ; responsibility for the sin of a relative ; instructing a minor and his sins ; non-slaughtering, disposal of the property of a hero slain in war ; a woman's attitude towards two <i>margārjâns</i> ; a famished warrior finding food-supplies belonging to another ; wrongful detention of property (§§ 1-7) ; delays of a judge ; wrong decisions ; functions of judges ; interpretation ; an awful judge ; kinds of judges ; swindling by a judge ; women and minors when fit to become judges ; indebtedness of pupils : a pending decision.	93-97

A SOUVENIR PRÉFACE TO VOLUME XV OF THE DINKARD

BY

PROFESSOR JAMES HOPE MOULTON,
Manchester University.

To

SHAMS-UL-ULAMA DASTUR DARAB PESHOTAN SANJANA.

DEAR DASTUR DARAB,

I greatly value the privilege of expressing the hearty congratulations which are so richly merited on the appearance of yet another volume of your monumental work. I am writing in great haste in the last day or two of my all too brief stay in the beautiful city of Bombay, which I am afraid I shall only see again for a short time before I go back to my own country. But these few words are an opportunity of putting in permanent form—for a place in such a work as this ensures permanence—the satisfaction with which a student from the West sees the industry and scholarship that is productive here. It is good that a hereditary leader of religion should be a hereditary leader of scholarship; and not the least of many points of interest in this massive undertaking is the exhibition of long and often dreary toil so faithfully expended on a work that comes to you from your revered father and predecessor. Of the multifarious and perplexing problems you have had to wrestle with, I cannot speak with knowledge. Avestan and Old Persian are my “second language,” as you say in your academic phrase out here; and when so exacting a subject as Greek stands first, there is no time left in a busy teacher’s life for the addition of anything so serious as Pahlavi. But I know enough of its terrors to appreciate the scholarship demanded in one who would produce an adequate edition of the Dinkard. Your work has been before the select jury of competent critics for many years now, and if I want to discover what the Dinkard contains I come to

your English without misgivings, though I have no knowledge of the original by which to check its renderings.

In this part of your work you are enjoying relative ease, as you are not a pioneer as in the earlier part. It is with hearty satisfaction that I read your judgment upon your great predecessor, Dr. E. W. West, as translator of Books VII to IX. The attack made upon that prince of scholars seems to have been dictated by great fullness of ignorance, and not a small spice of Teutonic jealousy. With your ample endorsement of the accuracy of Dr. West's work, no one is likely to endanger his own reputation by criticising the master again.

On the subject-matter of this volume I must not express myself. A Table of Contents is not an exciting form of literature; but when it is the only part of a valuable book which has escaped the ravages of time, we are obliged to be content. How many of these short sentences suggest lost pages which would be of profound interest! Even law has sometimes flashes of human life in it which laymen might be glad to study. And where the text runs into matters affecting History and Religion, we can all join in renewed lamentation that so much has been lost from our inheritance.

I must not fail to congratulate with you the Trustees of the Parsi Panchayat, whose enlightened policy has enriched scholarship with books that could never have seen the light had they depended on the profits of a large circulation. I hope that long after my association with the Parsi community has passed into the store of happy memories, you will be in the continued enjoyment of health for the prosecution of these researches by which you have added so much to the materials for the history of your ancient religion. Believe me, my dear Dastur,

Faithfully yours,

JAMES HOPE MOULTON.

*Y. M. C. A., Byculla,
March 1916.*

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dinkard to the end of Book VII. The present volume places before the public the Pahlavi text and translations of the first twenty-one chapters of Book VIII. The only old MS. available for the editing of Book VIII. is DM. which I have followed while preparing this edition. Eight folios containing the text of Book VIII., chapters VI., § 5—XVIII., § 36, which are missing in DM., the manuscript existing in the Mullâ Ferôze Library in Bombay, are found in DP., and are availed of by the editor. The collations contained in the footnotes to pages 12 to 50 of the Pahlavi text are from these missing folios; for the rest I am indebted to the original manuscript DM.

The edition of the Pahlavi text of Book VIII. has now been put before the public for the first time, accompanied by a translation in English as well as in Gujerati. An attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translation as readable as possible for the layman without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for the student of the language. No pains have been spared to enhance the utility of the work by the addition of copious notes illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Book VIII. is a very interesting and important part of the voluminous Pahlavi work, the Dinkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Nasks or Avesta books relating to the Zarathushtrian Religion. It appears that at the time when this book of the contents was written the whole of the sacred Avesta literature, or its

Pahlavi Version, with the only exception of the *Yashtag Nask*, must have been extant. The writer seems to have relied more on the Pahlavi Version, for where he could not obtain the Pahlavi Version, as in the case of the *Nâdar Nask*, he has abstained from giving the contents of that particular Nask. As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having studied them personally, for when we compare his analysis of the *Vendîdâd* with the contents of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original.

Ancient Zarathushtrian Avesta scriptures have suffered much through the ravages of time; but it is our good fortune that through the Dinkard, Books VIII. and IX., we can get some idea of their scope and contents.

Surveying Book VIII. as a whole, the reader cannot but be impressed by the high social, moral, religious and legal institutions in vogue among the ancient Iranians of the times when these Nasks were written. These people were completely free from the idolatrous and superstitious customs of their neighbours who surrounded them on all sides, and gloried in their pure Mazdayasnan Revelation consciously and earnestly shunning evil in all its forms. The high-priest appears to have been vested with great powers in matters social, religious, and legal; and great respect must have been paid to his decisions in all disputes referred to him. The Dâtic Nasks on Law classify various crimes with great exactitude, and attempt at enunciating a law of Evidence and of Procedure, which at once testifies the high stage of civilization attained by the then Iranians (*Vide* chaps. XV-XX).

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the author discreetly formulates a definite plan for himself in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First, he

purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks; and then a detailed description "of what is accessible in its different *his* and *fragments*" (§ 22). This plan, somehow the author does not observe throughout the treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters, and tolerably well till we reach the end of chap. XIV. From chap. XV, he appears to have abandoned his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plan and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Nasks are primarily classified into the Gâthie, the Dâtic, and the Hadha-mâthric; the first division representing spiritual knowledge, the second earthly, and the third that "lying between these two." However, the writer himself acknowledges (see his Introduction), that this distinction cannot be strictly enforced, as "in all the three (divisions) all the three are (included)". Here the Ahunavairya is taken to be the quint-essence of all knowledge, and accordingly this threefold division is made to correspond to the three mortal long contained in it, and the twenty-one Nasks, arranged in no order, regardless of the division to which they belong, are made to correspond to the twenty-one words contained in the same strophe. (*Vide* English Trans., p. 4, foot note a).

Chapters I. to III. give a bare outline of three Gâthie Nasks—Sudgar, Varshitmansra, and Baga—respectively. These deal with extolling the meritoriousness of the first utterance of Ahuramazda and of the good Religion; the birth and the teaching of Zarathushtra; the Revelation of Ahunavairya; and similar other subjects. An exhaustive account of these three Nasks is given in Book IX., chaps. II. to LXVIII., and the reader is referred to these for further interesting details.

The Hadha-māthric Nasks begin from chap. IV., and continue on till chap. X. The Dâma-dâta (chap. IV.) deals with creation, and thus furnishes a basis for later Pahlavi works like the *Bândahishna* and the *Selections of Zâdsparum*. It is significant to note that we know nothing more about the Dâma-dâta Nask beyond what is given in this Book VIII. The Nask, however, is directly quoted in the first half of the *Selections of Zâdsparum*, and *Shâyast-lî-Shâyast* chaps. X. and XII. Looking to the contents we observe that the word 'creation' connoted creation in the spiritual as well as in the material world. In the material world the creatures descend to fight against the 'life-destroyer,' *i. e.*, Ahriman. The Nask further tells us about the cause and the purpose of creation.

The contents of the Nâdar Nask (chap. V.) are not given, as its Pahlavi version was not accessible to the author.

The Pajag Nask (chapter VI.) is exclusively devoted to an account of various religious ceremonials prevailing among the people. It contained explanations about the sacrifice of quadrupeds and sheep; which quadrupeds it is lawful to eat; the performance of Gâhanbars or season-festivals, and the spiritual merit accruing therefrom; the obligation of giving in charity during the *Fravardigân* days; and the duty of the priests to help forward the religious object of the people therein. The Nask, incidentally, also discussed the divisions of time, and the regular approach of various seasons. It thus leads a further argument for the reform of the existing Pârsi calendar, for it says that the Fravardigân days come at the end of the past and the beginning of the new year, and during these days "occur the passing away of winter, and the coming of summer" (§ 11).

Chapter VII. gives us the contents of the fourth Hadha-māthric Nask, Ratû-dâta-haitag. It specially dealt with the

office of the high-priests ; and customs and laws which were religious and obligatory (§§ 1-2), such as the invocation of the worshipful spirits including the Ameshaspentas (§ 3). According to the *Ravâyat*, a part of this Nask corresponded to the *Zamyâd Yasht*, and gave a geographical description of all seas, mountains, and lands.

The next Nask, *Barishi* (chap. VIII.) is a book describing the functions of the exalted humanity. It explained how kings should rule, and what should be the decree of the judges of the good Religion. Good as well as bad habits of a man are enumerated, and so also various ways of preserving health and beauty.

The *Kashkîsrûb* Nask (chap. IX.) contains statements regarding the performance of purification, the symptoms of and precautions against the periodical sickness of women ; truthfulness, and winning over people from wickedness to righteousness, from demon-worship to Ahuramazda-worship.

The *Vishtâspa-sâsta* Nask (chap. X.) is chiefly historical, and as its name signifies records the conversion of Kâc-Vishtâspa by Zarathushtra and the various proofs adduced by the latter to convince his royal patron about the lofty character of his divine message (§§ 1-3). The rest of the Nask is devoted to the great war waged for the cause of the good Religion between Vishtâspa and Arjâspa the Khyaônian who is said to be instigated by Aeshma the demon of wrath. This calls to our mind the almost identical phraseology used by Darius in his famous Behistun Inscriptions about his enemies, who are said to be instigated by *draôgha*, the demon of falsehood. It was perhaps this Nask, the last in the Hadhamâthric series, which furnished a basis for books like the *Yâdgâr î Zarîrân*, and for other popular statements about the leading to Ahuramazda worship by the great Prophet Zarathushtra.

The Vashtag Nask has almost completely perished, as the Avesta text as well as its Pahlavi version did not survive even in the time of the author of the Dinkard, Book VIII. The *Ravâguts* are the only sources from which we can get some information regarding this Nask (*vide* my English translation, p. 23, note 4). We can say in general that it was concerned with an account of various religious and social customs. It stands fifth among the Gâthic Nasks (*vide* the Pahlavi Introduction §§ 7-8).

The author next takes up (in accordance with the order formulated in his Introduction § II.) the Chitra-dâta Nask (chap. XII.) which is sixth in the Dâtic series. This, like the latter portion of the *Zamyâd Yasht*, may well be called an abridged *Shâluuâmah*. It begins to trace the descent of the various races of mankind from the first man Gayômar, who, we are told, was produced by Ahuramazda for the manifestation of his embodied condition (§ 1). The different races which subsequently come into being migrate and disperse themselves in different parts of the world. The author then fixes his attention to the royal families of Irân, and enumerates the names of the great kings beginning with Haöshyangha and ending with Kae-Vishtâspa (§§ 5-19). It is remarkable that the historical references in the Avesta cited in this chapter, relate only to the Peshdâdian and the Kayânian kings, and end with Avarethrabah, the pious high-priest of the Zarathushtrian epoch. It proves beyond all doubt that the existing Avesta was composed long before the Achæmenian period (see my English Translation, p. 30, footnote 1).

The Spend Nask (chapter XIII.) is the last of the Gâthic Nasks, and contained an account of the history of the birth and life of Zarathushtra. The last three sections (12-15) are devoted to the three future benefactors of the world, namely, Aûshidar, Aûshidarmâh, and Saökshâs, and their millenniums,

ending with the Renovation of the world. Thus we see that The *Dīnkard*, Book VII., which contains the Pahlavi *Zarathushtra-Nāmag* and the future events till the final Resurrection has been based on the Spend Nask. This Nask is again referred to in Book IX.

The Bagân-Yasht (chapter XIV.), as its name indicates, is a book about the "adoration of the good spirits," and contains a description of the good spirits including Ahramazda, who stands first and foremost among them. Evidently, our extant literature of the Yashts formed a part of this Nask. Dr. West adopts the same view (S. B. E. Vol. XXXVII, p. 35, n.; p. 470, n.) and is corroborated by Prof. Darmesteter who works out the theory in greater detail (Darmesteter, II., XXVII.). The *Ravâpyats* also help us to come to the same conclusion.

From chapter XV., as observed above, the author begins to give a separate account of each section contained in the Nask under consideration. This chapter introduces us to the *Putkâr-radistîna* section of the Nikâdûm or more properly Vidâtûm Nask. It gives us a code of laws for guiding a magistrate in punishing assaulters. Criminal procedure and the admissibility of evidence in different cases are the two points first raised for consideration. Cases are broadly divided into two classes: (1) wherein unity subsists, and (2) wherein it does not subsist; or to speak in modern phraseology (1) contested, and (2) non-contested cases. Evidence is similarly classified into verbal, and demonstrable; and the different ways of leading each class thereof in different cases is next described in detail (§§ 5-8). Magistrates again are of twelve kinds (§ 9). These are divided into sections, and each section has its limitations to admitting evidence and inflicting punishments on offenders (§§ 10-18).

The description and definition of various offences chiefly those of different kinds of assaults are discussed in the next

section, *Zodamistāna* (chap. XVI.) Looking at this chapter we learn that the term assault includes other serious offences which result therefrom, *e. g.*, simple and grievous hurt, riot, intimidation, and even murder, (*vide* §§ 1-2, 4-7, 9-10). Section 3 appears to have little connection with the subject in hand, as it deals with charity, parsimony, and dignity. So also § 8, which speaks about liberating a slave. Section 3, furthermore, illustrates one of the characteristics of the literary style of the *Dīnkard* and a few other Pahlavi works composed about the same period. Here the author tries to classify methods of begging and giving. In doing so he indulges in a mere verbal classification, which it must be acknowledged is almost logically exhaustive, but which at the same time has very little significance beyond showing the author's lucidity of thought.

The third section *Raêshistāna* (chap. XVII.) is devoted to a description and classification of various kinds of wounds, caused in different ways, by different weapons. It shows clearly that in those times before meting out punishment, all the circumstances which tend to enhance or reduce the heinousness of the crime were taken into consideration.

The fourth section of the *Nikâdûm Nask* is called *Hamêmr-istāna*, which means a code relating to accusations (chapter XVIII.) While the previous sections are devoted almost exclusively to assaults and wounds, this one discusses various other offences against the person and property of a man, *e. g.*, wrongful detention, starvation, extortion, plunder, theft, magical incantations, and such others (§ 1). A man commits sin if he falsely charges another of having committed any of the above offences (§ 2). Violations of certain social customs, which are regarded necessary for the preservation of public health, are next referred to (§§ 3-6). We notice the existence of some law regarding the admissibility of confessions

as evidence in a trial (§ 19). So also we find that the institution of releasing an accused person on bail, and those of arbitration and of being represented by a pleader, must have been in vogue among the ancient Irànians (§§ 23-25, and *seq.*) A discussion about various kinds of assaults and hurts again intervenes (§§ 26-37). The ancient Iràman lawgiver employed one more method of discovering the guilt of an accused, when the evidence before him did not enable him to come to a definite conclusion—that of trial by ordeal. This was not similar to that employed by Europeans in feudal times, wherein two champions fought a combat to maintain their own cause, and wherein the result depended often on stratagem and skill in using arms. The Irànians whenever they wanted to prove the guilt or innocence of a man, subjected him to undergo an ordeal, in which natural elements like heat and cold, and not human skill, performed the chief part (§ 38, see also chap. XIX § 12, and *seq.*) Then the section discusses in detail the use of weapons while assaulting (§§ 41-46): the injury to a man's person and property, and his right to claim compensation for it (§§ 47-49); our duty to relieve a holy man from distress (§§ 52-54); arresting non-Irànians for the prevention of crimes (§§ 55-56); advantages of penitence (§ 59); arresting a *margarjân* sinner, *i. e.*, one worthy of death, and the execution of punishment upon him (§§ 62-65).

Chapter XIX. contains the last section of the *Nikâdûm Nask*. This section also dealt with various rules of procedure and of punishing offenders. The different kinds of ordeals and their performance are here discussed in details. This discussion is scattered over different parts of the chapter. The greater part of this section, it appears, had very little to do with assaults and offences, as it tried to enunciate not the law of crimes but the law of property. An exhaustive and minute account is given regarding the disposal of various kinds of property in dispute between the litigants before a judge. The latter must

base his judgment upon the rules laid down in the Avesta and Zand (§ 69), and he should be conversant with the law (§ 74). This section occasionally describes the position of woman in the ancient Iranian family, and the rules in connection with the institution of marriage (§ 87-95). In the old Iranian court of law a non-Iranian or a foreigner was not allowed to enjoy all the rights and privileges of an Iranian, but had to submit to special provisions regarding himself. The concluding portion of the Nask described various moral sins and the intercession of the angel Rashnu the Just, on behalf of the weak and the oppressed.

The contents of the Dúbásrujíd Nask begin from chapter XX. This Nask according to its title was devoted chiefly to the crime of theft and the offenders thereof. In connection with the subject abovenamed the section contained in chap. XX, described the arrest, fettering, imprisonment, and branding of a thief. It also distinguished between theft and plunder, as well as between different kinds of theft.

The second section of this Nask (chap. XXI) consists of a collection of miscellaneous subjects.

I again express my indebtedness to the indefatigable labours of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. E. W. West, for his translation of the Dinkard, Book VIII., in the Sacred Books of the East. His attempt, however helpful, has not all the drawbacks of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dinkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. I have at places deferred considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Avesta Nasks were intended to give expression. At the same time, there are other places where I have

thought it appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration.

In connection with my remarks² referring to Dr. Jüncker in my Introduction to Vol. XIV., pp. XI-XII, I beg to give below what is said about them in a letter (of August 16th, 1915) addressed to me by my esteemed friend, Prof. A. V. Williams Jackson of the Columbia University of New York.

"I was away during vacation time, and I hasten to-day to thank you for your very kind gift of your newest volume, the *Dinkard*, vol. II, and to felicitate you on your ever continued work in your honoured father's memory.

"The tribute, too, which you pay to Dr. West in the Introduction, would have been appreciated alike by your father and the European Pahlavi scholar, who was his friend, but will be valued as well by all who labor as fellow-workers in the cause of making the texts relating to Zoroastrianism better known in the world. You as a High Priest of the Parsis and I as a Layman of the Christian Faith have called together and have interchanged views so frankly on great religious beliefs, that you will understand my full sympathy with your sentence in the Introduction (p. vii) as to the 'miraculous powers of the Divine, that they are nothing less than the special efforts of God to adjust the clockwork of the universe whenever it gets out of order.' And our own small world is but a cog in the eternal Divine Wheel of the Universe.

* In conclusion I would here warn the student against the unfair and ignorant criticisms of Dr. Jüncker on the method of collating the Pahlavi text adopted by Dr. West. The hasty and misdirected remarks of this raw German orientalist, whose pretensions to Pahlavi scholarship are of a doubtful value, against the mature judgment and keen discrimination of the late Englishman have been treated by me with the contempt they deserve, as but the result of a superficial study and lack of proper discernment. The German critic not only fails miserably to understand and appreciate the value of Dr. West's intelligent collations of the two original manuscripts containing Book VI. of the *Dinkard*, which is the least troublesome and the easiest portion of the work to decipher, but he betrays also his inability even to rate the value of the codices according to their proper relative merits. It is not at all surprising, therefore, why Dr. Jüncker, envious of the fame of the great English savant, did not publish his criticism during the lifetime of the latter while he had a chance of being replied to, although Dr. West lived for years after the publication of his collations in my vol. V. of the *Dinkard*.

“As to scholarship, you will recall all that I owed to Dr. West’s translation of the *Dinkard* and the *Selections of Zādsparam* in S. B. E. 47, and to his correspondence, when I was preparing my book on *Zoroaster the Prophet of Ancient Iran* in 1898. And you will appreciate how now I welcome this newest contribution to our knowledge from your pen as translator and editor in making the texts readily available, in their original form, transliteration, and translation.”

85, CUMBALA HILL,

Bombay, 4th April 1916.

THE DĪNKARD.

BOOK VIII,

Contents of the 21 Avesta Nasks.

INTRODUCTION.

𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵
𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵
(1) 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵
𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵
𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵

Spās Aûhar Mazda, va nîyâyîshna Daëna Mazdayasna, î jvid-shaëdâ Aûhar Mazda dâdistân.

(1). Hashtûm madam hangerdigîh î zak î baën naskîhâ î Daëna Mazdayasna jvid-jvid litamê aîyîgâd. (2). Zak î baën shâd-aîrvân î denê nâmag madam aîghmûrîshna î shapîr Daëna, 67 âkâsîh î kabadân, nipîghtan va navîdhîdan min Zand, zak î

I. The oldest manuscript which contains the text of Book VIII, of the *Dînkard*, is DM. Some of the folios of this book, which are missing in DM., are found in the library of the late Shams-ul-Ulema Dr. Dasturji Peshotanji B. Sanjana. They are here called DP. by me. In these folios, just as in DM., the text is divided into different sentences by the mark of punctuation. The translator has taken care to follow it as far as possible and to point out, where necessary, in the footnotes to the Pahlavi text, the places in which the pauses in the MS. are not followed by him. For all other divisions into sentences of the Pahlavi text the editor and translator is responsible. This † note-mark is used in the Pahlavi text to show that the word or punctuation is an insertion by the editor.—2-2. DM. 𐬀𐬵𐬀𐬵 𐬀𐬵𐬀𐬵

וואסו מען דער אומשולדיג (6) דאס מען דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
(7-8) מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
(9) וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
(10) וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג
וואס מען דער אומשולדיג דער אומשולדיג דער אומשולדיג

kûnîshna; banà î 3 î uipîst. (6). Qha/-ieh Ahûnavar, î Daêna
manîtunîshna bûn, 3 gâs; zak î fratîm gâsânîgîh, va zak î dadi-
gar bâdag-mânsrîgîh, va zak î sadîgar dâtîg avartar nimâyêd.

(7-8). Afash havâ-t havâ-and banjishna bâhar 21, i karitun-
ihênd naska:—7 gâsânig, mâ ôl gâsân vabîdûnt yegavimûnêd;
afashân shem, zak i gâsânig yasht nirang, i haît Staôta-yast, va
Sûdgar, va Varsht-mânsra, va Baga, va Vashtag, va Hâdaôkhta,
va zak, i zak gâsânig vabîdûnt yegavimûnêd, Spenda. (9). Va 7
hâdag-mânsrig, shem Dâma-dâta, va Nâdar, va Pâjag, va Ratû-
dâta-haîtag, va Barish, va Kashikîsrûb, va Vishtâspa-sâsta.
(10). 7 dâtig, mâ ôl dâtig vabîdûnt yegavimûnêd; afashân
shem, zak i dâtig naska: Nikâdûm, va Dûbâsrûjîd, va Hûspâram,
va Sakâdûm, va Vid-shaôdî-râta, va zak i ôl dâta pavan jvid-

1. DM. 2. DM. 3. No DM; better view—4. DM.

5. DM. newsp—6-6. DM. newsp—7. DM. newsp—8-8. DM. newsp—

9-9. DM. gives up.—10. DM. adds *refly* by mistake.—11. DM. adds $\therefore$

[illegible][illegible]

(14). Va hastan patvastan i frāj ōl afdūm i Hādag-mānsra
 Vashtag bāhar min Gāsān, qhigūn nīpisht i pavan patvand i ōl
 afdūm Hādag-mānsra, Vishtaspa-sāsta. (15). Hādaōkhita-yasht
 pavan patvand i ōl afdūm Dāta, Vid-shaēdā-Dāta, qhim, va Dah-
 ishva-i-stih-Dāta miyānag Hādag-mānsra ōl mainūg Gāsān; mē
 mainūg-ich mūn akū būn, va stih qhimig va vahānig, va bāhar
 nōshlēbēd, qhimig ōl qhim, va vahānig ōl vahān, bāhar ōl būn. (16).
 Va frajām i Dāta i haēt hēm¹⁹ lakhvār ōl Gāsān, i haēt būn patvas-
 tan, nīmūnag haēt i madam fratūm mainūgigih gāsānigih azizag-
 rāymishnūh yehvāntan, afdūm-cha zak yehvūnēd stih; va qhigūn
 min mainūg nūshastan frūd yātūntan, lakhvār ōl mainūg pat-
 vastagih.

(17). Va chim î 21 bâharîh î 3 banjîshna î Daēna manitunîshna

1. DM. no 1—2. DM. သံသရာနိဂ္ဂဟ—3. DM. no 3—4. DM. သာမဏီ
နိဂ္ဂဟ—5-5. DM. no 5—6. DM. no 7-7. DM. ဒုတိယ နိဂ္ဂဟ—8-8. DM.
ပထမ နိဂ္ဂဟ—9. DM. no 9—10. Written in Pāli.

𐬔𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀 𐬀 𐬔𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀 𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀 𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀 𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀
 𐬀 𐬀𐬌𐬀𐬎𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 (18) 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀

(19) 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 (20) 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 (21) 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀
 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀

baēn vichidag—î baēn vichidag î min kardan paētāk—ghal-ich
 3 gās î Ahûnavar, î Daēna aûshmûrîshna bûn, haît 21 mârig.
 (18). Chīgûn Ahûnavar, î Daēna aûshmûrîshna bûn, 3 gâsih î 3
 banjîshnih î Daēna aûshmûrîshna nimûnag, āngûn 21 mârigih î
 3, 21 bâharîh î denâ 3 banjîshnih nimâyêd, chīgûn paētāk aēgh :
 “Brêhîmid ôlâ î vispa-âkâs dâtâr min kolâ mârig-î srûbag-î.”

(19). *Burînag î bâhar, chīgûn hâta va fragard î baēn*
naskihâ, min Daēna gaōkâyîh âkâsih, min yashta-fravâhar
Zaratûhshtra ehâshishna, baēn Airân shatra, 1000 yehvûnt,
âshnâg. (20). *Va âkhar min vishûpishna min mar î dûsh-gadâ,*
aeshma-kard Aleksandar mar, ajash yehvûnt î aêdûm lakhvâr
lâ vindâd, î pavan dastôbar dâshstan shâyaid havâ-ae. (21).
Va zak î hû-fravart Âtarô-pâta î Mahrâspendân, patash
pasâkht kardan va bûkhtan, âshnâg vad-ich kanuḥ baēn

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (3)

CHAPTER IV.

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (1)
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (2)
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (3)
 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (4)

gūft yegavimûnéd aēgh:—"Baga i dāhmān srūd;" aēgh, ōl
 dāhmān gūft yegavimûnéd; aēgh, mûn denē kerfag vabidūn-
 ayēn, agh denē kerfag kard yehvûnéd.

(3). "Yasharāyih āwādih pāhlūm haīt . . ."

CHAPTER IV.

(1). Dāma-dāta mādīgān madam kûnighnīh dātārih va
 yehabūntan i dāma pāhlūm. (2). Frātūm, pavan mainūgih;
 va ehand va ehīgūn dāshtan i pavan mainūg; vashtan i
 afagh stih, ehīharinīdag sākhtag ōl baen khaya-bidīg kûshishna
 patūdan, va rāyīnīdan patvastag shāyīdan i ōl frajān va garang
 i khaya-bidīgih.

(3). Va rastag ānīn i dāma-dahighnīh, afashān stī; va
 laōkhmag va srādag ehīhar va kār; va mē baen ham babā. (4). Va

(5) אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ
אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ
אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ
אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ

(6) אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ

CHAPTER V.

(1) אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ
אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ
אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ

(2) אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ

CHAPTER VI.

(1) אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ אֶלְכֵּי־בָּרִיךְ

ghim ôl mē dahîshnîh, va afdâm ôl mē rasîshnîh. (5). Va madam zak dâma pâtiyâra va vizand va anâgîh, afâsh mîhân qhâr va azîzâr î madam vâniðdan va azîsâniðdan, bâkhtan va nîzag-qhârîniðdan î dâma ajash.

(6). “Yasharâyih âzâdîh pâhlûm haît, âzâdîh . . .”

CHAPTER V.

(1). Nâdar Zand ôl lenê râc lâ patvastan, Avistâg qhîgûn pavan dastôbarîh baen yâtûntag, pavan qhâshishna, afâshmûrîshna, â-yazîshna dâsht yegavîmûnéd.

(2). “Yasharâyih âzâdîh pâhlûm haît: âzâdîh . . .”

CHAPTER VI.

(1) Pâjag mâdigân madam gâospend dâtiðhâ, pavan â-yazîshna

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠

i rad-pīshag sardārīh, aēgh-ash Mazdayasnān min vabīdūntan ī
 gās, va frāj sajītūntan ī ōl hanjamana, aēmat ākāsinišnā aēgh
 zak hanjamana aōrtar, madam vairāstan ī āhūg, patīt va tūjishna
 ī vinās, va niyāzagig barā yehabūntan ī mandavam; ōl
 myāzda viehīdan ī gabrā ōl zaōtīh rāspīgīh pēsh min zak yōm
 zaōtānō rāspīgān, azārīg mūn pavan sājishna va dahišnā
 ī bāhar kār varzānand, va tanū vistarg dakyā kardān.
 (6-7). Pēsh-gās ī myāzda viehīdan hanā aēgh, pavan zak
 pēsh-gāsīh ī mā hūnara āyēyishnīg, va bāhar bākhtan, va ōl mūn
 pēsh niyāzag pēsh yehabūntan. (8). Radān ī mas shapīr pēsh
 barā afsārdān, amat bāhar ī radān lā yehabūnd, gāsānbār
 lā pavan kard yakhsenunishnih. (9). Dend-īgh aēgh, zaōtān
 rāspīgān zaōtīh rāspīgīh, azārīg radān pavan vinās radīh, va
 bāhar āwār, ghal yehvūnēd; kabad baēn ham babā.

1. DM. adds :—2-2. DM. none—3. At this point begins the text
 of the eight folios that are missing in DM., and are found in DP.

שׁוֹחַ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ

(21) אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 (22) אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 (23) אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ
 אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ אֶתְּמַרְתָּ

shôc dastôbar shôc mandavam barâ yehabûntan, pavan mâ
 patmânag, va ehîgûn, ôl mûn pâtaekhshâc; va ôl mûn î amat barâ
 yehabûnêd, shôc pâtaekhshâc lakhvâr yehityûntan.⁵

(21). Madam hanâ, aêgh, amat hamîn barâ yehamtûnêd,
 zimistâna ôl aêgh dûbârêd; va amat zimistâna barâ yehamtûnêd,
 hamîn barâ ôl aêgh vazlûnêd. (22). Va madam ehândîh î vôiğhn
 baên aêvag satôg-zima barâ saehihêd, va darengih î saehishna,
 vispa î ôl vôiğhn patvast yegavimûnêd, va mâ baên ham babâ.
 (23). Aêgh, ehand bîrakh hamîn, ehand zim-jig; daênig shem î
 12 bîrakh, va ehim î shem î aêvag aêvag î denâ; aêgh, denâ 12
 bîrakh aêvag aêvag pavan â-yazishna vâspûhragânîhâ kadâm
 yazadân nafshâ; va aêdûn-ieh 30 yôm î baên kolâ bîrakh;
 va aêdûn-ieh 5 gâs baên kolâ shnat aêgh, zak 5 yôm î gâsânig

1. DP. adds :—2. DP. adds זִימְ—3. DP. אֶתְּמַרְתָּ (see § 11). Here אֶתְּמַרְתָּ
 zim-jig is used for “fierce winter.”—4. DP. אֶתְּמַרְתָּ—5. ¹ Generally
 read: yâttyântan.

וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם (4) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם

(5) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם

CHAPTER VIII.

(1) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם (2) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם (3) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
 וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם (4) וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם

yazadân; gâs va kh'ishkârîh i zaôtânô râspîgân baên â-yazishna-aê ;
 va hamâg-ich kh'ishkârîh sardârân pavan kâr zyashân jvîd-
 jvîd ôl bûn. (4). Va masîh i vichîdâr-dahishnih baên kerfagân,
 va âîninâg i vichîdâr-dahishnih, va nazdigîh i Aûharmazda ôl
 minishna, gûbishna, kûnishna ahû i ast-âômand.

(5). Âcâdîh yasharâyîh pâhlûm haît.

CHAPTER VIII.

(1). Barish mâdigân madam zôr-râyinishnih, râstîh, râdîh i
 âsnô-srûtô-khratû kabad hûnarân. (2). Va zak-ich i drûjîh, va
 pûsh, va a-dânih, dûsh-âkâsîh va kabad âhûgân i hûnarân ham-
 aêstâra brâtrût. (3). Va zak i Vohûmana, va Spendarmat, va
 Sraôsha, va Yasharîshvang, kabad yazadân; va zak i Akômana,

1-1. Better וְיִשְׁכְּחוּ אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם—2. DP. וְיִשְׁכְּחוּ—3. DP. adds :

וְהוּא מְשַׁלֵּם מִשְׁכָּלָא וְזֶה מִשְׁכָּלָא כִּדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וּמִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם
 כִּדְּרֵי מִשְׁכָּלָא

(4) וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם
 מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם כִּדְּרֵי מִשְׁכָּלָא (5) וְהוּא מְשַׁלֵּם
 מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם (6) וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא
 וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא (7) וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא (8) וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא (9) וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם
 וְכִדְּרֵי מִשְׁכָּלָא וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם וְהוּא מְשַׁלֵּם

Varûna, Aeshma, Anddâr, va kabad shaedân zak î âfrînô nifrîn, hû-yâvagîh va dûsh-yâvagîh, va hû-nîrûgîh va dûsh-nîrûgîh, va hûmilayâih va dûsh-sakhûnîh; mǎ baên ham babâ.

(4). Va zak î zimân bûkht, va gaöhar, va kâmag va daëna va khûg, va frahâng, va khîshkârîh, va tûkshîgîh; mǎ baên ham babâ. (5). Va baên zak î khûdâêih, va râyinîdârîh, va dastôbarîh, va dâtôbarîh, va miyânjîgîh; va zak î hamîh, va âstih, va mitrô-dârîh; mǎ baên ham babâ. (6). Va zak î dâta, ânîn, kerfag, vinâs, va hûsrûbîh va dûsrûbîh, yasharûbîh va dravandîh; mǎ baên ham babâ. (7). Va zak î sharm, va shukûi, va gadâ, va sraöshîgîh; mǎ baên ham babâ. (8). Zak î patvand î pavan khîshîh, âfr-mînîshnîh, va ârûnîh, va daëna; va mǎ baên ham babâ. (9). Va zak î sâjîshnîgîh va a-sâjîshnîgîh, va döstih va dûshmînîh; va mǎ

1. DP. —2. DP. adds —3. DP. adds —4. DP.
 a-sâjîshnîh,—5. DP.
 19

[illegible]

(1). Chitra-dāta mādīgān madam taōkhmag ī anshūtān; ehīgūn brēhīnīdan ī Aūharmazda Gāyōgmard, fratūn gabrā, ōl paēdāgihastan ī kerpīh; va mā ānīnag yehvūntan ī fratūn dūgīdag Masyē va Masyānī. (2). Va madam zahag va patvand ī ōl-shān, vad pūr-rūbīshnīh ī anshūtā baēn mīyānag ī Hvanīras ī kaēshvar, va bakhshishna ī afashān pavan 6 kaēshvar ī paīrimūn Hvanīras. (3). Taōkhmag taōkhmag ī nāmehishtīg aūshmūrid, pavan āshtag shedrūnīshnīg framān ī dādār ōl jvīd-jvīd taōkhmag, zyash ōl jīvāg aēgh vazlūnt framūd andākhtan; zīvīshna va gadā min tamā bākht yegavīmūnēd. (4). Afashān nīshīvī ōl kaēshvar kaēshvar, va zak-īch ī ōl kūstāgīhā ī Hvanīras, va zak zyashān pavan mīyānag jīvāg mānīshna

1. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥—2. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥—3. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥 *dūgīdag*, perhaps for 𐭠𐭣𐭥𐭥 *dūsītag* (Pers. دوشاد “twins”)—4. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥—5. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥 by mistake; since according to Zoraastrian scriptures there are only seven *kaēshwars* whereof *Hvanīras* is one—6. DP. 𐭠𐭣𐭥𐭥 (*vikhīz*, “ascension,” “departure to the next world.”)

שׁוּמַן שׁוּר' א' עֲדֵיט-ט- אֶל שׁוּט-ט שׁוּט שׁוּט שׁוּט א' א' א'
 אֲמִינֵיט-ט א' אֶל שׁוּט א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

(9) א'
 א'
 א'
 א'
 א'
 א'
 א'

(12) א'

א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

Tâjigân abû; va âkâsîh i ôlâ afash zimânag, sachishna i zimânag i
 min hû-khûdâêih i Yima frajâm vad dûsh-khûdâêih i frajâm i
 Dahâka, va patvand i min Yima vad Fraêdûn.

(9). Zak i Hvanîras khûdâê Fraêdûn srûb, pavan vâ-
 idan i Dahâka, zadan i Mâzendarân matâ, va khelkûntan i Hva-
 nîras pavan Selam va Tûj va Airîeh, zyash 3 bard; patvastan i
 zyashân pavan bartâ i Pâtsrûb i Tâjigân malak, va Tâj
 patvand, va patvand va srûb i ôlâ-shân jvid-jvid. (10). Zak i
 Mânûsh-ehîhar Airân khûdâêih, va Airîeh nâf. (11). Zak i Tûj-
 âomand Frâsiyâv i Tûrân dahyûpat, va Tûmâspân Âzûba i Airân
 dahyûpat, Mânûsh-ehîhar nâf.

(12). Kavî-Kavâta i Kayân nîyâg, Airân khûdâê, va Tûj-
 âvand khûdâê Keresâspa. (13). Va Kâê-Ûsa i Kavâta, pavan

1-1. DP. שׁוּט—2. DP. adds א'—3. DP. adds א'—4. DP. א' א'—5. DP.

א' א' א' א' by mistake. Better א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל (14) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל (15-16) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

(17) וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

haft kaēshvar khûdâê Kayân. (14). Va Kaê-Haösravî î Sîyâ-vakhsh barâ, Hvanîras khûdâê. (15-16). Va kabad mâdigân taôkhmag nâmehishtig srûb î Airân, Tûrân, Selmân, vad-ich khûdâê Kaê-Lôharâspa va dahyûpat Kaê-Vishtâspa, Daēna Mazdayasna vakhshvar Spitâmân Zaratûshstra; va sachishna î zimânag î min fratûm khûdâêih i Fraêdûn vad yehtûntan i Zaratûshstra ôl ham-pûrsagih.

(17). Va kabad taôkhmag va srûb, î min zak frâj, baēn ham naska pavan yehvûnt, manîtunt yegavîmûnêd, afash ôl yehvûnt gaôharîhast, chîgûn Sâsânyân, zyashân pavan hû-âfritân manî-unêd, afashân khûdâêih. (18). Va baēn Mânush-chîhar, Naôdar, Yôsh-ta-Fryâna, Vôhûmana î Spend-dâtân taôkhmag, Avarethrabâo, abû i Âtarô-pâta î Mahrâspendân^s; va aêdunih i âsna-ich pavan yehvûnêdih yegavîmûnêd. (19). Madam-ich hûnara va gadd

1. DP. וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל—2. DP. adds ::—3-3. DP. וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל—4. DP

וְיִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל—5. Better *Masraspendân*.

מזרז מזרז שו חזר ו זה מזרז סגורא וז חזרז סגורא
 וז כלמזרזאסו חזרז ו כלמזרזאסו חזרז סגורא-סגורא
 חזרז סגורא ו כלמזרזאסו חזרז סגורא חזרז סגורא

(2) ו זה חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא
 שו חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא (3)
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא (4)
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא

(5) חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא
 חזרז סגורא ו חזרז סגורא חזרז סגורא

*aêvag aêvag pavan mainûg, va mâ âînînag yehabûntani ôl stih;
 çhîgûn patvastani ôl zerkhûnitârân, madan î zerkhûnitârân
 agavîn, ham-yehvûnihastanî baên amîtar, va zerkhûnishnî min
 am; mâ baên ham babâ.*

(2). *Va madam-ich yehamtûnishna î kolâ 2 mâinûg, zak î
 shapîr pavan vakhshînîdan, va zak î sarîtar pavan marenehînîdan;
 pirûjgarîh zak î shapîr mainûg, va parvarishna î Zaratûshhîtra.*
 (3). *Yehamtûnishnî ôl purnâyih, pavan 30 sâlag ôl ham-pûrsagih
 i Aûharmazda, va yehvûntan î 7 ham-pûrsagih baên 10 shnat.*
 (4). *Kabad afdih î ajash patash paêdâgihastan, çhîgûn haît
 î ham-patvast, vichîdag min Daêna-kard³ nipîg nishânînid.*

(5). *7 burîn, çhîgûn Spend karîtunihêd, 7 frashna, kolâ
 dânar-î frashna-î, bakhshishnî—avârîg naskihâ pavan hanâ 7*

1. DP. omits.—2. DP. adds :—3. DP. סגורא—4. DP. סגורא

5-5. DP. סגורא—6. DP. סגורא—7. DP. סגורא—8. Generally called
Dinkard.

דלומס דמאוסטא וועט¹ א פערטא ד מ פערטאס טאג א
 פערטא ד וועט א דאדאעל² פא פערטא פערטא ד וועט
 וועט א וועט ד פערטא פא פערטא פערטא ד וועט פערטא
 זלדא וועטא ד וועט א פערטא פא פערטא פערטא ד וועט
 (9) פערטא וועט פערטא ד פערטא פא פערטא פערטא ד וועט
 פערטא פערטא ד פא וועט פערטא פערטא פערטא ד וועט (10) פערטא
 פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 (11) פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט
 (12) פערטא פערטא ד פערטא פערטא פערטא ד פערטא פערטא ד וועט

[illegible]

âomandihâ yegavimûnâd; afash sti sakhun i 2, i havd-and gûb-
ishuig va nimâyishnig, i pavan jvid bar-ham hankhetûnishnîh—
yehvûnd—4 âînîmag, gûbishnig i nimâyishnig, gûbishnig i lâ nimây-
ishnig, nimâyishnig i lâ gûbishnig, lâ gûbishnig lâ-cha nimâyishnig.
(6). Baên sâman i gûbishnig vakht 4 âînîmag, patkârishna i
jvid sâman va jvid aêvâj i haît ôl a-patkâr-radîh, ôl ratû i nafshd,
ôl hân shapîr gabrà; chîgûn afash 3 âvâyishnig havd-and ôl-ich
ana-gaôkâyîh. (7). Va baên zak i nimâyishnig vakht 6 âînîmag;
va ôl a-patkâr-rad aêvâj chîgûn kâdd âînîmagân, i baên ham babâ
yehvûnd, 12. (8). Va hamâg a-patkâr-radîh mûn, amat aêvagi
haît, a-dâdistânîhâ madam raftan, afash âînîmagân 5, i havd-and
baên namluntan, khafrûnishna, zadam, va raêsha kardan, va
yekatlûntan.

(9). Va patkâr-rad havd-and 12 âînîna*q* î khelkânt

1. DP. $\frac{1}{2}$ —2. DP. $\frac{1}{2}$ —3. DP. $\frac{1}{2}$ —4. DP. $\frac{1}{2}$ —5. DP. $\frac{1}{2}$ —6. DP. adds :—7. DP. $\frac{1}{2}$ —8. DP. $\frac{1}{2}$ —9. DP. $\frac{1}{2}$

yegavîmûnd pavan 4 burînağ î 3 aêvag. (10). Burînağ havâ-and vashammûnâğ î vînâğ, hanâ î patkârîshna î aôbash gûbishnîg nimâyîshnîg; va vashammûnâğ î lâ vînâğ, hal î patkârîshna î aôbash gûbishnîg lâ nimâyîshnîg; va vînâğ lâ vashammûnâğ, hanâ î patkârîshna î aôbash-îch nimâyîshn lâ gûbishnîg. (11). Va denâ 3, î baên aêvag burînağ, patkârîshna î levatâ-shân hait; va patkârîshna î levatâ-shân hat bîm î pavan tanû aêvar, adînash avîgpatkârîshna, î ehîgûn gûft yegavîmûnd pavan raêsha lakhvâr dâshtan lâ pâtaekhshâê; va vîchîra patash denâ aêgh amat pavan dâtîg patkârîshna lâ vardên va avîg-raêshîlî lakhvâr dâshtan lâ shâyênd, pavan-îch raêshî lakhvâr pâtaekhshâê dâshtan. (12). Burînağ-î ana-vashammûnâğ î a-vînâğ-îch, va nîshâ va apurnâyîg; denâ 3 î baên aêvag burînağ, patkârîshna î levatâ-shân levî; va vîchîra î tanû pataekhshâê

1. DP. 19^m—2. DP. adds “—3-3. These words are omitted in DP.; b
they are here supplemented by me in order to complete the context. S
West, p. 37.—4. DP. 18^{vjv}—5. DP. 20^x—6-6. Better “^{wonwre mro y d}

[illegible]

(4). Va madam-ich kastâr zâkham, va zâkham kastâr khûs-
îdan; mâ bâen ham babâ. (5). Madam snêsl i vakhdûnishnig,
va snêsl i âzârêd; hanâ aêgh, mâ zak mandavam i pavan
snêsl ana-spûrîg, va mâ zak i lâ; va mâ zak i pavan snêsl
mâhmân; va mâ zak i amat aîsh pavan snêsl lakhvâr ôl

1-1. DP. $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ —2-2. DP. $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ —3-3. DP. $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ —
4-4. DP. $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ —5-5. DP. $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$ —6. DP. adds $\text{[} \text{ } \text{]}$ —7-7. DP.
 $\text{[} \text{ } \text{]}$ $\text{[} \text{ } \text{]}$

וּ שְׂרָאִים שְׂרָאִים עֲלֵמָה שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 וְ לִשְׂרָאִים שְׂרָאִים

(8) שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים

(10) שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים
 שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים שְׂרָאִים

î abitarân abitarân ârdîg-tajîshnih yehvûnêd, afashî dinâ hanâ
 aêgh, kolâ vinâs î ârdîg-tajîshnihâ vabîdûnih-yên tâjîshna ôl
 radân vazlûnêd.

(8). Madam âchârîh î khûdâê pâk î aîshî baên bandag
 a-bûn yehvûnt yegavîmûnêd khadîtunêd, amat bandag hamâê
 bavîhûnêd, ôl khîshîh lâ patkârêd. (9). Madam vinâs î
 hamîmârân, barâ baên benafshê-ich hamîmâr, pavan hân hîch
 kerfag lâ tâjîhastanî; madam kûshtan î bandag levatâ khûdâê-
 ich; mâ baên ham babâ.

(10). Madam kûshtan î 7 sâlag a-purnâyîg î a-âmûkht, 8
 sâlag-ich, pavan vînishna î abitarân, vinâs-kârîh î abitarân
 patash, amatshân lakhvâr dâshtan tûbân, lakhvâr lâ yakhsenund;
 va zak î amatshân lakhvâr dâshtan lâ tûbân.

- (4) *Denâ-ich aêgh amat aîsh ôl aîsh pavan zadam*
stardih, ayûf stavrih, ayûf nizârih, ayûf siâih, ayûf spaêtih,
ayûf gashûgih, ayûf bûrangih, ayûf ana-shnâsîh, ayûf frêh-
khûrishnih, ayûf kam-khûrishnih, ayûf apatmân-khûrishnih,
ayûf ashgêhânih, ayûf a-tûkshâgih, ayûf a-gaôsha tîzih
yehabûnêd; ayûf milayâ kâmêd gûftan afash lakhvâr malghîtund;
ayûf-ash gûbishna va vînishna, va vashammûnishna, ayûf khratû,
va aôja, va shûsra, va shîr, va â-pûsîh barâ kâhînêd; amat spur
ayûf shîr î nekadgân avîsâînêd, ayûf baên gîfar barâ barâ
yekatlûnêd; amat madam raêsha raêsha vabîdûnayên, ajash
hû-tâg khûn sâtûnêd.
- (5) *Va madam-ich zadam î pavan aêvag, ayûf 2, ayûf 3*
snês, ayûf frêh, pavan aêva-kardagih, ayûf ôl ithrih, ayûf hidhîh,
ayûf apavarâvarshîh vabîdûnayên. (6) Va madam padmîshna

(4). *Denâ-ich aêgh amat aîsh ôl aîsh pavan zadam*
stardih, ayûf stavrih, ayûf nizârih, ayûf siâih, ayûf spaêtih,
ayûf gashûgih, ayûf bûrangih, ayûf ana-shnâsîh, ayûf frêh-
khûrishnih, ayûf kam-khûrishnih, ayûf apatmân-khûrishnih,
ayûf ashgêhânih, ayûf a-tûkshâgih, ayûf a-gaôsha tîzih
yehabûnêd; ayûf milayâ kâmêd gûftan afash lakhvâr malghîtund;
ayûf-ash gûbishna va vînishna, va vashammûnishna, ayûf khratû,
va aôja, va shûsra, va shîr, va â-pûsîh barâ kâhînêd; amat spur
ayûf shîr î nekadgân avîsâînêd, ayûf baên gîfar barâ barâ
yekatlûnêd; amat madam raêsha raêsha vabîdûnayên, ajash
hû-tâg khûn sâtûnêd.

(5). *Va madam-ich zadam î pavan aêvag, ayûf 2, ayûf 3*
snês, ayûf frêh, pavan aêva-kardagih, ayûf ôl ithrih, ayûf hidhîh,
ayûf apavarâvarshîh vabîdûnayên. (6) Va madam padmîshna

וּלְאִי־שֶׁנֶּה מִן־הַיָּדֹא' וְלִי־הַיָּדֹא' כְּדֹא' וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה כְּדֹא' וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה

(7) וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה

CHAPTER XVIII.

(1) וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה
וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה

î raêsha amat dôbarag frûd ramitunêd, sarâê, va divâr,
va pairâmûn kerpa î ramitunt, zak î khûrd kard, ayûf
aûshkâft, ayûf tâshîd, ayûf rûd î khûn lû-tâg; aêshmagin
mârvan va mang; va darengih va zakhsh-î va sang î snês.

(7). Nîrang î raêsha rûbishnîh, va dard rûbishnîh, va 3 shap-
ag-yehvunt darengih madam netrûnishnîh, va kh'ârtarih va
a-kh'ârtarih, va spûrigih va ana-spûrigih; va mâ baên ham
babâ. (8). Khûrdig hamârûnidârîhâ va viehîra î madam jvid-jvid.

CHAPTER XVIII.

(1). Chahârûm burinag î Hamîmâristâna dâta-ieh karît-
unîhêd, mâdigân madam hamîmârih, î madam zûr hamîmârih î

1. DP. וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה—2. DP. וְשֶׁנֶּה—3. DP. וְשֶׁנֶּה—4. DP. וְשֶׁנֶּה—

5. DP. וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה—6-6. Better וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה וְשֶׁנֶּה

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 (22) ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

(23) 1. 45 2. 30 3. 15 4. 10 5. 5 6. 1 7. 0.5 8. 0.25 9. 0.125 10. 0.0625 11. 0.03125 12. 0.015625 13. 0.0078125 14. 0.00390625 15. 0.001953125 16. 0.0009765625 17. 0.00048828125 18. 0.000244140625 19. 0.0001220703125 20. 0.00006103515625 21. 0.000030517578125 22. 0.0000152587890625 23. 0.00000762939453125 24. 0.000003814697265625 25. 0.0000019073486328125 26. 0.00000095367431640625 27. 0.000000476837158203125 28. 0.0000002384185791015625 29. 0.00000011920928955078125 30. 0.000000059604644775390625 31. 0.0000000298023223876953125 32. 0.00000001490116119384765625 33. 0.000000007450580596923828125 34. 0.0000000037252902984619140625 35. 0.00000000186264514923095703125 36. 0.000000000931322574615478515625 37. 0.0000000004656612873077392578125 38. 0.00000000023283064365386962890625 39. 0.000000000116415321826934814453125 40. 0.0000000000582076609134674072265625 41. 0.00000000002910383045673370361328125 42. 0.000000000014551915228366851806640625 43. 0.0000000000072759576141834259033203125 44. 0.00000000000363797880709171295166015625 45. 0.000000000001818989403545856475830078125 46. 0.0000000000009094947017729282379150390625 47. 0.00000000000045474735088646411895751953125 48. 0.000000000000227373675443232059478759765625 49. 0.0000000000001136868377216160297393798828125 50. 0.00000000000005684341886080801486968994140625 51. 0.000000000000028421709430404007434844970703125 52. 0.0000000000000142108547152020037174224853515625 53. 0.00000000000000710542735760100185871124267578125 54. 0.000000000000003552713678800500929355621337890625 55. 0.0000000000000017763568394002504646778106689453125 56. 0.00000000000000088817841970012523233890533447265625 57. 0.000000000000000444089209850062616169452667236328125 58. 0.0000000000000002220446049250313080847263336181640625 59. 0.00000000000000011102230246251565404236316680908203125 60. 0.000000000000000055511151231257827021181583404541015625 61. 0.0000000000000000277555756156289135105907917022705078125 62. 0.00000000000000001387778780781445675529539585113525390625 63. 0.000000000000000006938893903907228377647697925567626953125 64. 0.0000000000000000034694469519536141888238489627838134765625 65. 0.00000000000000000173472347597680709441192448139190673828125 66. 0.000000000000000000867361737988403547205961224069953369140625 67. 0.0000000000000000004336808689942017736029806120349766845703125 68. 0.00000000000000000021684043449710088680149030601748834228515625 69. 0.000000000000000000108420217248550443400745153008744171142578125 70. 0.0000000000000000000542101086242752217003725765043720855712890625 71. 0.00000000000000000002710505431213761085018628825218604278564453125 72. 0.000000000000000000013552527156068805425093144126093021392822265625 73. 0.0000000000000000000067762635780344027125465720630465106964111328125 74. 0.00000000000000000000338813178901720135627328603152325534820556640625 75. 0.000000000000000000001694065894508600678136643015761627696102783203125 76. 0.0000000000000000000008470329472543003390683215078808138480513916015625 77. 0.00000000000000000000042351647362715016953416075394040692402569580078125 78. 0.000000000000000000000211758236813575084767080376970203462012847900390625 79. 0.0000000000000000000001058791184067875423835401884851017310064239501953125 80. 0.00000000000000000000005293955920339377119177009424255086550321197509765625 81. 0.000000000000000000000026469779601696885595885047121275432751605987548828125 82. 0.0000000000000000000000132348898008484427979425235606377163758029937744140625 83. 0.00000000000000000000000661744490042422139897126178031885818790149688720703125 84. 0.000000000000000000000003308722450212110699485630890159429093950748443603515625 85. 0.0000000000000000000000016543612251060553497428154450797145469753742218017578125 86. 0.00000000000000000000000082718061255302767487140772253985727348768711090087890625 87. 0.000000000000000000000000413590306276513837435703861269928636743843554950439453125 88. 0.0000000000000000000000002067951531382569187178519306349643183719217774752197265625 89. 0.0000000000000000000000001033975765691284593589259653174821591859608887376098

[illegible]

(26) 46 5 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042

[illegible]

(21). Va madam zanishua î pavan snès, î ana-spûrîg va ana-ana-spûrîg, amat purnâygân a-purnâyîgân, apurnâyîgân amat ham-aiyyârîhâ vabîdûnayên. (22). Madam raêshidag î nîshast dard min dârûg, dard min dard lakhvâr khâstan yemîtuntan; mâ baên ham babâ.

(23). Va madam âkhar min vichîra î dâtôbarân, garûb min pasimâr vakhdûntan. (24). Madam dâdistânî pavan vinâs, amat a-tûbânîgîh i pêshimâr râc sachishna hamâe yehvûnt, gabrâ dâtô-vâcha dastôbarîh î pêshimâr râyinîshna vakhdûnayên. (25). Madam dâtag-gûb gûmârdan, sâman î dâtag-gûbîh.

(26). Madam zadam î pavan ham-bûnî pûr-tâg. (27).
 Va madam âzâd zadam; va snês aûzmûdan râst lakhvâr zadan,
 amat râst la shâyad, ôl kâr-varzishnîh, ayûf pishanj-das, ayûf

𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 (34) 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 (35) 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 (36) 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 (37) 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥
 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥

ham babâ. (34). Va madam snêš yansegûnâ î gûft ægh :
 “Gabrâ va pâh khadîtanam, patash patash makhîtanam, va
 sejîtûnt;” mâ baên ham babâ.

(35). Va madam bavîhûnastan sejîtûntan î âîn gûftau
 marzapân î pavan pae î sâstârân; mâ baên ham babâ. (36).
 Madam ægh, amat zîndag makhîtanêd, bîshêd; va zîndag
 makhîtanêd, yemîtag bîshêd; zak î yemîtag makhîtanêd,
 zîndag bîshêd; va yemîtag makhîtanêd, yemîtag bîshêd;
 va mâ baên ham babâ.

(37). Madam dâr va dêl î akâr, zak î ghal dârîshna vad
 patmânag î gûft yegavîmûnêd; patash barâ vidîrêd lâ sûkhtan;
 zak-îgh dâr î barâ pavan kûrîh zigâ î pavan aesma¹ râc sûjîshna,
 patmânag î kûr î zigâ; mâ baên ham babâ.

1. DP. 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥—2-2. DP. 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥—3. DP. adds “—

4-4. DP. 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥—5-5. DP. 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥—6. Here ends the text
 found in DP. The text that follows it, is found again in DM.²—7. DM.

𐭠𐭮𐭲𐭩𐭥𐭥𐭥 8. It is read often *hîzm*, as in Persian.

(38) אֲנִי וְאַתָּה בְּיָמֶיךָ שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאֲנִי
אֲנִי וְאַתָּה בְּיָמֶיךָ שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ

(39) וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
(40) וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ

(41) וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ
וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ אֶת־אֵלֶיךָ וְאַתָּה שֶׁלֹּא יָדָעְתָּ

(38). Madam vinâs î gabrâ, patash min vijôrdih ôl baresmanag-varîh min baresmanag-varîh ôl garemtûg-varîh î zanîshna arjânîgîh dâshtan î pavan nîrmad a-çârîh-îçh yehamtûnêd; mâ baên ham babâ.

(39). Va madam frârûnih î bazeshgân, va kerfag î min khûp kardan, va vinâs min lâ khûp kardan; çhigûnih î haît min dêrûgân; va gaöspendân-îçh râç bazeshga bavîhûnastan; mâ baên ham babâ. (40). Madam aspa î navag ôl kâfag kafçh vabîdûnân vakhdûnt; çhigûn vakhdûnt vinâs î min a-dâtîhâ va a-pâhrîjîhâ vakhdûntan, raêsha zîyâna ajash, yehvûnêd; mâ baên ham babâ.

(41). Va madam tanû aêçhand, amat mandavam î pavan snês, ana-spûrig va ana-ana-spûrig-îçh, ôl khûn âsân î shashtanî, va raêsha yehvûnêd; va snesh kadâr mûn shadîtunt lâ paêtâg, ana-spûrigîh va ana-ana-spûrigîh khavitunastan li

ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. (42) ܐܡܕܡܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬ
 ܫܡܝܬܐ ܡܕ ܡܕܡܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ
 ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ ܕܥܝܢ ܐܠ ܫܢܝܬܐ

(44) ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.
 ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ. ܡܕ ܒܥܢ ܗܡ ܒܒܐܬ.

shâyad; mâ baên ham babâ. (42). Va madam gaibun âyîn ôl snês
 spûkhtan; hanâ aêgh-ash çhand amat-ash pavan zimîg î sakht,
 ayûf narm, ayûf a-çhârîgânag spûjêd; amat-ash baên bâlâe
 lâla deprûnayên; va çhandîh bâlâe amat-ash pavan gîrd-î
 lakhvâr patkâpêd, ayûf-ash miyân pavan bâr î gîrd lâla
 kashêd; va mâ baên ham babâ. (43). Madam zadam, va
 raêshigtûm bâr amat ham-çhîgûn vabîdûnayên, pavan jivâg
 tûjîdan, vîchîra î madam bâr î tasûm.

(44). Va madam handerîdanî pavan jivâg î bîm-âômand
 va a-vidarg, va miyân khrafstrân, va çhandîh î khrafstra; mâ
 baên ham babâ. (45). Madam tôrâ ayûf aspa zyash madam
 yetibûnêd dûmb vakhdûntan, lakhvâr dâshtan; mâ baên ham
 babâ. (46). Va madam sam-nimâyishnîh va yâtûg-gûbishnîh;
 mâ baên ham babâ.

1-1 DM. ܡܕ ܒܥܢ—2. DM. ܡܕ ܒܥܢ—3-3. DM. ܡܕ ܒܥܢ—4. DM.

ܡܕ ܒܥܢ—5. Better ܡܕ ܒܥܢ.

וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ

- (55) וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ (56) וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
(57) וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ (58) וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ (59) וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ
וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ וְיִהְיֶינָה לְךָ וְאֶחָד מֵעַלְמֵי כְּמִדָּתְךָ מִיָּדְךָ

yehîtyûnt lâ vabîdûnayên, âkhar min hâsra hâvand ôlâ i bûrdâr
vinâskâr tûjishna-âomand yehvûnêd.

(55). Va madam vichîna i dûj i Air va ana-Air pavan dêram
va vistarg yehabûntan, pavan vîmârih darmân bûrdan. (56).
Va madam ana-Air dasta â-garûb, lâ hân chim barâ pâhrîj i
mayâ va âtâsh râê, min khûn khâz, va âsip barâ pâhrijîdan.
(57) Madam vinâs i ana-âvâj dârîshnîh i min 2 kûshîdârân ôlâ i
pêsh-zadâr, ham-çhigûn ajâsh zadârih khaditunîhêd. (58). Ma-
dam âmûkhtan i patît âshtih, va band arjânîgih i ôlâ mas aôja,
amat-ich pavan patîtîgih ôlâ i kas aôja patvastan debrûnân;
mâ baên ham babâ.

(59). Madam çhigûn pasakhun gûbishnîh madam dâshitan i
haît min margarjân pavan mas-dâdistânîh; va chim i dîsttan, va

וְיָמֵי הַיָּמִים הַשְּׁמֹנֶה עָשָׂר (65) כִּי יִשְׁלַח ה' אֶת הָאֵשׁ וְהָאֵשׁ
 וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ

CHAPTER XIX.

NĪKÂDÛM NASK.

(1) וְיָמֵי הַיָּמִים הַשְּׁמֹנֶה עָשָׂר (65) כִּי יִשְׁלַח ה' אֶת הָאֵשׁ
 וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ
 וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ
 וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ
 וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ וְהָאֵשׁ

(2) וְיָמֵי הַיָּמִים הַשְּׁמֹנֶה עָשָׂר (65) כִּי יִשְׁלַח ה' אֶת הָאֵשׁ

ayûf var-âômand yehvûnêd. (65). Madam zûshârm î ôl
 yâtûgîh bûrdan, va khûstan; pavan yâtûgîh marg-arjân
 marengînişma kardan; mâ baên ham babâ.

CHAPTER XIX.

NĪKÂDÛM NASK.

(1). Panjûm burinag 24 mâdigân; madam lâlâ aûstâdan
 va barâ raftan î gabrâ pavan snês va kaêna-mînişnîh ôl gabrâ;
 va amat-îch staöra vakhdûnêd, va zayaninêd, va madam yetib-
 ûnêd, sênjêm ôl yadd vakhdûnêd, va sejîtûnêd; denê-îch aêgh
 amat barâ tamê yehamtûnêd, ôlê ayûf hân aîsh makhîtunêd;
 va mâ baên ham babâ.

(2).. Va madam mâ kardanî amat 2 gabrâ ham-pûrsagîh

1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.—3-3. DM. *ashâragîh*.
 16) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (17) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.
 18) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (18) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.
 19) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (19) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.
 20) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (20) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.

20) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (20) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.
 21) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (21) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.
 22) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*. (22) 1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.

hashtûm, va nuhûm, va dâhûm mûn vazlûmishua; framân mûn
 yehabûnishna. (16). Va madam kh'ishkârîh i vara-aûstîgân.
 (17). Madam aîrikhtagîh pavan khûstûgîh, ayûf hân çhim;
 lakhvâr astûbânîh ajash; mâ baên ham babâ. (18). Madam
 zîndân shkastan varikûntân i dûj, gûmân-i madam aîsh pavan
 dûj aîyyâragîh ajash; mâ baên ham babâ. (19). Madam
 khûstûgân vara lâ yehvûntân, aêdûn-ieh madam hû-srûbagân;
 hamimârîh i pavan aêdunî sâman hû-srûbîh, zak-ieh i haît
 madam patmânag i yûjyâst, va dashmast, va agoyôst, va
 tachar, va hâsra kasist.

(20). Madam patkârîshna i pavan kh'âstagîg mandavam,
 amat aêvag dârîshna gaökâê-i levatâ aêvag lâ dârîshna
 levatâ lâ gaökâê; ayûf aêvag dârîshna levatâ aêvag gaökâê-i;
 ayûf aêvag gaökâê levatâ yazadân, aêvag-ieh dârîshna

1. DM. adds :—2. DM. *ashâragîh*.—3-3. DM. *ashâragîh*.
 4-4. DM. *ashâragîh*.—5-5. DM. *ashâragîh*.

לִּי שְׁמִיעוּ וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר (21)
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 (22) וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר

(23) וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר (24) וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 (25) וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר
 (26) וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר וְשִׁיר

lâ paêtâg; va amat kolâ 2 kh'ishig, ayûf kolâ 2 a-nazdih-ig havâ-and; va mâ âninag kh'ishih haitûm yemalêlûnd. (21). Va madam pâdirâninîdan i dâtôbar viehira, va zimân vabîd ûntan i ôl dâtôbar i mas, va min-ich vara ôl aêvarih; va mâ baên ham babâ. (22). Va madam patkârishna i 3 aîsh pavan kh'âstag, aêvag Aûharmazda yôm, ôl Vohûmana yôm ôl aêvag, Ardavahishta yôm ôl aêvag, yehabûntan paêtâg; dârishna aêvag-ich lâ kard yegavimûnêd.

(23). Va madam kh'âstag i lâ kh'ish mezbabanûnân; mâ baên ham babâ. (24). Madam ana-basânih pavan mandavam i lâ shâyad yehvûntan. (25). Va madam patkârishna i mâdag-î aîsh yakhsenunêd, ham-dâdistân aêgh—"Ash lâ nafshâ, barâ min hân aîsh yakhsenunam;" va mâ baên ham babâ. (26). Madam patkârishna i Air levatâ ana-Air, levatâ ana-Airân;

מַעֲבֵד לִשְׁמַע עַל וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 כֹּחַ הַיָּם כֹּחַ הַיָּם כֹּחַ הַיָּם (27) וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 מִן הַיָּם מִן הַיָּם מִן הַיָּם

(28) כֹּחַ הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם (29)
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם (30)
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם (31)
 וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם וְיָנִי לִשְׁמַע מִן הַיָּם (32)

ana-Aîr levatâ Aîr bûnîg, levatâ gabrâ î shatra, pavan kh'âstagîg mandavam; mâ baên ham babâ. (27). Va madam çhand aêvâj pêshîmârîg pasîmârân ôl dâtôbarân madam vichîra bavîhûnast; va madam vashtag mîlayâih gûmîzag gûbishnîh î baên dâdistân; mâ baên ham babâ.

(28). Madam zimân î ôl dastôbar î kh'îshîh va dârîshna, va mâ âînîzag âvâyîshnîh î dastôbar; va mâ baên ham babâ. (29). Madam shâyîdan î nîshâ pavan gaôkâêih va dâtôbarîh, amat madam tanû î nafshâ sardâr, pâtakîshâê pavan-îch dastôbarîh shôê; lâ shâyîdan î ana-Aîr va marg-arjân pavan aêvag-îch; mâ baên ham babâ. (30). Madam garûb-dâr garûb a-pêsh barâ hankhetûntan; mâ baên ham babâ. (31). Madam kh'âstag î ham-bâjân barâ yehabûntan; mâ baên ham babâ. (32). Va madam kh'âstag î aîsh yakhsenunêd, afash pavan

מִדְּבַר אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים (33) :: אֱלֹהִים
וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
עַל מַדְּבַר אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים

(34) אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים (35) ::

אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים (36)

אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים (37) ::
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים
אֱלֹהִים וְעַל מַדְּבַר אֱלֹהִים (38)

kh'ishih va dârishna hîch gaôkâê levatâ levît. (33). va madam vara î pâûrû-khûrân; madam mûst-gurazih î pêshimârân pasimârân pêsh baên dâdistân-râyinišnîh aêvag ôl tanid; mâ baên ham babâ.

(34). Madam dâdistânî pavan mâdag-i min aîsh dûjênd, va min dûj râneg yehvûnêd; aîsh pavan haçhidagîh vakhdûnêd, min-îch ôlâ dûjênd; bûn kh'ish khaditunêd, lâ shnâsîdan lakhvâr zabanûnîg, amat-ash madam hamêmâr yehvûnd; mâ baên ham babâ. (35). Madam kh'âstag î baên dârishna î aîsh, amat aîsh pavan vînišnâ î ôlâ barâ ôl hân aîsh yehabûnêd, lâ patkârêd. (36). Va madam lakhvâr ôl dâdistân lâ vazlûntan âmûkhtan î ratû ôl hâvishta; mâ baên ham babâ. (37). Madam ana-basûnih î madam aîsh pavan nâmehishtig kh'âstag î pavan yasharûb-dâta; mâ baên ham babâ.

(38).. Madam dâdistân mûn 3 bâr vara patash varzêd, va

ayînihâ yehtûnêd; mâ baên ham babâ. (39). Va madam çhand âîninag yehvûntan î gûbishna î yâtûg-gûbishnihâ, zak î sam-nimâyishnihâ; va madam âyîn î pavan yâtûgih, pavan patmânag pâta^khshâê, kardan î ana-basânih î patash. (40). Va madam vara î pavan marg-arjân kadâm yehvûnêd; va masih va kasih î vara; va denâ-ich aêgh, min varigân pavan vara kadâm vâvarigan. (41). Madam patmânag î aesma, va min katâra aûrvara shapîr shâyidan vahân-ich; va çhand avzâr va nirang î baên vara sâkhtan âvâyishnig. (42). Va denâ-ich aêgh, amat gabrâ râstih î nafshâ âkâs amat-ich âkâs, âtâsh pavan zak î vîrân gûbishna yemalekûnêd aêgh: “Ôl li madam al sejîtûn, mî tûjam khayâ baên vazlûnishna. (43). Va madam miyânjig î madam dadistân î pavan dûj va hazal vakhdûntan, madam band va drûsh shedkûnân, pashna kardan; mâ baên ham babâ.

1. DM. $\text{m}^{\text{w}}\text{y}^{\text{w}}\text{u}$ —2. DM. $\text{f}^{\text{w}} \text{ sam}$ for $\text{f}^{\text{w}}\text{sahm}$.—3-3. DM. $\text{m}^{\text{w}}\text{y}^{\text{w}}\text{u}$ —

4-4. DM. *he*—5. DM. *we*—6. DM. *we* *mydnig-ich-ig*.

(44) וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 מְכַנְּסָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא

וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא

(46) וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא
 וַאֲמַתְּמָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא דְּמַבְלָא

(44). Va madam kh^vâstag î âsrûg, mûnash kh^vâstag-dâr levît, pavan aûzdêhîgih ayûf matâ pavan kh^vishkârih barâ vazlûnêd; amat barâ vidêrêd, ôl mûn ehîgûn madan.
 (45). Madam patkârishna pavan kh^vâstag min azar-mânand î abîtarân, madam vâham-dâr; va mâ baên ham babâ.

(46). Va madam ehandih tûjishna î band va drûsh va pâtfâs î asperûna, va anumâc, va staöra, î dûjîdag; mâ baên ham babâ. (47). Va madam pasûmâr mûn 3 pêshîmâr, kolâ 3 pavan aiyyâr, aêvag pavan asperena, aêvag pavan anumâc, va aêvag pavan staöra, madam patkârênd, pasakhun î mûn pêsh yehabûntan. (48). Va madam patkârishna î 3 aîsh pavan kh^vâstagîg mandavam î pavan a-ham yegavîmûnêd, va ôlâ mûnash hankhetûnt zôr-tanû, kh^vishih î ôlâ-shân aêvag-ich lâ aêvar. (49). Va madam madan î tûjishna

וְכִי שֶׁ עָדִיד כֹּחַ כֹּחַ עָדִידוֹ עֲלֵיוֹ כֹּחַ עָדִידוֹ שֶׁ כֹּחַ עָדִידוֹ
 עָלָיו וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

(50) וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

(51) וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

(52) וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

(53) וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

וְכִי שֶׁ עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו עָדִידוֹ עָלָיו

ôl 3 aîsh, mûn min aêvag asperûna, va min aêvag anûmâe-âê,
 va min aêvag staôra-âê, kolâ 3 pavan aîyyâr, dûjîl yegavîmûnêd.

(50). Va madam chim î pâta^hkhshâc-ih, zak-ich lâ-pâta-
 khshâc-ih gabrâ î shatra pavan dûj î nafshâ asrûntan; mâ
 baên ham babâ. (51). Madam patmânag î pavan vashammûn-
 ishna dârîshnîh î pasîmâr, hanâ î pêshîmâr; madam zimânag
 vabîdûnt î ôl gûb va patmânag î ân. (52). Va madam denâ
 aêgh, amat aîsh madam aîsh hamêmârih-î kard yegavîmûnêd,
 pavan zimân vabîdûnt lakhvâr vazlûnêd; pêsh min pasakhûn
 yehabûnt, hamêmârih-î î tanîd madam ham gabrâ barâ vabîd-
 ûnayên, pasakhûn î kadâm pêsh yehabûnishna. (53). Madam
 chim î apârih î dâdistân; madam mâ gabrâ baên dâdistân-
 râyînîshnîh î dadîgar, sadîgar, va tasûm afdûm gûbishna; va
 madam 22 â-darengîh î baên dâdistân-râyînîshnîh.

ו וסעל עבדלסוּן נ עבדלסוּן ואלסוּן סוּסוּל סוּסוּל וועט נ
 פ פ וועט פפ

(66) ו אט פט פו ואלסוּן פו ואלסוּן' ואלסוּן נ שטעל פ
 דלסוּל נ וסוּל וסעל: (67) א אט וסוּל נ מ מוּל שו עומו
 סעסעוּ ו מ פט עומו ססוּל ו ול שטט וסוּסעוּ ו פט עומו
 סס פו סעסעוּ שטט וסוּל ו עומו ססוּל ו ול שטט וסוּסעוּ
 ו אט מ פט פ ו: (68) ו אט עט פ פלסוּן נ עטט
 שו וסוּל נ פ סעסעוּ עטט ואלסוּן ו ול פוט שטט-ס-סוּל
 מ עטט מוּל נ שו פלסוּן עטט מ-ט-ט שטט-ססוּל ו פט
 עט מ עטט מוּל ל פו עומו ו אט מ פט פ ו: פפ
 (69) ו אט פט ססוּל ואל פ שטעוּ פ
 וסוּל עט פ פטעסעוּט נ טעלסוּן אט² מ פט פ

va katâra âgêrepta î â-frûd vardishnî tanâpûhar yehvînêd;
 vinâs î min ham vinâs.

(66). Va madam aêgh, mûn vijôrdan; mûn baresmanag-vara vijôrdan, î pâhlûm; va garemûg-vara î nîtûm katâra. (67). Va madam vakhdûntan î 2 gabrâ pavan agavîn kh'âstag, va baên zimân agavîn dâtôbar va vara patash bavîhûnastan; va amat aêvag 3 zamûn kh'âstag pêsh vakhdûnêd, va aêvag dâtôbar va vara pêsh bavîhûnêd; va mâ baên ham babâ. (68). Va madam aîsh min dârishna î aîsh, pavan vînishna î ham, kh'âstag i aîsh bûrdan; va ôlâ mûn-ash pêsh dâsht baên hâsra, gaökâê î pavan dârishna ayûf kh'îshîh pêsh dâtôbar; va amat chesh baên hâsra gaökâê lâ mat yegavîmûnêd; va mâ baên ham babâ.

(69). Va madam aêgh dâtôbar vichira min Avistâg-ô-Zand kûnishna, ayûf min ham-dâdistânîh î shapîrân, mâ baên ham

וַיֵּלֶךְ :: (70) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מַדְמַן כְּמִנְיָא נִינְא מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 כְּמִנְיָא מִלְּפָנֵי :: (71) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי

(72) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי :: (73) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי :: (74) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי :: (75) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי :: (76) אַ כַּסְּתָא מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי
 מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי מִלְּפָנֵי

*babâ. (70). Va madam pâtaḵḡḡhâe mezabanûnân î gabrâ pâh
 va staôra, amatash âhûg lâ paêtâg, pavan ana-âhûgîh;
 va madam-ieh dakhshag zyashân âhûgân. (71). Madam
 aêgh, chand dâdistan zyash pavan madam patkârdan aêvag
 gûbishnih kabad.*

(72). Madam sâ mân î dâtôbar vabîdûntan, va avarîh î
 vabîdûntag dâtôbar; va mâ baên ham babâ. (73). Madam
 sâ mânîh î tang-garîh va a-tang-garîh î dâtôbarân. (74). Va
 denâ-ieh aêgh, dâtôbarîh ôl ôlâ î âkâs-dâta yehabûnishna, va
 sâ mân î dâta âkâsîh. (75). Madam aêgh, dâta dâtôbar î
 dâtôbarân pêshimârih, pasimârih, va dâdistân tâshishnih,
 vijôrdîh pavan mâ vinâs a-châr yehvûnêd. (76). Va denâ-ieh
 aêgh-ash dâtôbarîh î madam zak hand mâdîg³ vichîra patash
 kadbâ vabîdûnayên âzâr.

1. DM, adds ::—2. DM. אַ כַּסְּתָא—3. Or *mâdagî* for *mâdagîg*.

ܐܘܪܐ ܐܢ ܐܚܝܬܐ ܐܢܝܢ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ (83) ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ (84) ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ (85) ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ (86) ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ

(87) ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ (88) ܐܚܝܬܐ
 ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ ܐܚܝܬܐ

ishna î aêvag min ham-bâjân madam hamâg avâm î abitarân. (83). Madam shâyîdan î marg-arjân a-purnâyig pavan yâtûg-gûbih amatshân sardâr levâtâ; va nîshâ amat tanû î nafshâ sardâr. (84). Va madam aêgh mâdag î asperena nîtûm, va virûg mizda avartûm. (85). Va madam dûjih va hazalih î madam nafshâ khâstâg, amat avîg-patkâr-ishna min dârishna î aîsh barâ yehityûnêd. (86). Madam pîrûjgarîh î ôld î kadbâ nigîrâc, min a-dâta-âomandîhâ frâj sejîtûnt, râyinîshna dâdistân-âomandîhâ vabîdûnayên, madam ôld î râst-khâh va râst-nigîrâc, amat dâdistân khâkûnîhâ râyinêd.

(87). Madam sakhun î patkârishna î gabrâ î nîshâ î pâtakhshâc-gâs âzôrd yegavîmûnêd. (88). Va denâ-îch aêgh, amat zîyânag khadîtunêd, ayûf gar-pûstîh⁶ min zak î pavan 2

1. DM. adds :—2. DM. *ecce asht*—3. DM. *6*—4-4. DM. *ecce*

5. DM. *ecce*—6. Or. *drupûstîh*.

מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (89) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (90) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (91) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (92) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (93) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (94) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ
 וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ (95) אֶל־הַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ וְהַמִּלֵּךְ מִן־הַמִּלֵּךְ

angûst barâ ramîtunt shâyad, pâtaḫshâc amat patkârishna
 lâ vabîdûnayên, barâ yansegûnân. (89). Va madam bartâ
 pavan shôc barâ yehabûntan, vidard abû, mûn pâtaḫshâc
 yehvûnt. (90). Madam vinâs i kanîk min shôc pâdyârânîn-
 îdan. (91). Madam vinâs i min khâstâg pavan hanâ kâr
 aêvâch yehabûntan, aêgh kâr jvid min châshishnîh pavan
 hanâ ehim aêvâch kardan aêgh:—“Vad-am nishâ yehabûnând,
 amat ehesh zak râc lâ yehabûnd.” (92). Madam vinâs i
 kanîk pavan kanîk, ayûf hân mandavam i zivandag, ayûf
 gûftan aêgh: “Lak ôl zak i li akhtâ bartâ madam sejitunî,
 li-êh ôl zak i lak madam sejitûnam.” (93). Va madam nishâ
 i li-êh tanû vinâs, i min zak vinâs. (94). Madam lakhvâr
 yehamtûntan i khâstâg i kanîk râc barâ yehabûnêd, amat
 kanîk, pavan nishâ-ih, ôlê khâstâg lâ yehabûnêd. (95).
 Madam • kanîk mûn âkhar min 15 shînat pavan shôc

לִּי סִימָנִי עֲבָדִי שֶׁ-סֵּוּ דִּסְמָסְמָסִי וְעֵלְיוֹ סֵו
 כִּי סֵו-סֵו וְעֵלְיוֹ וְכִלְיוֹ עֲבָדִי עֲבָדִי שֶׁ-סֵּו
 כִּי סֵו כִּי סֵו

(96) כִּי סִימָנִי סִימָנִי כִּי סֵו כִּי וְעֵלְיוֹ וְכִלְיוֹ
 כִּי עֵלְיוֹ סֵו כִּי עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ
 כִּי עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ
 עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ (97)
 עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ
 עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ (98)
 עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ
 עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ עֵלְיוֹ

(99) כִּי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי
 כִּי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי כִי

lâ yehabûnt yegavimûnéd; afash abû dashtân-méyah vijârdan, ân madam dâshtan, vinâskâr vazlûnéd, sarituntâr-î frâj vabîdûnéd; mâ baên ham babâ.

(96). Madam yehabûntan i khûrishna, mandavam i jvid min nîshâ, ôl aîsh mûn aîsh Daëna i Mazdayasnân stâyéd, amat-ieh pavan bîm; denâ-ieh aêgh, mûn afash barâ amat levatâ Daëna i Mazdayasnân ham-vâgha barâ yehvûnt, ash âkhar dâsra yehabûnishna i vîra masâe nîshâ. (97). Madam vinâs i atap-dâta kardan i haît min marg-arjânân. (98). Va madam kâr framûd i yâtûg tûjishna i pavan tanâpûhar i din jâ¹ aêgh-ash kâr ehand, va baên ehand shnat barâ kûnishna.

(99). Va madam yôm va lelyâ, i agrî, va miyânag, va nitûm; aêgh, jvid jvid ehand hâsra; afashân yehamtûnishna baên kadâm radîh; burînag " zyashân

1. *Dv* written *jv* in Pâzend.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 1488
 148

(125) 𐭠𐭣𐭥𐭭𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

(126) 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

(130) 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥

(125). Madam aiygârih i kh'ishih i bavihûnast i aish min padân, amat-ash kh'âstâg dâjîd, ayûf bazûlt yegavimûnêd.

(126). Madam garân vinâsîh i qhand âminag drûkhtârih i amat nîshâ-i pavan ham-dâdistânîh barâ yehabûnt, padirishna paêtâgînîd, ôl hân gabrâ yehabûnihêd; mâ baên ham babâ.

(127). Madam lâ-pâtaekhshâc-îh i gabrâ dânnâgîh i baên patkâr râc, pêsh min aêvarîh, min ôl i a-dânâg kh'âstâg barâ vakhdûnt.

(128). Madam dâtag-gûbîh kardan dâtôbar, avârig patân, sardârân, vad-îeh ôl malkâân malkâ, i ôl i a-dânâg baên patkâr, amat-ash dâtag-gûb levît. (129). Va madam chim i sajâgîh i gabrâ pavan khûdâcîh; va mâhmânîh i Aûharmazda

madam tanû i ôl i hû-khûdâc.

(130). Madam nâmehishtig 5 dâdistân i aêvar, hanâ mâ

1-1. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥—2-2. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥—3. DM. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥—4. DM.

adds 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 •

(138) וַאֲמַת־מַדָּם שְׁפָרְיִיחַ וְדָדִיסְטָן יְכַסֵּם מִן זֶאֶל יְמָסִ׃

(139) וַאֲמַת־מַדָּם שְׁפָרִירִיחַ אֲשֵׁתִּיחַ סְטִיחִיחַ-יֶחַשׁ פָּאָוּן נִשְׁלִיחַ וְפִרָאָנְדִּיחַ, וְאַבְאָן, וְפַתִּישְׁנִיחַ, מַדָּם וָרָא וְכְחָסְתָּגִיחַ

פַּתַּשְׁחִיחַ, פַּתְכָּרִישְׁנָה יְהֵיט בָרָא יָנִסְגֻּנָּאן, (140). וַאֲמַת־מַדָּם גָּרָאן וִינָאסִיחַ יְכְחָסְתָּגִיחַ פָּאָוּן נָאָם-כְּחִיחַ מַאֲנִיחַ

גָּאָן אֲוִיסָאִינִדָּאן. (141). וַאֲמַת־מַדָּם דָּאֲדִיסְטָן-יְ מִנִּין-אַשְׁ 3 אִינִינָג דִּינָה מַדָּם 3 אִישׁ בָּאֵן. (142). וַאֲמַת־מַדָּם דָּאֲרִי-י אֵמַת בָּרָא דִּיחֵיט מַאֲט יְ 100 וָאֵה פָאָק, 1000 וָאֵה בָרָא

יֶחֶבְוִינֵדִיחַ. (143). וַאֲמַת־מַדָּם וִינָאסִיחַ יְ מִינִין פֶּשֶׁק פְּרִיפִי יְ דָרֵנְגִיחַ

פְּרִיחֵי מַסְתָּאן, וְדָהֲרָג יְ חֵאָנְדִּי אַנְגֻּסְטִי יְ קָסִיסְטִי פְּרִיחֵיטִימִין

בָּאֵגִי בָרָא כְחֵאֲרָדָאן. (144). וַאֲמַת־מַדָּם וִינָאסִיחַ יְ שְׁחִיסְרָא

אֵל נֶקָאָדָאן יְ 4 פֶּתִישְׁתָּאן שְׁחֵדְקֻנָּאן. (145). וַאֲמַת־מַדָּם לַחְבָּר דָּאֲשְׁתָּאן יְ אֵבָגִי מִינִין כְּחֵחִידָרָאן

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

(143). Va madam vinâs i min pêşk frîp i darengilh frâj mastan, va dahrag i chand angüst i kasist frâjtûm

bajag barâ kh'ârdan. (144). Va madam vinâs i shûsra ôl nekadân i 4 pêtishtân shedkunân. (145). Va madam lakhvâr dâshtan i aêvag min kûshîdârân

דַּסְמַחֵי : (163) אַחַד־עשר וְשָׁלֹשׁ וְאַלְפֵי וְשִׁשְׁסָאֵלֶּיךָ
 אֶת־הַמַּסָּכָה

(164) אַחַד־עשר וְשָׁלֹשׁ וְאַלְפֵי וְשִׁשְׁסָאֵלֶּיךָ
 אֶת־הַמַּסָּכָה (165) אֶת־הַמַּסָּכָה
 וְהַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה

(166) אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה
 וְהַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה
 אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה
 אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה

(167) אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה אֶת־הַמַּסָּכָה

sejítúnéd. (163). Madam masih î dâta pavan vichîrîh va dâtôbarih, min avârig srûbân.

(164). Madam 7 âîninag kh'âstag î yemalelûnêd aêgh, hân kh'âstag râê pavan garûb vakhdûntan lâ pâtaekhshâê.

(165). Madam 10 î jvîd sakhun aîyyâr î madam ham babâ.

(166). Va madam denâ srûb vakhtan, vahân-cha chand âîninag dâdistân î bûndag, va baên zak-ich madam yehtûnêd patash baên yehîtyûnêd; kabad dâdistân î baên aêvag-ich; chand âîninag gûbishna va kûnishna pâhrîjîd, nimâyishnîg âkâsînishnîg-cha vakht.

(167). Pâhlûm âvâdîh baît yasharâyîh . . . . .

DŮBĀSRŮJID NASK.

[illegible]

(2) וְכֵן הָיָה לָנוּ בְּהַחֲזָקָה בְּיָמֵינוּ וּבְיָמֵי הַמֶּלֶךְ
בְּיָמֵינוּ וּבְיָמֵי הַמֶּלֶךְ וּבְיָמֵי הַמֶּלֶךְ וּבְיָמֵי הַמֶּלֶךְ
(3) וְכֵן הָיָה לָנוּ בְּהַחֲזָקָה בְּיָמֵינוּ וּבְיָמֵי הַמֶּלֶךְ

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1). Dúbâsrûjid 18, fratûm burinag mâdigân madam dûj, levatâ gereftârîh zyash pavan mâdag gûbâg zak zyash tereft; pasijag vinâs, va band, va drûsh, va vijârîshna î vinâs râê bâkhtîg pâtfrâs, va kâr-varzîshnîh; navîshna chandîh, va chandîh î jvîd-jvîd baên aêvag aêvag navâg kadâmîh, va kâr jivâg î pâtfrâs; mâ tanû va ûnînag î khapâg; chîgûn zak î patash khapâg nazîhêd patîsarîg; kadâm pêsh kardan vakhdûnt.

(2). Va madam tanû î band hanâm î bîshna;⁴ va patmân î tangîh î band va drûsh; va darenga î bastag î vinâs î dûj.

(3). Madam band va bandishtan î hamêmârân nafskâ, arja î

1-1. DM. ⲁⲓⲁⲣⲟⲩ—2. DM. ⲁⲩⲉ—3. DM. ⲙⲉⲟ ⲁⲓⲏ—4. Or, *bishin*.

כד נ מעלנד סכאנ' א חכ טע פ' יליד : (4) א דאנ-ט נ טאנע
 נ דלנד א מערמערן כד נ ופ' פ' דא ט-טאנע : (5) א דאנ'
 סאנע טו א חכ דלנד-טאנע דא דלנד' א טאנע כד פ'פ'לס וטאנע
 עלא נ כד נ מעלנד-סכאנ' א טאנע נ טענע דלנד-טאנע א מעלנד
 וטאנע נ א וטאנע מערמערן דלנד-טאנע א כד נ א טענע
 וטאנע נ טאנע דלנד-טאנע א א וטאנע דלנד-טאנע א וטאנע
 טענע נ מערמערן א דלנד-טאנע טאנע טאנע כד נ
 טאנע א דלנד-טאנע א דלנד-טאנע טאנע טאנע

(6) חכ טאנע נ מערמערן א טאנע וטאנע נ דא טאנע
 א וטאנע א טענע טאנע נ טאנע טאנע נ טאנע טאנע
 א כד נ טאנע כד טאנע כד נ טאנע טאנע א דא טאנע
 טאנע א וטאנע א טענע טאנע א טאנע וטאנע א טאנע

zak î gaôharîg havâ-and; va mâ baên ham babâ. (4). Va
 çhandih î jivâg î drûsh, va jvid-jvid zak î kadâm dûj
 yakhšenunêd. (5). Va çhand, çhîgûn, pavan mâ, drûshishnih
 dûj î drûj dâdan; zak hamêmârân nafshâ arja î zak î gaôharîg
 havâ-and; va jivâg î âvâyêd drûshîh va gaôharîg; vinâs î min
 vêsh jvid âininag drûshishnih, va zak î min shedkûnân drûshîh î
 dâdan; sâman î min vêsh drûsh arjânîgih; va çhandih pâdag î
 dûjîh min sâman î drûsh arjânîgih frâj; zak-îçh î frâd min sâman
 î drûsh arjânîgih.

(6). Madam âininagân î dûjîh; va afzûnig vinâsîh î dûj
 pavan tanû gandan va raêshidan; va a-paêtâgînîdan î mâdag
 pavan dûj î pavan hâsra, va zak î pavan zak jivâg, zak î
 pavan aêvag gâm yehvûnêd; va dûj levatâ hazal, va bâdôgzêd,
 va kâidyôgzêd; hân-cha vinâs pavan pêshîh va âkharîh

1-1. DM. *meo* דאנ—2. DM. *meo* shatan,—3. DM. adds :—4. DM.

טאנע טאנע .

(11) 𐎧𐎡𐎹𐎠𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠

(13) 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠

CHAPTER XXI.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1) 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠
𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠 𐎧𐎡𐎹𐎠

(11). Va madam navishna î levatâ dûjân. (12). Madam jvîtar-ih î dûj min hazal.

(13). Va madam khâstâg î debrûnân, lakhvâr ôl khîshân yehamtûnînîdan, ehigûn zak î min ana-Aîrân marzânân, va zak î min dûjân dâtôbar, va bahar î min asterethwân⁵ min dûjân barâ vakhdûnayên. (14). Va madam pânagân pâspânân î dûj, va hân-ich kabad dâdistânih baên dûjih.

CHAPTER XXI.

DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1). Dadigar burînag hama-dâtag, madam ana-âstardagih î abû pavan vinâs î purnây bard, amat-ash bard pavan avigama min vinâs ana-âkâs kard yegavîmûnêd; zak î bard pavan zak î

1. Better 𐎧𐎡𐎹𐎠 dûjih.—2. DM. adds 𐎧𐎡𐎹𐎠.—3. Written in Pâzend.

(6) *Madam arataêsh-târa î a-tûshag, mûn pavan rûbishna madam vâstra, va jûrdâg, va gaôspend frâj yehamtûnd, mûn pasîg ajash bigânag; mâ baên ham babâ.* (7). *Va madam kh'âstâg a-sajâg dâshtan, va viehîra î patash.*

(8). *Madam chandîh î darenga î dâtôbar pavan âkâs aêgh pêshîmâr zûr-kh'âh, pasîmâr kadbâ khûstûg.* (9). *Madam chandîh darenga î dâtôbar, va pavan dâta-gâs; va mâ baên ham babâ.* (10). *Madam viehîra î madam dâtôbar, mûn dâd-istân î vara-âômand pavan aêvarîh, zak î aêvar pavan vara-âômand, viehîra vijôrd a-vijôrd, a-vijôrd vijôrd vabidûnayên.* (11). *Va madam dâdistân pavan aêvarîh zak î pavan vara-âômandîh, va viehîra kûnishna; mâ baên ham babâ.*

(12). *Va madam kh'îshkârih gûmârdag dâtôbarân, min zak*

(6). *Madam arataêsh-târa î a-tûshag, mûn pavan rûbishna madam vâstra, va jûrdâg, va gaôspend frâj yehamtûnd, mûn pasîg ajash bigânag; mâ baên ham babâ.* (7). *Va madam kh'âstâg a-sajâg dâshtan, va viehîra î patash.*

(8). *Madam chandîh î darenga î dâtôbar pavan âkâs aêgh pêshîmâr zûr-kh'âh, pasîmâr kadbâ khûstûg.* (9). *Madam chandîh darenga î dâtôbar, va pavan dâta-gâs; va mâ baên ham babâ.* (10). *Madam viehîra î madam dâtôbar, mûn dâd-istân î vara-âômand pavan aêvarîh, zak î aêvar pavan vara-âômand, viehîra vijôrd a-vijôrd, a-vijôrd vijôrd vabidûnayên.* (11). *Va madam dâdistân pavan aêvarîh zak î pavan vara-âômandîh, va viehîra kûnishna; mâ baên ham babâ.*

(12). *Va madam kh'îshkârih gûmârdag dâtôbarân, min zak*

THE DĪNKARD.

BOOK VIII.

Contents of the Twenty-one Avesta Nasks.

INTRODUCTION.¹

Thanks-giving unto Ahuramazda, and praise unto the Religion of Ahuramazda-worship, which is the established Law of Ahuramazda opposed to the demons.

(1). The Eighth (Book) is here a compilation (*aiyyâd*)² regarding the summary³ of the contents⁴ of the Nasks⁴ of the Religion of Ahuramazda-worship, each separately.⁵ (2). The writing and publication (*navîdînîdan*)⁶ of what is within the area⁷ of this book,⁸ regarding the enumerations⁹ of the good Religion, (are derived) from the Zand¹⁰, for the information of the many; what (is meant) for giving information¹¹ about the Reli-

¹. What follows is the Pahlavi writer's Introduction to Book VIII. of the *Dinkard*, which is called chap. I by Dr. West in S. B. E., vol. XXXVII,

². *Hashtûm madam hangerdigih î..... litamâ aiyyâd*. Comp. *aiyyad-gâr*, "a book," "a compilation," "a memorandum," "a reminiscence."

³. *Hangerdigih*, Av. *hama* and *gere*, "to hold."

^{4,4} *î baên naskihâ*, lit., "of what is in the Nasks," or "of what is contained in the Nasks." ⁵. *Jvid jvid*. ⁶. Comp. Av. *nava* and *vid*, "to know;" Pers. *navid*, "good news," *navidan*, "to announce good news;" hence, an announcement or publication of what is new and marvellous.

⁷. Reading: *shâd-aûrvân*; comp. Mod. Pers. *shâdurbân*, or *shâdurwân*, which means "a large tapestry suspended before the gate of a royal palace," "a halo round the moon," "an area," or "compass." ⁸. *Nâmag*.

⁹. *Aûghmârishna*, lit., "enumerations." Comp. Av. *mere*, "to count;" Pers. *shamurdan*, "to mention," "to commemorate." ¹⁰. The Pahlavi Version of the Avesta with Commentary. ¹¹. *Âkâs-dahishnih*.

gion; what (is) for this reason¹ the authority² of the high-priest, (what is) in itself the Scripture (*nipishtan*)³ of the well-known Religion.⁵

(3). But, before that, (it is) the usage to write regarding the enumerations of the divisions⁴ of the Mazdayasnian Religion, their sub-divisions,⁵ and the sections⁶ of (such) sub-divisions; (and) to show that the enumerations, which though (*amat*) more summarized in their divisions, are summarized in the sub-divisions of their divisions, and (are) more diffused⁷ in the sections of the sub-divisions.

(4). The (principal) divisions of the precepts⁸ of the Mazdayasnian Religion (are) three⁹:—The *Gāthā*, which are the higher spiritual knowledge of spiritual activity; and the *Dāta*

1. *Ōl hanā*. 2. *Pādrām ī dastōbar*; comp. Av. *pātar* and *rama*, lit., “a protector of ease and comfort,” “what facilitates” (the high-priest’s function of interpreting the sacred texts); hence “a helping instrument,” “an authority.” *Ōl hanā pādrām dastōbar*, according to West, “for this simple high-priest.” *Pādrām* elsewhere means “a reward;” comp. Pers. *bādrām* (see the use of it in Book VI., chap. CCCIII., § 1).

3. *Āēvāji* (for *āēvājig*) *Dāēna nipishtan*, lit., “the writing of the well-known Religion.” In the period in which this Book VIII. was written the Pahlavi Version of the Avesta Nasks seems to have been regarded as of equal authority with the Avesta text.

4. Reading: *banjishna*, “a classification;” comp. Skr. *bhānj*, Av. *bañ*, “to break,” “to divide.” 5. *Bāhar*, lit. “parts,” or “portions.” *Banjishna bāhar*, lit., means “parts of divisions.” 6. *Burinag*, “cuttings.” Pers. *būridan*, “to cut.” Comp. Skr. *bhrināti*, and Av. *pairibrinenti*.

7. *Vōstarishnig*, “spread out;” Av. *stere*, “to spread,” Pers. *gustardan*.

8. *Huzvāresh manitunishna*, “thinking,” “opinions,” “precepts.”

9. These three classifications of the Avesta scriptures into the *Gāthā*, *Dāta* and *Māthra*, are alluded to at the beginning of the third book of the *Dinkard* (see Dastur Sahēb Peshotanji, B. Sanjana’s Edition and Translation of the *Dinkard*, vol. I, p. 1), in which it is stated that the *Gāthās* were all told to Zarathushtra by Ahuramazda; that the *Māthras* were founded upon the *Yathā-ahu-vairyo* hymn, and in them mention is made of the omniscience of God himself and of the power of the creation; so no portion of them could have been composed by the wisdom of men, nor from a number of current traditions.

As to Hadha-māthras, West’s remarks are as follows:—“The exact meaning of *hādak-mānsarik* is less clear, it is derived from Av. *Hadha-māthra*, “provided with spells, or inspired words,” a term applied to Zarātūst in the Visp. XIII., 1, and also to the *Māthra-spenta*, or liturgy, in a phrase (see Westerg., Z.A., p. 485) which is appointed to be used in certain parts of the liturgy whenever the Vishtāsp Yasht (a remnant of the last Hadha-māthric Nask) is recited; just as another phrase, referring to the Law, is appointed to be used in the same places whenever the Vendidad is recited. In what sense the Hadha-māthric Nasks can be said to be ‘provided with spells’ is not clear from the details given in chapters V-XI, but, practically, the meaning of the

(laws), which are the higher earthly knowledge of earthly activity; and the *Hadha-māthra*, which are the higher knowledge of high deeds, those which (lie) between these two.

term must be something like 'semi-religious' being applied to philosophy and science which are neither directly religious nor strictly secular" (see S. B. E., Vol. XXXVII, p. 4, n. 2). I may give another explanation of *Hadha-māthric*. The expression suggests to us from our acquaintance with the Avesta books now extant, that like the Gāthic and the Dātic Nasks, which extend over *hās* and *fragards*, it is not possible to name an Avesta chapter which is entirely *māthric*; just as it is possible to mention chapters which are wholly Gāthic or Dātic. There are Avesta chapters which contain *Māthric* passages along with Gāthic or Dātic, which it is fit to call *Hadha-māthric*, "with or including *Māthras*," and not *Māthric*.

The *Dinkard*, Book VI, which is edited and translated by me in vols. X-XIII, speaks at length with reference to these three classifications of the Avesta. Near the middle of the book (see my vol. XI, § CCVI, p. 69, l. 3) the following passage occurs:—

Afashân denâ-ich ângûn dâsht, aêgh:—anshûtâ denâ 3 âinînay: aêvay gâsânig, va aêvay hâda-mânsrig, va aêvay dâtig. Ôlâ i gâsânig hamih levatâ yazadân, va vichag-haitagih min shaêdân va drûjân, va khvâstâg-patmân min dahm va givar, va pavan vinâs i vahidûniyên shurm va avinishna pâfrâs. Va zak i hâdag-mânsrig hamih levatâ yasharûbân, afash vichag-haitagih min dravandân, afash khvâstâg-patmân zak i frârân vahidûniyên, va pavan vinâs i vahidûnâ ushtra i sraôshôcharanâm khrafstra avajadan, vad-khânân tûkhtan pâfrâs. Va zak i dâtig hamih levatâ âirân, afash vichag-haitagih min an-âirân, afash khvâstâg-patmân min babâ, aêgh dâtihâ shâyad kardan; va pavan vinâs i vahidûnâ gan zanishna Daêna yôm pâfrâs. "They (that is, the ancient sages, the *Paôiryô-tkaêshas*) considered this, too, thus: namely, men are of these three kinds:—one (is) the *gâsânig*; one, the *hâda-mânsrig*; and one, the *dâtig*. He who is *gâsânig* has a union (*hamih*) with the good spirits, and an aversion from the demons and fiends; his wealth-measure is due to his piety (*dahm*) and commonsense (*givar*); and, for the sin which he commits, he has a sense of shame, and (is in) latent (*avinishna*) anxiety of the (future) punishment. And he who is *hâda-mânsrig* (has) an association with the righteous, his aversion is from the wicked, his wealth-standard (is) what is performed with honesty; and for the sin which he might commit, is (obligatory) the destruction (*avajadan*) of pernicious creatures with the weapon of *sraôshô-charana*, the atonement (*tûkhtan*) to save himself from the punishment of hell (*vad-ahrân*). And he who (is) *dâtig*, has an association with the humble (*âirân*), his aversion is from the arrogant (*an-âirân*), the standard of his wealth (is) by the court of law (*babâ*), that is, it is necessary (for him) to act according to law; and for the sin which he might commit, the smashing of an idol-temple (*kang*) on the Daêna day (i.e., the day of Dîn) is (obligatory) as a punishment."

In Book VI, § LXX, vol. X, p. 24, l. 11, it is stated thus: *Afashân denâ-ich ângûn dâsht aêgh, handishishna i mainûgig min dravandih i gâsânigân. Va zak gaêtâig min dûshsrâbih i hâdag-mânsrigân. Va tars min pûhal va pazd i pâtakshâê i dâtigân (va) min vinâs barâ natrând.* "They considered even this thus: namely, spiritual anxiety is owing to the transgression of those who are versed in the Gāthic lore (*gâsânigân*). And the earthly anxiety is owing to the ill-repute of those who are versed in the *Hadha-māthric* lore (*hâdag-mânsrigân*). And the fear of punishment at the (Chinvat) Bridge and much affliction are owing to the sins of those who are versed in the Dātic lore (*dâtigân*), and who do not protect themselves from such sins."

(5). And the reason of the three divisions of the exposition¹ of the doctrine of the Religion¹, is² the entire knowledge, the practice and the principles (*âinîng*) of the wisdom and duties (*kûnishna*) of the same Religion; these which (are) three, have been (here) written. (6). Likewise, in the Ahunavar³, which is the source of the doctrine of the Religion, (there are) three metrical lines³; that which is the first (line) principally⁴ represents⁴ the Gâthic learning; and that which is the second (line) the Hadha-mâthric learning; and that which is the third the Dâtîc learning.

(7-8). (There) have been 21 parts⁵ of its (three) principal divisions, which are called Nasks :—Seven (are) Gâthic, because they are composed in metres (*gâsân*); the names of those of the ritual of the Gâthic (*yashts*,) are the Staôta-yasht, and the Sûdgar, and the Varsht-mânsra, and the Baga, and the Vashtag, and the Hâdaôkhata, and that which is composed in the Gâthic dialect, (namely) the Spendâ. (9). And seven (are) Hadha-mâthric, (whereof) the names (are) the Dâma-dâta, and the Nâdar, and the Pâjag, and the Ratû-dâta-haitag, and the

¹⁻¹. *Daëna manitunishna nikiza*; West: "the reckoning of the revelation is the exposition. . . ." ² Lies in,

³. According to the Dinkard, Book VIII, the entire Zarathushtrian Avesta scripture consisted, originally, of twenty-one Nasks (or Books). The number twenty-one corresponds to the twenty-one words of the Ahunavar, and each of the Nasks is indexed particularly under one of its words. The three main divisions of the original Avesta literature into the Gâthig, the Dâtîg and the Hadha-mâthrig, correspond to the division of the Ahunavar prayer into three metrical lines, as follows :—

Yathâ ahu vairyô, athâ ratush, ashât chît hachâ

Vanghêush dazdâ mananghó, shkyaothnanâm anghêush mazdâi

Khshathremchâ ahurâi â, yim dregubyô dadat vâstârem.

⁴⁻⁴. *Avartar nîmyêd*.—⁵ The twenty-one words of the Ahunavar prayer quoted above, are regularly applied as names to the 21 Nasks, in the order in which these Nasks are mentioned above. The names of the twenty-one Nasks, from the twenty-one words of this most sacred *Yathâ-ahû-vairyô* prayer, are :—*Yathâ*, the Sûdgar; *ahû*, the Varsht-mânsra; *vairyô*, the Baga; *athâ*, the Dâma-dâta; *ratush*, the Nâdar; *ashât*, the Pâjag; *chît*, the Ratû-dâta-haitag; *hachâ*, the Barîsh; *vanghêush*, the Kashkîsrâb; *dazdâ*, the Vishtâspa-sâsta; *mananghó*, the Vashtag; *shkyaothnanâm*, the Chitra-dâta; *anghêush*, the Spendâ; *mazdâi*, the Bagân-yasht; *khshathremchâ*, the Nikâdûm; *ahurâi*, the Dûbâsrûjid; *â*, the Hûspâram; *yim*, the Sakâdûm; *dregubyô*, the Jvîd-shaêdâ-Dâta; *dadat*, the Hâdaôkhata; *vâstârem*, the Staôta-yasht.

Barîsh, and the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta. (10) Seven (are) Dâtîc, because they are composed in the legal language; the names of the Dâtîc Nasks, (are) the Nikâdûm, and the Dûbâsrûjîd, and the Hûspâram, and the Sakâdûm, and the Vid-shaêdâ-Dâta; and of those which are composed as legal codes with different *khshnâmans*¹, (are) the Chitra-dâta, and the Bagân-yasht.² (11). And, in a complete order,³ the Sûdgar, and the Varsht-mânsra, and the Baga, and the Dâma-dâta, and the Nâdar, and the Pâjag, and the Ratû-dâta-haftag, and the Barîsh, and the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta, and the Vashtag, and the Chitra-dâta, and the Spendâ, and the Bagân-yasht, and the Nikâdûm, and the Dûbâsrûjîd,⁴ and the Hûspâram, and the Sakâdûm, and the Jvîd-shaêdâ-Dâta, and the Hâdaôkhata, and the Staôta-yasht.

(12). In all the three (divisions) all the three⁵ are (included); in the Gâthîc (are included) the Hadha-mâthric and the Dâtîc; in the Hadha-mâthric, the Gâthîc and the Dâtîc; and in the Dâtîc, the Gâthîc and the Hadha-mâthric. (13). In each separately is entertained⁶ that⁷ which is essentially and chiefly pertaining to itself⁷, and that which is pertaining to another division and introduced⁸, is also entertained (in it); the reason⁹ of it (being) the two (lives) for all⁹ in the spiritual and material worlds, and in the material and spiritual worlds, and in that between (these) two.

(14). And the place¹⁰ of the Vashtag¹¹ part of the Gâthâs¹¹ being¹² very next to¹² the last of the Hadha-mâthric (Nasks), (is) because (*chîgûn*) it is written in connection with the Vishtâspa-

1. That is, with different formulæ of propitiation. 2. Properly, Bagân-yasht.

3. *Patisârag*, Av. *paiti* and *sara*; lit., "something upto the end," or "successively," or "something first". West's rendering: "the sequence."

4. West's reading: *Ganubâsar-nigad*

5. Namely, the Gâthîc, the Dâtîc and the Hadha-mâthric Nasks.

6. *Mâhmânig*; comp. Pers. *mahmân*, "a guest"; *mahmâni*, "hospitality."

7.7 *Zak i benafshâ mâdigânîhâ va mâdagvarîhâ*. Comp. Semitic *mâldî*, "substantial," "constitutional"; or *mâddiyat*, "materiality," "substantiality."

8. *Baên yâtûnt*. 9.9. *Afash chîm*.....*kola* 2.

10. *Hastan*, "existence," "position," or "being." 11.11. *Vashtag bâhar min Gâsân*.

12.12. * *Patvasthan i frâj ôl* . . . , "having prominent connection with," or "being (named) quite next to."

sâsta, the last of the Hadha-mâthric (Nasks). (15). The reason of the Hâdaökhata-yasht being¹ (mentioned) next to¹ the last of the Datic (Nask), the Jvîd-shaêdâ-Dâta², and the Dahishna-î-stîh-Dâta³ being between the Hadha-mâthric (and) the spiritual Gâthâs, (is) because (it is) the spiritual world, too, which (is) the source of life (*ahû*), and (it is) important⁴ for, and the purpose of the material world⁴; and the immortal⁵ part which is causing⁶ the cause and purposing the purpose,⁶ (is) the (immortal) part in its origin.⁷ (16). And the place of the final Dâtic (Nask),⁸ which is after the Gâthîc (Nasks) which are the sources of (its) connection, is a symbol of the pure influence⁹ of the Gâthîc (Nasks) being upon the first spiritual condition, which¹⁰ will be the final condition, too, of the material world;¹⁰ and just as from the spiritual abode¹¹ (there was) the coming down¹¹ (to the material), so (there will be) the reunion¹² (of the material) to the spiritual.¹²

(17). And the reason of the twenty-one parts of the three divisions of the enumerations¹³ of the Religion (is) in the distinctions¹⁴—which intrinsic distinctions are manifest from (their) composition—also in the three metrical lines of the Ahunavar (there) are twenty-one words, which are the sources of the enumerations of the Religion. (18). Just as the three metrical lines of the Ahunavar which (is) the basis of the enumerations of the Religion, (are) a symbol of the three divisions of the enumerations of the Religion, so the twenty-one words of (the)

1-1. *Pavan patvand î ol . . .* 2. Commonly called *Vendidâd*.

2. The Pahlavi rendering of the Avesta name, Dâma-dâta. 4. *Stîh chimîg va vahânîg*. 5. *Noshîhêd*, lit., "what is immortalized."

6-6. *Chimîg ôl chim, va vahânîg ôl vahân*. 7. *Bâhar ôl bân*.

8. Here an Avesta word *him* is written by mistake. It has no meaning in the context. West's meaning: "which is about the Hôrn," is inadmissible, considering the whole context of the Bagân-yasht.

9. *Râyînîshnih*. 10-10. *Aflûm-ich zak yehvûnêd stîh*.

11-11. *Min mâinûg nûshastun frûd yâtûntan*, lit., "the coming down from the spiritual seat." 12-12. *Lakhvâr ôl mâinûg patvastagîh*.

13. *Manîtunîshna*.

14. *Vichîdag* for *vichîdagîh*; generally "selected ones," or "selections."

three (lines) indicate¹ the twenty-one parts of (all) these three divisions; just as it is manifest:—"He who is the all-knowing Creator produced a sacred text from every single word."

(19). It is known (*âshndg*) from the testimony (and) information of the Religion, due to the teaching of Zarathushtra of the revered-*fravâhar*, in the district of Irân, (that) the sections of the parts, such as the *has* and the *fragards* which (are) in the Nasks, were one thousand. (20). And after the destruction had come from the ill-reputed, wicked, (and) wrathful² Alexander, (even) so much³ was not recovered from (the ruins of) what had existed,⁴ as it would be possible⁵ for a high-priest to preserve in (his) memory.⁶ (21). That for which⁷ the pious⁸ Âtarô-pâta,⁹ son of Mahrâspend, is known so far as (even) now through¹⁰ his achievement and his preservation¹¹ (in an ordeal), in the books (*mâdîgân*) of the country of Irân, in (his) teachings and monitions¹² which have been preserved.

(22). After writing each Nask separately, namely (*ûgh*), as¹³ to what it speaks about more at length¹⁴, a detailed¹⁵ description is given of the different Nasks,¹⁶ and it is accessible¹⁷ in its different *hâs* and *fragards*; because in these details any difficulty¹⁸

¹. *Nimâyêd*.

². *Aêshma-kard*, "highly-angry"; comp. Pers. *khâshm kardan*, "to tickle." ³. That is, so much of the sacred literature. ⁴. *Ajash yehvânt*. ⁵⁻⁶. *I pavan dastôbar dâsthan shâyâd havâ-âe*. ⁶. For the restoration of the Avesta, ⁷. *Hû-fravart*, lit., "of good *fravâhar*,"

⁸. Âtarô-pâta, the renowned head-priest under the Sâsânian king, Shah-pûhr II., son of king Ahuramazda. He is well-known as the author of several didactic and ethical Pahlavi treatises, and also of some of the existing Pazend Zoroastrian prayers. He is frequently mentioned in the *Dinkard*, Books III. and VI. (see especially vol. V., p. 241 *seq.*) He is mentioned in the *Bûndahishna*, chap. XXXIII; *Shikand-gûmânig Vîjâr*, chap. X., § 70; and *Artâ-vîrâf*, chap. I., § 16. His ten monitions, given in Book III., § 199, are interesting.

⁹⁻⁹. *Patash pasdkht kardan va bâkhtan*.

¹⁰. Reading: *va pandân*, "and the admonitions." Perhaps *nipishna*, "writings."

¹¹. *Pavan mâ avîrtar madam yemalebûnêd*.

¹²⁻¹². *Madam naska naska aûshmûrihêd*.

¹³. *Afash ôl â-yâvishna yehamtûnêd*, lit., "what reaches for acquirement."

¹⁴. Comp. Pers. *durusht*, "difficult," "hard."

THE DINKARD.

of the excellent¹ and qualified compilation² is explained.³ (23). But, first of all, as to the different⁴ nasks⁴, namely, as to what each says it is here written, as is the practice to write; the extent⁵ of (our) attainment being unadapted to the marvellousness itself (of these books.)⁵

CHAPTER I.

Homage to the glory of the good Religion of Ahuramazda-worship.

(1). The Sudgar¹ (is) a book (*mâdigân*) about the strength of the pure (*avîjag*) extolling of the first utterance² of Ahuramazda, through thinking, speaking, and acting; and the abstinence from the laws of the most evil and most³ opposing people.³ (2). And the extolling of the meritoriousness of the excellences⁴ of the good Religion, of a similar nature⁵, and the practice⁶ thereof; and the denouncement of⁷ the blemishes and sinfulness⁸ of the most evil religion (and) people⁹ of the same (evil) essence⁹, and of their abandonment of the adoration of the good spirits; and of the awful regard¹⁰ to the archangels of the physical world, (and) of the ample (*kabad*) information about the wealth

---

1. Comp. Pers. *khûshgûn*.

2. Comp. Pers. *gerd* "a collection," and *gerd kardan*, "to make public."

3. Comp. Pahl. *vichârishna*. 4-4. *Naska naska*.

5-5. *Sâmân i â-yâvishna lâ asdih khûdash pasijag* (adapted).

1. *Sûdgar* is a more correct name of the Nask than *Stûdgar*. It is derived from Av. *sûta* and *kara*, meaning a book in which the deeds that are profitable here and in the next world are mentioned. According to the *Ravâyats*, it contained twenty two chapters, whereof the contents are given in the *Dînkard*, Book IX., chaps. II-XXIII, (see S. B. E., Dr. West's vol. XXXVII, pp. 172-226).

2. The Ahunavar prayer (see Book IX., chap. II).

3.3. *Paîtîyâragînidârtar*, lit., "more producing disturbance." Av. *paityâra*, "a counter-worker."

4. Comp. Av. *hunara*, which means "excellences."

5. *Hama-gaôhar*. 6. *Vabîdûnishnigîh*. 7. *Nikûhishna*.

8. *Bajag*. 9-9. *Hama-taôkhmag*.

10. *Pâhrîj*. Meaning thereby the extolling of the awful regard.....

of the spiritual world. (3). And the evidence of its being an old (Nask) is (that) in it there are sacred texts (*srûb*) about the Renovation (of the world).¹

(4). “Righteousness is the best prosperity.....”²

CHAPTER II.

(1). The Varsht-mânsra³ (is) a book about the birth of Zarathushtra, and his coming (*madan*) to the Religion; (and) whatever (is) on the same subject. (2). And the essentials⁴ of the priesthood, and the discipleship, and the *chu*-ship, and the *ratu*-ship, and (their) staunch fidelity (*astibânâh*), which are (mentioned) in it in the original (*kâdâ*) most comprehensive⁵ words of the Gâthâs. (3). About the explanation (*zand*)⁶ of the statements (*vâchag*) about everything, and (their) excellent series⁷; just as that (passage) which speaks thus:—“It is the Varsht-mânsra which has produced ample statements as to everything.” (4). That is, in the Varsht-mânsra there⁸ is some reference about⁹ everything⁹ whatever is mentioned in the Gâthâs.⁹

(5). “Righteousness is the best prosperity.....”

¹. For an explanation in detail refer to Book IX., chaps. V., IX., X., and XXIII.

². A Pahlavi rendering of the beginning of the Avesta formula *Ashem vohu*,... (see Dr. West's footnote 5, vol. XXXVII, p. 11.)

³. The *Varsht-mânsra*, (Av. *varshita-mâshra*, “the work or efficacy of the *mâshras*”) stands second in the list of the Nasks, and contained originally twenty-three Fragards. It is named the *Vahishta-mânsra* in the *Ravâgats*. The substance of its twenty-three Fragards are given in Book IX., chaps. XXIV—XLVI, in S. B. E., vol. XXXVII, pp. 226-363. Darmesteter has discovered that, Fragment IV. in Westergaard's *Zend Avesta*, p. 332, is the Avesta text of the twenty-third Fragard of this Nask.

⁴. Reading *va mâd*, comp. Pers. *mâd*, *mâddah*, West reads *numâd*, “notice.”

⁵. *Hangerdihtar*. The comparative degree is used off and on in Pahlavi to express the superlative.

⁶. See Book IX., chap. XXV.

⁷. Comp. Pers. *radah*, “a line,” “a series” (of thoughts). ⁸⁻⁹. *Ash mandavam madam y-malelûnêd*, lit., “it says something about it.” Or, “there is some mention about it.”

⁹⁻⁹. **Kolâ mâ parav Gâsân gûft yeqarimûnêd*. See Book IX., chap. XXV., and *seq*.

CHAPTER III.

(1). The Baga¹ is a book about the divisions of the first word², the enumerations of the Religion; and the first creature (the *Ahû*³ mentioned) in that word; and the first coming of that (word)⁴, and the suitableness⁵ of the creatures (thereto); and the greatness of that word, and its similarly-embodied⁶ creatures;⁷ and the intermingling of special⁷ thoughts⁷ with it.

(2). The most summarized knowledge about every thing⁸, each⁹ separately its own offspring;⁹ and several links¹⁰ are so connected with it, as it is said regarding the Baga, thus:—“(It is) the Baga which the *dāhmas*¹¹ chanted;” that is, it is announced to the *dāhmas*; that is, whoso shall perform this act of merit, for him such an act of merit will be performed.¹²

(3). “Righteousness is the best prosperity.....”

1. The Baga Nask (relating to the Deity and the good spirits), stands third in the order given by the *Dīnkard*, in Book VIII. It originally consisted of twenty-one Fragards according to the *Ravāgats*, and twenty-two according to the *Dīnkard*, Book IX., chaps. XLVII-LXVIII, (pp. 303-384). The first three chapters of the latter book contain a free translation of the *Ahuna-vairya*, the *Ashem-vôhu*, and the *yēnghê-hitām* with a commentary (see the Avesta *Yasna*, chaps. XIX-XXI). The next eighteen Fragards contain an analytical commentary upon each of the *hās* of the five Gāthās, respectively, the last Fragard being devoted to a very brief statement about the *Airyaman-māthra* prayer (*Yasna*, chap. LIV).

2. The first utterance of Ahuramazda, namely the *Ahuna-vairya* prayer.

3. See Book IX, chap. XLVII.

4. It may mean either the coming of the first creature *Ahû* on earth, or the first coming of the Revelation. West: “the first occurrence of it.”

5. *Pasâjishna*, comp. Pers. *pasîj*, “worthy,” “prepared.” West: “adaptation.”

6.6. *Humâ-tanû dâma*. West: “and the greatness of that saying which is incorporating the creatures, owing thereto.”

7.7. Reading: *ndmchisht mēd*, comp. Av. *maiti*, Skr. *manas*, Pâz. *mit*, “a thought;” Av. rt. *man*, “to think.” See Book IX, chap. XLVII, § 5. West’s Pahlavi Texts, Part IV.

8. *Mandaram*. 9.9. *Jcid-jêid nafshâ zahak*.

10. West’s reading *patvand-âe*, “an appendage.”

11. Comp. Av. *dahma*, “the pious people.” West: “(the Baga of) the community.”

12. Here two different meanings are admissible as to the word *baga*. The idea here is that whoso of the pious people chanted the Baga Nask, a reward (*baga*) is declared for him in the next world. For the latter meaning compare Av. *baj*, “to divide,” “to distribute”; hence a distribution or reward by Ahuramazda,

CHAPTER IV.

(1). The Dâma-dâta¹ is a book about the work of maintaining and producing the best creatures. (2). First, in the spiritual world, and how much and how to maintain them in the spiritual (existence); their transformation² into the material (existence), being framed ³ strong ³ for descending ⁴ (from the spiritual world) to fight against the life-destroyer ⁵ (Aharman), and conjointly ⁶ progressing,⁷ as they ought to, to bring to an end or break down ⁸ his life-destroying power.⁹

(3). And the way and method (*dînân*) of producing creatures, and their material existence (*stî*); and the strength ¹⁰ and work of the races and species; and whatever (is) on the same subject. (4). And the reason¹¹ as to wherefore they are produced ¹¹, and as ¹² to what they are to approach at the end.¹²

---

1. The fourth Nask according to the *Dinkard*, and the fifth according to the *Ravagats* which state that this Nask contained thirty-two Fragards, and it is called *Drâzdah-hômâst*. We know nothing more about the Dâma-dâta and the subsequent Nasks, beyond what is given in this Book VIII. From this chap. IV. which describes its contents above, we are able to ascertain that this Nask was the main authority upon which was based the compilation of the Pahlavi *Bânbahishna* and of the first half of the *Selections of Zâdspram*. In the ninth chapter of the latter book the Dâma-dâta is directly quoted. It is further quoted in the *Shâyest-lâ-Shâyest*, chaps. X and XII. The name literally means, according to the Pahlavi rendering *dâma-dahishnih*, "the creation or production of the creatures:" according to the Avesta "the creator of the creatures," or "dedicated to the creatures." West: "the creatures produced."

2. *Vashtan*. ³⁻⁵. *Chiharinîdag sâkhtag*. Meaning, the creatures.

3. *Ôl patûdan*; Av. *pat*, "to descend."

5. *Khaya-bid*, Pahl, *khayâ* "life," or "soul," and *bidan*, "to sting," "to poison." Literally, "the destroyer of life." Semitic *laid*, "being cut off." *Baid* is also a name of the evil spirit in Arabic. It is also an epithet of Aharman.

6. Comp. Pers. *paêvastah*, "jointly," "continually." 7. *Râyînâdan*.

8. *Garang*, comp. Pers. *giring*, "broken to pieces;" *garang* means "the rendezvous of an army," "a field of battle."

9. Another reading: *î ôl frajâm nirâg î khaya-bidiqih*, "for bringing to an end the strength of his destructive power." 10. *Chihar*.

11, 11. ¹¹. *Chim ôl mâ dahishnih*. 12, 12. *Ajdâm ôl mâ rasishnih*. West alters the Ms. reading *mâ* to *maidam* in both the places and renders § 4 thus:—
"The reason for (their) creation, and for (their) perfection at last....."

(5). And about the opposition, and injury, and calamity of the creatures, and the superior¹ secret means and instruments for overpowering² and annihilating them, delivering the creatures from them, and causing³ the resources of comfort⁵ (for the creatures).

(6). "The prosperity of righteousness is the best, prosperity...."

CHAPTER V.

(1). The Pahlavi version (*Zand*) of the Nâdar¹ (Nask) being not accessible² to us, the Avestâ (of it), just as it has come with the authority⁴ (of the high-priests), is preserved⁷ for teaching, recitation,³ (and) worship.

(2). "The prosperity of righteousness is the best, prosperity...."

CHAPTER VI.

(1). The Pâjag⁹ is a book about the slaughtering of a sheep according to the (religious) law¹⁰, for helping¹¹ the Ahuramazda-worshippers¹² in the ceremonials of fires,

1. *Madam* 2. *Vânîdan*; that is, conquering opposition, injury and calamity.

3. Reading: *nâzig-chârînîdan*, comp. Pers. *nâz* and *chârah*. West reads: *afichârînîdan*, "disablement" (of the creatures thereby).

4. West suggests the readings: *vakhtar*, "more destined," and *vakhtcar*, "fate bringing." 5. *Patvasthan*. 6. *Dastôbarih*.

7. *Dâsht yegavimûnêd*. 8. *Aûshmûrîshna*.

9. It is the sixth Nask according to the *Dinkard*, and the seventh according to the *Ravâjats*, which call it *Pâjam*, *Pâcham*, or *Pâzin*, and state that it consisted of twenty-sections. *Pâjag* (Av. *pach*, "to cook") lit. means "cooking or preparing (lawful) meals (for sacred purposes)." The interesting contents of this Nask are summarized by M. Haug, thus: "It contained explanations of the slaughter of quadrupeds and sheep, and how they are to be slaughtered; which quadrupeds it is lawful to eat and which kinds are not lawful. The more that is spent upon a Gahanbâr so much the more is the reward; how much it is needful to bestow upon Dasturs, Mobads, and Herbadis, and upon the unwavering doors of good works in the good religion; to every one who celebrates a Gahanbâr and consecrates a dress for a departed soul, what happens in the last times and in heaven and what merit accrues to him; the giving of a dress in charity for righteous relatives, using meditation on the part of the righteous, the five greater and lesser Fravardigân days; and the performance of good works on these ten days is enjoined in this Nask; all men should read this book with good and wise understanding, who would become fully aware of its explanation." (Essays, third edition, pp. 128-129). 10. *Dâtîha*, "lawfully," "rightly."

11. West: "for the ceremonial of fires, waters, (and) holy-water in aid of a season-festival of the Mazda-worshippers". 12. With its meat.

waters, sacred offerings (*zaōthra*), (and) season-festivals (*Gāhanbārs*);¹ (about) this, too, that those men shall be selected for co-operation,² who possess (*paran*)³ superior skill and talents; and (about) the religious formulæ of (the) ceremonials. (2). And this that from what limb (*handām*) of the sheep species a portion shall be taken for the (sacred) fires and waters; how it shall be prepared; to whom, (and) with what Avestâ formulæ, it shall be offered. (3). And whatever (is) about a *Gāhanbār*; where⁴ (its) right place⁴ (is) when⁵ one celebrates it⁶, and when it is prepared (*sajjhêd*); (about) the concourse (*hanjamana*) of the *Gāhanbār*, and the offerings (*dahishna*) made in the *myazda*; where (and) when the celebration⁶ is possible and proper; in what proportion the offerings shall be made; when it shall be prepared (and) distributed⁷; where its benefit—the happiness of the good creations—(is to be obtained), and what spiritually, and what materially, therefrom.

(4). And this, namely, what efficiency⁸ is most required for the leadership⁹ of the presiding high-priest,⁹ and other high-priestly authorities (*radih*), each separately. (5). About the functions of the leadership of the presiding high-priest, where the Mazdayasnians by creating¹⁰ that position,¹⁰ and raising¹¹ him (to it) in the community, shall at the time (*âimut*) announce that that one (is) the supreme (*awrtar*) of the community, for improving¹² bad habits,¹² and arranging for¹³ the penitence¹⁴ and atonement¹⁴ for sins, and¹⁵ for supplying the needy with (necessary) objects;¹⁵

¹. The *Gāhanbārs* are six season-festivals which occur on the five days ending, respectively, with the 15th, 105th, 180th, 210th, 290th, and 365th days of the Parsi-Zoroastrian year.

². *Ham-kâr* technically signifies those priests who co-operate in a ritual.

³. Literally, “who are with (or possessing)”.

^{4,4}. *Āēh zek dāt y gās*, that is, according to the law of the Religion.

^{5,5}. *Āēmt vabidūncd*.

⁶. Lit., “performance.”

⁷. *Bakhshishna*; Av. *bakhsh*, “to divide,” “to allot.”

⁸. *Mā hūmra*, Av. *hunara*. ^{9,9}. *Ratū-pīshay sardārīh*. ^{10,10}. *Vabidūntan ī gās*, lit., “making the place.” ^{11,11}. *Frāj saj.tāntan*. ^{12,12}. *Madam vairāstan ī āhūg*, lit., “about putting right the defects (of any one).”

¹³. Here *madam vairāstan* is understood. ^{14,14}. *Patit va tājishna*.

^{15,15}. *Va nīyāzīgīg bīrā y habūntan ī mandayim*. West: “the needful supply of things for the feast.”

the selection before the day¹ (of celebration) of men for (performing) the functions of the *zōtî* and the *râspî* at the feast, (those) *zōtîs* and *râspîs* (and) others who put² in action the work² for the preparation³ and the giving of shares,³ and who shall wash clean a suit of body-clothings⁴ (for the purpose of consecration). (6-7). The selection of (the head-priest) who⁵ shall preside at the feast⁵ (is) this, namely, what⁶ efficiency is required³ of him for that presidentship, and for the distribution⁷ of the shares, and which⁸ shall be given first to those who require them beforehand⁹. (8). The high-priests who are dignified (*mîs*), good, and forward (*pêsh*), shall be compelled¹⁰ (to do so) in case¹¹ they do not allot shares to (other) high priests, (and in that case) it shall be considered that the *Gâhanbârs*¹² are not celebrated (by them)¹². (9). This, too, that the *zōtîs* and the *râspîs* are¹³ certainly (*ghâl*) for performing the functions of the *zōtî* and the *râspî*¹³, (and) other high-priests are for the control¹⁴ of sins, and the reckoning¹⁵ of shares; (and) many other (statements which are) on the same subject.

(10). About the rotation (*vardishna*) of the *gâhs*, days, and months, and seasons (*wigdmr*) of the year, which (happen) when (it is) summer or (*va*) winter; and the phenomena (*sukîshna*) which (occur) therein owing to the motion of the constellations (*akhtarân*).

(11). (Know) that¹⁶ the coming of the pious *fravîhars* into this world (*stîh*) (is) in those ten days which (occur) at the end of winter, at the end of the year, as¹⁷ in them¹⁷ (are) those five Gâthic days; in¹⁸ those (*fravardigân* days) occur¹⁸ the passing away of

1. That is, before the day of the celebration of the festival. 2-2. *Kâr varzânud*.

3-3. *Purîn sachishna* (preparation for the festival) *va dahîshna i bahar* (unto the priests).

4. *Va tanû vistarg* (a suit of white linen clothes) *dakya kardan*. West: "and the cleansing of the body-clothing." 5-5. *Pêsh gâs i myâzda*. 6. *Mâ hânura âvâgishnig*.

7. *Bâkhtan*: comp. Av. *batj*. "to divide", Pers. *bâkhtan*, "to give," "to bestow." 8. Meaning, the shares. 9. *Pêsh nigâzag*. 10. Comp. Pers. *afsârdan*, "to press," "to squeeze." 11. *Amat*, "when."

12-12. *Gâsânbâr lâ purân kard gîkhsenunishnig*. 13-13. *Zōtîh râspîgh-ghâl* (certainly) *yehrûnêd*. Better *ghâl yehrûnd*. Meaning that they are certainly appointed for....

14. Reading *radîh*, according to DP. It might be read *vardîh*, meaning "for averting (sins)." 15. Reading *âvâr*, "a reckoning," comp. Pers. *âvâr*.

16. Here *âvêgh* is used for *havât avêgh*. 17-17. *Chîyûn-ush*. *baên*. 18-18. *Puran zak yehrûnêd*.

winter and the coming of summer.¹ (12). The great requirements² of the *fravâhars* of the pious in those ten days (are) (their) worship, (and) prayer, (and) their abundant gratification³ therefrom; and their distress⁴ (is) from non-reception⁵ and non-reverence,⁶ and their (consequent) ascent⁷ from this world. (13). And much obligation⁸ of charity and free-giving⁹ during that time¹⁰; and the function of the high-priest of the district (is) to help¹⁰ and intercede on behalf of the poor; (and) to teach as to what¹¹ shall be performed for the *fravâhars* in the *fravardigân* days.¹¹

(14). And about the period of the importing¹² of medicinal plants; and whatever (is) on the same subject.

(15). And about the places where (*avêgh*) the desire¹³ of the worthies¹³ (is) to punish¹⁴ sins affecting the souls¹⁴ of the people of the household, and village, and country, and province, each separately, in¹⁵ the case of those for whom (it is) the atonement.¹⁵

4. This clearly indicates that the five days of the beginning of summer, that is, of the new year (that is, the first 5 days of the month of *Fravardîn*), formed part of the ten *fravardigân* days. These with the five intercalary Gâthic days formed, consequently, three weeks of five days each, which were devoted to the invocations and ceremonies of the pious *fravâhars*. Here *zim-jik* is used for the first five *fravardigân* holidays, properly the last five days of winter, that is, the last five days of the past year of 360 days; and the second five days (excluding the intercalary days) mean the first five days of summer, that is, the first five days of the new year that followed. In the first week of five days, is placed the "dire winter"; comp. Pers. *jig-jig*, "clamour", "thunder" (see my edition of the Pahlavi Version of the Avesta (*Vendidad*), Frag. I., §. 3).

2. *Mas-âvâyishnigih*. 3. *Vesh shnâyishnih*, Av. *khshnu*, "to be pleased."

4. Comp. Av. *thaêshangh*. 5-5. *A-pad-rishnih va a-nâyagishnih* 6. Comp. Pers. *khiz*, "rising," "a riser;" and *â-khêzishnih*, "departure".

7. *Vêsh-farîzvânigih*, comp. Pers. *farz*, "duty".

8. *Barâ-duhishnih*, "thorough-giving". 9. During the *fravardigân* days.

10. Literally, "for helping".

11-11. *Mûn* (used for *mâ*) *fravardigân râc bâên fravardigân kînishnu*.

12. *Yansegûnâ*. 13-13. *Khvâhishnih î shâyagân*, "the desire of the nobles, or worthy people;" another reading: *khvâhishnih î ôl* (to) *shahigân*, "desiring to the kings". West: "petitioning for royal chastisement."

14-14. *Tûjishna râbânig vinâs*. 15-15. *Ôl mûn vijârishna*; comp. Av. *vichira*; Pers. *guzârishna gûnâh*, Pahl. *viârishna vinâs*, "atonement for sins."

(16). About the benefit which¹ (results) from¹ the correction² of sins, and the infliction of punishment; and the injury which (is) from the non-correction of sins, (and) from abandoning³ the infliction of punishment.³

(17). About the thirty-three chieftains (*radîh*) that (are) nearest¹ round¹ the *Hâvana*; (as to) where, which, (and) how many (are) spiritual, (and) how many earthly; and which the second, and which the third, (and so on), of the spiritual (and) of the earthly ones. (18). And about the marvellousness (*afîh*) and sublime⁷ merit⁵ of public⁶ (religious) service⁶; and the confusion⁷ and heavy sins of apostasy. (19). And this, too, namely, when owing to apostasy any one is doubtful as to which law of God (is) for (his) enlightenments⁸, (and) in which (law) of God (there is) a soliciting⁹ for assistance.

(20). About this, namely, which of the wives are authorised¹⁰ to make a gift¹¹ of an object of (her) husband from the property of (her) husband; (and) in what proportion, and how, (and) to whom (she is) authorised¹² (to do so); and as to him to whom when she makes the gift, the husband is authorised to bring it back (from him).

(21). About this, namely, when summer sets in whereto does the winter rush; and when winter sets in whereto does the summer go. (22). And about the extent¹³ of the calamities¹³ that have passed over¹¹ during one century, and the long period of (their) passing, (and) all that is associated (*ptecst*) with (those) calamities; and whatever (is) on the same subject. (23). Where, (and) how many months (are there) of summer; how many also

¹⁻¹. Lit., "which (is) from".

². *Vairâstan*, "improvement", "adornment;" Av. rt. *râd*, "to make straight". ³⁻³. *Tâjishna i cabîdînt frâj shedkûnâ*. ⁴⁻⁴. *Nazdîsta pairâmûn*

⁵⁻⁵. *Rabâ kerfagîh*. ⁶⁻⁶. *Âshkârâg varzîdârih*. ⁷ *Shkastîh*.

⁸. *Raôshna-jarih*, lit., "the causing of light", "elucidation".

⁹. *Khvâshna*, "earnest desire"; comp. Pers. *khvâstan*.

¹⁰. *Dîstôbar*; Pahl. *dîstôbarîh*, "authority" ¹¹ *Manduvam yehabûntan*.

¹² *Pâtakhshâc*, comp. *pâdshâh zan*, "a privileged wife," of the *Ravâyats*,

^{13,13} *Chandîh i vôighn*. ¹⁴. *Sachîhéd*,

of dire winter; the religious names of the twelve months, and the reason of the name of each one of these, that is, to which of the angels in a ritual each one of these twelve months is chiefly¹ relating²; and so, too, of the thirty days which (are) in every month; and so, too, of the five Gâthâs in every year—that is, the five Gâthîc days at the end (*rôêshâ*) of the year, which are connected² with all the angels—and when the pious *fravâhars* are invoked.

(24). “Righteousness is the best of prosperity... ..”³

CHAPTER VII.

(1). The *Ratû-dâta-haîtag*¹ (is) a book about⁵ the customs and laws, which are religious and obligatory, (and) ought to be practised.⁵ (2). The reasons of the propriety and superaptitude⁶ of⁷ the leader⁷ of pre-eminent high-priests, (and his) share in other possessions⁸ of the chieftainship⁹ even of rulers⁹; that is, how worthiness in him (*patush*) is to be distinguished¹⁰ from unworthiness, and superaptitude from unworthiness; that is, in the head-priest of Hvaniratha and other regions, each separately, (namely) in him who stood first from (amongst) the Mazdayasnians.

1. *Vâspâhragâniha*; comp. Av. *visô-puthra*.

2. *Nafshâ*, “one’s own”; that is, a particular angel’s own month.

3. The five Pahlavi words in this section are a rendering of the first four words, *Ashem vôhu vahishtëm astî*, of the *Ashem vôhu* prayer which seems to have been recited at the end of some of these Nasks.

4. *Ratû-dâta-haîtag*, means “the existing laws relating to high-priests.” It is mentioned in the *Ravâyats* that this Nask contained originally fifty chapters of which only thirteen were recovered after the devastation of Irân by Alexander. It is incorrectly named *Ratûshlâê* or *Ratûshlâid* in Persian. The contents of this Nask are given in the *Ravâyats*, as follows:—“It contained explanations of performing service, giving orders, and remaining at the command of kings, high-priests, and judges; the means of preserving cities is declared; the commands of Religion, and means of taking reptiles, birds, cattle, and fish; every thing which is a creation of Ahuramazda and Aharman; accounts of all seas, mountains, and lands; and matters similar to those mentioned,” (Haug’s Essays, p. 129).

5.5. It may be rendered literally, thus:—“about the religious, and obligatory, (and) imperative (*vahidûnishnig*) customs and laws”. 6. *Sajâg-tarih*, comp. Pers. *sazâtar*, or *sazâvârtar*.

7.7. *Pavan sardâr*, lit., “as to the leader.” 8. *Khvîshîh*, lit., “ownership,” “being one’s own”.

9.9. *Patîh* (Av. *paiti*) i *khûdâê-ich*. 10. *Barâ vichârishna*.

(3). And about the illustration (*nimayishna*) and knowledge of the seat (and) garment¹ of the *ameshaspentas* (archangels); the rituals and appliances (*avzâr*) which (are used) in the invocation of the *yazatas* (angels); the place and function of the *zaôti*² and the *râspi*² in an *yazishna* ritual; and also (about) all the functions of the leading priests in their performances, each separately, in the fundamental parts (*ôl bân*). (4). And the greatness of giving³ gifts³ in (*baén*) deeds of merit, and the manner of giving gifts; and the nearness to Ahuramazda in the thoughts, words, and deeds of physical⁴ life.⁴

(5). “The prosperity of piety is the best. ...”

CHAPTER VIII.

(1). The *Barish*⁵ (is) a book about the progress⁶ of strength,⁶ truth, (and) liberality of the many⁷ faculties⁷ of intuitive and acquired wisdom. (2). And also the fraud, and niggardliness,⁸ and ignorance, (and) evil-knowledge, and⁹ several other defects which (are) the murderous enemies of good faculties.⁹ (3). And the

1. *Bar-hâmag*, that is, their spiritual garment. 2.2. *Zaôtânô râspigân* are used here in the genitive case, since one *zaôti* and one *râspi* only are required in an *yazishna* ritual. The *zaôti* means the officiating priest; and the *râspi*, the priest who assists him in an *yazishna* ceremonial. 3.3. *Vichidârdahishnih*, comp. Pers. *gazid*, “a gift,” “a present.” West: “helpfulness.” Otherwise, it may be rendered, “the greatness of the selector or judge for making gifts as to deeds of merit.” 4.4. *Ahû î ast-dômand*.

5. The *Barish* originally contained sixty Avesta chapters, whereof only twelve have survived since the time of Alexander. *Barish* means “exalted,” or “shining” (Av. rt. *barez*, “to exalt”), since it described the functions of exalted humanity. “It contained information as to how kings should rule, and what should be the orders and decrees of the judges of the Religion; the preservation and protection of the world, making every new city flourish; accounts of false-speaking men, sinners, and such-like, are given in this Nask.” (H. Essays, p. 129).

6.6. *Zôr-râyînishnih*, “the helping forth of vigour”.

7.7. *Kabad hûnarân*, lit., “many abilities or skills.”

8. *Pûsh* is used for the demon of niggardliness or mean-spirit, in the *Bund.*, chap. XXVIII., 28. Comp. Persian *pûsh*, “a trifle,” or *pûs*, “mean-spirited,” or “servile.”

9.9. *Va kabad âhûgân î hûnarân hamaêstâra brâtrût*. To *hamaêstâra*, comp. the Av. word; and to *brâtrût* the proper name *Brâtrûg-raêsha* of the murderer of Zarathushtra. In Pahlavi *brâtrût* has come to be used, off and on, as a common noun, also as an adjective. Here it is used in the sense of the English adjective “murderous.” By *âhûgân* are meant the bad habits which are hostile to, and murder as it were, the good virtuous habits and faculties (*hûnarân*) of a man.

benedictions and execrations, the good gain or (*va*) evil gain, and the good strength or evil strength, and the good words or evil words, of Vôhumana, and Spentâ-ârmaiti, and Sraôsha, and Ashish-vanguhi,¹ (and) many (other) angels, and of Akômana, Varena, Aêshma, Andar,² and many (other) demons; (and) whatever³ (is) on the same subject.³

(4). And (about) the destiny (*bâkht*),⁴ and nature, and tendency,⁵ and religion, and habit, and learning, and appropriate work⁶, and industry of the period; (and) whatever (is) on the same subject. (5). And in it⁷ the⁷ rulership, and administration, and high-priestship, and judgeship, and mediatorship⁸, and unity (*hamâh*), and harmony, and promise-keeping⁹; (and) whatever (is) on the same subject. (6). And the law, custom, meritorious work, sin, good fame and evil fame, holiness and wickedness; (and) whatever (is) on the same subject. (7). And the modesty, and pomp,¹⁰ and glory, and obedience¹¹; (and) whatever (is) on the same subject. (8). The union which (is) through relationship, humility, amiability (*ârûnâh*),¹² and religion; and whatever (is) on the same subject.

1. Pahl. *Yasharishvang* for the Av. *Ashish-vanguhi*.

2. These four demonical existences are here alluded to as opponents of the four good spirits mentioned above. *Varena* is referred to in the *Dinkard*, Book VI., as the recognised opponent of *Ashish-vanguhi*; but here he is made the opponent of *Spentâ-ârmaiti*, tho' the Avestic opponent of the latter is *Naôghaithya* (Skr. *Nâsatya*). Av. *Indar* or *Andar* is made here the opponent of *Ashi*, tho' this demon is the recognised opponent of *Asha-vahishta*. According to the *Bund.*, chap. XXX., 29, *Akômana* and *Ashma* are the recognised opponents of *Vôhumana* and *Sraôsha*.

3. *Mâ bâen ham babâ*. In Pahl. *babâ* is used to mean a "subject," "chapter," "court," "door," etc.

4. Lit., "And (about) those (*zak*) (details) of destiny..." Comp. Pers. *bakht*, "luck." 5. *Kâmag*, "wish." 6. *Khvish-kârikh*. 7-7. Meaning, lit., "and in it (are contained) the (details about)..."

8. *Miyânjigîh*, comp. Pers. *miyânji*, "a mediator;" *miyânji kardan*, "to arbitrate." 9. Pers. *mehr-dârî*. 10. Comp. Pers. *shukûh*.

11. Comp. Av. *sraôshu*, "obedience" (*sru*, "to hear").

12. Comp. Pers. *ârûn* or *arûn*, "amiable," "attractive." It may mean "duty," "glory;" comp. Av. *arena*.

(9). And the propriety¹ and impropriety, and friendship and enmity; and whatever (is) on the same subject. (10). And the beauty of complexion and ugliness,² and youth and old age, and opulence and poverty, and good-luck and ill-luck³; (and) whatever (is) on the same subject. (11). And the strength which (exists) in kindred⁴ relations,⁴ (and) the species of (different) objects; (and) whatever (is) on the same subject. (12). And the learning⁵, and solutions⁶ of questions,⁶ and complete⁷ inventions;⁷ and whatever (is) on the same subject. (13). And the hunger⁸ and thirst (or starvation), and their (*afash*) remedies; (and) whatever (is) on the same subject. (14). And the worn-out⁹ condition⁹ and death, and the preparation¹⁰ (therefor); and whatever (is) on the same subject. (15). And the original¹¹ conditions¹¹ of things, (and) the causes¹² of precedence and sequence; and whatever (is) on the same subject. (16). And the approbation (and) disapprobation, and joyfulness and distressfulness¹³; and whatever (is) on the same subject. (17). And the powerfulness¹⁴ of speech¹⁴, and amiability;¹⁵ and whatever (is) on the same subject. (18). And the intellect (and) thought, the body

1. *Sājishnigih*. West, "suitability"

2. *Dūsh-chiharih*, Pers. *bad-chehrah*.

3. *Dūsh-pargih*, comp. Pers. *bad-palak*, "evil clouds;" or *bad-bârj*, "an evil shadow."

4.4. *Taōkhmagân*, Av. *taōkhman*, "lineage," "parentage."

5. Comp. Av. *fra*, "forth," and *zan*, "to know;" Pers. *farsânah*, "wise," "learned," "a sage."

6.6. *Frashna-vijârih*, comp. Av. *frashna*, *peresva*; "a question," and Pahl. *vijârdan*, "to explain."

7.7. *Pûr nêvâgih*, comp. Av. *nava*, "new." West: "complete virtue" (reading: *pûr-nyôgih*).

8. Reading *sûda* equal to Av. *shudha*, Skr. *khshudhâ*, "hunger." In DP. *sûka*, which is a corruption of *sûda*.

9.9. Reading: *farsâvandih*; comp. Pers. *farsâ*, "old," "worn out;" or *jân-farsâ*, "fatal." West's reading: *parishvandih*, "delirium."

10. *Sājishnigih*. West: "expediency." 11.11. *Kādâ-ih*, "primitiveness," "wholeness."

12. *Rûnîh*, comp. Pers. *rûn*, "cause," "reason." West's reading: *rûnîh*, "tendency."

13. Av. *baêshangh*, lit., "painfulness." DP. *baêshâzinîdârih*, "curativeness," "healthiness."

14.14. *Tagigih (i) hûzvânigih*, "the vigour of eloquence". West: "the mightiness, loquacity."

15. *Hanjamanigih*, "fellow-feeling" "fraternity." West: "sociality"

(and) the soul, the heaven, hell and future existence; (and) whatever (is) on the same subject. (19). And the omniscience of the Creator Ahuramazda, all the excellences of the archangels, (and) the glory of the holy man; (and) whatever (is) on the same subject. (20). And many other dispositions¹ (*ârstûrîh*) of the Creator through the propagation of (his) words, and the constitutions (*nêvrtârîhâ*)² of monarchy, and the preservation of the embodied existence, and the salvation of the soul; the words adapted to it (*ôl zak*) one utters thus:—"Truly-spoken³ words⁵ (are those of) the Barish, the Kashkîsrûb, and the Vishtâspa-sâsta."

(21). "The prosperity of piety is the best..."

CHAPTER IX.

(1). The Kashkîsrûb¹ (is) a book about the exposition of the *yazishna*-ritual⁵ of the angels; through⁶ what (happens) the conversion from demon-worship; ⁶ (and) the knowledge of cleanliness and uncleanness. (2). The curing⁷ of and precautions (*pâhrîj*) against the symptoms⁸ of menstruation,⁸ and the symptoms⁹ of (its) overflowing⁹; and the injuries which result from the demons at¹⁰ various times,¹⁰ and the causes of

1. "Dispensations," "arrangements."

2. Av. *nî* and *var*, "to adorn," "to embellish."

3.3. Av. *arshukhdha*, compounded of *arsh* and *ukhdha*, "truthfully spoken."

4. It is the name of the ninth Nask, which originally contained sixty chapters of which only fifteen were recovered after the time of Alexander. The name may mean "attractive sacred texts or words." "It contained accounts of wisdom and knowledge, the cause of child-birth, teaching guides to wisdom, performance of purification, speaking truth, bringing mankind from evil to good, bringing them from impurity and filth to purity; greatness and promotion are for men near kings; and in what manner men become tellers of falsehood to relatives and kings, and such-like." (H. E., p. 130.)

5. *Yazishna-nîrang*.

6.6. *Pavan mâ vashtan î shaêdâ-yazagîh*. Lit., "through what is the change of demon-worship." 7. *Vaêrâyîh*, "preparation", "healing."

8.8. Reading: *dashtân dakhshag*; comp. Av. *dakhshla*. West: "The preparations and precautions for the *Yashts* (reading *yashtân*); the tokens and signs of the overflowing and evil owing to the demons at various times . . . ." 9.9. *Nishân î madam-rîjishnîh*. 10.10. *Ol zimânag zimânag*.

their collapse;¹ and the final victory of the angels. (3). Then the teaching (*âmûg*) of elevating intonation² (of the Gâthâs) by Ahuramazda unto Zarathushtra, (what) is called the teaching³ of the good spirits.³

(4). "The best prosperity is righteousness...."

CHAPTER X.

(1). The Vishtâspa-sâsta¹ (is) a book about the instruction (*âmûg*) unto Kaê-Vishtâspa, as to the nature, and character (*chîhar*), and bearing (*barishnu*), and learning, and efficiency (*frâhâng*), and law of sovereignty; the government of the creatures (*dâmân*) among⁵ whom (*patash*) it is necessary to render current the will of God.⁵

(2). And about the sending of the Ameshaspentas unto Kaê-Vishtâspa by the Creator Ahuramazda, as superior (*madam*) testimony of the friendly⁶ relations⁶ (*âshtagîh*) of Ahuramazda with Spîtâmân Zarathushtra; the pure goodness of the Ahuramazda-worshipping Religion; the order unto king Vishtâspa for the triumph (and) acceptance of the Religion from Zarathushtra. (3). The visible⁷ coming of the archangels to the capital; and, secondly, (their) dwelling⁸ together⁸ in the residence of Vishtâspa and his companions⁹; the announcement¹⁰ of Ahuramazda's message unto Vishtâspa by the messengers¹¹; (and) the acceptance of the Ahuramazda-worshipping Religion by the obedient¹² king¹² Vishtâspa.

1. *Han-châpishna*. 2. *Avzâyinûg srûdan*. 3. *Maînûgân sâsta*.

4. *Vishtâspa-sâsta*, lit., means "the teaching of Kaê-Vishtâspa;" comp. Av. *sastî*, (rt. *sash*, "to teach," or *sangh*, "to say.") Originally, this Nask contained sixty chapters, of which ten were recovered after Alexander, and eight are now surviving.

5. *Kâmag rūbâgîh î Yazadân patash âvâyishnûg*. West: "and the advancement of the will of the sacred beings requisite for it."

6. West's reading: *ayâdagîh*, "a reminder" (of Zarathushtra).

7. *Vinâvdahag*, "visible."

8. *Han-demânih* or *ham-demânih*; lit., "the position of a co-tenant"; comp. Av. *demâna*, "a house."

9. *Ham-nishastân*, "those who sit or meet together."

10. Or, "explanation."

11. Namely, the archangels.

12. *Râm-shah*, Av. rt. *ram*, "to be obedient", "to be submissive."

(4). The instigation¹ of Arejâspa² the Khyaõnian by the demon Aeshma for fighting with Vishtâspa, (and) his maintaining the opposition to Zarathushtra; the preparation³ and progress³ of king Vishtâspa for that battle; (and) whatever (is) on the same subject.

(5). “The best prosperity is righteousness...”

CHAPTER XI.

(1). The Avesta and the Pahlavi version (*Zand*) of the Vashtag⁴ (Nask) have not survived⁵ to us through (any) authority (*dastôbar*).

(2). “Prosperity is the best piety...”

1. See Bk.VII., vol. XIII., chap. I., § 9, p. 23, l. 4, and the Glossary, *s. v.*

2. See my footnote 7 to vol. XIV., Bk. VII., chap. III., p. 28.

3-3. *Ârâyishna va rûbishna*.

4. The reading of the name is uncertain, probably *Vashtag*, *Shatag*, or *Hashtag*. According to the *Ravâyats*, it contained twenty-two fragards, but after Alexander's time only six remained. Its contents are summarized in them, thus:—“The first is about knowing Ahuramazda, and faith on account of Zarathushtra. The second portion is about the obedience of kings, the truth of the Religion, complying with commands and resisting them, and restraining one's hand from bad actions. The third portion is about the promise to benefactors and their recompense, evil doers and punishment, and escaping hell. The fourth portion is about the mansions of the world, agriculture, trimming trees, such as the date tree, and whatever remains thereof; the trouble and power of mankind and quadrupeds therefrom, and the obedience they exercise; they are the people to whom heedfulness is attributed, and whatever remains thereof; and the high-priests perform their duty by the law of the Religion. The fifth portion is about the ranks of mankind, and those are four ranks; the first is to maintain the king grandly, and next, the judges and the learned in religion; the second rank is to keep watch over the cities, and to annihilate the enemy; of the third rank are writers and, secondarily, cultivators and the societies of cities; of the fourth rank are the people of trade, artizans, market-dealers and tax-gatherers, in war they appear excited, and it is requisite to give a tithe to the high-priests and kings; they keep on foot the obeisances and good works of which we have spoken, and, when they act thus, they obtain great rewards in the end.” See S. B. E., vol. XXXVII., pp. 424-425.

5. *Patvasthan*, “to join,” “to connect;” Av. *paiti-band*.

CHAPTER XII.

(1). The Chitra-dāta¹ (is) a book about the races of men; how (*chīgûn*)² the first man, Gayômar⁵, was produced by Ahuramazda² for³ the manifestation of the embodied condition³; and how⁴ the first twins,⁵ Masyê⁶ and Masyânê⁶ came⁷ into existence.⁷ (2). And about their offspring and relations, till the complete progress of mankind in⁸ Hvanîras, which is a region (*kaêshvar*); and the distribution⁹ of them into the six regions which (are) around Hvanîras. (3). The different¹⁰ races,¹⁰ which are enumerated in detail¹¹ (below), were ordered to disperse¹² in the places whereto they went, by the command of the Creator to the races severally, for (their) peaceful¹⁵ mission¹⁵; (whose) life and glory are allotted¹⁴ from¹⁵ the yonder world¹⁵. (4). And their descent¹⁶ into the different¹⁷ regions¹⁷, and, likewise, of¹⁸ those who (lived) on the frontiers of Hvanîras, and of those who had built even their dwellings in the central places (of it); and the inter-

1. Better reading: *Chitra-vasht*, (Pers. *chitra-gasht*), "the condition (or description) of races;" comp. Pers. *gasht*, "state," "condition," and Av. *chithra*. West: *Chitrô-dâd*, "the races produced." This Nask is called in the Ravâyats: *Chîdrasht* or *Chirash*, which state that it contained originally twenty-two chapters. 2-2. The first man produced by Ahuramazda (see *Bundahishna*, chaps. III., 14-23; IV., 1; XV., 1.) Lit., "how Ahuramazda's creation of Gayômar, the first man, (happened)."

3-3. *Ôl paêtugihashtan i kerpîh*.

4. *Mâ âînînaq*, "in what way or manner."

5. *Dûgidag*, comp. Av. *dugh*, "to milk", Pers. *dûshidan*; and *dûshidah*, "the twins."

6-6. Regarding their origin and production see *Bundahishna*, chap. XV.

7-7. *Yehvântun*. Lit., "how (was) the being of." 8. *Baên miyânag* (*Hvanîras*), "within the boundaries of"; lit., "in the middle of." The writer does not mean the central part only of Hvanîras, but the whole of it.

9. *Bakhshishna*, Av. *baj*, "to divide"; Pers. *bakhshidan*.

10-10. *Taôkhmag taôkhmag*.

11. *Nâmchishtig*, lit., "teaching name by name, (the details of a subject)"; comp. Av. *nâman*, "a name," and *chash*, "to teach." 12. Pers. *andâkhtan*.

13. *Âshtrig shedrûnishnig* (for *shedrûnishnih*), lit., "peaceful or friendly transmigration"; comp. Av. *âkhshta*.

14. Comp. Av. *baj*, Pers. *bâkhtan*, "to allot," "to bestow."

15-15. *Min tamâ*, lit., "from there" (meaning from the spiritual world).

16. Meaning "the descent of the races;" comp. Pers. *nishib*, "descent;" Av. *ni* and *khshvaêpa*, or *khshvaêwa*, rt. *khshvip*, "to hasten downward." Here *nishivi* stands for *nishivih*. 17-17. *Ôl kaêshvar kaêshvar*. 18. Meaning "the descent of those."

pretation¹ of the origin¹ of the customs of each one of the tribes (*srâday*) of men who were produced among the original races.

(5). The original establishment² of laws (and) customs; those of agriculture⁵ for the cultivation and maintenance⁴ of the world, (dependent) upon⁵ Vâçgerêda⁵ the Pêshdâdian; those of kingship for the protection and guidance⁷ of the creatures, upon Haôshyangha⁶ the Pêshdâdian.³ (6). The account (*srûb*) of the lineal descendants⁹ of Haôshyangha who (was) the first, and of Takhma-urupa¹⁰ who (was) the second to him (*ajash*), ruler of the seven *kaêshwars*; and the enumeration of the accounts of the lineal descendants from the original creation till Yima.¹¹ (7). And the account of the lineal descendants of Yima, the third ruler of the seven *kaêshwars*, the knowledge as to his age, (and)] the progresss of (his) generation from the original creation till the end of the sovereignty of Yima.

1-1. *Bân vijârdagih*, comp. Pers. *guzârdan*, "to draw the outline of a picture;" *guzârêsh*, "the interpretation of a dream," "explanation." West: "original description."

2. *Hunkhetânishna*.

3. Reading: *dahgânih*, "agriculture," "husbandry;" comp. Pers. *dahkân*, "a farmer," "an historian." In Book VII. of the *Dînkard*, my vol. XIII., Pahl. Introduction, p. 7, § 16, l. 8, it is stated: *Va parvan hân avigâma mad ol Vâçgerêda va Haôshyangha i Pêshdâta, madam naxârdan i baên gêhân dâta i dahgânih, gêhân varzîdârîh, va dahyûpatîh, va gêhân pânağih*. 4. *Parvartârîh*, Av. var "to protect." 5. *Madam*. West's reading, according to DP., *dêhânkânih*, "village superintendence." This reading, he thinks, is better than *gêhânakânih*, "colonization."

6. According to the *Bûndahishna* (chap. XIV.) and Sachau's *Albêrûnî*, (pp. 206, 211,) both Vâçgerêda and Haôshyangha were grandsons of Sâma. According to DM. (Pahl. text of Book VII., Intro., § 16) Vâçgerêda, the first ruler of the world (see also *Bûnd.* XXXI, 1; XXXIV, 3, 4,) was son of Haôshyangha. 7. *Râjinîdârîh*.

8. The title of the early kings of the Avesta *Paradhâta*, or the Pahl. *Pêshdâta* dynasty.

9. Av. *taôkhman*, "descendant".

10. Pahl. *Tâkhma-ûripa*, Av. *Takhma-urupa*, Pers. *Tahmûras*, was the great-grandson of Haôshyangha, and the second Pêshdâdian king of ancient Irân. He is called *azinavâo*, "armed," in the *Râm Yasht*, § 11; and in Pahl. *zayanâvand*.

11. Av. *Yima-khshaêta*, Pers. *Jamshîd*, the third king of the Pêshdâdian dynasty, the brother and successor of Takhma-urupa. In the Vedas he appears under the name of *Yama*, son of *Vivasvat*, as the first man and first mortal, and as the first founder of the institution of worship, (see *Dînkard*, Book VII., Intro., §§ 19-24; *Bûnd.*, chaps. XXXI., 2-5; XXXIV., 4.)

(8). And the account of the ill-informed evil king Dahâka¹, his lineal descent (*patvand*) back to Tūj², the brother of Haôshyanga, and the father of the Arabs; and the knowledge of him and his age, the progress of the period extending from the end of the good sovereignty of Yima till the end of the evil reign of Dahâka, and the lineage from Yima till Fraêdân³.

(9). The account of Fraêdân, the monarch of Hvanîras, as to (his) victory over Dahâka, the smiting of the country (people) of Mâzendarân⁴, and the division of Hvanîras among Selam, Tâj and Airîch⁵, his three sons; their (marriage) union with the

1. Av. *Azish-Dahâka*, lit, "the stinging serpent," the foreign ruler who defeated Yima, and succeeded him (see *Bândahishna*, chaps. XXXI. and XXXIV.; *Zamyâd Yasht*, § 46; and *Dinkard*, Book IX., chap. XXI. (*Sûdgar Nask*). His mother is generally named Vadak (Av. *Vadhaghana* of *Vend.*, chap. XIX., § 6). Dahâka is called *Baêvaraspa*, lit. meaning "having thousands of horses." Azi-Dahâka was defeated by Fraêdân, and bound to Mt. Damâvand, where he is to remain till the Resurrection, when he will be killed by Keresâspa. In the *Yashts* he is called three-mouthed, three-headed, six-eyed, the strongest *drûj* that Angra-mainyu created against the material world, to destroy the good world.

2. Out of the fifteen races originally produced, "six races of men," says the *Bândahishna*, "stayed in Hvanîras, of which six races the name of the man of one pair was Tâz and of the woman Tâzag, and they went to the plain of the Tâzîgs (Arabs); and of one pair the name of the man was Haôshyanga and of the woman Gûzag, and from them arose the Aîcânîans; and from one pair the Mazenderân people have arisen," (see S. B. E., vol. V., chap. XV., §§ 27-28, p. 58).

3. Fraêdân, Av. *Thraêtaôna*, son of *Áthwya*, commonly called the Áthwyaînian; in the *Shâh-nâmah* he is known as *Feridûn*, son of *Ábtîn*. He is mentioned off and on in the Avesta: *Yashts* V., § 34; IX., § 14; XIII., § 131; XIV., § 40; XV., § 24; XVII., § 34; and *Yasna* IX. According to the *Bândahishna*, chap. XXXI., 7, he was the ninth in descent from Yima: Fraêdân the Áspîyân, son of Pûr-tôrâ, son of Nôk-tôrâ, son of Bôr-tôrâ, son of Siyâk-tôrâ, son of Spêt-tôrâ, son of Gefar-tôrâ, son of Ramak-tôrâ, son of Van-fragheshna, son of Yima, son of Vivanghân.

4. The country of idol-worship situated on the southern coast of the Caspian Sea, whose inhabitants are called in the Avesta, *Mâzaînya-daêva* (demons of Mazenderân).

5. Fraêdân had three sons, Airyu from Arnavâj (Av. *Erenavâch*), and Tura and Sairima from Shahrnavâz (Av. *Saxanghavâch*). These three sons, according to their fathers' will, became kings of Irân, Târân and Râm, respectively. Airyu was killed by his brothers, and his murder was avenged by his great-grandson Manûsh-chîhar, who succeeded Fraêdân.

daughters of Pâtsrûb¹, who (was) king of the Arabs and a relative of Tâj; and the lineage and account of each of them severally. (10). That of the sovereignty of Mânûsh-chîhar of Irân, and the descendant² of Aîrîch². (11). That of Frâsiyâv, the king of Tûrân, who³ possessed the kingdom of Tûj;³ and of Aîzûba¹², son of Tûmâspa¹, king of Irân (and) descendant of Mânûsh-chîhar¹.

(12). Kavî-kavâta⁵, the fore-father of the Kayânians and

1. Pâtsrûb, better *Pâta-hasrava* (Av. *Pâta-hašrava*, lit., "a well-renowned protector") is mentioned in the *Bândahishna*, chap. XXXI., 6, and Pahlavi *Vendîdâd*, chap. XX., § 1: *bâhar-âsmânân tâbânîgân chîgûn Pâta-hasrava*. He was son of Aîryôshvâ, son of Tâj, who was king of the Arabs (see *Dinkard*, Bk. VII., Pahl. Intro., § 34). Kaē-Vistâspa's brother is named Pâta-hašrava in the *Yûdgâr-i-Zarîrân*. According to the *Shâh-nâmah*, Fraēdûn's three sons were married to the three daughters of the king of Yaman.

2. Mânûsh-chîhar was descended from Gûzag, the only daughter of Aîrîch, and mother of Mânûsh-i-Khûrshêd-vîniç, the father of Mânûsh-khûrnâr, the father of Mânûsh-chîhar. This Gûzag is called Virag, too, in the Pâzend *Jâmâsp-nâmah*.

3-3. Pahl. *Tûj-âomand*, or *Tûj-âvand*, lit., "possessing the kingdom of Tûj." West; *tûj-hômônd*, "expiating", "plundering." It might mean "descended from Tûj." Tûj was one of the three sons of Fraēdûn.

4-4. In the *Dinkard*, Book III., § 176 (Dastur Sâheb Dr. Peshotanji B. Sanjânâ's edition, vol. V.) the marvellous exploits of Aîzûba are fully narrated. References to him are found in the *Bândahishna*, chaps. XXXI. and XXXIV., where he is mentioned as one of the three sons of Agâimashvâk. In the Avesta he is called *Uzava Tûmâspana* (*Yasht* XIII., § 131); in the *Shâh-nâmah*, *Zû-bîn-Takônâsp*. In the *Dinkard*, Book VII., Intro., § 31, he is alluded to as a descendant of Mânûsh-chîhar, the king of Irân, (see my vol. XII.).

5. *Kavî-Kavâta* of the Avesta *Fravardin Yasht*, § 132. *Zamyâd Yasht*, §§ 71-72, and *Kaē-Kabâd* of the *Shâh-nâmah*. According to the *Bândahishna*, chap. XXXI., 24, he was the adopted son of Uzava, the son of Tûmâspa: *Kavât apurnâc bâen raspûli yehrûnt, afashân pavan rûd barâ shedkûnt, pavan kavâtâgân barâ afsard; Aîzûba barâ khaditûnt, barâ yensegûnt, barâ frârn frazand vînastag va vîta shem hankhetûnt*. "They had abandoned the infant Kavât (wrapped) in a linen sheet on a river, and he was (lying) faint between the door-sills, where he was seen by Aîzûba, who took him up, and directly gave the name (Kavât) to the fainting and lost child." Comp. Mod. Pers. *kirâdah*, "threshold," "the wooden sill of a door." Kavî-Kavâta was the founder of the Kayânian dynasty of Irân, and was (according to the *Zamyâd Yasht*, § 72) a brave, strong, healthful, wise, happy and powerful king of Irân. Lake Kûsava, according to the *Bândahishna* chap. XXI., § 7, was the home of the Kayânian kings. Kavî-Kavâta had one son by name *Kavî-Aipiavanghu*. With-reference to this founder of the Kayânian monarchy read the *Dinkard*, Book VII., Intro., § 33.

the lord of Irân, and Keresâspa¹ the lord, who possessed the kingdom of Tûjî. (13). And Kâc-Ûsa,² the (grand-) son of Kavâta, (and) the Kayânian ruler of the seven *kaêshwars* (regions). (14). And Kâc-Haösrava³, who was son of Siyâvakhsh³, (and) lord of Hvanîras³. (15). And a detailed account of many particulars (*mâdîgân*) regarding the races of Irân, Tûrân (and) Selmân⁴, even till the ruler Kâc-Lôharâspa⁵ and the king Kâc-Vishtâspa⁶,

1.1. Av *Keresâpa*, the son of Thrîta, the brother of Urvâkhshaya, and a descendant of Sâma. His Avesta title is *Nairemanô*. He is called, in the *Shâh-nâmâh*, king Garshâsp, son of Asraf, and the predecessor of Kâc-Kôbâd. He is mentioned in the *Dînkard*, Book VII., Intro., § 32; and Book IX., chap. XV. For elaborate references to him in the Avesta and Pahlavî writings, see West's Appendix I., "Legends relating to Keresâspa," in S.B.E., vol. XVIII., pp. 369-382; also Av. *Yasna* IX., 31, 36, 39; *Vendidad*, chap. I., 36; *Yasht* V., 37; XIII., 61, 136; XV., 27; and XIX., 38-44. Keresâspa was famous for his great physical strength. He killed the monsters Sravara, Gandarewa, the progeny of Pathana, Nivika and Dâstayana, Hitâspa, Vareshava, Dâna, Pitaöna, Arezô-sikomana, Snâyidhaka, and others.

2. Av. *Kavi-Ûsa*, also son of Kavi-Aipivanghu, and Kavi-Usadhan of *Yasht* XIII., § 132. According to *Yasht* XIV., 39, the bird Vârenjana "bore the chariot of Kavi-Ûsa," when he attempted to ascend to heaven on a throne carried by eagles. He was the second king of the Kayânian dynasty, and the father of Syâvarshan. His brothers were Atshan, Pisanah and Byârshan.

3. Av. *Kavi-Haösrava*, who is generally called Kâc-Khûsrû. The perpetual struggle between Irân and Tûrân, from the Pêshladiân king Mîrôchêhr down to Kâc-Khûsrû is well-known in the annals of ancient Irân, the chief cause of which in the reign of the latter, was the murder of Syâvakhsh, son of Kâc-Kâûs, by Afrâsyâb. Syâvakhsh having been exiled by his father, took refuge with Afrâsyâb, who gave him his daughter in marriage; but the honour with which he was received raised the jealousy of Karsivaz (Av. *keresavazda*), who by means of false accusations persuaded Afrâsyâb to put Syâvakhsh to death. The latter's murder was revenged by his son, Kâc-Khûsrû (see *Yasht* IX., 22; XIX., 77; *Dînkard*, Book VII., vol. XIII., Intro., §§ 38-39; *Bûndahishna*, chap. XXXI.)

4. Here meaning the peoples inhabiting the Airya, Tuirya and Sairir trics, referred to in the *Fravardin Yasht*, § 143.

5. Av. *Aurvât-aspa*, mentioned as the father of Vishtâspa in *Yasht* V., 105. He was a distant relation of Kâc-Khûsrû whom he succeeded as king of Irân. He is mentioned in the *Dînkard*, Book V. (in the beginning), and in the *Dînâ i Mainûg-i-Khratû*, chap. XXVII., §§ 64-67. He had several sons, according to the Avesta *Yasht* XIII., 101, and *Bûndahishna*, chap. XXIX., of whom *Zairi-vairi* (Pahl. *Zurîr*) and Kâc-Vishtâspa are well-known in history.

6. Kâc-Vishtâspa, who accepted the Religion of Zarathushtra, and helped the latter in propagating the same throughout the world. His religious wars with Arejat-aspa and other enemies of Zarathushtra are described in the Pahlavi *Yâdgâr-i-Zurîrân*. Kâc-Vishtâspa is occasionally mentioned in the Avesta and Pahlavi writings.

(and) the Prophet of the Mazdayasnian Religion, Zarathushtra the Spîtâmân; and the progress of the age from the first (period of the) sovereignty of Fraêdân till the coming of Zarathushtra to the (divine) Conference.¹

(17). And many a lineage and many an account from that (time) onwards are (here) narrated² as they have been in the same Nask, and they are characterised³ as they have been (*yehvînt*)³ in it⁴, such as the Sâsânians—whom it recounts⁵ as the fully-blessed⁶—and their sovereignty. (18). And in the lineage of Mânûsh-chîhar (are placed) Naôdar,⁷ Yôshta-Fryâna,⁸ Vôhûmana,⁹ son of

1. That is, till the first Conference of Zarathushtra with Ahuramazda.

2. *Manitunt yegavîmûnêd*, “are enumerated.”

3-3. *Ôl yehvînt gaôharîhast*.

4. In the Nask.

5. *Manitunêd*.

6. *Hû-âfrîtân*; comp. Av. *hvâfrîta*, “greatly-beloved,” *hu* and *âfri*, “to love,” “to admire.”

7. Av. *Naôtara*. According to the *Bândahishma*, chap. XXXI., § 13: “By Mânûsh-chîhar were begotten Frîsh, Naôdar, and Dûrâsrûb.” Naôtara’s two sons are named Tusa and Vistauru, and they are mentioned in the *Âbân Yasht*, § 76. In the *Shâh-nâmâh* Nôdar’s sons are named Tûs and Gustahm. The Naôtara family is frequently alluded to in the *Yashts*. Hutaôsa, wife of Kâc-Vishtâspa, belonged to it.

8. *Yôshta-Fryâna* is very well-known to the Avesta, namely, in *Yashts* V., § 81; XIII., § 120:—*Yôishtô yô Fryânânâm*. His pedigree may be traced from king Mânûsh-chîhar, whose son’s name Frîsh, mentioned in the preceding note, seems to be the Pahlavi transliteration of the Avesta *Frya*, *Fryâna*. The Pahlavi tale of Yôisht-i-Fryâna (generally entitled “Mâdigân î Gôsh-t-i-Fryan”) is translated into English by Haug and West, and contains solutions by the Mazdayasnian Gôsh-t-i-Fryân of the thirty-three riddles proposed by the sorcerer and heretic, Akht Jadâ. It is also stated that in return Gôsh-t-i-Fryân proposed only three riddles to the sorcerer, mentioned above, which the latter was unable to solve and, in consequence, Akht was destroyed by the Mazdayasnian by the effect of an Avesta *nîrang*. This tale is compared to the myth of Oedipus, and the Germanic legend of the Wartburg battle.

9. Av. *Vôhu-manô*, son of *Spentô-dâta*, son of *Vishtâspa*. He is called Bahman, son of Isfendyâr, in the *Shâh-nâmâh*; and Ardashîr-i-Kayân in the Pahl. *Bahman Yasht*, chap. II., § 17; also in the *Bândahishma*, chap. XXXI., § 29; and XXXIV., § 8, which states that Vôhûmana ruled in Irân for twelve years. His reign is celebrated as the silver age in the *Bahman Yasht*, chap. II., § 17. According to the *Dinkard*, Book VII., chap. V., § 4 (see my vol. XIV.), p. 48, king Vôhûmana is mentioned in the Avesta, thus:—“Vôhumana, the truthful and the best organizer of the community from amongst the Mazdayasnians.” His father Spent-ô-dâta is famous for his successful warlike achievements in the religious war between his father and Arjâspa. According to the *Shâh-nâmâh*, he was conquered and killed by Rustam, the famous Irânian hero.

Spentô-dâta, (and) Âtarôpâta son of Mahraspent, the father of Avarethrabah¹; and² the nature³ of (their) natural intelligence,⁴ too, will remain for the future². (19). Also about the nature of the manifold skill and glory even of a sovereignty which transmitted⁴ to the descendant-rulers a progressive renovation,⁴ and by which are shed (*rijiñêd*) its good fortune³ and glory³

1. Av. *Avarethrabangh in Fravardîn Yasht*, § 106, "*Avarethrabanghō Râsh-tare-vaghentôish ashaônô fravashim yazamaidê*." It is remarkable that the historical references in the Avesta cited in this chapter, relate only to the Pêshdâdian and the Kayânian kings, and end with Avarethrabangh, the pious high-priest of the Zarathushtrian period. This proves beyond all doubt that the existing Avesta was composed long before the Achaemenian period. As to the Pahlavi writings which were composed far later on, we do find in them references to Hâmâê, the daughter of Vohûman, to Darâê, Alexander, the Ashkânians, the Sâsânians, and even to the rule of the Arabs. The identification of Râsh-tare-vaghand of the Avesta with Âtarô-pâta, son of Mahraspent, by the compiler of Book VIII of the Dînkard, plainly seems to be an error, as this Âtarô-pâta flourished centuries after the Avesta period, namely in the reign of the Sâsânian king, Shahpûhr II, as his famous prime-minister and religious preceptor. No proof, however, is mentioned by the writer of the Dînkard for his identification aforesaid. It might be an interpolation by some later compiler or copyist. Râsh-tare-vaghand cannot be Âtarô-pâta, nor Avarethrabah his son Zarathushtra, for the following reasons:—The list of names given in the *Fravardîn Yasht* is, as far as these names can be identified, arranged in the order of the times in which the persons flourished. If so, Avarethrabah, son of Râsh-tare-vaghand, would belong to the age of the Prophet Zarathushtra's immediate successors. It does not appear that any of the names in the *Fravardîn Yasht* belong to the Sâsânian period. Aretakhshathra and Tanûsara had greater claim for the inclusion of their names in the Avestic list than Zarathushtra, the son of Âtarô-pâta. Therefore, the Avarethrabah of the Kayânian period must be distinguished from the Avarethrabah of the Sâsânian period, who is identified with the son of Âtarô-pâta (see the *Dînkard*, my vol. XIV., chap. VI., § 20). With reference to the Avestic Avarethrabangh, read West's interesting footnotes in pp. 29-30, S. B. E. Vol. XXXVII.

2-2. *Va aêdûnik i âsnô-ich pavan yehvânêdih yegavimûnêd*. Comp. Av. *âsna*, "natural good sense." The text means that the nature of Âtarô-pâta's great intelligence will be long remembered and appreciated by the future generation. West's rendering is as follows: "and its existence," (reading *haiîôih*, according to DP.), "even then, remains for the future."

3. Pahl. *aêdûnikh*.

4-4. *Frashakard râbishnig ôl taôkhmagân bâkht*, "distributed among the successors....."

5-5. Reading: *vakhtha* (Pers. *bakht*) *varecha* (Av. *varechavangh*), "good fortune, (and) glory." The last word may be read *vakhthvar-ich*; comp. Pers. *bakhtâvar*, or Pahl. *bakhtyâvar*, "the lucky," "the fortunate."

upon the descendants, wherefrom they will not be severed¹ till the Renovation (is completed).²

(20). About the original knowledge of (different) professions,³ and the intelligence⁴ and industry of (different) ages; the abundant⁵ information⁵ of man about suppressing the injury which (comes) from the enemy, the preservation of the body, (and) the salvation of the soul; the necessary⁶ guidance⁶ of the world even before the advent of Zarathushtra by the command of the Creator (Ahuramazda), (his) bearing⁷ of the halo⁷ from God, and all that happened to the leaders of the Religion at different times; (and) whatever (is) on the same subjects.

(21). "The prosperity of righteousness is the best....."

CHAPTER XIII.

(1). The Spend (Nask) is a book about the existence⁸ and combination⁸ of the physicâ substance (*sti*), the *fravâhar*, and the soul (*nîsâ*)⁹ of Zarathushtra; how the creation¹⁰ of each one in the spiritual world, and in what way (their) production in the material world (occurred); how their union¹¹ with the parents¹¹, the coming together of the parents,

¹. *Aburid*, comp. Pers. *burîdan*, "to cut."

². About §§ 17 to 20, I, too, agree with West, that: "§§ 17-19 refer to a text which must have been written either in the time of Shahpûhar II, or at some later period during the Sāsānian rule." Whereas §§ 1-16 are descriptive of an older record which, though consistent with the extant Avesta texts, could not have been compiled from them alone. And § 20 describes text that might have been written at any time" (S. B. E., vol. XXXVII., p. 30).

³. *Pishag*. ⁴ *Kirûkîh*, "memory," "understanding".

⁵⁻⁵. *Kabad âkâsîh*.

⁶⁻⁶. *Râyînûdârih âvâyishnig*.

⁷⁻⁷. *Vakhsh-bûrdârîh*, comp. Av. *vakhsh*, "to shine." West: "the bringing of the word from the sacred beings." According to him, the word *vakhsh* means "gain, fortune, gifts." "A similarly written word," he says, "*vâyâ*, 'air, breath' is used in the *Shikand-gûmânîk Vijâr*, chap. XIII., § 7, to translate the 'Spirit' of God in *Gen. I, 2*."

⁸⁻⁸. *Yehvûnishnîh va ham-yehvûnishnîh* (the last word also means "co-existence").

⁹. *Nîsâ* may be read *va gadâ*, "and glory," "and halo."

¹⁰. *Âfrîdagîh*. ¹¹⁻¹¹. *Patvastânî ôl zerkhûnîlârân*.

(their) combination¹ in the mother, and the birth from the mother (occurred); (and) whatever (is) on the same subject.

(2). And, besides, about the arrival of both the spirits, that which (is) good for increase, and that which (is) evil for destruction; the victory of the good spirits; and the rearing (*parvarishna*) of Zarathushtra. (3). At (his) mature age, at the age of thirty, (his) attainment (*yehamtânishnî*) to a conference with Ahuramazda; and the occurrence of seven conferences within ten years. (4). Many miracles are manifested owing to him therein,² such ³ as are collected (*ham-patvast*), selected, and remarked³ (*nishânînid*) by the manuscript⁴ of the *Dinkard*.

(5). (In) the seven sections, such as are called the Spend (Nask), are distributed⁵ seven enquiries, at a single time⁶ a single enquiry—other Nasks (or Books of the Avesta) (also refer) to these seven enquiries—through the words proclaimed⁷ in each one of the places of conference (with Ahuramazda).⁸ (6). About the various⁹ enquiries,⁹ (namely) the time of the sitting (and) dissolution¹⁰ (of the conference) on each occasion (*dânar*), and the method of the sitting of the Ameshaspentas, the coming forward of Zarathushtra in that friendly conclave¹¹,

1. The combination of the material substance, the *fravâhar*, and life.

2. In the period of ten years.

3. *Chigûn haît i ham-patvast, vichîdag min Daêna-kard nipig nishânînid*. West: "just as there are some which collected and selected, are noticed by the *Dinkard* manuscript."

4. The *Dinkard*, Book VII., which is based on the Spend Nask, contains a full account of the life of the Prophet Zarathushtra, and of the future events till the Resurrection and the Renovation of the world (see my vols. XIII and XIV). Certain references to this account are also found in the *Dinkard*, Book IX.

5. *Bakhshishnî*, lit., "division," "distribution."

6. Comp. Av. *danare*, "time."

7. *Frâj-gûbishnîh*.

8. According to West; "In the seven sections (*burînô*) such as are called Spend, are the seven enquiries, in each instance a single enquiry; and the bestowal of the other Nasks, in these seven enquiries, was through speaking out in each one of the places of conference".⁹⁻⁹. *Frashna frashna*.

10. *Khâstan*; comp. Pers. *bar khâstan*. 11. *Hû-dêmânîh* or *han-dêmânîh*, "a religious conclave or conference." It indicates a meeting of the divinities in the *Garô-demâna*, the abode of Ahuramazda.

and his position¹ in that place; and what² (there was) to proclaim to him, what (there was) to exhibit to him.²

(7). And the conveying³ of the wisdom of omniscience unto Zarathushtra³; and the vision⁴ of the past and the future⁴ by Zarathushtra through that wisdom, and⁵ the entire extent of the lapse of time therein.⁵ (8). The existence of that wisdom (in Zarathushtra); what⁶ that (is) which after having stayed within,⁶ (becomes) again more developed wisdom⁷, as owing to it (*ajash*) (he sees) the highest (and) best of places, (namely) paradise and the different⁸ grades⁸ of places of reward for the pious ones, according as (*chîgân*) they are worthy of them through the performance of deeds of merit (*kerfag*); (likewise) the most headlong and worst of places, (namely) hell (and) places of punishment for the *dravands* (wicked ones) according to their sins; and between the two the Hamaêstagân⁹ region for those¹⁰ whose acts of merit (and) sins (are) equal¹⁰; and the Chînvad Bridge¹¹ at which the reckoning¹²

1. Comp. Av. *gâtu*, "an appropriate seat," or "throne."

2-2. *Mâ zak i aôbash gûftan, mâ zak i aôbash nimûdan.*

3-3. *Va frâj-bûrdanî* (lit. "carrying forward") *muđam Zarathushtra khratû i harvîspa-âkâsih*. This idea is repeated in the *Vohûman Yast* (Pahlavi), chap. II, §§ 5-8.

4-4. *Khadituntan . . . . . i yehvînt va yehvînêd.*

5-5. *Va hamâê chandîh durenga i patash,*

6-6. *Mâ zak zyash âkhar bâen barâ katrûnt.*

7. *Avzun-khratu* or *aûzun-khratu*: comp. Arabic *aûzûn*, "stronger," "more vigorous."

8-8. Generally read *pâig pâig*.

9. *Hamaêstagân* is the name of a region located between heaven and hell, and is meant for the dwelling of the departed souls of men whose acts of merit and sins, when weighed at the Chînvad Bridge are found equal.

10-10. *Hâvandân* ("equals," Av. *havant*) *i kerfag vinâs*.—¹¹ Av. *Chînvad-peretu*, the Chînvad Bridge which extends from Mt. Albûrz to the Chakâd-i-Dâitya, where the angels Rashnu, Arshtât, Râma, Sraôsha, Mithra, and others stand in judgment on the departed souls; the righteous by the divine decree go to heaven, the wicked go to hell, and those whose good acts and sins are even in weight go to the *Hamaêstagân*.

12. *Âmâr* or *hamâr*, same as Pers. *shumâr*, "a reckoning," Av. rt. *mar*, "to count."

as to acts of merit and sins takes place (*yehvânêd*); and the future-bodily-existence at which the consummation¹ of all the righteous and the wicked will occur; and the salvation² of all good creatures from all evils will occur.³

(9). And information⁴ from all sorts of learning⁵ as to many marvellous things, and a⁶ summary of the statements⁷ of those seven enquiries. (10) Also about the connection⁸ with the world of Zarathushtra's intelligence of the Ahuramazda-worshipping Religion, (and) his leading⁹ of mankind to the Religion; (and about) the times after Zarathushtra till the Renovation. (11) About the character¹⁰ of the progress¹¹ of men of (those) times; the divisions¹² of centuries and millenniums; the signs, miracles, and confusion¹³ which will be manifested in the world¹⁴ about the end of each millennium.

1. *Pasâjishna*, comp. Pahl-Pers. *pasâkhtan*, "to accomplish," "to adapt," "to adjust." Originally *pavan sâkhtan*, Av. rt. *sach*.

2. *Bûkhtishna*, "deliverance," Av. rt. *bûj*.

3. The idea contained in §§ 7-8, is repeated in the Pahlavi *Vohûman Yasht*, chap. II., §§ 5-8: *Afash Aûharmazda mainûg, avzânig, dâtâr î gêhân î astûômandân, yasharûb, afash khrat î harvispa-âkâs pavan mayâ kerpa, madam yadâ î Zaratûshtra kard; afash gûft aêgh: "Frâj vashtamûn"; va Zaratûshtra minash frâj vashtamûnt; minash khrat î harvispa-âkâs pavan Zaratûshtra baên gûmîkht, va 7 yôm va shapân Zaratûshtra baên Aûharmazda khrat-ash yehvânt; minash barâ khaditûnt Zaratûshtra pavan haft kaêshvar zimig anshûlân va kîrân, aêgh kolâ aêvag mûi chand tâk, va pavan parshî tâk tâk sar ôl aêgh yakhsenunêd; afash barâ did dâr va darakht, mûn mâ va chand rêshak î aûrvarân pavan Spendarmat zimig, aêgh chigûn rûst yegavîmûnâd, aêgh gûmîkht yegavîmûnâd.*

4-4. *Min kolâ ûnînag dânishna âkâsih.* 5-5. *Hangerdig-î î milaya.*

6. *Patvastan, paiti*, and Av. rt. *band*. West: "communication."

7. *Hâkhtan*, Pahl-Pers. *hakhtan*, "to follow;" comp. Av. *hakhshaêsha*, rt. *hach*, "to lead," "to raise." 8. *Chigûnih*, "nature," "character."

9. *Râyinishna.* 10. *Burîn.* 11. *Shkaftih*, "a confused condition."

12. DP. repeats *baên gehân*, according to which the rendering would be: "the signs, miracles, and confusion, which will be manifested in the world about the end of each millennium in the world."

(12). Also, as to the birth (and) advent of Aûshîdar,¹ son of Zarathushtra, at the end of the first millennium, and the account of him and his age; (and) of the many destroyers² of those³ who worked for the welfare³ of the age between the millennium of Zarathushtra and the advent of Aûshîdar.⁴

(13) And the arrival of Aûshîdar-mâh⁵, son of Zarathushtra, at the end of the second millennium, and the information about him and his age; (and) the destroyers of those³ who worked for the welfare³ (of the age) during the millennium of Aûshîdar. (14) And the coming and advent of Saôkshâns,⁶ son of Zarathushtra, at the end of the third millennium; the destroyers of those³ who adorned⁵ (the age, and) who

(flourished) in the millennium of Aûshîdar-mâh; the advent of Saôkshâns, (and) the information about Saôkshâns and his age. (15) Also, as to the Renovation and the Future-existence, which, it is manifest, will be in his age.

(16) "The prosperity of piety is the best . . . . ."

¹. In the *Fravardin Yasht*, § 129, he is called *Ukhshyat-ereta*, "The Raiser-up of the Bones (of the dead)," or "The Reviver." The name of the maiden who gives birth to him is *Srûtat-fedhrî*. It is stated that, bathing in the Lake Kâsava, she will become pregnant from the seed of Zarathushtra which is preserved there, and will bring forth a son. See the *Dinkard*, Book VII., vol. XIV, chaps. VII—IX.

². *Vishûftârân*, Av. rt. *khshup*. ³⁻³. *Ârâstârân*, lit., "adorners."

⁴. *Vohûman Yasht*, chap. III., §§ 48-50. The millennium of Zarathushtra, according to the *Bûndahishna* and West, ended during the period A. D. 593-635, and hence he remarks that "the occurrence of such an interval between the first millennium and the coming of Aûshîdar seems inconsistent with the previous statement as to his arrival at the end of that millennium, but, from *Byt*. III., 44, it appears probable that he was expected to come in the 600th year of the next millennium (A. D. 1193-1235)."

⁵. Av. *Ukhshyat-nemangh*, the second of the three future prophets, who will be born to achieve the Renovation of the world. His mother's name is *Vanghu-fedhrî*, Pahl. *Shapîr-abu*, "having a good father" (see *Fravardin Yasht*, § 142; *Dinkard*, Bk. VII., vol. XIV., chaps. VIII-IX).

⁶. Av. *Saôshyant*, the last of the three future prophets, who will accomplish the Resurrection and the Renovation of the world (see *Fravardin Yasht*, § 129; *Dinkard*, Bk. VII., vol. XIV., chaps. IX-X).

CHAPTER XIV.

(1-2). The Bagân-yasht¹ is a book, firstly, about the adoration of Ahuramazda, the highest of the divinities²; and, secondly, about the adoration of other *yazatas* (angels)³, invisible and visible, even (those) of the physical beings³, from⁴ whom proceed (*frâj*) the names of days⁴; the marvellousness⁵ of their power, glory, courage, and victory⁵; and many other *yazatas*, too, who are mentioned by name in the *Yashts* (dedicated) to them; and the reverence due to their piety.

(3). And the worthiness of the liberality (*dâtârîh*) of gifts⁶ for the adorers,⁷ (and) their⁸ duty to recite separately many a time (the *Yashts* dedicated) to each of the *yazatas*.⁸ (4) The duty of unlimited (*a-vimônd*)⁹ acquaintance with learning of the administrators¹⁰ about the riches¹¹ of the time, whom the Creator Ahuramazda has appointed (to keep watch) over them,¹² and who stand to render (that) duty.¹⁵

(5). "The prosperity of righteousness is the best. . . ."

CHAPTER XV.

(1). The beginning (Nask) of laws is the Nikâdûm¹⁴ of thirty¹⁵ *fragards*. (2). A section (of it is) *Patkâr-radi-*

1. DP. *Bagân-yast* for *Bagân-yasht*, lit., "the adoration of the good spirits." It contained seventeen chapters according to the *Ravâyats*.

2. Comp. Av. *bagha*, Old Pers. *bagā*, lit., "one who allots things in parts or portions," Av. rt. *baj*, "to distribute." 3. *Stihân-ich yazadân yastan* (properly *yashtan*.)

4. *Münshân* (better *min-shân*) *yômân frâj nâma, aôja* (power)... According to West: *münshân yômân frâj nâmân-ich*.

5. *Aôja, gadâ, amâvandih, va pirûjgarîh afdih i ôlâshân*.

6. *Âyâft*, comp. Pers. *yâft*, "an award."

7. *Yashtârân*, Av. rt. *yaz*, "to adore," "to worship."

8. *Khvîshkârih zyashân jvid jvid kabad aushmûrishna i bâen yazadân*.

9. Comp. Pahl. *vimônd*, "limit;" Av. *vimaidhya*, "boundary," "limit." (*vi* and *maidya*). It is otherwise read *nimond* (Av. *naêma*,) "direction."

10. *Râyînishnân*. 11. Or "the valuable possessions or properties."

12. Meaning, over the riches. 13. *Khvîshkârinîdan yegavimûnd*.

14. Generally read *Nikâdûm*. As the Nask treats generally of laws, it would be better to call it *Vidâtûm*, which means lit., "mostly pertaining to laws all round." Comp. Av. *vidâta*, "decrees" "laws."

15. The *Ravâyats* mention fifty-four chapters of this *Nikâdûm* Nask.

stâna,¹ (which is) about this that, even² besides the destruction³ and corruption⁴ coming from invisible existences², from the destroyer⁵ of life⁵, unto mankind and animals, they⁶ have occurred⁷ unto mankind even owing to (their) sinfulness; the spread (*rûbâgih*) of decay (*sij*) and corruption in the world (has been) owing to smiting one another unjustly.⁸ (3). And the monition unto mankind regarding abstinence therefrom, and the legal⁹ striking (to be) moderate⁹; (and) again regarding less striking and non-striking. (4). And to stand magisterially¹⁰ opposed (*padîrag*) even to the non-magistrates, without jealousy and loss to oneself; (and) also to refrain from inflicting the hardest¹¹ punishment¹¹ even on a pseudo-magistrate.¹²

(5). The entire magisterial¹³ procedure,¹³ when unity¹⁴ subsists therein, is legally¹⁵ established;¹⁵ in it (*afash*) the statements¹⁶ of the litigants¹⁶ (shall be) of two (kinds), verbal¹⁷ and demonstrable,¹³ that are mixed¹⁹ up in different ways—in four ways, (namely) the verbal which

1. *Putkâr-radistâna*, "a code of laws for guiding a magistrate in punishing assaulters;" and hence a *putkâr-rad* means "a police magistrate."

2. *Jvid-ich min mainâg* (invisible) *rasishniq* (for *rasishnih*).

3. *Sij*, comp. Av. *ithyejanyh*, rt. *thyaj*, Skr. *tyj*, "to abandon," "to decay."

4. Comp. Av. *akhti* (rt. *anj*) "sickness," "pollution." The Pahl. word *akhdagih* occurs in the Pahlavi Version of the *Vendidad*, Fragard VI., as the rendering of the Av. word *akhti*.

5-5. *Khaya-bid*, lit., "what stings or destroys life;" comp. Pahl. *khayâ*, "life." It is an epithet of the Evil Spirit, and is generally read *Aib-dad*, "the Blemish-giver." 6. Namely, destruction and corruption.

7. *Jastag yehvünd*. 8. *A-dâdistânihâ*.

9-9. *Dâdistânig zanishna andâzishna*. 10. *Putkâr-radikhâ*.

11-11. *Îl-khrû-gaônâtûm*, Av. *khrû*, "to be hard;" another reading *avârun-gaônâtûm*, "most immoral, or unfair," that is, "most brutal" (punishment).

12. *A-putkâr-rad*, that is, an unauthorised magistrate; lit. "a non-magistrate." 13-13. *Putkâr-radih*.

14. *Aévagî*, comp. Pers. *yakî*, "unanimity," "harmony."

15-15. *Dâdistânihâ yegarimûnâd*, lit., "stood legally."

16-16. *Stî sakhûnî*, comp. Pers. *silih*, "contention," "litigation." West, "the substance is two statements." 17. *Gûbishniq*.

18. *Nimâqishniq*, i.e., by means of exhibits. West: "demonstrable." Here, I think, the idea is relating to verbal and written evidence.

19. *Bar-ham hankhetûnishnih*, compare Pers. *bar-ham nihâdan*, "to confuse," "to mix," "to collect."

is demonstrable, the verbal that (has) no exhibits, the demonstrable which (is) not verbal, and (what is) neither verbal nor demonstrable. (6). In the matters¹ that are verbal what is appointed (*vakht*) is of four descriptions,² the complaints³ for different matters and different verbal statements (*aêvâj*), which are towards an unmagisterial⁴ authority,⁴ to one's own high-priest (*dastûr*), to a gentleman⁵ (*shapîr gabrâ*) who is a stranger;⁵ thus⁶ three of them⁶ are required also for⁷ want of evidence.⁷ (7). In those that are demonstrable what is appointed is of six kinds;⁸ and as for unmagisterial judges the verbal (matters,) such⁹ as are previously described⁹, (and) are on the same subject, are (of) twelve (kinds).¹⁰ (8). And the entire unmagisterial procedure, wherein unity subsists, shall proceed¹¹ on¹¹ without giving final¹² legal decisions,¹² and its methods (are)

1. Comp. Pers. *ba sâ mân pûrsidan*, "to inquire about one's matters." (Steingass). West: "In the arguments which are allotted as verbal are four species."

2. 4 *âininag*, meaning that there shall be four kinds of verbal witnesses.

3. *Patkârishna*. 4. *A-patkâr-radîh*.

5.5. *Ôl hân shapîr gabrâ*, lit., "to another good man" (like them).

6.6. *Chîgûn ajash* 3. Meaning that there shall be three such persons to act as judges.

7.7. It may be read: *khân gaôkâêih*, "in the evidence on murder." West: *ôl-ich hân gaôkâêih* "for other evidence," or "for want of evidence;" the latter meaning he says is more suitable to the context.

8. That is, six kinds of exhibits are to be submitted to the judges. Or, that there are six methods of such procedure. 9.9. *Chîgûn kâdâ âininagân*, lit., "according to the previous kinds."

10. That is, when the judges are not authorised magistrates, the parties litigant shall submit twelve verbal witnesses to prove the same issue. Or that there are twelve methods of procedure in cases of verbal evidence in a criminal suit. West's rendering of §§ 6-7 is as follows: "In the arguments which are allotted as verbal are four species, the dispute (having) different arguments (and) different assertions which are for unmagisterial investigation, for one's own priestly authority (*radô*), for another good man—three of such being requisite—and also for other evidence. And in those which are allotted as demonstrable are six species, and for an unmagisterial (person) the assertions, like the previous species which are on the same subject, are twelve."

11.11. *Madam raftan* used in its literal sense; idiomatically the expression signifies, as in Mod. Pers. *bar raftan*, "to precede."

12.12. *A-dâdistânihâ*. As the decisions of unmagisterial judges, in order to be final, required the sanction of higher authorities.

five,¹ which include (the crimes of) burning² individuals, extirpating things, assaulting³, and wounding, (and) murder.

(9). And those⁴ subject to magistrates are of twelve kinds, (and) they are divided into four sections of three each.⁴ (10). One⁵ section refers to the hearing who are seeing,⁵ (namely) those⁶ to whom⁶ the plaint⁷ which (is) verbal (is) demonstrable;⁸ and the hearing who are not seeing, those to whom the dispute which (is) verbal (is) not demonstrable; and the seeing who are not hearing, those to whom even the dispute which is demonstrable is not verbal. (11). And (as to) these three, who (are mentioned) in one section, the magisterial⁹ authority is (exercised) on them;⁹ and only if¹⁰ danger as to the person (of a criminal) is imminent (*aêvar*) a magistrate may then avoid¹¹ (hearing) the suit¹¹; as it is said of it (that when it is heard) he is not authorized¹² to hesitate¹³ in wounding (him); and the legal decision therein (is) this that when they do not change by legal prosecution (*patkârishna*), and they are not fit to be restrained¹⁵ without wounding, it is justifiable¹² to restrain¹³ them even by wounding.¹⁴ (12). One section

1. Relating to the following five criminal actions.

2. Reading: *namluntan*, comp. Chaldæ-Arabic *naml*, "blistering by burning."

3. *Zadam* or *zadôm* is generally used for an assault. Darmesteter traces the word to the Av. *zathma* or *zathema*.

4.4. West: "Of those subject to the magistrate (*patkâr radô-hômônd*), the twelve species are divided into four sections of three each."

5.5. Lit. "(As to) one section, (there) are (in it) the hearing who are seeing."

6.6. *Hanâ i*, lit., "these to whom." 7. *Patkârishna*. 8. *Nimâdyishnûg*.

9.9. *Patkâr-radîh levatâ-shân hait*, lit., "the magisterial authority is with them (or, in connection with them)."

10. To *barâ hat* compare Mod. Pers. *magar*, which admits of several meanings: "only if," "but," "unless," "perhaps."

11.11. *Avîg-patkârishna*, lit., "to be without the suit." 12. *Pâtakhshâê*.

13. *Lakhvâr dâshtan*.

14. The author seems to mean that a magistrate, if he is not inclined to see a criminal hanged or killed by wounding, is at liberty to avoid hearing the suit; but in no case after he has partly heard the case can he avoid passing a sentence of death on a criminal by wounding him. About this ambiguous sentence West's remarks are as follows:—"The ambiguity, mentioned in the latter

(refers to) those who are not hearing, those who are also not seeing, and to women and children; as to these three which are (mentioned) in one section, there is no magisterial inquiry; and the legal decision therein in regard to the person (is) this that even if by¹ a thorough (*barâ*) change¹ (of condition) the danger as to the person is certain (*aêvar*), there shall² be a thorough change² (of condition). (13). One section (refers to) the disloyal ones (*an-âir*) and those who are worthy of death, in whose case (*patash*) the legal decision from (*min*) the judges for (their) execution (*zekallûntan*) is certain; (as to) the highwayman his execution³ is proclaimed³ (by the judges) while⁴ he is on the highway,⁴ (but) it is not possible to effect (*vabîdûntan*) it. (14). And, likewise, as to these three⁵ who (are mentioned) in one section, (there) is no magisterial inquiry in connection with them (*levatâ*); but the opinion of the law (*vichîra*) in regard to them (is) also this, that those who (*amatash*) are (ordering) for their (*ash*) execution become⁶ thereby full of merit.⁶ (15). One section (refers to) those⁷ whose roaming³

clause of this section, appears to lie in these words " (*barâ hat*) " which mean either 'but if' or 'only if.' Such ambiguity must have existed in the original Pahlavi text of the Nask, and probably indicated that the earlier part of this section is a summary of the Pahlavi version of the original Avesta text, while the latter part is a summary of the Pahlavi commentary upon that version. As the same ambiguity occurs, without comment in section twelve, where the meaning seems tolerably certain, it is doubtful if the commentator's opinion can be adopted." West's rendering runs thus :—"and the magistrate, unless (*barâ hat*) risk for the body is certain, is then irresistible; which is as though it be said that to restrain by wounding (*rêsh*) is not justifiable." (see Vol. XXXVII., pp. 37-38).

1.1. *Min barâ vashtan*. That is, by imprisonment or transportation, or other similar punishment. 2.2. *Barâ vardishna*.

3.3. *Zanishna paêtâginîl yegavîmûnêd*.

4.4. *Amat baên râs yegavîmûnêd*.

5. Namely, the disloyal (*an-âir*), the *margarjân*, and the *râsdâr*.

6.6. *Patash kerfag havâ-and*, that is, fully worthy of reward in heaven.

7. Dacoits or gang of robbers. 8. *Avig-gâs raftan*. *Avig-gâs* might also mean "(going) into improper places."

about (and) attacking¹ (others) are untimely,² whose retreating³ dispersion³ (is) in rugged⁴ ravines;⁴ when (people) enquire of them by questions⁵ they give no answer, and they are not believable⁶ as foreigners. (16). (As to) these three, too, who (are) in one section, (there) is no magisterial inquiry in connection with them (*levatâ*), and the opinion of the law therein is this that if (*amat*) some one kills them, he does not become sinful thereby. (17). (As to) whatever is on the same subject it⁷ contains⁸ many a legal decision. (18). And this, too, (it states) that a counter-assault⁹ is that blow and wound which shall be made so, that when (required) it is possible to rightly exculpate¹⁰ (oneself) from¹¹ each and every issue.¹¹

CHAPTER XVI.

NĪKÂDÛM NASK.

(1). The second section, the *Zadamistâna*,¹² (is) a book about assaults, and the acute¹³ pain from assaults,¹³ such as ailment¹⁴ and bloodiness¹⁴; and (about) the unconsciousness¹⁵ of the sin which a man may commit in an unconscious state.¹⁵ (2). And about the seven kinds of symptoms of unconsciousness; and separate decisions about assaults which adults may commit among those who are minors¹⁶; and¹⁷ also in it¹⁷ (mention is

1. *Madam madan*. 2. That is, in the dark hours of the night.

3.3. *Bardinîdan barish*; comp. Pers. *birish*, "dispersion," "confusion."

4.4. *Pavan shkastag jivâg*, lit., "in broken places."

5. *Pavan gûbishnih*. West: "when people ask them to speak."

6. *Var-ûômand*, Av. *var*, "to believe." 7. Namely, the Nask. 8. *Baên yehîtyûnéd*, lit., "brings in," or "contains."

9. That is, a counter-assault by a faithful Zoroastrian on dacoits, robbers, and murderers, who are mentioned above.

10. *Lakhvâr kardan*; comp. Pers. *bâz âvardah kardan*, "to exculpate."

11.11. *Pavan kolâ mandavam-i*; lit., "as to all things or particulars."

12. Lit., "a code of laws relating to assaults."

13.13. Reading: *nîshyishna min zadam*; comp. Pers. *nêsh*, "sting," "prick." West: *vêshigân*, "annoyance." The word might be read *vêsyishna* for *bêshyishna*; comp. Av. *tbish*, *tbaêshangh*, "pain," "disease." 14.14. *Dard va khûn*.

15.15. Or, "the sin of unconsciousness which a man may commit in voluntarily, or in a state of unconsciousness (*baên abaôdih*)." 16. *Apurnâyigân*.

17.17. *Va baên-ich*, meaning freely: "and the Nask also refers to."

made) about the blows¹ from which certainly (*ghal*) the disease-blood passes¹; and in it² (about) those⁵ (blows) of which the disease-blood diminishes¹ during wrathful temper.⁵

(3). And about begging⁵ (and) well-giving,⁶ such as those it⁷ specially³ mentions³, (there are) four kinds: when parsimony⁹ helps (*hû-dahêd*) dignity (*pîg*), and when dignity helps parsimony, and when parsimony helps parsimony, and when dignity helps dignity; and (there are) three other kinds which are produced (*zâyêd*) by¹⁰ combining these two together,¹⁰ (namely) when parsimony and dignity help parsimony and dignity, and when parsimony and dignity help parsimony, and when parsimony and dignity help dignity; these (*i*) are primary (*kâdâ*) seven kinds, and several others, too, are traced back¹¹ to these.¹²

(4). And also about a pounding¹⁵ blow¹⁵, and the shriveling¹¹ from¹⁵ a pounding blow; (and) whatever (is) on the same

1.1. *Zadām mûn dard-khân ghal sâtûnêd*. Better *zadām mûn mûn*. . . .

2. *Va bân*. 3.3. *Zak mûn aeshma khûg* (temper) *darengih dard khân yetibûnêd*; that is, the pain is not much felt in a state of anger and excitement.

4. *Yetibûnêd*, "sits down" "diminishes."

5. Reading: *khrahîshna*; comp. Pers. *khvâhesh* "privation", "want" (see the Old Pahlavi-Fâzend Glossary, s. v., p. 189).

6. *Hû-dahîshna*. West: "beneficence." 7. The Nask. 8-8. *Pavan madagvarih yemalêûnêd*.

9. *Pûshih*, which reading is given in the *Bândahîshna*. It is to be read *pinûh* or *pûjîh*. Comp. Pers. *pûj* or *pûch*, "low", "base."

10.10. *Pavan agarin ham-pûrsagih*, lit., "through mutual consultation."

11. *Handâzihêd*, comp. Pers. *andâzah* "measure," and *andâzah kardan*, "to guess," "to emanate. West: "many others, too, are traced back to these."

12. The whole of this section 3 seems clearly to be an inadvertent insertion from a different book by a negligent copyist. It is not adapted to the context of the *Zadāmîstâna*, which, as the name indicates, should only refer to the subject of assaults and counter-assaults. Several words, which are contained in this section 3, are too ambiguous to enable us to put down a certain rendering. The two words which follow *madam* in section 3, may be read *khvâstîshna*, or *khun-dahîshna*, meaning "an offensive attack," or "murder", or "deadly vengeance," respectively; but these meanings are inadmissible to the context, so none of them is given in the above rendering.

13 13. *Kastâr zûkham*; comp. Pers. *kastan*, "to pound," "to seize"; or *kast*, "base," "shameful." West's reading is *kastâr dâhm*, and his rendering: "also about seeing the depravity (*khang-dîdan*) of a perverting member of the community (*kustâr dâhm*) and of the perverter of a member of the community, and whatever is on the same subject."

4. Comp. Pers. *khûsîdan*, "to shrivel." 15. That is, caused by.

subject. (5). About a seizable¹ weapon and a torturing² weapon; (and) this, namely, what (is) that thing which (is) imperfect as a weapon, and what (is) that which (is) not (so); and what (is) that which is lodged³ (in the armour) as a weapon⁴; and what (is) that which when some one opens¹ it as a weapon towards another, (is) itself something painful to him; and what⁵ is that which is essentially painful to him, and what (is that which is) lawfully (so) to him.⁶

(6). (About) the penalty⁶ in property and separation (or imprisonment) in a judgment⁶ upon a man who is carrying a weapon, (and) on account of (his) stealing away⁷ the weapon; and about the six kinds of leading⁸ (one) to a conflict, (namely) through assault,⁹

1. *Vakhdûnîshnig*.

2. *Î âzârêd*, lit., "which tortures." West: *î âzârêd*, "which one brings."

3.3. *Pavan snês mâhmân*. To *snês* comp. Av. *snatha*, "a smiting weapon;" rt. *snath*, "to destroy." *Mâhmân*, generally, means "a guest" in Pahlavi and Persian.

4. Comp. the idiomatic use of the Pers. expression *bâz-kardan*, "to open," "to separate," "to unsheathe." Reading: *lakhvâr vakhdûnêd* (comp. Pers. *bâz girafan*, "to keep back," "to retain") the Pahl. expression would mean "withholds (the use of the weapon)." West: "when any one forces it back at any one as a weapon."

5-5. West: "what is his natural annoyance and what his imparted."

6-6. *Zak khvâstâg tûjishma va jvîdih i vichir-i*. *Va jvêd-h* may mean "and otherwise."

7. *Barâ bûrdan*, lit., "carrying away."

8. Reading *tajîshnih*, "leading"; comp. the use of the word in the *Frahâng i Oim Aêvag*, pp. 35-38 (Haug):—*amat râs i kadbâ ôl aîsh-i tajêd*, "when one leads another to a wrong path." It may be read *tackîshnih*, whereof West's rendering is "engaging in."

9. These assaults are clearly explained in the Pahlavi Vocabulary called *Frahâng i Oim Aêvag*, p. 34, in the following order:—(Av.) "*Yâtukhta* : (*yâtûg-gûbîshnîhâ*), *zak yehvûnêd amat yemalelânêd ac aêgh-at pavan yâtûgîh barâ narenchinam*; *amat pavan afsûnîh i marnûg-yâv yemalelânêd ham-gaônag*.—(Av.) *Dudhuwibuzda* : (*sahm nimâyîshnih*), *zak yehvûnêd amat yemalelânêd aêgh pavan snêsh gaêtâîha mukhitûnam*.—(Av.) *Vâiti* : (*khvasîshnih*), *zak yehvûnêd amat vinûs-kârih min âkhar i aîsh-i râtlânêd*.....(Av.) *Mithôsâst* : (*afash vijârîshnî kadbâ amûjîshnih*), *zak yehvûnêd amat râs i kadbâ ôl aîsh-i tachêd*, *amat-cha a-râstihâ ôl aîsh ana-ânînîhâ nimâêd*, *afash maîdyêsâst vakhdûnîshma*.—(Av.) *Atufddla* : *zak yehvûnêd amat khvîrîshna va*

torture,¹ false insinuation², starvation,³ uttering⁴ magical incantations,⁴ and uttering⁵ terrible threats;⁵ and where (there is) a leading to conflict, it then happens when one is engaged⁶ (in it) by standing in the midst (*baēn*)⁶, and is not first (*pēsh*) in committing the assault on one (but) by him who (is) the other. (7). And this, too, that the leading or hastening⁷ to a conflict occurs as to an adult with an adult, and a childless (*satarvan*) woman with a childless woman, and a pregnant woman with a pregnant woman, and children of seven-years with children of seven years; as to children of seven years the parents' leading⁷ (them) to a conflict occurs in the sight of the parents, (and) the decision about it (is) this that the penalty⁸ for every sin, that may be committed by leading (them) to a conflict, goes to the high-priests (*radân*).

(8). About the piety⁹ of a pious (*pâk*) lord, who seeing that someone has been a slave unto him for an

---

kheârishna mîn sūd va tîshna patash lukhvâr yakhsenunéd.—*Yâtukhta*, “magical incantations”; that is when one speaks thus; ‘I shall kill thee through sorcery’; when one accordingly speaks through spells of invisible results”—*Dudhuwibuzda* (*sahm nimâyishnih*, “exhibiting terrors”), that happens when one says thus: ‘I shall physically destroy by means of weapons’.—*Vâili*: (*khvasishnih*, “torture”) that happens when one runs after another with a sinful motive.....”—*Mithôstî* (*kadbâ vijârishnih*, *âmûjishnih*, “false explanation or teaching”), that is when one leads some one to a wrong path, and when one shows (a path) unjustly and wrongly; he should be held (or considered) as a *maidyôst*.—*Atafidâta*: that is when one keeps back food and drink for which (there is) hunger and thirst.”

1. To *khvasishna* or *khvashishna* comp. Av. *khâsh*, “to consume,” “to destroy.” 2. *Mîtôg-sâstan*, “false-teaching.”

3. In the *Frahâng i Oim Aêvag*, p. 38, *atafidâta* occurs.

4-4. *Gâbishna i yâtûg-gûbishnih*.

5-5. *Gâbishna i sah-m-nimâyishnihâ*. The word *sam* in DP. is altered to *sahm* by me on the authority of the *Frahâng i Oim Aêvag*, p. 34.

6-6. *Amat pavan baēn yegavimînâtan barâ yegavimînâd*. West reads *bunîk yegavimînâd* for *barâ yegavimînâd* in DP.

7. *Tachishnih* may mean “hastening; comp. Av. *tach*, “to hasten,” “to run.” 8. *Tûjishna*.

9. Comp. Skr. *âchâra*, “fidelity towards religion.” West: *âjârîh*, “affliction.”

infinite time,¹ does² not persist in his ownership, when the slave is soliciting (to be free).² (9). About the sins of the accusers, for which there is no atonement by any act of merit whatsoever, except even in the person (*baên benafshâ-ich*) of the accuser; (and) about the murder (*kûshtan*) of the slave together with his lord, too; (and) whatever (is) on the same subject.

(10). About the murder by³ uneducated⁵ minors of seven years, (and) even of eight years, in the sight of (their) parents⁴; (and) the sinfulness of the parents thereby (*patash*), when they are able to keep⁵ (them) away⁵ from (murdering), (and) they do not keep (them) aside; and that⁶ when they are unable to keep (them) back.

CHAPTER XVII.

NÎKÂDÛM NASK.

(1). The third section, the *Rêshistâna*,⁷ (is) a book about cutting⁸ and severing with a knife⁹, splitting¹⁰, disembowelling,¹¹ and piercing,¹² and offensive¹³ attacking,¹⁵ (and) throwing down,¹⁴ and cutting¹⁵ into pieces,¹⁵ and bruising,¹⁶ and withering,¹⁷ as all

1. *A-bân*, lit. "endless." West: *a-bân*, "useless."

2.2. *Amat bandag hamâc bavîhânêd, ôl khvîshîh lâ patkârêd*. That is, he does not dispute or claim his ownership. The religious lord on the request of the slave, sets the latter at liberty, and no longer insists on keeping the slave in bondage.

3.3. *Î a-âmâkhl*. 4. *Abîtarân*. 5.5. *Lakhvâr dâshtan*. 6. That is, their sinfulness.

7. It is the code of laws relating to criminals who wound other people with evil intent. 8 *Burân*.

9. *Sekânishna*, comp. Huzvâresh *sekîná*, "a knife."

10. *Aûshkâpishna*, Av. rt. *skap*, or *schap*, "to split."

11. *Frâj râdag*, comp. Pers. *rudah*, "bowels," Av. *uruthwan*.

12. *Sûmbishna*, comp. Pers. *sanb*, "perforation," "piercing."

13.13. *Khvasishna*. Vide the note 9 on the word on p. 43.

14. *Shêkânishna*, or *shedkânishna*, "throwing or casting down."

15.15. *Khûrd kardan*.

16. *Tâshidan*, comp. Av. *avi-tash*, "to scrape," "to bruise."

17. *Khûshînîdan*, comp. Av. *hushka*, rt. *hush*, "to dry;" Pers. *khushk*, "withered"; *khushkîdan*, "to dry up." It means withering by starvation and confinement.

(such things) are called woundings. (2). And, similarly,¹ the spread² of the disease, covered³ with blood³, on the afflicted⁴ parts;⁴ the throwing down of a (human) body (from a height,) and the flowing of blood from the body of the man.

(3). How the different⁵ limbs⁵ are⁶ divided⁶ into seventy-six, which are called essential⁷ (and) which are comprised⁸ in two most⁹ essential⁹ classes; both¹⁰ of these¹⁰ are dispersed¹¹ (and) essentially different, one from the other; and, internally,¹² they are apart from the eight which (are) essential (and) which are included in two classes; the limbs which are among those seventy-six are similarly different one from the other essentially, and different one from the other in purpose (*chim*), and different in design (*cikhîra*).

(4). This, too, that when any one by an assault¹⁵ produces unto someone fright¹⁴, or swelling¹⁵, or maceration,¹⁶ or blackness,¹⁷ or paleness,¹⁸ or stretching,¹⁹ or inroad,²⁰ or un-

1. Comp. Av. *hâma*. 2. *Rûbîshnûh*.

3-3. *Khûn-mârîn*, "rubbed with blood," or "covered with blood"; comp. Pers. *khûn bar jabîn mâlidan*, "to rub one's forehead with blood." West reads: *vâhmân mârgynô gird rûbîshnûh i mudam ramîtan*, and renders it thus: "the upheaving circular movement of a certain (*vâhmân*) serpent-scourge (*mârgynô*, Av. *khrasraghna*)."

4-4. Reading: *mudam ramîd*; comp. Pers. *ramîdah*, "injured," "afflicted."

5-5. *Handâma handâma*, comp. Av. *handâma*, "limbs"; Pers. *andâm*.

6-6. *Khelkûnt yegarimânêd*.

7. *Mâdagvar*, comp. Pahl. *mâdag*, "an essential object"; Pers. *mâdah*.

8. Pahl. *parvastag*, "united," "connected"; Av. *pairi*, and *band*, "to fasten." 9-9. *Mâdigântar*. 10-10. *Ac dô* for *harâ dô*, "these two."

11. *Vistarg*, Av. *vi* and *star*, "to spread," "to disperse"; comp. Pers. *gustardah*.

12. *Min darûnishnûh* for *min andarûnishnûh*, lit., "from (or of) the interior."

13. *Zadam*, Av. *jan*, "to strike."

14. Comp. Av. *stareta*, "bewildered," "frightened."

15. Comp. Av. *stavra*, Skr. *sthavira*, "largeness," "thickness."

16. Comp. Pers. *nizârih*, "leanness."

17. *Siâih*, Pers. *syâi*, "blackness" (of the skin owing to excess of beating and blows).

18. Av. *spaêta*, "whiteness," Pers. *sufîd*. 19. Comp. Pahl. *kashîdan*

20. Comp. Pers. *barang*, "assault," "inroad."

consciousness,¹ or surfeit,² or starvation,³ or immoderate⁴ eating,⁴ or indolence, or indiligence, or sharp⁵ deafness⁵; or (when) he (the assaulted) desires to utter (some) words he (the assaulter) beats him again; or he entirely⁶ lessens⁶ the speech, and the vision (and) hearing, or wisdom, and strength, and semen, and milk, and pregnancy;⁷ (or) when he destroys the spleen⁸ or milk of females, or in revenge (*gîfar*) murders (his) son; (or) when one would cause wounds upon wounds, (and) blood⁹ flows in a large quantity therefrom⁹.

(5). And, likewise, about the assault which one would make with one, or two, or three weapons (*snês*), or more, (handled) together¹⁰; or in the same place¹¹, or in another place,¹² or as unnecessary¹³ smiting¹³. (6). And about the dimension¹⁴ of the wound when one strikes¹⁵ (another) with a sword¹⁵; that of the house,¹⁶ and the wall, and the surroundings (from which)

1. *Ana-shnâsîh*, comp. Av. *khshnu*, "to know; Pers. *shnâkhtan*."

2. *Freh-khârishnîh*, "excess of eating."

3. *Kam-khârishnîh*, "insufficient eating," or "starvation."

4-4. The reading in DP. is *patmân-khârishnîh*, "moderate eating", which meaning is inconsistent with the context.

5-5. *A-gaôsha tîzîh*, lit. "sharpness of non-hearing." 6. *Barâ kâhînêd*.

7. *Âpûsîh*, comp. Av. *âputhra*, or *aputhra*, "pregnancy."

8. *Spar*, comp. Av. *sperejan*, Pers. *sparz*, "spleen."

9-9. Or, "blood streams forth largely from it." *Ajash hû-lâg* (Av. *tach* "to flow forth") *khân sejâtûnêd*.

10. *Pavan âêva-kardagîh*, that is, using all weapons together; lit., "in union," "in connection."

11. Comp. Av. *îthra*, "in this place," "here," "there," Pâzend form *îthrik*.

12. Pâzend *hidhik* may be compared to Av. *idha*, "here." West gives Av. *hadha*, and renders the Pâzend word by "in confederacy."

13-13. Pâzend *apavarâvarshîh*, comp. Av. *apa* "not," *vara* "desirable," and *varshîh*, "assault," from Av. rt. *vrach*, Skr. *vrash*, "to smite down," "to destroy." West's rendering: "or they may commit it on the spot, or in confederacy, or as a first offence."

14. Reading *padmishna*, better *padmâishna*, "measure," "dimension"; Av. *paiti* and *mâ*, "to measure;" comp. Pers. *pacmûdan*.

15-15. Reading: *dôbarag frûd ramitûnêd*, "one strikes with a sword;" Pahl. *dôbarag*, from *dôbarâ*, "a sword"; comp. Pers. *shamshér afgandan*, "to strike with a sword."

16. Comp. Pers. *sarây*, "a house," "a grand edifice." West: "area."

a body¹ has been thrown down¹, that (body) is cut² into pieces,² or torn,³ or mutilated,⁴ or (becomes) a river⁵ of well-flowing blood;⁵ (about) the furious⁶ scourging⁷ and narcotic;⁸ and the duration, and breaking,⁹ and weight¹⁰ of a weapon.¹⁰

(7). The ritual¹¹ for the curing¹² of a wound, and the passing away of pain (therefrom), and the watch over (*madam*) it for the duration of three night-watches,¹³ and (the) more distressed¹⁴ or more uneasy¹⁴ condition, and (the) perfection¹⁵ or imperfection; and whatever (is) on the same subject.
(8). Minute (*khûrd*) enumerations¹⁶ and decisions upon each separately.

CHAPTER XVIII.

NĪKÂDÛM NASK.

(1). The fourth section which is also of laws, is called the *Hamêmaristâna*¹⁷, a book about accusations, about false accusations which some one (lays) upon another as to sorcery, and murder¹⁸ of a holy man,¹⁸ and theft and pillage,¹⁹ wilful

1-1. *Kerpa-i ramitûnt*. West's rendering: "and the shape which is plunged." 2-2. *Khûrd kard*.

3. *Aûshkâft*, Pers. *shkâftan*, "to tear," "to deface," "to split." Av. rt. *schap*, or *chap* "to collapse."

4. *Tâshûd*, Av. *tash*, "to scrape," "to chisel"; or *tasha*, "an axe."

5-5. *Rûd i khûn i hû-tâg*; comp. Av. *tach*, "to flow,"

6. Av. *aêshma*, "fury." According to DP., *asîmân*, "endless."

7. *Mârvan*, comp. Av. *mârjan* or *mârgan*. 8. *Mang*, Av. *bangâ*. Skr. *bhâng*.

9. *Zakhshi* for *zakhshih*; comp. Pers. *zakhsh*, "to extinguish."

10-10. *Sang i snês*, comp. Av. *asenga* and *snatha*. 11. *Nîrang*; another reading *nîrûg*, "strength." 12. *Rûbishnih*, "passing away," "removal."

13. Comp. Pers. *shab-bâsh*, "a night-watch." West: 3 *shab shnat*, "of three nights or a year." 14. Comp. Pers. *khvâr*, which means both "distressed," and "easy."

15. Comp. Pers. *spuri*, *spuridan*, "to complete." 16. *Hamârinîdârîhâ*.

17. The code of laws relating to accusations. Comp. Av. *hameretha*, "the accuser," "an enemy."

18-18. Comp. Av. *ashavaghnya* or *ashavajan*, "act of murdering righteous people." 19. Comp. Av. *hazangh*, "plunder," rt. *haz*, "to seize," or "to snatch away."

smiting¹ (or destroying life), and destroying inferiors or cattle;² which (section) is about several particular things, namely, seizing³ a weapon (and) inflicting⁴ a wound,⁴ and an assault and an offensive attack, and imprisoning,⁵ and teaching falsehood, and fettering,⁶ (and) hanging⁷ headlong,⁷ (and) starving, (and) speaking falsehood, and uttering incantations, and frightful⁸ appearances⁸, and extorting⁹ the increase (*vakhsha*) of labourers' wages¹⁰; (and) desiring, plundering¹¹, and squeezing¹² things of some one; and uttering evil

1. According to the *Frahâng* : *Oim Âvrag*, *baōdyôzad* sin is "that when one knowingly smites another, or persuades others to kill other persons ; also the wish to do others wrong, ill-using or plundering their property, and all sins of the like description." It literally means "wilful smiting," or "destroying life ;" from *Av. baōdhangh*, "consciousness," "life," and *jan*, "to strike."

2. According to the *Frahâng*, *kādyôzad* means the same as the above, (namely) the ill-usage of cattle or man. It is included in the *hamimâr* sins (see p. 72). According to Haug, "the explanation of these criminal terms is probably correct on the whole, but it appears to represent the views of a particular school of priestly lawyers."

3. Comp. *Av. âgerepta*, *rt. garew*, "to seize," that means "seizing a weapon (for the purpose of striking another)." *Âgerepta* is also the name of the crime so committed.

4.4. Comp. *Av. avaōirishla*, *rt. rish*, "to wound." It means "inflicting a wound." It is, also, the name of the crime of rushing with a weapon against a person for the purpose of inflicting a wound. These two crimes are also defined in the *Frahâng*, p. 36.

5. According to the *Frahâng*, p. 34, *Av. handerceta*, *rt. dere*, "to seize;" Pahl. *handard*. (The Pahl. word is changed by Haug : Pahl. *handarakht*, *Av. handerekhti*.) It is the name of the sin of maliciously and secretly injuring someone.

6. *Av. band*, "to fasten," "to fetter."

7.7. Or, "holding (one) headlong," or "holding down." Comp. Pers. *nigûn-kardan*, or *nigûnsâr-kardan*.

8.8. *Sahm nimâyishvîhâ*.

9. Comp. Pers. *tâkhtan*, "to draw," "to abstract," "to collect."

10. Comp. *Av. mizhla* ; Pers. *muzd*, "wages" ; and *muzdur*, "a hired labourer."

11. *Farîdan*, same as Pahl. *buridan*, "to cut off."

12. Comp. Pers. *pashkhûdan*, "to compress," "to squeeze."

(7). About the paterfamilias¹ who does² not educate² his own family for the purpose of educating the family of another; (and) whatever (is) on the same subject. (8). About a rustic³ (and) an idol-worshipper⁴ of⁵ even (religious) opinions⁵; and from whom first (those) opinions originate. (9). About the propriety⁶ (or) impropriety of a religious opinion that is declared,⁶ and the reasons of both. (10). And about the man who runs away (*varikûnêd*) from the fear of a counter-assault.

(11). And, also, about impenitence (*a-patitigîh*), and suppressing⁷ grievances⁷ (of others); (and) whatever (is) on the same subject. (12). And the difference⁸ of sins in priests from those in other persons, as to penitence. (13). About the propriety of an atonement, and the measure (of that) propriety. (14). About⁹ as to what extent⁹ the authority¹⁰ of one's own high-priest is letting¹¹ off¹¹ the sin which any other person may commit who is, also, among¹² his disciples;¹² that one, too, who is his pupil regarding¹⁵ (the knowledge of) the soul.¹⁵

(15). And about the judge (who is) letting off the punishment of sinners; and whatever (is) on the same subject. (16). About the authority of the plaintiff for¹¹ making an amicable settlement.¹¹ (17). And about preventing¹⁵ the purity being given to the non-Îrânians; and whatever (is) on the same subject.

1. Av. *nmânô-paiti*, "the lord of a family"; comp. Pers. *mân*, "a family," "a household." West, "a householder."

2-2. *A-âmûjêd*.

3. Reading *khasâg*, comp. Pers. *khas*, *khasâ*, "a rustic," "a mean person," "a mountaineer," or "a miser." West: *âsâgag*, "quiet."

4. Reading: *aûzdisi-ag*, Av. *uzdishta*, Pahl. *aûzdistan*, "to set up."

5-5. *Pavan hâvand dâdistân-gîh*, lit., "with even or equal decisions."

6. *Sachishna*, comp. Pers. *sazidan*, "to be worthy," "to suit;" lit., "worthiness". Av. rt. *sach*, "to be fit."

7-7. Reading *parjân-spûjîh*, according to West; comp. Pers. *pariz*, "complaints," "lamentation."

8. *Jotarih*, "otherness," "difference."

9-9. *Madam pavan mâ patmânag*. 10. *Sharîtarîh*. 11-11. *Shedlânân*.

12-12. *Bâên hâvisht i ôlâ*. 13-13. *Rûbânag*.

14-14. *Pavan âshîh* (peace) *kardan*. 15. *Yausegânân*, "taking away."

(18). About the supplication¹ of a *margarjân*² sinner, and the mutual³ helping⁵ (of one) unto a *margarjân* sinner; and whatever (is) on the same subject. (19). About confession⁴ as to a thing, and the extent of the confession; and whatever (is) on the same subject. (20). About showing a desire for (committing) a *margarjân* sin.

(21). And about a blow which is by a weapon, which is incomplete or (*va*) not incomplete, when adults or minors may cause it, minors though (*amat*) mutually³ helping.⁵ (22). About a wounded person whose disease is cured⁶ by medicine, and (his) death⁷ from a disease arising⁹ from the (original) disease (of the wound); (and) whatever (is) on the same subject.

(23). And about taking¹⁰ security from the accused¹⁰ after the decision of the judges. (24). About the judicial proceedings (*dâdistân*) as to an offence, which when continued¹¹ on¹¹, owing to the poverty¹² of the complainant, the man who is a

1. Comp. Pers. *lâva kardan*, "to supplicate."

2. Av. *mahrka*, "death," and *arej*, "to be worthy"; Pers. *arzidan*. Hence *margarjân* means "one worthy of death or damnation." 3-3. *Ham-aiyyârih*.

4. Reading (according to West): *khûstûgih*; comp. Pers. *khustû*, "confessing;" and *khûstûwân*, "those who confess." Otherwise, comp. Pers. *khustagi*, "wounding"; hence the rendering: "about wounding through anything, and the extent of that wounding." Taking it from *khwâstan*, "to ask," it may mean "about asking for anything, and the extent of that asking." Reading: *hû-stûgih* "righteous fear" (Pers. *hû* and *stûh*, "fear," "dread"), the rendering would be "about the righteous fear for anything, and the extent of that righteous fear."

5-5. *Ham-aiyyârih*. Otherwise: "when adults or minors shall cause it unto minors, when (they do so) helping each other."

6. Lit., "which is suppressed", comp. Pers. *dar khûd nishastan*, "to recover oneself." West: "allayed." 7. *Yemituntan*.

9. Literal meaning of *lakhvâr khâstan*. It may mean a relapse of the original disease that was caused by the wound.

10-10. *Garûb min pasimâr vakhdûntan*? comp. Pers. *girû*, "a pledge," "a security;" *girû burdan*, or *giraftan*. *Pasimâr*, "one who puts forth his defence after (*pas*) (the complainant has stated his plaint)." 11. *A-tûbânîgih*, lit., "inability," "weakness."

12. *Sachishnu hamâc yehvûnt*. It may mean "have been prolonged."

pleader¹ shall undertake to conduct² the authority³ of the complainant³ (25). About the appointment of an intercessor (*dâtag-gûb*), (and) the extent of (his) intercession.

(26). About an assault which is furious⁴ altogether (*ham*) in the beginning. (27). And about a free⁵ assault; and the striking⁶ of a weapon back straight⁶ in order to test it; if⁷ not possible (to go) straight,⁷ one⁸ shall make a change in (its) use,⁸ either for giving⁹ scars,⁹ or for punishing (people); (and) one shall¹⁰ get rid of¹⁰ a curved¹¹ (weapon); and whatever (is) on the same subject. (28). About the extent of the punishment of minors for the crimes which they may commit. (29). About soliciting an explanation,¹² the extent of the explanation; and whatever (is) on the same subject. (30). And about the acceptance¹³ of a private¹⁴ statement of someone while¹⁵ passing away¹⁵; that is, about bequeathing¹⁶ (his) property,¹⁶ (and) making¹⁷ the last will¹⁷ about (his) absolution¹⁸ from sins¹⁸.

(31). And about smiting an unknown¹⁹ person at a time unknown²⁰ (to him); and whatever (is) on the same subject.

1. *Gabrâ dâta-vâcha*; comp. Av. *dâta*, and *vach*, "to speak;" lit., "a speaker of laws." 2. *Râyînîsha*, "exercise."

3.3. *Dastôbarîh i pêshâmâr râyînîsha* (to act as his attorney).

4. *Pâr-tâg*, lit., "fully-running," (inflicted) "with full strength;" comp. Av. *tach*, "to run," or "to be strong."

5. Reading *âzâd*, comp. Pers. *âzâd*, "free," "independent."

6.6. *Râst lakhvâr zadan*. 7.7. *Amat râst lâ shâyad*.

8.8. *Ôl kâr varzishnîh vardinîdan*.

9.9. Comp. Pers. *pishanj* ("a freckle," "a scar") *dâdan*.

10.10. *Vardinîdan*, "to change." West: *va sakûn i vardinîdan*, "and a statement of the change." 11. *Nas'hônî* for *nas'hônig*, "curved," "twisted."

12. Comp. Av. *paiti*, and Pers. *khwândan*, "to explain," "to decipher," "to study." West: *pâdô-khân*, "interpretation." 13. *Padirishnîh*.

14. DP. *nîshân*, "a sign," "a token." West: "a signal." This reading of the Ms. is changed by me to *nîhânî* for *nîhânig*, "secret" (will and testament, or advice).

15.15. *Bâen barâ vadirishnîh*, that is, at the time of death.

16.16. *Mandavam barâ yehabûntan*, lit., "about giving away entirely (his) things." 17.17. Comp. Pers. *amdarz kardan*.

18.18. *Patîligîh min vinâs*.

19. *Ana-shnâkht*, comp. Av. *khshnâ*; comp. Pers. *shnâkhtan*, "to know," "to recognise."

20. *Ana-shnâsug*, "not known." West: "at an indefinite time."

(32). And about giving a weapon, (and) telling to kill a non-*Irānian* who¹ has been seized for a judicial enquiry¹; (and) whatever (is) on the same subject. (33). And about the tormentors² who are slain by a pious man; who³ the tormentors (are)³, (and) about⁴ whom it is⁴; and when unto one, or more (*frēh*) the command⁵ is given as friends⁵, they⁶ shall either smite (the tormentors) in the front or behind the back⁶; and whatever (is) on the same subject. (34). And about him who holding a weapon spoke thus:—⁷ “I see a man and a sheep, I⁸ kill them with it,⁸ and they pass away⁹,” (and) whatever (is) on the same subject.

(35). And about the solicitation of a *marzapân*¹⁰ to proceed forward in order to announce the law, owing¹¹ to the opposition of tyrants¹¹; (and) whatever (is) on the same subject. (36). Where¹² (and) when one smites a living person, he torments¹³ (him); and the living person (whom) he smites, torments him¹⁴

1.1. *Ī ōl dādīstān-āōmandāh vakhdūnt yegavimānēd.*

2. Reading *frāsāyagān* for *frasāyagān*; comp. Av. *frasāna*, “destruction,” *rt. fra-sā* “to destroy;” hence “destroyers,” “tormentors.” These were the tormentors of the Mazdayasniāns. West’s reading: *frēh-gasigān* or *frēh-gashigān*, “hinderers.”

3.3. *Frāsāyagān mūn.*

4.4. *Madam mūn yehrūnēd*; that is, about those unto whom they torment, the mention is here.

5.5. *Framāyidan pavan aīyyār.*

6.6. *Ayūf* (either) *pavan pīshih va* (better *ayūf*) *ākharih zarishna valīdū-nānd*. West: “when one has to command (it) as assistance for one or many, or they shall commit the assault in advance or afterwards.”

7.7. West: “about the weapon they shall seize it is stated thus:”

8.8. *Palash palash makhītunam*, better *patash makhītunam* only. West: “I strike upon this (and) upon that, and (it) is gone.”

9. Better *sejītūnd*.

10. Comp. Pers. *marzbān*, “a governor on the borders of a hostile country;” Av. *marez*, “to arrive at a certain limit,” and *pāna*, “a guardian,” “a protector.”

11. That is, in the face of the opposition from tyrants; comp. Pers. *pā*, “resistance,” “power,” “force.” Otherwise, “who was subject to, or at the feet of tyrants;” comp. Av. *sāstar*.

12. Here *acgh* may be for *havāt acgh*, meaning: “know that when one....”

13. Av. *tbīsh*, Skr. *dvish*, “to torment.” 14. Meaning, the smiter.

(when) dead; that one who smites a dead person, torments¹ (himself) in life¹; and he who torments a dead person, torments (his soul when) dead; and whatever (is) on the same subject.

(37). About the wood and the pith (*dēl*) which (are) useless,² that which shall be kept³ certainly (*ghal*) till the extent⁴ (of time) that is mentioned; in⁵ the meanwhile⁵ (if) it dies, it shall not be burnt⁶; also that wood shall be burnt as fuel only in a blast⁷ furnace,⁷ (and) according to the dimension⁸ of the blast furnace; (and) whatever (is) on the same subject.

(38). About the sin of a man, as⁹ to which (sin) he attains also in partial helplessness⁹, the proof¹⁰ of the aptness¹¹ of (his) assault by the atonement¹² in the *baresman*-ordeal¹⁵, and by the *baresman*-ordeal in the fire-ordeal;¹⁵ (and) whatever (is) on the same subject.

1.1. *Zindag bishêd*. 2. Useless (*akâr*) for burning purposes.

3. That is, kept to be dry. 4. *Yad patmânag*, "till the measure (of time)."

5.5. That is, during the time required for the wood and the pith to be quite dry.

6. Meaning, that it shall not be used for the purpose of burning anything.

7.7. *Kârih zîgâ*, comp. Pers. *kûrah*, "a furnace;" *zîgâ* is a Chaldaean word, meaning "wind."

8. *Patmânag*.

9.9. Reading: *parva nîrmed* (partial) *a-chârih-ich yekamtûnêd*. *Nîrmed* generally means "the share of a priest in his *parthak* (diocese);" hence "a part," or "partial." To *a-chârih* comp. Pers. *lâ-chârî*, or *bî-chârah*. West's reading: *parva nîrmed* (*vîra* "intellect," and *maiti* "thought") *âchârih-ich yekamtûnêd*, and his rendering: "an actual excusability (*âchârih*) to reasoning thought."

10. *Dâsttan*, "supporting" "maintaining;"

11. *Arjânigîh*, "worthiness," "value;" Av. *areja*, "worth."

12. *Vijôrdîh*, or *vijûrdîh*; Av. *vi* and *char*; comp. Pers. *guzârdan*, *gûnâh-guzârdêsh*, "an atonement for a sin."

13.13. Reading: *baresmanag-varîh*, Av. *baresmô-varangha*. In the Pahlavi Version of the Avesta, *baresmag* or *baresmanag* is the rendering of the Av. word *baresmânya*, "pertaining to *baresma*." Av. *varangha* means the *var-nîrang* or ordeal, which is mentioned in the *Yasna*, chaps. XXXIII., 7; XLVII., 6; and LI., 9. According to the *Dinkard* (see my edition, vol. XIV., chap. IV., §§ 3-4), Book VII., there were thirty-three kinds of ordeals; two of which, namely, the *baresmô-varangha* (an ordeal by the use of the consecrated *baresma*) and the *gare-mô-varangha* (an ordeal by means of fire or heat), are alluded to here in § 38. The

(39.) And about the straightforwardness (*frârûnih*) of physicians; and the meritoriousness which (results) from doing good,¹ and the sin from not doing good; the nature² of the effects² of medicines³; and the calling in (*barîhûnastan*) of a physician also for a sheep¹; (and) whatever (is) on the same subject. (40). About a new (*navag*) horse that is caught on a mountain² by entrappers⁶, when (*chîgûn*) catching (him) the sin of catching unlawfully⁷ and carelessly⁷ occurs,⁸ (if) wounding (and) injury (result) from it; (and) whatever (is) on the same subject.

(41). And about several persons, for whom⁹ it¹⁰ is unnecessary to know¹⁰ as to the imperfection or non-imperfection of a

ordeals that are commonly known in Pahlavi books, especially the *Dīnkard*, are the *baresma* ordeal, the heat-ordeal, and the water-ordeal. Dastûrân-Dastur Atârô-pâta Mahrâspendân, who flourished in the reign of Shahpâbr II., is well-known for his great exploit in allowing molten brass to be poured on his chest, and his success in that heat-ordeal (*garemo-varangha*, for which see *Afrîngân i Gâhambâr*, § 9.). The Pahl. *baresmanag-vara* may also be read *barq-i-mang-vara*, "the ordeal by use of the leaves of *mang* (narcotic, Av. *bang*-Skr. *bhâng*).” Something similar to this is mentioned by Dastur Mânâshchihar in his book, *Dâdistân-i-Dinîg* (see S. B. E. vol. XVIII., chap. XXXVII., 74,) namely, the ordeal by poison. West’s rendering of the latter part of this section 74, runs thus :—“when one of two litigants prematurely revengeful, gives to (his) fellow-litigant an irritating poison, (and) himself eats wholesome flour before the later litigant gives a poison, as an antidote, to the earlier litigant, (and) himself eats the poison-subduing flour; after which he is cured (by) the poison, and his enemy is dead through the poison of the flour.” See also West’s footnote 4, pp. 102-103; and my footnote, on p. 65.

1. It may mean, “from the physician’s good conduct or character:” comp. Pers. *khûp-kirdâr*. 2-2. *Chîgûnih i haît*. 3. *Dârûgân*, comp. Pers. *dârû va darmân*.

4. The word *gaōspendân* often includes all beasts of burden, namely, horses, camels, etc.

5. Av. *kôfja*, “a mountain.” West: “About a horse which is new to the saddle (*kôfak*), being made tailless (*kapch*), and not feeding (*a-khavânô*.)” Comp. Pers. *kûh*, for *kôha*, “prominent parts of a saddle in front and behind.”

6. Reading: *kafch rahidûnân*, lit., “makers of traps”; comp. Arabic *qafs* “tying by the feet,” “confining in a cage”; *qafs*, also means “a network”. Pers. *kafsh* means “a shoe.”

7-7. *A-dâtikhâ va apâhrîjâhâ*. 8. *Yehvânôd*.

9. *Amat* for *mân*. 10-10. *Lâ shâyad khavîtanastan*.

thing when as a weapon, imperfect or even not imperfect, its casting¹ is easy for blood-shedding¹, and a wound occurs; and it is not obvious which weapon was thrown, and by whom; (and) it is not possible to understand (its) imperfectness or non-imperfectness; (and) whatever (is) on the same subject. (42). And about the mode of thrusting the spearhead² into a weapon; this (also) that how much of it one thrusts in the ground when (it is) hard, or soft, or impenetrable³; when he is to raise it up aloft⁴, and how much upward when he strikes (*patkâpêd*) it again with a sweep⁵, or draws upward the centre (of the spear) at the time of the sweep; and whatever (is) on the same subject. (43). About an assault, and an occasion (*bâr*) of worst⁶ wounding⁶ when one would make such⁷ (an assault), he is to atone⁸ (for it) on the spot⁸; (and) the sentence upon it (is to be declared) at the fourth time⁹. (44). And about imprisoning¹⁰ (someone) in a place that is frightful and pathless,¹¹ and in the midst of pernicious creatures,¹² and numerous¹³ pernicious creatures; (and) whatever (is)

1-1. *Ôl khûn* (blood) *âsan* (easy) *shashtânî*. Here *shashtânî* is a noun form, of which the Huzvâresh infinitive is *shashtântan* "to throw (a weapon)," just as *yehvânî* is a noun form of which the infinitive is *yehvântan*, "to be." It appears that in ancient Iran imperceptible instruments were used for wounding and killing enemies. West's reading: *ôl ân âsan hastânî*, "(as a weapon) it is convenient to them."

2. Reading: *daibun*, a corruption of the original *darbun* or *drâbun*, meaning, "the pointed end of a spear"; comp. Av. *dru* (in *khrevi-dru*), "a spear;" Pers. *daïbur* means etymologically "the cutting part of a spear," or "the spear-head." West's reading: *3-ô âyin*, "the 3 modes."

3. *A-chârgânug*, comp. Pers. *lâ-châr* "helpless," hence a place through which a person is helpless to pass a spear. 1. *Bâen bâlâc*.

5. Comp. Pers. *gird*, or *gard*, "turning round," "revolving," or "sweeping;" Av. *varet*, "to turn round."

6-6. *Raêshigtûm*, comp. Av. *raêsha*, "a wound"; lit. "causing the worst sort of wounds."

7. Reading: *ham-chîgûn*; comp. Pers. *hamchû* or *hamchân*, "such," "so," "thus." According to DP., *ham-chim daênu vâbidûnayên*; West's rendering: "(for) the same reason, they would celebrate a religious rite."

8,8. *Puvan jivâg tâjiden*. 9. Meaning that the *margarjân* sinner is to be sentenced to death at the fourth time of such wounding.

10. Comp. Av. *dar*, "to hold fast," "to retain."

11. *A-vidarg*, "inaccessible;" Pahl. *vidarg*, "a path;" Av. *vi* and *tar*, "to cross."

12. *Khrafstrân*; Av. *khrafstra*.

13. Pers. *chandih*, "an indefinite number." West: "the quantity (of noxious creatures.)"

on the same subject. (45). About holding the tail (*dūmb*) of a bull or a horse on which someone rides, (and) keeping¹ (the animal) back¹; (and) whatever (is) on the same subject. (46). And about frightful appearances and sorcerers' incantations; (and) whatever (is) on the same subject.

(47). And about a complainant's² case² as to the compensation (*mizda*) for a kid³, or a sheep⁴, or a cattle, or a ritual⁵; either (when) the complainants are one, or two, or three, or four, or more (*frêh*); how one is to summon⁶ the defendant⁶, and⁷ how much time is (allowed for it.)⁷ (48). About when (there is) difference⁸ (of opinion) as to theft, and confession⁹ as to plunder; or difference as to plunder, (and) confession as to theft; and when (there is) difference as to injuring human life, and confession as to injuring cattle (life); or difference as to injuring cattle (life), and confession as to injuring human life; when (there is) difference as to theft and plunder, (and) confession as to injuring human life and injuring cattle (life); or difference as to injuring human life and injuring cattle life, (and) confession as to theft and plunder. (49). And when the difference is (*yehvûnêd*) about so much, (and) the confession is about so much of a different species (*srâdag*); and when the difference is about so much, and the confession is about more of a different species; and when the difference is about so much, the confession is about less of a different species; and when the difference is about so much, the confession is about more of the same species; and whatever (is) on the same subject.

1-1. *Likhvâr dâshtan*.

2-2. *Pêshimârih*, "accusation," or "plaint."

3. Av. *asperena* is sometimes rendered by the Pahl. *ana-spûrig*, "not of mature age"; another meaning, "of the value of a *dêrham*". Av. *asperena* also means a coin.

4. Comp. Av. *anumayt*.

5. Reading: *urang*. West's reading: *vêrôk*, "a human being."

6-6. *Pasimâr barikhûnustan*.

7-7. *Va zimân chand yekvûnêd*.

8. *Ana-basânih*; "dispute," "conflict"; comp. Pers. *basân*, "like," "resembling"; hence *ana-basân*, "differing."

9. Comp. Pers. *khustâ*, "confessing" or "confession."

(50). And about the sin of the tutor¹ who (is) not helping the pupil¹; (and) whatever (is) on the same subject. (51.) And about seizing² one who has stolen (*dûj*) things of others², (and) dragging (him) to the judges; (and) whatever (is) on the same subject. (52). This, too, that when distress (*bêsh*) has³ come upon³ a good man, in⁴ order to remove (him) from⁴ that distress entirely, everybody should so exert as though it would have come on himself. (53). And when a good man is smitten through⁵ vengeance⁵, everybody should so exert in demanding a compensation (*tûjishna*) for him from the smiter, as⁶ though he had himself been smitten⁶. (54). And this, too, that when there is no fear unto him, a capability⁷ for doing help (is⁸) thus a helping of the sinless⁹; as to the property which should have been carried away from him, if they¹⁰ would not cause (the same) to be brought back¹⁰ (from the thieves) after¹¹ one *hâsra*¹¹, they would become guilty and liable to atonement like¹² him who had carried (it) away.

(55). And about the selection¹³ between the Irânian¹⁴ and the non-Irânian thief¹⁴ as to the money¹⁵ and clothings given

1-1. *Ana-aîyyârih i rad ôl hâvishl*, lit., “the teacher’s non-helping of the pupil.”

2-2. Lit., “seizing the thief (*dûj*) of others’ (*aîshigân*) things. 3-3. *Madam mat yegavimûnâd*.

4. *Barâ debrânân*, lit., “for drawing (him) out of. . . .”

5-5. *Pavan kaçna*; comp. Av. *kaçna*, “malice,” “revenge.”

6-6. Lit., “as though (the smiting) would have come on himself.”

7. *Tûbânî* for *tûbânih*. S. Or, will prove to be,

9. Or, “of the innocents.”

10-10. *Lakhvâr yekityûntan lâ cabidûnuyên*.

11-11. That is, within one *hâsra*’s time; comp. Av. *hâthra*. According to the *Frahângi Oim Aêvag*, the longest day consists of twelve *hâthras* or twenty-four hours; so a *hâsra* means a lapse of two hours. According to West, an average *hâsra* of time is one hour and twenty minutes.

12. *Hâvand*. 13. *Vichina*, Av. *vi* and *chi*, “to select.”

14-14. *Dûj i Aîr ra ana-Aîr*. West: “of indigenous and foreign thieves.”

15. Reading: *dêram*, name of a Persian coin made of silver (equal to an Indian silver piece of coin which is worth about two annas). Here the word is used in the sense of some money. West’s reading *sarm*, “cold.”

(to them), (or) as to bringing¹ remedies in (their) sickness¹. (56). And about a non-Īrānīan (whose) hands² are fettered² for no³ other reason³ except⁴ for keeping (them) far⁴ from water and fire, (and) for keeping⁵ (them) far from⁵ soiling⁶ clothings⁶ with blood, and molesting⁷ (others). (57). About the sin of not⁸ keeping back⁸ him who is the foremost⁹ smiter⁹ of the two fighters, no sooner¹⁰ is the smiting by him observed.¹⁰ (58). About teaching the peace¹¹ of penitence,¹¹ and the worthiness¹² of connection¹² with him who is of great power; also when it is bringing¹⁵ a union¹⁵ through the penitence of him who is of little power; (and) whatever (is) on the same subject.

(59). About how to make a response about keeping (one's) life (*haît*) far from one worthy of death (a *margarjân*) through¹⁴ great judiciousness¹⁴; and the reason of keeping (it so), and how to keep (it so); (and) whatever (is) on the same subject. (60). And about how to make a response when they enquire spitefully¹⁵ about a holy man, (and) when¹⁶ one knows who (*aîgh*) (he is), (and) when one knows not who (he is).¹⁶ (61). And about how one is to offer a weapon to

1.1. West : "sickness and undergoing remedies."

2.2. *Dast â-garûb*; comp. Av. *â-garew*, "to catch," "to fetter;" Pers. *gareftan*.

3.3. *Lâ hân chim*. 4.4. *Barâ pâhrîj*. 5.5. *Pâhrîjîdan*.

6.6. *Khân khâz*; comp. Pers. *khâz*, "a clothing;" or "dirt;" hence, lit, "from bloody clothings," or "from becoming dirty with blood." West : "from blood," "filth." 7. Comp. Pers. *âsib*, "molestation." 8.8. *Ana-âvâj dârishnîh*.

9.9. *Pêsh-zadâr*.

10.10. *Hum-chigûn ajash zadârîh khadîtnîhêd*.

11.11. *Patî âshtîh*, Av. *âkhshti*. Meaning, the peace of mind resulting from penitence.

12.12. *Band arjânîgîh*.

13.13. *Patvâstan dêbrûnân*.

14.14. *Pavân mas-dâdîstânîh*. It may mean "through great religious sentiments." West : "through great judiciousness." 15. *Pavân kaêna*.

16.16. Or, "when one knows where (he is), and when one knows not where (he is)."

heads¹ of armies¹, to the frontier² governors,² who are rightly³ glorious³ (*hû-gadâ*).

(62). About casting an arrow imperatively⁴ to a *marg-arjân* person, who has been delivered over again⁵ to someone to whom *marg-arjân* people are surrendered⁷ for slaying (them); the *marg-arjân* cries⁶ aloud⁶, (and) goes in the midst of a crowd⁷ of people⁷ (about him, so that) they may render help unto him; certainly they enervate⁸ him, (but) when he utters three utterances (of repentance) they do not deliver him over again. (63). And about a *marg-arjân* who is⁹ allowed to attend⁹ at a great ritual, when they give superior evidence as to another *marg-arjân* (having been so) before¹⁰; (and) whatever (is) on the same subject. (64). About an evidence which is regarding sorcery, and killing¹¹ a holy man¹¹; that is, to¹² what extent¹² it is certain¹³ or believable¹⁴. (65). About¹⁵ bearing love of sorcery,¹⁵ and doing¹⁶ harm¹⁶ (to others); (and) causing the destruction of one who is a *marg-arjân* person through¹⁷ sorcery¹⁷; (and) whatever (is) on the same subject.

1.1. *Haênân-patân*, comp. Av. *haêna* "an army," and *patîti* "a lord."

2. *Marza-pâna*; Av. *mareza* "frontier," and *pâna*, "a guardian;" and Pers. *marzbân*. 3.3. West: "august."

4. *Dastôbrîhâ*, lit., "with authority."

5. *Lakhvâr ôl aîsh mân marg-arjân bâên kard*.

6.6. Comp. Pers. *lâmah*, "shouts," "cries;" also means "spiritless," hence "the (*marg-arjân*) becomes spiritless." West: "becomes supplicating."

7.7. Reading *gurûh*; comp. Pers. *gurûh*. West's reading: *darnâi*, "(goes to the middle of) the distance."

8. *Pâdirânênînd*, "they make him nervous or weaken him."

9.9. *Dâsttag*, lit., "has been kept in."

10. That is, having attended at such a ritual before.

11.11. *Yasharub-ganîh*; comp. Av. *ashava*, and *jan*, "to smite."

12.12. Lit., "in what measure." Av. *patîti*, and *mâ* "to measure."

13. Pahl. *aêva-var* gives *aêvar*, lit., "of one belief or opinion."

14. *Vara-âômand*, Av. *var*, "to believe." Otherwise, "desiring to undergo an ordeal," comp. Av. *varangh*, "an ordeal;" hence it may mean "doubtful." West's meaning is, "doubtful."

15.15. *Madam zûshâram* (Av. *zush*, "to love") + *ôl yâtûgh* *bârdan*.

16.16. Reading: *khûstan*, "to wound." West's reading *khândidan*, "to laugh at."

17.17. *Pavân yâtûgh*.

CHAPTER XIX.
NĪKĀDŪM NASK.

(1). The fifth section (of the Nikādūm Nask) has twenty four headings¹: about the standing up and walking forward of a man with a weapon, and with a revengeful² object², towards (another) man; and also when he seizes a cattle, and puts a saddle on it,⁵ and sits on it, holds the rein⁴ in hand, and rides⁵ onward; this, too, that when he reaches there⁶, he smites him, or another⁷ person⁷; and whatever (is) on the same subject.

(2). And about what (one) has to do when two men are plotting⁸ for the destruction of a pious person, and for highway⁷ robbery;⁷ and the execrations⁸ therefrom; (and) whatever (is) on the same subject. (3). About what (one) shall do when out of two men, who are companions⁹ on the road,⁹ one slays a holy man; (and) as to the other when he is without fear, (or) when he is full of fear. (4). About preserving¹⁰ the *margarjân* when (there) is necessity¹¹ for (his) medical treatment,¹⁰ though the complainant¹² is opposed¹⁵ to it¹⁵; (and) whatever (is) on the same subject.

(5). And about the needlessness of citations¹⁴ from a body of laws (or judgments)¹⁴ by¹⁵ the plaintiffs and the defen-

1. *Mādīgân.* 2.2. *Kaēna mīmishnīh.*

3. *Zaymīnēd*, lit., "causes it to be saddled"; comp. Pers. *zīn nihādan*.

4. Reading *sēnjēm*, comp. Av. *thanj*, "rein." West's reading: *ayôkham*.

5. *Sejūtūnēd*, lit., "goes onward." 6. That is, there where he finds the man. 7.7. Or, a stranger.

8. *Ham-pûrsagīh*, lit., "holding mutual consultation"; *pûrsagīh* for *pûrsagīg*. 7.7. Comp. Pers. *râh-dârīh*.

9. *Lakhvâr stâyishnīh*, "opposite of praising," "denouncement," "cursing."

9.9. *Ham-râs*, comp. Pers. *ham-râh*, "those who are on the same road," or "fellow-travellers."

10.10. That is, about not killing a *margarjân* person when his illness requires a medical cure. 11. Comp. Pers. *dar bāyad*.

12. *Pēshēmâr*, that is, he who has complained against the *margarjân*.

13.13. *Jwād dādistân*, "(is) of a different view."

14.14. *Mīn tanû 7 dādistân gāftan*. West: "as to the substance (*mīn tanû*) of the law." 15. DM. *u*, "of".

dants, when the witness and judge (is) the *môbadân-môbad* (head-priest); and the belief¹ in the judgment of the *môbadân-môbad*, which they entertain¹ because of their own knowledge and testimony, also when² (there is) no physical punishment²; the want⁵ of confidence⁵ in other judges, also when (there is) physical punishment; the needfulness of quoting through (*ôl*) a body of laws on the part of the plaintiffs and the defendants, also when the judge is conversant with legal decisions. (6). And about (two) illegal⁴ fighters becoming joint-sinners⁵, when one inflicts⁶ the wound⁶, the other⁷ (too) they call⁷ a *margarjân*. (7). And about the food⁸ for co-travellers⁹ (to a country), and their¹⁰ return¹⁰; (and) whatever (is) on the same subject.

(8). And about¹¹ causing the infliction of punishment¹¹ on magistrates; the help¹² of non-magistrates to magistrates; the help of magistrates to¹⁵ those in exempting these from punishment¹⁵; likewise (*ham*), about a conference in the case of an assault; (and) whatever (is) on the same subject. (9). About the non-atonement¹⁴ of men, of those (men) who¹⁵ may have committed crimes, and the obligation to arrest (their) nearest relations¹⁶, (and to see)

1-1. *Vâvarih vâbidûnâyen*, comp. Pers. *bâcar kardan*, "to believe in."

2-2. *Amat-ich parav tunû lâ vijôrdan*, lit., "even when there is no atonement in the body;" comp. *vinûs vijârishna*, "atonement for sins."

3-3. *A-vâvarih*, "disbelief." 4. *A-dâdistân*. 5. *Ham-vinûs*.

6-6. Reading: *sashtan*, as in DM.; comp. Sanskrit *shas*, "a wound." West reads it *sîkhlân*, "to dissipate."

7-7. *Âévug margarjân vâbidûnâyen*, lit., "they make the other a *margarjân*." That is, when two people are striking an innocent person, and one of them gives him a fatal wound, then both the fighters together become *margarjân*.

8. *Pishû*, comp. Av. *pitu*, *pithwa*, "food," "nourishment." The word is often used in the *Dinkard*, Bk. VIII., in this sense.

9. *Ham-râsh* is here used for *ham-râsig*. 10-10. *Afash barâ vashan*, comp. Pers. *qashan*. West: "about supplies in travelling together, and their renewal." 11-11. *Madam tâjûnishna-âômandih*. 12. *Aiygâr* used for *aiyyâr*.

13-13. *A-tûjishna i ladenû-shân ôl olâshân*. "Those" meaning non-magistrates; and "these", magistrates.

14. *A-tûjishnih*, the non-punishment of the proper culprits.

15. Here *amat* is used for *mûn*.

16. Comp. Av. *nabânazdishna*, "the next-of-kin relations."

in what proportion they are (implicated) therein; they¹ are not to be considered as innocent¹; and how to fetter and even inflict² hardship upon² (them), and to cause³ remedy to be demanded³; (and) whatever (is) on the same subject. (10). About the powerfulness (or opulence) which enjoys⁴ in crimes where (there is) special⁵ worthiness of it, and the reason of (that) worthiness⁵; and (about) the unpowerfulness where (there is) special unworthiness of it, and the reason of (that) unworthiness of it; and the transferring⁶ of an act of merit from⁷ one of the powerful men to another of them⁷, (and) of a crime from one of the unpowerful men to another of them; (and) whatever (is) on the same subject.

(11). And about a plaint⁸ which is⁹ to be reasoned out⁹ (by the plaintiff), and to be fought¹⁰ against by the defendant; and the time for making¹¹ a (legal) speech¹¹ when the defendant does not appear (*yehtânêd*), or appears (but) not to conduct¹² the case¹²; several reflections¹³ of the plaintiff and the defendant; the time for preparing (the case) during¹⁴ an interval¹⁴; the protected¹⁵ and the discouraged,¹⁶ and the ruin

1-1. *A-einâs dâshtan lû shâyad.*

2-2. *Sakhtînîdan.* 3-3. *Darmân bavîhânast kardan.*

4. Comp. Av. *hvâthra*, "happiness," "comfort."

5-5. The text may be supplemented thus: *mâdagrar arjânîgih i tûbânîgih, va chim i arjânîgih i tûbânîgih.* 6. *Yehabûntan.*

7-7. It may be supplemented thus:—*min ac i tûbânîgân ôl ac i tûbânîgân.*

8. *Pêshimârih.* 9-9. Comp. Pers. *sâmân*, "reason," "understanding"; or "preparation"; hence, "(about the plaint) which is to be prepared."

10. *Paiti*, "against," and "*kâr*." Pers. *paikâr*, "conflict," "struggle."

11-11. *Ôl gûb vabîdûntan*; comp. Pers. *gû* or *gûf*.

12-12. *Kâr râyînîdan*, lit., "to conduct (his) work."

13. Reading: *handishih* for *handishihâ*; Av. *ham* and *dis*, "to see," meaning "to conceive"; Pers. *andishîdan*, "to think". It may mean "several considerations regarding the plaintiff and the defendant." West reads it: *khvêshih*, "peculiarities."

14. *Baen parir*; comp. Pers. *purrah*, "an interval," "interruption" of the day before yesterday" (Steingass).

15. Reading: *nîpâta*, comp. Av. *nî-pâ*, "to protect." West: *va pād*, "and the firm one"; comp. Pers. *pād*, "firm", "durable."

16. *Avî-amâvand*, lit., "without courage or power"; or, "the despairing" (plaintiff or defendant).

therein¹; and during² (the course of) judgment² the exhaustion³ of the complainant's means⁴, and the continuing on of (his) means of subsistence (*pishû*) during judicial proceedings. (11a). As to the woman who, as⁵ a privileged wife⁵, is to legally⁶ conduct the plaint of (her) husband⁶, and to inform the husband of the plaint when⁷ it is manifest that nothing whatever (is) her property in that wealth⁷ (of her husband), it is necessary⁸ (to call) for evidence⁸; (and) whatever (is) on the same subject.

(12). About the ordeals for the atoners⁹, those who (are) undergoing the *baresma*-ordeal¹⁰, (and) those who (are) undergoing the heat-ordeal¹⁰; pure¹¹ they (are to be) each separately¹¹, free¹² from falsehood¹² they (are to be) each individually; (how)

1. *Airikhtagih pitash*, comp. Av. *irikhta*, "ruin," "destruction", rt. rich; hence "the ruin therein of the despairing complainant or defendant."

2-2. Reading: *mât-i bâen*; comp. Av. *maili*, "thought," "judgment." West: *mut*, "a death-blow"; comp. Arabic *môt*, "death."

3. *Pâdirâninidân*, "to cause to be dried up or exhausted." Comp. Pahl. *pâdirân-shûsra*, the rendering of the Av. (*Vend.*, III., §§ 19-20) *pairish-tâ-khshudrô*, "a man whose semen is dried up." Also Pahl. *pâdirâninêd* is the rendering of the Av. *ptirishtryêti* (*Vend.*, XVIII., § 63).

4. *Dîrishuv*, "what one has," "property," or "possession."

5-5. Reading: *pâtakhshâe-îha*; technically, "as a *pâtakhshâh-zan* or *shûh-zan*," who has married her husband with the consent of her parents, and who is not a *chakar-zan*, nor a *khûdash-râe zan*. A *pâtakhshâh* wife had, in ancient Irân, the right of conducting her husband's suit in a Zoroastrian court of law.

6-6. Or, reading: *dâtag shôc pëshimârih kardan*, and taking *dâtag shôc* in the sense of a lawful husband, the rendering would be: "a woman, who is a privileged one, is to conduct the plaint of (her) lawful husband, and is to inform the husband of the plaint."

7. *Amatash khvîshih* (property) *mandavam-ich mandavam bâen zak chabun lâ paêtâg*. *Khvîshih* means lit., "what is one's own."

8-8. *Pavan gaôkâêih shâyîdan*, lit., "for evidence it is necessary", or, "the propriety for evidence".

9. *Vijôrdân*. 10-10. Compare Av. *Vendîdâd*, IV., § 46. See my footnote on chap. XVIII., § 38, p. 55. The *baresma*-ordeal is mentioned in the *Nirangistân*, p. 70 B:—*Dâta-i-Shapîr gûft*:—"Havât vara pavan barêsum barâ khastôih lâ kard yegavimûnêd; haît mûn bêsh-pânîh yemalelûnêd." *Data-i-Vêh* (the commentator) said: "Know that the ordeal with the *baresma* cannot be performed except in the case of an infirm or a wounded person; (and) there is one who says (that) 'it gives relief in a painful condition'." (See Mr. S. J. Bulsara's Translation, p. 157).

11-11. *Pâk zyashân jvêd*.

12-12. *A-drûjîh* for *a-drûjîg*.

when they solicit an ordeal which¹ is not (included) in their own status¹, but that which (is) in the status of others; and whatever (is) on the same subject. (13). About the extent of an evidence, and for² the reason of its being necessary²; the uselessness³ of anyone who is without (*a-pavan*) evidence; (and) whatever (is) on the same subject. (14). About the nature⁴ of a statement from an ordeal; and passing⁵ over an ordeal by jumping⁵; how many to watch over it; the appointment⁶ of time⁶ for the previous-comer⁷ and the after-comer³ (to the ordeal); and the speaking, writing,⁹ and the injury¹⁰ therein¹¹; and the different kinds¹² of hardship (*airikhtagih*) of it; and how to take care of the limbs (*hanâmân*) on¹⁵ which the ordeal is performed¹⁵; the formulæ,¹⁴ one by one, which (are recited) for (their) preservation¹⁴; about the watching¹⁵ which (is necessary) in the observation of the *yazishna* ceremony¹⁶; (and) the arbitration (*vichîra*) as to (the person)¹⁶ being acquitted¹⁷ (or) convicted¹⁷. (15). This, too, that who shall go¹⁸ to the ordeal¹⁹ of faith¹⁹ first, second, third, fourth, fifth, sixth, seventh, eighth, ninth and tenth; (and) who shall give

1-1. *Lâ zak i bâen nafshâ pâdag* (status). 2-2. *Chim i shâyidan râc.*

3. *Lâ-shâyidan*, "unnecessariness."

4. Reading: *acdîni*. DM. *hait i*, "the existence of"; West, "the reality of." 5-5. *Ôl vara sis vazluntan*: comp. Pers. *sis*, "leaping," "jumping. West: *ôl var gâs vazlunt*, "having gone to the ordeal place." *Sis* may also be equivalent to Pers. *sîz*, "strong," "vehement"; hence, "the vehement passing over the ordeal."

6-6. *Zimân vabidûntani*. 7. *Pêsh madâr*. 8. *Âkhar-madâr*.

9. Reading: *nîpishna* or *nivishna*. It can be read *va pandân*, "and admonitions," comp. Pers. *pand*, "advice"; or *va pishû*, comp. Av. *pîtu*, "food." West's reading: *va yazishna*, "and the ceremonial."

10. *Airâkhtagih*, Av. *irikhta*. West's reading *airîshthagih*, "the invulnerableness." 11. That is, at the ordeal. 12. *Âînîmagân*.

13-13. *Î vara patush varzîd yegavîmûnêd*, "on which the ordeal is exercised," or which are subjected to the hardship of the ordeal.

14-14. That is, the formulæ of prayers to God for the safety of the man while he is undergoing the ordeal. 15. *Netrûnishna*, "guarding," "superintendence."

16-16. The invocation of all good spirits for helping the arbitrators in giving the right decision as to the innocence or guilt of the person who has submitted himself to the ordeal. 17-17. *Bûkhta airikhta*. 18. *Mûn vazlûnishna*.

19-19. *Vara-kêsh*: comp. Av. *ukaêsha*, "faith"; Pers. *kêsh*, "religion." West: *var-gêsh*, (for *var-gâs*) "place of the ordeal."

the order (for it). (16). And about the functions of those¹ who¹ have strong faith in ordeals. (17). About the hardship through confession, or other reasons ; (and) want² of confidence² thereby ; (and) whatever (is) on the same subject. (18). About a thief breaking a prison³ (and) absconding⁴, (and) the suspicion⁵ therefrom about anyone for helping⁶ the thief ; (and) whatever (is) on the same subject. (19). About (there) being no ordeal for venerable⁷ men⁷, so, too, about those of good repute⁸ ; the limit⁹, accordingly¹⁰, of the accusation¹¹ of (men of) good repute ; that, too, which (is) about the measure of a *yûjyâst*¹², or a *dashmest*, or an *agoyôst*, or a *tachar*, or the least a *hâsra*¹².

(20). About the dispute (*patkârishna*) as to something¹³ that is owned¹⁵ by someone¹⁴, which (*amat*) another¹⁴ person¹⁴ who has a witness to (its) possession¹⁵, has with some¹⁴ other person¹⁴, whose possession¹⁵ (there is) none, and who (is) without¹⁶ a witness¹⁶ ; or someone who is in (its) possession, has with (*levatâ*)

1.1. *Vara-aûstîgân*, or “those who are trustworthy at the ordeal ;” comp. Pahl. *aûstîgân*, *aûstîbân*, or *aûstabân*. Comp. Av. *stau*, “to strengthen.”

2.2. Comp. Pahl. *lakhvâr-stâyishnîh*, “excretion,” or “absence of praise.”

3. Reading, according to DM., *zindân*; comp. Pers. *zindân* “a prison.” West’s reading: *zêishna*, “life,” and rendering: “about a thief destroying (*shkastan*) life.” 4. *Varîkûntan*, “to escape.” 5. Comp. Av. *vîmanangh*. 6. *Atiyyâragîh*.

7.7. Reading: *hû-stûgân*, comp. Av. *hu* and *stuta*, “respected,” “praiseworthy ;” Pers. *stû*, “veneration.” It may be read *khûstûgân*, as West has done, and may mean “the confessors.”

8. *Hû-srûbagân*, comp. Av. *haösrava*, rt. *sru*, “to hear,” that is, “those who are well-heard of.” 9. That is, the limit as to distance.

10. Reading: *pavan aêdûnî*. West: *pavan haît*, “as to the existence of.”

11. *Hamêmârîh*.

12.12. According to the *Frahâng i Oim Aêvag*, two *hâsras* (two Roman miles) make one *tachar*, two *tachars* make one *agoyôst*, two *agoyôsts* make one *dashmest*, and two *dashmests* make one *yûjyâst*. These are measures of distance. “This series of distances,” says West, “is analogous to the Sanskrit series, but more elaborate ; the *hâsar* is best compared with the *kôsha* as the commonest unit of moderate distance, though less than half its usual length ; the *Agoyôst* is nearly the same as the *Gavyûta* ; and the *Yûjyâst* is analogous to the *Yôjana*, though nearly double its length.”

13.13. *Khvâstagi*, lit., “belonging to one’s property or wealth.”

14.14. *Aêvag*. 15. *Dârishna*, Av. *dere*, “to hold in possession.”

16.16. *Levatâ lê gaökhê*.

one who has a witness; or someone (whose) evidence (is) with the angels, or¹ even someone whose possession is not clear¹; and when both are related, or both are not² related²; and what kind of possession they call most³ proper (*haîtûm*)³. (21). About the cancelling⁴ of the judgment of a judge, and the appointment of time (for doing so) before the chief judge, and even an ordeal consequently (*minich*) for ascertaining⁵ it; and whatever (is) on the same subject. (22). And about the dispute of three persons as to a property, (for which) it is manifest (that) it shall be given to one on the day of Ahuramazda⁶, to another (*aêvag*) on the day of Vôhumana,⁶ (and) to the third (*aêvag*) on the day of Ashavahishta⁶; the property is not to be delivered over to only one.

(23). And about selling⁷ a property which is not one's own; (and) whatever (is) on the same subject. (24). About the difference⁸ of opinion⁸ as to a thing which is impossible to happen. (25). And about the litigation for an important⁹ object⁹ which a person possesses, (for which) he is consenting¹⁰ thus:—"It is not mine, but I possess it from another person"; and whatever (is) on the same subject. (26). About the dispute of an Irânian with a non-Irânian, (or) with non-Irâniâns; (that) of a non-Irânian with a native¹¹ Irânian, (namely) with a man of the capital-city (of Irân), about a valuable¹² thing¹²; (and) whatever (is) on the same subject. (27). About the much¹³ noisy tone¹³ of the defendants before the judges in regard to the

1. The idea must be supplemented thus: "or someone in possession having one witness. . . . .," has a dispute with another who is not owning it, and is without any evidence.

2.2. *A-nazdihig*, lit., "not near."

3.3. Lit., "most existing or real". West, "most real."

4. *Pâdirânîndan*, "to cause to be made null and void".

5. *Aêvarîh*.

6. That is, on the first, second, and third day of the following Parsi-Zoroastrian month.

7. *Mezabanûdân*.

8.8. *Ana-basânîh*, "dissimilarity"; comp. Pers. *basân*, "like," "similar".

9.9. *Mâdag-i*, "a valuable object." 10. *Ham-dâdistân*, "of the same opinion," "agreeing". 11. *Bûnig*, "original," or "by birth."

12.12. That is, about one's property.

13. *Chand aêvâj*; comp. Pers. *âvâz*, "noise," "clamour".

complainant having summoned (them) about a decree (*vichîra*); and about¹ statements mixed with abusive words¹ in legal proceedings; (and) whatever (is) on the same subject.

(28). About the period of the² high-priest who possesses property (*khvîshîh*) and wealth (*dârîshna*)³, and what the specific (*âinînağ*) requirements are of the high-priest; and whatever (is) on the same subject. (29). About the propriety⁴ of a woman for giving evidence and for judgeship, when (she is) master⁵ of her own-self⁵, (and) able⁶ even to exercise the authority of (her) husband; the impropriety of a non-Irânian and a *marg-arjân* even⁷ for either⁷; (and) whatever (is) on the same subject. (30). About a pledger⁸ who⁹ does not deposit securities beforehand⁹; (and) whatever (is) on the same subject. (31). About delivering the property of partners (*hama-bâjân*)¹⁰; (and) whatever (is) on the same subject. (32). And about the property which a person possesses,¹¹ who has¹² nothing whatever to produce as testimony¹² for (his) proprietorship¹³ and possession¹⁴. (33). And about the ordeal of gluttons¹⁵; (and) about the plaintiffs' helping¹⁶ the defendants in distress¹⁶ before¹⁷ each other's taking legal proceedings¹⁷; (and) whatever (is) on the same subject.

1.1. *Madam vashtag* (perverse) *milayârh gûmîjag gûbîshnîh*. 2. Here *ôl* is used for *ôlâ*.

3. That is, how long the well-to-do high-priest is to hold his appointment as such in a *panthak* (diocese).

4. *Shâyîdan*, "rightness," "as it ought to be," "fitness".

5-5. *Madam tanû i nafshâ sardâr*. 6. *Pâtakhshâê*. 7-7. *Pavan aérag-ich*.

8. Comp. Pers. *garû dâshtan*, or *garû nihâdan*, "to pledge".

9.9. *Garûb a-pêsh barâ hankhetûntan*, lit., "(whose) depositing of securities (is) not beforehand."

10. Comp. Pers. *anbâz*, "a partner."

11. *Yakhseunêd*. 12-12. *Hich gaôkâê levatâ levit*, lit., "has no evidential proof (*gaôkâê*) whatever with him". 13. *Khvîshîh*.

14. *Dârîshna*, comp. Av. *dere*, "to hold" (in possession).

15. Comp. Av. *paôuru*, or *pôuru* "full", and *khêre*, "to eat"; hence *paôûrû-khûrân*, for *paôûrû-khûrân*, "immoderate eaters".

16-16. Reading: *mûst-gurazîh*; comp. Pers. *must*, "trouble," "distress," and *gurazîdan*, "to help", "to cure".

17-17. *Pêsh bâen dâdîstân râynîshnîh aérag ôl tanîd*.

(34). About the judgment as to a woman¹ (whom) they steal from a person, and she runs² away from (those) stealers; (and) someone seizes (her) by pursuing³, (when other people) steal⁴ her also from the latter⁴; (but her) original owner (*bûn-khvîsh*) does not recognize (her), he (is) buying⁵ (her) again, when they (all) become accusers about her.

(35). About a property which (is) in the possession of a person who, when someone gives it up to another person before⁶ his eyes⁶, does⁷ not dispute⁷ (it). (36). And about a high-priest teaching his pupil not⁸ to appeal against a judgment⁸; (and) whatever (is) on the same subject. (37). About a conflict⁹ regarding someone as to a particular property which is for¹⁰ making gifts to the pious people;¹⁰ (and) whatever (is) on the same subject.

(38). About the decision (as to) him who undergoes¹¹ an ordeal¹¹ for it (*patash*) thrice, and comes off according to rule¹²; (and) whatever (is) on the same subject. (39). And about (there) being several ways¹² of speaking¹⁵ with a sorcerer's charms¹⁵, (and) the ways of exhibiting terror; and about the ways of causing¹⁴ conflict thereby¹⁴ through sorcery, through¹⁵ moderate (and) effective (sorcery)¹⁵. (40). And about what

1. *Mâdag*, comp. Pers. *mâdah*, "a female", and *mâd*, "a mother".

2. Lit., "she becomes a deserter (*rânag*)," comp. Pers. *rânah*, *rândan*. West, *lâvak*, "suppliant".

3. *Hachîdagîh*, comp. Av. *hach*, "to follow," "to pursue;" Pers. *hachîdan*, "to seize," "to carry off." West: "sequestration".

4-4. *Min-ich ôlâ dûjênd*. That is, when people steal her from the last robber.

5. Reading: *zadûnig*, comp. Huzvâresh *zadûntan*, "to purchase". Better reading *zebanuntan*. West: *zîvôndak*, "alive."

6-6. *Pavan vînishna î ôlâ*, "in the sight of him (the possessor)".

7-7. *Lâ patkârêd*.

8-8. *Lakhvâr ôl dâdistân lâ vazlûntan*, lit., "not to go back to justice."

9. *Ana-basânîh*, "difference", "dispute"; *ana* "not," and Pers. *basân*, "similar". Another reading: *han-bêshînîh*; comp. Av. *hama* and *tbish*.

10. *Pavan yasharûb-dâta*; comp. the expression *ashô-dâd* of the *Ravâqats*.

11-11. *Vara varzêd*, lit., "pratises an ordeal".

12. *Âyinîhâ*. West: *âêgûnîhâ*, "in one way."

13-13. *Yâtûg-gûbishnîh*. 14-14. *Kardan î ana-basânîh î palash*.

15-15. That is, *pavan patmânag va pâtalhshâê yâtûgîh*.

(*kalâma*)¹ ordeal (there) shall be in the case of (*pavan*) one worthy of death¹; and the greatness and the littleness of an ordeal; and this, too, that as to² ordeals, which of those who undergo ordeals (*varîgân*) are trustworthy². (41). About the quantity (*patmânag*) of firewood³; and (that) of what tree (is) good (and) suitable, too, for the purpose⁴ (*vahân-ich*); and how many instruments and religious formulæ (*nîrang*) (are) necessary for performing an ordeal. (42). And this, too, that when a man knows his own truth, even⁵ though⁵ he be knowing it, the fire speaks (to him) in the language⁶ of heroes⁶, thus: "Don't walk on to me, because I shall punish life⁷ in (thy) walking." (43). And about a mediator⁸ who in regard to the decree⁹ for seizing a thief or (*va*) a plunderer (*hazal*), (is) about acquitting¹⁰ (him) from fetters and punishment¹⁰, (and) freeing him¹¹; (and) whatever (is) on the same subject.

(44). And about the property of an *âthrava* (priest) who is not a property-holder¹², (and) who emigrates¹³ to a foreign province or country for the sake of his own (priestly) vocation¹³;

1.1. Otherwise:—"And about the ordeal that shall be for the certain kind of men who are worthy of death"; that is, for what kind of *marg-arjân* sinners an ordeal is to be allowed.

2.2. *Min varîgân pavan vara kalâma vâvarîgân* (Av. var. "to believe"; a reduplicate form is: *vâvar*). West's reading: *vâfrîgân*, and his rendering: "which are the blessed among twenty of those undergoing ordeals."

3. The firewood to be used in an ordeal.

4.4. *Shapîr shâyidan* (comp. Pers. *shâyastan*) *vahân-ich*. 5.5. *Amat-ich*.

6.6. Reading: *vîrân gûbishna*. It can be read: *pavan garân gûbishna*, "in an important (or valuable) speech."

7. Reading: *khuyâ* or *adâ*, "life." Reading *ash*, as in DM., the whole sentence may mean: "I shall punish him (*ash*) in walking."

8. Comp. Pers. *myânjî*, "a mediator." 9. *Dâdistân*.

10.10. *Madam band va drûsh shedkûnâ*. To *drûsh* compare Av. *khravidru*, "wounding," "a spear", meaning the spearing by the guards at the prison. West: "imprisonment and fetters".

11. *Pashna kardan*, lit., "to make a passage out", "to free," comp. Pers. *pashân*, "passage"; or Pers. *push*, "like," "resembling," hence *pashna kardan* may mean "doing the like (or similar crimes.)"

12. *Khvâstâg-dâr*.

13.13. *Pavan âûz-dêhîgîh ayûf (âûz-) matâ pavan khvîshkârîh barâ vazlûnêd*. To *âûz-dêhîgîh* compare Av. *uz-dakhyu*, "beyond one's native country;" Pahl. *pavan âûz-dêhîg* means "as one belonging to a foreign country," and *pavan âûz-dêhîgîh*, "in the position of one belonging to a foreign land."

when he passes away, to¹ whom (and) how it is to reach.¹ (45). About a dispute as to the property from the residuary² of the parents, (and) about keeping³ it in the same condition³; and whatever (is) on the same subject.

(46). And about the amount of penalty in imprisonment and hard labour (*drūsh*), and punishment for having stolen an *asperena*⁴, and a small cattle⁵, and a large cattle⁶; (and) whatever (is) on the same subject. (47). And about a defendant whose complainants are three, (and) all⁷ three as co-helpers⁷ complain, one for an *asperena*, one for a goat, and one for a large cattle; (and) to⁸ whom the answer is to be given⁸ first. (48). And about the dispute of three persons as to a valuable⁹ object⁹ which¹⁰ does not remain with them¹⁰; and¹¹ he with whom it is deposited¹¹ is a strong-bodied¹² person¹²; and the ownership¹³ of one of them, too, (is) uncertain.¹⁴ (49). And about the infliction (*madan*) of penalty on three persons, who have all three as co-helpers stolen an *asperena* from one, and a goat from another¹⁵, and a large cattle from a third¹⁵.

1.1. *Ōt mūn chīgūn madan*; that is, when he dies, to which heir of his, and in what manner, the property shall reach.

2. *Avur-mānand*; comp. Av. *apara* "back", and *mūn*, "to remain". It is here used in the sense of the Pers. *bāz-māndah*.

3.3. *Vāham-dār* for *vāham-dārih*; comp. Pers. *vāham*, "in the same manner"; that is, keeping it intact, or without making divisions of the property among the legal heirs. Pers. *vāham* means also "together"; hence West: "keeping it together".

4. Av. *asperena* means a coin equivalent in value to a *deram*, also a kind of weight; generally meaning, something of the value and weight of an *asperena*.

5. Av. *anumāya*, "a quadruped of a certain measure," hence meaning, "a sheep", or "a goat".

6. Av. *staōra*, "a large cattle", as a bull, camel, etc.

7.7. *Kolā* "pavan aīgyār."

8.8. *Pasakhun ī mūn pēsh yehubāntan*, lit., "the answer of whom is to be given before"; meaning, the decision or reply of the judge to the respective complainants. 9.9. *Khvāstagi*, "having the worth of a property."

10.10. *A-ham*, lit. "not together," or "not with"; comp. Av. *hama*, Pers. *ham*. 11.11. *Va ōlā mūnash hankhetānt*.

12.12. *Zōr-tanū*. 13. *Khvīshih*. 14. *Lā-āēvar*.

15. *Mīn aēvag*, lit., "from one".

(50). And about the reason of the propriety, (and) that of the impropriety of binding a fellow countryman for¹ the theft of one's own¹ (property by him); (and) whatever (is) on the same subject. (51). About the extent of continuing² on hearing² a defendant, (and) so (too) a complainant; (and) about the time³ appointed³ for speaking, and the extent thereof. (52). And about this that, when anybody has accused⁴ someone, (and) goes back at the time appointed⁵, (but) before the answer (to it) is given he puts forth another accusation against (*madam*) the same man, the answer to which⁶ is to be given first. (53). About the reason of the delay⁷ of justice; about what man (it is) whose speaking (is) second, third, and fourth or last in legal proceedings; and about 22 postponements⁸ in legal proceedings.

(54). And about the exhaustion⁹ in an ordeal, that which is performed with¹⁰ three qualified witnesses.¹⁰ (55). And about the time of the hot-ordeal, and also that of the cold one; (and) whatever (is) on the same subject. (56). About one who is longing for an ordeal during a procedure¹¹, (and) another appointing time for the chief¹² of the *môbads*¹²; (and) whatever (is) on the same subject. (57). About the blessing

1-1. *Lâ-pâtaḥshâêih* (impropriety) *gabrâ i shatra pavan dâj i nafshâ asrûntan* (binding). West, "for his own theft."

2-2. *Paran vashammûnishna dârishna*. West. "of continuance in hearing."

3-3. *Zimân vabîdunt*.

4-4. *Hamêmârîh kard yegavîmûnêd*, lit., "has made an accusation."

5. Appointed for the hearing of the suit.

6. To which allegation.

7. Reading: *apârîh*; comp. Av.-Skr. *apara*, "later on." West: *âzârîh*, "hardship", "affliction".

8. Reading: *â-darengîh*. West: *ârangîh*, "stratagems".

9. *Pâdyârânîh*, for which see my note 3, p. 65. *Pâdîrân* is occasionally used in the Pahlavi Version of the *Vendîdâd*. West: "cancelling."

10-10. *Levatâ* meaning in the presence of the witnesses or arbitrators appointed by the court. To *viḡôrd*, comp. Av. *vîchîra*, "a discerner;" Pers. *vîjar*, "decree of the judge." West, "selected."

11. *Râyînishn-i*.

12-12. Lit., "the *môbad* of the *môbads*." That is, "the chief of the *Mobads*."

of the chief of the *môbads* on the (judge's) alteration of the decree or sentence that is passed; this, too, that, even¹ as to the gallows¹ (his) blessings (are) on the change of whatsoever decree that is passed.

(58). And about the evidence² of walking on a water-skin², or (*va*) entering³ into it³; (about) assaulting and wounding, and the wealth they squander⁴ (on it); and (about) gifts to the pious people; and the damage⁵, and concealment⁵, and bruising, and helping⁶, and buying⁷ (it) at a price⁷. (59). About the dispute as to the ownership of the wife, and cattle, and trees, (and) land; and whatever (is) on the same subject. (60). About confidence⁸ in the statements of some of the chiefs of a vocation regarding that which (is) their special work in it, (or) of the chief of the *môbads*; or of three witnesses in every legal proceeding. (61). And about several kinds of evil through statements during legal proceedings; (and) whatever (is) on the same subject. (62). About the ways⁹ of suppressing the apostates in (their) deceptions⁹; (and) whatever (is) on the same subject.

(63). About (this) that, the moral¹⁰ rectitude¹⁰ of the thoughts, words, (and) deeds of mankind (is) altogether due¹¹ to the rectitude of the Bountiful Spirit,¹² and mankind themselves make¹⁵ it their own¹³, and unto them recompense reaches

1.1. Reading: *paran-ich dâr* for *paran chîhar* in DM. Comp. Pers. *dâr*, "the gallows or gibbets." 2.2. Comp. Pers. *khik*, "a water-skin." That is, testifying one's innocence by walking....

3.3. *Andar-gashtan*. That is, walking altogether hidden and unseeing in a water-skin. West, "putting (something) inside it."

4. *Nikizand*; Arabic *nakz* or *nakaz*, "to be empty or dry," "to drive away."

5.5. Reading: *ziyânag va khazîdag*; comp. Pers. *khazîdah*, "concealed," "lying hid." West: *ziyânak va hachîdah*, "of a damaged and sequestered thing." 6. Av. *aôgangh* "help," "aid" (rt. *vaj*, "to be strong".)

7.7. *Vahâg zabanûnân*.

8. *Âtvarîh*, "belief," "certainty," Av. rt. *var*. "to believe."

9.9. *Âîninag* ..... Òl *fradîpân fitâr vabîdûntan*. To *fitâr*, comp. Pers. *fitârîdan*, "to tear," "to dig up."

10.10. *Frârûnîh*, "straightforwardness," "honesty."

11. *Mîn*, "(results) from," "(is derived) from."

12.12. Av. *Spenta-mainyu*, lit., "the spirit that develops prosperity and progress." Pahl. *Spênâg-maînûg*, 13.13. Òl *nafshâ vabîdûnând*,

through that path¹; and the viciousness² (of mankind) is altogether due to the viciousness of the Destructive³ Spirit³, (and) mankind⁴ themselves make it their own⁴, and unto them retribution (*pûhal*) reaches through that path⁵.

(64). And about the affliction⁶ which (comes) from the sinfulness that is unatoned for; that is, how one is distressed by the first, and second, and third, and fourth, and fifth *aredûsh* sins that are unatoned for. (65). And about (this) that, what statement (is) terror-striking, and which (is) the *âgerepta*⁷ sin whereby one turning down (the weapon) becomes a *tanâpûhar*⁸ sinner; (and) the sin which results from a like sin.

(66). And about (this) that, who is to atone for⁹; who is to atone for by the *baresma*-ordeal, which (is) best; and which (is) the heat-ordeal, that (is) least. (67). And about two men together¹⁰ seizing a property, and together forthwith¹¹ asking for a judge and an ordeal about it; and when one seizes the property three¹² hours¹² beforehand, and another (*âvrag*) demands a judge and an ordeal early (*pêsh*); and whatever (is) on the same subject. (68). And about a person carrying off the property of someone from the possession of another, in¹³ the sight of the latter¹³; and he who kept it before (is) within a *hâsra*¹⁴, a witness before the judge for previous (*pêsh*) possession or ownership; and (the case) when nothing is available¹⁵ as witness within a *hâsra*; and whatever (is) on the same subject.

1. The path of rectitude. 2. *Avârânih*. 3, 3. *Av. Angra-mînyu*.

4-4. *Anshâtâ benafshê ôl nafshâ vâhidûnând*. 5. The path of viciousness.

6. *Âzîrîgih*. 7. *Av. âgerepta*, when one with a sinful intent lays a weapon upon someone.

8. *Av. tanu-peretha*, "filling the body with sins" (see *Vendidad*, Fragard IV., §§ 67-72, 75-78, and 81-84). 9. *Vijôrdin*. 10. *Pavan agavîn*.

11. *Biên zimân*, lit., "in time", "immediately".

12-12. Reading: 3 *zimân*, "3 hours" (for this use of the word see the chapter on the solar year at the end of Book III. of the *Dinkart*.)

13-13. *Pavan vinishnu i ham*, lit., "in the seeing of the same."

14. *Biên hâsra* means a distance of one thousand paces.

15. *Amrit chesh biên hâsra gaôkâê lâ mit yegavimânêd*, lit., "when nothing within a *hâsra* has come to be a witness".

(69). And about (this) that the judge shall form judgment from the Avesta and Zand, or from the unanimous¹ decision¹ of the good; (and) whatever (is) on the same subject. (70). And about the authorised² selling of a man, a sheep, or a cattle, as³ free from defects³, when (there is) no apparent defect on it; and also about the marks of their defects. (71). About (this) that, (as to) several judgments about which (there are) appeals⁴, one statement (is) enough (*kabad*).

(72). About the power⁵ of appointing a judge, and the supremacy (*avarīh*)⁶ of the judge appointed; and whatever (is) on the same subject. (73). About the extent⁷ of the severity and leniency³ of the judges. (74). And this, too, that, the judgeship shall be given to him who is knowing the law³; and the extent of (his) knowledge of the law. (75). About (this) that, as to what sin the renunciation proves (*yehvūnēd*)

1.1. *Ham-dādīstānīh*. That is, from the unanimous verdict of the good people assembled as the jury.

2. *Pātakshshāē*. West, "justifiable".

3. *Pavan ana-āhūgīh*. 4. *Patkārishna*.

5. *Sāmān* has several meanings. Here it may mean the power, or order of election, or restraints, in the appointment of a judge. West: "about the object (*sāmān*) of the appointment of a judge".

6. Comp. Av. *upra*. *Va avarīh* may be read *vāvarīh*, meaning "confidence," "trust."

7. It may mean "reason," "reasonableness," etc.

8. *A-tang-garīh*, "absence of severity".

9. In Book VIII. of the *Dīnkard*, chapter XLIII. §§ 8-9; S. B. E., vol. XXXVII., p. 146, it is stated thus:—"About the sin of a judge who pronounces the sinner (to be) in innocence, and the innocent (to be) in some sinfulness. About a judge acquainted with the law for ten years, him who is for eleven, him who is for twelve, him who is for thirteen, him who is for fourteen, him who is for fifteen; that is their decisions, each separately, on several specially prominent objects of acquaintance with the law, as regards decision and judgment." In the *Frahâng ī Oīm Aēvag*, pp. 17 seq., the expression *ākās-dāta* is commented upon thus: "Avesta:—*kō asti tkāēshō vivishdātō*, 'which is the judge who is acquainted with the law'? Av. *yō aēta pairi arethra frazānūtī*, 'he who thoroughly understands the adjudication from the statements' [even though he does not easily understand many of the statements, and though it be not easy as regards the statements which are not numerous, is an official who is acquainted with the law (*kerdār ī ākās-dāta*); and he who

helpless (*achâr*) (in the case) of the supreme¹ judge of the law,¹ as to framing² the plaint, the defence, and the judgment. (76). And this, too, that, his judgeship (is) injurious (*âzâr*), who should commit falsehood about the several essentials of (his) judgment in it³.

(77). About the plunder⁴ of those who may snatch away property with⁵ their own hands⁶ from some one in whose possession (it is); when they litigate about it, (one) declares (his) ownership, whereby they are ruined (*âirikhtêd*). (78). And about five kinds of offences⁷ as to⁸ whatever property is on the spot, or (*va*) at a *hâsra's* distance; (and) whatever (is) on the same subject. (79). About separately⁹ depositing a joint-property¹⁰, and two (properties are) together before they are deposited¹⁰; about a litigation as to the joint-property; (and) whatever (is) on the same subject. (80). And when someone has to deliver a property owned¹¹ by a person¹¹, to another person before the eyes of him who owned it, and he who is snatching it has to dispute it as his own property; (and) whatever (is) on the same subject.

(81). About the dispute as to the liabilities (*avâm*) of the parents,¹² when one of the co-legatees¹³ is confessing (them), and others¹⁴ stand consenting¹⁴; and they who can dispute do not dispute (them). (82). About the continuance¹⁵ of the dispute of one of the co-legatees regarding all

does not thoroughly understand the adjudication from the statements, even though the statements are not numerous, and it be not easy for him as regards them, is to be still considered as unacquainted with the law (*ana-âkâs-dâta*).” See S. B. E., vol. XXXVII., p. 64, note 1. ^{1-1.} *Dâta dâtôbar* : *dâtôbarân*. ^{2.} *Tâshishnuh*. ^{3.} That is, during his judgeship.

^{4.} Reading: *hazârh*, comp. Av. *hazangh*, Skr. *sahas*, “plunder.” It may be read: *khazrîh*, comp. Pers. *khaur*, “mean,” “vile”; or *âezârîh*, “certainty.” West alters the word in DM., and reads it *frêh*, “many.”

^{5-5.} *Pavan benafshâ yadâ*. ^{6.} *Airikhtagîh*; Av. *irich*. “to offend.”

^{7.} That is, as to seizing a property, near or distant. ^{8.} *A-hâma*.

^{9.} *Hâma-dâr*, lit., “keeping together.” ^{10.} Or, mortgaged.

^{11-11.} *Î aish nafshâ*, lit., “which (is) anyone's own.” ^{12.} Of the dead parents. ^{13.} *Ham-bâjân*, “associates,” or “companions in the legacy.”

^{14-14.} *Avârîg mat yegavimând*; comp. Av. *maiti*, “thought,” “consent :” *rt. man*, “to think.” ^{15.} *Rûbâgîh*.

the debts of the parents. (83). About minors being¹ liable¹ to be *marg-arjân* for reciting sorcerous spells when they² are accompanying (their) chiefs²; and a woman (to be so) when she is master (*sardâr*) of herself. (84). And about (this) that the value³ of an *asperenâ*³ is the lowest, and the value⁴ of a man⁴ is the highest. (85). And about theft and plunder as to (*madam*) one's own property, when one brings it entirely from the possession of a person without dispute. (86). About the success of him who, falsely seeing⁵ from unlawful⁶ motives,⁶ proceeded forward in order to carry on proceedings according⁷ to the judicial practice⁷ (of the court), over⁸ him who is right-wishing and right-seeing⁸ when he carries on legal proceedings with⁹ humility⁹.

(87). About the wording of the plaint of a man who is annoyed by (his) wife¹⁰ holding the position of a privileged (wife).¹⁰ (88). And this, too, that, when she anticipates (*khaditunêd*) injury, or protection¹¹ from the possibility of being thrown off easily,¹¹ (it is) justifiable if she may not cause litigation, but the imprisonment¹² (of the husband). (89). And about giving away (in marriage) the daughter, whose father is dead, to (her) husband by him who has been privileged (*pâtaekhshâê*) (to do so). (90). About the sin of causing a maiden (*kanîk*) to remain¹³ without¹³ a husband. (91). About

1-1. *Shâyîdan*. 2-2. *Afashân sardâr levatâ*.

3-3. West: *midat i asperenô*, "the amount of a lamb."

4-4. *Virûg mizda*; comp. Av. *virâ*, "a man," "a hero." West, *virôg mazag*, "the amount of a man."

5. Comp. Pahl. *nigîrîdan*.

6-6. *A-dâta-âomandîhâ*.

7-7. *Dâdistân-âomandîhâ*. 8-8. West reads *min ôlî i râst-khoâh*, according to DM., and renders it: "(as distinguished) from him who is truly-seeking and truly-investigating." 9-9. *Khâkgûnîhâ*, "with humility."

10-10. *Nîshâ i pâtaekhshâê-gâs*. The sentence may also mean: "about the wording of the dispute of a man by whom a woman in the position of a privileged wife has been injured."

11-11. *Pavan 2 angust*, lit., "with two fingers." Meaning, her protection from being thrown down easily from a height and killed.

12-12. *Yansegûnân*, "taking hold of," "seizing," "imprisonment."

13-13. *Pâdyârânîdan*, lit., "to cause to be exhausted," or "to be without."

the sin of publicly¹ giving from (one's) property for this act,² that is, of publicly doing (so) for this purpose (*chim*) against⁵ the teaching⁵ (of the Religion) thus:—"To me they may give a wife, tho' they do not give anything⁴ for that.⁴" (92). About the sin of a maiden for a maiden, or another object that is animate, or of speaking thus:—"Do thou go in unto my sister (or) daughter, I, too, go in unto thine." (93). And about the sin⁷ as to the person even of my wife, which (results) from that sin.⁵ (94). About the returning of the wealth which one gives to the maiden, when the maiden does not give⁶ wealth for marrying (*nishûih*) him. (95). About the maiden who, after fifteen years of age, is not married⁷ to a husband; and her(?) father in order to satisfy⁸ (her) sexual excitement,⁸ (and) to sustain that, goes into a sinful act (and) appoints a paramour; (and) whatever (is) on the same subject.

(96). About giving food, any thing except a woman, to anybody who commends the Mazdayasnian Religion to someone (else), even⁹ though⁹ (it be) with fear; this, too, that, when he, moreover, has entirely become a co-devotee¹⁰ with him to the Religion of Ahuramazda-worshippers, he shall be given the gift¹¹ of a wife of the size¹² of a hero¹². (97). About the sin of not giving food (*atapdâta*) unto him who is (one) of¹³ those worthy of death¹⁵. (98). And about the proscribed¹⁴ act¹⁴ of¹⁵ a sorcerer's atonement¹⁵ for the *tanâpûhar* sinning in (his) religion¹⁶ of the demons¹⁶, so that his¹⁷ work is manifold, and is to be finished in several years.

¹. *Aêvâch*. ². The act that is mentioned in § 90.

^{3,3}. Or, "apart from the teaching." *Châshishnêh*, Av. *chash*, "to teach."

^{4,4}. *Chesh zak râê*.

^{5,5}. That is, the sin that is caused against the wife, by his adultery with other women.

⁶. DM. *yehvûnêd* for *yehabûnêd*. Or, "the maiden has no wealth for marrying him." ⁷. Lit., "is not given." ^{8,8}. *Dashtân-mêyah vijârdan*.

^{9,9}. *Amat-ich*.

¹⁰. Reading: *ham-vâz* for *ham-bâz*; comp. Pers. *bâzîdan*, "to devote oneself to." West: *ham-vâch*, "of the same tenets."

¹¹. Comp. Av. *dâthra*, "a gift." ^{12,12}. *Vîra masâê*. West; "worthy of a man." ^{13,13}. *Margarjânân*. ^{14,14}. *Kâr framûd*. ^{15,15}. *Yâtûg tûjishna*.

^{16,16}. Reading: *dîn dîv*. The Pahlavi word *𐬔* or *𐬕* *dîv* seems to have been transliterated *jîv* in Pâzend by mistake.

¹⁷. That is, the work of the inflictor of punishment.

(99). And about the days and nights, which (are) the longest,¹ medium, and shortest²; that is, severally (they consist of) how many *hâsras*³, in which *ratû* (or *gâh*) (is) their occurrence, their divisions also one by one in hours (*zamûn*).

(100). About the *frasang*⁴, which (is) the longest, medium, and shortest; and what⁵ (are some) of (its) divisions⁵.

(101). And about the duty⁶ of giving fodder⁶ (*vâsan*) to an injured cattle during day and night. (102). About a sheep which a man slaughters; and (whether) its master (is) innocent or sinful by⁷ not causing a noose to be tied on it⁷; and the reason of the sinfulness or innocence therein. (103) About the time which (extends) from certainty to doubtfulness, even though one brings (*vabîdînêd*) the chief priest, or three witnesses; and how much (time) it is. (104). About the similarity (*hâvandîh*) of evidence which presents (*yehabûnêd*) no evidence, with a judge who decides falsely.

(105). And about the distress of the soul in the high-priests as to an object that has been given to those who are undeserving it. (106). About the kind of gifts which being offered are accepted; that is, how (and) when it is given; (and) when he (the giver) asks for it, it goes back to him; how, (and) in what proportion; when he does not demand it, he⁸ is not deserving it⁸; (and) whatever (is) on the same subject. (107). About (this) that (there) are (*hait*) properties of several kinds, which a man is permitted (*sharîtd*) to give away (in charity) as a gift⁹ to the pious people⁹. (108). And about (this) that whatever is given, certainly becomes his to whom¹⁰

¹. Av. *ajhrya*, "first-sized," "of the first quality."

². Av. *nîtema* "lowest," "of the smallest size."

³. Because the days and nights varying in hours at different seasons.

⁴. A measure of distance equal to about four English miles.

^{5,5}. *Va mâ min bakhshishna*. West, "and whatever is owing to (their) subdivision." ⁶. *Kâr i vâsân*.

^{7,7}. *Pavan band matum lâ kardan*. That is, by allowing the sheep to move about freely, in which case some one catches and slaughters it; hence the sinfulness due to the negligence or indifference of the owner of the sheep.

^{8,8}. *Ash sajishna lâ yehvânêd*. ^{9,9}. *Yasharûb-dâta*.

¹⁰. *Amîl-ash* I take as a substitute for *mân-ash*, "his to whom (one gives) it."

one gives it; and (in case) he does not declare how it is given, it becomes a gift to the pious people. (109). And¹ about what is given not becoming (a gift) through fear, from fear of any kind whatever¹.

(110). About the theft and plunder of him who does not keep in (his) ownership the wife and children of others from the fear of (their) deliverance and maintenance². (111). About inflicting³ punishment on the limbs of sinners; (and) on which limbs to inflict it. (112). And about the atonement of sins, where (it is) most cutting.⁴ (113). About the extent (*chandih*) of punishment (*tûjishna*) which is to be inflicted for an assault on a *marg-arjân* person who⁵ is kept in custody through the judgment of a high authority⁵.

(114). And about Ahuramazda's gift of all prosperity to Zarathushtra, and to the disciples of Zarathushtra; the occurrence⁶ of theft and plunder of a man⁶; who⁷ is he that² has not given to a worthy person (any fruit) of the prosperity that has come to him; (and) whatever (is) on the same subject. (115). About how to lay⁸ him who is alive³ (tho') having wounds⁹, and when he dies in sinlessness and from the effects¹⁰ of the wounds¹⁰, his wounds having killed¹¹ (him); and whatever (is) on the

1.1. West: "and about (its) not (having) become a gift, through fear of whatever is its danger."

2. That is, he does not keep them with himself from the fear lest the proper guardian would come and deliver them from him, or he would be put to the cost of maintaining them. He, therefore, sells them off in slavery to others.

3. Reading; *bâkhtan*, Av. *baj*, "to distribute," Pers. *bâkhtan*, "to allot," "to inflict"; or *bêshstan*, "to injure by punishment" (the limbs), Av. *tbish*.

4. *Têztûm*, "sharpest," "hardest."

5.5. *Î pavan mas-dâdistânih dâsht yegavimûnêd*. That is, who has been imprisoned by the decree of the supreme judicial authority in the state.

6.6. *Dûjô hazal yehvuntan i gabrà*; that is, the theft and plunder of that man's wealth. 7.7. *Haî amal* for *i haî mân*.

8. *Hunkhetûtan i âushtân-âômand*, comp. Av. *ushtâna*, "life".

9. Reading: *pavan zêkham*, "with wounds". 10.10. *Zêkham-kâr*.

11. Comp. Pers. *ba-kâr chizî kardan*, "to consume or destroy a thing". West's rendering entirely differs from mine: "About how an animate (being) is situated who is in (a place) apart (*aham*), and when he dies in innocence and keeping apart, his wound (being) also through duty; and whatever (is) on the same subject."

same subject. (116). And about the advantage and pleasure of keeping¹ a promise¹, and the much (*bêsh*) gravity² and injury which (result) from the different³ grades³ of breach⁴ of trust⁴, (and) how a promise is kept. (117). And about the heavy sinfulness of discord⁵, absence of rectitude⁶, and slander; and the injury which results⁷ from them⁷; (and) the sequence (*pasijag*) (is) blood-shedding⁸, and punishing, and downfall⁹; (and) whatever (is) on the same subject.

(118). About giving the frontier-people as hostages¹⁰ to the non-Îrânians who demanded a ransom (*navishna*)¹¹. (119). And about seizing¹² anything whatever belonging¹³ to a distinguished non-Îrânian¹³, and (thereby) becoming of increasing¹⁴ worth¹⁴, when they give it as a ransom¹⁵ to Îrân; and of greater¹⁶ worth¹⁶ when they should seize from the non-Îrânian a handsome¹⁷ youth¹⁷ as¹⁸ a hostage in place of ransom¹⁷; (and) how they are to keep both¹⁸. (120). And about the heavy

1.1. Comp. Av. *mīthrô-aōjangh*.

2. *Garânîh*, "heaviness"; "gravity". Av. *gar*, "to be heavy."

3.3. *Pâdag pâdag*; comp. Av. *pâdha*, "a step"; Pers. *pâe*.

4.4. *Mitrôg-drûjîh*; comp. Av. *mīthrô-drûj*, *mīthrô-vaōja*.

5.5. *Ana-âshîh*, "absence of peace and harmony."

6. Comp. Pers. *nâkh*, "rectitude," "verity," "truth." The Pahl. word may be read *khvîshîh*; hence *ana-âshîh khvîshîh* means "want of peace among relatives." 7.7. *Î ajash scjîtânêd*.

8. Comp. Pers. *pazd*, "blood"; also "frost," "hail" (see *Ardâ Virâf Nâmag*, chap. XL, § 5). Here *pazd pâftras* may mean "bloody or cruel punishment."

9. Reading: *patîh*, Av. *pat*, "to fall"; or Av. *paiti*, "against", hence "hostility". West: *patash*; and his rendering: "provided (*pasijag*) for them (*patush*) (in hell)." 10. *Garûb*, "pledge," or "security".

11. Comp. Pers. *nôsh* or *nawash*, "a present," or "recompense." It may be read *nîpishna*, "a writing," "a treaty"; or *va pishna*, "and supply of food." 12. Comp. Pers. *bar gîraftan*, "to carry off."

13.13. *Î ana-Aîrân arj-âômand*; comp. Av. *areja*, "worth"; Pers. *arjmand*, "distinguished." 14.14. *Avzânig arj*.

15. Reading *navâg* for *pâk* in DM., comp. Pers. *navâ*, "a sum of money sent to an invader to save the country from plunder."

16.16. Pers. *frêh arjîh*.

17.17. Reading: *tagîl-î*, comp. Pers. *takil*, "a handsome unbearded youth."

18.18. *Pavân jîvâg î navâg pavan garûb* (as a pledge or security).

19. Meaning both the property of the non-Îrânian and the handsome youth.

crime of a man who feloniously¹ extorts ransom again¹ from a non-Îrânian, though he (be) his own son². (121). About the criminal action of the chief of a country (*matâ*) through the distress which prevails (*yehvânêd*) in the country by his high-handedness⁵ and evil commanding.

(122). About the insinuation⁴ of a thief (to others) to be like⁵ thieves⁵ in regard to necessary (*mâdag*) compensation; what kind of compensation⁶ he⁷ is to make in company with thieves⁷, in order to cheat⁸ (them) with⁹ great ingeniousness⁹. (123). About tying on the neck of a thief whatever was stolen by him for his¹⁰ own identification,¹⁰ (while) dragging him to the judges. (124). About the non-atonement (*a-vijôrdîh*) of thieves by anything whatever, but by confession (*khûstûgîh*) about their own crimes. (125). About helping forward the possession of what is demanded by anyone from the (judicial) heads,¹¹ when his property is stolen, or taken¹² by violence¹².

(126). About the heavy sins of several kinds of deceitfulness, which (occur) when a woman who is given (to a man) by mutual¹⁵ concurrence¹⁵ (and) declaration¹⁴ of approval¹⁴, is given to another man; (and) whatever (is) on the same subject. (127). About the unjustness¹⁵ of a man of learning

1-1. *Navâg* (ransom) *min ana-Aîrân lakheâr dâjdan* (stealing again).

2. Meaning, his son who seems to be a native of a foreign land. He may be his daughter's son by her marriage with a non-Îrânian Zoroastrian prince or nobleman.

3-3. Reading: *avrâsîh* for *avar-râsîh*, lit., "arrogant ways." West *afârâsîh*, "elevation."

4. Arabic-Pers. *ashârah*, "insinuation." This is the reading of the manuscript. West's reading: *avgyârah*, "assisting."

5. *Hâvand i dâjân*, comp. Av. *havant*, "similar," "like."

6. Reading: *navishna* "ransom," as West does.

7-7. *Levatâ dâjân kardan*. 8. *Drûkhlan*. 9-9. *Pavan mas-dâdistânîh*.

10-10. *Nafshâ dakhshag-âomandîh*. Comp. Av. *dakhshâ*, "a mark."

11. *Patân*, comp. Av. *paiti*, "a lord," "a chief." 12-12. Reading: *hazût*, "plundered;" comp. Pahl. *hazat*, Av. *hazangh*, "plunder."

13-13. *Ham-dâdistânîh*. 14-14. *Padîrishna paêtâgîvêd*, lit., "approval being declared." 15. *Lâ-pâtakhsâc-îh*, "illegality."

who has seized, during¹ a litigation for it,¹ a property from him who was unlearned, before a certainty (of his right). (128). About interceding in² a litigation² with the judge, other chiefs (and) leaders, even up to the king of kings, for him who is uneducated, when (there) is no intercessor for him. (129). And about the reason of the worthiness of a man for lordship; and the care (*mâhmânîh*) of Ahuramazda about the person⁵ of him who (is) a good lord.⁵

(130). About five particular legal decisions which are certain (*acêar*), for this reason (*hanâ mâ*) they are to be considered as certain, because (*ajash*), punishment is to be exercised without ordeals. (131). About the cross-examination (*nigirâc-îh*) (of the accused) after a confession. (132). About the certain¹ wish¹ for the destruction⁵ of the share of a property⁵ (on the part) of him⁶ who is authorized to preserve it.⁶ (133). And about (there) being no progress (*sachishna*) of justice, (and there) is none⁷ who demands it⁷, owing to powerlessness (or poverty)³; (and) some of the kinds of such poverty. (134). About a woman who (has) no head (of her family),⁹ when she takes a paramour¹⁰; (and) whatever (is) on the same subject.

(135). About producing¹¹ written authorities¹¹ while propagating¹² religious opinions (*dînâ*); (and) whatever (is) on the same subject. (136). About the sin of frightening away somebody from his place, and when on account of that fright

^{1.1.} *Baên patkâr râc.*   ^{2.} *Baên patkâr.*

^{3.3.} West reads *midam tang tanû i ôlâ*, "upon the limited person of him."

^{4.4.} *Ghal khvâhishna* may mean "a certain wish," "a determination."

^{5.5.} Reading: *naka-zun i khvâstug*; comp. Av. *naka*, rt. *nak* or *nas*, "to destroy," and Pers. *zân*, "a share," "a part." The author here refers to the desire of a trustee to misappropriate or misuse the property entrusted to him for a secure preservation. West: *nikizand*, "squandering."

^{6.6.} *Mânush dastôbar i dârishna.*

^{7.7.} *Ha't ..... lâ bacîhûnêd.*   ^{8.} *A-tûbânîgîh.*

^{9.} *A-sardâr*, lit., "without a head (or paterfamilias)." That is, in the absence of a guardian.   ^{10.} *Sarîuntâr-i.*

^{11.11.} *Sakhun nâmug âvôrdan*, "producing a book of reference."

^{12.} *Baên râgînishna*

when he walks away, and the extent of his walk-away and of the injury that comes on him from it. (137). (And about) delivering back that which was plundered¹ from (one's) hands or possession, that is, how it is to be considered as delivered.

(138). And about the manifestation of a legal decision which is lesser (*kas*) than that which is greater (*mas*).

(139). And about the much (*freh*) goodness (and) harmony physically² (acquired) also² through the wife and children, and dignity (*âvân*)³, and even authority⁴; the superior 'fruits' and riches, too, thereby; (and) the ceasing⁵ of an existing dispute.⁶

(140). And about the heavy sinfulness of squandering away (*avîsâînîdan*) the property which (is left) for the commemoration⁷ of the good spirits. (141). And about a legal decision wherein (there are) three modes of judgments about three persons. (142). And about a tree which when it has collapsed⁸, is death (*mât*) to a hundred pure birds (*vâc*), (from which) a thousand birds will spring (*yêhvûnêd*).

(143). And about the growth⁹ of the sin which (occurs) from previous deceitfulness of a long time, and the swallowing¹⁰

1. Reading: *hazalîhêd*, comp. Av. *hazangh*. West: *âvôri-utô*, "is extorted." 2.2. *Stikhâ-ich*.

3. Reading: *va-âvân*, according to DM: comp. Pers. *âb*, "prosperity," "dignity." It may be read *nâfân*, according to West, and rendered "grand children," "descendants;" comp. Av. *nâfa*, "a next-of-kin relation."

4. Reading: *patishn*, comp. Av. *patî* "a lord." It may be read *patikkhû*, according to DM., meaning "welfare."

5.5. *Madam varu*, comp. Av. *bara* "fruit."

6.6. *Patkârishna i haît barâ yansegânân*, lit., "taking away the dispute which exists."

7. Reading: *pavan nâm-kûnîh*, better *pavan nâm-ghranîh*. West's reading: *pavan vâm-kûnîh* "through unnatural intercourse;" Pers. *bâmûn*. He says: "it cannot be making loans or money-lending, because that would be spelt *âvâm-kûnîh*," and his rendering is: "about the grievous sinfulness of wealth acquired through unnatural intercourse, the annihilation of the spiritual faculties."

8. *Barâ dûjêd*, comp. Pers. *dûsidan*, "to collapse", Av. rt. *dust* or *duz*, "to become spoiled," "to die." West: *dûjêd*, "stolen away."

9. *Frâj mastan*, "to be large" "to increase" (in quantity).

10. *Khvârdan*.

(for) the highest¹ sin¹ of a scythe² up to the length of the smallest figure⁵. (144). About the sin of defiling four-footed females. (145). And about keeping back one of the fighters from striking (another); (and) whatever (is) on the same subject. (146). And about counter-assaults⁴ of eight kinds; the assault which (*amat*) one⁵ of the evil-religion³ may make on one of the good religion; and whatever (is) on the same subject. (147). About the counter-assault of one of the evil-religion, when one of the worst religion is slain.

(148). About not leaving anything of a property in the possession of a *marg-arjân*. (149). About the similarity of the sin of the helper⁶ with (*levatâ*) the sinner; (and) whatever (is) on the same subject. (150). And about the reason⁷ of a plaint and defence as to the ruin⁸ of the property for feasting⁹ the pious people⁹ by that person who praised the guardianship¹⁰ of him who gave (it), (of him) who¹¹ was not fit for the guardianship. (151). About the sinfulness of the judge, who (*amat*) gives (his) decision for anyone according¹² to his birth.¹² (152). About the heavy sinfulness of delivering over the person of an Irânian to a non-Irânian; (and) whatever (is) on the same subject.

(153). About the greatness of the gift (made) by a holy man being¹³ better than (*min*) the gift (made) by another.¹⁵

^{1-1.} *Frâjtûm bazak*; Pers. *bazak*, "a crime", "an offence."

^{2.} Comp. Pers. *darah* "a scythe," "a sickle."

^{3-3.} Reading: *dahrakî-ich vad angust i kasist frâjtûm bazag barâ khvârdan*, West's rendering: "and to fully taste the extremest crime of a dagger or several of the smallest finger (breadth.)" His reading is: *dahrakô i chand angust*.....

^{4.} *Âvâj-zadam*, or *lakhvâr-zadam*.

^{5-5.} *Av. aka* or *agha-daêna*.

^{6.} According to legal technicality, "an abettor."

^{7.} *Vahânag*, Pers. *bakânah*. West *va khânak*, "and dwelling."

^{8.} *Apârih*, *Av. apara*. West: *âzârih*, "injury."

^{9-9.} *Myâzda i shapîrân*.

^{10.} *Sardârih*, meaning the guardianship of the property by the donor of the property.

^{11.} Meaning the donor.

^{12-12.} *Chîgûn zak bûn*. That is, considering only the high or low birth of the plaintiff or the defendant. ^{13-15.} *Min zak i zakâê dahishna*.

on account of the acceptance of it¹ by Rashnu the Just² for announcing³ (the same) among the creatures. (154). This, too, that, when heretics⁴ meet, one ought to fight (with them), when there is fear about (the breaking of) the hands or feet, even if about the head, one should not stand⁵ aloof from stating what is true⁶. (155). This, too, that, he who does not speak (what is true) on account of the love of property, or dislike⁶ towards (his) relations, does injury to the water, and the fire, and the holy man, and causes unrest⁷ to the archangels of healthy⁸ vigour⁸, too, from (their resting) place (*gâs*).

(156). And about the heavy sinfulness of making the holy people disunited⁹. (157) And about the origination¹⁰ by Aharman of malevolence¹¹ and false evidence, embezzlement¹¹ and false judgment, in opposition to Rashnu the Just, through discontentment (in mankind) as to the benefit resulting from Rashnu, (as to) the impossibility¹² (for him)¹³ to withhold from them^{13a} the occurrence^{13b} of a calamity,¹² Rashnu's place (being) there where they do not bestow justice to the miserable¹⁴ ones, (which is) due¹⁵ to (their) inclination towards the independent ones¹⁵. (158). And about (that) the inclination towards the independent ones approaches unto Rashnu, due¹⁶ (*min*) to (his) taking bribes¹⁶, and proceeding towards Ahuramazda with (his)

1. That is, the gift made by a pious man.

2. The angel of justice, who at the time of judgment after death, holds a balance in hand and weighs the good and evil deeds of the departed souls. 3. *Frâj-gûftan*.

4. *Yasharmaöga*, Av. *ashemaögha*; rt. *mugh*, "to violate."

5-5. *Min zak i râst gûftan lakhvâr lâ yegavîmânishna*.

6. *A-vairâyishna*, lit., "non-improvement," "non-embellishment," "dislike." 7. *A-âramêd*, "makes restless"; Pers. *âram*.

8-8. Reading: *a-sij-aöja*. West: *khus-pân-ich*, "reposing."

9. *Aûshkâftag*, "divided into factions." 10. *Yehabûntan*, "creation."

10. Comp. Pers. *bad-khvâh*, "malevolent." 11. *Nugîrâc*, Av. *gar*, "to seize."

12-12. *Min ôlâ-shân zîyâna yehvûntan vakhdûntan a-shâyîdanî*.

13. For Rashnu. 13a. From mankind. 13b. Lit., "existence."

14. *Mûst-âômandân*. 15-15. *Âzâd âhangîh râc*.

16-16. *Min pârag yansegûnân*; comp. Pers. *pârah*, "a bribe."

grievance¹; and whatever (is) on the same subject. (159). And about the appointment² of a truthful judge, who³ is belonging to the community⁵, as an opponent⁴ of robbers, tyrants, (and) murderers⁵ of holy men.⁵

(160). And about the possibility (*shayidan*) of coming to the best⁶ of lives⁶ for any person through industry. (161). About the greatness of the truthful judgeship⁷ compared⁸ to⁸ other acts of merit; the heavy sinfulness from false judgeship, and when by completely distinguishing truth from falsehood they do not frame the judgment.

(162). About reciting⁹ and committing¹⁰ by heart¹⁰ the Gāthās, the Hādaōkhta¹¹, and the Dāta¹², through understanding the (different) bases¹³ therein; and the sin from not understanding (them); (and) whatever proceeds from it. (163). About the greatness of the Dāta (Law) for judgment and judgeship, compared to other sacred texts (*srûbân*).

(164). About seven kinds of property of which (the Nask) says that for no other property one is authorized to take it as a security. (165). About ten friends of different opinions (*sakhun*) on the same subject.

(166). And about the divisions¹⁴ of this sacred text (of the Nîkādôm Nask), and¹⁵ the reasons¹⁵ of the several kinds of

1. *Paran garzidan*, Av. *garez*, "to cry," "to wail." 2. *Ychabântan*.

3. *Hanjumanīg*; comp. Av. *hanjamana*, "a community."

4. *Humaēstāra*, comp. Av. *s.v.*

5-5. *Yasharūb-gunân*, or *yasharbūb-janân*.

6-6. *Pāhlūm ahvân*; Av. *ahu*, "life."

7. *Dātōbarih*. 8-8. Pahl. *mîn*.

9. *Gaprahântan*, which also means "to wish" "to long for".

10-10. *Narm kardan*; comp. Pers. *s. v.*

11. Perhaps for *Hadha-māthra*. 12. It may be read, according to DM., *va vashî*, perhaps for *va Vashtag*.

13. *Pādagân*; comp. Av. *pādha*; Pers. *pây*, "base," "basis," "power," "footings", etc.

14. *Vakhtan*, Pers. *bakhtan*, Av. *baj*, "to divide."

15-15. Reading: *vahân-cha*.

complete decisions, and¹ the introduction (into this²) of that which is also emphasized in it;¹ several decisions which (are) also included (*baên*) in one; several kinds of statements and acts which are defended, (and) are divided into demonstrative and informing (evidence).⁵

(167). "The best prosperity is piety....."

CHAPTER XX.

DÛBÂSRÛJÏD NASK.

(1) The Dûbâsrûjîd¹ (Nask contains) eighteen (sections of which) the first section (is) a book about the thief with his arrest⁷ through the essential⁶ evidence⁶ of that which was seized⁷ by him; the premeditated⁸ crime, and bondage,⁹ and

1.1. *Va baên zak-ich madam ychtûnêd palash baên ychtyûnêd*, lit., "and that which clearly appears in it (i.e., in the Nask) is therefor brought into (this book of the *Dinkard*)". To *madam ychtûntan* compare Pers. *bar-âmadan*, "to come forth," "to appear."

2. The eighth Book of the *Dinkard*.

3. West's rendering of this section runs thus:—"And about the apportionment of this discourse (there are) complete decisions of several other kinds, and into those, too, it advances (and) thereby introduces much adjudication which takes heed, in every one, of words and deeds of many kinds (and) is specifically (and) also intelligibly apportioned." (p. 74).

4. Reading: *Dûbâsrûjîd* according to the *Ravâyats*, which state that it originally contained sixty-five chapters, a statement that agrees with the total of the sections mentioned in chaps. XX, XXII, XXIV. The reading may mean "the life of a notorious robber." I compare *dûbâ* to the Av. *debu*, "to cheat"; the denominative base of the Av. rt. *dab* or *dib*, and *srû* to *srûb*, and *jîd* to the Av. *jîti*, "life." As a hybrid word the name may be read *dûb-âsrûn-jîd*, "The fettered life of a robber"; comp. Pahl. *âsruntan*, "to fetter," "to bind." West reads the name:—*Ganbâ-sar-nijad* which, according to him, means "the thief's head downstricken."

5. *Levatâ gereftârîh*, comp. Pers. *girafârî*, "bondage", "imprisonment."

6.6. *Mâdag gûbâg*; Pers. *gavâh*; Av. *gup*, "to speak," West: *mâdag gana bâ-î*, "a special thief."

7. Pahl. *tereft*, comp. Pahl. *tereftagîh*, "force," "violence"; hence the meaning "seized," "taken" (see the Pahlavi-Pazend Glossery, p. 218).

8. Pers.: *pasîj*, "prepared," "provision for a journey." 9. *Band*.

hard¹ labour,¹ and the punishment decreed (*bākh̄tīg*) for the atonement of the sin, and the enforcement² (thereof); the extent³ of recompense³ (for it), and the amount⁴ of special reward⁴ to each one separately, and the exercise (and) place of punishment; what (is) the dimension⁵ and plan of the prison⁵; how those who (are) in it are taken⁶ out⁶ of the prison successively (*paṭisârīg*); who (is) to precede⁷ to be imprisoned (*vakh̄dūnt*).

(2.) And about a fettered person (whose) limb (is) paining⁸; and the extent of the tightness of the fettering and hardship; and the duration of imprisonment for the crime of theft.

(3.) About shackles and the fastening⁹ (thereof) by the accusers themselves, (and) the cost of those (things) which are essential (*gaōharīg*)¹⁰; and whatever (is) on the same subject.

(4.) And (about) the dimension of the place for hard labour, and what sort of thieves it¹¹ keeps severally. (5.) And how many, when, (and) in what manner, one is to make brands¹² on

1-1. *Draōsha*, or *drūsh*, Av. *dru*, "to be hard;" Av. *draōsha* means "breach of trust." West: "fettering." 2. *Kār-varzishnih*.

3-3. *Navishna chandih*.

4-4. *Chandih ī navāg kadāmih*.

5-5. *Tanū va ānīnag ī khapāg*; comp. Pers. *khapāk*, "a fold for cattle." West compares the word to the Pers. *khapak*, meaning "strangulation." His rendering: "what is the person who is strangling and the mode; how those who are therein strangling are drawn forth (*nazī-āitō*) successively, (and) which is set to work first."

6-6. Comp. Pers. *nīzīdan*, "to extract," "to draw out."

7. *Pēsh kardan*, "to precede." 8. *Bīshna*; comp. Av. *tbish*.

9. Reading *bandishlan*, according to DM.; comp. *bandish*, "fastening," "fettering." West's reading *band ī dādan*, and his rendering "the imprisonment which (the accusers have) to provide." In Pahlavi the word *zīndān* is generally used for a prison. It may mean, "and the fetters which the accusers have to give or provide."

10. That is, what is essential for keeping the criminal in chains. It seems that all such costs are to be paid by the accusers, and the fetters and shackles are to be put on the criminals by them. 11. It means one of such places.

12. Reading: *drūshishnih*, inf. *drūshīdan*, "to brand;" comp. Pers. *darūsh*, a wound or impression made by burning or an instrument." West's reading: *garōv-dahishnih*, "putting on of fetters." The reading of DM. is changed by him.

a fraudulent¹ thief; those accusers are to pay the cost themselves of those (things) that (are) essential; and the proper (*āvâyîd*) place² for the branding and essentials;³ the sin owing to much branding of different kinds, and that which is owing to abandoning the branding (*drûshîh*) which⁵ is to be given⁷; the extent of the cost⁴ owing to much branding; and the several grades of theft beyond the limit of the cost⁵ of branding;⁶ (and) also those (grades) below the limit of the cost of branding.

(6) About the different kinds of theft; and the aggravating⁶ sinfulness of the thief for stripping⁷ the skin⁷ of a person and wounding (him); and the undiscoverableness⁸ of the (stolen) objects (*mâdag*) owing⁹ to the thief being at a *hâsra's*⁹ (distance), and that one who is on the spot, (and) that one who is within a footstep¹⁰; and (about) the thief with (his) plunder, and injuring life, and injuring inferiors (men or cattle); and other sins (committed) in¹¹ the same place,¹¹ before¹² or after.¹²

(7) About the thief's plot¹⁵ for a theft, who¹¹ (is) without an accomplice¹⁴; and a theft of equal (*ham*) shares, and a theft of different¹⁵ shares.¹⁵

1. Reading *drûj*; comp. Av. *draōjishtra*; ancient Pers. *draujana*, "a liar." West's reading; *garōv dādan*, "to provide fetters."

2-3. That is, the place where the necessary things are to be provided for branding the thief. 3. *Î dādan*. 4. *Arjânîgîh*.

5-5. *Drûsh arjânîgîh*. It seems that in ancient Iran, there were some grades of theft which deserved harder punishment than branding, and some grades of theft that deserved more lenient punishment than branding.

6. *Avzânig*, "increased," or "progressive."

7-7. Reading: *gundan*, same as Pahl. *kandan*, Pers. *kundan*, "to strip of the skin", "to tear up." West: *gūdanō* for *khūdanō* "to cut."

8. *A-pačtâginīdan*, lit., "non-appearance," "concealment."

9-9. *Pavan dūj î pavan hâsra*. Since the stolen property is taken away by the thief at his quarters which are distant by a *hâsra* from the place where the man is wounded by the thief.

10. Meaning the special thief who was within a footstep's distance from the wounded person when the theft was committed.

11-11. Pâzend *hidhîh*.

12-12. That is, before or after the wounding of the man whose property is robbed. 13. *Minishnîh*, "thought" "design."

14-14. *Î lâ ham*, lit., "who (is) is not together or combined"; comp. Av. *hama*. 15-15. That is, shares with different proportions.

(8) About the sin of suggesting¹ a theft (to others), and of one who² attends to making it², and of letting⁵ (him) off⁵, and of giving a judgment for (his) acquittal, and of one⁴ who listens¹ to the thief; of that one who is a giver of help unto the thief in a toilsome⁷ thieving; and the judgment about the theft by a minor, and by a childless woman⁶, (and) by that one who (is) pregnant; their custody⁷ (and) security⁷ during the work of atonement, and during the travail (*kâr*) of a pregnant woman who (is) a thief.

(9) About the property which is collective⁸ (and) unlimited,⁹ which¹⁰ they cause to be kept back from thieves; ¹⁰ and (about) the thief by (his own) hands, and that one who (is) a thief not¹¹ by (his own) hands.¹¹ (10) About the evidence of a thief; that is, how (it is) acceptable in the case of him who proceeds further (*frâj*) in theft; how when he is to be seized (and) bound; and how when it is necessary to soothe¹² and deceive him, until one acquires absolute ¹⁵ power¹⁵ (over him) thereby. (11) And about kinsmanship¹⁴ with thieves. (12) About the difference of theft from plunder.

---

1. Reading *ashârag*. West, *aiyyârag*, "assisting."

2.2. *Nigîrîg-gar*. West, "making investigation." 3.3. *Shedkânân*.

4.4. *Âsrûntâr*, "listener;" Av. *sru*. West *asrûntâr*, "binder";

5. Comp. Pers. *vand* or *vond*, "toil," "labour." West, *vûrdag*, "is carried off."

6. Comp. Pers. *satarvan*, "a barren woman."

7.7. *Dârishna navishna*.

8. Reading: *hama-dâta*, comp. Av. *handâ*, Skr. *sum-dhâ*, "to put to, gether in order," "to collect." West, "accumulated."

9. *Amargân*, "incalculable," "numberless." Av. *mere* "to count," comp. Pahl. *amargân mardim*.

10.10. *Î min dâjîn lakhvâr yakhseunânâd*; comp. Pers. *bâz-dâstân* "to prevent," hence "which they prevent from going into the hands of thieves."

11.11. But stealing others' properties with the help of other thieves.

12. Pers. *nivâkhtan*, "to treat kindly," "to carress."

13.13. Pers. *kâm-gâr*, "absolute"; comp. Pahl. *kâm-gâr shah*, "an absolute king."

14. Reading *nafshâ-î* in the sense of *khvishîh*, Pers. *khvishî*, "relationship." West, *navishna*, "rewards" (with thieves).

(13) And about causing¹ the property, which one is taking away, to be conveyed back to its owners, such as that which the frontier-people may take away (*vakhdûnayên*) from the non-Îrânians, and that which the judge may seize from the thieves, and the share which he may take from the thieves without disturbing² (them). (14) And about the protectors (and) guardians³ of a thief; and also many other decisions in cases of (*baên*) theft.

CHAPTER XXI. DÛBÂSRÛJÏD NASK.

(1) The second section (of the Dûbâsrûjîd Nask is) a collection⁴ (of miscellaneous subjects,) namely, about the confusion⁵ of the father for the sin of the son who (is) an adult (*purnâê*), who⁶ (was) unaware of the sin at the time it was committed by his son; that⁷ of the son for that⁸ of the father, (and) other adults, one for the other, when⁹ they are not (mutual) helpers in the sin⁹; and that¹⁰ of the husband for the sin of the wife when not (co-helping), (and) when co-helping¹⁰ and unpreventing¹¹. (2). And about the approach of the time (*gâs*) for the instruction of the minors by (their) guardian

1. *Yehamtûninidan*, "to cause to reach," "to bring."

2. Comp. Av. *a-stareta*, "undistractedness," "composure of mind."

3. *Pâspânân*, comp. Pers. *pâsbânân*.

4. *Hama-dâtag*, from Av. *hama*, and *dhâ* or *dâ*, "to place"; lit. "put together."

5. Reading: *ana-astardagîh*, opposite of *a-stardagîh*; comp. Av. *a-stareta*, "quietness of mind." West: *khvâst-radagîh*, "authority for an enquiry"; comp. Pers. *khvâstan*, "to seek," and Av. *ratu*, "authority." It may be read: *madam hanâ stardagîh*, or *madam undag stardagîh*, or *mudam hû-astardagîh*,

6. That is, the father who . . . . . Here *amat* is taken by me as a substitute for *mân*. 7. Meaning, the confusion of the son.

8. That is, the sin of the father.

9.9. *Amat lâ vinâs âiyyâr yehvând*.

10. *Ham-âiyyâr*, "co-helping" the wife in the commission of her sin.

11. *Ana-âvâj-dâr*, lit., "not keeping (her) away (from the sin.)"

father, and the method of his teaching; and the age¹ at which the sin of a child begins¹, and the proportion of the sin in (its) minority², and (its) atonement during minority, and that too, during majority; the sin of not teaching a minor who shall³ be taught³; (and) whatever (is) on the same subject.

(3). About non-slaughtering, which (is) keeping back the destruction of the world; and what (is) the mode of distributing the property of a hero⁴ of manly character⁴ after his slaughter (in battle.) (4) About the sin of giving instruments⁵ of slaughter⁵ to a woman, a child, (or) a non-Îrânian. (5) About a woman who, in the case of (*baên*) two men who are *margarjân* (sinners), seeks⁶ the head in the case of one⁶, and desires for a son in⁷ the case of another⁷.

(6) About a warrior, who (is) without⁸ food⁸, who on⁹ his march⁹ arrives at pasture, corn, and sheep whose shepherd¹⁰ (is) a stranger¹¹ to him¹¹; (and) whatever (is) on the same subject. (7) And about keeping a property unworthily (*a-sajdg*), and the decision thereon.

(8) About the amount of the delay of a judge knowing (*pavan âkâs*) that the complainant is falsely asking, (and) the defendant falsely confessing. (9). About the amount of the delay of a judge¹², and (that) in a court of law¹³; and what-

1.1. *Va gâsi ôl bân yehvânîtan a-purnâyîg vinâs*. Here *gâs* means "time," "period." 2. *A-purnây-gâs*; that is, in the condition of a minor.

3. *Âmûzishna*.

4. Reading: *mard-gurdân gabrâ*; comp. Pers. *mardi mardân* (*mardânah*), or *mardânî mard*, "brave men of a manly character."

5.5. It may mean "fighting weapons."

6.6. *Aêvag roêshâ bavîhûnêd*. 7.7. *Aêvag.....baên*.

8.8. *A-tûshag*, comp. Pers. *tushah*, "food."

9.9. *Pavan rubishna*, "in (his) movement."

10. Reading: *pasig, pas* "after," according to West. It may be read *pâs*, "a guardian," "a sentinel."

11.11. *Ajash bîgânag*, lit., "is estranged from him." Pers. *b'gânah*, "a stranger."

12. In giving decisions.

13. *Dâta-gâs*, lit., "place of justice."

ever(is) on the same subject. (10). About the decision which (is) regarding a judge who would interpret¹ a doubtful decision as a certainty, that which is certain as doubtful, a judgment that is clear as uninterpretable (*a-vijôrd*), (and) that which (is) uninterpretable as clear. (11). And about a decision as to certainty on that which is as to uncertainty, (and) putting² into action² the decision; (and) whatever (is) on the same subject.

(12). And about the functions of the appointed³ judges, from the lowest to the highest, one above the other (*âevag*). (13). The judgment⁴ which (is) on a decision⁴, that (is) legal (when) two (judges are) together; that (is) legal (when) including (*levatâ*)⁵ the (deciding) judge two judges (are) together⁷; (and) whatever (is) on the same subject. (14). About the statement of a judgment regarding interpretation⁶; (and) whatever (is) on the same subject. (15). And about the extent of time for the judges for giving judgments, (and) that for the judges for summoning⁷ witnesses⁷, (and) that for the proceedings⁸. (16). And about the judge who (is) awe-inspiring⁹ (*vayô-zushla*), (and) that one who (is) not awe-inspiring⁹; the

1.1. *Vijôrd rabâdûnayên*, comp. Pahl. *vijârishna*, "interpretation" "commentary." 2.2. *Kûnishna*.

3. *Gûmârdag*, comp. Av. *vi* and *mar*; Pers. *bar-gumâshlan*, "to appoint"; *gumâshlan*, "to commission," "to send upon any special business," or "to prosecute one by the power and authority of a judge." West: "commissioned judges."

4.4. That is, the judgment on an appeal made against the decision of a lower court.

5.5. *Letatâ datôbar va 2 datôbar agavîn* in DM, lit., "with the judge and two judges together."

6. Comp. Pers. *pây-khwân*, "interpretation" (Steingass).

7.7. *Gaôkâyân khvâhîshna*. 8. *Sachishna*.

9.9. Comp. the *Frahâng i Oîm Âevag*, p. 43, ll. 10-12: *Vayô-zushtô: datôbar denâ vijârd, agh khvâstâr i vara-âomand va nyôshidâr i âevârîh havt, chîgûn yemalelûnêd darengîh sanjêd*. Here in the *Dînkard* the Pâzend *vayô-zusht* or *vayô-zush*, is equivalent to the Avesta *vayô-zushtô*, or *dvayô-zushtô*. The former *vayô-zushtô* may be compared to *vayô-tuta* in Vend. XIII., § 8, where *vayô* is derived from *vî*, "to fear", hence it means "an awe-inspiring friend," or "an awe-inspiring lover (of justice)," or "a dreadful friend." West reads: *dvayô-zushtô*, "one who is doubly satisfied."

Haug's important note on the meaning of *vayô-zusht* mentioned in a passage of the *Frahâng*, is as follows:—"I render it as, follows: 'the judge should decide this (case) of the plaintiff and the defendant; what each of

period of the judge who (is) not awe-inspiring as compared to that of the august (judge). (17). And about¹ the four kinds of judges¹, and of judgments through them; one (is) he who² understands how to decide, (and) would enforce (it)²; one is he who understands (it), but would not enforce³ (it). (18). And about the swindling⁴ of a judge through the several adjudgments which (are) due to his false decrees; and how that happens (*yehvûnêd*) when within a *hâsra*, and how that happens when on the spot; (when) that (happens) within a *hâsra* he becomes thereby a swindler; when that (happens) before a *hâsra* ends he comes back to truth.⁵ (19). And about another by whom⁶ the false teaching of the judge is declared⁶; the atonement for the false teaching, and false motive⁷, and false inquiry, and false evidence, the complainant⁸ becoming his own⁸; and in⁹ the matter⁹ (there is) a separate atonement as to the complainant; (but) the atonement (for the judge) was¹⁰ not to be acquired¹⁰ by any meritorious

them may say he ought to weigh rightly, (and decide) accordingly.' It is difficult to say how the Pahlavi translator understood the preceding Zand words *vayô zushtô*; they appear to be only the beginning of a quotation, which is not given in full. The meaning of *zushtô* is 'pleased, satisfied'; that of *vayô* cannot be so easily made out, as it is capable of conveying more than one sense. As the passage refers to judicial proceedings it means, very likely, quarrel, dispute, and may be derived from the preposition (and adverb) *vi* 'asunder, against, separately'; *vayô zushtô* would thus mean: 'a settled dispute.' To this the Pahlavi commentary evidently alludes." (See page 79).

West's rendering of the above passage of the *Frahâng* is:—"The Vayôzushto, who is a judge, explains this, so that the petitioner who is doubtful is a hearer of certainty; it is, as (one) says, deliberately weighed."

1.1. West: "about a judge of four customs."

2.2. *Mûn vichîra khvîrûnêd kardan vahdûnâyên*. Comp. Pers. *giriftan*, "to adopt." There is a Pers. phrase *girift kardan*, "to turn away from"; but its meaning is not applicable to the context.

3. That is, who would not put into practice or enforce his decision.

4. Comp. Av. *hazangh*, "plunder." West reads *avarîh*, "superiority."

5. This whole section is ambiguous and obscure. West's rendering is as follows:—"About the supremacy of a judge as to adjudication so far as (there) is a false decision therein; how it is when (he is) at a distance (*pavar hâsar*), and how it is when he is on the spot; he who is at a distance becomes a superior therein when he comes back to the (place of) justice before the end of a *Hâsar*."

6-6. Or, "(it is) manifest from him. 7. *Khvâhishnîh*.

8-8. *Mûst-dômand nafshâ yehvuntanî*. 9-9. *Pavan mandaram*.

10-10. *Ana-âft lâ yehvunt*. West reads *khvâft*, "mitigated."

act whatever. (20). And about the trouble of giving decisions to priests. (21). About the recognition¹ of a woman or a minor who is conversant² with the law², for a judgeship over and above an adult man (who is) unfamiliar with the law.

(22). About assisting the indebtedness (*niyâzagîh*)³ of ones own pupil towards a priest for having⁴ trained (him) to recite⁴ religious decisions; the sin of not assisting (him) just like that one who is a friend of the needy (and) the miserable; (when) it is proper to invite⁵ a helper from the non-Îrânians; he, the non-Îrânian, is to be brought for help according to (his) wish; (and) whatever (is) on the same subject, (23) About the heavenliness⁵ of Rashnu the Just.

(24) About several persons the decision⁷ for whom is pending⁷ about keeping and not⁸ delivering over⁸ a property which is not their own; (and) the judgment about: for whom one keeps⁹ the property which is not his own. (25) About actions which are not¹⁰ conflicting,¹⁰ and those which are conflicting. (26) About the judgment of a judge (whose) activity¹¹ is full of fellow-feeling¹¹.

(27) About the sin which the accusers would commit as¹² to a decision upon a decision;¹² it is not justifiable to seize anybody's property with their own hands, and therefore (there is) a dispute if anything certain is associated also with the possession.

1. Reading *shnâph* for *dânâgîh* in DM. Comp. av. *zhnâ* or *khshnâ* "to know." West reads *dânâkîh*, "proficiency."

2.2. *Âkâs-dâti*. 3. Or, liability.

4.4. *Drenj-nîdag*, comp. Av. *drenj*, "to commit by heart" "to recite."

5. *Bwîhânistan*. 6. *Bwîn-dômanîh*, "divine excellence."

7.7. Lit., "who (are) awaiting (*baên*) the decision." West: "who (are) engaged in legal proceedings."

8.8. *Lâ būjishnîh*, Av. *buj*, "to deliver." West: *lâ vanjishnîh*, "non-division." 9. *Pavan dârishna yakhsenunêd* lit. "one keeps in possession."

10.10. *Ana-ana-basân*, "not dissimilar." West: *ana-han-bêshîn*, "not inconsistent."

11.11. *Hanjamanîg kûnîshnîh*. West, "of congregational actions." Comp. Av. *hanjamana*, "community."

12.12. *Madam dâdistân dâdistân râc*. West: "as regards the law, by means of the law."

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની

અસલ પહલવી એબારત, ઈંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઈંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વૉલ્યુમ પંદરમું,

દીનકર્દનાં આઠમાં પુસ્કતમાં આવેલું

અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,
ભાગ ૧ લો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રેન્સલેશન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લંડન:

કેમન પોલ, ત્રેન્ચ, ત્રુબ્નર અને કંપની.

પ્રજાદજરદી સને ૧૨૮૫, ઇસ્વી સને ૧૯૧૬.

[All Rights Reserved.]

મુ'બ્બ મધે, મી૦ બી. મીલરે, ધી બ્રીટીશ ઈન્ડિયા પ્રેસમાં લાયખલા, લવલેનમાં તથા
મી૦ પી. કા. પદાને “સાંજ વર્તમાન” પ્રેસમાં મીન્ટ રોડ, કોટ, મધે
દીનકર્ફતુ' આ ૧૫ મુ' વૉલ્યુમ જાપ્તુ' છે,

અને

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., એ
નં. ૮૫, ખ'વાલા હીલ, મુ'બ્બ, મધે પ્રગટ કીધુ' છે.

દીનકંદ', પુસ્તક આઠમું, (ખાખ ૧-૨૧).

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

પહલવી દીખાચો: નસ્કનાં નામો અને તેઓની ભાષામાં વહેંચણી...		પાનાં.
ખાખ	૧ લો,	૧ -૯
,,	૨ જો,	૯ -૧૦
,,	૩ જો,	૧૦
,,	૪ થો,	૧૧ -૧૨
,,	૫ મો,	૧૨ -૧૩
,,	૬ ઠો,	૧૩ -૧૪
,,	૭ મો,	૧૪ -૧૬
,,	૮ મો,	૧૬ -૨૦
,,	૯ મો,	૨૧ -૨૪
,,	૧૦ મો,	૨૪ -૨૫
,,	૧૧ મો,	૨૫ -૨૬
,,	૧૨ મો,	૨૬
,,	૧૩ મો,	૨૭ -૩૫

સાંકળ્યું.

	ત્રણ પએગામરોનું આવવું અને તેઓના હઠારાઓ (ફ. ૧૨-૧૫) ... .. ૩૬ -૪૦
૧૪ મો,	બગાન-યશત નસ્ક મીનોઇ શક્તિઓની પરતેશ, અને તે કરનારાઓની ફરજો ... .. ૪૦ -૪૧
૧૫ મો,	નીકાદમ નસ્કનો પત્કાર-રહિસ્તાન નામનો વિભાગ: આદમજાતનાં પાપીપણાથી આ દુન્યામાં આવી પડતાં સંકટો; એક ફોજદારી તપાસ; જુદી જુદી જાતની સાક્ષી અને મેજસ્ટ્રેટની જાતો (ફ. ૫-૧૫); તપાસ વગર ચુનેહગારોને સજા કરવી; સામા હુમલા ... .. ૪૧ -૪૬
૧૬ મો,	નીકાદમ નસ્કનો જુદમીસ્તાન નામનો વિભાગ:જુદી જુદી જાતના હુમલાઓ; માંગવું અને આપવું; હુમલો કરતી વખતે હથિયારોનો ઉપયોગ; હુમલાઓથી થતી અથડાઅથડી અને મરદો, સ્ત્રીઓ, અને બચ્ચાઓએ કરેલા તેવાજ ગુનાહો; ગુલામોનો છુટકારો; બચ્ચાઓના ગુનાહો સાથે માળાપોની જોખમદારી ૪૭- ૫૧
૧૭ મો,	નીકાદમ નસ્કનો રેશિસ્તાન નામનો વિભાગ: જખમો; શરીરના ભાગો; હુમલાની અસર (ફ. ૪); હુમલો કરવાની રીતો અને તેમાં હથિયારોનો ઉપયોગ; જખમો અને તેને સાજા કેમ કરવા ... .. ૫૧ -૫૪
૧૮ મો,	નીકાદમ નસ્કનો હુમેમારિસ્તાન નામનો વિભાગ: ખરા અને ઓટા આરોગો; રીમની; હમેલદાર સ્ત્રીની સંભાળ; એક દસ્તુરની ગુનાહ માફ કરવાની સત્તા (ફ. ૧૪); ફર્યાદીથી થતી સમજુતી; મર્ગજાન ગુનેહગારો; એકરાર (ફ. ૧૬-૨૦); હથિયાર વડે મારેલો ફટકો; એક જખમી થયેલા માણસને સાજો કરવો; તોહમતદાર પાસે જામીન માંગવો; વફીલથી બચાવ કરવો; વચ્ચે પડવું (ફ. ૨૧-૨૫); જુસ્સા ભરેલા અને પુર જોસથી કરેલા હુમલા; હથિયારની તપાસ; સગીરોની સજા; મરણ આગમજ મીલકતની વ્યવસ્થા (ફ. ૨૬-૩૦); એક પરદેશીને મારી નાંખવો; અશો લોકોને દુઃખ દેનારાઓ અને તેઓની સજા; જીવતાં તથા મુવેલાં લોકોને મારવું; બાળવાનાં લોકડાં; કસોટીઓ; હકીમો; ઘોડાને ફાંદામાં પકડવો; હુમલામાં હથિયારોનો ઉપયોગ; ખરાબ જખમો કરવા અને તેની તોજેશ; ઘોડાની પૂછડી પકડવી; જાદુગરી; વાદીને બદલો અપાવવો; તોહમતદારને કેમ બોલાવવો; ગુનાહોને લગતો મતફેર તથા એકરાર (ફ. ૪૧-૪૯); શિક્ષકનો ગુનાહ; એક લલા માણસને દુઃખમાંથી છોડવવાની માણસોની ફરજ, અને તેની મીલ- કતને ઓરો પાસેથી પાછી મેળવવી (ફ. ૫૦-૫૪); રીમની અટકાવવા સાથે એક ધરાની નહીં હોય તેને બાંધવો; હુમલો કરનારાઓને અટકાવવું; પતેત; મર્ગ- જાનથી દૂર રહેવું; એક અશો માણસ વિષે બબર આપવી; મર્ગજાનને મારવું; જાદુગરી... .. ૫૪- ૬૯

બાળ ૧૬ મો,

તેજ નરુકનો પાંચમો વિભાગ: એક માણસનું હથિયાર સાથે સ્વાર થઈ બીજા માણસને મારવા જવું; છૂટ યા ખુનનો દગો બાળતાં શું કરવું; એક મર્ગજનનું મોત મુલતવી રાખવું; મોખદાન-મોખદ આગળ કાયદાનો વાદવિવાદ નકાસો છે; સાથે ગુનાહ કરે તે; મુસાફરોનો ખોરાક (ફ. ૧-૭); મેજબેટને સજા; એક માણસના ગુનાહ સાથે તેના સગાઓને પરહેજ કરવાં; લાયકાતથી મળતું જોર; ફર્યાદ અને મુકરદમાની તપાસ; એક પરણેલી સ્ત્રી ધણીને બદલે ફર્યાદ કરી શકે (ફ. ૮-૧૧ ક); કસોટી કરવાની વિગતો (ફ. ૧૨-૧૬); કબજાનો વધો, જડજનો ચુકાદો ફેરવવો, મીલકત વિષે જાત જાતની તકરાર, સાક્ષી યા જડજ તરીકેની સ્ત્રીની લાયકાત, ગીરો મુકવું, ભાગીદારોની મીલકત, માલિકોનો પુરાવો, સ્ત્રીને ચોરવું, પોતાના ચેલાઓને અપીલ નહીં કરવાનું દસ્તુરનું શિક્ષણ, અશો લોકોને ભેટ, કસોટીમાંથી ત્રણ વાર પસાર થવું, જાદુગરોનાં મંત્રો, જાત જાતની કસોટીઓ અને તે કરવાની રીત (ફ. ૨૦-૪૩); બીજો દેશ જનાર દસ્તુરની મીલકત, બાકી વધેલી મીલકત, બુદી બુદી જાતના દોર ચોરવા માટે દંડ, ત્રણ માણસોની ફર્યાદ અને દાવો, ત્રણ ચોરો, એક ધરાનીને ચોરી સાથે પરહેજ કરવો; કાયદાનો મુકરદમો સાંભળવાની હદ, વખત, અને ક્રમ (ફ. ૪૪-૫૩); કસોટીઓ, પખાલપર ચાલવું, દોલત ગુમાવવી, માલિકી સંબંધી તકરાર, હુશયાર માણસોની સાક્ષી, અધમી પણાંને દાખી દેવું, સદગુણ અને દુર્ગુણની ઉત્પત્તિ, તોજેશ નહીં કરેલા ગુનાહથી ઉપજતું દુઃખ, તનાપૂહર ગુનાહ, મીલકતની તકરારમાં કસોટીથી તપાસ (ફ. ૫૪-૬૮); ચુકાદો પવિત્ર કેતાઓ મુજબનો હોવો જોઈએ, માણસો અને જનાવરોને ખામી વગરનાં હોય તેમ વેચવાં, જડજોની નેમણુંક અને લાયકાત, ખોટા ચુકાદાઓથી થતું નુકસાન, ચોરો વચ્ચેનો કળયો, મીલકતને અનામત મુકવી અને તે પાછી આપવી (ફ. ૬૯-૮૦); માળાપનાં કરજ વિષે તકરાર, સ્ત્રી તથા બાળકો કયારે મર્ગજન થઈ શકે, મીલકત પાછી મેળવવી, ખોટો આરોપ, ધણી અને સ્ત્રી વચ્ચે કળયો, એક છોકરી જેનો બાપ મરણ પામ્યો હોય તેને પરણાવવી, એક કન્યાને કુંવારી રાખવી, કન્યાના ગુનાહ, મજદુરનીને ખોરાક અને સ્ત્રી આપવાં, જાદુગરને સજા કરવી, દહાડા અને ક્રસંગોની લંબાઈ (ફ. ૮૧-૯૯); જખમી દોરને ખવડાવવું, મેંદાને હલાલ કરવું, ખાત્રી તથા શક, એકસરખી જુવાની, ખોટો ચુકાદો, નાલાયક લોકોને ભેટ, ભેટો અને વાજબી ભેટો (ફ. ૧૦૦-૧૦૯); ગુનેહગારો તથા હુમલો કરનારાઓની સજા તથા તોજેશ, જરથુશ્ત્ર અને તેના ચેલાઓને સંપૂર્ણ આબાદી આપેલી હતી, જખમી લોકોની સારવાર, વચન પાળવું, તકરાર કરવાનો ગુનાહ, જમીન, ધરાની નહીં હોય તેવા

માણસનું કાંઈ લાભ લેવું, જીલમથી કાંઈ લેવાનો ગુનાહ, એક સરદારનો જીલમ (ફ. ૧૧૦-૧૨૧); ચોરની લાલચ, ચોરોએ ગુનાહ કબુલવો જોઈએ, ચોરીનો માલ પાછો મેળવવા મદદ કરવી, એક જણ સાથે અદરાયલી સ્ત્રીને ખીજ સાથે પરજીવવાનો ગુનાહ, એક અંગણ માણસને છેતરવું, એક કળ્યામાં વચ્ચે પડવું, શેડના ચુલો, વાંધા વગરના ચુકાદાઓ, એકરાર પછીની તપાસ, એક ત્રસ્ટીનું તાણું ઉચાપત કરવું, કાયદાની દીલ, વાલી વીનાની સ્ત્રી (ફ. ૧૨૨-૧૩૪); લેખીત સાબેતી, ખીવડાવવાનો ગુનાહ, છુટાપલો માલ પાછો મેળવી આપવો, કુટુંબી સંપ, ત્રસ્ટમાં આપેલી દોષત ગુમાવવી, ઝાડનું પડવું, ગુનાહોનું ભેગા થવું, અપવીત્રતા, મારામારી થતી અટકાવવી, સામા હુમલા, મર્ગજાનની મીલકત છીનવી લેવી, ગુનાહ કરવામાં મદદ, ત્રસ્ટી સામે ક્યાદ, ક્યાદીનાં ખાન્દાન મુજબ ચુકાદો આપવાનો ગુનાહ, એક ધરાનીને ધરાની નહીં હોય તેવા શખ્સને આપવાનો ગુનાહ (ફ. ૧૩૫-૧૫૨); અશો માણસની બેટની મ્હોટાઈ, અધર્મી સાથે તકરાર, સાચ્યું જોલવું, અશો લોકોને છુટા પાડવાનો ગુનાહ, અહર્મન અને રસતુની અદાવત, રસતુની અહુરમઝદ આગળ ક્યાદ, સાચ્યો જડજ, ઉલોગનો અદલો, ખરા અને ખોટા જડજો; ગાથા, હાદમ્પોખત અને દાત શીખવું, અને દાતની જડજ માટેની મ્હોટાઈ; જમીનને માટે નાલાયક મીલકત, દશ મીત્રો; આ નરકના ભાગો અને તેના સભ્યો... ૬૯-૯૭

આખ ૨૦ મો,

દૂખાસજિદ નરકનો પહેલો વિભાગ: ચોરને પકડવો, તેનાં ગુનાહ, સજા, અને કદ, ખેડીઓ; ક્યાદીઓનો ખરચ, સખ્ત મજુરી, ચોરને ડામ દેવો; ચોરીની જાતો; ચોરીનો દગો; ચોરને છોડી દેવો; સગીરો અને સ્ત્રીઓએ કરેલી ચોરી; ચોરાઈ જવાથી બચાવવાનો માલ; ચોરની સાક્ષી; ચોર સાથનું સગપણ; ચોરી અને છુટ વચ્ચેનો તફાવત; ચોરાયલી મતા પાછી મેળવવી; ચોરને બચાવનારાઓ... ૯૮-૧૦૨

આખ ૨૧ મો,

એજ નરકનો ખીજ વિભાગ: જીદી જીદી આખતોનો સંગ્રહ, સર્ગાના ગુનાહ માટેની જોખમદારી; એક સગીરને શીખવવું અને તેના ગુનાહો; કતલ નહીં કરવું; લડાઈમાં માર્યા ગયલા પહેલવાનની મીલકતની વ્યવસ્થા; એ મર્ગજાન તરફની એક સ્ત્રીની વર્તણૂક; એક ભૂખ્યો લડવૈયો ખીજની ખોરાકો જોય છે; મીલકતને ખોટી રાખી મુકવી; (ફ. ૧-૭); જડજની દીલ, અને તેનો ભૂલ ભરેલો ચુકાદો; જડજોની ફરજો; ખુલાસો; ચુકાદા અને તપાસ માટેનો વખત; જડજથી ઉત્પન્ન થતી ખીક; જડજની દગાઈ, અને તેની તોજેશ; સ્ત્રી અને સગીરની જડજ તરીકેની લાયકાત (ફ. ૮-૨૧); જોલાનું ધર્મચુર તરફનું ફરજ; મુલતવી રહેલો ચુકાદો; મીલકતનાં કબજા વિષેનો ચુકાદો... ૧૦૨-૧૦૭

દીનકર્દ,

પુસ્તક ૮ મું.

અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોમાં આવેલી બાબતોનું સાંકળ્યું.

પહલવી દીબાચો.^૧

અહુરમઝદનો આભાર, અને મજદયસની દીન જે દેવોની સામે થવાનો અહુરમઝદનો મુકરર કીધેલો કાયદો (છે), તેની વખાણ.

(૧) દીનકર્દનું આગે આઠમું (પુસ્તક) છે જેમાં મજદયસની દીનના નસ્કો યાને કેતાબોમાં^૨ આવેલી બાબતોનો,^૩ દરેક નસ્કના જુદા જુદા^૪ સારનો, સંગ્રહ^૫ કરેલો છે. (૨) આગે પુસ્તકના^૬ વિસ્તારમાં^૭ લલી દીનની હકીકતો^૮ વિષે જે કાંઈ લખવામાં અને પ્રગટ કરવામાં^૯ આવ્યું છે તે, દીનની વિગતો વિષેની ખબર^{૧૦} જાહેર કરવા માટે, અને એ કારણને લીધે^{૧૧} એક સતા^{૧૨} સમાન

૧. હવે પછી જે આવે છે તે કત્તિનો દીનકર્દનાં આઠમાં પુસ્તકનો દીબાચો છે.

૨. ઇ અએન નસ્કીહા, અર્થ, “નસ્કમાં જે છે તેનું,” અથવા “નસ્કમાં જે આવેલું છે તેનું.” ૩. જવીદ જવીદ.

૪. હુશૂમ મદમ હુંગદીગીહ ઈ.....લિતમા અઘય્યાદ. સરખાવો. અઘય્યાદગાર, “એક ચોપડી,” “અંથ,” “યાદી,” “સ્મૃતિ” ૫. નામગૂ.

૬. વાંચો: શાદ-અઊર્વાન, સરખાવો ફાર્સી, શાદુર્વાન અથવા શાદુર્વાન, “રાજ્ય મહેલના દરવાજા આગળ લટકાવેલો મોટો બીંતનો પડદો,” “આંદની ફરતેનો પ્રકાશ,” “કાંગરી,” “જાંપરાંની આગળ નીકળતી પાંખ,” અથવા “વિસ્તાર.”

૭. અઉશ્મૂરિશન, શબ્દાર્થ, “નોંધ,” સરખાવો ફાર્સી શમુર્દન “જણાવવું”, “યાદ રાખવી”.

૮. સરખાવો અવસ્તા નવ અને વિદ, “જાણવું,” ફાર્સી નવીદ, “સારી ખબર,” નવિદન, “સારી ખબર જાહેર કરવી.” એ ઉપરથી, જે કાંઈ નવું અને અનઅબી લેરેલું હોય તે જાહેર અથવા પ્રગટ કરવું. ૯. આકાસ-દહિશનીહ.

૧૦-૧૦. પાદ્રમ ઇ દસ્તોખર, સરખાવો અવસ્તા પાતર અને રમ, અર્થ “સગવડ અને સુખનું રક્ષણ કરનાર,” “જે સહેલું કરી આપે છે” (દસ્તુરનું દીનને લગતાં લખાણો સમજાવવાનું કામ); તે ઉપરથી “એક મદદગાર હથ્થાર,” “સતા.” એાલ હના. વેસ્ટ પ્રમાણે એાલ હના પાદ્રમ દસ્તોખર એટલે “આગે સાદા દસ્તુર માટે.” પાદ્રમનો અર્થ “ખદેલો” પણ થાય છે, સરખાવો ફાર્સી આદ્રમ (જુઓ પુસ્તક ૬ મું, પ્રકરણ ૩૦૩, ૬. ૧. એ શબ્દના ઉપયોગ માટે).

પુસ્તક એક દસ્તુરને માટે થાય તે માટે અને જાણીતી^૧ દીનની કેતાબો^૨ કઈ કઈ છે તે જણાવવા માટે, લોકોને વાકેફ કરવા સાફ^૩ ઝન્દ^૪ યાને અવસ્તાનાં પહલવી તરજુમામાંથી લેવામાં આવ્યું છે.

(૩) પણ, તે જણાવવા પહેલાં, મજહયસ્ની દીનની હકીકતોના ભાગો,^૫ તેઓના વિભાગો^૬, અને (એવા) વિભાગોના પેટા-ભાગો વિષે લખવાનો રવાજ છે તેમ તે હકીકતો, જે જોકે તેઓના મોટા ભાગોમાં વધુ ટુંકમાં, અને તેઓના વિભાગોમાં ટુંકમાં, પણ તેઓના વિભાગોના પેટા-ભાગોમાં^૭ જેમ વિસ્તારીને^૮ લખવામાં આવી છે તેમ, અતરે આ કેતાબમાં લખી જણાવવામાં આવી છે.

(૪) મજહયસ્ની દીનનાં શિક્ષણનાં^૯ (મુખ્ય) ભાગો ત્રણ (છે):— ગાથા, જે મીનોઈ કામો વિષેનું શ્રેષ્ઠ મીનોઈ જ્ઞાન છે; અને દાત (કાયદો), જે દુન્યવી ફરજોનું શ્રેષ્ઠ દુન્યવી જ્ઞાન છે, અને હુધ-માંથ, જે ઉંચાં કામો વિષેનું ચઢીયાતું જ્ઞાન, જે ગાથા અને દાત એ બેની વચ્ચે છે, તે છે.^{૧૦}

૧-૨. અએવાજી (અએવાજીને બદલે) દએના નિપિશતન, અર્થ, “જાણીતાં દીનનાં લખાણો.” એવું જણાય છે કે જે જમાનામાં આએ દીનકર્દનું આંકમુ પુસ્તક લખાયું હતું તેમાં અવસ્તા નરકના પહલવી તરજુમાએને અવસ્તાના જેટલીજ અગત્યતા આપવામાં આવી હોવી જોઈએ.—૨. અવસ્તાનો પહલવી તરજુમો અને તેની પરની સરેહ.

૩. વાંચો : બન્જશન, ‘ભાગો પાડવા,’ સરખાવો સંસ્કૃત મંજૂ; અવસ્તા બજૂ, ‘ભાંજવું’ ‘વહેંચવું.’ ૪. બાહુર, શબ્દાર્થ ‘ભાગ’ અથવા ‘હિસ્સો.’

૫. જુરીનજુ, સરખાવો ફાર્સી જુરીદન, ‘કાપવું,’ સંસ્કૃત વ્રાંનતિ; અવસ્તા પઘરિ-ખ્રીનેન્તી.

૬. વોસ્તરિશનીગ, અવસ્તા સ્તેરે, ‘પાંચરવું;’ ફાર્સી ગુસ્તર્દન.

૭. હુજવારેશ મનીતુનિશન, ‘વિચારવું,’ ‘લણવું,’ ‘મત બાંધવું.’

૮. અવસ્તાનાં ધર્મ પુસ્તકોના આએ ત્રણ ભાગો—ગાથા, દાત અને માંથ્રની વહેંચણી વિષે દીનકર્દનાં ત્રીજા પુસ્તકની શરૂઆતમાં લખાણ મળે છે (જુઓ દસ્તુર સાહેબ પેશોતનજી એ. સંજાણાએ તરજુમો કરી પ્રગટ કરેલી દીનકર્દ, વોલ્યુમ, ૧ પાનું ૧.) ત્યાં એમ કહેવામાં આવે છે કે ગાથા સઘળા અહુરમજ્દે જરયુસ્ને કહ્યા હતા, માંથ્રો યથા-અહુ-વધર્થોનાં લણતર પરથી ઉપજવેલી છે, અને તેઓમાં ખોદાની પોતાની સર્વે જોવાની શક્તિ વિષે અને તેની પેદાયશ વિષે એશારો કરવામાં આવ્યો છે, જ્યથી એમ કહે છે કે તેઓમાંનો કોઈથી ભાગ માણસનાં હડાપણથી અથવા તે વખતનીં કયાઓ ઉપરથી રચાયેલા હોવા નહીં જોઈએ.

(૫) અને દીનનાં^૧ શિક્ષણનાં વર્ણનનાં^૨ ત્રણ ભાગોનું કારણ તે જે દીનનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન, ફરમાનોને અમલમાં મુકવા, અને જે દીનની દાનાઇ

હૃદય-માંત્ર વિષે ૬૦ વેરટ નીચે મુજબ લખે છે:—“હુદહ્-માંસરીફ કાણને કહે છે તે બરાબર સમજ પડતું નથી, તે બોલ અવસ્તા હૃદય-માંત્ર “માંત્ર સાથના,” ઉપરથી નીકળેલો છે. એ નામ વિસ્પરદ ૧૩.૧માં જરૂરતરને, અને ચોકસ ભણતરમાં માંત્ર-રચેન્તને લાગુ પાડવામાં આવે છે (જુઓ Westergaard Z. A. પાનું ૪૮૫). જ્યારેબી વિરતા-રૂપ યશત (જે હૃદય-માંત્ર નસ્કોનો એક બાકી રહેલો ભાગ છે તે) ભણવામાં આવે છે ત્યારે એ નામ સાથનું એક વાકય પણ તે ભણતર સાથે બોલવામાં આવે છે, તેવીજ રીતે એક બીજું વાકય, કાયદાને લગતું, તેજ જગોએ વંદીદાદનાં ભણતરમાં વાપરવામાં આવે છે. હૃદય-માંત્રનાં નસ્કો કેવી રીતે “માંત્ર ધરાવતાં” કહેવાય તે પ્રકરણ ૫-૯માં આવેલી હકીકત પરથી ખુલ્લું જણાતું નથી, પણ એ શબ્દનો અર્થ કાંઈ “અધુરું ધર્મ” જેવો થતો હોવો જોઈએ, કારણ કે તે નામની શીલમુશી અને શાસ્ત્ર કાંઈ પુરેપુરાં ધર્મને લગતાં નથી, તેમજ વળી તદન દુન્યવી પણ નથી.” (જુઓ S. B. E. Vol. XXXVII, પાનું ૪, નોટ ૨.)—૬૦ વેરટે આપેલા બોલાસા ઉપરાંત એક બીજો ખુલાસો સુચવી શકાય એમ છે. આપણી પાસની હાલની હૈયાત અવસ્તા કેતાબોનાં આપણાં જ્ઞાન પરથી એટલું જણાય છે કે, જેમ ગાથાનાં અને દાતનાં નસ્કો, હાઓ અને ફગદોમાં વહેંચાયેલાં છે તેમ, કોઈબી અવસ્તાનું પ્રકરણ પુરેપુરું માંત્રને લગતુંજ છે એમ જણાવવું અશકય છે, જોકે ગાથામાંથી અને વંદીદાદમાંથી એવાં પ્રકરણો આપી શકાય છે. કેટલાંક અવસ્તાનાં પ્રકરણો થોડાક માંત્રના ફકરાઓ ધરાવે છે તેથી તે પ્રકરણો તે ફક્ત હૃદય-માંત્રનાં, “માંત્રો સાથનાં” અથવા ‘માંત્રો ધરાવતાં,’ અને નહીં કે ફક્ત માંત્રનાં કહેવાં જોઈએ.

દીનકદંનું^૩ ૬ હું પુસ્તક જે તેનાં વોલ્યુમો ૧૦-૧૩ માં તરજુમો કરીને મેં પ્રગટ કર્યું છે તેમાં અવસ્તાની ત્રણ ભાગમાં કરેલી વહેંચણી વિષે લાણું લખાણુ આવેલું છે. તે પુસ્તકની લગભગ વચ્ચે (જુઓ મારું વોલ્યુમ ૧૧, ફકરો ૨૦૬, પાનું ૬૯, લાઇન ૩) નીચેલો ફકરો મળે છે:—

અફશાન્ દેના-મય્:—આંબૂન્ દાશ્ત અમધ્ અન્શતા દેના ૩ અમનીનજ્: અએવજ્ ગાસાનીજ્, વ અએવજ્ હુદહ્-માંસરીફ, વ અએવજ્ દાતીજ્, ઓલા ઇ ગાસાનીજ્ હુમીહ્ લેવતા યજ્દાન્, વ વીચજ્-હુમતગીહ્ મિન્ શએદાન્ વ ફૂજન્, વ ખવાસ્તજ્-પતમાન્ મિન્ દાહ્મ વ ગીવર, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વળી-ફૂનયેન્ શર્મ વ અવીનિશન્ પાત્રાસ્. વ જ્ઞહ્ ઇ હુદહ્-માંસરીફ હુમીહ્ લેવતા યશરૂખાન્, અફશ્ વીચજ્-હુમતગીહ્ મિન્ દ્રવન્દાન્, અફશ્ ખવાસ્તજ્-પતમાન્ જ્ઞહ્ ઇ કારેન્ વળીફૂનીહ્યેન્, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વળીફૂનાં અશ્ત્ર ઇ સ્તઓશી-ચરનામ્ અફશ્ અવજ્દન્, વદ્-ખાનાન્ તૂખ્તન્ પાત્રાસ્. વ જ્ઞહ્ ઇ દાતીજ્ હુમીહ્ લેવતા અમરાન્, અફશ્ વીચજ્-હુમતગીહ્ મિન્ અન્-અમરાન્, અફશ્ ખવાસ્તજ્-પતમાન્ મિન્ બખા અએવ્ દાતીહા શાયહ્ કદંન્, વ પવન્ વિનાસ્ ઇ વળીફૂનાં ગંજ્ જનિશન દએના યોમ પાત્રાસ્. “તેઓ (એટલે અસલના વિદાનો

અને ફરજોનાં નિયમો છે;² આએ જે ત્રણ ભાગો (છે) તે અહીં લખવામાં આવ્યાં છે. (૬) તેજ મુજબ અહુનવર³ જે દીનનાં શિક્ષણનું મુળ

પરિપાક્યો(તકએકો) આએ પણ એમ માનતા હતા કે માણસો આએ ત્રણ જાતના છે:-એક ગાસાનીગ, એક હુદ-માંન્સીગ, અને એક દાતીગ. જે ગાસાનીગ છે તે ભલી શક્તિઓ સાથે જોડાયેલ ધરાવે છે, અને દેવો અને દર્જોથી વેગળા છે; તેઓની મીનોઈ દોલતનું માપ તેઓની અશોઈ અને પુખ્ત બુદ્ધિથી થાય છે; અને તે જે ચુનાહો કરે છે તે માટે શરમની લાગણી ધરાવે છે, અને ભવિષ્યની શિક્ષાની છુપી ફીકરમાં રહે છે. અને તે કે જે હુદમાંન્સીગ છે તે અશો લોકોની દોસ્તી ધરાવે છે, ખુરાઓથી દૂર રહે છે, અને તેની દોલતનું માપ જે કામ પ્રમાણિકપણાંથી તે કરે છે તે છે; અને તે જે ચુનાહો કરે તેને માટે સ્વઓશો-ચરનનાં હથ્યાર વડે હાનિકારક જીવડાંઓનો નાશ કરવાની તેની ફરજ છે, અને દોજખની શિક્ષાથી પોતાને બચાવવાની એ તોજેશ છે. અને તે કે જે દાતીગ છે તે ગરીબો સાથે સંબંધ ધરાવે છે, તે મગરર લોકોથી દૂર રહે છે, તેની દોલતનું માપ કાયદાની કાટથી છે, એટલે તેને માટે કાયદા મુજબ ચાલવું જરૂરનું છે; અને તે જે ચુનાહો કરે તે માટે શિક્ષા તરીકે દીન રોજે એક મૂર્તિનું દેહેઈ લાંછ નાખવાની તેની ફરજ છે.”

છતાં પુસ્તકમાંના ૭૦ માં ફકરામાં, (વોલ્યુમ ૧૦, પા. ૨૪ લાઇન ૧૧ માં) એમ જણાવેલું છે કે: અફશાન દેનાઇય આંચૂન દાશત અએધ હુન્દીશિરન ઇ મઇન-ગીગ મિન દ્રવન્દીહ ઇ ગાસાનીગાન. વ જક ગએતાઇગ મિન ફશ્સૂળીહ ઇ હુદગ-માંન્સીગાન વ તર્સ મિન પૂહુલ્ વ પજહ ઇ પાતખશાએ ઇ દાતીગાન (વ) મિન વિનાસ્ ખરા નત્રન્દ. “આએ પણ તેઓ એમ માનતા હતા કે: મીનોઈ અદેશો ગાથા જાણનારાઓ (ગાસાનીગાન)નાં આડે માર્ગે જવાથી થાય છે; અને દુન્યવી અદેશો હુદ-માંથ જાણનારાઓ (હુદગ-માંન્સીગાન)ની ઇજતની ખરાબીથી થાય છે; અને ચીન્વત પુલ પરની શિક્ષાનો ડર અને ધણું દુઃખ દાત જાણનારાઓ (દાતીગાન) જેઓ એવા ચુનાહોથી પોતાનો બચાવ કરતા નથી, તેઓના ચુનાહોથી થાય છે.”

૧-૧. દએન મનીતુનિશન નિકીજ; વેસ્ટ: “દીન જહેર કરવાનાં શુમારનું ખ્યાન ... ..”

૨. એટલે તેમાં સમાયલું છે.

૩. દીનકર્દ, પુસ્તક ૮ માં, મુજબ જરતોક્તી અવસ્તાનું સાહીત્ય અસલ એકવીસ નસ્ક (અથવા પુસ્તકો) માં સમાયલું હતું. એકવીસનો આંકડો અહુનવરના એકવીસ શબ્દો સાથે મળતો આવે છે, અને દરેક નસ્ક ખાસ કરીને તેના એક એક શબ્દ સાથે જોડાયેલો છે. અસલ અવસ્તા સાહીત્યના ગાથા, દાત અને હુદ-માંથમાં કરવામાં આવેલા મુખ્ય ભાગો અહુનવરના ભણતરના ત્રણ ક્વીતાઇપ લીટીઓના ભાગો, જે નીચે મુજબ છે, તેની સાથે મળતા આવે છે:—

અવસ્તાના ૨૧ નસ્કોમાં આવેલી બાબતો નો દીખાવો, §§૬-૧૧. ' ૫

છે, તેમાં કવીતા રૂપી ત્રણ લીંટીઓ છે; તેમાં તે કે જે પહેલી છે તે મુખ્યત્વે^૧ ગાથાનું જ્ઞાન બતાવે છે,^૨ અને તે કે જે બીજી લીંટી છે તે હ્રદય-માંત્રનું જ્ઞાન બતાવે છે; અને તે કે જે ત્રીજી છે તે દાતનું જ્ઞાન બતાવે છે.

(૭-૮) તેના ત્રણ મુખ્ય ભાગોના ૨૧ વિભાગો છે, જેને નસ્ક કહેવામાં આવે છે:—સાત નસ્કો યાને પુસ્તકો ગાથાના (છે), કેમકે તેઓને કવિતા રૂપમાં રચવામાં આવ્યા છે; તેઓનાં નામો, એટલે ગાથા સાથની યજ્ઞસ્ત્રોત્રી કીયામાં જે આવે છે તે, આએ છે: સ્તઓત-યસ્ત, અને સૂદગર, અને વર્ત-માન્સ, અને બગ, અને વસ્તગ, અને હાદોખત, અને, જે ગાથાની જગ્યામાં લખાયેલા નસ્ક છે તે, સ્પેન્દ છે. (૯) અને સાત નસ્કો હ્રદય-માંત્રના (છે), (જેનાં) નામો દામ-દાત, અને નાદર, અને પાજગ, અને રતૂ-દાત-હ્રદતગ, અને બરીશ, અને કશ્કીસૂખ, અને વિસ્તાર્પ-સાસ્ત છે. (૧૦) સાત નસ્કો દાતનાં (છે), કેમકે તે કાયદાને લગતી ભાષામાં લખાયેલાં છે; તેઓનાં નામો, (એટલે) દાતનાં નસ્કનાં નામો આએ (છે): નીકાદ્દમ, અને દૂપાસૂહ, અને દુરપારમ્, અને સકાદ્દમ, અને વીદ્-શએદા-દાત; અને જે કાયદાના નસ્કો કે જે જુદી ખશનમ્^૩ સાથે રચાયેલા છે, તે ચિત્ર-દાત, અને બગાન-યસ્ત છે. (૧૧) અને,

યથા અહુ વધર્યો, અથા રતુશ્, અશાત્ ચિત્ હયા

વંધહેઉશ્ દજ્ઞદા મનંધ્હે, બ્યઓધનનાંમ્ અંધહેઉશ્ મજ્ઞદાધ

ક્ષત્રેભ્યા અહુરાધ આ, યિમ્ દ્રેગુબ્યો દદત્ વાસ્તારેમ્.

૧-૧. અવર્ત નિમાયેદ. ૨. ઉપર આવેલી અહુનવરની બંદગીના એકવીસ શબ્દો અનુક્રમે ૨૧ નસ્કનાં નામો તે જે રીતે ઉપર લખવામાં આવ્યાં છે તેમ લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે. એકવીસ નસ્કોના નામો પવિત્ર અહુનવરની બંદગીના શબ્દો મુજબ આએ છે:—યથા, સૂદગર; અહુ, વર્ત-માન્સ; વધર્યો, બગ; અથ, દામ-દાત; રતુશ્, નાદર; અશાત્, પાજગ; ચિત્, રતૂ-દાત-હ્રદતગ; હયા, બરીશ; વંધહેઉશ્, કશ્કીસૂખ; દજ્ઞદા, વિસ્તાર્પ-સાસ્ત; મનંધ્હે, વસ્તગ; બ્યઓધનનાંમ્, ચિત્ર-દાત; અંધહેઉશ્, સ્પેન્દ; મજ્ઞદાધ, બગાન-યસ્ત; ક્ષત્રેભ્યા, નીકાદ્દમ; અહુરાધ, દૂપાસૂહ; આ, દુરપારમ્; યિમ્, સકાદ્દમ; દ્રેગુબ્યો, જવીદ્-શએદા-દાત; દદત્, હાદોખત; વાસ્તારેમ્, સ્તઓત-યસ્ત.

૩. એટલે, આરાધના કરવાનાં જુદાં ભણતર સાથે.

૪. બરાબર રીતે, બગાન-યસ્ત.

પુરેપુરા ક્રમ^૧ મુજબ, સૂદગર, વસ્તી-માન્સ, બગ, દામ-દાત, નાદર, પાજગ, રતૂ-દાત-હાઈતિગ, બરીશ, કશકીમૂબ, વિશ્તા-રપ-સાસ્ત, વશતગ, ચિત્ર-દાત, રપેન્દ, બગાનુ-યશ્ત, નીકાદૂમ, દુબામુજીદ,^૨ હૂરપારમ, સકાદૂમ, જવીદ-શએદા-દાત, હાદ-આખત, અને રતઓત-યશ્ત.

(૧૨) બધા ત્રણે (ભાગો)માં બધાં ત્રણે^૩ જાતનાં નસ્કો સમાયલાં છે; એટલે ગાથાનામાં હૃધ-માંથના અને દાતના; હૃધ-માંથનામાં ગાથાનાં અને દાતના; અને દાતનામાં ગાથાનાં અને હૃધ-માંથના નસ્કો આવેલાં છે. (૧૩) દરેક ભાગમાં જુદાં જુદાં જે^૪ ખાસ અને મુખ્યત્વે કરીને તેનેજ લગતા^૫ નસ્કો હોય તે સમાવવામાં આવ્યાં^૬ છે; અને જે બીજા ભાગને લગતો નસ્ક હોય, અને તે દાખલ^૭ કરવામાં આવ્યો હોય,^૮ તેથી (તેમાં) સમાયે છે, તેનું કારણ બધાંને માટે મીનોઇ અને હાડમંદ હુન્યાની બન્ને જીંદગી, અને હાડમંદ અને મીનોઇ હુન્યાની જીંદગી, અને (આએ) બેની વચ્ચેની જે જીંદગી છે, તે છે.

(૧૪) ગાથાના^૯ વશતગ્ નસ્કનાં ભાગની^{૧૦} જગા^{૧૧} હૃધ-માંથના છેલ્લા નસ્કની પછીજ છે,^{૧૨} કારણ કે તે હૃધ-માંથનાં છેલ્લાં નસ્ક વિશ્તારપ-સાસ્તનાં સંબંધમાં લખાયલું છે. (૧૫) હાદોખત-યશ્તને દાતના છેલ્લા નસ્ક જવીદ-શએદા-દાત^{૧૩}ની પાસે^{૧૪} મૂકવાનું, અને દહિશનુ-ધ-સ્તીહ-દાત^{૧૫}(દામ-દાત) નસ્ક હૃધ-માંથ(અને) મીનોઇ ગાથાઓની વચ્ચે હોવાનું, કારણ એ છે કે મીનોઇ હુન્યા આ જીંદગી (અહુ)નું મૂળ છે, અને તે આએ હુન્યા માટે અગત્યની^{૧૬} છે, અને તેનો સળખા^{૧૭} છે; અને

૧. પતિસારગ્, અવસ્તા. પદ્ધતિ અને સર; શબ્દાર્થ, “છેડા સુધીનું,” અથવા “અનુક્રમે”, અથવા “કાંઈ પહેલું;” વેસ્ટ, “ક્રમ.” ૨. વેસ્ટનું વાંચણ: ગનખાસર્-નિગદ્. ૩. યાને ગાથા, દાત, અને હૃધ-માંથના નસ્કો.

૪—૪. જુદે ધ જેનદ્રશા માદીગાનીહા વ માદગ્વરીહા. સરખાવો સેમી-ટીક માદદી, “નક્કર,” “બંધારણને લગતું;” અથવા માદદીયત્, “નક્કરપણું.”

૫. માહ્માનીગ્ સરખાવો ફાસી મેહ્માન, “પરોણો;” મેહ્માની, “પરોણાગત.”

૬—૬. બએનુ યાતૂન્ત. ૭—૭. વશતગ્ બહાર મિન ગાસાન.

૮. હસ્તન, “હયાતી,” “પદવી,” અથવા “હાલત.”

૯. પત્યસ્તન ધ ક્રાજ્ ઓલ્.....“સાથે મુખ્ય જોડાણ,” અથવા “તદન પાસે લખાવું.” ૧૦. એ નસ્ક સાધારણ રીતે વંદીદાદ કહેવાય છે.

૧૧. પવન પત્યન્દ ધ ઓલ્. ૧૨. અવસ્તા દામ-દાત તો પદલવી તરજુમો.

૧૩-૧૩. સ્તિહ ચિમીગ્ વહાનીગ્.

અમર^૧ રૂઢાંની ભાગ, જે કારણોત્તુ^૨ કારણ, અને સખબોનો સખબ^૩ છે, તે તેની ઉત્પત્તિનો^૪ અમર ભાગ^૫ છે. (૧૬) અને દાતના છેલ્લા નસ્કની જગા,^૬ જે ગાથાનાં નસ્કો-તેનાં સંબંધનાં જે મૂળ સમાન છે તે-પછી છે, તે જે ગાથાના નસ્કોની પહેલી મીનોઇ હાલતપરની ખાલેસ અસર^૭ હોવાની નિશાની છે, અને જે^૮ આથે દુન્યાની છેવટની હાલત થશે^૯ તેને લગતી નિશાની છે; અને જેવી રીતે મીનોઇ^{૧૦} રહેકાણુ પરથી આ દુન્યા ઉપર તનોમન્દ હસ્તીઓતુ^{૧૧} નિથે આવવુ^{૧૨} થયું હતું, તેજ રીતે દુન્યવી હસ્તીઓતુ^{૧૩} મીનોઇ^{૧૪} સાથ પાશુ^{૧૫} જોડાણુ^{૧૬} થશે.

(૧૭) અને દીનની હકીકતોનાં^{૧૭} ત્રણ ભાગોના એકવીસ વિભાગોતુ^{૧૮} કારણ એ તેઓને લગતી જુદી જુદી બાબતો^{૧૯} છે, જે બાતેનનાં તક્ષવતો તેઓની રચના પરથી ખુદલા જણાય છે; તેમજ વળી અહુનવરની ત્રણ કવિતારૂપી લીંટી જેમાં એકવીસ શબ્દો છે, તે દરેકમાંથી દીનની હકીકતો ઉત્પન્ન થઈ છે. (૧૮) જેવી રીતે અહુનવરની ત્રણ કવિતારૂપી લીંટીઓ, જે દીનની હકીકતોનો પાયો છે તે, દીનની હકીકતોના ત્રણ ભાગોની નિશાની છે, તેજ પ્રમાણે તે ત્રણ લીંટીનાં એકવીસ શબ્દો આથે (સઘળા) ત્રણ ભાગોના એકવીસ વિભાગોની નિશાની^{૨૦} છે; કારણ કે એમ જાહેર થયેલું છે કે:-“તે કે જે સર્વજ્ઞાની દાતાર તેણે અહુનવરના એક એક બોલમાંથી એક પવિત્ર નસ્ક બનાવ્યું છે.”

(૧૯) ઇરાન દેશમાં માન પામેલાં-ફરોહરવાળા જરથુસ્ત્રના શિક્ષણની મદદથી, દીનની ગવાહી અને જ્ઞાનની મારફતે જણાયલું છે કે, નસ્કોનાં હા અને ફૂગદ^{૨૧} જેવા, અવસ્તાનાં વિભાગોના પેટા-ભાગો, જે એક નસ્કમાં હોય છે, તે સઘલા એક હાથર જેટલા હતા. (૨૦) અને ગુનેહગાર, ખરાબ વિખ્યાતી પામેલા,

૧. નોશીહુંદ, શબ્દાર્થ, “જે અમર બનેલું તે.”

૨-૨. ચિમીગુ ઓલ ચિમ્, વ વહાનીગુ ઓલ્ વહાન.

૩-૩. બહાર ઓલ બુન.

૪. અહીં અવસ્તા ઓલ હીમ ભૂતથી લખાયો છે. તેનો કાંઈપણ અર્થ થતો નથી. વેરટનો અર્થ: “જે હોમને વિષે છે,” એ તરજુમો આપી બગાન-ચરતની બાબત જોતાં બંધ ખેસતો નથી. ૫. રાયીનિશનીહ.

૬-૬. અફૂમ-ઇચ (અને છેવટની) જફ વેહૂનેહ સ્તિહ.

૭-૭. મિન મઇનુગ નિશસ્તન કુંદ યાતુન્તન, શબ્દાર્થ “મીનોઇ બેઠક પરથી નિથે આવવું.”

૮-૮. લખ્વાર ઓલ મઇનુગ પત્વસ્તગીહ. ૯. મનીતુનિશન.

૧૦. વિચીદગીહ તે બદલે વિચીદગુ બેઠેતર અર્થ: “પસંદ કીધેલા,” અથવા “ચુંટી કાઢેલા.” ૧૧. નિમાયેહ.

અને કોધાયમાન^૧ સેકંદર રૂમીથી ઇરાનમાં પાયમાલી આવી પહોંચી તે પછી^૨, જે પહેલાં હતુ^૩ તેમાંથી એટલું^૪ પાછું મળ્યું નહીં કે જે એક^૫ દસ્તુર પોતાની યાદદાશ્તમાં જાળવી શકતે.^૬ (૨૧) જે જાળવવાને માટે^૭ માહુર-સ્પન્દનો છોકરો લલો^૮ આતરો-પાત^૯ (આદરખાદ) હજી સુધી પોતાનાં સાહસ કર્મથી, અને આતશની^{૧૦} કસોટીમાંથી પસાર થતાં પોતાનું રક્ષણ કરવા માટે, ઇરાન દેશનાં પુસ્તકોમાં, અને (તેનાં) શિક્ષણ અને લખાણો^{૧૧} જે જાળવી રાખવામાં આવ્યાં છે તેથી, જાણીતો થયેલો છે.

(૨૨) દરેક નસ્કમાં^{૧૨} શું કહેલું છે તે ખુલાસાથી જુદું જુદું^{૧૩} વિગતે લખ્યા પછી, જુદાં જુદાં નસ્કનું એક વિગતવાર ખ્યાન,^{૧૪} તેના જુદા જુદા હા અને કુગદોમાં શું શું મળે છે તે વિષે, આપવામાં આવ્યું છે; જેથી કરીને આ શ્રેષ્ઠ^{૧૫} અને સરસ લખાણોમાં^{૧૬} કાંઈ મુશ્કેલી^{૧૭} હોય તે સમજાવવામાં આવી છે.^{૧૮}

૧. અએશમ-કર્દ, “બહોળ ગુસ્સે થયેલો;” સરખાવો ફાર્સી, ખશમ કર્દન, “ગુસ્સે થયું.”

૨-૨. અજશ્ ચેહુનુત. ૩ એટલે, એટલું ધર્મનું સાહિત્ય રહ્યું નહીં.

૪-૪. ઈ પવન દસ્તોખર દાશતન શાયઈદ હુવા-આએ.

૫. અવસ્તાને પાછા મેળવવા.

૬. હૂ-કવર્ત, શબ્દાર્થ “લલાં ક્રવાહુરનો.”

૭. આતરો-પાત, સાસાન્યન પાદશાહ, અહુરમઝદના છોકરા, શાહપુર ખાનનો મસ્તુર વડો દસ્તુર. કેટલાક યોધાઓ અને નીતિસંજ્ઞા પહેલવી ગ્રંથોના અને વળી થોડીક હયાત પાજન્દ જરતોશ્તી બંદગીઓના કર્તા તરીકે એ જાણીતો છે. એનું નામ દીનકર્દ પુસ્તક ત્રીજામાં અને છઠ્ઠામાં વારે ઘડીએ આવે છે. (જુઓ ખાસ વોલ્યુમ પાંચમું, પા. ૨૪૧ વિ.) એને વિષે બુન્દહિશન, પ્રકરણ ૩૩ મું; શિકદ-ગુમાનીગ વિજાર, પ્રકરણ ૧૦ મું; ફ. ૭૦; અને અર્તા-વીરાઈ પ્રકરણ ૧ મું, ફ. ૧૬ માં આપણને લખાણો મળે છે. એની દશ શીખામણો જે પુસ્તક ત્રીજું, ફ. ૧૯૯ માં આપેલી છે તે વાંચવા લાયક છે.

૮. પતશ પસાખત કર્દન વ બૂખતન.

૯. વ પન્દાન “અને શીખામણો,” એમખી વંચાય.

૧૦. મદમ નસ્ક નસ્ક અઉશમૂરીહૈદ. ૧૧. પવન મા અવીર્તર મદમ ચેમલેહુનેદ.

૧૨. સરખાવો ફાર્સી, ખૂશ્ગૂન. ૧૩. સરખાવો ફાર્સી જેદ, “સંગ્રહ,” અને જેદકર્દન, “જાહેર કરવું.”

૧૪. સરખાવો ફાર્સી દુરશત, “મુશ્કેલ,” “ભારી.”

૧૫. સરખાવો, પહેલવી વિચારિશન.

અવસ્તાનાં ૨૧ નસ્કોમાં આવેલી બાબતોનો દીખાવો §§ ૨૧-૨૩-આખ ૧ લો, § ૨૧, ૬

(૨૩) પણ, સર્વથી પહેલાં, જુદાં જુદાં નસ્કો^૧ વિષે, એટલે તે દરેક શું કહે છે તે, લખવાની રસમ છે તે મુજબ,—આપણાં^૨ જ્ઞાનની હદ તે પુસ્તકોની અમતકારીક અનુચેષીઓ માટે પુરતી નહિ હોવાથી,^૩ — હયાં લખ્યું છે.

આખ ૧ લો.

સુદગર નસ્ક.

ભલી મઝદયસ્ની દીનની ખોરેહને નેમાઝ!

(૧) સુદગર^૪ નસ્ક એ વિચાર, વચન, અને કાર્યની મારફતે અહુરમઝદના પહેલા કલામો^૫ની પવિત્ર સેતાયશ કરતાં ઉત્પન્ન થતાં કુવવત વિષેનું^૬, અને ઘણા હુ^૭ અને ઘણા વિરુદ્ધી^૮ લોકોના કાયદાથી પહરેજ રહેવા વિષેનું^૯, શિક્ષણ આપનારું પુસ્તક છે. (૨) તથા ભલી દીનની તેવીજ ભલી જાતની^{૧૦} ઉત્તમ ગુણી-ઓ^{૧૧}ના સવાખકાર કામોની સ્તુતિ કરવી, અને તે અમલમાં મુકવા વિષે;^{૧૨} અને ઘણાજ ખરાબ ધર્મનાં તેવાંજ^{૧૩} ખરાબ તત્વના,^{૧૪} અને તેને લગતાં લોકોની ખામીઓ અને પાપીપણાંને^{૧૫} ધીક્કારવા વિષે;^{૧૬} અને તે ખુરા લોકોનાં ભલી શક્તિઓની આરાધનાથી અલગ રહેવા વિષે; અને આએ જેતીની દુન્યાના અમેશસ્પંદો માટેનાં મોટાં માનને,^{૧૭} અને મીનોઈ જહાંનની દોલત વિષેના પુરતાં જ્ઞાનને તે ખુરી દીનવાલાઓએ તર્ક કરવા વિષે છે.

૧. નસ્ક નસ્ક. ૨-૨. સામાન ઇ અયાવિરન લા અફ્દીહ ખૂદશ પસિજગ્ (લાયક).

૩. એ નસ્કનું નામ સુદગરનાં કરતાં સૂદગર વધારે ખરાબ છે, તે અવસ્તા સૂત અને કર પરથી નીકળેલો છે, જેનો અર્થ એક પુસ્તક કે જેમાં આએ અને બીજી દુન્યાના કાયદાકારક કામો જણાવવામાં આવ્યાં હોય તે થાય છે. રેવાયતો મુજબ તેમાં બાવીસ પ્રકરણો હતાં, જેમાં આવેલી બાબતોનો સાર દીન્કર્દનાં પુસ્તક ૯ માંના પ્રકરણ ૨-૨૩ ની અંદર આપેલો છે. (જુઓ S. B. E., Dr. West's Vol. XXXVII, pp. 172-226).

૪. અહુનવરની અંદગી (જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨ જુ').

૫. પઘતીયારગીનીદાર્તર, શબ્દાર્થ: “ વધારે ખલલ કરતો,” અવસ્તા, પઘત્યાર “ સામો કામ કરનાર.”

૬. હમ-ગઓહર. ૭. સરખાવો અવસ્તા હુનર, જેનો અર્થ “ સરસ ચીજો” થાય છે. ૮. વખીદ્દનિસ્તીગાહ.

૯-૯. હમ-તઓખમગ્. ૧૦. અજગ્. ૧૧. નિકૂહિશન.

૧૨. પાહરીજ.

- (૩) અને સુદગર એ એક કદીમ નરક છે તેની સામેતી એ છે કે, તેમાં આએ દુન્યાના રીસ્તાએજ વિષે પવિત્ર લખાણો આવેલાં છે.^૧
- (૪) “અશોઈ એ ઉતમ ન્યામત છે.....”^૨

બાબ ૨ એ. વર્ત-માન્સ નરક.

(૧) વર્ત-માન્સ^૩ નરક એ જરથુશ્ત્રનો જન્મ અને તેનાં દીનમાં આવવા વિષેનું, અને તેને લગતી બાબતોપર જેથી બાણુનું જોઈએ તે વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) અને ધર્મશુરૂ વર્ગની, અને દીનના ચેલાઓની, તેમજ અહુ અને રતુ નામના સરદારોની જરૂરીયાતો^૪ અને ચીવવત વફાદારીનું બ્યાન તેમાં, ગાથાનાં અસલ ઘણાજ સંક્ષેપ કલામોમાં, આપવામાં આવ્યું છે. (૩) દરેક ચીજને લગતી બાબતની સમજણ,^૫ અને તેઓની સરસ હારમાળા^૬ તેમાં આવેલી છે, જે વિષે એક ફકરામાં એમ કહેલું છે કે:—“વર્ત-માન્સમાં દરેક ચીજ વિષે પુરતો અહેવાલ આપવામાં આવ્યો છે.” (૪) એટલે કે વર્ત-માન્સમાં, જેથી કાંઈ ગાથામાં^૭ છે તે વિષેની બાબતો, આપેલી છે.

(૫) “અશોઈ એ ઉતમ ન્યામત છે.....”

૧. વિગતવાર સમજ માટે જુઓ દીનકર્દ, પુસ્તક ૯, પ્રકરણ ૫, ૯, ૧૦ અને ૨૩ માં.

૨. અધેમવોહુ....નાં અવસ્તા લાણુતરની શરૂઆતનો પહલવી તરજુમો. જુઓ ડૉ. વેસ્ટની પુટનોટ ૫, વોલ્યુમ ૩૭ મું, પા. ૧૧.

૩. વર્ત-માન્સ (અવસ્તા વર્ત-માંથ્ર, “માંથ્રનું કામ અથવા ગુણ,”) નરકોમાં બીજું છે, અને અસલ તેવીસ ફગદોનું બનેલું હતું. રવાયતોમાં તેને વહિશ્ત-માન્સ કહેવામાં આવ્યું છે. તેની તેવીસ ફગદોનો સાર પુસ્તક ૯, પ્રકરણો ૨૪-૪૬, S. B. E, Vol. XXXVII, pp. 226-303 માં આપેલો છે. ડાર્મસ્ટેટએ શોધી કાઢ્યું છે કે વેસ્ટરગાર્ડની Zend Avesta, પા ૩૩૨ માંનું ૪ થુ ફ્રેગમેન્ટ આ નરકની તેવીસમી ફગદોનું લખાણ છે.

૪. વાંચણ: વ માદ; સરખાવો ફાસી માદ, માદહુ; જે વેસ્ટ વાંચે છે: નુમાદ, “ખખર.”

૫. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨૫ મું.

૬. સરખાવો ફાસી રદહુ, “લીટી,” (વિચારની) “હારમાળા.”

૭. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૨૫ મું, અને તે પછીનાં.

૮. એટલે, તે વિષેનો એશારો કરવામાં આવ્યો છે.

બાબ ૩ જો.

બગ નસ્ક.

(૧) બગ^૧ નસ્ક એ પહેલાં ખોદાઈ કલામ^૨ના લાગો, દીનની વિગત-વાર ગણતરી, અને તે કલામમાં જણાવેલો ખોદાએ પેદા કરેલો પહેલો પ્રાણી (અહુ^૩), અને તે (કલામ)નું પહેલું આવવું,^૪ અને પ્રાણીઓની તેને માટેની લાયકાત,^૫ અને તે કલામની મોટાઈ; અને તેને લાયકનાં શરીરવાલાં^૬ તેનાં પ્રાણીઓ, અને ખાસ વિચારો^૭ તે કલામમાં આમેજ થવાનાં ખ્યાન વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) દરેક બાબત^૮ વિષેનું જ્ઞાન તેમાં ઘણુંજ ટુંકમાં આપેલું છે, કે જે બાબત પોતાનામાંથી એક બચ્ચાં^૯ સમાન જુદી જુદી^{૧૦} ઉત્પન્ન થાય છે; અને કેટલાક સંબંધના ગાંઠો^{૧૦} એવી રીતે તેની સાથે જોડાયેલા છે, કે બગ

૧. બગ (એટલે, દાદાર અહુરમજ્દ અને લલી શક્તિઓને લગતું) નસ્ક એ દીન્કર્દ, પુસ્તક ૮ માં મુજબ ત્રીજું છે. રવાયતો મુજબ અસલ તેમાં એકવીસ ફગર્દ હતી. અને દીન્કર્દ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૪૭-૬૮ (પા. ૩૦૩-૩૮૪) મુજબ બાવીસ હતી, જેટલાં પુસ્તકનાં પહેલાં ત્રણ પ્રકરણોમાં અહુનવધર્થ, અષેમવોહુ, અને થેંઘુહે હુતામનો ખુલાસાવાર તરજુમો સરેહ સાથે આપવામાં આવ્યો છે. (જુઓ અવસ્તા, યરન, પ્રકરણ, ૧૯-૨૧). તે પછીનાં અદાર પ્રકરણોમાં પાંચ ગાથાઓમાંના દરેક હા પર છુટી છુટી સરેહ એ બંદગીઓને અનુક્રમે વાંચવામાં આવે છે. જેટલી ફગર્દ અધર્થમન માંથ્રની બંદગી વિષે એક ટુંક ખુલાસો આપે છે, (જુઓ યરન, પ્રકરણ ૪૪ મું).

૨. અહુરમજ્દના પહેલા કલામો, એટલે અહુનવધર્થની બંદગી.

૩. જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૪૭ મું.

૪. એનો અર્થ પહેલા પ્રાણી અહુનું દુન્યામાં આવવું, કે દીનનું આવવું થાય. વેસ્ત : “તેનો પહેલો બનાવ.”

૫. પસાજરન, સરખાવો ફાસી પસીજ, “લાયક”, “તૈયાર.” વેસ્ત, “ચોગ્યતા.”

૬. હુમ-તનૂ દામ. વેસ્ત : “અને તે કલામો જે પ્રાણીઓને તથા જોડી નાંખે છે તેની મોટાઈ.”

૭. વાંચણ : નામિયરત મેદ, સરખાવો અવસ્તા મધતિ, સંસ્કૃત મનસ્, પાજન્દ મિત “વિચાર”; અવસ્તા ધાતુ મન “વિચારવું.” જુઓ પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૪૭ મું, ફ. ૫, વેસ્તની Pahlavi Texts, Part IV.

૮. મન્દવમ. ૯-૯. જવીદ જવીદ નદેશા જહુફ. ૧૦. વેસ્તનું વાંચણ પતવન્દ-આએ, “ઉમેરો.”

માટે એમ કહેવામાં આવ્યું છે, કે:—“બગ (તે છે કે) જે દાહ્યા^૧ લોકો લખ્યા;” એટલે કે તે દાહ્યા લોકોને બહાર થયેલો છે; એટલે કે જે કોઈ એવું પુણ્યનું આદુ-યામાં કામ કરશે, તેને માટે (મીનોઈ જેહાનમાં) એવું પુણ્યનું કામ કરવામાં આવશે.^૨

(૩) “અશોઈ એ ઉત્તમ ન્યામત છે.....”

બાબ ૪ થો.

દામ-દાત નસ્ક.

(૧) દામ-દાત^૩ નસ્ક એ સર્વથી સરસ પ્રાણીઓને પેદા કરવાના અને પાળવાના કામ વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) પહેલાં, મીનોઈ જેહાનમાં, અને તેઓને કેટલાં અને કેવી રીતે મીનોઈ હયાતીમાં ઉધારવાં; તેઓનું તનવાલી જીંદગીમાં બદલાવું;^૪ જીંદગીનો નાશ કરનાર^૫ અહર્મનની સામે લડવાને (મીનોઈ જેહાનમાંથી) તેઓએ નીચે આવવા માટે મજબુત^૬

૧. સરખાવો અવસ્તા દક્ષ, “અશો લોકો.” વેસ્ટ: “કામ (નું) બગ.”

૨. અહીં બગ શબ્દના બે અર્થ થાય છે. અહીં એવો વિચાર જણાવ્યો છે. કે જે કોઈ અશો માણસ બગ નસ્ક પટે, તેને માટે (મીનોઈ જેહાનમાં) બદલો (બગ) બહાર થયેલો છે. છેલ્લા અર્થ માટે સરખાવો અવસ્તા બગ “વહેંચવું,” “ભાંગવું”; એટલે કે, અહુરમઝદની તરફની વહેંચણી અથવા બદલો.

૩. દીનકર્દ મુજબ યથું નસ્ક, અને રવાયતો મુજબ પાંચમું; જે રવાયતોમાં જણાવેલું છે કે એ નસ્કમાં બત્રીસ ફગર્દ હતી, અને તેને દ્વાબદહ-હોમાસ્ત કહે છે. દામ-દાત અને એ પછીના નસ્કોમાં શું છે તે વિષે એ પુસ્તક ૮ માં આવેલું છે, તે સિવાય આપણે બીજું કંઈ જાણતા નથી; પણ ઉપર આવેલાં ટુક વર્ણન પરથી એટલું જણાય છે કે પહેલવી બુદ્ધિશીલ અને જાદુસ્પર્શનાં ચુટી કાઢેલાં લખાણોનો પહેલો ભાગ, જેનાં નવમા પ્રકરણમાં દામ-દાતમાંનાં વાક્યો ટાંકી બતાવેલાં છે, તે કેતાઓની એ નસ્ક મુખ્ય શાહદત હોવી જોઈએ. શાયસ્ત-લા-શાયસ્ત, પ્રકરણ ૧૦-૧૧ માં પણ એ નસ્ક ટાંકવામાં આવ્યું છે. એ નામનો પહેલવી તરણુનો દામ-દહિશનીઈ છે તે મુજબ એ નામનો શબ્દાર્થ “પ્રાણીઓની ઉત્પત્તિ અથવા પેદાયશ;” અવસ્તા મુજબ, “પ્રાણીઓનો પેદા કરનાર,” અથવા “પ્રાણીઓને અર્પણ કરેલું.” વેસ્ટ “પેદા થયેલાં પ્રાણીઓ.”

૪. વશતન. ૫. ખયખીદ, પહેલવી, ખયા, “જીંદગી,” “રવાન,” અને બીદન “ડખવું,” “ઝેર દેવું” શબ્દાર્થ “જીંદગી અને રવાનનો નાશ કરનાર,” સેમિટીક બમ્દ “કપાઈ જવું” બમ્દ વળી અરેબીક ભાષામાં ખરાબ શક્તિનું નામ છે. તે અહર્મનનું એક વિશેષણ બી છે.

૬. ઓલ પતૂદન, અવસ્તા પત “નીચે આવવું.” ૭-૭. ચીહરીનીદગ સાબતગ.

બાંધો ધરાવવો, અને તેઓની ફરજ છે તેમ, જીંદગીનો નાશ કરનારી શક્તિનો છેડો લાવવાને અથવા તેને તોડવાને,^૧ સાથે સાથે^૨ આગળ પગલાં ભરવાં^૩ તે વિષે.

(૩) અને પ્રાણીઓને પેદા કરવાનો તરીકો અને રીત, અને તેઓની શારીરીક જીંદગી, અને આદમી લોકોની જાતો અને વર્ગોનું જોર^૪ અને કામ; અને તેજ બાબત વિષે જેથી જાણવા જોગ (હોય) તે. (૪) અને તેઓ^૫ શા માટે પેદા થયાં છે તેનું કારણ,^૬ અને છેલ્લે^૭ તેઓને શાની પાસે જવાનું છે તે.^૮ (૫) અને પ્રાણીઓનો વિરોધ અને નુકસાન, અને તેઓનાં આકૃત, અને તે સઘલાંને હરાવવાની^૯ અને નાશ કરવાની છુપી રીતો અને હથોડી, જેથી ભલાં પ્રાણીઓ તેઓના હાથમાંથી છુટે અને તે પ્રાણીઓને સુખના ઉપાયો જડે તે વિષે.^{૧૦}

(૬) “અશોધની ન્યામત સર્વથી સરસ ન્યામત છે.....”

બાબ ૫ મો.

નાદર નસ્ક.

(૧) નાદર^૧ નસ્કનો પહલવી તરજુમો આપણને નહીં મળવાથી,^૨ (તેના) અવસ્તા જેવી રીતે તે આપણને દસ્તુરોની^૩ સન્તા સાથ મળ્યા છે,

૧. ગરંગ, સરખાવો ફાર્સી ગીરિંગ “ભાંગી ગયલું.” ફાર્સીમાં ગરંગનો અર્થ “એક લશ્કરની મળવાની જગા,” “રણક્ષેત્ર” થાય છે. બીજું વાંચણ: ઇ ઓલ ફજમ નિરંગ ઇ ખયબીદીગીહ, “તેની નાશકારક શક્તિના જળનો છેડો લાવવા સાર.”

૨. સરખાવો ફાર્સી પએવસ્તહ, “સાથે,” “એક સરખું.”

૩. રાયીનીદન. ૪. ચીહર. ૫-૫. ચિમ ઓલ મા દહિરનિહ.

૬-૬. અફૂમ ઓલ મા રસીરનીહ. વેસ્ટ અસલ લખાણમાંનો શબ્દ મા ને મદમ માં ખેઉ જગોએ ફેરવી આ વાક્યનો અર્થ એમ કરે છે:—“છેલ્લે (તેઓની) પેદાયશ, અને (તેઓની) સંપૂર્ણતાનું કારણ.” ૭. વાનીદન.

૮-૮. વાંચણ: નાજગ-ચારીનીદન, સરખાવો ફાર્સી, નાજ અને ચારહ. વેસ્ટનું વાંચણ:—અફીચારીનીદન, “પ્રાણીઓને અશક્તિ.”

૯. વેસ્ટની એ નામનાં વાંચણની સુચના, વખર “વધારે નિર્માણ થયલું,” અથવા વખવર, “નસીબ લાવવું”. ૧૦. પતવસ્તન. ૧૧. દસ્તોબરિહ.

તેમ તે શીખવવાને, ભણવાને,^૧ અને અહુરમઝદની પરસ્તેશ કરવાને બળવી રાખવામાં આવ્યા છે.^૨

(૨) “અશોષની ન્યામત સર્વથી સરસ ન્યામત છે.....”

બાબ ૬ હો.

પાજગ નસ્ક.

(૧) પાજગ^૩ નસ્ક એ મઝદયસ્નાનોને તેઓના^૪ પવિત્ર આતશો, પાણીઓ, પવિત્ર જોર, (અને) ગાહંબારોની^૫ ક્રિયાઓમાં ઉપયોગમાં લાવવાને

૧. અઉશમૂરિશન. ૨. દાશ્ત યેગવીમૂનેદ્.

૩. એ દીનકર્દ મુજબ જહું નસ્ક છે; અને રવાયતો મુજબ સાતમું, જેમાં તેને પાજમ, પાયમ અથવા પાજન કહે છે, અને તેને વીસ ભાગોનું નસ્ક જણાવે છે, પાજગ (અવસ્તા, પચ્ “સંધિયું”) નો અર્થ:— પવિત્ર ક્રીયાઓ માટે, યોગ્ય ખાણું પકાવવાં અથવા તૈયાર કરવાં એમ થાય છે. ૪. હાઉગ એમાં આવેલી વાંચવા લાયક બાબતોનો સાર નીચે મુજબ આપે છે. “તે ચોપગાં જનવરો અને મેંદાઓને હલાલ કરવાની, અને તે કેમ કરવાં તે વિષેની સમજ આપે છે; કયાં ચોપગાં ખાવા લાયક છે, અને કયાં નથી. ગાહંબારપર જટલો વધુ ખર્ચ થાય તેટલો વધુ બદલો મળે છે; દસ્તુરો, મોષેદો, એર્વેદો, અને ભલી દીનમાં ભલાં કામો કરનારાં દૃઢ નિશ્ચયવાલાં લોકોને કેટલું આપવાની જરૂર છે; જે કોઈ એક ગાહંબાર કરે, અને ગુજર પામેલાં રવાન માટે એક સીઆવ ઇન્જવે, તેનું છેલ્લું વખતે અને બહેશ્તમાં શું થશે, અને તેને કેટલું પુણ્ય હાંસલ થશે; અશો સગાઓને કપડાંની સખાવત, અશો લોકોએ કરવો જોઈતો ગંભીર વિચાર, પાંચ નાના અને મોટા ક્રવદીંગાનના દહાડાઓ; અને એ દસ દહાડાઓમાં ભલાં કામો કરવાનું એ નસ્કનું ફરમાન; બધાં લોકોએ એ ચોપડી સારી અને હાપણુ ભરેલી અકકલથી વાંચવી જોઈએ કે જેથી તેઓ તેમાંની સમજથી વાકેફ થાય.” (Essays, third edition, pp. 128-129).

૪. વેસ્ટ: “મઝદયસ્નીઓને તેઓની આતશ, પાણી, (અને) ગાહંબાર માટેનાં પવિત્ર પાણીની ક્રીયા સાર.”

૫. ગાહંબારો છ ઋતુનાં જશનની મેજબાનીઓ છે, જે પાંચ દિવસ ચાલે છે; અને તે અવસરના છેલ્લા દિવસો અનુક્રમે પાર્સી-જરથોસ્તી પંચાંગના ૪૫, ૧૦૫, ૧૮૦, ૨૧૦. અને ૩૬૫ માં દિવસો છે.

એક ગોસપંદને દીનના^૧ કાયદા મુજબ^૨ હલાલ કરવા વિષે કહે છે; અને હુમ્કાર^૩ મોઝેદો તરીકે તે માણસોને પસંદ કરવા કે જેઓ ચઢતા પ્રકારની ચતુરાઈ અને બુદ્ધિ ધરાવતા^૪ હોય તે વિષે, અને (તે) ક્રિયાઓ માટેનાં ભણતરો વિષે વાકેફ કરે છે. (૨) અને આ બાબત વિષે કે પવિત્ર આત્મો અને પાણીઓની ક્રિયા માટે ગોસપંદની જાતના કયા અવયવોમાંથી એક લાગ લેવો, તે લાગ કેમ તૈયાર કરવો; કોણને, અને અવસ્થાનાં કયાં ભણતરો સાથે તે અર્પણ કરવો. (૩) અને ગાહંબાર માટે જે કાંઈ જરૂરનું હોય તે એ નસ્કમાં આવેલું છે;— જેમકે તેને^૫ માટેની લાયક જગા^૬ કયાં હોવી જોઈએ, કયારે^૭ કોઈ તે ક્રિયા કરે,^૮ અને કયારે તેની તૈયારીઓ કરાવે; ગાહંબારની મજલસ કેમ કરવી, અને મ્યજદમાં અર્પણ કરેલી ચીજે કેમ વાપડવી; કયાં (અને) કયારે તે કરવું શક્ય અને વાજબી છે; કયાં પ્રમાણમાં ક્રિયાની ચીજે અર્પણ કરવી; તે કયારે તૈયાર કરવી (અને) વહેંચવી;^૯ તેનો લાલ, જે ભલી પેદાયશોનું સુખ તે, કયાં મળે છે; અને તેનાથી મીનાઈ (લાલ) કેટલો, અને આ હુન્યવી કેટલો, એ સઘલાં વિષે તેમાં જણાવેલું છે.

(૪) અને આએબી લખેલું છે, એટલે કે, વડા^{૧૦} દસ્તુરની સરદારી^{૧૧} માટે, અને બીજા દસ્તુરોની સત્તા માટે, જુદા જુદા કયા હુનરોની^{૧૨} એમાંના દરેકને ઘણીજ જરૂર છે. (૫) વડા દસ્તુરની સરદારીની ખાસ ફરજે શું છે; જ્યાં મજદયસ્નાનો વડા દસ્તુરની પદવી^{૧૩} બરપા કરે,^{૧૪} તેને તે (પદવીએ) કોમમાં ચઢાવે,^{૧૦} તેજ વખતે એવું જાહેર કરવું કે તે કોમનો સર્વેથી વડો છે; અને તેની ફરજે એ છે કે બુરી^{૧૧} ટેવો સુધારવા^{૧૨} માટે, અને પાપોનો પસ્તાવો^{૧૩} અને તોજેશ^{૧૪} કરાવવા માટે તેણે ગોઠવણ કરવી,^{૧૫} અને ગરીબોને જરૂરીયાતની ચીજે પુરી

૧-૧. દાતીહા, “કાયદા મુજબ,” “વાજબી.”

૨. હુમ્કાર શબ્દ ધર્મ. ગુરૂઓ જે યજ્ઞસ્તે, વાંદીદાદ, વિગેરેની ક્રિયામાં સાથે લાગ લે તેઓ માટે વપરાય છે. ૩. શબ્દાર્થ, જેઓ સાથે છે (અથવા ધરાવતા).

૪-૪. અએમ્ જુક દાતીહા ગોસ, એટલે, દીનનાં શિક્ષણ મુજબની જગા.

૫-૫. અએમત વખીફનેદ. ૬. બખ્શિશન, અવસ્તા બખ્શી, “લાગવું” “વહેંચવું.”

૭-૭. રતુ-પીશગ્ સદારીહ. ૮. મા હુનર, અવસ્તા હુનર.

૯-૯. વખીફનેતનું ધ ગોસ, શબ્દાર્થ, “જગો બતાવવી.”

૧૦. ક્રાજ સજીતૂતન ૧૧-૧૧. મદમ વધરાસ્તનું ધ આહૂગ, શબ્દાર્થ “કોઈની ખામીઓ બરાબર કરવા વીધે.” ૧૨-૧૨. પતીત વ તૂજિશન.

૧૩. અહીં મદમ વધરાસ્તનું શબ્દો સમજ લેવાના છે.

પાડવી;^૧ ક્રિયા કરવાના આગલે દિવસે^૨ ઝૂઓતી અને રાસ્પીનું^૩ કામ જશ-
નોમાં કરવા સાડું મોઝેદોની ચુંટણી કરવી, કે જેથી ઝૂઓતી અને રાસ્પી અને
બીજાઓ જશનની તૈયારીનું^૪ અને હિસ્સાની બક્ષીસનું^૫ કામ હાથમાં ધરે,^૬
અને સીઆવ^૭ ઇજવા સાડું તે ધોઈને પવિત્ર કરે. (૬-૭) વડો દસ્તુર જે
મેજબાનીમાં^૮ પ્રમુખ થાય તેની ચુંટણી કરવી તે એ કે, તેવાં પ્રમુખપણા
માટે અને હિસ્સાઓ વહેંચવા^૯ માટે કેટલીક લાયકાત તે ધરાવે છે તે બેબુ;^{૧૦}
અને તેનાં લાભો તેઓને પહેલાં આપવા બેઠાએ કે જેઓને તેની
પહેલાં^{૧૧} જરૂર હોય. (૮) બે^{૧૨} દસ્તુરો, જેઓ મોટા, ભલા, અને આગળ
વધેલા હોય, તેઓ (બીજા) દસ્તુરોને તેઓને ઘટતું નહીં આપે તો
તેઓપર તે માટે ફરજ^{૧૩} પાડવી;^{૧૪} (અને જો તેઓ નહિજ આપે તો) એમજ
ધારી^{૧૫} લેવું કે તેઓએ કીધેલા ગાહખારો રવા નથી.^{૧૬} (૯) આએ પણ
તેમાં આવેલું છે કે ઝૂઓતીઓ અને રાસ્પીઓ ખરેખર^{૧૭} ઝૂઓતી
અને રાસ્પીના ખાસ કામો કરવા સાડું છે,^{૧૮} (અને) બીજાઓ^{૧૯} લોકોનાં
પાપોને કાબુમાં^{૨૦} રાખવા અને મોઝેદોના હિસ્સાઓની ગણતરી કરવા^{૨૧} માટે
છે; (અને) એજ બાબત વિષે બીજી ઘણીએક હકીકતો જેબી હોય તે.

(૧૦) ગાહો, દિવસો, મહીનાઓ અને વર્ષની ઋતુઓના ફરવા
વિષે; ક્યારે ઉનાળો અથવા શિયાળો બેસે છે; અને નક્ષત્રોની હીલચાલથી

૧. વ નીયાજગીજ ખરા ચેહબૂતન ઇ મન્દવમ. વેરટ “બ્યાફત માટેની જરૂર-
રની ચીજો પુરી પાડવી.” ૨. એટલે ગાહખારને આગલે દિવસે.

૩-૩. પવન સાચિશન (મેજબાનીની તૈયારી) વ (મોઝેદોને) દલિશન ઇ બહાર.

૪-૪. કાર વખતેન્દ.

૫. વ તનૂ વિસ્તર્ગ (સફેદ સુતરાઉ કપડાંની જોડી, સીઆવ) દુબ્યા કદનું વેરટ:
“શરીરનાં-કપડાંને સાફ કરવાં.” ૬-૬. પેશ-ગાસ્ ઇ મ્યાજદ.

૭. બાખતન, સરખાવો અવસ્તા બજૂ “વહેંચવું,” ફારસી બાખતન, “આપ-
વું,” “દેવું”; એટલે કે હિસ્સાઓ.

૮-૮. મા હુનર આવાયિશનીજ. ૯-૯. પેશ નીયાજગ. ૧૦. પહેલવી અમત.

૧૧-૧૧. સરખાવો ફારસી, અફસાદનું “દાખવું,” “પીલવું.”

૧૨-૧૨. ગાસાનખાર લા પવન કદ્દ યખસેતુનિશનીજ.

૧૩-૧૩. જૂઓતીહ રાસ્પીગીહ ઘલ્ ચેહબૂતેન્દ. બેહતર, ઘલ્ ચેહબૂતદ.

૧૪. એટલે કે, બીજા દસ્તુરો.

૧૫. વાંચણ: રદીહ, DP મુજબ. એ બોલ વદીહ એટલે “(ચુનાહોને) દુર
કરવું” બી થઇ શકે.

૧૬. વાંચણ: આવાર, “હિસાબ;” સરખાવો ફારસી આવાર.

શું ફેરફારો થાય છે તે વિષે. (૧૧) જાણવું કે^૧ અશો ફરોહરોનું આ દુન્યામાં આવવું, વર્ષને છેડેના દસ દિવસો જે શિયાળો પુરો થતાં (આવે છે) તેમાં છે, કારણ કે પેલા પાંચ ગાથાના દિવસોખી ફરોહરોના દીવસોમાંજ^૨ આવે છે; આ દસ દિવસોમાં શિયાળાનું જવું થાય છે, અને ઉનાળાનું આવવું^૩ થાય છે. (૧૨) આ દસ દિવસોમાં અશો ફરોહરોની મોટી જરૂરની માંગણી તો એ છે કે તેઓની આરાધના અને તેઓ તરફની ખંઢગીથી તેઓને અતિ ખુશી^૪ કરવાં; સખખ કે તેઓની તરફ ધર્મી આવકાર અને માનની ગેરહાજરીથી^૫ તેઓ દુઃખી^૬ થાય છે, અને તેઓનું તેથી આ દુન્યામાંથી મીનોઈ જેહાનમાં (નાખુશી સાથે) પાછું ઉંચે જવું^૭ થાય છે. (૧૩) અને તે વખતમાં^૮ સખાવત અને ઉઠાર રીતે બક્ષેશ આપવાની^૯ દરેક જરથોસ્તીની મોટી ફરજ^{૧૦} છે, અને દરેક જગાના વડા દસ્તુરનું કામ છે કે તેણે તેમાં મદદ કરવી,^{૧૧} અને ગરીબો તરફથી વચ્ચે પડવું, અને ફરોહરો^{૧૨} માટે ક્રવદીગાનના દહાડાઓમાં શું શું ક્રિયા કરવી^{૧૩} તે તેઓને શીખવવું તે વિષે.

૧. અહીં અએધ્ બોલ હુવાત અએધ્ સાર્ વાપર્યો છે.

૨. આગૂત-અશ...અએન.

૩. આ ખુલ્લું ખતાવે છે કે ઉનાળાની અથવા વર્ષની શરૂઆતના પાંચ દિવસો (એટલે, ક્રવદીન મહિનાના પહેલા પાંચ દહાડા) ક્રવદીગાનના દસ દહાડાનો એક ભાગ હોતો. આ દસ અને પાંચ ગાથાના દહાડાઓ મુજબ પાંચ પાંચ દહાડાના ત્રણ પંચવાડીયાં બનતાં હતાં, જે ફરોહરોની આરાધના અને ક્રિયાઓ માટે અલા-હદાં રખેલાં હતા. અહીં જિમ્-શુક પહેલા પાંચ ક્રવદીગાનના તેહવારો માટે વપરાયેલો છે, ખર્ જેતાં એ શિયાળાના છેલ્લા પાંચ દહાડા છે, એટલે યુજસ્તે સાલના ૩૬૦ દિવસમાંના છેલ્લા પાંચ દહાડા, તે ખીબ પાંચ દહાડા તે (ગાથાના દહાડા બાજુ રાખતાં) ઉનાળાના પહેલા પાંચ દહાડા હતા, એટલે, એસ્તાં નવાં વર્ષના પહેલા પાંચ દહાડા હતા. હવે પાંચ દહાડાનાં પહેલાં પંચવાડીયાંમાં “ભયંકાર શિયાળાને” મૂકેલો છે; અને ખીબ પાંચ દહાડા ઉનાળામાં આવેલા છે, એટલે વર્ષની શરૂઆતના છે. સરખાવો ફાર્સી શુક-શુક, “ખુમાખુમ,” “વડાકો.” જુઓ અવસ્તા વંદીદાદનો પહલવી તરબુમો ફગર્દ ૧ લી, ફ. ૩.

૪. પવન જુક ચેહુનૈદ.

૫. વેશ-રનાયિરનીહ, અવસ્તા ખસ્તુ, “ખુશ થવું.”

૬. અ-પદીરિરનીહ વ અનીયાયિરનીહ.

૭. સરખાવો અવસ્તા તખએશંધ.

૮. સરખાવો ફાર્સી ખીજ, “ચઢવું,” “ચઢનાર,” આખેજિરનીહ, “રવાનગી.”

૯. ક્રવદીગાનના દહાડામાં. ૧૦. ખરા દહિરનીહ “ખરાખર આવવું.”

૧૧. વેશ-ફરીજવાનીગીહ, સરખાવો. ફાર્સી ફર્જ, “ફરજ.”

૧૨. શબ્દાર્થ, “મદદ કરવા માટે.”

૧૩-૧૩. મૂન (મા ને બદલે) ક્રવદીગાન રાખે અએન ક્રવદીગાન ફનિશન.

(૧૪) અને દવાને લગતા રોપાઓ (બહારનાં ગામોમાંથી) ક્યારે લાવવાનો^૧ વખત છે તે વિષે; અને તેજ બાબત વિષે જે કાંઈ બીજું જરૂરનું હોય તે.

(૧૫) અને તે દેશો કે જ્યાંનાં લાયક માણસોની ઇચ્છા^૨ રવાનને^૩ લગતા ગુનાહો^૪ માટે-જે^૫ તે ગુનાહો સાઈ^૬ પ્રાયશ્ચિત હોય તો^૭-ધરનાં, અને ગામના, અને દેશનાં, અને પ્રગણનાં લોકોને, દરેકને છુટી છુટી સજા કરવાની હોય છે તે વિષે. (૧૬) ગુનાહોને સુધારવાને^૮ સજા ફરમાવવાથી થતા ફાયદાઓ વિષે; અને ગુનાહોને નહીં સુધારવાથી, અને એવી સજા^૯ ફરમાવવાનું છોડી દીધાથી^{૧૦} થતાં નુકસાન વિષે.

(૧૭) તેત્રીસ સરદારો (રતુઓ) વિષે, જેઓ હાવનની આસપાસ^{૧૧} ઘણા નજદીક^{૧૨} હોય છે; તેઓ કયાં, કયા, અને કેટલા મીનોઈ (છે), (અને) કેટલા દુન્યવી છે; અને મીનોઈ અને દુન્યવીમાંથી કયો બીજો, અને કયો ત્રીજો, વિગેરે છે. (૧૮) અને દીનને લગતી બહાર ક્રિયા અને બહાર^{૧૩} સેવા^{૧૪}ના મોજેબ, અને તેનો મોતેબર સવાબ; અને દીનને હાની પોહોંચાડનારા આપમોગોનાં પરાજય અને ભારે પાપ વિષે. (૧૯) અને આ વિષેથી કે, જ્યારે કોઈ આપમોઘ થવાથી શકમંદ થાય કે ખોદાનો કયો કાયદો તેનાં મનને રોશની^{૧૫} આપવા^{૧૬} સાઈ છે, અને ખોદાના કયા (કાયદા)માં મદદ માટેની અરજ^{૧૭} ગુબરવા કહેલું છે.

(૨૦) આ વિષે કે, કઈ પરણેતર બાનુ (પોતાના) ખાવંદની મીલકતમાંથી ખાવંદની કાંઈ^{૧૮} ચીજ ભેટ કરવાની^{૧૯} સત્તા^{૨૦} ધરાવે

૧. યન્સેગૂનાં.

૨-૨. ખ્વાહિશનીહ ઇ શાયગાન, “લાયક માણસોની ઇચ્છા” બીજી વાંચણ: ખ્વાહિશનીહ ઇ ઓલ (માટે) શહીગાન, “પાદશાહ માટેની ઇચ્છા.” વેસ્ટ: “પાદશાહી શિક્ષા માટે અરજ કરવી.”

૩-૩. તૂજિશન (સજા કરવી) ઇ રૂયાનીગ્ વિનાય.

૪-૪. ઓલ મૂન્ વિજરિશન, સરખાવો અવસ્તા વીચિર; ફાર્સી ગુજારિશન ગૂનાહ; પહલવી વિજરિશન, “ગુનાહને સાઈ પ્રાયશ્ચિત.”

૫. વધરાસ્તન, “સુધારો,” “સણુગાર;” અવસ્તા ધાતુ રાદ, “સીધું કરવું.”

૬-૬. તૂજિશન ઇ વખીફૂન્ત ક્રાજ શેદફૂનાં.

૭-૭. નજ્દિસ્ત પધરામૂન્, ૮-૮. આરકારગ્ વર્જદારીહ.

૯-૯. રઆશન-ગરીહ, શબ્દાર્થ: “રોશની બનાવવા (સાઈ),” “સમજણ.”

૧૦. ખ્વાહિશન, “આતુરતાભરી ઇચ્છા,” સરખાવો ફાર્સી ખ્વાસ્તન.

૧૧-૧૧. મન્દવમ ચેહુખૂન્તન.

૧૨. દસ્તોબર; પહલવી દસ્તોબરીહ, “સત્તા.”

છે; (અને) કેવાં પ્રમાણમાં, અને કેમ, અને કોણને તેમ ભેટ કરવાની સત્તા તે ધરાવે (છે); અને જેને તેણી ભેટ આપે છે તે ભેટ તેણીને ખાવંદ તે સેનારની પાસેથી પાછી લાવવાની સત્તા ધરાવે છે, તે ખાખત વિષે.

(૨૧) આ વિષે કે, જ્યારે ઉનાળો આવે છે ત્યારે શિયાળો કયા (દેશમાં) જાય છે; અને જ્યારે શિયાળો ખેસે છે, ત્યારે ઉનાળો કયાં જાય છે. (૨૨) અને એક સદીમાં પસાર થયદી આફતોના^૧ વિસ્તાર^૨ વિષે, અને તે પસાર થવાના લાંબા વખત (વિષે); (અને) જે કાંઈ (તે) આફતો સાથે જોડાયલું હોય તે; અને જેથી આ ખાખતપર ખીબું હોય તે વિષે. (૨૩) ઉનાળો કઈ કઈ જગ્યાએ હોય છે, (અને) તેના કેટલા મહિના હોય છે; વળી ભયંકાર શિયાળાના કેટલા મહિના; ખારે મહિનાનાં દીનમાં આવેલાં નામો, અને દરેકનાં નામનું કારણ, એટલે ક્રિયામાં કઈ ભલી શક્તિ સાથે આ ખાર મહીનામાંનો દરેક મુખ્યત્વે^૩ સંબંધ ધરાવે છે;^૪ અને તેવીજ રીતે દરેક મહિનાના ત્રીસ હહાડાનાં નામો, અને તેજ મુજબ દરેક સાલના પાંચ ગાથાનાં-એટલે સાલને છેડેના પાંચ ગાથાના દિવસો, જે બધા ભલાં યજ્ઞો સાથે જોડાયલા છે; અને ભલાં ફરોહરોને તેઓનાં નામથી ક્યારે યાદ કરવાં તે વિષે.

(૨૪) “અશોધ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.....”

ખાખ ૭ મો.

રતૂ-દાત-હુધતગ નસ્ક.

(૧) રતૂ-દાત-હુધતગ^૧ નામનાં નસ્કમાં રેવાએ અને કાયદાઓ, જે દીનને લગતા અને ફરજયાત છે, તથા જે^૨ અમલમાં મૂકવાજ જોઈએ,^૩ તે

૧-૧. ચન્દીહ ધ વોધન્.

૨. વાસ્પૂહરગાનીહા; સરખાવો અવસ્તા વીસો-પુથ.

૩. નર્શા, “કાઈનું પોતાનું,” એટલે એક યજ્ઞતો પોતાનો મહિનો.

૪. રતૂ-દાત-હુધતગ નો અર્થ “દસ્તુરોને લગતા હયાત કાયદાઓ” થાય છે. રવાયતમાં કહેવામાં આવે છે કે આ નસ્કમાં અસલ પચાસ પ્રકરણો હતાં, જેમાંનાં સૈકંદરથી ઈરાનની પાયમાલી થવા પછી ફક્ત તેરજ મળી શક્યાં. ફાર્સીમાં ભૂલથી એને રતૂશતાએ અથવા રતૂશતામદ કહ્યું છે. રવાયતોમાં એ નસ્કમાં આવેલી બાબતો નિચે મુજબ આપવામાં આવી છે:—“ચાકરી કરવાનો, હુકમો આપવાનો, અને રાખઓ, દસ્તુરો, અને જાજેના હુકમમાં રેહવાનો ખુલાસો તેમાં આપેલો છે; શેહરોને રાખવાની રીતો જાહેર કરવામાં આવી છે; દીનનાં ફરમાનો જાહેર કરવામાં છે; અને પેટે ચાલતાં પ્રાણીઓ પક્ષી, દોર, અને મચ્છીને પકડવાની રીત; અહુરમઝદ અને અહમનની દરેક પેદાયશ; બધા દર્યાઓ, પહાડો, અને દેશોનું વર્ણન; અને એવીજ બીજી બાબતો.” (H. Essays, p. 129).

૫-૫. વખીફનિશનીગ.

વિષેની ખાખતો આવેલી છે. (૨) નામચીન દસ્તુરોનાં સરદાર થવાની લાયકાત અને ચઢતી યોગ્યતા^૧, અને તે સરદારની ચઢતી હુશ્યારીનાં કારણો, અને પાદશાહ^૨ જેવાની પણ સરદારીની^૩ મીલકતોમાં^૩ (તેનો) લાગ; એટલે કે, તેનામાં લાયકાત અને નાલાયકાત, અને યોગ્યતા અને અયોગ્યતા કેવી રીતે પારખવી;^૪ એટલે, ખનિરથના અને બીજા બુદ્ધા બુદ્ધા દેશોનાં વડા દસ્તુર તરીકેની લાયકાત; એટલે કે જે મજ્જયસ્નાનોમાં સક્રિય પહેલો ઉભો રહે તેની લાયકાત પારખવી.

(૩) અને અમેશસ્પંદોની બેઠક અને તેઓનાં પોશાક^૫ કેવાં હોવાં જોઈએ તે, અને તેઓનાં જ્ઞાન વિષે; યજ્ઞોની સેતાયશમાં થતી ક્રિયાઓ, અને વપડાતાં આલાતો; દરએક ક્રિયામાં જુઓતી અને રાસ્પીની જગા અને કામો, અને વળી મુખ્ય અથોરનાનોના તેઓની ક્રિયાઓને લગતાં દરેકનાં બુદ્ધા બુદ્ધા અગત્યના લાગોમાંનાં, સઘળાં ખાસ કામો વિષે. (૪) અને સવાખનાં^૬ કામમાં ભેટ આપવાની^૬ મોટાઈ, અને એવી ભેટ આપવાની રીત; અને હાડમંદ^૭ જીંદગી^૭ના વિચારો, બોલો, અને કામોમાં અહુરમજ્દની નજદીક આદમી હોવા વિષે.

(૫) “અશોઈની ન્યામત સર્વથી સરસ છે.....”

૧. સજ્જતરીહ, સરખાવો ફાસી^૧ સજ્જાતર્ અથવા સજ્જાવાતર્.

૨-૨. પતીહ (અવસ્તા, પછતિ) ઇ ખૂદાએ-ઇય.

૩. ખચીશીહ, “માલીકી,” “પોતાતું હોવું.”

૪. વિચારિશન. ૫. ખર્-હામગ.

૬-૬. વિચિદાર-દહિશનીહ, સરખાવો ફાસી^૬ ગજીહ, “ભેટ,” “બક્ષીશ.” વેરટ “મદદગાર થવું તે.” બીજો અર્થ “પસંદ કરનાર અથવા જજની પુણ્યના કામો સાથે ભેટ કરવાની મોટાઈ.” ૭-૭. અહુ ઇ અસ્તાઓમંદ.

બાબ ૮ મો.

ખરિશ નસ્ક.

(૧) ખરિશ^૧ નામનો નસ્ક એ કુવતર^૨ વધારવા^૩ વિષેનું, અને કુદરતી ડહાપણ, અને જ્ઞાનથી મેળવેલાં ડહાપણની ઘણીક^૪ શક્તિઓની^૫ સચાઈ, અને સખાવત વધારવા વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) અને વળી ઠગાઈ, કંગાલ્યત,^૬ અને અજ્ઞાનપણું, અને દુષ્ટ-જ્ઞાન, અને^૭ કેટલીક બીજી બહીઓ જે મનની નેક શક્તિઓના ખુની દુશ્મનો^૮ સમાન છે તે વિષે છે. (૩) અને વોહુમન, અને રૂપેન્તા-આર્મંઘતિ, અને સંઓષ, અને અશિશ્વંઘ,^૯ અને ઘણીક બીજી આરાધવા લાયક શક્તિઓના; અને અકોમન, વરેન, અએશ્મ, અન્દર,^{૧૦} અને ઘણાક બીજા દેવોના; આશિર્વાદો અને શ્રાપો, સારો કાયદો અને ખરાબ કાયદો,

૧. ખરિશમાં અસલ ૬૦ અવસ્તાનાં પ્રકરણો હતાં, જેમાંનાં ફક્ત ચાર સેકંદરના વખત પછી બાકી રહ્યાં છે. ખરિશ તો અર્થ “ઉચ્ચ,” “ચળકતું” થાય છે, (અવસ્તા ધાતુ, ખરેજ, “ઉચ્ચ પદ્ધતિએ ચલાવવું”), અને તે ઉચ્ચ પદ્ધતિવાલાં લોકોના કામોનું વર્ણન આપે છે. “તેમાં આ બાબતો વિષેનું જ્ઞાન આપેલું હતું:—પાદશાહે રાજ કેમ ચલાવવું, દીનનાં જાએના લોકો અને દુશ્મનો શું હોવાં જોઈએ; દુન્યાની જાળવણી અને રક્ષણ, દરેક નવાં શહેરને આગળ વધારવું; ખોટું ખોલનારા, પાપી, અને એવાજ લોકો કેવા હોય તેનું જ્ઞાન એ નસ્કમાં આપેલું છે.” (H. Essays, p. 129.)

૨-૨. જોર-રાયીનિશનીહ, “જોર આગલ વધારવું.”

૩-૩. કબ્દ હૂનરાન, શબ્દાર્થ, “ઘણીક હુશ્ચારીઓ અથવા હુન્નરો.”

૪. પૂશ, એ શબ્દ યુન્દહિશનના પ્રકરણ ૨૮ માં બખીલાઈ અથવા નિયમણના દેવ માટે વપરાયેલો છે. સરખાવો ફાર્સી પૂશ, “નજીવી ચીજ ” અથવા પૂજ કે પૂચ, “હલકા ખવાસવાળું,” “નીચ.”

૫-૫. વ કબ્દ આહૂગાન ધ હૂનરાન હુમએસ્તાર આતૂત. હુમએસ્તાર સાથે સરખાવો એજ અવસ્તા શબ્દ; અને આતૂત સાથે જરયુશ્તનો ખુની આતૂગ-રએશનું નામ. પહલવીમાં, વારે ધડીએ, આતૂત સામાન્ય નામ અથવા વિશેષણ તરીકે વપરાવા લાગ્યો છે. અહીં આ તે વિશેષણ યુજરાતી ખુનીને અર્થે વપરાયો છે. આહૂગાન નો અર્થ તે ખરાબ ટેવો છે, જે એક માણસની સારી ટેવો અને શક્તિઓ (હૂનરાન)ની સામે થાય છે, અને ગોયા તેઓનું ખુન કરે છે.

૬. યશરિશ્વંઘ, અવસ્તા, અશિશ્વંઘહિ.

૭. આ ચાર દેવોને અહીં આ ઉપર આપેલી ચાર ભલી શક્તિના દુશ્મન તરીકે જણાવેલા છે. દાન્કદ, પુસ્તક ૬ હામાં વરેનને અશિશ્વંઘહિનો દુશ્મન કહેલો છે, પણ અહીં આ તેને અવસ્તા રૂપેન્તા-આર્મંઘતીનો દુશ્મન બતાવ્યો છે; જો કે તેણીનો દુશ્મન અવસ્તામાં નાઓંઘઘથ્ય (સં. નાસત્ય) છે. અવસ્તા ધન્દ અથવા અન્દરને અહીં આ અશિનો દુશ્મન કીધો છે; જો કે એ દેવ અવસ્તામાં અશ-વહિશનના દુશ્મન તરીકે જોળખાયેલો છે, યુન્દહિશનનાં પ્રકરણ ૩૦ માં, ૨૯ મા ફકરા મુજબ અકોમન અને અએશ્મ એ વોહુમન અને સંઓપના જણીતા દુશ્મનો છે

સારૂં જોર અને ખરાબ જોર, અને સારા શખ્દો અને ખરાબ શખ્દો; (અને) તેજ^૧ બાબત પર બીજું જે હોઈ શકે તે^૨ તેમાં આવેલું છે.

(૪) અને જમાનાની સરજત^૩ તેની ખાસ્યત અને વળાણ,^૪ અને દીન, અને ભલી ટેવ, અને વિદ્યા, અને લાયક કામ,^૫ અને ઉદ્યોગ વિષે, અને તેજ બાબતપર જે બીજું હોઈ શકે તે. (૫) અને તેમાં^૬ પાદશાહી, અને રાજનો વ્યવહાર, અને દસ્તુરી, અને દાવર (જજ)પણું,^૭ અને લવાદી,^૮ અને ઐક્યતા, અને સંપ, અને વચનનું પાળવું;^૯ અને તેજ બાબત પર જે લખવાનું હોઈ શકે તે વિષે. (૬) અને કાયદો અને રસમ અને સવાબનું કામ અને પાપ, ભલી કીર્તિ અને ભુંડી કીર્તિ, અશોષ અને દુષ્ટપણું; અને તેજ બાબતપર જે બીજું હોય તે વિષે. (૭) અને મર્યાદા, અને ભપકો,^{૧૦} અને ખોરેહ, અને તાબેદારી;^{૧૧} (અને) તેજ બાબત પર જે બીજું હોય તે વિષે. (૮) સગાઈ, ગરીબાઈ, મળતાવડાપણું;^{૧૨} અને દીનથી જે જોડાણ થાય છે તે, અને તેજ બાબતપર જે બીજું લખવાનું તે વિષે.

(૯) અને લાયકાત^{૧૩} અને નાલાયકાત; અને તેજ બાબત પર જે બીજું હોય તે વિષે. (૧૦) અને ચેહરાની ખુબસુરતી અને બદસુરતી,^{૧૪} અને જવાની અને ખુઠાપો, અને દોલત અને ગરીબાઈ, અને સારૂં નસીબ અને ખરાબ નસીબ;^{૧૫} અને તેજ બાબત પર જે બીજું હોય તે વિષે. (૧૧) ઘણાં અતલગનાં સગાંઓમાં^{૧૬} રહેતું કુવવત; અને જુદી જુદી ચીજોની જતો; (અને) તેજ

૧-૧. મા બએન હમ બખા. પહલવીમાં બખા નો અર્થ બાબત, વસ્તુ, દરખાસ્ત, બારણું, છત્યાદી થાય છે.

૨. અથવા, “અને સરજતની તે હકીકતો” વિષે.... સરખાવો ફાર્સી બખત, “તકદીર.” ૩. કામગી “ખચ્છા,” “ભાગ્ય.”

૪. ખવીશ્-કારીહ. ૫. એટલે કે તે જમાનામાં.

૬. મીયાન્જીહી; સરખાવો ફાર્સી મિયાન્જ, “લવાદ;” મિયાન્જ-કર્દન “લવાદી કરવી.”

૭. ફાર્સી મેહર-દારી. ૮. સરખાવો ફાર્સી શુકૂહ.

૯. સરખાવો અવસ્તા સુઓષ, “તાબેદારી,” (સુ, “સાંભળવું.”)

૧૦. સરખાવો ફાર્સી આરૂન અથવા અરૂન “મળતાવડું.” એનો અર્થ “ફરજ,” “પ્રતાપ” બી થાય; સરખાવો અવસ્તા અરેન.

૧૧. સાજીશનીગીહ; વેરટ: “લાયકાત.”

૧૨. દૂશ-ચીહરીહ, અથવા દુશ-ચીહરીહ; ફાર્સી બદ ચેહરેહ.

૧૩. દૂશ-પગીહ. ફાર્સી બદ પલક, “ખરાબ વાદળો” અથવા બદ-બાજ “ખરાબ ઓળો.”

૧૪. તઓખમગાન, અવસ્તા તઓખમન, “તોખમ,” “ખાનદાન.”

બાબતપર જેથી હોય તે વિષે (૧૨) અને જ્ઞાન^૧ અને સવાલોનો ખુલાસો,^૨ અને પુરેપુરી શોધો,^૩ અને તેજ બાબત પર જેથી લખવાનું તે. (૧૩) અને ભૂખ^૪ અને તરસ (અથવા ભૂખમરો), અને તેના ઉપાયો; અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૪) અને ઘસાઈ^૫ ગયલી તનની હાલત^૬ અને મોત, અને તે માટેની તૈયારી;^૭ અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૫) અને વસ્તુઓની અસલ^૮ હાલત,^૯ અને આગળ તેઓ કેવી બની હતી, અને પાછળથી કેવી હતી તેનાં કારણો;^{૧૦} અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૬) અને સંતોષ અને અસંતોષ, અને ખુશાલી અને દુઃખ;^{૧૧} અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૭) અને ભાષણનું બળ,^{૧૨} અને મીલનસારી;^{૧૩} અને વધુ તેજ બાબત પર. (૧૮) અને અક્કલ અને વિચાર શક્તિ, તન અને રવાન, બહેસ્ત, દોજબ, અને ભવિષ્યની જીંદગી; અને તેજ બાબત પર વધુ. (૧૯) અને દાદાર અહુરમઝદની સર્વ ચીજો જોવાની અને જાણવાની શક્તિ, અમેશસ્પદોની સઘળી શ્રેષ્ઠતા, અને અશો માણસોનો ખોરોહ; (અને) તેજ બાબત પર વધુ જેથી હોય તે. (૨૦) અને પાક દાદારના કલામોનાં ફેલાવા મારફતે (જણાયલી) તે સાહેબ તરફથી ઉતરતી ઘણીક જુદી

૧. સરખાવો અવસ્તા ક્ર, “આગળ,” અને જ્ઞન, “જાણવું;” ફાસી^૧ ફર્જાનહ “શીખેલો,” “પંડીત.”

૨. ક્રશન-વિજારીહ, સરખાવો અવસ્તા ક્રશન, પેરેસ્વ, “સવાલ;” પહલવી વિજારન “સમજાવવું.”

૩. પૂર-ચોગીહ અથવા નેવગીહ, સરખાવો અવસ્તા, નવ, “નવું.” વેસ્ટ “પુરો સદગુણ.”

૪. વાંચણ: સૂદ=અવસ્તા શુધ (સં. કુષા), “ભૂખ.” DP. માં સૂક છે જે સૂદનું બગડેલું રૂપ છે.

૫-૫. વાંચણ: ફર્સાવન્દીહ, સરખાવો ફાસી^૧, ફર્સા, “જીવું,” “ઘસાઈ ગયલું;” જાન-ફર્સા “પ્રાણ-ઘાતક.” વેસ્ટનું વાંચણ: પરિશવન્દીહ, “ધેલચા” (delirium).

૬. સાજિશનીગીહ. વેસ્ટ: “ઉતાવળ.”

૭-૭. કાદા-છહ, “અસલી જમાનાની હાલત,” “આખું હોવું.”

૮. રૂનીહ, સરખાવો ફાસી^૧ રૂન, “કારણ,” “સબબ.” વેસ્ટનું વાંચણ: રૂનીહ, “વળાણ.”

૯. અવસ્તા તિખશ, શબ્દાર્થ “દરદીપણ.” DP. બએશાજનીદારીહ “દુઃખ મટાડવાની શક્તિ,” “તંદરોસ્તી.”

૧૦. તગીગીહ (ઇ) હુજવાનીગીહ, “સુભાષણનું જોર;” વેસ્ટ: “જોરાવરી.” “લવારો.”

૧૧. હુ-જમનોગીહ, “સંપ,” “ભાષણો.” વેસ્ટ: “મળતાવણપણ.”

જુદી સુખ દુઃખની વહેંચણી,^૧ અને પાદશાહીનું અંધારણુ^૨, અને શારીરીક હયાતીઓની પાસબાની, અને રવાનને લગતો છુટકારો; જેને લગતું લાયક શબ્દોમાં એમ કહેવામાં આવે છે કે:—“સચાઈથી ખોલાયલા શબ્દો^૩ ખરિશ, કશ્કીસુખ, અને વિશ્વારૂપ-સાસ્તમાં આવેલા છે.”

(૨૧) “અશોઈની ન્યામત સર્વથી સરસ છે.....”

બાબ ૯ ઓ.

કશ્કી સુખ નસ્ક.

(૧) કશ્કીસુખ^૪ નામનું નસ્ક નિચડી બાબતો વિષેની હકીકતો ધરાવે છે:—ફરેસ્તાઓની યજિશનની ક્રિયાનું^૫ વર્ણન; દેવ-પરસ્ત^૬ દીનમાંથી બીજી દીનમાં વટલવું શાથી થાય છે,^૭ તે વિષે; અને પવિત્રાઈ અને અપવિત્રાઈનું જ્ઞાન. (૨) ઓરતના દસ્તાનની નિશાનીને^૮ અને તે વધુ વહેવાની નિશાનીને સાજી કરવી,^૯ અને તે વિષેની સાવચેતી રાખવી; પુરાઓથી વારે ઘડીએ^{૧૦} થતું

૧. “સુખદુઃખની વેંચણી,” “ખોલવણો,” અથવા “અંધારણુ.”

૨. અવસ્તા નિ અને વર “સણુગારવું,” “શોભીતું” કરવું.”

૩. અવસ્તા અધુર્બધ, અર્શ અને ઉર્બધનો ખતેલો શબ્દ, અર્થ: “સચાઈથી ખોલાયલા.” એટલે કે પાક દાદારના એ વિષેના સખુનો ખુદ એ નસ્કોમાં આવેલા છે.

૪. એ નવમાં નસ્કનું નામ છે, જેમાં અસલનાં સાદ પ્રકરણોમાંથી સેકંદરના વખત પછી ફક્ત પંદરજ પાછાં મળ્યાં છે. એ નામનો અર્થ “મનને ખેંચનારા મનોહર પવિત્ર ફકરાઓ અથવા કલામો,” એમ થાય. “તેમાં આ બાબતો હતી: હલાપણુ ને જ્ઞાનનું વર્ણન, બચ્ચાંના જન્મનું કારણ, હલાપણુનું શીદાણુ આપનારા રાહનુમાઓ, પવિત્રાઈ આપવાનું કામ, સાચું ખોલવું, આદમજાતને ખરાબ હાલતમાંથી સારી હાલતમાં લાવવું, તેઓને અપવિત્રાઈ અને નજીસાઈપરથી પવિત્રાઈપર લાવવું; રાગ્નઓ નજીકના માણસો માટે મોટાઈ અને ઉંચી પાયરીએ ચઢવું અને માણસો, સર્ગાઓ અને રાગ્નઓ તથા એવાજ લોકોને, જુદું કહેનારા કેવી રીતે થાય છે.” (H. E., p. 130).

૫. યજિશન-નીરંગ.

૬-૬. પવન મા વશતન ઇ શએદા-યજીહી. શબ્દાર્થ “દેવ-પરસ્તીનો ફેરફાર શાથી છે.”

૭. વાંચણ: દસ્તાન દખ્શગ, સરખાવો અવસ્તા દખ્શત. વેસ્ટ: “યસ્તો માટેની તૈયારીઓ ને સાવચેતીઓ; દેવોથી વારે ઘડીએ થતી બધીની રેલછેલ અને તુકસાનની નિશાની અને ચિહ્નો...”

૮-૮. નીશાન ઇ મદમ રીજિશની.

૯. વએરાયીહ. “તૈયારી,” “સાજું કરવું.” ૧૦. ઓલ જિમાનગ જિમાનગ.

નુકસાન, અને તેઓની હારનું કારણ; અને ફરેશ્તાઓની સેવટની કૃતેહ વિષે. (૩) તે પછી એ નસ્કમાં અહુરમજ્દનું જરથુશ્ત્રને ગાથાનાં ઉંચાં ગાયનનું શીખવવું, જે ભલી શક્તિઓનું શિક્ષણ કહેવાય છે, તે આવેલું છે.

(૪) “ ઉતમ ન્યામત અશોધ છે.....”

આખ ૧૦ મો.

વિસ્તારપ-સાસ્ત નસ્ક.

(૧) વિસ્તારપ-સાસ્ત^૧ નામનું નસ્ક કચે-વિસ્તારપને આપેલું શિક્ષણ, અને પાદશાહીને લગતી ખાસ્યત, સદ્ગુણ, ચાલચલણ, જ્ઞાન, અને હુશ્યારી વિષેનું ધ્યાન આપે છે; પ્રાણીઓ કે જેઓની^૨ વચ્ચે ખુદાની ઇચ્છા ચાલુ કરવાની જરૂર છે,^૩ તેઓની વ્યવસ્થા કેમ કરવી તે વિષે છે.

(૨) અને અહુરમજ્દ તરફથી અમેશસ્પંદોને, અહુરમજ્દના સ્પી-તામાન જરથુશ્ત્ર સાથેના દોસ્તીના^૪ સંબંધ^૫ ની ઉંચી સામેતી તરીકે, કચે-વિસ્તારપ પાસે મોકળવા વિષે; મજદયસ્ની દીનની ખાલસ ભલાઈ; જરથુશ્ત્રની દીનની કૃતેહ અને તેનો સ્વિકાર કરવા વિષેનો શાહ વિસ્તારપને દાદારનો હોકમ. (૩) અમેશસ્પંદોનું ઇરાનનાં રાજધાની શહેરમાં બહિર રીતે^૬ આવવું; અને, ખીન્નું, તેઓનું વિસ્તારપના મહેલમાં તેના દોસ્તો^૭ સાથે રહેવું;^૮ ફરેશ્તાઓ તરફથી^૯ અહુરમજ્દના પેએગામનું વિસ્તારપને બહિર થવું; અને ખોદાનાં તાએદાર^{૧૦} શાહ^૬ વિસ્તારપ તરફથી મજદયસ્ની દીનની પસંદગી કરવા વિષે.

૧. વિસ્તારપ-સાસ્તનો શબ્દાર્થ “કચે-વિસ્તારપને શિક્ષણ અથવા આશિર્વાદ” એમ થાય છે. સરખાવો અવસ્તા સસ્તિ, ધાતુ સસ શીખવવું, સંધ “કહેવું” ઉપરથી. અસલ એ નસ્કમાં સાડ પ્રકરણો હતાં જેમાંથી સેકે દરે પછી દસ મળ્યાં હતાં અને હમણું આઠજ રહ્યાં છે.

૨-૨. કામણ રૂખાગીહ્ ઇ યજ્ઞદાન્ પતશ્ આવાયિશનીગ્. વેસ્ત: “પવિત્ર શક્તિઓની મરજીનું આગળ વધારવું જે તેને જરૂરનું છે.”

૩-૩. વેસ્તનું વાંચણ : અયાદગીહ્ “યાદ” (જરથુશ્ત્રની).

૪. વીનાઢહણ, “નજરે પડે એવી રીતે”

૫. હમ-નિશસ્તન્, “સાથે એસનારા અથવા મળનારા.”

૬. હન્-દેમાનીહ્ અથવા હમ-દેમાનીહ્, શબ્દાર્થ “સાથે રહેનાર ભાડુત તરીકે.” સરખાવો અવસ્તા દેમાન્, “ધર.”

૭. એટલે અમેશસ્પંદોથી. ૮. અથવા, સમજણનું મળવું.

૯-૯. રામ-શહ્, અવસ્તા ધાતુ રમ “તાએદાર હોવું,” “આજ્ઞા માનવી.”

- (૪) વિસ્તાર્ય સાથે લડવાને 'ખ્યઝાન દેશનાં અખાંસ્પને' અએશ્મ દેવે ઉશ્કેરવું;^૨ (અને) તેનું જરથુસ્ત્રની સામે થવું; તે લડાઈ માટે વિસ્તાર્યની તૈયારી,^૩ અને આગળ વધવું,^૩ અને વધુ તેજ બાબત વિશે.
- (૫) "ઉત્તમ ન્યામત અશોધથી છે....."

બાબ ૧૧ મો.

વશતગ નસ્ક.

(૧) વશતગ^૪ નસ્કના અવસ્તા અને તેનો પહલવી તરબુમો કોઈ સત્તા-ભરેલી રીતે આપણી પાસે જળવાયલો^૫ નથી.

(૨) "અશોધ સર્વથી સરસ ન્યામત છે....."

૧. બુઝો દીનકર્દનું વોલ્યુમ ૧૪ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૩ બું, પા. ૨૮, પુટનોટ ૭ મી.

૨. બુઝો વોલ્યુમ ૧૩ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૧ બું, ફ. ૯, પાનું. ૨૩, લીટી ૪ થી; અને બુઝો ગ્લોસરી એ શબ્દ માટે. ૩-૩. આરાયિશન વ રૂયિશન.

૪. એ નામનું વાંચણ ચોક્કસ નથી, કદાચ વશતગ, શતગ, અથવા હુશતગ વંચાય. રવાયતો મુજબ એમાં બાવીસ ફગર્દ હતી, પણ સેકંદરના વખત પછી ફક્ત છ રહી ગઈ. તેમાંની બાજતોનો ટુંક સાર એક રવાયતમાં એમ આપેલો છે:— "પહેલો ભાગ અહુરમજ્દને જાણવા, અને જરથુસ્ત્રથી થતાં યકીન વિશે છે. બીજો ભાગ રાખઝોની તાબેદારી, દીનની સચ્ચાઈ, ફરમાનો મુજબ ચાલવું, અને તેઓની સામે થવું, અને ખરાબ કામ કરવાથી કોઈને અટકાવવા વિશે છે. ત્રીજો ભાગ પરગણુ માણસોને આપેલું વચન, અને તેઓનો બદલો, પાપીઓને તેઓની સજા, અને દોષખથી છુટકારા વિશે છે. ચોથો ભાગ દુન્યાનાં મકાનો, ખેતીવાડી, ખજુરી જેવાં ઝાડોને તાજવું યાને છેજવું અને તેને લગતું જાણી હોય તે વિશે; માણસોને અને ચોપગાં જનવરોને થતું દુઃખ અને મળતું જોર, અને તેઓએ દેખાડેલી તાબેદારી; તેઓને સંભાળવાનો શુભ બદલો છે; અને જેખી તેને લગતું બાકી હોય તે વિશે; અને દસ્તુરો પોતાની ફરજ દીનના કાયદા મુજબ બજાવે છે. પાંચમો ભાગ માણસજાતની પદવી વિશે છે, જે પદવીઓ ચાર છે: પહેલી રાખતી, જેને દયદબાભરેલી રીતે, અને તે પછી જડ્જે અને દીનના વિદ્વાનોની, જેઓને રાખવા દયદબા સાથે; બીજી પદવી શહેરો પર પહેરો રાખનારા, અને દુશ્મનનો નાશ કરનારાઓની, ત્રીજી પદવી લેખકો અને તે પછી ખેડૂતો તથા શહેરનાં મંડળોની; ચોથી પદવી વેપારી, કારીગરો, બજારનાં વેપારીઓની અને કર એકઠો કરનાર લોકોની છે, લડાઈનાં અયામમાં તેઓ ઉશ્કેરાયલા દેખાય છે; અને તેઓએ દસ્તુરોને તથા પાદશાહોને પોતાની આવકનો દસમો હિસ્સો આપવાની જરૂર છે; દસ્તુરો અને પાદશાહોને તેઓ નમન અને આગળ કહેલાં ભલાં કામો ચાલુ રાખે છે, અને જ્યારે તેઓ એમ કરે છે ત્યારે તેઓ સેવટે મોટા બદલો હાંસલ કરે છે." (બુઝો S. B. E. Vol. XXXVII. pp. 424—425).

૫. પવસ્તન, "જોડવું," "સાંધવું"; અવસ્તા પદ્ધતિ-અન્દ.

આખ ૧૨ મો.

ચિત્ર-દાત નરક.

(૧) ચિત્ર-દાત^૧ નામનાં નરકમાં માણસોની જુદી જુદી જાતો વિષેની હકીકતો આવેલી છે; પહેલાં આદમી ગયોમદને^૨ તેની શારીરીક^૩ હાલત બતાવવા સાઈ^૪ અહુરમજ્દે કેમ^૫ પેદા કીધો;^૬ અને પહેલાં જોડ્યાં,^૭ મર્યે અને મર્યાની^૮, કેમ^૯ હયાતિમાં આવ્યાં.^{૧૦} (૨) અને ખનીરસ્ જે એક કેશવર છે તેમાંની^{૧૧} આદમજાતની પુરેપુરી વૃદ્ધી સુધી, તેઓના બચ્ચાઓ અને સગાઓ; અને છ ખંડો જે ખનીરસની આસપાસ આવેલા છે તેમાં તેઓની વહેંચણી.^{૧૨} (૩) જુદી જુદી જાતો^{૧૩} જે વિસ્તારીને^{૧૪} નિચે કહેલી છે, તેઓ જ્યાં ગઈ ત્યાં તેઓના સુલેહ^{૧૫} સંપજ સાથના વ્યવહાર માટે^{૧૬} વીખેરઈ^{૧૭} જવાને^{૧૮}, પાક દાદારના દરેક જાતને જુદાં જુદાં ફરમાનથી હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો; તેઓની જાંઘગી અને ખોરેહ પેલી^{૧૯} દુન્યામાંથી^{૨૦}

૧. વધારે સાઈ^૧ વાંચણ ચિત્ર-વશત્, (ફાસી^૨, ચિત્ર-ગશત), “ જાતોની હાલત અથવા ખ્યાન,” સરખાવો ફાસી^૩ ગશત, “ હાલત, ” “ દશા, ” અને અવ. ચિત્ર. વેસ્ટ : ચિત્રો-દાદ, “ પેદા થયેલી જાતો.” રવાયતોમાં એ ચીદશત યા ચીરશત કહેવાય છે, જે રવાયતોમાં જણાવેલું છે કે એ નરકમાં અસલ બાવીસ પ્રકરણો હતાં.

૨. અહુરમજ્દે પેદા કીધેલો પહેલો માણસ (જુઓ ખૂદહિશન, પ્રકરણ ૩ જુ, ૧૪-૨૩; ૪ થુ, ૧; ૧૫ મુ, ૧).

૩-૩. આલ પચેદાગીહસ્તન ઇ કેપી^૪હ.

૪-૪. શબ્દાર્થ : “ ગયોમદની અહુરમજ્દની પેદાયશ કેમ થઈ ? ” પ. દૂગીદગ, સરખાવો અવસ્તા દુધ્ “ દોહોયુ.” ફાસી^૨ દૂશીદન ને દૂશીદેહ, “ જોડ.”

૬. એઓનાં જન્મ અને પેદાયશ વિષે જુઓ ખૂદહિશન, પ્રકરણ ૧૫ મુ.

૭. મા આઇનીનગ, “ કઈ રીતે.” ૮. ચેહુવૂનતન, શબ્દાર્થ : “ ની હયાતી કેમ (થઈ). ”

૯. ખએન મોયાનગ, “ ની હદમાં; ” શબ્દાર્થ : “ ની વચમાં.” પહેલવી કર્તા મો અર્થ ખનીરસનો વચલો ભાગ નહીં, પણ તે આખો દેશ છે.

૧૦. ખખ્શીશન, અવ. ખજ, “ વહેંચવું; ” ફાસી^૨ ખખ્શીદન.

૧૧. તઆખમગ તઆખમગ.

૧૨. નામિય સ્તીગ, “ (કોઈ બાબત) નામ દઇને અથવા વિસ્તારીને શીખવવું; ” સરખાવો અવ. નામન “ નામ, ” અને ચશ, “ શીખવવું.”

૧૩-૧૩. આસ્તગ શેદુનિસ્નીગ (શેદુનિસ્નીહ ને બદલે), ૧૪-૧૪. ફાસી^૨ અન્દાખ્તાન, “ શાંત અથવા મિત્રાચારીથી બીજે દેશ જવું, ” સરખાવો અવ. આખસ્ત.

૧૫-૧૫. મિન તમા, શબ્દાર્થ “ ત્યાંથી; ” (એટલે મીનોઈ જહાંનમાંથી.)

ખસવામાં આવ્યાં હતાં, તે વિષે. (૪) અને તેઓનું જુદા જુદા^૧ ખંડોમાં^૨ નીચે ઉતરવું^૩; અને તેવીજ રીતે ખનીરસની સરહદ પર રહેનાર લોકો વિષે; અને તેઓ કે જેઓએ તે ખનીરસની વચ્ચેની જગામાં પોતાના રહેઠાણો ખનાવ્યાં હતાં તે, તેમજ અસલ જતોમાંથી પેદા થયેલા લોકોના દરેક ટોળાંના રવાજોનાં મુળની^૪ સમજણ વિષે.^૫

(૫) કાયદાઓ અને રવાજોની પહેલી સ્થાપના^૬ વિષે; ખેતીવાડીને^૭ લગતી દુન્યા જે પેશદાદી વંશના વાએગેરેદની^૮ ઉપર આધાર^૯ રાખે છે, તેને ખેડવા અને જળવવા વિષે; પ્રાણીઓનાં રક્ષણ અને રેહનોમાહીના^{૧૦} કાયદા માટેની પાદશાહી અને રવાજો જેનો આધાર^{૧૦} પેશદાદી વંશના હુઆશ્યાંગ ઉપર હતો તે વિષે.

૧-૧. ઓલ કએશ્વર કએશ્વર.

૨-૨. એટલે ‘જુદી જુદી જતોનું’ ઉતરી આવવું.” સરખાવો ફારસી નિશીબ, “નીચાણ.” અવ. નિ અને ખશ્વએખ અથવા ખશ્વએખ, ધાતુ. ખશ્વપ, “નીચે ગમડવું.” અહીં નિશીબી, નિશીવીહ તે અર્થે વપરાયેલો છે.

૩-૩. ખૂન વિજદગીહ; સરખાવો ફારસી યુજદાન, “એક પીકચરની બહારની ક્ષીટીઓ કાઢવી;” યુજરિશ “સ્વપ્નાની તારીર,” “સમજણ.” વેસ્ટ: “અસલ વર્ણન.” ૪. હુખેતનિશન.

૫. વાંચણ: દહુગાનીહ, “ખેતી”, “ખેતીવાડી”. સરખાવો ફારસી દહુકાન, “ખેડત”, “તવારીખનવેશ”. વેસ્ટનું વાંચણ: DP. મુજબ: દિહુગાનીહ, “ગામની દેખરેખ.” એ વિદ્વાન ધારે છે કે એ વાંચણ ગેહુગાનીહ કરતાં ખેલતર છે, જે શબ્દનો અર્થ “સંસ્થાન વસાવવું” (colonization) થાય. જુઓ દીનકર્દનું પુસ્તક ૭ મું, વોલ્યુમ ૧૩ મું, પહેલવી દિઆઓ ફ. ૧૬, પા ૭, લીટી ૮:— વ પવન હાન અવ-ગામ મદ ઓલ વએગેરેદ વ હુઆશ્યાંગ ધ પેશદાત, મદમ નીર્વાદન ધ ખએન ગેહાન દાત ધ દહુગાનીહ, ગેહાન વર્જદારીહ, વ દહુ-પતીહ, વ ગેહાન પાનગીહ.

૬. યુન્દહિશન (પ્રકરણ ૧૪ માં) મુજબ ખન્ને સામના પૌત્ર હતા. (જુઓ Sachau's Alberuni, pp. 206, 211). DM. (૧૬ મા ફકરાનાં પહેલવી લખાણ) મુજબ, દુન્યાનો પહેલો પાદશાહ વએગેરેદ હુઆશ્યાંગનો છોકરો થતો હતો. (જુઓ યુન્દહિશન, પ્રકરણ ૩૧ મું, ૧;૩૪ મું, ૩, ૪.)

૭. મદમ. ૮. પર્વતારીહ, અવ. વર “રક્ષણ કરવું”.

૮. રાયીનીદારીહ.

૧૦. અવસ્તા પરધાત, અથવા પહેલવી પીરદાત એ પેશદાદ વંશના આગલા પાદશાહોનો એલકાબ છે.

(૬) હુઆંયંધ, જે પહેલો સાતે કેશ્વરોનો રાજ (હતો), તેના નળીરાઓની, અને તખમ-ઉરૂપ^૨ (તેહમુરસ્પ) જે તેનાથી બીજે (હતો), તેની હકીકત, અને પહેલી પેઢાયશથી છેક ચિમ^૩ (જમશીદ) સુધીના સીધાં વંશની હકીકત. (૭) અને સાતે કેશ્વરોના ત્રીજા પાદશાહ ચિમના નળીરાઓની હકીકત, તેના જમાનાને લગતું જ્ઞાન, અને પહેલી પેઢાયશથી છેક ચિમના અમલના છેડા સુધીનો તેના જમાનાનો સુધારો વધારો.

(૮) અને બુરી દીનવાલા, હુટ પાદશાહ દહાક (ઝોહાક)નું^૪ ખ્યાન; હુઆંયંધના ભાઈ, અને આરબોના પિતા, તાજ^૫ સુધીની તેની વંશાવળી, અને તેનો અને તેના જમાનાનો અહેવાલ; ચિમના માયાળુ અમલના છેડાથી

૧. તચ્ચોખમન, “નળીરા”.

૨. પહેલવી તાખમ-ઉરૂપ, અવ. તખમ-ઉરૂપ, ફારસી તહમુરસ્પ, એ હુઆંયંધનો પૌત્ર અને ધરાનનો બીજે પેશ્તાદી પાદશાહ હતો; એને રામ યશતના ફ. ૧૧ માં, અજિનવાઓ, પહેલવી જયનાયન્દ, “હથ્થારવાળો” કહેલો છે.

૩. અવ. ચિમ-ખશએત, ફારસી જમશીદ, પેશ્તાદી વંશનો ત્રીજો પાદશાહ અને તખમ-ઉરૂપનો ભાઈ તથા વારસ, જે વેદમાં વિવસ્વત્તા છોકરા યમ તરીકે જણાયેલો છે. ત્યાં તે પહેલો માણસ, પેહલો મરણુને શરણ થનાર, અને પરસ્તેશની સંસ્થાનો પહેલો સ્થાપન કરનાર છે. (જુઓ દીન્કર્દ, પુસ્તક ૭ મું, દીવાઓ, ફ. ૧૯-૨૪. બુન્દહિશન, પ્રકરણો ૩૧ મું, ફ. ૨-૫; ૩૪ મું, ફ. ૪.

૪. અવ. અજિશ-દહાક, શબ્દાર્થ “હાંખતો સાંપ”, પરદેશી રાજા જે ચિમને ધરાની તેની ગાદીએ બેઠો હતો (જુઓ બુન્દહિશન, પ્રકરણો ૩૧ ને ૩૪ માં); જમ્યાદ યશત ફ. ૪૬; અને દીન્કર્દ, પુસ્તક ૯ મું, પ્રકરણ ૧૯ મું (સદ્ગર નસ્ક). એની માનું નામ વદક મળે છે. (અવ. વધધન, વંદોદાદ, પ્રકરણ ૧૯ મું, ફ. ૬). દહાકને એવરસ્પ એટલે “હમરો ઘોડાવાળો” કહેલો છે. અજિ-દહાકની હાર પછી તેને દમાવંદ પહાડપર બાંધેલો છે, જ્યાં તે રીસ્તાખેજ સુધી રહેશે, જે વખતે તેને ફરેસારૂપ અથવા ફરેહુન મારશે.

૫. અસલ પેદા કીધેલી પંદર જાતોમાંથી “માણસની ૭ જાતો બનેલી હતી”, એમ બુન્દહિશન કહે છે, “જે ખતીરસમાં રહી હતી; એ ૭ માંથી એક જોડાંમાંના મરદનું નામ તાજ હતું, અને સ્ત્રીનું નામ તાજગ હતું, અને તેઓ તાજગો (આરબો)ના મેદાનમાં ગયાં, અને એક જોડાંમાંના મરદનું નામ હુઆંયંધંગ, અને સ્ત્રીનું બૂજૂળ હતું, અને તેઓથી ધરાનીઓ ઉત્પન્ન થયા, અને એક જોડાંમાંથી માજુન્દરાનનાં લોકો પેદા થયાં હતાં.” (S.B.E., પૌલુમ પ મું, આખ ૧૫. મો, §§ ૨૭-૨૮, પાનુ ૫૮.

ઝોહાકનાં બુરાં રાજના છેડા સુધીના વખતનું આગળ વધવું, અને ચિમથી ક્રએદ્દન^૧ સુધીની વંશાવળી.

(૯) ખનીરસના પાદશાહ ક્રએદ્દનનું ખ્યાન, ઝોહાકપર તેની ફતેહ, માઅન્દરાનના દેશના લોકોની હાર, અને ખનીરસ કેશ્વરની તેના ત્રણ દીકરાઓ સેલમ, તુજ, અને એરચ^૨ વચ્ચે વહેંચણી; જે દીકરાઓનું પાત્રસૂખ,^૪ જે આરબોનો રાજા અને તાજનો સગો થતો હતો, તેની છોકરીઓ સાથે લગનથી ઝોડાવું; અને તેઓ દરેકના છુટા છુટા વંશનું, અને તેઓનું ખ્યાન. (૧૦) એરચના^૫ નખીરા,^૫ ઈરાનના માનૂશ્ચીહર (મીનોચેહર)ની પાદશાહીનું ખ્યાન. (૧૧) તુરાનનો રાજા અક્રાસીયાબ, જે તુજનું રાજ

૧. ક્રએદ્દન, ધ્રએતઓન, આશ્વચનો છોકરો, સાધારણ રીતે આશ્વચાની કહેવાય છે; શાહ-નામામાં ફરીદ્દનને આખતીનનો દીકરો કહેલો છે. અવસ્તામાં એનું નામ વારેઘડીએ મળે છે. જુઓ યશત પ મી, ફ. ૩૪; ૯ મી, ફ. ૧૪:૧૩ મી, ફ. ૧૩૧; ૧૪ મી, ફ. ૪૦; ૧૫ મી, ફ. ૨૪; ૧૭ મી, ૩૪; અને યસ્નનો હા ૯ મો, ખ્રુદહિશન, પ્રકરણ ૩૧ મું, ફ. ૭ માં મુજબ તે ચિમનો નવમો વંશી છે: વીવંઘાહિનો છોકરો ચિમ તેનો છોકરો વન્દ્રધેશન, તેનો છોકરો રમક-તોરા, તેનો છોકરો ગેફર-તોરા, તેનો છોકરો રુષેત-તોરા, અને તેનો છોકરો સીયાક-તોરા, તેનો છોકરો બોર-તોરા, તેનો છોકરો સોક-તોરા, તેનો છોકરો પૂર-તોરા, અને તેનો છોકરો ક્રએદ્દન આસ્પીયાન.

૨. કેસ્પીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ કીનારે આવેલો જુતપરસ્ત દેશ, જ્યાંનાં લોકોને અવસ્તામાં માજ્ઘન્ય-દએવ (માજ્ઘરાનના દેવો) કહેલા છે.

૩. ક્રએદ્દનના ત્રણ છોકરા હતા, અર્નવાજ (અવસ્તા ઍદ્દનવાચ)થી અધ્યુ^૬, અને શહુર્નવાજ (અવસ્તા સવંઘવાચ) થી તુર ને સધરિમ. તેઓના પિતાની મરણ પ્રમાણે એ ત્રણ છોકરાઓ અતુકમે ઇરાન, તુરાન અને રૂમના પાદશાહો થયા. અર્ધ્યુ^૬નું તેના ભાઈ-ઓને હાથે ખુન થયું, જેનો કીનો તેના પુત્રના પૌત્ર માનૂશ્-ચિહરે લીધો, જે ક્રએદ્દન પછી ગાદીએ આવ્યો.

૪. પાત્રસૂખ બેહતર પાત્ર-હસ્રવ (પુસ્તક ૭ માં, પાત્રખસૂખ)નું નામ ખ્રુદહિશન, પ્ર. ૩૧ મું, ફ. ૬ માં આવે છે અને પહેલવી વંદીદાદ, પ્ર. ૨૦ મું, ફ ૧: બાહર-આઓ-મન્દાન તૂખાનીગાન ચીગૂત્ર પાત્રખસૂખ. આરબોના પાદશાહ તાજના છોકરા અધ્યે-ફશ્વાનો એ છોકરો હતો, (જુઓ દીનકર્ત, પુસ્તક ૭ મું, પહેલવી દીબાઓ ફ. ૩૪). શાહનામા મુજબ ક્રએદ્દનના ત્રણ છોકરાઓ યમનના શાહની ત્રણ છોકરીઓ સાથે પરણ્યા હતા. યાદગારે-જરીરાન માં કએ-વિસ્તારપના ભાઇનું નામ પાત્ર-ખસૂ મળે છે.

૫-૫. માનૂશ્ચીહર, અધરીચની એકલી દીકરી શૂજૂસનો વંશી હતો, તેણી માનૂશ્-ઈ-ખૂશૈ-વીનીગની માવતર થતી હતી, જે માનૂશ્-ખૂનારનો આપ, જે માનૂશ્-ખૂનાર માનૂશ્ચીહરનો આપ હતો. આ શૂજૂસને વળી પાજ્-દ જામાસ્પ-નામામાં વિરાજુ કહેલી છે.

ધરાવતો હતો^૧ તેનું, તથા તૂમાસ્પ^૨ ના છોકરા અઉજબ જે ધરાનનો પાદ-
શાહ અને માનુશ્ચીહરનો નખીરો, તેમનું^૨ ખ્યાન.

(૧૨) કવી-કવાત^૩ (કયેકોબાદ) કયાનીઓનો નીયાગાન, અને
ધરાનનો પાદશાહ, અને મહાન ફેરસાસ્પ^૪ જેની પાસે તુજનું રાજ હતું,

૧. પહલવી, તૂજ-આઓમન્દ, અથવા તૂજ-આવન્દ; શબ્દાર્થ “તૂજનું” રાજ
ધરાવતો,” વેસ્ટ: તૂજ-હોમોન્દ, “પસ્તાતો,” “હૂદતો.” એનો અર્થ “તૂજના
વંશનો” ખી થાય. તૂજ ફએદૂનના ત્રણ છોકરાઓમાંનો એક હતો.

૨-૨. દીન્કદ, પુસ્તક ત્રીજું, ફ. ૧૭૬ માં (દસ્તુર સાહેબ પેશાતનજી બે.
સંજણાની આદત્તિ, વોલ્યુમ ૫ મું) અઉજબનાં હેરત ભરેલા સહાસ કર્મેનું ખ્યાન
આવેલું છે. ખૂન્દહિશન પ્ર. ૩૧, અને ૩૪ મામાં તેને વિષે એશારાઓ મળે છે, ત્યાં તેને
અગાધમશ્વકના ત્રણ છોકરાઓમાંના એક તરીકે જણાવેલો છે. અવસ્તામાં તેને
ઉજવ તૂમાસ્પન (યશ ૧૩ મી, ફ. ૧૩૧); શાહનામાં જૂ-ખિન્-તહુમાસ્પ
કહેલો છે. દીન્કદ પુસ્તક ૭ મું, દીબાઓ, ફ. ૩૧ માં તેને માનુશ્ચીહરનો નખીરો
કહેલો છે (જુઓ માર્ગ વોલ્યુમ ૧૩ મું).

૩. અવસ્તાનો કવી-કવાત, (ફવદાન યસ્ત) ફ. ૧૩૨; જમ્યાદ યશત, ફ. ૭૨,
અને શાહનામાંનો કએ-કોબાદ. ખૂન્દહિશન, પ્રક. ૩૧ મું, ૨૪ મુજબ એ તૂમા-
સ્પના દીકરા ઉજવનો પાલક કરી લીધેલો છોકરો હતો:- કવાત અપુર્નાએ બએન
વસ્પૂતી ચેહુનુન્, અફશાન્ પવન્ રૂદ ખરા શેદફન્ત, પવન્ કવાતગાન્ ખરા
અફસદ, અઉજબ ખરા ખદીતન્ત, ખરા ચેન્સેગૂન્ત, ખરા ફારેન્ ફજન્દ વિન્-
સ્તગ વ વીત શેમ હન્ખેતન્ત. “તેઓએ બાળક કવાતને કપડામાં વીંટાળીને
નદીપર છોડી દીધો હતો; તે એક બારણાના ઉબરપર બેસી પડેલો હતો, ત્યાં તેને
અઉજબે જોયો; તેણે તેને ઉચકી લઈ તે સુદ્ધ વગરનાં અને ખોવાયલાં બાળકને પુરતજ
તે (કવાત) નામ આપ્યું.” સરખાવે ફાર્સી, કિવાદહુ, “ઉબર,” “બારણાંના લાકડાં-
નો ઉમરો.” કવી-કવાત ધરાનનાં કયાનીઅન વંશનો સ્થાપનાર હતો, અને (જમ્યાદ
યશત, ફ. ૭૨ મુજબ,) ધરાનનો ખ્હાદુર, જોરાવર, તંદરેસ્ત, ગહ્લા, સુખી અને પરાક-
મી પાદશાહ હતો. ખૂન્દહિશન પ્રક. ૨૭ મું, ફ. ૭ મુજબ, કાંસવ સરોવર કયાનીઅન
પાદશાહોનું રેહાણુ હતું. કવી-કવાતને એકજ છોકરો કવી-અધપિવંધુ નામનો હતો. આ
કયાનીઅન પાદશાહતના સ્થાપનાર વિષે વાંચી દીન્કદ, પુસ્તક ૭ મું, દીબાઓ, ફ. ૩૩ મો.

૪. અવ. ફેરસાસ્પ, થિતનો દીકરો, ઉર્વાજશયનો લાઈ, અને સામનો નખીરો. તેનો
અવસ્તા એદકાબ નધરેમનાઓ છે. શાહનામાં એને શાહ-ગર્શાસ્પ, અસ્તતનો છોકરો,
અને કએ-કોબાદની આગળ ઘઇ ગયેલો જણાવેલો છે. તેનું નામ દીન્કદ, પુસ્તક ૭ મું,
દીબાઓ, ફ. ૩૨; પુસ્તક ૯ મું, પ્રક. ૧૫ મામાં મળે છે. એને માટેના વિગતવાર એશારાઓ માટે
જુઓ S. B. E., વોલ્યુમ ૧૮ મું, સફા ૩૬૯-૩૮૨ વેસ્ટની; Appendix I, “ફેરસા-
સ્પને લગતી કથાઓ;” વળી જુઓ યસ્ન ૯ મા, ફ. ૩૧, ૩૬, ૩૯, વંદીદાદ, પ્રક. ૧૬,
૩૬; યશત ૫ મી, ૩૭: ૧૩ મી, ૬૧, ૧૩૬; ૧૫ મી, ૨૭; ને ૧૯ મી, ૩૮-૪૪. ફેરસાસ્પ
પોતાનાં જબરાં શારીરીક બળ માટે જાણીતો હતો. તેણે સવર, ગન્દરેવ, પથનનાં
બચ્ચાંઓ, નિવિક, અને ફાસ્તયન, હિતાર્પ, વરેશવ, દાન, પિતઓન, અરેજો-
શેમન, સનાવિધક અને ખીજ ધણા દેવાને માર્યા હતા.

તેઓ વિષે. (૧૩) અને કઝે-ઉસ^૧ (કયેકાઉસ) જે કવાતનો નખીરો અને સાત કેશવરોનો કયાની પાદશાહ. (૧૪) અને કઝે-હઝાસવ^૨ (કયેખોસો) જે સ્ત્રીયાવજ્જનો છોકરો અને ખનીરસનો રાજા. (૧૫) અને ઇરાન, તુરાન,^૩ અને સેલમાનના લોકોની ઘણીક બાબતોનું વિગતવાર ખ્યાન; શાહ લોહરાસ્પ,^૪ અને શાહ ગુસ્તાસ્પ,^૫ અને સ્પીતામાન જરથુસ્ત, અહુર-મઝદની દીનના પએગમ્બરના વખત સુધી; અને ક્રએઝ્નની પાદશાહીના પહેલા વખતથી જરથુસ્તનાં ખુદાઈ મુલાકાતે^૬ આવવા સુધીના જમાનાનું આગળ વધવું.

૧. અવ. કવિ-ઉસ, કવિ-અમ્બપિવંધુનો છોકરો અને યશત ૧૩ મી, ફ. ૧૩૨ ને, કવિ-ઉસધન. યશત ૧૪ મી, ફ. ૩૯ મુજબ, વારે-જન પક્ષીએ, ત્યારે કયે-કાઉસે ગરૂડ પક્ષીઓથી ખેંચાયલાં તખ્તપર આકાશમાં ઉઠે જવાની કાશેશ કીધી ત્યારે “કવિ-ઉસના રથને ઉઠકયો.” તે બીજે કયાનીઅન પાદશાહ, અને સ્વાવર્શનનો બાપ હતો. તેના લાઇઓ અર્શન, પિસનહ અને ખ્યાર્શન હતા.

૨. અવ.કવિ-હઝોસ્ત્રવ, સાધારણ રીતે કઝે-ખસ કહેવાય છે. ઇરાન અને તુરાન વચ્ચેની ચાતુ લડાઈ, પેશદાદી શાહ મીનાચેહરથી કઝે-ખસ સુધી, ઇરાનની તવારીખ માં જણાવી છે. કઝે-ખસના વખતમાં એનું મુખ્ય કારણ અક્રાસ્યાએ કાંધેલું કઝે કાઉસના દીકરા સ્વાવજ્જનું ખુન હતું. સ્વાવજ્જને તેના બાપે કહાડી મૂક્યા પછી તે અક્રાસ્યાખ પાસે જઈ તેની દીકરી સાથે પરણ્યો, પણ તેને આપવામાં આવેલાં માનથી કર્સિવજ (અવ. કર્સવજ) અદેખોથયો, અને ખોટાં બોલતાતો જોડી અક્રાસ્યા-ખને સ્વાવજ્જને મારી નાંખવા સમજાવ્યો અને તેનો કાનો તેના છોકરા કઝે-ખસએ લીધો; (જુઓ યશત ૯મી, ફ. ૨૨; ૧૯, ફ. ૭૭; દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, વોલ્યુમ ૧૩ મું, દીબાચો, ફ. ૩૮-૩૯; ખુન્દહિશન પ્રક. ૩૧ મું).

૩. એટલે ક્રવદીન યશત, ફ. ૧૪૩ માં જણાવેલા અમ્બય, તુઈય, અને સઠરિમ દેશોના લોકો.

૪. અવ. અઉર્વત્—અસ્પ, જેને યશત ૫ મી, ફ. ૧૦૫ માં વિસ્તારૂપનો પિતા જણાવેલો છે. તે કઝે-ખસના દુરનો સગો હતો, અને તેના પછી તે ગાદીએ આવ્યો. દીનકર્દ પુસ્તક ૫ મામાં (શરઆતમાં), અને દીના-ઇ-મઝનુગ-ઇ-ખતુમાં એને વિષે એશારાઓ મળે છે. અવસ્તા યશત ૧૩ મી, ફ. ૧૦૧; અને ખુન્દ, પ્ર. ૨૯ માં મુજબ એના કેટલાક દીકરાઓ હતા, જેમાના જઠરિ-વઠરિ (પહલવી જરીર) અને કઝે-વિસ્તારૂપ ઇતિહાસમાં જણાવી છે.

૫. અવ. કઝે-વિસ્તારૂપ, જેણે જરથુસ્તની દીન કબુલ કીધી, અને તેણે તે દીન દુન્યામાં બધે ફેલાવવામાં મદદ કીધી. તેની અરેજત-અસ્પ અને બીજા જરથુસ્તના શત્રુઓ સાથેની દીનની લડાઈનું ખ્યાન પહલવી યાદગાર-ઇ-જરીરાન માં મળે છે. અવસ્તા અને પહલવી લખાણોમાં કઝે-વિસ્તારૂપનું નામ વારે ઘડીએ આવે છે.

૬. એટલે, જરથુસ્તની અહુરમઝદ સાથેની પહેલી મુલાકાત સુધી.

(૧૭) અને તે જમાના પછીથી ઘણાક વંશો અને ઘણાક અહિવાલો, જેમ જેમ નરકમાં આવે છે^૧ તેમ અહિં આપવામાં આવ્યા છે; અને તેઓની ખાસ્યતો^૨ જેવી રીતે તેમાં આવેલી^૩ છે તેમ અહિં આપવામાં આવી છે; જેમ કે સાસાનનાં વંશજો, જેઓને અને જેઓની પાદશાહીને તેમાં^૪ સંપુર્ણ આશીર્વાદ પામેલાં^૫ ગણેલાં છે.^૬ (૧૮) અને માનૂશ્ચીહરના વંશમાં નઓદર,^૭ યોશ્ત-ક્ર્યાન,^૮ રુપેન્તોદાતનો^૯ છોકરો વોહુમન,^{૧૦}

૧. મનીતૂન્ત યેગવીમૂનેદ, “ કહેવામાં આવ્યા છે.”

૨-૨. ઓહુ યેહુન્ત ગઓહરીહસ્ત. ૩. એટલે તે નરકમાં.

૪. હુ-આક્રીતાન; સરખાવો અવ. ક્રીક્રિત, “ ઘણું-ચાહવાયલું, ” અવ. હુ અને આક્રિ, “ પ્યાર કરવો. ” “ વખાણવું. ” ૫. મનીતૂનેદ.

૬. અવ. નઓતર; બૂન્દહિશન, પ્રક. ૩૧ મું, ફ. ૧૩ મુજબ: “ માનૂશ-ચીહરના છોકરાઓ ક્રિશ, નઓદર, અને દરાસખ હતા. ” નઓતરના બે દીકરા તુસ અને વિસ્તઉર હતા, જેઓના નામ આવાં યશ્ત ફ. ૭૬ માં મળે છે. શાહનામામાં નોદરના છોકરાનાં નામ તુસ અને ગુસ્તહુમ છે. નઓતરનાં કુટુંબ વિષે યશ્તોમાં વારંવાર એશારાઓ મળે છે. કચ્મે-વિસ્તારપની રાણી હુતઓસ એજ કુટુંબની હતી.

૭. યોશ્ત-ક્ર્યાન નામ અવસ્તામાં જાણીતું છે, જેમકે યશ્ત ૫ મી, ફ. ૮૧; ૧૩ મી, ફ. ૧૨૦:—યોઈસ્તો યો ક્ર્યાનનાંમ, એ શાહ માનુશ્-ચીહરથી ઉતરી આવેલો છે, જેનો આગલી નોટમાં આપેલો છોકરો ક્રિશ, અવસ્તા ક્ર્યા અથવા ક્ર્યાનનું એ પહેલવી વાંચન લાગે છે. યોશ્ત-ઈ-ક્ર્યાનની પહેલવી વાન (જે સાધારણ રીતે “ માદિગાન-ઇ-ગોશ્ત-ઈ-ક્ર્યાન ” કહેવાય છે તે)નો હાઉગ અને વેસ્ટે ઇઝેજમાં તરણુમો કર્યો છે. તેમાં અખત-જાદુ નામના જાદુગર અને નાસ્તીકે પૂછેલાં તેત્રીસ ઉખ્યાણોને માઝદયસ્ની ગોશ્ત-ઇ-ક્ર્યાન તરફથી અપાયેલા જવાબો આવેલા છે; વળી કહે છે કે પછી ગોશ્ત-ઈ-ક્ર્યાને તે જાદુગરને ફક્ત ત્રણ સવાલો પૂછ્યા જેના તે જવાબો આપી શક્યો નહીં, અને તેનાં પરિણામે અખતનો એક અવસ્તા નીરંગનાં બળથી તે માઝદયસ્નીએ નાશ કર્યો. આ વાત ઓઓડીપસની કથા અને પોર્ટિયગની લડાઈની જર્મન વાર્તા સાથે સરખાવવામાં આવે છે.

૮-૮. અવસ્તા, વોહુ-મનો, વિસ્તારપના છોકરા રુપેન્તો-દાતનો છોકરો, અને શાહનામામાં એને ઇસ્ફન્દયારનો દીકરો બહુમન કહેલો છે. પહેલવી બહુમન યશ્ત (પ્રકરણ ૨ જુ, ફ. ૧૭) માંનો અદ શાર-ઈ-ક્ર્યાન, વળી જુઓ બુન્દહિશન, પ્રકરણ ૩૧ મું, ફ. ૨૯; અને ૩૪ મું, ફ. ૮, જેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે બહુમને ધરાનમાં ખાર વરસ રાજ્ય કર્યું. તેનું રાજ્ય વોહુમન યશ્ત, પ્રકરણ ૨ જુ, ફ. ૧૭ માં રૂપેરી જમાના તરીકે જણાવેલું છે. દીનકદ, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૬ ઠાં પ્રમાણે (જુઓ માઈ વોહુમ ૧૪ મું, ફ. ૪, પા. ૪૮). પાદશાહ વોહુમનને અવસ્તામાં નીચે મુજબનો જણાવ્યો છે:—“વોહુમન, સાચ્યો અને માઝદયસ્નીઓમાંથી કેમની સૌથી સરસ વ્યવસ્થા કરનાર.” તેનો બાપ રુપેન્તોદાત જે તેના બાપ અને અર્જસ્પ વચ્ચે જાગેલી ધર્મને લગતી લડાઈમાં પોતાની લડાયક ફતેહો માટે જાણીતો છે. શાહનામા મુજબ તેને ધરાની પહેલવાન રૂસ્તમે હરાવી મારી નાખ્યો હતો.

અવરેશ્વખહનો^૧ પીતા આતરોપાત તે મહરેસ્પંદનો છોકરો એ સઘળા છે; અને તેઓનું કંદરતી ડહાપણ^૨ જે લવિષ્યને માટે જાણીતું રહેશે તે કેવું^૩ હતું તે વિષે. (૧૯) વળી એક પાદશાહીના ઘણીક પ્રકારના હુનર અને ખોરેહ કેવાં હોવાં જોઈએ તે વિષે; (જે પાદશાહીએ) પોતાના વારસોને^૪ આગળ વધતાં, સુધારાઓ કરતાં શીખવ્યું^૫ અને જેથી તે વારસો પર

૧. અવસ્તા અવરેશ્વખંધ; કવદ્દીન યસ્ત, ક. ૧૦૬, “અવરેશ્વખંધો રાશ્તરે-વધેન્તોઇશ અશઓનો કવશીમ યજમહદે.” અહીં એ જાણવા લાયક છે કે આએ પ્રકરણમાં ટાંકેલા અવસ્તામાંના ઇતિહાસીક એશારાઓ પેશાદાદી અને કયાની પાદશાહો વિષેજ છે, અને છેવટે જરથુશ્ત્રના જમાનાના અશો દસ્તુર અવરેશ્વખંધ આવે છે. તે જરાખી શક વગર પુરવાર કરે છે કે હાલના અવસ્તા લખાણો હુખામની જમાનાની પહેલાં રચાયલાં હોવાં જોઈએ. પહેલવી લખાણો જે ઘણાં પાછળથી લખાયલાં છે તેમાં આપણને વોહૂમનની છોકરી હુમાય, દારા, સીકન્દર, અશકાનીઓ અને સાસાનીઓ અને આરખોના અમલ વિષે પણ એશારાઓ મળે છે. આએ અવસ્તાના રાશ્તરે-વધેન્તની મારેસ્પંદના છોકરા આતરોપાત તરીકે જે ઓળખાણ દીનકર્દનાં ૮ માં પુસ્તકના રચનારે આપી છે, તે ખુદ્દી એક ભુલ જણાય છે, કારણકે આએ આતરોપાત સદીઓ પછી એટલે સાસાની પાદશાહ શાહપૂર ખીજે, જેનો તે વડો વજીર અને દસ્તુર હતો, તેના વખતમાં થઇ ગયો હતો. એવી ઓળખાણ માટે દીનકર્દના લખનારે કાંઈપણ પુરાવા આપ્યા નથી. તે કદાચ કાંઈ પાછળના લખનાર અથવા નકલ કરનારનો ઉમેરો હોય. રાશ્તરે-વધેન્ત એ આતરો-પાત હોઈ શકે નહીં, કે તેનો છોકરો અવરેશ્વખહ જરથુશ્ત્ર હોઈ શકે નહીં, તેનાં કારણો નીચે મુજબ છે: કવદ્દીન યસ્તમાં આવેલાં નામોની ટીપ, જ્યાંસુધી આપણે તે નામો ધરાવનારાં એને ઓળખી શક્યે ત્યાંસુધી, તેઓ જે જમાનામાં થઇ ગયા હોય તેના ક્રમમાં ગોડવવામાં આવી છે. જે એમજ હોય તો, રાશ્તરે-વધેન્તનો છોકરો, અવરેશ્વખહ, પેગમ્બર જરથુશ્ત્રના નજદીકના જન્યનશીનોની સાથનો હોવા જોઈએ. કવદ્દીન યસ્તમાં આવેલાં નામોમાંનું કાંઈપણ સાસાની જમાનાનું નામ હોય એમ જણાતું નથી. આતરોપાતના છોકરા જરથુશ્ત્રના કરતાં અરેત-ક્ષેશ્ત અને તનૂ-સરનાં નામો એ ટીપમાં વધારે લાયક થઇ પડે. તેથી કયાની જમાનાનો અવરેશ્વખહ અને સાસાની જમાનાનો અવરેશ્વખહ, એટલે આતરોપાતનો છોકરો, એ એ વચ્ચેનો ફરક સંભાળી નોંધવો જોઈએ. (જુઓ દીનકર્દ, પ્રકરણ ૬ હું, ક. ૨૦). અવરેશ્વખહને માટે વાંચી વસ્ત્રની સરસ ફૂટનોટ પાને ૨૬-૩૦, S. B. E. Vol. XXXVII.

૨. વ અએદુનીહ ઇઆસ્નો ઇચ પવત ચેહૂયૂનેદીહ ચેગવીસુનેદ, સરખાવે અવસ્તા આસ્ન, “જાતિ અકકલ”, એ વાક્યનો અર્થ એ છે કે આતરોપાતનું ઉચું ડહાપણ લાંબો વખત સુધી યાદ રહેશે. અને લવિષ્યની ઓલાદો તેને વખાણશે. વસ્ત્ર નીચે મુજબ તરજુમો કરે છે: “અને તેની હયાતિ (DP. મુજબ હુધતોઇહ વાંચી) પછી પણ, લવિષ્યને માટે રહે છે.”

૩. પહેલવી, અએદુનીહ.

૪-૪. (કશકર્દ રૂમિશનીઝ) ઓહ તઓખમગાન આખત, “જન્યનશીનો વચ્ચે વહેંચી આપ્યા.”

સુભાગ્ય^૧ અને કીર્તિ^૨ પ્રસન્ન થયાં, જેથી જ્યાંસુધી રિસ્તાખીઝ પુરો થશે નહીં ત્યાંસુધી તેઓ છુટા^૩ પડશે નહીં.^૪

(૨૦) ^૫ જુદા જુદા ધંધાઓને^૬ લગતું અસલ જ્ઞાન, અને જુદા જુદા જમાનાઓની હુશ્યારી^૭ અને ઉદ્યોગ; અને હુશ્મન (અહરમન) તરફથી જે હાની ઉત્પન્ન થાય છે તે દાખી દેવા માટેની માણસને મળેલી પુરતી^૮ વાકેફ-ગારી^૯ વિષે; શરીરની જતન (અને) રવાનનાં તારણ વિષે; જરથુશ્ત્રનાં આવવા આગમજનો દાદાર (અહરમજદ)નાં ફરમાન મુજબનો આગે હુન્યાનો ફરજયાત કારોબાર;^{૧૦} (તેતું) જુદા પાસેથી રોશણીનું^{૧૧} લાવવું,^{૧૨} અને જુદે જુદે વખતે દીનના પેશવાઓના સંબંધમાં શું બન્યું તે; અને એવીજ બાબદો વિષે જે વધુ હોય તે.

(૨૧) “અશોઈની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે.....”

૧-૧. વાંચો: વખત, (ફાસી, બખત) વરેચ (અવ. વરેચંધ) “સુભાગ્ય, (અને) કીર્તિ.” એ વખત-વચનની વંચાય, સરખાવો ફાસી બખતાવર, અથવા પહલવી બખત્યાવર, “નશીબવાન” “લાગ્યવંત.”

૨-૨. અબુરીફ, સરખાવો ફાસી બુરીદન, “કાપવું.”

૩. ફકરાઓ ૧૭ થી ૨૦ માં વિષે હું ડા. વેસ્ટનાં મત સાથે મળતો થાઉં છું કે “૧૭ થી ૧૯ માં ફકરાઓ શાહપૂર ખીજો અથવા સાસાની રાજના પાછલા વખતમાં લખાયેલી ચોપડીઓ વિષે એશારો કરે છે. બ્યારે ૧ થી ૧૬ માં ફકરાઓ કોઈ અસલનાં લખાણો, જે હાલની અવસ્થા કેતાબોને મળતાં આવે છે તેપણ કોઈ તે પરથીજ લખાયેલાં હોય એમ લાગતું નથી, તે વિષેનું વર્ણન આપે છે. અને ૨૦માં ફકરો કોઈખી જમાનામાં લખાય એવાં લખાણ વિષે જણાવે છે. (S. B. E., વૉલ્યુમ ૩૭ મું, પા. ૩૦). ૪. પિશગ્

૫. કીફરીફ “યાદદાસ્ત,” “સમજ.” ૬-૬. કબ્ર આગાસીફ.

૭. રાયીનીદારીફ આવાયીશ્નીગ્.

૮-૮. વખ્શ-બુદરીફ, સરખાવો વખ્શ, “ચળકવું.” વેસ્ટ: “અશોઓની પાસેથી પેગામનું લાવવું.” તેના કહેવા પ્રમાણે “વખ્શ” શબ્દનો અર્થ, “નફો, લાભ, બેટ” થાય. તે કહે છે કે “એક એવોજ લખાયેલો શબ્દ વાયા, ‘હવા, દમ,’ શિકન્દ-શુમાનીક વિજરનાં પ્રકરણ ૧૩, ફ. ૭ માં Genesis I, 2 માં મળતા “Spirit” of God (પ્રુદાના ૩૬)ને અર્થે વપરાયેલો છે.”

બાબ ૧૩ મા.

રપેન્દ નસ્ક.

(૧) રપેન્દ નસ્કમાં નીચલી બાબદો વિષે તક્સીલવાર જણાવવામાં આવ્યું છે. જરથુશ્ત્રનું તન, તેવણનું ક્રવાહર, અને રવાનની^૧ હસ્તી,^૨ અને તે સઘલાંનું જોડાણ;^૩ મીનોઈ દુન્યામાં તે દરેકની ઉત્પત્તિ^૪ કેમ થઈ, અને આગે ખાકી દુન્યામાં તેઓની પેદાયશ કેવી રીતે (થઈ); જરથુશ્ત્રનાં મા અને બાપ^૫ સાથે એ તત્વો કેમ જોડાઈ^૬ ગયાં, અને તે મા અને બાપ કેમ ભેગાં મળ્યાં; પએગમખરનાં હાડમંદ શરીર, ક્રવાહર, અને જીંદગીનું તેમનાં માદરમાં જોડાણ કેમ થયું, અને (તેમની) માથી (તેમનો) જન્મ કેમ થયો; અને એજ બાબદ વિષે જેથી સંબંધ ધરાવતું હોય તે.

(૨) અને વળી રપેનામીનો અને ગનામીનોની બન્ને શક્તિઓનું (આ દુન્યામાં) આવવું; લલી શક્તિ દુન્યાનાં વધારાને માટે, અને ખુરી શક્તિ નાશ કરવાને માટે; લલા યજ્ઞોની ક્રતેહ; અને જરથુશ્ત્રનું પાલનપોષણથી ઉધરવું. (૩) તેમની પુખ્ત ઉમરે, ત્રીશ વર્ષની ઉમરે, અહુરમઝદની સમાજમાં પાક દાદાર સાથની મસલતનું તેવણે મેળવવું, અને તે પછીના દશ વર્ષની અંદર એવી સાત સુલાકાત થવાનો બનાવ. (૪) તે અરસામાં^૭ તેવણથી ઘણા મોજેબઓ બતાવવામાં આવ્યા છે, જેવા કે દીનકર્દની સાતમી કેતાબમાં^૮ ભેગા કરવામાં આવ્યા છે, ચુટી કાઢવામાં આવ્યા છે; અને દર્શાવવામાં આવ્યા છે.^૯

(૫) જેને રપેન્દ (નસ્ક) કહેવામાં આવે છે તેમાં અહુરમઝદ સાથની ઉપલી સાત સુલાકાતમાં થયેલી પુછપરછ સાત વિલાગોમાં વહેંચ-

૧. નિસા. વ ગદા પણ વંચાય, અર્થ, અને પ્રતાપ, ” “ અને ધોરેહ.”

૨-૨. ચેઈનિશ્નીહ, હમ-ચેઈનિશ્નીહ. ૩. આક્રીદગીહ. ૪. જર્ખનીતારાન. ૫. પત્વસ્તની. ૬. દશ વરસમાં. ૭. દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, જે રપેન્દ નસ્કપરથી રચાયેલું છે, તેમાં પએગમખર જરથુશ્ત્રની જીંદગીનું પુરેપુરું વર્ણન આપેલું છે. રિસ્તાખેઝ અને દુન્યાના સુધારા સુધીના લવિખ્યમાં થનારા બનાવો પણ તેમાંજ આપેલા છે. દીનકર્દ, પુસ્તક ૬ માં પણ તે વર્ણન વિષે એશારાઓ મળે છે.

૮. ચીગૂન હુઈત ઇ હમ-પત્વસ્ત, વિચીદશ વ મિન દએન-કર્દ નીપીગ નિશાનીનીહ. વેસ્ટ : “જેની રીતે કેટલાક છે, જે એકલા કરવામાં અને ચુટી કાઢવામાં આવ્યા છે, તે દીનકર્દનાં લખાણમાં નોંધવામાં આવ્યા છે.”

વામાં આવી છે,^૧ એકી વખતે^૨ એક જાતની પુછપરછ;—ખીજાં અવસ્તાના નરકો એ સાત પુછપરછ વિષે અહુરમજ્દ સાથે થયેલી મસલતને લગતી જગાઓમાંની દરેકમાં^૩ ખુદ તેઓથી બોલાયલા^૪ શબ્દોના એશારાઓ આપે છે. (૬) બુદ્ધી બુદ્ધી મસલતો વિષે, દરેક વેળાએ ઉપલી સમાજોમાં મસલતનો શરૂ થવાનો અને ખરખાસ્ત થવાનો વખત, અને અમૈશરુપ^૫ દોની બેસવાની રીત, જરથુશ્ત્રનું^૬ તે મિત્ર મંડળમાં^૭ આગળ આવવું, અને તે જગામાં તેનો દરજ્જો;^૮ અને (યજ્ઞદોષો) તેને^૯ શું બહિર કરવાનું હતું, અને શું બતાવવાનું હતું તે.^{૧૦} (૭) દાદારનાં સર્વજ્ઞાની^{૧૧} ડહાપણનું જરથુશ્ત્રને પહોંચવું,^{૧૨} અને તે ડહાપણની મારફતે, થઈ^{૧૩} ગયેલા વખતમાં અને લવિષ્યમાં,^{૧૪} અને તેની^{૧૫} વચ્ચેના વખતના તમામ અંતરમાં,^{૧૬} જરથુશ્ત્રનું^{૧૭} બેવું.

૧. અખિશની, શબ્દાર્થ, “વહેંચણી,” “લાગ પાડવા તે.” ૨. સરખાવો અવસ્તા દનરે, “વખત.” ૩. વેસ્ટ પ્રમાણે: “સ્પેન્દ કહેવાય છે એવા સાત વિભાગોમાં સાત પુછપરછો છે, દરેક વખતે એકજ પુછપરછ; અને, આઓ સાત પુછપરછોમાં, ખીજાં નરકોનું આપવું, મસલતની દરેક જગાએ થયેલી વાતચીત પરથી હતું.” ૪. ક્રાજ-ગુખિશનીહ.

૫. હ-દેમાનીહ અથવા હન્-દેમાનીહ, “એક દીનને લગતી મંડળી અથવા સભા.” તે અહુરમજ્દનાં રહેણાણ ગરો-દેમાનમાં થયેલી સભા વિષે જણાવે છે.

૬. સરખાવો અવસ્તા ગાત્ર, “એક લાયક એકક” અથવા “તખ્ત.”

૭-૭. મા જરૂ ઇ અઓખશ ગુફતન, મા જરૂ ઇ અઓખશ નિમૂદન.

૮-૮. વ ક્રાજ બુદ્ધન-ઈ મદમ જરથુશ્ત્ર પ્રતૂ ઇ હુવિરુપ-આગાસીહ. એજ વિચાર (પહેલવી) વોહુમન યસ્ત, પ્રકરણ ૨ બું, ફ. ૫-૮ માં આવે છે: અફશ અહીહુર્મજ્દ માર્દનગ્ અવજનીશ દાતાર ઇ ગેહાન ઇ અસ્તાઓ-મદાન, યશરૂ, અફશ પ્રતૂ ઇ હુવિરુપ-આગાસ પવન મયા કેર્પ, મદમ યદા ઇ જરથુશ્ત્ર કદ; અફશ ગુફત અએઘ: “ક્રાજ વસ્તમૂન;” વ જરથુશ્ત્ર મિનશ ક્રાજ વસ્તમૂન; મિનશ પ્રતૂ ઇ હુવિરુપ-આગાસ પવન જરથુશ્ત્ર અએન અહીહુર્મજ્દ પ્રતૂ-અશ ચેહુવૂન; મિનશ ખરા ખદીવૂન જરથુશ્ત્ર પવન હુફત કએસ્વર જિમીશ અન્શુતાઆન વ કીરાઆન, અએઘ કોલા અએવગ મૂઘ ચન્દ તાક, વ પવન પર્શ તાક તાક સર ઓહ અએઘ યજ્ઞસેનૂનેદ; અફશ ખરા દીહ દાર વ દરખત, મૂન મા વ ચન્દ રેશક ઇ અગિર્વાન પવન સ્પેન્દ-ર્મદ જિમીશ, અએઘ ચિગૂન રસ્ત યેગવીમૂનાદ, અએઘ ગૂમીખત યેગવીમૂનાદ.

૯-૯. ખદીતૂ-તન.....ઇ ચેહુવૂન વ ચેહુવૂનેદ.

૧૦-૧૦. વ હુમાએ ચન્દીહ દરેન્ ઇ પતશ.

(૮) જરથુશ્વરમાં તે ડહાપણની હસ્તી વિષે; તે વળી શું છે જે તેમનામાં રહ્યા પછી^૧ પાછું તે ડહાપણ વધારે સરસ રીતે ખીલી નીકળે છે;^૨ જેની મદદથી તે પએગામખર મીનોઇ નજરથી ઉંચામાં ઉંચી અને ઉત્તમ જગો જેવી કે બહેસ્ત, અને લલાં માણસોના બદલાની જગોના બુદ્ધા બુદ્ધા તબક્કાઓ,^૩ જેવી રીતે તે માણસો પોતે કીધલાં લલાં કામોનાં પ્રમાણમાં લાયક થયા હોય, તે જુએ છે; (જેની મદદથી) નીચામાં નીચી અને આંત ખરાબ જગો, જેવી કે દોજખ અને દ્રવંદોની અને ખુરાંઓની સજની, તેઓના શુનાહો પ્રમાણેની, જગો તે જુએ છે; અને એ જેની વચ્ચે હમેસ્તગાન^૪, જે જેઓનો સવાબ અને પાપ સરખાં નીવડે છે તેઓનું ઠેકાણું^૫ છે; અને ચીન્વદ પુલ^૬ જ્યાં લલાં અને પાપી કામોનો હિસાબ^૭ થાય છે તે, અને ભવિષ્યની તનવાલી જીંદગી તે જુએ છે, કે જ્યારે સઘળા અશે તેમજ પાપી માણસો સંપૂર્ણતા^૮ પામશે, અને સઘળાં લલાં પ્રાણીઓ તમામ ખુરાઇથી છુટકારો^૯ મેળવશે.

(૯) બીજી ઘણીક મોજેબ જેવી ચીજો; સર્વે જાતનાં જ્ઞાનમાંથી^{૧૦}

૧. મા જક જયશ્ આખર બએન્ ખરા કતુન્ત.

૨. અઠ્ઠેન્-ખતુ અથવા અઠ્ઠેન્-ખતુ; સરખાવો અરખી અઠ્ઠેન્, “વધારે જોરાવર,” “વધારે બળવાન”.

૩-૩. પાઇગ્ પાઇગ્.

૪. હમેસ્તગાન એ બહેસ્ત અને દોજખની વચ્ચે આવેલી જગાતું નામ છે, અને તે જે માણસોનાં પુણ્ય અને પાપનાં કામો ચીન્વદ પુલ પર જોખાતાં સરખાં ઉતરે, તેઓનાં ગુજર પામેલાં રવાનો માટે નીર્માણ થયેલી જગો છે.

૫. અવસ્તા ચિન્વદ-પેરેતુ, ચીન્વદ પુલ, જે અદબૂઝ^૧ પહાડથી ચકાદ-ઇ-દાઇત્ય સુધી લંબાયેલો છે, જ્યાં રસ્તું, આસ્તીદ, રાંમ, સ્ત્રઓશ, મિથ અને બીજાં ફરેસ્તાઓ ગુજરેલાં રવાનોનો ઇન્સાફ કરે છે, અશે આદમીઓ બુદ્ધાઇ કાયદા મુજબ બહેસ્તમાં જાય છે, અને પાપી દોજખમાં જાય છે, અને જેઓના પાપ અને પુણ્ય વજનમાં સરખાં જણાય છે, તેઓ હમેસ્તગાન તરફ જાય છે.

૬. આમાર અથવા હમાર, ફાર્સી શુમારના જેવો, એટલે “હિસાબ;” અવસ્તા ધાતુ મર, “ગણવું”.

૭. પસાજશન સરખાવો પહલવી-ફારસી પસાખતન, “પુર કરવું,” “ખરાબર કરવું.” અસલ પવન સાખતન; અવસ્તા ધાતુ સચ્.

૮. બુખિતશન, “મુક્તિ;” અવસ્તા ધાતુ બૂજ્.

૯. મિન્ ફેલા અધનીનગ દાનિશન આફાસીદ.

મેળવેલી માહિતગારી વિષે; અને ઉપલી દીનને લગતી સાત સવાલ જવાબની આખતોનો^૧ એક ટુકો સાર.^૨ (૧૦) વળી જરથુશ્ત્રની અહુરમજ્દ-પરસ્ત દીનની વાકેફગારીનાં હુન્યા સાથના જોડાણ^૩ વિષે; આદમી જાતને પોતાની દીનનું તેવણું કબુલ કરાવવું;^૪ અને જરથુશ્ત્ર પછીના રિસ્તાખેઝ સુધીના વખત વિષે. (૧૧) તે વખતનાં માણસોના સુધારાવધારાની^૫ ખાસ્યતો,^૬ સદીઓ અને વર્ષોના હુઝારાઓની વહેંચણી;^૭ દરેક હુઝારાના અંત વખતે જે નિશાનીઓ, મોજેજો અને ગેરવ્યવસ્થા^૮ હુન્યામાં નજરે પડશે, તે વિષે.

(૧૨) પહેલા હુઝારાને છેડે જરથુશ્ત્રના છોકરા અગિશીદરનો^૯ જન્મ, અને તેના આવવા વિષે; અને તેનું અને તેના જમાનાનું વર્ણન; જેઓએ જરથુશ્ત્રના જમાનાથી તે અગિશીદર આજે હુન્યામાં આવવાનાં વખત સુધી પોતાના જમાનાના લક્ષાં^{૧૦} માટે મહેનત કીધી^{૧૧} હતી તેઓને

૧-૧. હુન્ગદીંગીદ્ ઈ મિસ્યા.

૨. પત્વસ્તન, પદ્ધતિ ને અવસ્તા ધાતુ બન્દ. વેસ્ટ: “વહેવાર.”

૩. હુખતન, પહેલવી-ફાર્સી હુખતન, “પછવાડે જવું.” સરખાવો અવસ્તા હુખશએશ, ધાતુ હુચ, “દોરવવું,” “લઇ જવું.”

૪. રાયોનિસ્ત. પ. ચીગૂનીહ, “જાત,” “ખાસ્યત.”

૫. યુરીન. ડ. શક્રતાહ, “ગુચ્છવાડાલરી હાલત.”

૬. DP. માં બએનું ગેહુન એ વાર આવે છે, તે મુજબ એ અર્થ થાય કે: “હુન્યામાં દરેક હુઝારાના અંત વખતે જે નિશાનીઓ, મોજેજો અને ગેરવ્યવસ્થા હુન્યામાં નજરે પડશે તે.”

૭. ફવદીન યસ્ત, ફ. ૧૨૯ માં તેને ઉખસ્યત-એરેત, “(મૂવેલાંઓનાં) હાડકાં સચવત કરનાર,” “પાછી છાંદગી આપનાર” કહેવામાં આવ્યો છે. જે કન્યા તેને જન્મ આપશે તેનું નામ સૂતત-ફેદ્રી છે. એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે કાંસવ સરોવરમાં નહાતાં તે જરથુશ્ત્રનું જીન, જે ત્યાં જળાવવામાં આવ્યું છે, તેથી હમેલદાર થશે અને એક છોકરાને જન્મ આપશે. જુઓ દીનકર્દ, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પુસ્તક ૭ મું, પ્રકરણ ૭-૯; વોહુમન યસ્ત પ્રકરણ ૩ જું, ૪૩-૫૦. બુન્દહિસ્ત મુજબ જરથુશ્ત્રનો જમાનો ઇસ્વી સને ૫૯૩-૬૩૫ વચ્ચે પુરો થયો, અને વેસ્ટ કહે છે કે: “પહેલા જમાનાની અને અગિશીદરના આવવાની વચ્ચે એટલો મોટો અંતર અસંભવિત લાગે છે, કારણકે ઉપરજ કહેવામાં આવ્યું છે કે તે તે જમાનાને છેડે આવશે; પણ વોહુમન યસ્ત, પ્રકરણ ૩ જું, ફ. ૪૪ પરથી એમ જણાય છે કે તે કદાચ ખીજ જમાના (ઈ. સ. ૧૧૯૩-૧૨૩૫) નાં ૬૦ માં વરસમાં આવશે એમ આશા રાખવામાં આવતી હતી.”

૧૦-૧૦. આરાસ્તારાન, શબ્દાર્થ “સંગારનારા.”

નાશ કરનારાઓ જમાના ઘણાકોનો અહેવાલ. (૧૩) બીજા હજારાને છેડે જરથુ-શ્ત્રના છોકરા અઉશીદર-માહનું^૨ આવવું, અને તેનું અને તેના જમાનાનું ખ્યાન; (અને) અઉશીદરના જમાનામાં જેઓએ તે જમાનાનાં ભલાં માટે મહેનત કીધી હતી તેઓને નાશ કરનારાઓ વિષે. (૧૪) ત્રીજા હજારાને છેડે જરથુશ્ત્રના છોકરા સઓશાંસનું^૩ આવવું, અને પએગામ-ખર તરીકે બહાર થવું; અઉશીદર-માહના જમાનામાં જેઓ હતા, જેઓએ તે જમાનાને ઝળકતો બનાવ્યો, તેઓનો નાશ કરનારાઓ; સઓશાંસનું આએ દુન્યામાં આવવું; સઓશાંસ અને તેના જમાના વિષેની હકીકતો. (૧૫) વળી રિસ્તાખેઝ અને ભવિષ્યની જીંદગી, એમ જણાય છે કે, તેના જમાનામાં થશે.

(૧૬) “અશોધની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે.....”

બાબ ૧૪ મા.

બગાન યસ્ત.

(૧-૨) બગાન યસ્ત^૪માં નીચલી બાબતો વિષે વિસ્તારીને જણાવવામાં આવ્યું છે; પહેલું, અહુરમજ્દ જે મીનોઈ શક્તિઓમાં^૫ સૌથી ચઢતો છે તેની પરસ્તેશ; અને, બીજું, બીજા અણુદીઠ અને નજરે પડતા યજ્ઞદોની તેમજ ખાકી ચીજોને લગતા યજ્ઞદોની આરાધના, જે યજ્ઞદો ઉપરથી દહાડા-

૧. વિશુદ્ધતારાન, અવસ્તા ધાતુ ખશુપ્.

૨. અવસ્તા, ઉખ્શ્યત-નેમઘ, દુન્યાને સુધારવાને જન્મ લેનાર ભવિષ્યના ત્રણ પએગામ્પરોમાંનો બીજો. તેની માતું નામ વંધુ-ફેધી, પહલવી શપીર-અખ, “સારો પીતા ધરાવનાર” થાય છે. (જુઓ ક્રવદીન યસ્ત, ફ. ૧૪૨; દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પ્રકરણ ૮-૯).

૩. અવસ્તા સઓખ્યન્ત, ભવિષ્યના પએગામ્પરોમાંનો છેલ્લો, જે રસ્તાખીજ પુરો કરી દુન્યાને સુધારશે. (જુઓ ક્રવદીન યસ્ત, ફ. ૧૨૯; દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ મું, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પ્રકરણ ૯-૧૦).

૪. બગાન-યસ્ત, શબ્દાર્થ, “ભલી શક્તિઓની આરાધના.” રેવાયતો મુજબ તેમાં સત્તર પ્રકરણો હતાં.

૫. સરખાવો અવસ્તા બધ, જુની ફાસી બગ. શબ્દાર્થ, “જે ભાગોમાં અથવા હિસ્સામાં ચીજો વહેંચી આપે તે,” અવસ્તા ધાતુ બજ્ “વહેંચવું.”

ઓના નામ^૧ નીકળ્યાં છે; તેઓની^૨ શક્તિ, કીર્તિ, બહાદુરી અને ક્ષે-
ત્રને લગતા મોજેન;^૩ અને વળી બીજા ઘણાક યજ્ઞદો જેઓને તેઓનાં નામથી
તેઓને લગતી યજ્ઞતમાં યાદ કરવામાં આવ્યા છે તે, અને તેઓની અશોધને
માટે ઘટતી સેતાયશ.

(૩) અને યજ્ઞદોની સેતાયશ કરનારાઓ^૪ માટે ભેટોને લગતી ઉદારતાની
લાયકાત વિષે; અને તેઓએ^૫ ઘણીક વખત દરેક યજ્ઞદની સેતાયશને લગતી
યજ્ઞ છુટી છુટી ભણવાની કરજ.^૬ (૪) તે જમાનાની દોલત અને માલ-
મતાની વ્યવસ્થા^૭ કરનારાઓ^૮ની વિદ્યાની બેહુદ^૯ વાકેફગારી રાખવાની કરજ,
જેઓને દાદાર અહુરમજદે તે દોલતની ઉપર તપાસ રાખવાને નેમ્યા છે,
અને જેઓ પોતાની કરજ બળ લાવે છે.^{૧૦}

(૫) “અશોધની ન્યામત સૌથી ઉત્તમ છે.....”

આખ ૧૫ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

(૧) કાયદાની શરૂઆત વિષેનું^૧ ત્રીશ^૨ કંગદનું^૩ નસ્ક નીકાદુમ
યા વીદાતૂમ^૪ નામનું છે. (૨) તેનો એક ભાગ પત્કાર-રદિસ્તાન^૫

૧. મૂન્શાન યોમાન ફાજ નામ (અઓજ.) વેસ્ત મુજબ: મૂન્શાન યોમાન
ફાજ નામાન-ધ્ય.

૨. અઓજ, ગદા, અમાવન્દીહ વ પીરજગરીહ અફદીહ ઈ આલાશાન.

૩. યજ્ઞારાન, અવસ્તા ધાતુ યજ્ઞ, “ઈજયુ,” “આરાધયુ.”

૪. આયાફત, સરખાવો ફાર્સી યાફત.

૫-૫. િવસ્કારીહ જ્યશાન જવીહ જવીહ કબહ અઊશ્મરિશન ઇ અએન
યજ્ઞદાન. ૬-૬. રાયીનિશાન.

૭. સરખાવો પહલવી વિઓન્દ, “હદ,” અવસ્તા વીમધ્ય, “સીમા,” “હદ” (વિ
અને મધ્ય.) બીજું વાંચણ, નિઓન્દ (અવ. નએમ, “દિશા”).

૮-૮. િવસ્કારીનીદન યેગવીમુન્દ.

૯. રવાયતોમાં નીકાદુમ નસ્કનાં ચોપન પ્રકરણો જણાવેલાં છે.

૧૦. ઘણોખરો એ શબ્દ નીકાદુમ વાંચાય છે, પણ એ નસ્ક સામાન્ય રીતે કાયદા
વિષેની વીગતો આપતું હોવાથી હાં મેં વીદાતૂમ વાંચ્યો છે, જેનો શબ્દાર્થ “ઘણું ભાગે
કાયદા વિષેનું.”

૧૧. પત્કાર-રદિસ્તાન; શબ્દાર્થ, “એક મેજસ્ટ્રેટને હુમલો કરનારાઓને સજા
કરવામાં સલાહ આપનાર કાયદાઓનો સંગ્રહ,” તે ઉપરથી પત્કાર-રદનો અર્થ “એક
પોલીસ મેજસ્ટ્રેટ” થાય છે.

નામનો છે; જે એ વિષે છે કે માણસો અને પ્રાણીઓને જે પાયમાલી^૧ અને રીમની^૨ અણુદીઠ રીતે લલી પેદાએશની હસ્તીના નાશ કરનાર^૩ અહરમન તરફથી થાય છે, તે સિવાય માણસના પોતાનાં પાપીપણાંથી પણ તે પાયમાલી અને અપવિત્રાઈ ઉત્પન્ન^૪ થાય છે;^૫ અને દુન્યાની ખરાબી અને નાશનો ફેલાવો માણસોએ એક બીજાને ગેરવાજબી^૬ રીતે^૭ મારવાથી થાય છે. (૩) અને માણસોને એ કામથી પરહેજ રહેવાની નસીહત વિષે, અને કાયદાનુસાર^૮ માફકસર મારવું^૯ જોઈએ તે, અને ઓછું મારવા કે નહીં મારવા વિષેની તાકીદ. (૪) જેઓ મેજસ્ટ્રેટ નહીં તેવાઓની સામે, અદેખાઈ વગર, અથવા પોતાને નુકસાન કીધા વગર, ફેજદારીનું કામ ચલાવવા; અને વળી સત્તાધીકારી મેજસ્ટ્રેટ નહિ તેવા^{૧૦} ઉપર સખ્તમાં સખ્ત શિક્ષા ફરમાવવાથી દૂર રહેવા વિષે.

(૫) આખા કબ્યાના^{૧૧} ન્યાયનો કમ,^{૧૨} જેમાં જ્યારે એકયતા^{૧૩} હોય છે, ત્યારે તે કાયદાનુસાર^{૧૪} નક્કી કરવામાં આવે છે;^{૧૫} તેમાં પક્ષકારોના પુરાવાઓ^{૧૬} બે જાતના હોવા જોઈએ, મહોટેના^{૧૭} અને દસ્તાવેજોથી દેખાડી

૧. સિજ્જ, સરખાવો અવસ્તા મધ્યેજા^૧, ધાતુ ત્યજ, સં. ત્યજ “છોટી જયુ,” “કાલી જયુ.”

૨. સરખાવો અવસ્તા અખિત (ધાતુ અંજ) “બીમારી,” “રીમની.” વંદીદાદના પહલવી તરજુમામાં અખિતને માટે પહલવી શબ્દ અખદગીહ આએજ જોગણી સાથે વારંવારીએ આવે છે.

૩. ખયા-ખીત, શબ્દાર્થ “જે છુંદગીને ડંખે છે અથવા તેનો નાશ કરે છે.” સરખાવો પહલવી ખયા, “છુંદગી,” એ અહરમનનું એક વિપેશણ છે, અને તે અમ્મ-દદ, “ખામીનો આપનાર” એમખી વંચાય છે.

૪-૪. જસ્તગ્ જેહુન્દ. ૫-૫. અ-દાદિસ્તાનીહા.

૬-૬. દાદિસ્તાનીગ્ જનિશ્ત અન્દાજિશ્ત.

૭. અ-પતકાર-રદ, એટલે એક સત્તા વગરનો મેજસ્ટ્રેટ, શબ્દાર્થ “એક મેજસ્ટ્રેટ નહીં હોય તે.”

૮-૮. હુ-ખુ-ગઝાનતૂમ, અવસ્તા, ખુ, “સખ્ત થયું;” ખીજું વાંચણ: અવારુન્ગઝાનતૂમ, “ધણુંજ પાપી,” “ગેરવાજબી,” એટલે “ધાતકા.”

૯. પતકાર-રદીહ.

૧૦. અએવગી; સરખાવો ફાસીં ચકી, “એકયતા,” “એક મત હોયું.”

૧૧-૧૧. દાદિસ્તાનીહા યગવીમુનાદ.

૧૨. સ્તી સખૂની, સરખાવો ફાસીં સિતિહ, “તકરાર,” “દાવો.” વેસ્ટ:— “સારાંશમાં બે વીગત છે.” ૧૩. ગૃખીસ્ની ગ્.

શકાય એવા,^૧ જે ઘણી રીતે લેખી નાંખવામાં આવે^૨ છે, જેવી લેલની ચાર રીતો છે, જેમકે: મ્હોડેની અને લેખીત સાક્ષી; મ્હોડેની જે લેખીત નહીં હોય તે; લેખીત જે મ્હોડેની નહીં હોય તે; અને તે કે જે નહીં મ્હોડેની કે નહીં લેખીત હોય તે. (૬) મ્હોડેની^૩ તપાસોમાં ચાર જાતના^૪ પુરાવાઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, જુદી જુદી બાબતોના મુકરદમાઓ,^૫ અને જુદી જુદી મ્હોડેની જુબાનીઓ, જેનો ઇનસાફ ન્યાય^૬ વગરની સત્તા ધરાવનાર પાસેથી,^૭ પોતાના વડા દસ્તુર પાસેથી, અને એક બેગાના ગ્રહસ્થ^૮ પાસેથી માંગવામાં આવે; સાક્ષીની ગેરહાજરીમાં^૯ એવા ત્રણ (જડજો)ની^{૧૦} જરૂર છે. (૭) જે મુદ્દાઓ બતાવી શકાય એવા છે, તે છ જાતના^{૧૧} ઠરાવવામાં આવ્યા છે; અને ન્યાયાધીશ નહીં હોય એવા જડજોને માટે, મ્હોડેના પુરાવાઓ જે ઉપર વર્ણવવામાં આવ્યા છે, અને જે તે અને તેજ બાબતપર હોય છે, તે બાર છે.^{૧૨} (૮) અને ન્યાયાધીશ નહીં હોય

૧. નિમાયિશ્નીય, એટલે “દેખાડી શકાય એવી ચીજો”; વેસ્ટ: “બતાવી શકાય એવા.” અહીં મ્હોડેની અને લેખીત સાક્ષી અથવા પુરાવા માટેના એશારો છે.

૨. સરખાવો, ફાર્સી ખર-હમ નિહાદન, “ધોંટાળો કરવો,” “લેખી નાંખવું,” “લેખું કરવું.”

૩. સરખાવો ફાર્સી બા-સામાન્ પુર્સીદન, “કોઈની હાલત વિષે પુછપરછ કરવી” (સ્તાઈન્ગાસ). વેસ્ટ: “જે મુદ્દાઓને મ્હોડેના ગણેલા છે તેમાં ચાર જાતો છે.”

૪. ચહાર આઈનીનશ, મ્હોડેના સાક્ષીઓ ચાર જાતના હોવા જોઈએ.

૫. પત્કારિશ્ત. ૬-૬. અ-પત્કાર-રદીફ.

૬. ઓલ્ હાન્ શપીર ગબ્રા, શબ્દાર્થ “(તેઓના એવા) બીજા લલા માણસ ૧૩.”

૮. એ શબ્દો ખૂન ગઓકાએઇલ્, “ખુનને લગતી જગ્યાનીમાં” પણ વંચાય. વેસ્ટ, “બીજા જગ્યાનીમાં,” અથવા “સાક્ષીની ગેરહાજરીમાં.” વેસ્ટ કહે છે કે પાછલો અર્થ વધારે બંધખેસતો છે.

૯. ચીગૂન્ અબ્જ શે, એટલે કે, જડજો તરીકે એવા ત્રણ શખ્સોની જરૂર છે.

૧૦. એટલે કે, છ જાતના પુરાવાઓ જડજો આગળ રજૂ કરવા જોઈએ, યાતો ન્યાયના ક્રમની છ રીતો છે.

૧૧. એટલે, જ્યારે જડજો સત્તાધીકારી મેજસ્ટ્રેટ નહીં હોય ત્યારે, બન્ને પક્ષોએ દરેક મુદ્દા પુરવાર કરવા સારું બાર મ્હોડેના સાક્ષીઓ રજૂ કરવા જોઈએ; અથવા ફાજદારી મુકરદમામાં મ્હોડેની સાક્ષી રજૂ કરવાની બાર રીતો છે. ફરરાઓ ૬ અને ૭ તે વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે. “જે મુદ્દાઓ મ્હોડેના ગણેલા છે તેમાં ચાર જાતો છે, જુદી જુદી દલીલો (અને) જુદા જુદા એકરારો-વાલા મુકરદમાઓ જે સત્તા વગરના મેજસ્ટ્રેટની તપાસ માટે, કોઈના પોતાના ધર્મગુરૂની સત્તા માટે, કે કોઈ બીજા ગ્રહસ્થ માટે હોય છે;—એવા ત્રણની જરૂર છે—અને વળી બીજા પુરાવા સારું; અને જે પુરાવા દર્શાવી શકાય એવા ગણ્યા છે તેમાં છ જાતો છે; અને એક સત્તા વગરના મેજસ્ટ્રેટ સારું, આગળ જણાવેલી જાતો જે એજ બાબત વિષે છે તે મુજબ, બાર પ્રતિજ્ઞા છે”.

તેવાઓને માટે આખી તપાસ, જે કાંઈ મતફેર નહીં હોય તો, કાયદાની^૧ સત્તા વગર^૨ ચાલે^૩; અને તેની પાંચ^૪ રીતો છે, જેમાં માણસોને બાળવાના,^૫ ચીજોનો નાશ કરવાના, હુમલો^૬ અને જખમ કરવાના અને ખુનના ગુનાહો આવી બંધ છે.

(૯) મેજિસ્ટ્રેટો^૭ બાર ભતના છે, જેઓને ત્રણ ત્રણના ચાર વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.^૮ (૧૦) એક^૯ વિભાગમાં જેઓ જુએ છે અને સાંભળે છે,^{૧૦} (એટલે) જેની આગળ વાંધો^{૧૧} મ્હોડેનો હોવા છતાં લેખીત બતાવી^{૧૨} શકાય છે,^{૧૩} અને જેઓ સાંભળે છે, પણ જોતા નથી; જેની આગળ વાંધો મ્હોડેનો છે, પણ બતાવી શકાતો નથી; અને જેઓ જુએ છે પણ સાંભળતા નથી, જેઓની આગળ વાંધો શું છે તે બતાવી શકાય છે, પણ મ્હોડેની સાક્ષી અપાતી નથી; એ સઘળા એક વિભાગમાં છે. (૧૧) અને આજે ત્રણ, જેઓને એક વિભાગમાં મૂકવામાં આવ્યા છે, તેઓપર^{૧૪} મેજિસ્ટ્રેટની સત્તાનો અમલ કરવામાં આવે છે;^{૧૫} અને એક મેજિસ્ટ્રેટને બે^{૧૬} (એક માણસની) જીંદગીને તુરત ઇબ્દ પહોંચવાનો લય હોય તો મુકરદ્દમો સાંભળવાની જરૂર હોતી નથી; જેમ કહેવામાં આવ્યું છે કે સાંભળ્યા પછી તેને ઇબ્દ કરવા સારું આનાકાની

૧-૧. અ-દાદિસ્તાનીહા.

૨. મદમ રક્તન, એના અસલ અર્થ મુબબ; રદી મુબબ, ફાર્સીમાં ખરૂં રક્તન તો અર્થ “આગળ જવું” થાય છે.

૩. નીચલા પાંચ ભતના ગુનાહના મુકરદ્દમાઓના સંબંધમાં.

૪. સરખાવો અરબી-કેદડી, નમ્લ, “ગાળ દેવી,” “બદનક્ષી,” “બાળીને ફાદલો ઉઠાડવો”.

૫. જઠમ અથવા જઠોમ એ શબ્દ ઘણાખરો હુમલાને માટે વપરાય છે. ઝર્મેસ્ટેટ એ શબ્દને અવસ્તા જઠમ અથવા જઠેમની સાથે સરખાવે છે.

૬. વેસ્ટ: “જેઓ મેજિસ્ટ્રેટની સત્તા હેઠળ (પતકાર-રદો-હોમોન્દ) છે, તેઓની બાર ભતો ત્રણ ત્રણના ચાર વિભાગોમાં વહેંચેલી છે.”

૭-૭. શબ્દાર્થ: “એક વિભાગમાં સાંભળનારાઓ જેઓ જોય છે (તેઓ છે).”

૮. શબ્દાર્થ: “જેવા કે.” ૯. પતકારિશ્ત. ૧૦. નિમાયિશ્નીજ.

૧૧-૧૧. પતકાર-રદીલ લેવતા-શાન હકીકત, શબ્દાર્થ: મેજિસ્ટ્રેટની સત્તા તેઓ સાથે જોડાયેલી છે.

૧૨. ખરા હુત સાથે સરખાવો ફાર્સી મગરૂ, જેના ઘણાક અર્થ થઈ શકે, જેવા કે: “પણ,” “નહીં તો,” “કદાચ,” “વળી,” “જો તે નહીં હોય તો,” “ફક્ત.”

કરવાની ન્યાય કરનારને સત્તા નથી;^૧ અને એનો કાયદા મુજબ નિર્ણય એ છે કે જ્યારે કાયદાનુસાર ફ્રાજદારીથી તેઓ ફરવાતા કે સુધરતા નથી, ત્યારે તેવાઓને ઇજ્જત કે સજા કર્યા વગર અટકાવવું^૨ લાયક નથી; પણ તેઓને ઇજ્જત કરીને અટકાવવા એ લાયક^૩ છે. (૧૨) એક વિભાગ એ છે કે જેમાં જેઓ સાંભળતા નથી અને વળી જોતા પણ નથી તેઓ વિષે, અને સ્ત્રીઓ અને બચ્ચાંઓ વિષે એશારો કરેલો છે; આએ ત્રણના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફ્રાજદારી તપાસ નથી; પણ તેઓને વિષે કાયદાનો ઠરાવ એ છે કે જે તેઓની હાલતમાં પુરેપુરો^૪ ફરફાર કરવાથી^૫ (તેઓનાં) શરીરને હાનિ થવાની ખાત્રી હોય, છતાં તેઓની હાલતમાં પુરેપુરો^૬ ફરફાર (આવી સજાથી) થવો જોઈએ.^૭ (૧૩) એક વિભાગ એવફા લોકો, અને જેઓ મોતની શિક્ષાને લાયક હોય, તેઓ વિષે છે; તેઓને માટે ન્યાય કરનારાઓએ મારી નાખવાની શિક્ષા ઠરાવી છે; (તેજ પ્રમાણે) રસ્તે છુટનાર ધાડપાડુ, જેને માટે (જડજોએ) તે^૮ રસ્તા પર હોય ત્યારેજ^૯ તેને ગરદન^{૧૦} મારવો એમ જાહેર કીધું છે;^{૧૧} જેકે તેમ બની શકે એવું નથી. (૧૪) અને આએ ત્રણ,^{૧૨} જેઓને પણ એકજ વિભાગમાં મુકવામાં આવ્યા છે, તેઓના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફ્રાજદારી તપાસ

૧. કર્તા એમ કહેતા જણાય છે કે જે એક મેજસ્ટ્રેટ એક ગુનેહગારને ફારી દેવા અથવા જખમ કરીને મારી નાખવાની ફરજ ધરાવતો નહીં હોય, તો તે મુકરદ્દમે નહીં સાંભળવાની તેને છુટ છે; પણ એક વખત તેણે આખો મુકરદ્દમે સાંભળ્યો કે તે ગુનેહગારને જખમ કરીને મારી નાખવાની સજા કરવાથી તે દૂર રહી શકે નહીં. આએ ગુન્હાવાયલાં વાક્ય વિષે વેસ્ટ નીચે મુજબ લખે છે: “આએ ફકરાના પાછલા ભાગમાં જણાવેલી મુશ્કેલી બરા હુત બોલોમાં સમાયેલી છે, જેનો અર્થ ‘પણ જો’, ‘ફકત જો’ એમ થાય છે. એજ મુશ્કેલી એ નરકનાં અસલ પહલવી લખાણમાં હોવી જોઈએ, અને કદાચ એ એમ બતાવતું હોય કે એ ફકરાનો પહેલો ભાગ અસલ અવસ્થાના પહલવી તરજુમાનો સાર હોય, અને પાછલો ભાગ તે તરજુમા પર કરેલી પહલવી શરેહનો સાર હોય. આએજ મુશ્કેલી પાછી બારમા ફકરામાં પણ કાંઈથી શરેહ વગર આવે છે, જ્યાં તેનો અર્થ ઠીક રીતે નક્કી જણાતો હોવાથી શરેહ કરનારનું મત સ્વીકારવું એ શક લેરેલું છે.” વેસ્ટનો તરજુમા એમ છે: “અને જો (બરા-હુત) શરીર માટેનો જખમ નક્કી હોય, તો એક મેજસ્ટ્રેટની સામે થવાય નહીં; જે જાણે એમ કહેવામાં આવ્યું હોય કે જખમ કરીને અટકાવવું એ સજાવાર નથી.” (જુઓ પા ૩૭-૩૮).

૨. લખવાર દાશતન. ૩. પાતખશાએ.

૪-૪. મિન બરા વશતન. એટલે કે, કેદ, દેશપાર, અથવા એવીજ બીજી શિક્ષાથી તેઓને સુધારવાં જોઈએ.

૫-૫. બરા વર્દિશન. ૬-૬. અમત બએન રાસ યેગવીમૂનેદ્.

૭-૭. જનિશન પએતાગીનીદ્ યેગવીમૂનેદ્.

૮. એટલે, એવફા (અન-અધર), મર્ગજાન, અને રાસદાર.

નથી, પણ તેઓને માટે કાયદાનું મત એ છે કે જે કોઈ તેઓને મારી નાખવાનો હોકમ કરે છે તે શખ્સ તેથી પુણ્ય હાંસલ કરે છે.^૧ (૧૫) એક વિભાગ તેઓ વિષે છે કે જેઓનું^૨ ભટકવું અને ખીબાઓપર હુમલો^૩ કરવું^૪ કવળતનું^૫ હોય છે, જેઓની નાસભાગ^૬ ઢેકાઢ્યા-વાળી^૭ ખીણોમાં^૮ હોય છે; જ્યારે (લોકો) તેઓ વિષે માઢેથી^૯ પુછપરછ કરે છે, ત્યારે તેઓ જવાબ આપતા નથી, અને તેઓને પરદેશી તરીકે કોઈ માનવું^{૧૦} નથી.

(૧૬) આએ ત્રણ, જેઓ એક વિભાગમાં (છે), તેઓના સંબંધમાં કાયદાનુસાર ફોજદારી તપાસ નથી, અને તે વિષે કાયદાનું મત એવું છે કે જે કોઈ તેઓને મારે તો તે તેથી ગુનેહગાર થતો નથી. (૧૭) જેથી કાંઈ આએજ બાબત વિષે હોય તે માટે ઘણાક કાયદાના ચુકાદાઓ એ નસ્કમાં આવેલા છે, અને તે મુજબ એ નસ્કમાં એમ પણ જણાવે છે કે, એક સામો હુમલો^{૧૧} તે છે કે જે એક ફટકો અને એક જખમ હોય, અને તે એવી રીતે થયેલો હોવો જોઈએ, કે જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે એક માણસને દરેકે^{૧૨} દરેક બાબતથી^{૧૩} પોતાને બરાબર ખીનતકસીરવાર^{૧૪} ઠરાવવાનું^{૧૫} બની શકે.

૧. પતશ્ કેફ્ ગ હવા-અન્દ, એટલે કે, તેમ કરવાથી અંધશ્તમાં બદલાને માટે પુરતો લાયક.

૨. ઘાડપાક્રો અથવા લૂટારાઓની ટોળી. ૩-૩. મદમ મદન.

૪. એટલે કે અધારી રાતે. અવીગ-ગાસ નો અર્થ “નાલાયક જગો” બી થાય.

૫. બદીનીદન બરીશ; સરખાવો ફારસી ગિરિશ, “વરવિખેર,” “ઘોંટાળો.”

૬-૬. પવન શકફત્ ગ હવા, શબ્દાર્થ, “ફાટેલી, ખાડાખખોચ્યાની જગોમાં.”

૭. પવન ગુબિશનીહ. વેસ્ટ:- “જ્યારે લોકો તેઓને ઓગવા કહે છે.”

૮. વર-આઓમન્દ; અવસ્તા વર, “માનવું.”

૯. એટલે કે, એક જરથોશ્તી તરફથી ઉપર જણાવેલા ઘાડપાક્રો, લૂટારાઓ અને ખૂનીઓપર સામો હુમલો કરવો તે.

૧૦-૧૦. શબ્દાર્થ: “બધી ચીજો અથવા બાબતો વિષે.”

૧૧-૧૧. સરખાવો ફારસી બાજૂ આવદન કરદન, “નિર્દોષ ઠરાવવું.”

આબ ૧૬ મો.

નીકાદુમ નરક.

(૧) નીકાદુમ નરકનો ખીજો ભાગ જદમિસ્તાન^૧ નામનો છે, તેમાં નિચલી આબતો વિષે હકીકતો આવેલી છે: હુમલાઓ અને હુમલાથી^૨ ઉત્પન્ન થતું જબરું દુઃખ^૩, જેવું કે દુખારો^૪ અને લોહીતું^૫ વહેવું; અને ગુનાહો^૬ જે એક માણસ બેલાન હાલતમાં કરે તે વિષેનું અંબણપણું.^૭ (૨) અને અંબણપણાની સાત જાતની નિશાનીઓ વિષે; અને પુખ્ત ઉમરના પુરૂષો નાની વયનાં લોકો^૮ પર હુમલો કરે તેના જુદા જુદા ચુકાદાઓ વિષે; અને વળી એ નરકમાં^૯ એવા ફટકાઓ વિષે જણાવવામાં આવ્યું છે કે જે^{૧૦} મારવાથી દરદનું લોહી ખચીત પસાર થાય;^{૧૧} અને વળી ગુસ્સાના જુસ્સામાં^{૧૨} દરદનું લોહી ઓઠું વહે^{૧૩} એવા ફટકાઓ વિષે પણ તેમાં લખેલું છે.

(૩) અને માંગવા^{૧૪} વિષે, અને તે બરાબર આપવા^{૧૫} વિષે, જે જુલાસાથી^{૧૬} જણાવતાં^{૧૭} તે ચાર જાતનાં જાહેર કરેલા છે: જ્યારે કંબુ-સાઇ^{૧૮} મહોટાઇને મદદ કરે છે; અને જ્યારે મહોટાઇ કંબુ-

૧. શબ્દાર્થ: “હુમલાઓને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ.” ૨-૨. વાંચણ: નીશ્ચિયશન મિન્ જદમ; સરખાવો ફાર્સી નેશ, “ઉખ,” “ઘોષાવું.” વેસ્ટ: વેશીગાન; “કંટાળો.” એ બોલ બેશ્ચિયશનને બદલે વેશ્ચિયશનથી વંચાય, સરખાવો અવસ્તા તિખશ, તખએષંચ, “દુઃખ, દરદ.”

૩-૩. :દ્ વ ખૂન. ૪-૪. અથવા બેલાનીના ગુનાહો જે એક માણસ અણગમણતાં અથવા બેલાન હાલતમાં કરે. ૫-૫. અપુર્નાચીગાન. ૬. વ બએન-હય, એટલે “અને નરક પણ તે વિષે જણાવે છે.” ૭-૭. જદમ મૂળ દદ્ ખૂન ઘલ સાતૂનેદ. મિન્ મૂન....એહતર છે.

૮. એટલે ગુસ્સા અને ઉત્કેરાયલી હાલતમાં દુઃખ ઘણું લાગતું નથી. જદ્ મૂન અએશમ ખૂગ (ગુસ્સો) દરંગિદ્ દદ્ ખૂન યતિખૂનેદ. ૯. યતિખૂનેદ, “નરમ પાડે છે,” “એસે છે,” “ઓછું કરે છે.”

૧૦. વાંચણ: ખવાહીશન, સરખાવો ફાર્સી ખવાહેશ, “જરૂર,” “તંગી,” (જુઓ Old Pahlavi-Pazend Glossary, S. V. પાનું ૧૮૯). ૧૧. હુ-દહિશન; વેસ્ટ: પરોપકાર. ૧૨-૧૨. પવન્ માદગવરીદ્ યેમલેઘૂનેદ. ૧૩. પૂશીદ્, એ વાંચણ ખૂન્દહિશનમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે. એ પિનિદ્ કે પૂશ્દ્ ખી વંચાય.

સાધને મદદ કરે છે, અને જ્યારે કંબુસાધ કંબુસાધને મદદ કરે છે, અને જ્યારે મહોટાઇ મહોટાઇને મદદ કરે છે; અને બીજી ત્રણ જાતો છે જે એ એને સાથે જોડવાથી ઉત્પન્ન થાય છે; જ્યારે બખીલાઇ અને મહોટાઇ, બખીલાઇ અને મહોટાઇને મદદ કરે છે; જ્યારે બખીલાઇ અને મહોટાઇ બખીલાઇને મદદ કરે છે; અને જ્યારે બખીલાઇ અને મહોટાઇ, મહોટાઇને મદદ કરે છે; જેથી અસલ સાત જાત બને છે; અને વળી એ ઉપરથી બીજી જાતોની નીકળેલી છે.^૩

(૪) અને વળી આદમીને કચડી નાંખે એવા ફટકા વિષે, અને એવા એક કચડી નાંખનારા ફટકાથી ઉપજતી ધુજરી,^૪ અને જે કાંઈ એજ બાબત વિષે હોય તે. (૫) ઝુંટવી લેવાય એવું હથિયાર, અને અસલ દુઃખ ઉપજાવે એવું હથિયાર, એટલે કે જે ચીજ હથિયાર તરીકે બરાબર નહીં હોય તે કંઈ, અને જે હોય તે કંઈ; અને તે શું છે કે જે હથિયાર તરીકે (બખતરમાં) રાખેલું હોય, અને તે શું છે કે

૧-૧. પવન અગવીન હુમ-પૂર્સંગીહ, શબ્દાર્થ: “એક બીજાની મસલતથી”.
૨. હુન્દાણહેદ: સરખાવો ફાર્સી અન્દાજેહ, “માપ,” અને અન્દાજેહ કરદન, “અટકળ કરવી,” “આંકવું,” “ગણતરી કરવી.”

૩. આએ આખો ત્રીજો ફકરો કોઈ ખેદરકાર નકલ કરનારનો કોઈ બીજો ચોપડીમાંનો ભૂલભરેલો ઉમેરો છે. એ જૂદમીસ્તાનનું પ્રકરણ, જે ફક્ત હુમલાઓ અને સામા હુમલાઓ વિષેજ હોવાનું જોઈએ, તે સાથે કાંઈ પણ તે સંબંધ ધરાવતો નથી. આએ ત્રીજા ફકરામાં વપરાયેલા કેટલાક શબ્દો એટલા ગુચ્છવાડા ભરેલા છે કે તેનો ચોક્કસ અર્થ લખી શકાતો નથી. એ ફકરામાંનો બીજો અને ત્રીજો શબ્દ ખવસીશન અને ખૂન-દહિશન પણ વંચાય, જેનો અર્થ અનુક્રમે “પહોલો હુમલો” અને “ખુન” અથવા “ખુની કાનો” થાય, પણ એ અર્થ લખાણ સાથે બંધખેસ્તો નહીં હોવાથી ઉપલા તરણુમાં લેવામાં આવ્યા નથી.

૪. કરેતૂર, સરખાવો ફાર્સી કરેતન “કચરવું,” “ઝાલવું,” કરેત, “નીચ,” “શરમ ભરેલું.” વેસ્ટ, કરેતાર દાહુમ વાંચી નીચલો તરણુમો કરે છે: “અને વળી કોમને બગાડનાર શખ્સની અને કોમના એક માણસને બગાડનારની હલકાઈ જોવી; અને તેજ બાબતપર જે હોય તે.”

૫. સરખાવો ફાર્સી ખૂસીદન, “સંકોચાવું.”

૬. વખ્દનિશનીગ, ૭-૭. ઇ આગરેદ, શબ્દાર્થ, “જે દુઃખ ઉપજાવે.” વેસ્ટ: ઇ આવારેદ, “જે કોઈ લાવે.”

૮-૮. પવન રેનેશ માહમાન, રેનેશ સાથે સરખાવો અવસ્તા રેનથ “મારવાનું હથિયાર,” ધાતુ રેનથ “નાશ કરવો.” માહમાન નો અર્થ પહલવી અને ફાર્સીમાં ધણોખરો “પરોણો” થાય છે.

જે જ્યારે કોઈ બીજા તરફ હથિયાર તરીકે બહાર કહાડે છે ત્યારે તેને પોતાનેજ તે હથિયાર હુઃખ દે છે; અને તે શું છે કે જે તેને પોતાને ખચીતજ હુઃખભરેલું છે; અને તે કે જે તેમ કાયદા મુજબ હોય છે.^૨

(૬) જડજના ચુકાદામાં મીલકત આપી દેવાને લગતા દાંડની સજા અને કેદની શિક્ષા^૩ વિષે, જે એક માણસ જે હથિયાર લઈ જતો હોય તેની ઉપર તે હથિયાર ચારવા^૪ માટે થાય છે; અને હુમલો,^૫ અસહ્ય હુઃખ,^૬ ખોટી

૧. સરખાવો ફાર્સી બાજુ કદમ્ તો રહી મુજબનો અર્થ: “ઉઘાડવું,” “બુદ્ કરવું,” “આનમાંથી બહાર કાઢવું.” જે એ લખવાર વાંચેને (સરખાવો ફાર્સી બાજુ ગિરફતન, “રાખી મૂકવું,”) વંચાય તો તેનો અર્થ, “(હથિયારનો ઉપયોગ થતો) અટકાવે” થાય વેરટ: “જ્યારે કોઈ કોઈની ઉપર હથિયાર તરીકે પાછું ફેરકે.”

૨. વેરટ: “તેનું કુદરતી હુઃખ કયું અને તેનું બહારથી મળેલું કયું.” ૩. જુદ્ ખવાસ્તગતૂશન વ જવીદીહ ઇ વિચાર-મ. ૪. ખરાખૂદન, શબ્દાર્થ: “ઉચ્ચની જવું.”

૫. આએ હુમલાએ વિષે કહ્યું છે એમ અએવગ નામના પદલવી શબ્દકોષનાં ૩૪ માં પાતે ખુદલી રીતે નીચે મુજબ સમજ આપવામાં આવી છે: (અવસ્ત) યાતુખ્ત: (યાતૂગ-ગાખરનીહા), જુદ્ યેહુવનેદ્ અમત્ યેમલેવનેદ્ અએ અએઘત્ પવન્ યાતૂગીહ ખરા ખરેન્ચીનમ; અમત્ પવન્ અદ્ચનીહ ઇ મઘનૂગ-યાતૂ યેમલેવનેદ્ હુમ-ગઓનગ. (અવ૦) હુધુવિ-ખુજુદ (સહુમ- નિમાયિશનીહ), જુદ્ યેહુવનેદ્ અમત્ યેમલેવનેદ્ અઘપ્ પવન્ સ્નેશ ગએતાઈહા મખીતૂનમ:-(અવ૦)વાઘતિ: (ખવાસીસ્નાહ), જુદ્ યેહુવનેદ્ અમત્ વીનાસ-કારીહ મિન્ આખર ઇ અઘશ-ઇ રાતૂનેદ્..... (અવ૦) મિથોસાસ્તિ: (અદ્ચ વિજારિશનીહ કદખા આમુજિશનીહ) જુદ્ યેહુવનેદ્ અમત્ રાલઈ કદખા આલ અઘશ ઇ તચેદ્ અમત્-ચ અ-રાસ્તીહા આલ અઘશ અન-આઘનીનીહા નિમાએદ્, અદ્ચ મઘથોસાસ્ત વાંચેનિશન.—(અવ૦) અતફદાત: જુદ્ યેહુવનેદ્ અમત્ ખૂરિશન વ ખવારિશન મુન્ સદ્ વ તીસ્ત પતશ લખવાર યેખસેનુનેદ્, યાતુખ્ત: “જનકુઈ મંત્રા એટલે જ્યારે કોઈ એમ બોલે કે: ‘હું તને જનકુથી મારી નાંખીશ,’ જ્યારે કોઈ અણુદીક પરીણામો નીપજાવતાં મંત્રાથી એમ બોલે ત્યારે.”— હુધુવિ-ખુજુદ, (સહુમ નિમાયિશનીહ, “ખીક બતાવવું”); એ બને છે જ્યારે કોઈ એમ બોલે કે: ‘હથિયારો વેડે હું તારાં શરીરના નાશ કરીશ.’—વાઘતિ: (ખવાસીસ્નાહ “હુઃખ”) એ થાય છે જ્યારે કોઈ ગુનાહ ભરેલા હેતુથી ખીજની પાછળ દોડે છે.” .....મિથોસાસ્ત: (કદખા વિજારિશનીહ, આમુજિશનીહ, “ખોટી સમજણ અથવા શિક્ષણ”), એટલે જ્યારે કોઈ ખીજને ખોટું રસ્તે દોરવે છે, અને જ્યારે કોઈ ખોટી અને ગેરવાજબી રીતે (રસ્તો) બતાવે છે; તેને મઘથોસાસ્ત ગણવો જોઈએ.”— અતફદાત: “એટલે જ્યારે કોઈ ખોરાક અને પીણું, જેને માટે ભૂખ અને તરસ હોય છે, તે રાખી મૂકે છે.”

૬. ખવાસીશન અથવા ખવાસિશન સાથે સરખાવો અવસ્તા ખાશ, “આળા નાખવું”, “નાશ કરવો.”

ફેરણી, અને ભૂખમરો,^૧ અને જાદુઈ મંત્રો બોલવાં,^૨ અને ભયંકર ઉખાવોથી ધમકી^૩ આપવી, એ સઘળાંથી છ જાતની અઠડાઅઠડી ઉત્પન્ન થવા વિષે; અને જ્યાં મારામારી કરવાની ઉશ્કેરણી થઈ હોય ત્યાં એમ બને છે કે જ્યારે કોઈ મારામારીની વચમાં^૪ ઉભો રહીને મારામારી કરે છે,^૫ અને જ્યારે તે પહેલાં હુમલો કરતો નથી, પણ પોતા તરફથી ખીજાની મારફતે કરે છે. (૭) અને વધુ એ કે પુખ્ત ઉમરના માણસની પુખ્ત ઉમરના માણસ સાથે અઠડાઅઠડીનું ઉભું થવું;^૬ એક બચ્ચાં વગરની સ્ત્રીનું એક બચ્ચાં વગરની સ્ત્રી સાથે અઠડાઅઠડીનું ઉભું થવું, અને એક હમેલદાર સ્ત્રીનું એક હમેલદાર સ્ત્રી સાથે, અને સાત વરસનાં બચ્ચાંઓનું સાત વરસનાં બચ્ચાંઓ સાથે તેનું શરૂ થવું; સાત વરસનાં બાળકો વચ્ચે અઠડાઅઠડી તેઓનાં માબાપની નજર હેઠળ ઉભી થાય છે, એને માટે કાયદાનું મત એ છે કે તેઓને અઠડાઅઠડી કરાવવાથી જે શુનાહ થાય તેની શુનાહ-ગારીનો દંડ^૭ (માબાપ તરફથી) દસ્તુરોને પોહોચે છે.

(૮) એક અશો શેઠની દીન તરફની વફાદારી વિષે; જે કોઈ શુલામ બેહદ^૮ વખત સુધી તે શુલામ થઈ રહેલો છે એમ જાણ, જ્યારે^૯ તે શુલામ શેઠના કાલાવાલા કરે છે અને છુટાપણું માંગે છે, ત્યારે તે શેઠ પોતાની શેઠાઈને વળગી રહેતો નથી.^{૧૦} (૯) વાલીઓના શુનાહો વિષે, જેને માટે તે

૧. ફરહાંગ ઇ ઓઈમ અએવગમાં અત્તદાત (બુઓ પા. ૩૮). ૨. ગુબિરન ઇ યાતુગ ગુબિરનીહ. ૩. ગુબિરન ઇ સહમ નિમાયિશનીહ. DP. માંનો શબ્દ સમ, ફરહાંગ ઇ ઓઈમ અએવગ (પા. ૩૪.) ને આધારે, મેં સહમ કીધો છે.

૪. વાંચણુ: તશરનીહ, “લઈ જવું.” DP. તચિરનીહ જેનો વેસ્ટનો તરબુમો “-માં રોકવું” છે. સરખાવો ફરહાંગ ઇ ઓઈમ અએવગ, પા. ૩૫, (હુડિંગ)માં એ શબ્દનો ઉપયોગ: અમત્ રાસુ ઇ કદૂબા ઓત્ અઇસુ ઇ તજેહ, “જ્યારે કોઈ ખીજાને ખરાબ રહેતે લઈ જાય ત્યારે.”

૫-૫. અમત પવત્ અએત્ યેગવીમૂનાતત્ અરા યેગવીમૂનાદ્. વેસ્ટનું વાંચણુ બુનીક યેગવીમૂનાદ્ બુત્ ભરેહુ છે, કારણ કે DP. માં અરા યેગવીમૂનાદ્ મળે છે.

૬. સરખાવો અવસ્તા તથ, “ઉતાવળ કરવી,” “દોડવું.” ૭. તૂશન. ૮. સરખાવો સંસ્કૃત આચાર, “ધર્મ તરફની વફાદારી.” વેસ્ટ, આબરીહ, “દુઃખ.” ૯. અ-બૂન, શબ્દાર્થ, “છેડા વગરનું.” વેસ્ટ: અબૂન, “નકામું.”

૧૦-૧૦. અમત્ બન્દગૂહમાએ બવીહનેહ, ઓલ ખવેશીહ લા પતકારેહ. ધર્મિ શેઠ, શુલામ જ્યારે અરજ કરે છે ત્યારે તેને છૂટો કરે છે, અને તેને શુલામગીરીમાં વધારે વખત રાખી મૂકતો નથી.

વાદીનાં પોતાનાં શરીરની તોજેશ સિવાયનાં કોઈ પણ પુણ્યનાં કામથી તોજેશ થતી નથી; અને એક ગુલામનું તેના શેઠ સાથે પુન થવા વિષે; અને તેજ બાબત પર જેથી વધુ હોય તે.

(૧૦) સાત વરસના (અને) આઠ વરસના નહીં^૧ શીખેલા^૨ સગીરોને હાથે તેઓનાં માળાપોની^૩ નજર આગળ થયેલાં પુન વિષે; તે માટે માળાપોની ગુનેહગાર હાલત, જ્યારે તેઓ સગીર બચ્ચાંઓને પુન કરવાથી દૂર રાખી શકે^૪ એમ હોય, અને તેઓ દૂર રાખતાં નથી, અને તે^૫ કે જ્યારે તેઓ સગીર બચ્ચાંઓને દૂર રાખી શકે એમ નથી.

બાબ ૧૭ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

(૧) નીકાદુમ નસ્કનો ત્રીજો વિભાગ રેશિસ્તાન^૧ નામનો છે, જેમાં નિચલી બાબતો વિષે જણાવેલું છે, જેવી કે કાપવું,^૨ અને છરીથી છુટું પાડવું,^૩ ભાંગવું,^૪ આતરડાં કાઢી નાંખવાં,^૫ અને ભોકવું,^૬ અને પહેલો હુમલો કરવો,^૭ અને નિચે નાંખવું,^૮ અને કાપી ટુકડાઓ કરવા,^૯ અને છોલી નાંખવું,^{૧૦} અને સુકાઈ જવું;^{૧૧} અને એવીજ બીજી ચીજો જે જખમો કહેવાય છે. (૨) અને,

૧-૧. ઇ અ-આમૂખત. ૨. અખીતરાન. ૩. લખ્યાર દાશ્તન. ૪. તેઓની ગુનેહગાર હાલત.

૫. એટલે કે ખરાબ હેતુથી ખીજને જખમી કરનારા ગુનેહગારોને લગતા કાયદા-ઓનો સંગ્રહ. ૬. સરખાવો હુજવરેશ, સકીના, “છરી.” ૭. અવસ્તા ધાતુ સ્કપ અથવા સ્કપ “ભાંગી જવું.” ૮. ક્રાજ રદગ, સરખાવો ફાસી રદદ આતરડાં”. અવસ્તા ઉરૂથવન.

૯. સૂમખિશન, સરખાવો ફાસી, સંયુ, “કાણું,” “ભોકવું.” ૧૦. ખવાસીશન; બુઓ તોટ પાને ૪૯ મે.

૧૧. શેકૂનિશન, અથવા શેદકૂનિશન “ નીચે નાંખવું અથવા પાડવું” ૧૨. ખૂદ કદન.

૧૩. તાશીદન, સરખાવો અવસ્તા અવિ-તશ, “ છોલવું,” “ ઘસારા પાડવા.” ૧૪. ખૂશીનીદન. સરખાવો અવસ્તા હુશક, ધાતુ હુશ, “ સુકાઈ જવું”; ફાસી, ખુશક “ કરમાયલું;” ખુશકીદન, “સુકાઈ જવું,” એનો અર્થ ભૂખમરાથી અને કેદ રહેવાથી સુકાઈ જવું થાય છે.

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

'ହେଁ' ଲେଖିବ ଲାଜିଆଡ଼େ ଗୋଲକାନ୍ଥର ଲାଜିଆଡ଼େ । ଲେଖିବ
 ଓ ଲେଖିବ 'ବିଲାସ' ଲେଖି ଗୋଲକାନ୍ଥର ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ
 ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ ଲେଖିବ

ખેલાન હાલત,^૧ અથવા અજીણ,^૨ અથવા ભૂખમરો,^૩ અથવા ખેશુમાર ખાવું,^૪ અથવા આળસાઈ, અથવા સુસ્તી, અથવા જખડું બહેરાપણ^૫ ઉત્પન્ન કરે છે તે વિષે; અથવા જ્યારે તે કોઈ શબ્દો બોલવા માંગે ત્યારે હુમલો કરનાર તેને પાછો મારે; અથવા જ્યારે તે બોલવાની શક્તિ, બેવાની અને સાંભળવાની શક્તિ, અક્કલ અને જોર, અને વીર્ય, અને દૂધ, અને હુમેલનો^૬ ઘટાડો કરે; (અથવા) જ્યારે તે આદમીની તલલી^૭ અથવા સ્ત્રીઓનાં દૂધનો નાશ કરે, અથવા કીનામાં તેણીના કીકરાનું ખુન કરે; (અથવા) જ્યારે કોઈ એક જખમપર બીજે જખમ કરે, અને તેમાંથી પુષ્કલ લોહી વહે તે વિષે. (૫) અને તેજ મુજબ એક હુમલો જે કોઈ એક, અથવા બે, અથવા ત્રણ હથિયારો, અથવા વધારે સાથે^૮ ધરીને કરે; અથવા એકજ જગોએ,^૯ અથવા બીજી જગોએ,^{૧૦} અથવા વગર જરૂરે મારે.^{૧૧} (૬) અને જ્યારે કોઈ તલવારથી^{૧૨} બીજને મારે^{૧૩} ત્યારે તેના જખમના વિસ્તાર^{૧૪} વિષે; ઘેરના,^{૧૫} અને

૧. અન-સ્નાસીઈ, અવસ્તા ખશ્નુ “જાણવું.” ૨. ફ્રેફ-ખૂરિશ્નીઈ, “ધણું ખાવું.” ૩. કમ-ખૂરિશ્નીઈ “નહી પુરવું ખાવું.” ૪. DP. માંનું વાંચણ પતમાન-ખૂરિશ્નીઈ, “માફકસર ખાવું”, હયાં અધ્યેસ્તું નથી.

૫. અગઅશ તેજઈ, શબ્દાર્થ : “નહી” સાંભળવાની દુશ્વારી.”

૬. આપૂસીઈ : અવસ્તા આપુથ્ર અથવા અપુથ્ર “ગર્ભાવસ્થા,” “હમેલ.”

૭. રૂપર, સરખાવો અવસ્તા રૂપેરેજન ફાસી રૂપર્જ, “તલલી.” ૮. અથવા, “લોહી તેમાંથી બહાર વહે.” અજશ હૂતાગ (અવસ્તા તચ, “વહેવું”) ખૂન સજીતૂનેદ.

૯. પવન અએવ-કર્દગીઈ. એટલે અયાં હથિયારો સાથે વાપરીને; શબ્દાર્થ : “જોડાણ મારફતે.”

૧૦. સરખાવો અવસ્તા ઇથ્ર, “આ જગોએ,” “અહીંયાં,” “ત્યાં,” પાજન્દ રૂપ ઇથ્રિઈ. ૧૧. પાજન્દ હિથિઈ, અવસ્તા ઇથ્ર, “અહીંયાં” સાથે સરખાવાય. વેસ્ટ અવસ્તા હુધ આપે છે, અને પાજન્દ શબ્દનો અર્થ “એકસંપમાં” કરે છે.

૧૨. પાજન્દ અપવરાવશ્તીઈ, સરખાવો અવસ્તા અપ, “નહી,” વર, “અજીવા જોગ,” અને વશ્ત, “હલો;” અવસ્તા ધાવુ ધ્રચ, સંસ્કૃત, વ્રચ, “નીચે તોડી પાડવું,” “નાશ કરવો.” વેસ્ટનો તરબુમો; “અથવા તેઓ તે તેજ જગોએ કરે, અથવા એકસંપથી, અથવા પહેલા ચુનાઈ તરીકે.”

૧૩-૧૩. વાંચણ : દોખરગ, દોખરા, “તલવાર,” ઉપરથી; દોખરગ કૂદ રમી-તૂનેદ, “કોઈ તલવારથી મારે;” સરખાવો ફાસી શમ્શૈર અફગન્દન, “તલવારથી મારવું.”

૧૪. વાંચણ : પદ્મિશન, ખેહતર પદ્માઈશન, “માપ,” “વિસ્તાર;” અવસ્તા પંઘતિ અને મા “માપવું;” સરખાવો ફાસી પચ્ચેમૂદન. ૧૫. સરખાવો ફાસી સરાય, “ઘેર,” “લવ્ય મકાન.” વેસ્ટ : “વિસ્તાર.”

ભીંતના, અને જ્યાંથી એક શરીરને નીચે નાંખવામાં આવે તેની આબુઆબુની જગાના વિસ્તાર વિષે; તે શરીર જેના ટુકડા કરવામાં આવ્યા હોય,^૨ અથવા ચીરી નાંખેલું,^૩ અથવા કાપીને બદસુરત બનાવેલું હોય;^૪ અથવા તેમાંથી લોહીની^૫ નદી વેહતી^૫ હોય; ગુસ્સાના^૬ પુર જોશમાં^૬ ફટકાવવા^૭ વિષે; તથા કેફી^૮ પીણાં^૮ વિષે; અને એક હથિયાર ક્યારે લાંગે^૯ તેના વખત અને તેનાં વજન^{૧૦} વિષે.

(૭) તે જખમ દુર કરવાની^{૧૧} અને તેનું દુઃખ ટાળવાની નીરંગ^{૧૨} (ક્રિયા) વિષે; અને તેની ઉપર રાતના ત્રણ પહેરા^{૧૩} સુધી રાખવી જોઈતી તપાસ; અને તેની વધારે દુઃખ ભરેલી^{૧૪} અને વધારે બેકાર હાલત; અને તેનું તદ્દન સાબું થવું અથવા નહિં સાબું થવા વિષે;^{૧૫} અને તેજ બાબત-પર જે હોય તે. (૮) દરેકની બુદ્ધી બુદ્ધી બારિક^{૧૬} વિગતો,^{૧૬} અને તેપરના કાયદાના ચુકાદાઓ.

બાબ ૧૮ મો.

નીકાદુમ નસ્ક.

(૧) નીકાદુમ નસ્કનો ચોથો ભાગખી કાયદાઓ વિષે છે, જેને હમેમારી-સ્તાન^{૧૭} (વાદીઓને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ) કહે છે; જેમાં તોહમતો

૧. કેપ્-ઇ રમીતૂન્ત. વેસ્ટ : “અને નાખવામાં આવે તે આકાર.”

૨-૨. ખૂદ્ કદ્. ૩. અઝીસ્કાફત; ફાસી સ્કાફતન, “ફાડવું,” “બદસુરત કરવું,” “લાંબવું,” અવસ્તા સ્યપ્ અથવા સ્ય. ૪. તાશીફ, અવસ્તા તશ. “છોલવું.” “ફરસીથી કોરવું,” અથવા તશ, “કુહાડી.” ૫-૫. રૂદ્ ઇ ખૂન ઇ ફે-તાગ, સરખાવો અવ. તય, “વહેવું.”

૬-૬. અવસ્તા અએશમ, “ગુસ્સો.” DP. અસીમાન, “છેડા વગરનું.” ૭. માર્વન, સરખાવો અવસ્તા માજન અથવા માર્ગન. ૮-૮. મંગ, સંસ્કૃત માંગ. ૯. જખશી, જખશીને બદલે. સરખાવો જખશ, “બુખવી નાંખવું.” ૧૦. સંગ ઇ સનેશ; સરખાવો અવ. અસેંગ અને સનથ.

૧૧. રૂખશનીફ, ૧૨. નીરંગ ખીલું વાંચણ: નીરફ. ૧૩. સરખાવો ફાસી શખ્-બાશ, “રાતનો પહેરો.” વેસ્ટ: સે શખ્ શત, “ત્રણ રાતનું અથવા એક વરસનું.” ૧૪. સરખાવો ફાસી ખ્યાર, જેનો અર્થ: “દુઃખી” તેમજ “સુખી” બી થાય છે. ૧૫. સરખાવો ફાસી સ્પુરી, સ્પુરાદન, “પુરું કરવું.” ૧૬-૧૬. હમારીનાદારીહા. ૧૭. સરખાવો અવસ્તા હમેરેથ, “દાવો માંડનાર,” “દુશ્મન”.

કેવાં હોય છે તે વિષેની વીગતો, અને ખોટાં તોહમતો જે કોઈ નીચલા ગુનાહો વિષે બીજા સામે લાવે તે, જેવાં કે:-જાદુ, અશો માણસનું ખુન,^૧ ચોરી, લૂંટ,^૨ જાણી જોઈને મારવું (યાને જીંદગીનો નાશ કરવો),^૩ ઉતરતા દરજ્જાનાં આદ-મીઓનો અને ઢોરોનો^૪ નાશ કરવો; જે ભાગ કેટલીક ખાસ બાબતો વિષે છે, જેવી કે, એક હથિયાર લઈને^૫ જખમ કરવો,^૬ અને હુમલો, અને તેથી પહેલો હુમલો,^૭ અને કેદ કરવું,^૮ અને જીવું શીખવવું, અને સાંકળથી બાંધવું,^૯ અને માથું નીચે નાખી કોઈને લટકાવવું,^{૧૦} અને ભૂખે મારવું, અને ખોટું બોલવું, અને મંત્રો ઉચ્ચારવાં, અને લયંકાર ચીજો

૧. સરખાવો અવસ્તા અશવદ્વંય અથવા અશવ જન્, “અશો માણસોને મારી નાખવાનું કામ.” ૨. સરખાવો અવસ્તા હુજંધ, “લૂંટ”. ધાતુ હુજં, “પકડવું,” “ઝૂંટવી લેવું”.

૩. ક્રહાંગ-ઇ-ઓઇમ-અઓવગ મુજબ, બઓઘોજદ્ ગુનાહ તે છે કે જ્યારે કોઈ જાણી જોઈને બીજાને મારે, અથવા બીજાઓને બીજાં માણસોને મારી નાંખવા સમજવે; વળી બીજાને તુકશાન કરવાની ઇચ્છા, તેઓની મીલકતને ખગાડવી અથવા લૂંટવી, અને એવીજ ગતના સવળા ગુનાહો. એનો શબ્દાર્થ “જાણી જોઈને મારવું” અથવા “જાનનો નાશ કરવો” થાય છે. અવસ્તા બઓધંધ “લાન” અથવા “જાન,” અને જન્, “મારવું.”

૪. ક્રહાંગ મુજબ કાઘોજદ્ નો અર્થ ઉપર જોવાજ, “ઢોરો અને માણસોને ખગાળ રીતે વાપરવાં;” તેનો હુમીમાલ ગુનાહોમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. (જુઓ પા. ૭૨). હાઉગ મુજબ, “આએ ગુનાહોને લગતા શબ્દોની સમજણ ધણી ખરી ખરાબર છે, પણ તે એક એક સ ગતના મોખેદી કાયદાશાસ્ત્રીના વિચારો હોય એમ લાગે છે”.

૫. સરખાવો અવસ્તા આગેરેમ, ધાતુ ગરેવ, “પકડવું”, એટલે બીજાને મારવા માટે હથિયાર પકડવું; એમ થયલા ગુનાહને પણ આગેરેમ કહેવામાં આવ્યો છે.

૬. અવસ્તા અવઓધરિશત, ધાતુ રિશ “જખમ કરવો”. એ કોઈ બીજા સામે જખમ કરવાની મતલબથી હથિયાર સાથે ધસી જવાના ગુનાહનું નામ છે. એ બે ગુનાહોખી ક્રહાંગ માં વર્ણવામાં આવ્યા છે. (પા. ૩૬). ૭. જુઓ નોટ પા. ૪૬ મે.

૮. ક્રહાંગ, પા. ૩૪ મુજબ, અવસ્તા હુન્દેરેત, ધાતુ દેરે, “પકડવું,” પહલવી હુન્દર્દ (હાઉગનો ફેરફાર : પહલવી હુન્દરખત અવસ્તા હુન્દેરખિત,) એ કોઈને દેખથી અને છુપી રીતે ઇજા કરવાના ગુનાહનું નામ છે. ૯. અવસ્તા બન્દ, “બાંધવું”, “ખેડી ધાલવી.”

૧૦. અથવા “ઉધે મસ્તક રાખવું”, અથવા “માથું નીચે નાખી લટકાવવું”; સરખાવો ફાર્સી નિશૂન કર્દન, અથવા નિશૂનસાર કર્દન.

દેખાડવી,^૧ અને મજુરના^૨ પગારમાંથી^૩ જે તેને વધે તે તેની પાસેથી જીલમથી^૪ લેવું;^૫ અને કોઈની ચીજે લૂંટી^૬ અથવા છીન્વી^૭ લેવાની ઇચ્છા રાખવી, અને આતશ તથા પાણી વિષે અપશબ્દો^૮ બોલવા, અને તેજ બાબતપર જેણી હોય તે. (૨) અને એવાં તોહમત મુકાવાથી ગુનાહ કેટલો થાય છે,^૯ તે અને તેની^{૧૦} તોજેશ અને સજા વિષે: ધુળ, અથવા રાખ, અથવા આટો^{૧૧} જે આંખને (અને) માણસોનાં શરીરનાં બીજા ભાગોને લગાડવામાં આવે છે તે વિષે: એ પછી તે નરકમાં ત્રીશ જુદાં જુદાં મથાળાં^{૧૨} હેડળ બાબતો જણાવવામાં આવેલી છે.

(૩) લોકોને સુકકો (હિર) નસો^{૧૩} ખવડાવવાનો ગુનાહ, અને ગેરવાજબી રીતે તે નસાને તેઓનાં શરીરપરનાં^{૧૪} કપડાંપર^{૧૫} લગાડવાનો ગુનાહ, અને દસ્તાનવાળી સ્ત્રી, અથવા કોઈબી જાદુગર આગળ, જવાનો ગુનાહ. (૪) એક સ્ત્રી જે સગીર અને કુંવારી^{૧૬} હોય તેણી વિષે, જે લકી દીનનાં લોકોનાં ઘરમાંથી આવે, અને જે સારી^{૧૭} કેળવાયેલી હોય^{૧૮} તે વિષે. (૫) ઉતરતાં

૧. સદ્મ નિભાયિરનીહા. ૨-૨. સરખાવો અવસ્તા મ્યજુદ, ફારસી મુજુદ “મજુરી,” અને મુજુદુર, “મજુર”. ૩-૩. સરખાવો ફારસી વૃખ્તન, “એમયુ,” “સાર કાઢવો,” “એકડું કરવું”.

૪. પુરીદન, પુરીદનના જેવોજ શબ્દ, “કાપી કાઢવું.” ૫. સરખાવો ફારસી ‘પશૂદન,’ “દાખવું,” “નીચવવું.” ૬. સરખાવો અવસ્તા મસતિ “દેખી શબ્દો ઉચ્ચારવા” (હારલે): “એક ગાળ દેનાર” (સ્ત્રીગત): વેસ્ટ: (મન્નિદન વાંચે છે), “અને તેને; આતશ તથા પાણી સાથે પકડવું.”

૭. સરખાવો ફારસી સામાન, “અંત,” “છેડો.” વેસ્ટ: “હદ,” કારણ કે સામાન અથવા સીમાનતો અર્થ “સીમા,” “હદ,” પણ થાય છે. ૮. મદમ, “તે વિષે.” ૯. હુજ્જારેશ, કામા, “આટો.” ૧૦. રોએશા.

૧૧. સરખાવો અવસ્તા હિમ્ર, સૂકી શરીરને લગતી વસ્તુઓ જેવી કે નખ ખાવ, વિગેરે.

૧૨-૧૨. આલ તન વિસ્તર્ગ. ૧૩. DP. મુજબનું વાંચણ: અ-વશ્તીય, સરખાવો ફારસી ગશતન, “આબુખાબુ જોવું,” “ફરવવું.” વેસ્ટનું વાંચણ: હુ-દાતીય, “સારી-ચાલચલણની.”

૧૪-૧૪. પયન ખૂપ આમૂખત દાશત. વેસ્ટે પયન દાશતને ફારસી પેન્દાશતન “વિચારવું”ને અર્થે લઈ, “સારી ભણેલી ધારવામાં આવે છે” એમ તરબુમો કહ્યો છે.

અને ચઢતાં આદમીઓની? ખેડી યુગલી કરવી? તે વિષે; અને તેજ બાબત વિષે જેમો હોય તે. (૬) એક હમેલદાર સ્ત્રીનું તેને લગતા ખાસ ઓરડામાં^૩ રહેવું;^૪ તેણીનો ખોરાક,^૫ અને તેણીની બાલક જણતી વખતની વેદના.^૬

(૭) એક કુટુંબનો વડો^૭ જે પેતાનાં છોકરાંઓને, બીજાનાં કુટુંબને શીખવવાની મતલબથી, કેળવણી આપતો^૮ નથી તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જે લખવા જોગ હોય તે. (૮) એક ગામડો^૯ અને એક છુતપરસ્ત^{૧૦} જેઓ^{૧૦} એકસરખાં મત ધરાવતા હોય,^{૧૦} અને કોણથી પહેલાં (તે) મતો શરૂ થાય છે. (૯) એક ધર્મ મત જે બાહેર કરવામાં આવ્યો છે, તેનાં વાજબીપણાં^{૧૧} (યા) ગેરવાજબીપણાં વિષે; અને તે બંનેનાં કારણો. (૧૦) અને એક માણસ જે સામા હુમલાની બીકથી નાસી બચ છે તે વિષે.

(૧૧) અને વળી યુનાહનો પસ્તાવો નહીં કરવા વિષે; અને

૧. ઇ કસ વ મસ; વેસ્ટ : “નાનાં અને માટાં”. ૨. DP. મુજબ સરખાવો અવસ્થા મીથબોખત અને અવસ્થા દુશ્-સાંઘ, ફાસી ફૂરનામ, “ગાળા;” વેસ્ટ “બુકાણુ અને ગાળો વિષે.”

૩. બએન દાતીગ્ બપાગ્, શબ્દાર્થ : “તેણીની કાયદા મુજબની જગ્યામાં,” એટલે અવસ્થાના કાયદા મુજબ તૈયાર કરેલા ઓરડામાં. બપાગ્ માટે સરખાવો ફાસી બપાગ્ “અંત કરેલી જગ્યા.” તે અ-પાકુ “અપવિત્ર”બી વંચાય. ૪. પાહરીજ્ એટલે કેટલીક ચીજોથી દૂર રહેવું; એનો અર્થ “સલામ”બી થાય.

૫-૫. વાંચણ ચશન વ કાર, સરખાવો અવસ્થા ચશ, “આવું;” અને અવસ્થા અને ફાસી ચશન, “આવાનું કામ.” કાર, બોલ અહીંયાં સુવાવડનાં કળ્તને અર્થે વપરાયો છે. કારનો અર્થ હમેલદાર સ્ત્રીને લાયકનું કામબી થાય. ૬. અવસ્થા ન્માનાં-પહતિ, “એક કુટુંબનો વડો.” સરખાવો ફાસી માન, “કુટુંબ,” “ઘર.” વેસ્ટ : “ઘર રાખવાવાળો.”

૭. અ-આમૂજેદ. ૮. વાંચણ ખસાહગ્, સરખાવો ફાસી ખસ, ખસા, “ગામડો,” “એક નીચ માણસ,” “કુંજરમાં રહેનાર,” અથવા “કુંજુસ.” વેસ્ટ : આસાયગ્, “ચૂપ.”

૯. અઝીજ્દિસી-ઇગ્, અવસ્થા ઊજ્દિસ્ત, પહલવી અઝીજ્દિસ્તન, “ઉભું કરવું.”

૧૦-૧૦. પવન હાવન્દ દાદિસ્તાનાંગીહ, શબ્દાર્થ : “સરખા ચુકાદાઓ સાથે.”

૧૧. સચિશન, સરખાવો ફાસી સજ્દન, “લાયક હોવું;” “ખરાબર ચાલવું;” શબ્દાર્થ : “લાયકાત.” અવસ્થા સચકતે, વાનુ સચ, “લાયક થવું.”

ખીજની ક્યાદો^૧ દાખી દેવા વિષે: અને તેજ બાબત પર જેખી હોય તે. (૧૨) અને પસ્તાવાથી ધર્મશુદ્ધો અને ખીજ કોઈના શુનાહોમાં હોતો ફરક.^૨ (૧૩) પતેત કરવાનું વાજખીપણું, અને તે વાજખીપણું કેટલું છે તે વિષે. (૧૪) કેટલી હદ સુધી^૩ કોઈના પોતાના દસ્તુરની સત્તાથી^૪ એક ખીજે માણસ જે તેનો ચેલો^૫ હોય તેનો શુનાહ માફ થાય છે,^૬ તે કે જે પોતાનાં રવાનનાં^૭ જ્ઞાન સાફ તેનો ચેલો થાય છે.

(૧૫) અને એક જડજ વિષે, જે શુનેહુગારોની સજ્જ ઉઠારી નાખે છે; અને તેજ બાબત પર જેખી હોય તે. (૧૬) ઘરમેલે સમજુતી^૮ કરવાની એક વાદીની સત્તા વિષે. (૧૭) અને જેઓ ઇરાનીઓ નહી તેવાઓને બરસ્તુમ આપતાં અટકાવવા વીધે: અને તેજ બાબતપર જેખી હોય તે. (૧૮) એક મર્ગીજાન^૯ શુનેહુગારના કાલાવાલા,^{૧૦} અને મર્ગીજાન શુનેહુગારોને એકમેકની મદદ,^{૧૧} અને તેજ બાબત પર જેખી હોય તે. (૧૯) કોઈખી ચીજનો એકરાર,^{૧૨} અને તે એકરારની હદ; અને તેજ બાબતપર જેખી હોય તે વિષે. (૨૦) મર્ગીજાન શુનાહ કરવાની ઇચ્છા દેખાડવા વિષે.

૧. વેસ્ટ મુજબનું વાંચણ: પરીજાન-સ્પૂજીહ્, સરખાવો ફાર્સી પરીજ “ક્યાદ,” “વિલાપ.”

૨. જવીતરીહ, “ખીજપણું,” “ફરક,” “તફાવત.” ૩. મદમ પવન મા પતમાનગ.

૪. શરીતાઈહ. ૫. બચેન હાવિશત ઇ ઓલા. ૬. ચેલૂનાં. ૭. ક્યાનિગ.

૮. પવન આશતીઈ (સમજુતી) કર્દન.

૯. અવ. મહુર્ક; “મોત.” અને અરેજ, “લાયક હોયું;” ફાર્સી અર્જિદન. એ ઉપરથી મર્ગીજાનનો અર્થ, “મોતની સગવડ લાયકનો” થાય છે.

૧૦. વેસ્ટ મુજબ: સરખાવો ફાર્સી લાવા કર્દન, “આછછ કચ્ચી.” ૧૧. હુમ-અધર્યારિહ.

૧૨. વાંચણ (વેસ્ટ મુજબ): ખૂસ્તૂગિહ્, સરખાવો ફાર્સી ખુસ્તૂ, “એકરાર કરતું;” અને ખૂસ્તૂવાન, “જે એકરાર કરે તે.” ખીજ રીતે સરખાવો ફાર્સી ખસ્તગિ, “જખમ કરવો તે;” તે પરથી તરજુમો: “કોઈ ચીજથી જખમ કરવા વિષે અને તે જખમની હદ”. ખ્યાસ્તન, “પૂછવું” પરથી ક્ષયે તો “કોઈ ચીજ માટે પૂછવા વિષે અને તે પૂછવાની હદ.” હૂ-સ્તૂગિહ્ એટલે “સાચી ખીક” વાંચતાં (ફાર્સી હૂ અને સ્તૂઈ, “ખીક,” “ભય”) એનો તરજુમો એમ થાય: “કોઈ ચીજ માટેની સાચી ખીક વિષે અને તે ખીકની હદ.”

(૨૧) અને એક હથિયાર વડે મારેલા ફટકા વિષે, જે ફટકો પુરતો કે^૧ નહીં પુરતો હોય; જ્યારે કોઈ પુખ્ત ઉમરનો માણસ અથવા સગીર તે મારે, સગીરો જોકે તેમાં એકમેકને^૨ મદદ^૩ કરતા હોય. (૨૨) એક જખમી થયેલા શખસ વિષે કે જેનું^૪ દુઃખ દવાથી સાબું થયલું^૫ હોય, અને તેનું^૬ મરણ^૭ જખમના અસલ રોગથી ઉત્પન્ન થયેલાં દરદરથી નીપજાયું^૮ હોય; અને તેજ આખતપર જેખી વધુ હોય તે વિષે.

(૨૩) જડજેના ચુકાદા પછી આરોગી^૯ પાસેથી જામીન લેવા^{૧૦} વિષે. (૨૪) એક ચુનાહને લગતો મુકરદ્દમો ચલાવવા વિષે; જ્યારે ક્યાદીની ગરીબાઈને^{૧૧} લીધે તે માણસ કે જે એક વકીલ^{૧૨} હોય તે તે ચલાવે;^{૧૩} જે ક્યાદીની સત્તા મુજબ ચલાવવાનું^{૧૪} માથે લે.^{૧૫} (૨૫) એક લવાદની નેમણુંક વિષે, અને તેની લવાદીની હદ વિષે.

(૨૬) એક હુમલો જે શરૂઆતથીજ પુરેપુરા ક્રોધથી^{૧૬} કીધેલો હોય. (૨૭) અને એક છુટે હથે કીધેલા^{૧૭} હુમલા વિષે; અને એક હથિયારને તપાસી જોવા માટે તેને સીધું^{૧૮} પાછું મારવું,^{૧૯} જે^{૨૦} સીધું જાય એમ નહીં હોય^{૨૧} તો તેના^{૨૨} વપાડામાં ફેરફાર કરવો,^{૨૩} જેવો કે બાલીને^{૨૪}

૧. પહોંચીમાં વ. ૨. હુમ-અકર્યારીલ, બીજી રીતે. “જ્યારે પુખ્ત ઉમરનો માણસો અથવા સગીરો તે સગીરોપર મારે, જ્યારે તેઓ એકમેકને મદદ કરીને એમ કરે.”

૩. સરખાવો ફારસી: દર પુદ્દ નિશસ્તન, “હુસ્વાર થવું.” વેસ્ટ: “નરમ પડેલું.”

૪. થેમીતૂન્તન. ૫. લખવાર ખાસ્તન તો શબ્દાર્થ. એનો અર્થ જખમથી થયેલાં અસલ દરદનો પાછો ઉભરો એમખી થાય.

૬-૬. ગરૂખ મિન્ પસિમાર વખૂદ્દનન; સરખાવો ફારસી ગિર, “જામીન,” ગિર પુદ્દન અથવા ગિરફતન. પસીમાર “જે કોઈ (વાદીએ પોતાની ક્યાદિ જણાવ્યા) પછી પોતાનો અચાવ રજુ કરે તે.” ૭. અ-તૂખાનિગિલ, શબ્દાર્થ, “અશક્ત-પણું,” “નબળાઈ.”

૮. ગાખા દાત-વાચ, સરખાવો અવ. દાત, અને વાચ “બોલવું.” શબ્દાર્થ, “કાયદા કહેનાર.” ૯. સમિશન હુમાએ થેહવૂન્ત, કદાય “લખાવે.” ૧૦. રાચીનિ-સ્ત, “વાપરવાનું.”

૧૧. તેના વકીલ તરીકે.

૧૨. પૂર-તાગ, શબ્દાર્થ: “પુર જોસથી દોડવું,” “પુરેપુર જોર ધરાવવું.” સરખાવો અવ. તચ્ “દોડવું,” અથવા “મજબુત થવું.”

૧૩. વાંચણ: આઝદ, સરખાવો ફારસી આઝદ, “છુદું,” “સ્વતંત્ર.”

૧૪-૧૪. રાસ્ત લખવાર જૂદન. ૧૫-૧૫. અમત રાસ્ત લા રાયદ.

૧૬-૧૬. ઓલ કાર વર્જિસ્નીલ વદીનીદન. ૧૭. સરખાવો ફારસી પિશનજ (“મસો,” ચાંદું”) દાદન.

હઝાડવા, અથવા લોકોને સજા કરવાને તે વાપરવું; (વળી) વાંકું અથવા વળેલું^૧ હથિયાર રાખવું નહીં જોઈએ;^૨ અને તેજ બાબત પર જે વધુ હોય તે. (૨૮) સગીરો ગુનાહો કરે તે માટેની તેઓને શિક્ષા કરવાની હદ. (૨૯) એક શખ્સ પાસે ખુલાસો^૩ માંગવા વિષે, અને તે ખુલાસાની હદ; અને તેજ બાબત પર જેની વધુ હોય તે. (૩૦) એક માણસ મરતી વખતે^૪ એક ખાનગી હકીકત^૫ કહે; એટલે, પોતાની^૬ મીલકતની વ્યવસ્થા કરવાને^૭ કહે, અને પોતાના ગુનાહોની^૮ (મરણ પછીની) તોજેશ^૯ સાડું પોતાનું છેલ્લું વસીયત^{૧૦} કરે, તે વસીયત કબુલ રાખવા^{૧૧} વિષે.

(૩૧) કોઈ અણબણ્યા^{૧૨} માણસને અચબુચ^{૧૩} મારવું; અને તેજ બાબત પર જે વધુ હોય તે. (૩૨) અને એક આદમીને એક હથિયાર આપવા વિષે; અને એક ધરાની નહિ તેવો શખ્સ, જેને^{૧૪} કાયદા સંબંધી તપાસ સાડું પકડવામાં આવ્યો હોય^{૧૫}, તેને મારી નાંખવા તે હથિયારવાલા આદમીને કહેવા વિષે; અને તેજ બાબત પર જેની વધુ હોય તે. (૩૩) અને દુઃખ દેનારાઓ^{૧૬} વિષે;

૧. નસહોનીગ્ ને અદલે નસહોની “વળેલું,” “વાંકું.”

૨. વહીનીદન, “બદલવું.” વેરટ: વ સફૂન ઇ વહીનીદન, “અને દેરફારનો અહેવાલ.”

૩. સરખાવો અવ. પઈતિ અને ફાસી ખ્યાન્દન, “સમજ પાડવી,” “ઉકળાવવું,” “અભ્યાસ કરવો.” વેરટ: પાદોખાન, “સમજણ.”

૪. અએન બરા વહીરિશીહ, એટલે મરતી વખતે. ૫. DP. નીશાન, “નિશાની,” “ચિન્હ.” વેરટ: “(a signal),” “નિશાની.” અસલ હરત લેખનું વાંચણ મેં અહીં બદલ્યું છે. અહીં નીહાનીગ્ ને અદલે નાહાની, “છુપું” (વીત કે વસીયત અથવા સલાહ).

૬-૬. મન્દવમ બરા ચેહુખ્તન, શબ્દાર્થ, “પોતાની ચીજો આપી દેવા વિષે.”

૭-૭. પતાતાગીહ મિન વિનાસ. ૮. સરખાવો ફાસી અન્દર્જ કદીન.

૯. પહીરીશીહ.

૧૦. અન-શનાખત, અવ. ખશના; સરખાવો ફાસી શનાખતન, “જાણવું,” “પીછાણવું.”

૧૧. અન-શનાસગ, “નહીં જણાય તેવે વખતે.” વેરટ: “અચોક્કસ વખતે.”

૧૨-૧૨. ઇ ઓલ હાદિસ્તાન-આઓમન્દીહ વખ્દનત યેગવીમૂનેદ.

૧૩. વાંચણ: ફ્રસાયગાન ને અદલે ફ્રસાયગાન સરખાવો અવ. ફ્રસાન, “નાશ,” ધાતુ ફ્ર-સા “નાશ કરવો,” એ ઉપરથી “નાશ કરનારા,” “દુઃખ દેનારા”; એટલે માજદયસ્તીઓને દુઃખ દેનારા. વેરટનું વાંચણ: ફ્રેહ-ગસીગાન અથવા ફ્રેહ-ગ-શીગાન, “હરકત કરનારા.”

જેઓને એક અશો માણસથી મારી નાંખવામાં આવે; એ^૧ દુઃખ દેનારા કોણ છે, અને તે કોણને વિષે^૨ છે? અને જ્યારે એક અથવા વધારે માણસોને દોસ્તો^૩ તરીકે ફરમાવવામાં આવે,^૪ ત્યારે તેઓએ^૫ આગળ છાતીપર કે પાછળ પીઠપર તે દુઃખ દેનારાઓને મારવું;^૬ અને એજ બાબત પર જેથી વધુ હોય તે. (૩૪) અને તે માણસ વિષે કે જે હથિયાર હાથમાં ધરીને એમ બોલ્યો કે:^૭ “હું એક માણસ અને મેંઠાંને જોઉં છું, હું તેઓને આ હથિયારે મારીશ,^૮ અને તેઓ મરી જશે.”^૯ અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૫) અને જીલમગારોની વિરૂદ્ધતાને લીધે, એક મજૂર^૧ પાન^૨ ની કાયદો જાહેર કરવાની વિનંતી વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૩૬) જ્યાં^૩ અને જ્યારે કોઈ શખસ એક જીવતાં માણસને મારે છે ત્યારે તેને તે દુઃખ દે છે;^૪ અને તે જીવતું માણસ જેને તે મારે છે, તે સુવા પછી તે મારનારને^૫ દુઃખ દે છે; જે કોઈ સુવેલાં માણસને મારે છે, તે પોતાને જીવતાં જીવત^૬ દુઃખી કરે છે;^૭ અને જે કોઈ સુવેલાં માણસને આબળ પહોંચાડે છે તે પોતાનાં રવાનને સુવા બાદ દુઃખી કરે છે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૭) લોકડું અને તેનો ગર જે નકામા^૧ હોય, તે ચોક્કસ મુદત^૨ જે

૧-૧. ક્રાસાયગાન મૂત્ત, (૫) મદમ મૂત્ત ચેલ્લેનેદ.

૨. એટલે તેઓ કોણને દુઃખ દે છે, તે વિષે અહીં જણાવેલું છે.

૩-૩. ક્રમાયીદન પવન અમ્મયાર.

૪-૪. અયુદ્ધ પવન પીશીલ્ વ (બેહતર અયુદ્ધ) આખરીલ્ જનીશન વખીદ્ધનાન્દ. વેસ્ટ: “જ્યારે કોઈ એક અથવા વધુ માણસોને મદદ કરવા હુકમ આપે, અથવા તેઓએ હુમલો આગળથી અથવા પાછળથી કરવો જોઈએ.”

૫. વેસ્ટ: “તેઓ જે હથિયાર પકડે તે વિષે એમ જણાવેલું છે.”

૬. પતશ્ પતશ્ મખીતૂનમ. એના કરતાં ફક્ત પતશ્ મખીતૂનમ બેહતર છે. વેસ્ટ: “હું એપર મારું છું તેપર મારું છું” અને તે જતુ રજુ.” ૭. બેહતર સજીતૂન્દ.

૮. એટલે, વિરૂદ્ધતા જતાં. સરખાવો ફાસી પા, “હરકત,” “શક્તિ,” “બળ.”

૯. સરખાવો ફાસી મજૂર્યાન, “દુશ્મનના સુલકની સરહદ પરનો હાકિમ,” અવસ્તા મજૂર, “કોઈ હદપર આવી પહોંચવું,” અને પાન “વાલી,” “બચાવનાર.”

૧૦. અહીં અએધ્, હુવાત્ અએધ્ ને માટે હોય, તેનો અર્થ: “જાણવું કે જ્યારે કોઈ... ..”

૧૧. અવ. ત્પિશ્, સંસ્કૃત દ્વિશ્, “દુઃખ દેવું.” ૧૨. એટલે દુઃખ દેનારને.

૧૩-૧૩. જીન્દગી ખીશદ. ૧૪. બાળવા માટે નકામાં (અકાર). ૧૫. વદ્ધ પતમાનશ્.

જણાવ્યામાં આવેલી છે તાંહ સુધી સુકાવાને રાખવાં જોઈએ તે વિષે; તે સુકાએ તેની અગાઉ^૨ જે તે લાકડું અને ગર મરી જાય, તો તે બાળવાં નહીં;^૩ વળી તેણે લાકડું બળતણ તરીકે ફક્ત ધમણવાળી ભટ્ટીમાંજ બાળવું,^૪ અને તે ભટ્ટીના વિસ્તાર^૫ મુજબ બાળવું; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૩૮) એક માણસના ગુનાહ વિષે કે જે ગુનાહ માટે, તે થોડીક લાચારીના સળબથી,^૬ પવિત્ર બરસમની કસોટીની^૭ તોજેશ થી, અને

૧. સુકાવા માટે રાખવાં જોઈએ. ૨. એટલે, લાકડું તદ્દન સુકાઈ જાય તે અગાઉ.

૩. એટલે, જે તેઓ સરીને નાશ પામે તો તેઓને બીજું કાંઈ બાળવા વાપરવાં નહીં.

૪ ફરીહ છગા; સરખાવો ફાસી ફરહ, “ભટ્ટી;” છગા, “પવન.” એ ખાલ્દી શબ્દ છે.

૫. પત્માનગ્. ૬. વાંચણ: પવન નીર્મદ અ-ચારીહ-ધ્ય ચેહમૂતેદ. નીર્મ-દનો અર્થ ધણો ખરો “એક મોખેદનો તેનાં પંથકનો હિસ્સો” થાય છે. એ ઉપરથી “એક ભાગ,” અથવા “થોડું.” અ-ચારીહ સાથે સરખાવો ફાસી લાચારી, અથવા બીચારહ. વેસ્ટનું વાંચણ: પવન વીર્મત (વીર, “અક્ષલ,” અને મજ્જતિ, “વિચાર”) આચારીહ-ધ્ય ચેહમૂતેદ: “અક્ષલમંદ વિચારનું વાસ્તવીક બદાનું” (આચારીહ).”

૭. વાંચણ: બરેસ્મન-વરીહ, અવ. બરેસ્મો-વરંઘ. પહલવી તરજુમાં બરેસ્મન અથવા બરેસ્મનગ્, અવ. બરેસ્મન્ય. “બરેસ્મને લગતું” ને અર્થ મળે છે. અવ. વરંઘનો અર્થ વર-નીરંગ અથવા કસોટી થાય છે. એ વિષેના એશારાઓ યસ્ત, હા. ૩૩ મો, ફ. ૭; ૪૭ મો, ફ. ૬; અને ૫૧ મો, ફ. ૯ માં મળે છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક ૭ માં મુજબ (જુઓ મારી આવૃત્તિ, વૉલ્યુમ ૧૪ મું, પાન ૪ થો, ફ. ૩-૪) અસલ એવી કસોટીઓ તેત્રીશ ખતની હતી, જેમાંની એ ઉપર જણાવી છે, એટલે બરેસ્મો-વરંઘ, (ઈજલી બરેસ્મના વપરાસ સાથે અજબવામાં આવતી કસોટી), અને ગરેમો-વરંઘ (આતશ અથવા ગરમીની કસોટી.) પહલવી કેતાબોમાં, ખાસ કરીને દીનકર્દમાં, એ જે કસોટીઓ વિષે વારંવાર એશારાઓ મળે છે તે બરેસ્મ, આતશ, અને પાણીની કસોટીઓને લગતા છે. દસ્તુરાન-દસ્તુર આતશે-પાત માહુરસ્પેન્દાન, જે શાહપૂર બીજના વખતમાં થઈ ગયો છે, તે પોતાની છાતીપર પીગળાવેલું કાંસું કે પીત્તળ રેડી ગરમીની કસોટીમાંથી (ગરેમો-વરંઘ) ફેંકેલથી પસાર થવા માટે જાણીતો છે. (જુઓ આફ્રી-ગાન ઇ ગાહુમ્બાર, ફ. ૯). પહલવી બરેસ્મનગ્-વર, બર્ગ-ધ-મંગ-વરબી વચાચ, એટલે મંગ (કેરી બીજ, સં. માંગ) ના પાંદડાંના વપરાસ સાથે કરવામાં આવતી કસોટી.” દસ્તુર માવશિયહુર પોતાની દાદિસ્તાન-ઇ-દીનીગ નામની એપીમાં (જુઓ S. B. E. Vol. XVIII., chap. XXV., II., 74) એને મળતું જ કાંઈ, એટલે જેરથી પસાર કીધેલી કસોટી, વિષે જણાવે છે. આ ૩૮ માં ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:—“જ્યારે કોઈ મુકરદમાના એ લડનારાઓમાંનો એક ઉતાવળે કીનાખોર થયેલો કાંઈ જલ્દ જર પોતાની સાંમેના લડનારાને આપે, અને પોતે જેરનું વાણુ કરે એવો આંટો, બીજો તેને જેર આપે તે અગાઉ, તેના ઉતાર તરીકે ખાય, અને પોતે તે જેર દાખી દેવા આંટો ખાય, તે પછી તે જેરની અસરમાંથી સાજો થાય, અને તેનો હરીફ આંટાના જેરે કરીને મરી જાય.” (જુઓ વેસ્ટની પુટ નોટ ૪, પા. ૧૦૨-૧૦૩.) ૮. વિજેદીહ અથવા વિજૂદીહ, અવ. વિ, અને ચૂર: સરખાવો ફાસી ગુજાઈન, ગુનાહ ગુબરેશ, “ગુનાહની તોજેશ.”

ખરસમની કસોટીમાંથી પસાર થઇને આતશની કસોટીમાં પસાર થવાથી પોતાના હુમલાની જરૂરયાત^૧ યાને વાજબીપણાની સાબેતી^૨ આપે છે, અને એજ બાબત પર જે બીજું હોય તે.

(૩૯) અને હકીમોનાં પ્રમાણીકપણાં વિષે; અને તેઓએ લલું કરવાથી^૩ મળતું પુણ્ય, અને લલું નહીં કરવાથી થતો ગુનાહ; દવાઓથી^૪ થતી અસર^૫ કેવી રીતની^૬ હોય છે; અને મેઢાં^૭ તથા ઢોરો^૮ માટે એક હકીમને બોલાવવો; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૦) એક નવો ઘોડો જેને ફાંસો નાખી^૯ પકડનારાઓએ પહાડ પર^{૧૦} પકડયો હોય તે વિષે; જો તેને પકડતાં જખમ અને ઇજા તે ઘોડાને થાય^{૧૧} તો તેને ગરવાજળી રીતે^{૧૨} અને બેદર-કારપણે^{૧૩} પકડવાનો ગુનાહ લાગુ પડે છે; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે.

(૪૧) અને કેટલાંક માણસો વિષે, જેઓને^{૧૪} માટે એક ચીજ અસં-પૂર્ણ^{૧૫} છે, કે અસંપૂર્ણ નથી, તે^{૧૬} જાણવાની જરૂર હોતી નથી,^{૧૭} જ્યારે તે ચીજ એક હથિયાર તરીકે અસંપૂર્ણ^{૧૮} હોય, યા અસંપૂર્ણ નહીં^{૧૯} હોય; અને જ્યારે તે હથિયારને લોહી રેડવા^{૨૦} માટે ફેંકવું^{૨૧} સેહલું^{૨૨} હોય,^{૨૩} અને તેથી એક જખમ

૧. અર્જનીગોહ, “ઝાયકાત,” “કિંમત,” અ.વ. અરેજ, “કિંમત.” ૨. દાશતન, “ટુંકો આપવો.”

૩. એનો અર્થ “સારી ચાવચવણ અથવા ચારીત્ર” બી થાય, સરખાવો ફારસી ખૂપ-કેહાર.

૪. દારૂગાન, સરખાવો ફારસી દારૂ વ દર્માન. ૫-૫. ચીજનીહ ઇ હુદત.

૬-૬. ગએસ્પન્દાન, જેમાં ભાર લઇ જનારાં જતાવરો, જેવાં કે ઘોડા, ઉંટ, બારબોરદાર, ઇત્યાદી બી સમાય છે.

૭-૭. વાંચણ: કફૂચ વખીદૂનાન; શબ્દાર્થ, “ફાંસો બનાવનારા,” સરખાવો અરબી કફૂસ, “પગથી બાંધવું,” “ખીજરાંમાં બંધ કરવું;” કફૂસ, “જાળી.” ફારસીમાં કફૂશ એટલે “જોડો” થાય છે.

૮. અ.વ. કઝોફ, “પહાડ.” વેસ્ટ: “એક ઘોડો જે છતમાં (કોફક,) નવો હોય તેને પૂછડી વગરનો (કફૂચ) અને નહીં ખાતો (અ-ખવાનો) બનાવવા વિષે.” પહલવી કોહ શબ્દ માટે સરખાવો ફારસી ફૂહ, “આગળ અને પાછળના છતના ભાગો.”

૯. ચેહૂતૂતદ. ૧૦-૧૦. અ-દાતીહા વ અપાહૂરીહા. ૧૧. પહલવી મૂન ને બદલે અમત.

૧૨-૧૨. લા શાયફ ખવીતૂનસ્તન.

૧૩-૧૩. એલ ખૂન (લોહી) આસાન (સહેલું) શસ્તની. અહીં શસ્તની નામ રૂપે મળે છે, તેનો હુન્વારેશ કદંત શસ્તૂન્તન. “હથિયાર ફેંકવું” છે, એજ મુજબ કદંત ચેહૂતૂન્તન “હોવું” પરથી નામ ચેહૂતૂની મળે છે. એવું જણાય છે કે અસલ ઇરાનમાં દુશ્મનને જખમી કરવા અને મારવા માટે અણદાઠ હથિયારોનો ઉપયોગ થતો હતો. વેસ્ટવું વાંચણ: એલ આન આસાની-હસ્તની, “હથિયાર તરીકે તે તેઓ માટે સગવડબરું છે.”

થાય; અને ત્યારે ખુલ્લું જણાય નહીં કે કયું હથિયાર ફેંકવામાં આવ્યું હતું, અને કોણ તરફથી; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૨) અને ભાલાની ટોચ^૧ કોઈ હથિયારમાં કેમ ઘુસાડવી તે વિષે; અને એ કે કોઈએ જ્યારે જમીન સખત, યા નરમ, યા નહીં^૨ અસર થાય તેવી^૩ હોય ત્યારે તે ભાલાનો કેટલો ભાગ ભોકવો; તે હથિયારને ઉંચે^૪ ક્યારે ઉંચકવું, અને કેટલી ઉંચાઈએ; તેને ઘુમાવીને^૫ પાછું ક્યારે મારે, અથવા ઘુમાવતી વખતે ભાલાનો વચ્ચે ભાગ ઉપર ક્યારે ખેંચે; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૪૩) એક હુમલો, અને એવો^૬ હુમલો કરતી વખતે ઘણા ખરાબ જખમ^૭ કરવાના સમય વિષે; તે હુમલો કરનારે તે માટે ત્યાંજ^૮ તોજેશ કરવી જોઈએ;^૯ જે ચોથી વખત એવો જખમ કરે તો તેને મર્ગાન્ન^{૧૦} ગુનાહગારની સજા થવી જોઈએ. (૪૪) અને કોઈને ભયંકાર અને કોઈ માર્ગ વગરની ઉજ્જડ^{૧૧} જગ્યામાં, અને હાનિકારક^{૧૨} જનવરો^{૧૩} ની તથા ઘણાંક^{૧૪} ખરાબ જનવરોની વચ્ચે, કેદ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેની વધુ હોય તે. (૪૫) એક બળદ યા ઘોડો જેનીપર કોઈ સવાર થયલું હોય, તેની પૂછડી પકડીને તેને પાછળ^{૧૫} અટકાવી રાખવા^{૧૬} વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય

૧. વાંચણ: દંધ્યુન, અસત્ર દંધુન યા દ્યુન નો અપભ્રંશ, અર્થ: “ભાલાની અણીઆળી ટોચ;” સરખાવો અવ. દુ (ધ્રિવ-દ્રુમતો) “માત્રો;” વ્યાકરણ મુજબ ફાર્સી દંધ્યુરનો અર્થ: “ભાલાનો કાપે એવો ભાગ,” યા “ભાલાનું માથું” થાય છે. વેસ્ટનું વાંચણ: સે-ઓ આયિન “ત્રણ રીતો.”

૨-૨. અ-આર્ગાનગ; સરખાવો ફાર્સી લા-ચાર, “નાચાર,” એટલે એવી સખત જગો કે જ્યાં કોઈથી ભાવો ભોંકી શકાય નહીં. ૩. ખચેન બાલાએ.

૪. સરખાવો ફાર્સી ગિદ્દ યા ગદ્દ, “જોગ ફરવું,” “આસપાસ ફેરવવું.” અવ. વરેત, “ફેરવવું.”

૫. વાંચણ હુમ-ચીયુન; સરખાવો ફાર્સી હુમ્ચુ યા હુમ્ચુન, “એવું” “એમ.” DP. મુજબ હુમ-ચિમ દચેન વખીદુનયેન, એનો વેસ્ટનો તરજુમો “તિજ કારણને લીધે, તેઓ એક ધર્મની ક્રિયા કરે.”

૬. રએશીનૂમ, સરખાવો અવ. રએશ, “જખમ;” શબ્દાર્થ: “ઘણીજ ખરાબ જાતનો જખમ કરે તેવું.” ૭-૭. પવન જ્યાગ તૂજદન.

૮. અ-વિદર્ગ, “નહીં પહોંચાય એવી,” પહોંચતી વિદર્ગ, “રસ્તો,” અવ. વિ ને તર, “પસાર કરવું.”

૯-૯. પ્રક્રસ્તરાન. ૧૦. અન્દીહ, “અગણીત સંખ્યા.” વેસ્ટ: “હાનિકારક જનવરોનું ટોળું.”

૧૧-૧૧. લખવાર દાશન

તે. (૪૬) અને લયંકાર દેખાવો અને જાહુગરોનાં મંત્રો વિષે; અને તેજ બાળતપર જે બીજું હોય તે.

(૪૭) અને એક હલવાન,^૧ યા મેંદુ,^૨ યા ઢોર, યા ધર્મ ક્રિયા^૩ માટે દામ મેળવવા કાજેના વાહીના દાવા^૪ વિષે, જ્યારે ક્યારી એક, યા બે, યા ત્રણ, યા ચાર, યા ઘણા હોય; કેવી રીતે જવાબદારને^૫ સમનથી બોલાવવો,^૬ અને તેને^૬ માટે કેટલો વખત નેમેલો છે^૬ તે વિષે. (૪૮) જ્યારે ચોરી વિષે મતફેર^૭ હોય, અને લૂંટનો એકરાર^૮ કીધો હોય; અથવા લૂંટ વિષે મતફેર હોય, અને ચોરીનો એકરાર કીધો હોય; અને જ્યારે માણસની છાંદગીને ઇજા કરવા વિષે મતફેર હોય, અને ઢોરની છાંદગીને ઇજા કરવાનો એકરાર હોય; અથવા ઢોરની છાંદગીને ઇજા કરવા વિષે મતફેર હોય, અને માણસની છાંદગીને ઇજા કરવાનો એકરાર હોય; જ્યારે ચોરી અને લૂંટ વિષે મતફેર, અને માણસની અને ઢોરની છાંદગીને નુકસાન કરવાનો એકરાર હોય; અથવા માણસની અને ઢોરની છાંદગીને હાનિ પહોંચાડવા વિષેનો મતફેર, અને ચોરી અને લૂંટનો એકરાર કીધો હોય, તે વિષે. (૪૯) અને જ્યારે વાંધો અમુક લાગ વિષે હોય, અને એકરાર બીજી જાતના અમુક લાગ વિષે હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોકકસ લાગ માટે, અને એકરાર બીજી જાતના વધારે લાગ સાડું હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોકકસ લાગ માટે, અને એકરાર બીજી જાતના ઓછા લાગ માટે હોય; અને જ્યારે વાંધો ચોક્કસ લાગ વિષે, અને એકરાર તેજ જાતના વધારે લાગ સાડું હોય; અને એજ બાળતપર જેથી વધુ હોય તે.

૧. અવ. અરુપરેનનો પહલવી તરબુમો અન-રૂપરીંગ, “પુખ્ત ઉમરનું નહીં;” બીજો અર્થ દેખનાં સીકા જેટલી કિંમતનું. અવ. શબ્દ અરુપરેન એક સીકકાનું નામ છે.

૨. સરખાવો અવ. અનુભય. ૩. વાંચણ: નીરંગ. વેસ્ટનું વાંચણ: વીરેઈ “માણસ.”

૪. પેશીમારીહ, “તોહોમન,” “ક્યારી.” ૫-૫. પસીમાર અવીહુનસ્તન. ૬-૬. ૫ જિમાન્ અન્દ ચેહુવૂનેદ.

૭. અન-અસાનીહ, “વાંધો,” “તકરાર;” સરખાવો ફાસી અસાન, “સરખું,” “મજબૂત;” એ ઉપરથી અન-અસાન, “જુદું પડતું.”

૮. સરખાવો ફાસી ખુસ્તૂ, “એકરાર કરતું.”

(૫૦) તે શિક્ષકના^૧ ગુનાહ વિષે, જે પોતાના ચેલાને મદદ કરતો નથી;^૨ અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૫૧) અને જેણે^૩ બીજાની ચીજો ચોરી હોય તેને પકડીને^૪ જડજો આગળ ઘસડવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૫૨) વળી આએ કે, જ્યારે કોઈ ભલા શખસપર દુઃખ આવી^૫ પડે,^૬ ત્યારે તે દુઃખમાંથી તેને પુરેપુરો ખેંચી^૭ કાઢવા^૮ દરેક જણે એવી રીતે વર્તવું કે જણે તે દુઃખ તેની પોતાનીપરજ આંચું હોય. (૫૩) અને જ્યારે એક ભલા માણસને કીનાથી^૯ મારવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તે મારનાર પાસે બદલો લેવા સારું દરેક જણે એવી રીતે વર્તવું કે તે માર તેના પોતાપરજ પડ્યો હોય. (૫૪) અને વળી આએ કે, જ્યારે તેને કાંઈ લય હોય નહીં ત્યારે દરેક શખસે મદદ કરી શકવું^{૧૦} એ નિર્દોષને મદદ કરવા જેવું છે; માલમતા જે તેવા નિર્દોષની પાસથી લઈ જવામાં આવી હોય, તે જો તેઓ ચોરો પાસેથી એક હાથ^{૧૧} પછી પાછી^{૧૨} લાવે નહીં,^{૧૩} તો તેઓ જે લોકો તે લઈ ગયા હોય તેઓની માફકજ ગુનેહગાર ગણાય, અને તેઓને તોજેશ કરવી પડે.

(૫૫) અને તેને આપવામાં આવેલા પૈસા^{૧૪} અને કપડાંમાં, અથવા તેની બીમારીમાં^{૧૫}, અને તેના ઉપાયો કરવા^{૧૬} માટે, એક ઇરાની^{૧૭} અને એક પરદેશી ચોર^{૧૮} વચ્ચે કીધેલી પસંદગી^{૧૯} વિષે. (૫૬) અને એક ઇરાની નહીં

૧-૧. અન-અમર્યારીહ્ ઇ રદ્દ આલ્ હાવિસ્ત, શબ્દાર્થ: “શિક્ષકની ચેલાને મદદ નહીં કરવી.”

૨-૨. શબ્દાર્થ: “બીજાની ચીજોના ચોરને પકડવું.”

૩-૩. મદદ્ મદ્ યેગવીમૂનાદ્, ૪-૪. અરાદેખૂનાં. ૫. અવ. કચ્ચેન, “દોષ,” “કીનો.”

૬. તૂખાનીહ્ ને બદલે તૂખાની.

૭. અવ. હાથ; એનો અર્થ ક્રહાંગ્ ઇ ઓઈમ્ અચ્ચેવગ્ મુજળ લાંબામાં લાંબો દહાડો ૧૨ હાથ અથવા ચોવીશ કલાકનો છે, એટલે એક હાથ ખે કલાકનો વખત હોઈ શકે. વેસ્ત મુજળ એક હાસનો સરાસરી વખત એક કલાક ને વાસ મીનીટનો છે.

૮-૮. લખ્વાર્ ચેહીત્યૂન્તન લા વખીદૂનયેન.

૯. વાંચણુ દેરમ્, એ એક ઇરાની રૂપાંના સીકાનું નામ છે (હિંદુસ્થાની ખે આનીની કિંમતનો). અહીં એ ધોલ પૈસા માટે વાપરવામાં આવ્યો છે. વેસ્તનું વાંચણુ: સમ્, “થંકું.”

૧૦-૧૦. વેસ્ત: “બીમારી તથા ઉપાયો કરાવનાં.”

૧૧-૧૧. ફજ્ઝ અમર્ વ અન-અમર્. વેસ્ત: “દેશી અને પરદેશી ચોરોની.”

૧૨. વિચીન, અવ. વિ, અને ચિ, “ચુટવું.”

હોય તેવા પરદેશી આદમીના હાથોને,^૧ પાણી અને આતશથી દૂર^૨ રાખવા,^૩ અને બીજાનાં કપડાં^૪ લોહીથી ખરડવાથી^૫ દૂર રાખવા, અને બીજાને હેરાન^૬ કરવાથી^૭ તે હાથોને દૂર રાખવા^૮ કાજે, અને નહીં^૯ કે કોઈ બીજાં કારણ સાડ,^{૧૦} બાંધવામાં^{૧૧} આવે છે તે વિષે. (૫૭) એ લડનારાઓમાંના પહેલા મારનારને,^{૧૨} તેનો^{૧૩} માર જેવો જણાય તેવોજ,^{૧૪} દૂર^{૧૫} નહીં કરવાના^{૧૬} ગુનાહ વિષે. (૫૮) પતેતથી^{૧૭} થતી શાંતિના^{૧૮} શિક્ષણ વિષે, અને તે સાડ^{૧૯} મોટી સત્તા ધરાવનારાં આદમી સાથે સંબંધ^{૨૦} રાખવાની જરૂર;^{૨૧} વળી જ્યારે તે શાંતિ કમજોર આદમીની પતેતથી તેની સાથે સંબંધ^{૨૨} ખરપા કરાવે છે;^{૨૩} અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે વિષે.

(૫૯) એક મોતની શિક્ષાને લાયક થયેલાં માણસથી ઘણાં^{૨૪} ડહાપણથી^{૨૫} પોતાની જીંદગીને બાળવવા કાજે તેને જવાબ કેમ વાળવો તે વિષે; અને તેને એમ રાખવાનું કારણ, અને એમ કેવી રીતે રહેવું, તે વિષે; અને એજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૬૦) અને જ્યારે લોકો અશો માણસ વિષે પુછપરછ કરે ત્યારે કેમ જવાબ આપવો, જ્યારે તેને^{૨૬} કોઈ બોળખતું હોય^{૨૭}, અને જ્યારે તે કોણ છે તે કોઈ નહીં જાણતું હોય ત્યારે. (૬૧) અને એક શખસ કેવી રીતે એક હથિયાર લશ્કરોના^{૨૮} સરદારોને,^{૨૯} તથા સર-

૧-૧. દસ્ત આ-ગરૂખ; સરખાવો અવ. આ-ગરેવ, “પકડવું,” “બાંધવું.” ફારસી, ગિરફતન.

૨-૨. ખરા પાહરીજ. ૩-૩. ખૂન ખાજ; સરખાવો ફારસી, ખાજ “કપડાં,” તથા “ધુળ.” એ ઉપરથી શબ્દાર્થ “લોહીનાં કપડાંથી,” અથવા “લોહીથી ખરડવાથી.” વેસ્ટ, “લોહી,” “કચરાથી.” ૪-૪. સરખાવો ફારસી, આસિખ, “હરકત.” ૫. પાહરીજદન.

૬-૬. લા હાન ચિમ. ૭. પેશ-જહાર. ૮-૮. હમ ચિગુન અજશ જહારીહ ખદીતુનીહે. ૯-૯. અન-આવાજ દારિસ્તીહ.

૧૦-૧૦. પતિત આસ્તીહ, અવ. આખિશત, એટલે પતેત કરવાથી મળતી મનની શાંતિ.

૧૧-૧૧. ખન્દ અજનીગીહ. ૧૨-૧૨. પતવસ્તન દેખુનાં.

૧૩-૧૩. પવન મસ્-દાદીસ્તાનીહ. એનો અર્થ: “ધર્મની જખરી લાગણીથી” એમબી થાય. વેસ્ટ: “મોટાં ડહાપણથી.”

૧૪-૧૪. અથવા, “જ્યારે કોઈ જાણતું હોય કે તે કયાં છે.”

૧૫-૧૫. હએનીન-પતાન, સરખાવો અવ. હએન, “લશ્કર,” અને પમતિ “સાહેબ.”

હૃદયપરના હાકેમો^૧ જેઓ ખરેખર પ્રીતિવાન^૨ છે તેઓને રજુ કરે, તે વિષે.

(૬૨) ખાસ સત્તાથી^૩ એક તીર એક મર્ગી^૪નું (મોતની શિક્ષાને પાત્ર થયેલાં) માણસપર ફેંકવા વિષે, જે માણસને એવા કોઈ શખ્સના હાથમાં સોંપવામાં આવ્યો હોય કે જેના કબજામાં મર્ગી^૫નું લોકોને કતલ કરવાને સોંપવામાં આવતાં હોય^૬; તે મર્ગી^૭નું (તેવી વખતે) મોટેથી^૮ જુમો પાડે છે,^૯ અને લોકોનાં ટોળાંની^{૧૦} વચ્ચે દોડી જાય છે, કે તેઓ તેને મદદ કરે, પણ ખરેખર તેઓ તો તેને કમજોર કરી નાંખે છે,^{૧૧} જ્યારે તે ત્રણ વાર ગુનાહની તોજેશ કરે છે ત્યારે તેને જલ્લાદને પાછો તેઓ આપતા નથી, તે વિષે. (૬૩) અને એક મર્ગી^{૧૨}નું જેને કોઈ મોટી કીયામાં હાજર^{૧૩} રહેવા દેવામાં આવે છે તે વિષે; જ્યારે બીજા એક મર્ગી^{૧૪}નું કે જેનેબી આગળ એવી^{૧૫} ક્રિયામાં હાજર રહેવા દીધો હતો^{૧૬} તે વિષે મુસ્તકીમ શાક્ષિ લોકો આપે છે; અને તેજ બાબતપર જે વધુ હોય તે વિષે. (૬૪) જાહુગરી વિષેની, અને એક અશો^{૧૭} માણસને મારી નાંખવા^{૧૮} વિષેની ગવાહી વિષે; એટલે તે કેટલી^{૧૯} હદ સુધી^{૨૦} ખાત્રી ભરેલી^{૨૧} અને માનવા લાયક^{૨૨} છે. (૬૫) જાહુગરીનો

૧. મર્ગી-પાન. અવ. મરેજ “સરહદ” અને પાન, “રક્ષણ કરનાર,” ફાર્સી મર્ગીપાન.

૨. હુ-ગદા: વેસ્ટ: “પ્રતાપી.” ૩. દરતોખરીહા, શબ્દાર્થ: “સત્તા સાથે.”

૪-૪. લખવાર એલ અશ્શ મૂત મર્ગીનું અએન કર્દ.

૫-૫. સરખાવો ફાર્સી લામહ, “જૂમ,” “ખોડાર;” અથવા, “હિમ્મત વગરનું,” એટલે “મર્ગીનું હિમ્મત વગરનો થાય છે.” વેસ્ટ: “કાલાવાલા કરે છે.”

૬. વાંચણ: ગુરૂહ; સરખાવો ફાર્સી ગુરૂહ. વેસ્ટનું વાંચણ: દનાઈ, તરજુમો “અંતર (distance)ની વચ્ચે જાય છે.”

૭. પદીરાનીનેન્દ. “તેઓ તેને ગભરાવે છે અથવા નયજો કરે છે.”

૮-૮. ફાર્શતુ, શબ્દાર્થ: “તેમાં તેને રાખવામાં આવે છે.”

૯-૯. એટલે કે, એવી ક્રિયામાં અગાઉ હાજર હતો.

૧૦-૧૦. યશરૂખ-ગનીહ; સરખાવો અવ. અશવ, અને જન, “મારવું.”

૧૧-૧૧. શબ્દાર્થ: “કેટલાં માપમાં.” અવ. પક્ષિ, અને મા, “માપવું.”

૧૨. પહલવી અએવ-વર ઉપરથી અએવર અન્યો છે; શબ્દાર્થ: “એકજ માન્યતા યા મતવાળો.”

૧૩. વર-આઓમન્દ, અવ. વર, “માનવું.” બીજો અર્થ: “કસોટીમાંથી પસાર થવા લાયક;” સરખાવો અવ. વરંદ, “કસોટી.” એ ઉપરથી એનો અર્થ, “શકમંદ”બી થાય. વેસ્ટનો અર્થ એજ છે.

લખ^૧ ધરાવવા વિષે, અને બીજાને ઇજા^૨ કરવા^૩ વિષે; અને એક શખ્સે બહુઈની^૪ કરામતથી^૫ બીજા જે મર્ગજીન માણસ છે, તેનું મરણ નીપજાવવું; અને તેજ બાબત પર જેબી વધુ હોય તે વિષે.

આખ ૧૯ મો.

નીકાહમ નસ્ક.

(૧) નીકાહમ નસ્કના પાંચમા વિભાગમાં ચોવીસ બાબતો^૧ છે; એક હથિયાર સાથે, અને કીનો^૨ હોવાની મતલબ^૩ સાથે, એક માણસનું તૈયાર થવું; અને બીજા આદમી સામે તેના આગળ વધવા વિષે; અને વળી જ્યારે તે એક ઢોર પકડે, અને તેની પર એક જીન^૪ બાંધે^૫, અને તેપર બેસે, લગામ^૬ હાથમાં પકડે, અને સવારી કરતો આગળ જાય; તે સાથે એ કે, જ્યારે તે ત્યાં હરીફની આગળ પુજે ત્યારે તે માણસ તે હરીફને કે બીજા ધણીને મારે; અને તેજ બાબત પર જેબી બીજું હોય તે.

(૨) અને જ્યારે બે માણસો એક અશો માણસને મારવા કે રસ્તે^૭ ધાડ પાડવાનો^૮ મનસુબો^૯ કરતા હોય, ત્યારે એક શખ્સે શું કરવું જોઈએ તે વિષે; અને તે અશો આદમીના શ્રાપ^{૧૦} વિષે, અને તેજ બાબત પર જેબી હોય તે. (૩) બે શખ્સો જેઓ રસ્તે^{૧૧} સાથે જતા હોય, તેમાંથી એક જણ જો અશો માણસને મારે તો કોઈએ શું કરવું તે વિષે; અને તેમનાં બીજા જણ વિષે, જ્યારે તે બીધેલો કે નહીં બીધેલો હોય. (૪) જો એક મર્ગજીનની

૧. મદમ જુશારમ (અવ. જુશ, “ચાલવું”) ઇ ઓલ્ યાતૂગીહ જૂદન.

૨-૨. પાંચણ: ખૂસ્તન, “જખમ કરવો.” વેરટનું પાંચણ: ખન્દીદન, “હસી કાઢવું.”

૩-૩. પવન યાતૂગીહ. ૪. માદીગાન. ૫-૫. કીન મીનિશનીહ.

૬-૬. જયનીનેહ, શબ્દાર્થ: “જીન નાખે,” સરખાવો ફાર્સી જીન નિહાદન.

૭. પાંચણ: સેન્જેમ, સરખાવો અવ. થન્જ, “લગામ.” વેરટનું પાંચણ: અયાખમ.

૮. સજીતૂનેહ. ૯-૯. રાહ-દારીહ. ૧૦. હમ-પૂર્સગીહ, શબ્દાર્થ: “મસલત કરતા”; પૂર્સગીજ ને જદલે પૂર્સગીહ.

૧૧. લખવાર સ્તાયિશનીહ, “વખાણથી ઉત્તરું,” “ધીકાર,” “શ્રાપ.”

૧૨-૧૨. હમ-રાહ, સરખાવો ફાર્સી હમ-રાહ, “સાથે જતા મુસાફરો.”

સારવાર કરવાની જરૂર હોય^૧ તો તેને જાળવવા વિષે,^૨ જોકે ફ્યાદી^૩ તે કામની^૪ સામે થાય;^૫ અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(પ) અને જ્યારે સાક્ષી તથા જડજ મોબદાન-મોબદ, એટલે વડો દસ્તુર, હોય ત્યારે વાદી અને પ્રતિવાદી તરફથી કાયદાઓ^૧ યા ચુકાદાઓના સંબંધમાંથી શાહદતો ટાંકી બતાવવાની^૨ જરૂર નથી તે વિષે; અને મોબદાન-મોબદના ચુકાદાપરનો વિશ્વાસ,^૩ જે તેઓ પોતાનાં જ્ઞાન અને ગવાહીથી ધરાવે છે, જોકે^૪ વળી શારીરીક સજા ત્યારે કરવામાં આવતી નથી;^૫ અને વળી જ્યારે શારીરીક સજા કરવામાં આવે છે ત્યારે બીજાઓના ચુકાદાઓ પર રહેતી વિશ્વાસની ગેરહાજરી વિષે; જોકે જડજ કાયદાઓ અથવા ચુકાદાઓ જાણતો હોય તોથી વાદી તથા પ્રતિવાદીને કાયદાઓના સંબંધમાંથી એશારાઓ ટાંકવાની જરૂર. (૬) અને કાયદા વિરૂધ્ધ જે મારામારી કરનારાઓ વિષે, જ્યારે તેમાંથી એક જણ જખમ^૧ કરે છે^૨ ત્યારે બન્ને સાથે^૩ ગુનેહગાર^૪ થાય છે; જેથી બીજાને^૫ પણ લોકો મર્ગાન્ન^૬ ઠરાવે છે.^૭ (૭) અને એક દેશમાં સાથે^૧ મુસાફરી કરનારાઓના^૨ ખોરાક^૩ વિષે, અને તેઓનું^૪ પાછું ફરવું;^૫ અને તેજ બાબતપર જેથી બીજું હોય તે.

૧. સરખાવો ફારસી દરે આયદ.

૨. એટલે, જે એક મર્ગાન્ન બીમાર હોય, અને દવા અને સારવારની જરૂર હોય, તો તેને નહીં મારવા વિષે. ૩. પેશીમાર, “વાદી.” ૪-૫. જ્યાં દાદિસ્તાન, “જુદાં મતનો હોય.”

૫-૫. મિન્ તનૂ ઇ દાદિસ્તાન ચૂકતન. વેસ્ટ: “કાયદાના સાર વિષે.”

૬. વાવરીદ વખીફતયેન, સરખાવો ફારસી આવરુ કર્દન, “માનવું.”

૭-૭. અમત-કચ પવન તનૂ લા વિજ્ઞાન, શબ્દાર્થ: “જ્યારેથી શરીર મારફતે તોજેશ કરવાની નહીં હોય ત્યારે.” સરખાવો વિનાસ્ વિજ્ઞરિશ્ન, “ગુનાહોની તોજેશ કરવી.”

૮-૮. અ-દાદિસ્તાન. ૯-૯. વાંચણ: સસ્તન, DM માં છે તે મુજબ; સરખાવો સંસ્કૃત શસ્, “જખમ.” વેસ્ટનું વાંચણ: સીખતન, “ખરાબ છુંદગી ગુબરવી.”

૧૦-૧૦. હમ-વિનાસ્. ૧૧-૧૧. અએવગ મર્ગાન્ન વખીફતયેન, શબ્દાર્થ: “બીજાને તેઓ મર્ગાન્ન બનાવે છે.” એટલે જે એ જણા કોઈ સાથે મારામારી કરતા હોય, અને એકજ જણ કાતીલ બા કરે, તોપણ એક જણા મર્ગાન્ન થાય છે.

૧૨-૧૨. હમ-રાસીગ્ ને બદલે અહીં હમ-રાસીદ વપરાયલો છે.

૧૩. પિશુ, સરખાવો અવસ્તા પિતુ, પિથ્વ, “ખોરાક.” એ શબ્દ દીન્કર્દ, વૉલ્યુમ ૧૪ મામાં આ અર્થે વારંવાર વપરાયલો છે.

૧૪-૧૪. અફ્શ ખરા વશતન, સરખાવો ફારસી ગશતન. વેસ્ટ: “સાથે મુસાફરી કરવા માટેની સામગ્રીઓ વિષે, અને તે સામગ્રીઓ ને આગળની માફક પાછી તૈયાર રાખવા વિષે.”

(૮) અને મેલુજેટોને સજ્જ કરાવવા વિષે;^૧ મેલુજેટ નહીં હોય તેવાઓની મેલુજેટોને મદદ,^૨ તેઓને^૩ આવી સજ્જમાંથી છોડી દેવામાં^૪ મેલુજેટોની મદદ; તેજ મુજબ એક મારની બાબતમાં થયેલી બુસ્તેબુધ માટે ભેગો વિચાર કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી બીજું હોય તે. (૯) જે માણસોએ કાંઈ શુનાહ કર્યો હોય તેઓને સજ્જ નહીં થવા^૫ વિષે, જ્યારે તેઓનાં નજદીકનાં^૬ સગાંઓને^૭ પકડવાં ફરજયાત છે; તે સગાંઓ કેટલી હદ સુધી તે શુનાહમાં સામેલ છે (તેની તપાસ કરવી, પણ) તેઓને નિર્દોષ^૮ ગણવા નહીં;^૯ અને તેઓને કેમ બાંધવાં, અને તેઓ ઉપર સજ્જતી^{૧૦} કેમ શુભરવી^{૧૧}, અને તેઓ તરફથી કેવી તોજેશની માગણી કરવી; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૦) અને શક્તિવાન યા દોલતમંદ આદમી જે શુનાહ કરવામાં મોજ^{૧૨} મેળવે છે તે વિષે; જ્યાં તેની^{૧૩} ખાસ લાયકાત હોય, અને તેની લાયકાતનો સબબ^{૧૪} અને શક્તિ વગરનાં વિષે, જ્યાં તેની ખાસ નાલાયકાત હોય, અને તે નાલાયકાતનું કારણ; અને એક પુણ્યનું કામ એક^{૧૫} શક્તિવાળા માણસ પરથી તેવાજ બીજા શક્તિવાળા માણસ પર^{૧૬} ફેરવવાનો શુનાહ, અને એક નબળા પરથી તેવાજ બીજા નબળા શખસપર ફેરવવાનો શુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેથી બીજું હોય તે.

(૧૧) અને એક ફયાદ^{૧૭} વિષે, જે વાદીએ પુરવાર^{૧૮} કરવી જોઈએ; અને જેની સામે પ્રતિવાદીએ લડવું^{૧૯} જોઈએ;^{૨૦} અને કાયદા મુજબનો અહેવાલ^{૨૧} આપવાના^{૨૨} વખત વિષે; જ્યારે પ્રતિવાદી દેખાવ દેતો

૧-૧. મદમ તૂજનિશન-આઓમન્દીહ, ૨-૨. અધર્યારીહ ને બદલે અધર્યાર.

૩-૩. અતૂનિશન ઈ લહેના-શાન્ ઓલ ઓલાશાન્.

૪-૪. અ-તૂનિશનીહ, “ખરા શુનેહગારોને સજ્જ નહીં કરવી.”

૫-૫. સરખાવો અવ. નખાનજીદશત, “નજદીકનાં સગાંઓ.”

૬-૬. અ-વિનાસ દાશતન લા શાયદ. ૭-૭. સજ્જતીનીદન.

૮. સરખાવો અવ. હયાથ, “સુખ,” “સગવડ.”

૯-૯. એ લખાણમાં એમ ઉમેરી શકાય: માદખ્વર અજ્જનીગીહ ઇ તૂખાનીગીહ વ ચિમ ઇ અજ્જનીગીહ ઇ તૂખાનીગીહ.

૧૦-૧૦. એમાં એમ ઉમેરી શકાય:—મિન્ અએ ઇ તૂખાનીગાન્ ઓલ અએ ઇ તૂખાનીગાન્.

૧૧. પેશીમારીહ. ૧૨. સરખાવો ફાસી સામાન, “કારણ,” “સમજણ,” અથવા “તૈયારી.” એ ઉપરથી, “ફયાદ જે તૈયાર કરવાની હોય તે વિષે.”

૧૩-૧૩. પઈતી, “સામે,” અને કર. ફાસી પએકાર, “વિરુદ્ધતા,” “તકરાર.”

૧૪-૧૪. ઓલ ગૂખ વખીદ્દનન; સરખાવો ફાસી ગૂ થા ગૂઈ.

નથી, અથવા તે આવે છે પણ કળયો? ચલાવતો? નથી; વાદી અને પ્રતિવાદીના કેટલાક વિચારો;^૨ કળયો મુલતવી રહ્યો હોય તે વખતનાં અંતરમાં^૩ મુકરદમો તૈયાર કરવાની મુદત; ખચાવ કરેલાં,^૪ તથા હિમ્મત હારી ગયલાં,^૫ વાદી અને પ્રતિવાદી, અને તેઓની પાયમાલી;^૬ અને ચુકાદો^૭ આવે તેટલાં વાદીના પૈસાનું^૮ ખરચાઈ જવું,^૯ અને ચુકાદો અપાતાં બીજી રીતે તેની ખોરાકીનું ચાલું રહેવું. (૧૧૬) એક સ્ત્રી વિષે કે જેણી એક પરણેલી ઓરત તરીકે ખાસ હકો ધરાવતી હોય,^{૧૦} અને કાયદા સર^{૧૧} પોતાના ધણીની ક્યાંદ ચલાવે,^{૧૨} અને ધણીને ક્યાંદ ચાલતી હોય

૧-૧. કાર્ રાયોનીદન, શબ્દાર્થ: “કામ ચલાવવું.”

૨. વાંચણ: હન્દિશીહા ને અદલે હન્દિશીહ; અવ. હમ અને દીસ, “જેવું;” “ખચાવ કરવો;” ફારસી અન્દીશીદન, “વિચારવું.” એનો અર્થ: “વાદી અને પ્રતિવાદીના કેટલાક ખચાવો” બી થાય. વેસ્ટનું વાંચણ: ખવેશીહ, “ખાસ્યતો.”

૩. અએન પરીર; સરખાવો ફારસી પરીરહ, “વખતનો અંતર,” “હરકત,” “ગયા પરમ દહાડાનું” (સ્ટાઇન્ગાસ).

૪. વાંચણ: નિપાત, સરખાવો અવ. નિ-પા, “ખચાવવું.” વેસ્ટ: વ પાદ, “મજબુત મનનું;” ફારસી પાદ નો અર્થ “મજબુત,” “ટકાઉ” બી થાય છે.

૫. અવી-અમાવન્દ, શબ્દાર્થ: “હીંગન અથવા શક્તિ વગરનું;” અથવા “નાસીપાસ થયેલો” વાદી કે પ્રતિવાદી.

૬. અધરિખતગીહ પતશ, સરખાવો અવ. ધરિખત “પાયમાલી,” “નાશ;” ધાતુ રિય; એ ઉપરથી “નાસીપાસ થયેલા વાદી કે પ્રતિવાદીની તેમાં પાયમાલી.”

૭-૭. વાંચણ: માત ઈ અએન; સરખાવો અવ. મઠતિ, “વિચાર,” “ચુકાદો;” વેસ્ટ : માત, “એક મરણ નીપજનવે એવો ફટકો.” ૮. દારિશન, “પાસે હોય તે,” “મીલકત.”

૯. પાદીરાનીનીદન, “ચુકાવી યા ખપાવી નાંખવું.” સરખાવો પહલવી પાદીરાન-શૂસ, અવ. પધરિશત-ખશુદ્રો (વંદીદાદ, ક્ર. ૩ જ, ફ. ૧૯-૨૦) ને તરબુમો “એક માણસ જેની મની ચુકાઈ ગઈ હોય,” અને પહલવી પાદીરાનીનેદ, અવ. પધરીશતયેઘતિ નો તરબુમો છે. (વંદીદાદ, ક્ર. ૧૮ મી, ફ. ૬૩.)

૧૦. વાંચણ: પાતખશાએ-ઘહા; એટલે, પાતખશાહ-જન યા શાહ-જન તરીકે; જેણી પોતાના ધણી સાથે પોતાનાં માખાપની મરજથી પરણી હોય, અને જેણી ચકુરજન કે ખૂદશ-રાએ-જન નહીં હોય. અસલ દરનમાં એક પાતખશાહ સ્ત્રીને પોતાના ધણીનો “કેસ” એક જરથોસ્તી કોર્ટમાં ચલાવવાનો હક હતો.

૧૧. વાંચણ: નીશા ઈ પાતખશાએ દાતગ્શોએ પશીમારીહ કદન. દાતગ્શોએ ને એક કાયદાસરનો ધણી હેતાં આ અર્થ થાય, “એક સ્ત્રી, જેણી ખાસ હક ધરાવતી હોય, તેણી પોતાના કાયદાસરના ધણીની ક્યાંદ ચલાવશે, અને ધણીને ક્યાંદ વિષે ખબર આપશે.”

તેની ખબર આપે; જ્યારે^૧ એમ જણાય કે તેણીના ઘણીના પૈસામાં તેણીની કાંઈ મીલકત નથી,^૨ તો તેમ છે કે નહિ તે સુકરર કરવા શાસિઓ^૩ હોવાની જરૂર;^૪ અને તેજ બાબતપર વધુ જેળી હોય તે.

(૧૨) તોજેશ^૫ કરનારાંઓ^૬ માટેની કસોટી વિષે, જેઓ પાવત્ર ખરસમની^૭ કસોટીમાંથી^૮ પસાર થતાં હોય, અને જેઓ ગરમ ચીજોની કસોટીમાંથી પસાર થતાં હોય, તેઓ દરેક^૯ જુદાં જુદાં તે કસોટીમાંથી પસાર થતાં પવિત્ર ધ્યલાં ગણાશે,^{૧૦} અને દરેક જુદાં જુદાં જુદાંથી^{૧૧} વેગળાં છે એમ ગણાશે; જ્યારે તેઓ^{૧૨} પોતાની સ્થીતીને લાયકની નહીં^{૧૩} પણ બીજાની સ્થીતીને લાયકની કસોટી માંગે ત્યારે શું કરવું તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જેળી હોય તે. (૧૩) સાક્ષીની હદ વિષે, અને તે હદની જરૂરયાત^{૧૪} હોવાનાં કારણ;^{૧૫} જે કોઈ ગવાહી વગરનો હોય તે નકામો^{૧૬} છે; અને તેજ બાબતપર જેળી વધુ હોય તે. (૧૪) કસોટીથી જણાયલાં પરિણામ ઉપરથી આપવામાં આવેલાં મતની ખાસ્યત^{૧૭} વિષે; અને કુદકો^{૧૮} મારીને એક કસોટીપરથી પસાર થવું^{૧૯} તે વિષે; કેટલા જણે તેપર તપાસ રાખવી જોઈએ; કસોટીમાં આગળથી આવનારા^{૨૦} અને પાછળથી આવનારા^{૨૧} માટેના વખતની^{૨૨} ગોઠવણ;^{૨૩} અને તેમાં^{૨૪} ગોલવું, લખવું,^{૨૫} અને તેનાથી થતી

૧-૧. અમતશ ખવીરીહ (મીલકત) મન્દવમ-ઇચ્ મન્દવમ ખચેન જક ચખુન લા પચેતાગ્. ખવીરીહનો સબ્દાર્થ: “જે કાંઈ પોતાનું હોય તે.”

૨-૨. પવન ગચોકાયીહ શાયીદન, સબ્દાર્થ: “ગવાહી માટે તેની જરૂર છે,” યા “ગવાહી માટેની મીલકત.” ૩-૩. વિજેદાન. ૪-૪. જુઓ મારી કુટનોટ ૭, પા. ૬૨ મું.

૫-૫. પાક જયશાન જવીદ જવીદ. ૬. અ-દૂજ ને બદલે અ-દૂજહ.

૭-૭. લા જક ઇ ખચેન નકશા પાયગ (પદવી). ૮-૮. ચિમ ઇ શાયીદન રાચે.

૯. લા શાયીદન. ૧૦. વાંચણ: અચેફની. DM. હુકત-ઇ. “ની હસ્તી.” વેરટ: “ની સચાઇ.”

૧૧-૧૧. ઓલ વર સિસ વજલુનત; સરખાવો ફાર્સી સિસ, “ફૂદકો મારવું,” “ફૂદવું.” વેરટ: ઓલ વર ગાસ્ વજલુનત; “કસોટીની જગાએ જઇ.” સિસ ઓલ ફાર્સી સીજને મળતો બી હોય, એટલે “મજબુત;” જેનો તરજુમો: “કસોટી પરથી જસથી પસાર થવું.”

૧૨. પેશ-મદાર. ૧૩. આખર-મદાર. ૧૪-૧૪. જિમાન વખીફનત.

૧૫. એટલે કસોટીમાં. ૧૬. વાંચણ: નિપિશન યા નિવિશન. એ વ પન્દાત, “અને શીખામણો,” બી વંચાય, સરખાવો ફાર્સી પન્દ, “શીખામણ;” અથવા વપિશ, અવ. પિતુ, “ખોરાક.” વેરટનું વાંચણ: વ યજિશન, “અને કિયા.”

ધંજ,^૧ અને તેની જુદી જુદી જાતની^૨ સજ્જતીઓ; અને જે શરીરના ભાગો પર કસોટી બળવવામાં^૩ આવતી હોય^૪ તેઓની સંભાળ કેમ લેવી; તેઓની બળવણી સાડું એક પછી એક જે ભણતરો^૫ ભણાય છે તે; યજ્ઞિશનની ક્રિયા કરતી વખતે દેખરેખની^૬ જરૂર વિષે;^૭ અને એક માણસને છોડી મૂકવો^૮ કે ગુનેહગાર ઠરાવવો^૯ તે વિષેનો ચુકાદો. (૧૫) આઝેળી કે કસોટીની^{૧૦} પરિક્ષામાં^{૧૧} પહેલો, બીજો, ત્રીજો, ચોથો, પાંચમો, છઠો, સાતમો, આઠમો, નવમો, અને દસમો કોણે જવું;^{૧૨} અને તે માટે હુકમ કોણે આપવો. (૧૬) અને જેઓને^{૧૩} કસોટી અજમાવવાનું કામ સોંપેલું હોય^{૧૪} તેઓની દરજ્જો. (૧૭) એકરાર, અથવા બીજાં કારણોથી થતી સજ્જતી વિષે, અને તેથી નીપજતો ગેરવિશ્વાસ;^{૧૫} અને એજ બાબતપર જેણી હોય તે. (૧૮) એક ચોરે કેદખાનુ^{૧૬} ભાંજી નાસી જવા^{૧૭} વિષે, અને તે ઉપરથી બીજા કોઈ ઉપર તે ચોરને મદદ^{૧૮} કરવાનો શક^{૧૯}, અને તેજ બાબતપર વધુ જેણી હોય

૧. અઝરાજતગીહ, અવ. ઇરિખત. વેસ્તનું વાંચણુ: અઝરીશતગીહ, “નહી છતાય એવી હાલત.”

૨. અઝનીનગાન. ૯-૩. પતશ વહ્દ યેગવીમૂનદ, “જે પર કસોટી બળવવામાં આવી હોય,” યા “જે કસોટીની મુશ્કેલીઓમાંથી પસાર થતા હોય.”

૪. એટલે કે, ખુદાની અંદગીનાં ભણતરો જે કસોટીમાંથી પસાર થતા માણસની સલામતી સાડું ભણવામાં આવે છે તે. ૫. નેઝનિશન, “તપાસ,” “દેખરેખ.”

૬. જે માણસ કસોટીમાંથી પસાર થયો હોય તેનાં નિર્દોષપણા કે પાપીપણા વિષે ખરો ચુકાદો આપવા લવાદોની મદદ સાડું સઘળા ભલી શક્તિઓને ઓસાવવું.

૭-૭. ખૂબ અઝરિખત.

૮-૮. વર-કેશ; સરખાવો અવ. ત્ઝેશ, “માન્યતા;” ફાસી^૧ કેશ, “દીન,” “ધર્મ.” વેસ્ત: વર-ગેશ (વર-ગાસ ને ગદલે) “કસોટીની જગા.” ૯. મૂન વજૂનિશન.

૧૦-૧૦. વર-અઝિસ્તીગાન, શબ્દાર્થ: “જેઓ કસોટીમાં વિશ્વાસ મુકવા લાયક હોય;” સરખાવો પહલવી અઝિસ્તીગાન, અઝિસ્તીખાન, યા અઝિસ્તખાન.

૧૧. સરખાવો પહલવી સખ્યાર-સ્તાયિશનીહ “આપ,” યા “વખાણની ગેરહાજરી.”

૧૨. DP. મુઝબ વાંચણુ: અન્દાન, સરખાવો ફાસી જિન્દાન, “કેદખાનું.” વેસ્તનું વાંચણુ : અવિશન, “અંદગી,” અને તરજુમો: “એક ચોર જે અંદગીનો નાશ કરે તે વિષે.”

૧૩. વરીફૂનતન “જટકી જવું.” ૧૪. અઝઘ્યારગીહ. ૧૫. સરખાવો અવ. વિમનંઘ.

તે. (૧૯) માનને લાયક ગ્રહસ્થો^૧ માટે કસોટી નથી તે વિષે, તેજ મુજબ સારી કીર્તિવાલાં^૨ માણસો માટે નથી; તે ઉપરથી^૩ સારાં આબરૂદાર લોકો ઉપર કામ ચલાવવાની^૪ હદ; એટલે કે યૂજ્યાસ્ત^૫ નાં માપ જેટલી, કે દશમેસ્તનાં, કે અગ્રોયોસ્તનાં, કે તચરનાં, કે આઠાંમાં આઠા હાસની^૬ લંબાઈને જેટલે તફાવતે.

(૨૦) એક ચીજ જેની કોઈ^૭ માલેકી^૮ ધરાવતું^૯ હોય તે માટેની તકરાર વિષે, જે ચીજ બીજે માણસ, જે પોતાની માલેકી માટે સાક્ષી ધરાવે છે તે, કોઈ બીજા માણસ સાથે મલીને રાખે છે, કે જે બીજા માણસની માલેકીની નથી, અને જે^{૧૦} સાક્ષી યા ગવાહી વગરનો છે;^{૧૧} યા કોઈ તે ધરાવતો હોય જેની પાસે એકજ સાક્ષી હોય; યા કોઈ જેની ગવાહી ફરેસ્તાઓની હોય; યા વળી કોઈ જેની માલેકી ખુદલી જણાતી નથી;^{૧૨} જ્યારે એ ઉ સગા હોય, કે સગા^{૧૩} નહીં હોય;^{૧૪} અને કઈ જાતની

૧. વાંચણુ : હ-સ્તૂગાન, સરખાવો અવ. હુ અને સ્તૂત, “માન પામેલું,” “વખાણુંને પાવ;” ફાર્સી સ્તૂ, “માન.” વેસ્ટ પ્રમાણે એ ખૂસ્તૂગાન બી વચ્ચા, અર્થ : “એકરાર કરનારા.”

૨. હ-સ્તૂગાન, સરખાવો અવ. હુઆસય, ધાતુ, સુ, “સાંભળવું,” એટલે કે “જેઓને માટે સારું સાંભળાય તેઓ.”

૩. વાંચણુ : પવન અએફની. વેસ્ટ : પવન હુઈત, “તેની હયાતી વિષે.”

૪. હુમેમારીફ.

૫-૫. ફહાંગ-મ-ઓમમ-અએવગ્ મુજબ એ હાસ (એ રોમન માઇલ)નો એક તચર, એ તચરનો એક અગ્રોયોસ્ત, એ અગ્રોયોસ્તનો એક દશમેસ્ત, અને એ દશમેસ્તનો એક યૂજ્યાસ્ત થાય છે. એ બધાં અંતરનાં માપ છે. વેસ્ટ કહે છે કે : “આ હારમાળા સંસ્કૃતની હારમાળાને મળતી આવે છે પણ વધુ મોટી છે; હાસને કોશ સાથ સરખાવાય જે બન્ને સાધારણ તફાવત દર્શાવવા માટે વપરાય છે, જો કે તે તેની હમિશની લંબાઈ કરતાં અરધાથી ઓછો છે; અગ્રોયોસ્ત લગભગ ગબ્યૂત જેટલોજ છે; અને યૂજ્યાસ્ત યોજન બરાબર છે, જો કે તેના કરતાં લગભગ એવડો છે.” ૬. અએવગ્.

૭-૭. ખ્યાસ્તગીગ્, “કોઈની મીલકત કે ધનને લગતું.” ૮. દારિશન, અવ. દેરે, “કબજામાં રાખવું.”

૯. લેવતા લા ગઓકાએ.

૧૦. અહીં એમ ઉમેરો કરવો જોઈએ કે : “યા જે તે ધરાવીને એક સાક્ષી સાથનો હોય.....” બીજે જેની પાસે તે નહીં હોય, અને ગવાહી વગરનો હોય, તેની સાથે તકરાર.

૧૧-૧૧. અ-નજદીહીગ્, શબ્દાર્થ : “નજદીક નથી.”

માથેકી તેઓ સર્વથી^૧ વાજળી^૨ ગણે. (૨૧) એક જડજના ચુકાદાને રદ^૩ કરવા^૪ વિષે, અને એક વડા જડજ આગળ તેમ કરવાના વખતની ગોઠવણ, અને તે પુરવાર કરવાની^૫ કસોટી વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૨૨) અને એક મીલકત માટેની ત્રણ જણની મારામારી વિષે; જે મીલકત વિષે એમ બહેર થયલું છે કે તે એક જણને અહુર-મજ્દ^૬ રાજે આપવી, બીજાને વોહુમન (બહમન)^૭ રાજે, ત્રીજાને અશવહિસ્ત (અહીંએહિસ્ત)^૮ રાજે; પણ તે મીલકત એકજ જણને તેજ દીવસે અપાય નહીં.

(૨૩) અને પોતાની નહીં હોય એવી મીલકત વેચવા^૯ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી હોય તે. (૨૪) એક ચીજ જે નહીં બની શકે એવી હોય^{૧૦} તે વિષેના મતફેર^{૧૧} વિષે. (૨૫) અને એક માણસ કાંઈ અગત્યની ચીજ^{૧૨} ધરાવતો હોય તે માટેના મુકરદમા વિષે, જે એકજ જણ ધરાવે છે, અને જે ચીજ વિષે તે એમ કબુલ કરે છે કે:—“હું પોતે તે ધરાવતો નથી, પણ બીજા જણ પાસેથી મને મળી છે.” અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૨૬) એક ઇરાનીની બીજા પરદેશી માણસ યા પરદેશી માણસો સાથની તકરાર વિષે; એક પરદેશીની ઇરાનના દેશી^{૧૩} સાથની, એટલે ઇરાનનાં મુખ્ય શહેરના રહેવાસી સાથની, કોઈ અગત્યની ચીજ^{૧૪} સારૂ તકરાર; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૨૭) ક્યાંદીએ તેઓને એક હુકમનામાંની બળવની સારૂ^{૧૫} બોલાવવાથી જડજે આગળ પ્રતિવાદીઓ ઘણી^{૧૬} ગડબડ^{૧૭} કરે છે તે વિષે; અને ચુકાદા દરમ્યાન ગાળગલોચ^{૧૮} સાથની હકીકત આપવા^{૧૯} વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

૧-૧. શબ્દાર્થ : “ઘણી હયાત.” “ખરેખરી.” વેરત : “સર્વથી ખરી.”

૨-૨. પાદીરાનીનીદન “રદ અને નકામું કરાવવું.” ૩. અએવરીહ.

૪. એટલે પારસી જરથોસ્ત્રી મહિનાના પહેલા, બીજા, અને ત્રીજા રાજે.

૫. મજ્દનૂનાન. ૬. અન-અસાનીહ, “બુદ્ધ પાવું.” સરખાવો ફારસી ખસાન, “સરખું.”

૭. માદગ્-ઇ, “કિમતી ચીજ.” ૮-૮. હમ-દાદિસ્તાન, “એકજ મત ધરાવતો,” “કબુલ કરતો.”

૯. ખૂનીગ્, “અસલથી,” યા “જન્મથી.” ૧૦. એટલે કે, પોતાની મીલકત સારૂ.

૧૧-૧૧. ચન્દ અએવાજ; સરખાવો ફારસી આવાજ “ગડબડ,” “ઘોંઘાટ.”

૧૨. મદમ વરતગ (ખરાબ) મિલયાઇડ જૂમીજગ્ ગુખિરનીહ.

(૨૮) વડા દસ્તુરે મીલકત અને દોલત કેટલો વખત ધરાવવી તે વિષે,^૧ અને વડા દસ્તુરની ખાસ જરૂરીયાતો કઈ કઈ છે; અને તેજ આખતપર જેથી વધુ હોય તે. (૨૯) સાક્ષી અને જડજની જગા માટે એક સ્ત્રીની લાયકાત,^૨ જ્યારે તેણી સ્વતંત્ર^૩ હોય અને પોતાના ધણીની સત્તા^૪ બબવી શકે તેવી હોય;^૫ એ બન્નેને^૬ માટે^૭ એક પરદેશી અને મર્ગજીન ગુનેહગારની નાલાયકાત; અને તેજ આખતપર જેથી વધુ હોય તે. (૩૦) મીલકત ગીરો^૮ મુકનાર^૯ વિષે, જે ભમીનગીરી આગમજથી આપતો નથી.^{૧૦} (૩૧) ભાગ્યાઓની^{૧૧} મીલકત આપી દેવા વિષે; અને તેજ આખત પર જેથી વધુ હોય તે.

(૩૨) અને એક મીલકત વિષે જે એક માણસ ધરાવતો^{૧૨} હોય,^{૧૩} અને પોતાની માલિકી^{૧૪} અને કબજે^{૧૫} પુરવાર કરવા કાંઈથી^{૧૬} ગવાહી તેની પાસે હોય નહીં.^{૧૭} (૩૩) અને આધરાઓની^{૧૮} કસોટી વિષે; અને કાયદાની^{૧૯} અદાલતમાં એકમેકને ઘસડવા અગાઉ^{૨૦} વાહીઓએ પ્રતિવાદીઓને તેઓનાં દુઃખમાં^{૨૧} મદદ કરવા^{૨૨} વિષે; અને તેજ આખતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૩૪) એક સ્ત્રીને^{૨૩} લગતા ચુકાદા વિષે, જેણીને તેઓ એક જણ પાસેથી ચોરી ભય, અને તેણી આ ચોરી પાસેથી નાસી ભય,^{૨૪} અને કોઈ

૧. એટલે, વડા દસ્તુરે પોતાનાં પંથકમાં પોતાનો સારી આવકવાળો ઓર્થો કેટલો વખત ધરાવવો. ૨. શાયીદન, “ખરાપણુ,” “જેમ તે હોયું” જેઠાએ તેવું, “લાયકાત.”

૩. મદમ તનૂ ઇ નકશા સદાર. ૪-૪. પાતખશાએ. ૫-૫. પવન અએવગ-કચ્.

૬-૬. સરખાવો ફાર્સી ગરૂ દારતન, ગરૂ નિહાદન, “ગીરો મૂકવું.”

૭. ગરૂ અ-પેશ ખરા હુ-ખેતૂતન. ૮. સરખાવો ફાર્સી અખાજ, “ભાગ્યા.”

૯-૯. યજ્ઞસેનુનેદ. ૧૦. ખીશીહ. ૧૧. દારીશન, સરખાવો દારતન, અવ૦ દેરે, (કબજામાં) “રાખવું.”

૧૨-૧૨. હિય ગઓકાએ લેવતા લેવિત, શબ્દાર્થ: “પોતાની સાથે પુરવાર કરવાની સામેતી નહીં હોય.”

૧૩. સરખાવો અવ૦ પઓઉરૂ, અથવા પાઉરૂ, “ભરાએલું,” ને ખેરે, “ખાવું,” એ ઉપરથી પાઉરીહ ખૂરાન (જે પઝીરૂ-ખૂરાન ને અદલે વપરાયો છે તે) નો અર્થ “ખેહદ ખાનારા” થાય છે.

૧૪-૧૪. પેશ અએન દાદીસ્તાન રાયીનિશનીહ અએવગ ઓલ તનિદ.

૧૫-૧૫. વાંચણ: મૂસ્ત-ગુરજહ; સરખાવો ફા૦ મુસ્ત, “પંચાતી,” “દુઃખ,” અને ગુરજહન, “મદદ કરવી,” “સાબુ કરવું.”

૧૬. માદગ, સરખાવો ફા૦ માદહ, “નારી,” માદ, “માતા.”

૧૭. રાનગ, સરખાવો ફા૦ રાનહ, રાન્દન. વેસ્ટ: લાયક, “કાલાવાલા કરવું.”

ખીજે તેણીની પાછળ દોડી^૧ તેણીને પકડે, જ્યારે એ છેલ્લા^૨ પાસેથી ખીજે તેણીને ચોરી લઈ જાય;^૩ પણ તેણીનો અસલ ઘણી તેણીને ઝાળખતો નથી અને તેણીને તે પાછી ખરીદે^૪ છે; અને જ્યારે એ બધા તેણીને સાડ કપડાંથી ઘાય છે. (૩૫) કોઈ માણસના કબજામાંની મીલકત વિષે, જે માણસ, જ્યારે કોઈ તે મીલકત તેની^૫ આંખ આગળ^૬ ખીજને આપી દે, ત્યારે તે માટે વાંધો^૭ ઉઠાવતો નથી.^૮ (૩૬) વડા દસ્તુરના પોતાના ચેલાને એક ચુકાદા^૯ સામે અપીલ નહીં કરવાનું^{૧૦} શીખવવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૩૭) અશો^{૧૧} લોકોને ભેટ આપવા સાડ^{૧૨} એક ચોક્કસ મીલકત માટેની કોઈ સાથની તકરાર^{૧૩} વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૩૮) તે માણસને લગતા ચુકાદા વિષે, જે તેને માટે ત્રણ વાર કસોટી^{૧૪} પસાર કરે,^{૧૫} અને કાયદા મુજબ^{૧૬} તેમાંથી પસાર થાય; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૩૯) અને બહુગરનાં મંત્રો,^{૧૭} જે લય બતાવતાં હોય, તે મંત્રો પઠવાની^{૧૮} કેટલીક રીતો હોવા વિષે; અને તેનાથી, બહુગરીથી, અને માદકસરની^{૧૯} અને અસરકારક બહુગરીથી^{૨૦} ટંટો^{૨૧} નીપજાવવાની રીત^{૨૨} વિષે. (૪૦) અને એક^{૨૩} મોતની શિક્ષાને લાયક થયલા માણસ સાડ^{૨૪} કંઈ કસોટી જોઈએ^{૨૫} તે વિષે; અને એક કસોટીનાં

૧. હુચીદગીહ, સરખાવો અવં હુચ, “પાછળ જવું.” ફાં હુચીદત્ત, “પકડવું,” “ઉચકી જવું.” વેસ્ટ: “એકાંત રાખવું.” ૨-૩. મિત્-હચ્ આલા ફજેન્દ, એટલે કે લોકો તેને છેલ્લા ચોર પાસેથી ચોર.

૩. વાંચણ: જહનીગ, સરખાવો હુજવારેશ્ જહન્તત્, “ખરીદવું.” એહતર વાંચણ: જબનુન્તત્, વેસ્ટ: જીવોન્દત્, “જીવવું.”

૪-૪. પવન્ વીનીરન ઇ આલા, “તેની નજર અંદર.” ૫-૫. લા પત્કારેદ્.

૬-૬. લખ્યાર આલ્ દાદિસ્તાન્ લા વજ્જુન્તત્, શબ્દાર્થ: “ઇન્-સાડ માટે પાછું નહીં જવું.”

૭-૭. પવન્ યશરૂ-દાત, સરખાવો, રવાયતોમાં આવતો અશો-દાદ શબ્દ.

૮. અનખસાનીહ, “મતફેર,” અન, “નહીં,” અને ફાં ખસાન્, “સરખું.”

ખીજું વાંચણ: હુન્-એશીનીહ, સરખાવો અવં હુમ, અને તિયશ.

૯-૯. વર્ વજ્જેદ્, શબ્દાર્થ: “એક કસોટીની ક્રિયા કરે.”

૧૦. આયીનીહા. વેસ્ટ: અએગ્નીહા, “એક રીત.”

૧૧-૧૧. યાતૂગ્-ગુખિરનીહ.

૧૨-૧૨. એટલે, પવન્ પતમાનગ્ વ પાતખશાએ યાતૂગીહ.

૧૩-૧૩. કર્દન્ ઇ અન-ખસાનીહ ઇ પતશ.

૧૪-૧૪. ખીજે તરણુમો:—“અને કંઈ જાતના મોતને લાયકના માણસ સાડ^{૨૬} કસોટી હોવી જોઈએ તે વિષે;” એટલે કે, કંઈ જાતની મર્ગજર્ન ગુનેહગાર સાડ^{૨૭} કસોટી થવા દેવી જોઈએ.

મોટાઈ અને નજીવાપણું; અને વધુ આગે કે, કસોટીમાંથી^૧ પસાર થનારા કયા માણસો વિશ્વાસને લાયક છે.^૨ (૪૧) બાળવાનાં લાકડાંનાં^૩ જથ્થા વિષે, અને તે^૪ કામ માટે કયાં જાડતું લાકડું સાડું છે;^૫ અને કસોટીની ક્રિયા કરવા માટે કેટલાં આલાતો તથા નીરંગોની જરૂર છે. (૪૨) અને વધુ આગે કે, જ્યારે એક માણસ પોતે સાચો છે એમ જાણતો હોય ત્યારે^૬ તે જાણવા છતાં^૭ આતશ તેને પેહેલવાનોની^૮ ભાષામાં^૯ કહે છે કે: “તું મારી પર ચાલતો ના, કેમ કે તું જે ચાલશે તો હું તારી જીંદગીને^{૧૦} ધંજા કરીશ.” (૪૩) અને એક લવાદ^{૧૧} વિષે, જે એક ચોર અને લૂટારાને પકડવાનાં ફરમાનની^{૧૨} બાબતમાં વચે પડે, અને તેને તેની^{૧૩} બેડી અને કેદમાંથી છુટો કરવા^{૧૪} અને છોડી મેલવા^{૧૫} વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૪૪) અને એક આદ્ય એટલે ધર્મશુરની (પોતાના ધંધાસરની વસ્ત્રની) મીલકત વિષે, જે મીલકત^{૧૬} તે પોતે ધરાવતો^{૧૭} નથી, અને જે^{૧૮} ધર્મશુર પોતાના મોબેદીના ધંધા સાડું બીજા પ્રાંત અથવા દેશમાં રહેવા જાય;^{૧૯} જ્યારે

૧-૧. મિત્ર વરીગાન પવન પર કદામ વાવરીગાન, (અવ૦ વર, “માનવું,” એવડું રૂપ: વાવર). વેસ્ટનું વાંચણ: વાફ્રીગાન, અને તરજુમો: “કસોટીઓ પસાર કરનારા વીસ માણસોમાંથી કયા આશિર્વાદ પામેલાં છે.”

૨. કસોટીને માટે બાળવાનાં લાકડાં. ૩-૩. શપીર શાયીદન વહાન-હંચ.

૪-૪. અમત-હંચ. ૫-૫. વીરાન ગુમિશન. જે પવન ગરાન ગુમિશન બી વંચાઈ શકે, એટલે, “એક અગત્યનાં યા કિંમતી ભાવણમાં.”

૬. ખયા અથવા અદા, “જીંદગી.” જે એ DM. મુજબ અશ્ વાંચીએ તો એ વાક્યનો અર્થ એમ થાય: “હું તેને તે ચાલે ત્યારે સજા કરીશ.”

૭. સરખાવો ફા૦ મ્યાનજી, “લવાદ.” ૮. દાદિસ્તાન.

૯-૯. મદમ બન્દ દ્રશ શેદ્રફનાં. દ્રશ સાથ સરખાવો અવ૦ દ્રશ, “ભાવો,” એટલે, કેદખાનાં આગળના ચોડીખાનોના ભાષાઓ. વેસ્ટ: “બેડી.”

૧૦. પશન કદંન, શબ્દાર્થ: “રસ્તો લેવો,” “નાહસી જવું,” સરખાવો ફા૦ પશાન, “રસ્તો,” યા ફા૦ પશ “સરખું,” “મળવું આવવું.” જે ઉપરથી પશન કદંનનો અર્થ “એવાજ ગુનાહો કરતા” એમ બી ગાય.

૧૧. ખ્યાસ્તગદાર.

૧૨-૧૨. પવન અઝિજ-દેહીગીદ્ અચૂદ્ (અઝિજ)-મતા પવન ખવીશકારીદ્ બરા વજૂનેદ્. અઝિજ-દેહીગીદ્ સાથ સરખાવો અવ૦ ઊજ-દંબુ, “પોતાના દેશની બહાર;” પહેલવી પવન અઝિજ-દેહીગનો અર્થ “પારકા મુલકને લગતો માણસ” થાય છે, અને પવન અઝિજ-દેહીગીદ્ “પારકા મુલકને લગતા માણસની જગાએ.”

તે શુભરી જાય ત્યારે તે^૧ કોણુને અને કેવી રીતે બીજાને સવાધીન થાય.^૨ (૪૫) માણાપની બાકી^૩ રહેલી^૪ મતાને લગતા વાંધા વિષે; તેને જેવી ને તેવીજ^૫ રીતે રાખવા^૬ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૪૬) અને અસ્પેરેન,^૭ અને નાનું મેંદુ,^૮ અને મોટું દોર^૯ ચોરવા માટે અનુક્રમે કેદ, અને ભાલો ભોકવા, અને બીજી શિક્ષાની સજાનાં પ્રમાણુ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૪૭) અને એક તોહમતદાર વિષે, જેને સારું ત્રણ ક્રિયાદીઓ, સઘળાં એકમેકને મદદ કરીને,^{૧૦} એક અસ્પેરેન માટે, એક બકરાં માટે, અને એક મોટાં દોર માટે, ક્રિયાદ કરે, અને તેનો કોણુને જવાબ પેહેલાં મળે.^{૧૧} (૪૮) અને ત્રણ જણાની એક કિંમતી^{૧૨} વસ્તુ માટેની^{૧૩} તકરાર વિષે, જે વસ્તુ તેઓ પાસે^{૧૪} હોય નહીં,^{૧૫} અને જે^{૧૬} માણસના તાબામાં તે આપી હોય^{૧૭} તે એક મજબુત બાંધાનો જોરાવર^{૧૮} માણસ^{૧૯} હોય, અને તેઓમાંના એકની માલિકી^{૨૦} શકલરી^{૨૧} હોય.

૧-૧. ઓલ મૂન ચિયૂન મદન; એટલે તેનાથી કયા ધર્મચરિતે તથા કેવી રીતે તે મીલકત મળે.

૨. અવર-માનન્દ; સરખાવો અવ૦ અપર, “પાછું,” અને મન, “રહી જવું;” એ કાં બાજુ-માનદેહના અર્થે વપરાયેલો છે.

૩-૩. વાહમ-દારીહુ ને બદલે વાહમ-દાર; સરખાવો કાં વાહમ, “તેજ રીતે;” એટલે વારસો વચ્ચે તે મીલકત વેદવ્યા વગર રાખી મેળવી. વાહમનો અર્થ “સાથે” પણ થાય છે, તે ઉપરથી વેસ્ટ: “તેને સાથે રાખવી”.

૪. અવ૦ અસ્પેરેન, એક ગતવું વજન અથવા દેરમની કિંમતનો એક સીકકો; એટલે અસ્પેરેનનાં વજન યા કિંમતની કાંઈ ચીજ.

૫. અવ૦ અનુમય, “ઓકસ માપનું દોર,” એટલે એક “બકર” કે “મેદુ.”

૬. અવ૦ સ્તઓર, “મોટું દોર” જેવું કે ઉંટ, બલદ વિગેરે.

૭-૭. કોલો પવન અધર્યાર.

૮-૮. પસમુન ઇ મૂન પેશુ ચેહુજૂનતન, “કોણુનો જવાબ પેહેલાં આપવો;” એટલે કે જડજનો ક્રિયાદીને મળતો જવાબ કે સુકાદો. ૯-૯. ખવાસ્તગીજ, “મીલકતની કિંમતવું.”

૧૦-૧૦. અ-હમ, અર્થ: “સાથે નહીં;” સરખાવો અવ૦ હમ, કાં હમ.

૧૧-૧૧. વ ઓલો મૂનશ હુખેતૂત.

૧૨-૧૨. જોર-તન. ૧૩. ખવીશીહ. ૧૪. લા-અએવર.

(૪૯) અને ત્રણ જણા જેઓએ બધાએ એકમેકને મદદ કરી, એક શખસ પાસેથી અરપેરેન, અને બીજા પાસેથી બકરૂં, અને ત્રીજા પાસેથી મોટું ઢાર ચોથું હોય, તેઓને સાથે સજા કરવા વિષે.

(૫૦) અને કોઈની^૧ મીલકત ચોરવા સાડું^૨ એક સ્વદેશીને બાંધવાના વાજબીપણા કે ગેરવાજબીપણાનાં કારણ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૧) તોહમતદારને તેમજ એક ફર્યાદીને સાંભળવાનું^૩ ચાલુ રાખવાની^૪ હદ વિષે, અને તેઓને બોલવા માટે ઠરાવેલો^૫ વખત,^૬ અને તેની હદ. (૫૨) અને આ વિષે કે, જ્યારે કોઈએ બીજા પર તોહમત^૭ મુક્યું હોય,^૮ અને ઠરાવેલે વખતે^૯ પાછો જાય; પણ તેને લગતો જવાબ મળે તે આગમજ તેજ માણસ સામે બીજું તોહમત તે મુકે, જેનો^{૧૦} જવાબ એવો હોય કે તે પેહલાં અપાવો જોઈએ તે વિષે. (૫૩) ઇન્સાફની ઢીલનાં^{૧૧} કારણ વિષે; કાયદાની તપાસ ચાલે ત્યારે કયા માણસ વિષે બીજું, ત્રીજું, અને ચોથું ચા છેલ્લું બોલવું હોય; અને કાયદાની તપાસ ચલાવવામાં રર વખત મુકરદમો મુલતવી^{૧૨} રાખવા^{૧૩} વિષે.

(૫૪) અને એક કસોટીની અજમાયશમાં થાકી જવા^{૧૪} વિષે, જે કસોટી ત્રણ લાયક^{૧૫} શાદી^{૧૬}ની હબુરમાં પસાર કરવામાં આવી હોય. (૫૫) અને ગરમ કસોટીનાં, અને ઠંડી કસોટીના વખત વિષે, અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે વિષે. (૫૬) તપાસ^{૧૭} ચાલતી હોય^{૧૮} તે વખતે એક જણ કસોટીની અજમાયશ માંગનારો હોય તે વિષે, અને બીજો

૧. મિન્ અએવગ, શબ્દાર્થ: “એક પાસેથી.”

૨-૨. પવન્ ફુદ્ ઇ નફ્શા. વેસ્ટ: “પોતાની ચોરી સાડું.”

૩-૩. પવન્ વશમ્મૂનિશન દારિશન. વેસ્ટ: “સાંભળવાનું કામ ચાલુ રાખવું.”

૪-૪. જિમાન્ વળીફુત્. ૫-૫. હુમેમારીહ્ કદ્ યેગવીમુનેદ્, અર્થ: “તોહમત મુક્યું હોય.”

૬. કજયો સાંભળવા સાડું ઠરાવેલો વખત. ૭. એટલે જે તોહમતનો.

૮. વાંચણ: અપારીહ્, સરખાવો અવ૦-સં૦ અપર, “પાછળથી.” વેસ્ટ: આખરીહ્, “સંકટ,” “દુઃખ.”

૯-૯. વાંચણ: આદરેંગીહ્. વેસ્ટ: અમરંગીહ્, “દાવપેચ.”

૧૦. પાધારાનીહ્, એ શબ્દ માટે જુઓ મારી આગળ આપેલી નોટ. વંદીદાદના પહલવી તરજુમામાં પાદીરાન્ વારેઘડીએ વપરાયેલો મળે છે. વેસ્ટ: “કાઠી નાંખવું.”

૧૧. વિજેઈ, સરખાવો અવ૦ વીચિર, “ખારીક રીતે જોનાર;” ફા૦ વજર, “જડજડતું ફરમાન.” એટલે કોર્ટ તરફથી નેમાયલા સાક્ષીઓ અને લવાદો. વેસ્ટ: “ચુટી કાઢેલા.” ૧૨-૧૨. રાયીનિશન-ઇ.

જણ મોઁદોના^૧ વડા^૨ માટે વખત નક્કી કરે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૭) થયેલી સજા યા મારેલી ટેપ ફેરવવાનાં (ઘટતાં) કામ ઉપર મોઁદોના વડાના આશિર્વાદ વિષે; અને વળી આએ કે, ફાંસીના^૩ લાકડાં^૪ પર ચઢાવવાની સજા ગમે તેવી રીતે પસાર થઈ હોય તે ફેરવવા ઉપર મોબદાન મોબદનાં આશિર્વાદ.

(૫૮) અને પાણીની પખાલ પર^૫ ચાલવા વિષે, અને તેમાં દાખલ થઈને^૬ ચાલવા વિષે; હુમલો અને જખમ કરવો, અને તે કાજે ગુમાવવામાં આવતા પૈસા;^૭ અને અશો હોકોને આપવી જોઈતી અશોદાદ વિષે; અને નુકસાન, અને છુપું^૮ રાખવું,^૯ અને ચામડી છોલી નાંખવી, અને મદદ,^{૧૦} અને પૈસા આપી^{૧૧} (બીજાઓની) મદદ લેવી. (૫૯) સ્ત્રી, અને ઠોર, અને ઝાટો, અને જમીનની માલિકીના વાંધા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૦) એક ધંધાના મુખીઓમાંનાં કેટલાકોનાં પોતાના ખાસ કામ, ગોચા મોબદાન મોબદનાં ખાસ કામ વિષે, તેઓનાં બોલવા અને કહેવા ઉપર વિશ્વાસ રાખવા વિષે; અને દરેક મુકરદમામાં ત્રણ સાક્ષીઓના અહેવાલ ઉપર રાખવા જોઈતા વિશ્વાસ^{૧૨} વિષે. (૬૧) અને એક મુકરદમામાં આપેલી જખાની ઉપરથી નિપજતી કેટલીક બતની બદીઓ વિષે; અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે. (૬૨) પોતાનો ધર્મ ત્યાગ કરનારાઓની ઠગાઈ^{૧૩} દાખી દેવાની રીતો^{૧૪} વિષે; અને એજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

૧. શબ્દાર્થ: “મોઁદોના મોઁદ.”

૨-૨. વાંચણ: પવન-ઠચ દારૂ, DM. માં પવન ચીહુર ને બદલે મળે છે. સરખાવો ફા. દારૂ, “સૂળી,” “ફાંસીનું લાકડું.”

૩. સરખાવો ફાસી ખીક, “પાણીની પખાલ.”

૪. અન્દર-ગરતન. વેસ્ટ: “તેમાં કાંઈ મુકવું.”

૫. નિકિજન્દ; અરેબીક નક્જ યા નકજ, “ખાલી અથવા સુકકું હોવું,” “હાંકી જવું”.

૬. સરખાવો ફાસી ખજદહ, “છુપું,” “છુપું પહેલું”. વેસ્ટ: બ્યાનક વ હચીદક, “ખરાબ થયેલી અને છુપી પાડેલી ચીજનું.”

૭. અવ. અઓગંઘ, “મદદ”. (ધાતુ, વજ, “મજબૂત હોવું”). ૮. વહાગ્ જખનૂનાં.

૯. અએવરીહ, “માન્યતા,” “ખાત્રી,” અવ. ધાતુ વર, “માનવું”.

૧૦-૧૦. અઝનીનગ્.....ઓલ્ ફદિપાન ફિતાર વખીફ્તન. ફિતાર સાથે સરખાવો ફાસી ફિતારીદન, “ફાણું,” “ઝોદી કાઢવું”.

(૬૩) આ વિષે કે, આદમીજાતના વિચાર, વચન અને કામનો નીતિને^૧ લગતો સુધારો^૨ બધો સ્પેન્ત-મધન્યુ^૩ની નૈતીક સાચવટથી થાય છે, અને માણસો પોતેજ તે સાચવટને પોતાની^૪ બનાવે છે,^૫ અને તેવે રસ્તે^૬ જવાથી તેઓને બદલો મળે છે; અને આદમીજાતની બુરાઈ બધી અંધ-મધન્યુની બુરાઈને આભારી છે, અને માણસો પોતેજ તે બદીને પોતાની બનાવે છે, અને તે રસ્તે^૭ જવાથી તેઓને સજા થાય છે.

(૬૪) અને આ વિષે કે, પાપીપણું, જેનો પરતાવો કરવામાં આવતો નથી તેથી ઉપજતું દુઃખ; એટલે કે કેવી રીતે એક માણસ પેહલા, અને બીજા, અને ત્રીજા, અને ચોથા, અને પાંચમા અરેફૂશ ગુનાહથી દુઃખી થાય છે; જો તેનેથી તેની પતેત નહીં થઈ હોય તો. (૬૫) અને આ વિષે કે, કેવું બોલવું યા લખવું ભય ઉત્પન્ન કરે છે, અને આગેરેપત^૮ કયો છે, કે જેથી કોઈ હથિયારનો નીચે ઝટકો મારતાં એક શબ્દ તનાપૂહર^૯ ગુનેહગાર થાય છે; અને એવાં પાપોમાંથી નીપજતાં બીજાં પાપો વિષે.

(૬૬) અને આ વિષે કે, કોણે તોજેશ કરવી;^{૧૦} બરેસ્મની કસોટીની અજ-માયશ જે સર્વેથી સરસ છે, તેથી કોણે તોજેશ કરવી; અને ઓછામાં ઓછી ગરમીવાળી કસોટી કંઈ છે. (૬૭) અને બે માણસો કે જેઓ સાથેજ^{૧૧} કોઈ મીલકત પોતાના હાથમાં લે, અને બન્ને તરતજ^{૧૨} તેને વિષે કોઈ જડજની માંગણી કરે, અને કસોટીમાંથી પસાર થવાની ઇચ્છા ધરાવે; અને જ્યારે એક જણ તે મીલકત ત્રણ^{૧૩} કલાક આગમજથી હાથ કરે, અને બીજો એક જડજની તથા કસોટીની ઉતાવળથી માંગણી કરે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૮) અને એક માણસ વિષે કે, જે કોઈની મીલકત તેના

૧-૧. ફાર્નીહ, “સીધી ચાલ,” “પ્રમાણીકપણું”.

૨. શબ્દાર્થ: “આખાદી આપનાર અને આગળ વધારનાર શક્તિ.” પહલવી સ્પેનામધન્યુગ. ૩-૩. ઓલ નર્શા વબીફનાન્દ.

૪. એટલે કે, સુધારાને રસ્તે. ૫. એટલે કે, બુરાઈને રસ્તે.

૬. જ્યારે કોઈ ગુનાહના ઈરાદાથી કોઈ બીજાપર હથિયાર મારે.

૭. અવ. તનુ-પેરેથ, “ગુનાહથી શરીરને ભરવું;” (જુઓ વંદીદાદ, ફગદ^{૧૪} ૪ થી, ફ. ૬૭-૭૨, ૭૫-૭૮, અને ૮૧-૮૪.)

૮. વિજેદન. ૯. પવન અગવીન. ૧૦. બએન જિમાન, શબ્દાર્થ: “વખતસર,” “તરતજ.”

૧૧. વાંચણ: સે જમૂન. “ત્રણ કલાક.” (એ શબ્દના ઉપયોગ માટે જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ત્રીજાને છેડે, સુરજની ચાલ મુજબની ગણતરીનાં વરસ વિષેનું પ્રકરણ.)

તાબામાંથી તેની^૧ નજર આગળજ^૨ છીનવી લે, અને તે કે જેના હાથમાં તે મીલકત પેહેલાં હતી, તે, એક હાસરની અંદર,^૩ તેના કબજા અથવા માલેકી સાડું જડજ આગળ એક સાક્ષી તરીકે ઉભો રહે, અને તે મુકરર-મામાં કે જ્યારે^૪ એક હાસરની અંદર કાંઈપણ ગવાહી મળતી નથી;^૫ અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૬૯) અને આ વિષે કે, એક જડજ પોતાનો ચુકાદો અવસ્તા અને જૂનદ ઉપરથી, અથવા લલાં લોકોના એકમતી^૬ ચુકાદા^૭ પરથી આપે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૭૦) અને એક માણસે મેંદું,^૮ યા ઢોરખામી^૯ વગરનું^{૧૦} છે એવું કહીને વેચવાની સત્તા^{૧૧} ધરાવવા વિષે, જ્યારે તેમાં કોઈ દેખઈતી ખામી નહીં હોય, અને વળી તે બનવરોની ખામીની નિશાની-ઓ વિષે. (૭૧) આ વિષે કે, જ્યારે કેટલાક ચુકાદાઓ સામે વાંધો નિકલ્યો હોય ત્યારે તેઓના નિર્ણય માંટે એકજ ફેસલો પુરતો છે.

(૭૨) એક જડજને નેમવાની સત્તા^{૧૨} વિષે, અને નેમાયલા જડજનાં સર્વોપરીપણાં^{૧૩} વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી હોય તે. (૭૩) જડજોની સખ્તાઈ અને દયાની^{૧૪} હદ^{૧૫} વિષે. (૭૪) અને આ પણ કે, જડજની

૧-૧. પવન વીનિરન ઈ હામ, શબ્દાર્થ: “તેજ જોવામાં.”

૨. બએન હાસર. હાસર નો અર્થ એક હબ્બર પગલાં જેટલો તફાવત થાય છે.

૩-૩. અમત એશ બએન હાસર ગઓકાએ લા મત ચેગવીમુનેદ; શબ્દાર્થ: “જ્યારે એક હાસર માંતું કાંઈ પણ સાક્ષી તરીકે આવતું નથી.”

૪-૪. હમ-દાદીસ્તાનીહ. ૫-૫. પવન અન-આફગીહ. ૬. પાતખશાએ. વેસ્ટ, “વાજબી.”

૭. સામાન ના ધણાક અર્થ થાય છે. અહીં તે ચુટણીની સત્તા, અથવા ક્રમ થાય, અથવા જડજને નેમવા સામે અટકાવ બી થાય. વેસ્ટ: “જડજને નેમવાના હેતુ વિષે.”

૮. વ અવારીહ વાવરીહ, “વિશ્વાસ,” “ભરોસો” બી વંચાય.

૯. અતંગ-ગરી, “સખ્તાઈની ગેરહાજરી.”

૧૦. એનો અર્થ “કારણ,” “વાજબીપણું,” વિગેરે.

જગા તેનેજ આપવી કે જે કાયદાઓથી માહિતગાર હોય; અને તેનાં કાયદાનાં જ્ઞાનની હદ કેટલી હોવી જોઈએ. (૭૫) આ વિષે કે, કયા ગુનાહની તોજેશ કરવી કાયદાના વડા જડજનાં બાબમાં લાચારીનો સબબ પુરવાર થાય છે, જેમ કે ફરિયાદનામું, બચાવ, અને ચુકાદો (પોતે) ઘડવાના કામથી. (૭૬) અને આખી કે, તે માણસનું જડજપણું નુકસાનકારક છે કે જે તેના તરફથી અપાયલા ચુકાદાઓમાંની કેટલીક અગત્યની બાબતોમાં ખોટા નીકળે છે.

(૭૭) તે માણસોની હલકાઈ વિષે કે જેઓ એક મીલકત પોતાને હાથે, બીજા કે જેઓના કબજામાં તે હોય, તેઓના હાથમાંથી છુટી લે છે, જ્યારે તેઓ તે માટે કોર્ટમાં લડે છે ત્યારે પેલો ખરો ધણી પોતાની માલેકી જાહેર કરે છે, કે જેથી તે હુતનારાઓનું સત્યાનાશ વળે છે. (૭૮) અને કોઈની મીલકત જે એક જગોએ હોય, અથવા એક હાસના તફાવતમાં હોય, તેને લગતા પાંચ જાતના ગુનાહો વિષે; અને એજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૭૯) એક મીલકત જે ભેગી માલેકીની હોય તે અનામત મુકવા વિષે, અને જે મીલકતો અનામત મુકવા અગાઉ સાથે હોય

૧. દીનકર્દ, પુસ્તક ૮મું, પ્રકરણ ૪૩ મું, ફ. ૮-૯, (Vol. XXXVII, p. 146) માં એમ જણાવે છે કે:—“એક જડજ જે ગુનેહગારને નિર્દોષ ઠેરવે, અને નિર્દોષને ગુનેહગાર ઠેરવે તેના ગુનાહ વિષે. એક જડજ વિષે, જે દશ વરસ, અગ્યાર વરસ, બાર વરસ, તેર વરસ, ચૌદ વરસ, અને પંદર વર્ષ સુધીનો કાયદા જાણનાર હોય; એટલે તેઓના કાયદાની વાકેફગારીની કેટલીક ખાસ બાબતોપર, ફરાવ અને ફેસલાને લગતા જુદા જુદા ચુકાદાઓ.” ફ્રાંક-ઇ-એમ-અએવાગ પા. ૧૭ માં આકાસ્-દાત શબ્દોપર નીચે મુજબ શરેહ કરવામાં આવી છે:—અવસ્તા: કે અસ્તિ તકએશો વિવિશ્દાતો, કાયદાથી વાકેફ જડજ કયો છે? અવ. ચો અએત પછતે અરેશ ફ્રા-નધતી, તે જડજ જે વિગતો પરથી ચુકાદો શું હોવો જોઈએ તે પુરેપુરું સમજે છે [જે કે તે કેટલીક વિગતો સહેલાઈથી સમજતો નહીં હોય, અને જો કે વિગતો જે મોટી સંખ્યામાં નહીં હોય તે સમજવું તેને માટે સહેલ નહીં હોય, તોપણ તે કાયદાથી વાકેફગાર અમલદાર છે; અને તે કે જે વિગતો પરથી ચુકાદો પુરેપુરો સમજતો નથી, તે જો કે વિગતો ધણી નહીં હોય, અને તેને વિષે તેનું કામ કોઈ સહેલું નહીં હોય, તોપણ તેને કાયદાથી બીનવાકેફગાર ગણવો જોઈએ.”] (જુઓ S. B. II. Vol. XXXVII, p. 64, note 1.)

૨. વાંચણ: ખવરીહ, સરખાવો ફાસી ખવર, “હલકું,” “નીચ;” અથવા આવરીહ “ખાત્રી.” વેસ્ટ DM. માંનો શબ્દ બદલી ફેહ, “ધણા” વાંચે છે.

૩. એટલે, પાસેની યા ફરની મીલકત પચાવી પાડવાને લગતા.

૪. અધરિખતગીહ; અવ. ધરિય, “ગુનાહ કરવો.”

૫. હમ-દાર, “સાથે રાખવું.” ૬. અથવા, ગીરો મુકવા અગાઉ.

છે તે વિષે; ભેગી માણેકીની મીલકત હોવાનો કળયો; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૮૦) અને જ્યારે કોઈને એક માણસની મીલકત તેનીજ નજર આગળ બીજાને આપવી પડે; અને તે માણસ કે જે તે છુટવી લેછે તેને તે પોતાની મીલકત હોય તેમ વાંધો ઉઠાવવો પડે છે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૮૧) માળાપોની જવાબદારીને લગતા વાંધા વિષે, જ્યારે જેઓ સાથે વારેસ હોય^૧ તેઓમાંનો એક તે માટે એકરાર કરે છે, અને બીજા તે કબુલ કરતા ઉભા રહે છે; તેઓ તે વિષે તકરાર કરી શકે, પણ કરતા નથી. (૮૨) માળાપના સઘળાં કરજોને લગતો એક વારેસનો વાંધો ચાલુ રહેવા વિષે. (૮૩) જ્યારે સગીરો તેઓના^૨ સરદારો સાથે હોય,^૩ ત્યારે બહુઈ મંત્રો માટે મર્ગીજાન થવાની તેઓની જવાબદારી;^૪ અને એક સ્ત્રી જે સ્વતંત્ર હોય તે તેમ ક્યારે જવાબદાર થાય. (૮૪) અને આ વિષે કે, અસ્પેરેનની કિંમત^૫ સર્વથી ઓછી છે, અને એક માણસની^૬ કિંમત^૭ સર્વથી વધુ છે. (૮૫) અને કોઈની પોતાની મીલકતની ચોરી અને લૂંટ વિષે, જ્યારે કોઈ તે બીજા માણસના કબજામાંથી બીનતકરારે પાછી લાવે. (૮૬) જે માણસ ગેરકાયદાસર^૮ હેતુઓથી^૯ ખોટી રીતે જોઈને^{૧૦} આગળ વધે, અને કોર્ટના કાયદાનુસાર ચુકાદા મુજબ^{૧૧} મુકરદમો આગળ ચલાવે તેની, જે^{૧૨} માણસ સાચું ઇચ્છતો અને બરાબર જોતો હોય^{૧૩} અને જે પોતાના રક્ષણ સાડ^{૧૪} મુકરદમો ચલાવે, તેનીપરની ફતેહ વિષે.

૧. હમ્-બાજન “સાથીઓ,” યા “વારસાના ભાગીદારો.”

૨-૨. અફશાન સદાર લેવતા. ૩. શાયીદન.

૪. વેસ્ટ, મીદત ઇ અસ્પેરેનો, “એક મેંદાનાં હલવાન જેટલી.”

૫-૫. વીરૂ મિજ્દ, સરખાવો અવ. વીર, “માણસ,” “વીર પુરૂષ”. વેસ્ટ, વીરૂ મિજ્દ, “એક માણસ જેટલું.”

૬-૬. અ-દાત-આઓમ-દીહા. ૭. સરખાવો પહલવી નિગીરીદન.

૮. દાદિસ્તાન-આઓમ-દીહા. ૯-૯. વેસ્ટ, DM. મુજબ મિન ઓલા ઇ રાસ્ત-ખ્યાહ વાંચે છે, અને તરજુમો કરે છે કે: “જે ખરેખર ઇચ્છતો અને ખરેખર શોધતો હોય તેનાથી ફરક બતાવતો.” ૧૦. વાંચણ: ખસ-ગૂનીહા; સરખાવો ફાસી ખસ, “નખળું હોવું,” અથવા ખસ બ-દહાન ગીરિફતન “રક્ષણ માટે અરજ કરવી,” અથવા દેહ-ગાનીહા ને બદલે દેહ-ગૂનીહા, “ એક ખેડુત માફક,” એટલે ખેડુતની સાદાઈ અને નમનતાઈ સાથે. વેસ્ટ, ખાફૂનીહા, “દેખાવને લીધે,” શબ્દાર્થ, “ધૂળ ખનાવીને.”

(૮૭) એક માણસનાં ક્યાદપત્રકના શબ્દો વિષે, કે જે માણસ પોતાની સ્ત્રી, જેણી શાહજન છે,^૧ તેથી કંટાળી ગયો હોય. (૮૮) અને આએ પણ કે, જ્યારે તેણીને ઇબ્ન થશે અથવા પોતાને સહેલાઈથી^૨ તેણીનો આવંદ ફેંકી દે એવા સંભવથી તેણીનું રક્ષણ મલશે એમ ધારતી હોય, ત્યારે એ વાજળી છે કે તેણી પોતાના ઘણી સાથ મુકરદમો નહિ લડતાં તેને એકદમ કેદ કરાવે.^૩ (૮૯) અને તે માણસ કે જેને તે કામ કરવાનો હક મળ્યો હોય તેની તરફથી એક ગુજર પામેલા આપની છોકરીને પરણાવી આપવા વિષે. (૯૦) એક કુમારીકાને ઘણી વગર^૪ રહેવાની ફરજ પાડવાના ગુનાહ વિષે. (૯૧) એવાં કામને માટે^૫ પોતાની મીલકતમાંથી બહિરમાં^૬ આપવાના ગુનાહ વિષે, એટલે દીનનાં શિક્ષણની^૭ સામે થઈ એવા સળળ સાડ^૮ એમ બહિર રીતે કરવું કે:—“મને તેઓ એક સ્ત્રી આપશે, જે કે તેઓ તે માટે મને કાંઈ આપતા નથી.” (૯૨) એક કુમારીકાના બીજા કુમારીકા માટેના ગુનાહ વિષે, અથવા બીજી બનદાર સીજ માટે, યા એમ બોલવાનો ગુનાહ કે:—“તું મારી બહેન યા છોકરી પાસે જા, હું પણ તારી છોકરી યા બહેન પાસે જઈશ.”

(૯૩) અને મારી સ્ત્રીનાં શરીરને લગતા ગુનાહ^૯ વિષે, જે તે પણ ગુનાહમાંથીજ બરપા થાય છે. (૯૪) કોઈ એક કન્યાને પૈસા આપે તે પાછા વાળવા વિષે, જ્યારે તે કન્યા તેને પરણવા માટેનાં પૈસા આપતી^{૧૦} નથી. (૯૫) એક કુમારીકા વિષે, જેણીને પંદર વરસની ઉંમર પછી પરણાવવામાં આવતી નથી, અને તેનો પિતા તેણીના હવસી^{૧૧} જુસ્સાને સંતોષ આપવા^{૧૨} તથા તે ચાલુ રાખવા એક પાપી કામ કરે છે, અને એક ચારને નેમી આપે છે, અને તેજ બાળતપર જેબી વધુ હોય તે.

૧. નીશા ઇ પાત્રશાએ ગાસુ. એ વાક્યનો અર્થ એમ બી થાય કે: “એક માણસ જેણે એક ખાસ હક ધરાવતી સ્ત્રીને દુઃખી કીધી હોય તેના વંધાના શબ્દો વિષે.”

૨. પવન દો અંગુસ્ત, શબ્દાર્થ “બે આંગળી વતી.” એટલે કે, ઉચાઈએથી તેણીને સહેલાઈથી (બે આંગળી વતી) નાખી દઈ મારી નાંખવામાં આવે તે સામે રક્ષણ.

૩. ય-સેગુનાં, “પકડવું,” “ધરવું,” “કેદ કરવું.”

૪. પાધારાનીદન, શબ્દાર્થ, “થાકવી નાંખવું,” યા “વગર રહેવું.”

૫. ૯૦ માં ફરરામાં જણાવેલાં કામ સાડ. ૬. અએવાય.

૭. ચાશિશનીહ, અવ. ચશ “શીખવવું.” ૮. ચેશ જક રાએ.

૯. એટલે કે, એવો ગુનાહ જે પોતાની સ્ત્રી સામે, બીજી સ્ત્રી સાથે જનાકારી કરવાથી, થાય છે. ૧૦. DM. માં ચેહુબૂનેદને બદલે ચેહુબૂનેદ મળે છે.

૧૧-૧૨. દશતાન મેયહ વિબર્દન.

(૯૬) જોરાક અથવા સ્ત્રી સિવાયની કોઈબી ચીજ એક માણસને આપવા વિષે, જે માણસ કોઈ બીજા આગળ માજ્દયસ્ત્રી ધર્મની વખાણ કરે, જે કે^૧ તે તેમ બીકથી કરતો હોય તોળી; અને આ પણ કે, વળી,^૨ જ્યારે^૨ તે તેની સાથે માજ્દયસ્ત્રી દીન પાળવામાં ચુસ્ત હુમશરીક થાય,^૩ ત્યારે તેને તે માણસના^૪ જેટલાં કદની^૪ એક સ્ત્રી ભેટ^૫ આપવી. (૯૭) જે મોતની^૬ સજાને લાયકનો^૬ છે તેને જોરાક નહીં આપવાના ગુનાહ વિષે. (૯૮) અને એક બહુગર જે દેવોની^૭ દીન^૭ પાલતો હોય, તેના તનાપૂહર ગુનાહની સજા કરવાનાં^૮ ફરમાવેલાં કામ^૮ વિષે, જેથી તેનું^{૧૦} કામ ઘણી રીતે થાય અને પુરૂં થતાં કેટલાંક વરસ લાગે.

(૯૯). અને રાતો તથા દહાડાઓ વિષે, જે લાંબા,^{૧૧} મધ્યમ અને ટુંકા^{૧૨} હોય છે, એટલે બુદ્ધા બુદ્ધા તેઓ કેટલાક હાસોના બનેલા છે;^{૧૩} જેમાં રત્ન અથવા ગાહ થાય છે; તેઓ દરેકના કલાકોમાં પાડેલા લાગો. (૧૦૦) ફૂસંગ^{૧૪} વિષે, જે લાંબો, મધ્યમ, અને ટુંકો આવે છે; અને તેના^{૧૫} લાગો કયા છે.^{૧૫}

(૧૦૧) અને એક જખમી ઢારને દિવસે અને રાતે ઘાસચારો^{૧૬} આપવાની ફરજ^{૧૬} વિષે. (૧૦૨) એક મેંદુ^{૧૭} જે એક માણસ હલાલ કરે તે વિષે; અને તેનો ઘણી તેને^{૧૭} બાંધી નહીં રાખવા માટે^{૧૭} નિર્દોષ કે ગુનેહગાર

૧. અમત્-ઈય. ૨-૨. બરા અમત્.

૩. વાંચણ: હુમ્-બાજને બદલે હુમ્-વાજ: સરખાવો ફાર્સી બાજીદન, “અર્પણ કરવું.” વેસ્ટ, હુમ્-વાયુ, “સરખાં ફરમાનોવાળા.”

૪-૪. વીર મસાએ. વેસ્ટ: “માણસને લાયકની.” ૫. સરખાવો અવ. હાથ, “ભેટ.”

૬-૬. મર્ગજાનાત્. ૭-૭. વાંચણ દિત્ત્ દીવ્. પહલવી શબ્દ દીવ્ ને પાજ્દમ્ લુલથી જીવ્ વાંચ્યો હોય એમ જણાય છે. ૮. યાતુગ્ તૂજિશન.

૯. કાર્ ફૂમ્દ. ૧૦. એટલે, સજા કરનારનું.

૧૧. અવ. અધ્ય, “પહેલી પંક્તીનું,” “સૌથી સરસ જાતનું.”

૧૨. અવ. નીતેમ, “હલકામાં હલકા,” “નાનાં કદના.”

૧૩. એટલે, દહાડા અને રાતોના કલાકોમાં ફરફાર થાય છે.

૧૪. ઈંગ્રેજ ચાર માઇલ જેટલું થાય.

૧૫-૧૫. વ મા મિન્ બખ્શિશન. ૧૬-૧૬. કાર્ ઇ વાસાન્.

૧૭-૧૭. પવન્ બન્દ્ મદમ્ લા કર્દન; એટલે, તે મેંદાને છુટું ફરવું રહેવા દેવાથી કોઈ તેને પકડી હલાલ કરે છે, તે માટે તે મેંદાનો ધણી પોતાની એદરકારી અને ગફલતીનો ગુનાહ કરે છે.

છે; અને તેની તે માટેની નિર્દોષ હાલત અથવા ગુનાહગારીનું કારણ. (૧૦૩) વખત જે ખાત્રી ભરેલી હાલત પરથી શકમંદ હાલત તરફ ફરતાં લાગે છે તે વિષે, જે કે કોઈ પોતાના સાક્ષી તરીકે વડા દસ્તુરને કે ત્રણ સાક્ષીઓને લઈ આવે; અને તે વખત કેટલો હોય તે વિષે. (૧૦૪) શાક્ષિનું એકમલતાલણું જે ખરી ગવાહીની ગેરહાજરી બતાવે છે, તે વિષે; અને એક જઝજ જે ખોટો ચુકાદો આપે છે તે વિષે.

(૧૦૫) અને કોઈ માણસ જે એક ચીજ લેવાને લાયક નહીં હોય, પણ તેને તે આપવામાં આવી હોય તો તેને લગતાં વડા દસ્તુરને થતાં તેના રવાનનાં હુઃખ વિષે. (૧૦૬) કઈ જાતની ભેટો, તે આપવાની ખુશી બતાવતાં, કબુલ રાખવામાં આવે છે તે વિષે; એટલે, કેમ, અને ક્યારે તે આપવામાં આવે છે; જ્યારે તે આપનાર તે માંગે છે ત્યારે તે તેની આગળ પાછી જાય છે; કેવી રીતે અને કેટલાં પ્રમાણમાં; જ્યારે તે માંગતો નથી ત્યારે તે તેને લાયક નથી. (૧૦૭) આ વિષે કે એવી કેટલીક મીલકતો છે જે એક માણસને અશો લોકોને ભેટ તરીકે આપવાની છુટ છે. (૧૦૮) અને આ વિષે કે જેથી કાંઈ આપવામાં આવે છે; તે ખચીત લેનારની મતા થાય છે, અને જો તે કેમ આપવામાં આવ્યું છે તે જાહેર કરે નહીં તો તે અશો લોકોને ભેટ થાય છે. (૧૦૯) અને આપેલી ચીજ ભેટ નથી થતી તે બીકથી છે, કોઈથી જાતની બીકથી છે, તે વિષે.^૩

(૧૧૦) જે કોઈ છુટકારો અને પાલણપોપણની બીકથી^૪ બીજાનાં ખરી અને છોકરાંને પોતાના કબજામાં રાખતો નથી, તેની ચોરી અને લૂંટ વિષે. (૧૧૧) ગુનેહગારોના અવયવોપર સજા કરવા^૫ વિષે; અને તે કયા અવયવોપર કરવી. (૧૧૨) અને ગુનાહની તોજેશ વિષે જ્યાં તે ઘણીજ

૧. અશુ સજિશન લા ચેહૂવનેદ. ૨. યશરૂખ-દાત.

૩. વેરટ: “તેનો જેથી કાંઈ જોખમ હોય તેની બીકથી તે ભેટ નહીં થવા વિષે.”

૪. એટલે તેઓને તે પોતાની પાસે રાખતો નથી, કેમકે તે બીકે છે કે કદાચ તેઓનો ખરો ધણી આવીને તેની આગળથી તેઓને છોડવશે, અથવા તેઓનું ભરણ પોષણ કરવાનો તેને ખરચ થશે; તેથી તે તેઓને બીજાઓને ગુલામગીરી કરવા વેચે છે.

૫. વાંચણ: આખતન, અવ. બજ, “વહેંચવું,” ફાર્સી આખતન, “વહેંચી આપવું,” “સજા કરવી;” અથવા બેશ્તન, “અવયવોને સજાથી જખમી કરવા,” અવ. તિખપ.

તેણે^૧ હોય. (૧૧૩) એક મર્ગજન માણસ, જેને^૨ વડી સત્તાનો ચુકદો મેળવવા માટે પહેરામાં રાખવામાં આવ્યો હોય,^૩ તેનીપર હુમલો કરવા સાડું જે સજા થાય તેની હદ વિષે.

(૧૧૪) સઘળી ન્યામતોનું જરથુસ્ત્ર તથા જરથુસ્ત્રના ચેલાઓને મળવા વિષે; એક^૪ માણસની ચોરી અને છૂંટનો બનાવ^૫ જે પોતાને મળેલી ન્યામતોનાં ફળોમાંથી કાંઈથી કોઈ લાયક પુરૂષને આપતો નથી; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૧૫) તે માણસ જે જખમી થયો હોય^૬ પણ જીવતો હોય^૭ તેને કેવી તરતીબથી મુકવો તે વિષે; અને જે તે નિર્દોષપણામાં અને જખમની^૮ અસરથી^૯ મરી જાય તો તેના જખમોથી^{૧૦} તેના નાશ થયો (એમ માનવું)^{૧૧}; અને તેજ બાબતપર જેથી હોય તે. (૧૧૬) અને વચન પાળવાનો^{૧૨} ફાયદો, અને તેથી મળતી ખુશાલી વિષે; અને જુદાં જુદાં પ્રમાણમાં^{૧૩} વિશ્વાસઘાત^{૧૪} કરવાથી નીપજતાં ગંભીર પરિણામો,^{૧૫} અને નુકસાન; અને એક વચન કેમ પાળવું જોઈએ તે વિષે. (૧૧૭) અને તકરાર,^{૧૬} પ્રમાણીકપણાંની ગેરહાજરી,^{૧૭} અને ગાળાગાળીનાં જખરાં પાપ વિષે, અને તેઓથી થતું^{૧૮} નુકસાન, અને તેથી થતી કાપા-

૧. તીજતમમ, “વણીજ તેજ,” “અતિ સખત.”

૨-૨. ઈ પવન મસ્-દાદિસ્તાનીહા દારત્ પેગવીમૂનેદ્. એટલે કે, જે રાજને લગતી વડી અદાલતનો ચુકદો મેળવવા ખોટી થતો હોય.

૩-૩. દૂજે હુજલ્ પેલ્વુ-તન ઇ ગઘ્રા; એટલે કે, તે માણસના પૈસાની ચોરી અને છૂંટ.

૪. વાંચણ; પવન જેખમ, “જખમ સાથનો,” પ. અઉશતાન-આઓમન્દ, સરખાવો અવ. ઉશતાન, “જીંદગી.”

૬-૬. જેખમ-કાર. ૭-૭. સરખાવો ફારસી બ-કાર ચિજ કદ્દન, “કોઈ ચીજનો નાશ કરવો.” વેસ્ટનો તરજુમો તદન જુદોજ છે: “એક પ્રાણી કેવી હાલતમાં છે તે વિષે, જેને અલાહેદી જગોમાં રાખવામાં આવ્યો હોય, અને ત્યારે તે નિર્દોષપણામાં અને છુટ્ટો રહેતાંજ મરી જાય, વળી તેનો જખમ પણ ફરજ બજાવતાં થયો હોય; અને તેજ બાબતપર જેથી હોય તે.” ૮. સરખાવો અવ. મિથ્રો-અઓજંધ.

૯. પાદગ પાદગ; સરખાવો અવ. પાંધ, “પગળું,” “પગથું,” ફારસી, પાએ.

૧૦. મિથ્રો-દૂજલ્; સરખાવો અવસ્તા મિથ્રો-દૂજ.

૧૧. ગિરાનીહ, “ભાર,” “ગંભીરતા.” ૧૨. અન-આશતીહ, “સુલેહ અને શાંતિ ન રાખવી.”

૧૩. સરખાવો ફારસી વાખ, “સચ્ચાઈ,” “પ્રમાણીકપણું.” પહલવી શબ્દ ખવીશીહૂળી વંચાય, અન-આશતીહ ખવીશીહૂનો અર્થ “સગાંઓ વચ્ચે સંપ” થાય.

૧૪. ઈ અજશ સેજૂનેદ્.

કાપી,^૧ અને સજ્જ, અને પડતી,^૨ અને તેજ આબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૧૧૮) ઇરાની નહીં હોય એવાં લોકો જે છુટકારા માટે દંડ^૩ માગે તો સરહદપરનાં લોકોને જામીન^૪ તરીકે આપવા વિષે. (૧૧૯) અને કોઈ ઇરાની નહીં હોય એવા મોટા માણસને^૫ લગતી કાંઈખી ચીજ જપત કરવા^૬ વિષે; અને જ્યારે તે દંડ^૭ તરીકે ઇરાનમાં આવે ત્યારે તેની કીમતનું વધવું;^૮ અને ઇરાની નહીં હોય તેવાઓ પાસેથી જામીન^૯ તરીકે દંડની જગાએ^{૧૦} જે એક ખુબસુરત જવાનને^{૧૧} હો તો તેની વધુ^{૧૨} કિંમત,^{૧૩} અને તેઓ એ એને^{૧૪} કેમ રાખે તે વિષે. (૧૨૦) અને એક માણસના મોટા ગુનાહ વિષે, જે કોઈકથી^{૧૫} એક ઇરાની નહીં હોય તેવા પાસેથી જોકે તે પોતાનો દીકરો^{૧૬} હોય તો પણ દંડ પાછો કઢાવે.^{૧૭} (૧૨૧) એક દેશના સરદારના પાપી કામ વિષે, જેના બુલમગાર^{૧૮} અને હુટ હુકમોથી દેશમાં દુઃખ આવી પડે.

૧. સરખાવો ફાર્સી પજ્જ, “લોહી”, તેમજ “દવ,” “કરા” (જુઓ અર્દા વીરાઃ નામગ, આબ ૪૦ મો, ફ. ૫). પજ્જ પત્રાસ “ઘાતકી, લોહી લુહાણ કરે એવી સજ્જ.”

૨. વાંચણ : પતીહ, અવ. પત, “પડવું,” યા અવ. પઠતિ, “સામે,” તે ઉપરથી “દુસ્મનાઇ.” વેરટ : પતશ અને તેનો નરબુમો : “તેઓ માટે દોષજામાં પુરી પાડેલી.”

૩. સરખાવો ફાર્સી નોશ યા નવશ, “ભેટ,” “અદલો.” એ નિપિશના, “લખાણ,” “સુલેહના કાલકરારનું ખત”; અથવા વ પિશન, “ખોરાક પુરો પાડવો” એમ વાંચાય.

૪. ગરબ, “ગહાણ મૂકવું,” “જામીન.”

૫. ઇઅન-અઇરાન અર્જ-આઓમન્દ, સરખાવો ફાર્સી અર્જમન્દ “નિર્ણયિતો.”

૬. સરખાવો ફાર્સી અર્ ગીરકતન, “પકડવું,” “ઘસડી જવું.”

૭. વાંચણ, નવાગ, પાકું ને અદલે; સરખાવો નવા, એટલે, “એક ચઢાઈ લાવનાર સરદારને દેશને છુટાતો બચાવવા આપેલી પૈસાની રકમ.” ૮-૮. અબ્બનીગ અર્જ.

૯-૯. પવન જીવાગ ઇ નવાગ પવન ગરબ (જામીન તરીકે).

૧૦. ફાર્સી તકિલ, “એક ખુબસુરત દાદી વિનાનો જવાન.” ૧૧-૧૧. ફાર્સી ફેહ-અર્જઇહ.

૧૨. એટલે તે અન-ઇરાનીની મીલકતને તથા તે ખુબસુરત જવાનને કેમ રાખે.

૧૩-૧૩. નવાગ (દંડ) મિન અન-અઈરાન લખવાર દુહદન (પાછો લૂંટ.)

૧૪. એટલે કે, પોતાનો દીકરો જે પરદેશનો રહેવાસી હોય. તે તેની દીકરીનો દીકરો ખી હોય, જેણીને ઇરાન દેશની બહાર કોઈ શાહબંદા યા ઉમરાવ સાથે પરણાવી હોય.

૧૫. વાંચણ : અવર-ફાર્સીહ ને અદલે અવ્રાસીહ, શબ્દાર્થ : “મગરૂરીથી.” વેરટ : અફ્રાસીહ “મોટાઇ.”

(૧૨૨) જરૂરી બદલાને લીધે એક ચોરે બીજાં માણસોને ચોરોનાં જેવા^૧ થવાને લલચાવવા^૨ વિષે; ચોરો^૩ સાથની મંડળીમાં કેવી બતનો બદલો^૪ તેણે આપવો બેઠાએ^૫ કે જેથી તે ઘણી હુશ્યારીથી^૬ તેઓને ઠગી^૭ શકે. (૧૨૩) એક ચોરને જડાને આગળ ઘસડી લઈ જતાં, તેની^૮ ઓળખ^૯ સાડ^{૧૦} તેણે જે ચોરું હોય તે તેની ગરદનપર બાંધવા વિષે. (૧૨૪) કાંઈ પણ પૈસા આપવાથી ચોરોની તોજેશ થતી નથી, પણ તેઓએ પોતાના ગુનાહોનો એકરાર કરવાથી થાય છે તે વિષે. (૧૨૫) કાયદાના વડાઓ^{૧૧} પાસેથી કોઈ કાંઈ ચીજનો કબજો માંગે ત્યારે તેને મદદ કરવા વિષે, જ્યારે તે મીલકત ચોરાઈ હોય, કે જોરજીલમથી લુટી^{૧૨} લેવામાં આવી હોય.

(૧૨૬) કેટલીક બતની ઠગાઈના મોટા ગુનાહો વિષે, જ્યારે એક સ્ત્રી જેણીને એકમેકની મરજી^{૧૩} તથા પસંદગીની^{૧૪} બહોરાત^{૧૫} સાથે એક માણસ સાથે પરણાવવામાં આવી હોય, તેણીને બીજા માણસ સાથે પરણાવવામાં આવે; અને તેજ બાબતપર વધુ જેણી હોય તે. (૧૨૭) એક શીખેલા માણસના ગેરઈ-સાફ^{૧૬} વિષે, જે એક મુકરદમો^{૧૭} ચાલતો હોય^{૧૮} ત્યારે તેનું નક્કી સેવટ આવવા આગમજ, તે કળ્યાને લગતી મીલકત એક અજ્ઞાન માણસ પાસેથી ઝૂંટવી લે. (૧૨૮) એક અજ્ઞાન માણસ સાડ જ્યારે તેની તરફથી વચ્ચે પડનાર કોઈ નહીં હોય ત્યારે, શેહનશાહ સુધીના બીજા સરદારો અને પેશવાઓનાં જડજ સાથે મુકરદમામાં વચ્ચે પડવા વિષે. (૧૨૯) અને શેઠની જગ્યા માટે એક માણસની લાય-

૧. હાવન્દ ઇ ફૂજન, સરખાવો અવં હવન્ત, “જેવું,” “સરખું.”

૨. અરખી-કારી, અશારફ, “લાલચ.” આ અસલ હસ્તલેખનું વાંચણ છે. વેસ્ટનું વાંચણ: અધર્યારફ, “મદદ કરવું.”

૩-૩. લેવતા ફૂજન કદંન.

૪. વાંચણ: નવિશન, “છુટકારા સાડ આપેલો કંડ.” વેસ્ટનો અર્થ બી એવોજ છે.

૫. પવન મસ્-દાદિસ્તાનીહ. ૬. દુખ્તન.

૭-૭. નશ્શા દખ્શગ-આઓમન્દીહ. સરખાવો અવં દખ્શત, “નિશાની.”

૮. પતાન, સરખાવો અવં પઈતી, “શેઠ,” “સરદાર.”

૯-૯. વાંચણ: હુજ્જત, સરખાવો પહલવી હુજ્જ, અવં હુજ્ઘ, “લૂટ.”

૧૦. હમ-દાદિસ્તાનીહ.

૧૧-૧૧. પદીરિશન પએતાગીનીહ. ૧૨. લા-પાતખશાએ-ઈહ, “જેરવાજબીપણું.”

૧૩-૧૩. અએન્ પતકાર રાએ.

કાતના સળખ વિષે; અને જે ભલો શેઠ હોય તેનાં^૧ શરીરની આસપાસ^૨ અહુરમજ્દની મદદ વિષે. (૧૩૦) નક્કી હોય તેવા પાંચ ચોકકસ કાયદાના ચુકાદાઓ વિષે; આ ચુકાદાઓ નક્કી ગણવા જોઈએ, એટલે કસોટી પસાર કીધા વગર સબ કરવી જોઈએ. (૧૩૧) તેણે એકરાર કીધા પછી તોહ-મતદારની ખારીક તપાસ વિષે. (૧૩૨) જેને^૩ એક મીલકત જળવી રાખવાની સત્તા હોય,^૪ તેની તે મીલકતના^૫ એક ભાગનો નાશ કરવાની ઇચ્છા^૬ વિષે. (૧૩૩) અશકિત યા ગરીબાઈને લીધે કાયદાની તપાસ આગળ નહીં ચાલવા વિષે, અને તે^૭ નહીં માંગવા^૮ વિષે; અને એવી અશકિત^૯ કેટલીક તરાંહની છે. (૧૩૪) એક સ્ત્રી વિષે, જેણીનાં કુટુંબનો વડો^{૧૦} નહીં હોય,^{૧૧} અને જેણી એક ચાર^{૧૨} ને પસંદ કરી લે; અને તેજ ખાખતપર જેણી વધુ હોય તે.

(૧૩૫) ધર્મનાં સિદ્ધાંતો ફેલાવતી^{૧૩} વખતે લેખીત^{૧૪} પુરાવાઓ^{૧૫} રજુ કરવા વિષે; અને તેજ ખાખતપર વધુ જેણી હોય તે. (૧૩૬) કોઈને તેની જગ્યાપરથી ખીવડાવીને નસાડી મુકવાના ગુનાહ વિષે; અને તે ખીકથી જ્યારે તે નાસી જાય, ત્યારે તેની નાસી જવાની તથા તેને લીધે તેને થતાં નુકસાનની હદ. (૧૩૭) અને કોઈનાં હાથ અથવા કબજામાંથી કાંઈ લૂંટી લીધું હોય^{૧૬} તે પાછું આપવા વિષે, એટલે તે આપેલું કેવી રીતે ગણવું જોઈએ.

(૧૩૮) અને એક કાયદાનો ચુકાદો જે મોટો હોય તેનાથી ન્હાનાની બહેરાત વિષે. (૧૩૯) અને વળી આ ગેતીની દુન્યામાં^{૧૭} પણ સ્ત્રી અને

૧-૧. વેસ્ટનું વાંચણ: મદમ તગ્ તનૂ ઇ ઓસા, “તેનાં શરીરની હદમાં.”

૨-૨. મૂનશ્ દસ્તોખર્ ઇ દારિશન.

૩-૩. વાંચણ: નક-જૂન ઇ જવાસ્તગ્, સરખાવો અવઁ નક, ધાતુ નક યા નસ, “નાશ કરવો,” અને ફાર્સી જૂન, “હિસ્સો,” “ભાગ.” અહીં કર્તા એક ત્રસ્તી વિષે એશારો કરે છે, જે પોતાને જળવણી સારું સોંપેલી મીલકત ખોટી રીતે પચાવી પાડે છે. વેસ્ટ: નિકિજૂનક, “ચુમાવતો.” ઘલ્ જવહિશન નો અર્થ “નક્કી ઇચ્છા,” “ઠરાવ” એમ થાય.

૪-૪. હુધત ..... લા બવીહુનેદ. પ. અ-તૂખાનીગીહ.

૬-૬. અ-સદાર્, શબ્દાર્થ: “વડા અથવા કુટુંબના વડા વગર;” એટલે કે, વાલીની ગેરહાજરીમાં.

૭. સરીતુન્તાર-ઇ. ૮. બએન રાયીનિશન. ૯. સખુન નામગ્, “એશારાના પુસ્તકો.”

૧૦. વાંચણ: હજલીહેદ, સરખાવો અવઁ હજધ્. વેસ્ટ: આવોરી-અઇતો “જુલમથી કદાવ્યા હોય.” ૧૧. સિતહીહા-ઇચ્.

અચ્ચાંઓથી લલાઈ તથા સંપના વધારા વિષે, અને મહોટાઈ તથા સત્તા,^૨ વળી તેથી મળતાં ઉંચાં^૩ ફળ^૪ અને દોલત; અને હેયાત^૫ કંકા-સતું અંધ પડવું.^૬ (૧૪૦) અને લલી શકિતઓની યાદ જળવવા સાડ^૭ આપેલી મીલકત ઉઠાવી દેવાના જળરા ગુનાહ વિષે. (૧૪૧) અને એક કાયદાના ચુકાદા વિષે, જેમાં ત્રણ શખ્સો સાડ^૮ ત્રણ જાતના ચુકાદાઓ હોય. (૧૪૨) અને એક ઝાડ વિષે, જે જ્યારે પડી જાય^૯ ત્યારે સો સારાં પક્ષીઓનું મોત નીપજવે, કે જે પક્ષીઓમાંથી એક હઝાર પક્ષીઓ નીકળ્યાં હોતે.

(૧૪૩) અને આગળી લાંબા વખતની ઠગાઈમાંથી નીકળતા ગુનાહના વધારા^{૧૦} વિષે; અને સર્વથી^{૧૧} ગંભીર ગુનાહ સાડ^{૧૨} સર્વથી નહાના આંગળાં જેટલી લાંબાઈ સુધી^{૧૩} એક દાતરડાને^{૧૪} મોઢાંમાં રાખવા વિષે. (૧૪૪) ચોપગી માદાઓને અપવિત્ર કરવાના ગુનાહ વિષે. (૧૪૫) અને એક લડનારને બીજાં માણસને મારતાં અટકાવવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ

૧. વાંચણ: વ-આવાન DM. મુજબ, સરખાવો ફાર્સી આખૂ, “આયાદી,” “મહોટાઈ.” વેસ્ટ મુજબ એ નફાન બી વંચાય અને તરણુમો “નળીરાં,” “વંશજો” થાય. સરખાવો અવં નાફ, “નજદીકનું સગું.”

૨. વાંચણ: પશ્તિન, સરખાવો અવં પશ્તી, “સાહેબ.” એ DM. મુજબ પતીખૂ વંચાય, અર્થ “સુખ.” ૩-૩. મદમ વર, સરખાવો અવં બર, “ફળ.”

૪-૪. પત્કારિશન ઇ હકત બરા ય-સેગનાં, શબ્દાર્થ: કહ્યો જે હેયાત હોય તે કાઢી લેવો.

૫. વાંચણ: પવન નામ ફનીહ, બેહતર પવન નામ-ઘનીહ. વેસ્ટનું વાંચણ: પવન વામ-ફનીહ, “અકુદરતી વહેવારથી”; ફાર્સી ખામૂન. તે કહે છે કે: “એ પૈસા ધીરવા અથવા બ્યાજે આપવા એમ હોય નહીં કેમકે તેને માટે આવામ-ફનીહ શબ્દ જોઈએ; અને તેનો તરણુમો એમ છે: “અકુદરતી વહેવારથી મેળવેલી દોલતના જળરા ગુનાહ વિષે, જેથી રહાની શક્તિઓ નાશ પામે છે.”

૬. બરા ફજહ, સરખાવો ફાં ફસિદન, “પડી જવું,” અવં ધાતુ દુશ્, અથવા દુજ્, “બગડી જવું.” “મરી જવું,” વેસ્ટ; ફજહ, “ચોરાઈ ગયલું.”

૭. ફાજ મસ્તન, “મોટું થવું.” “જથ્થો વધારવો.”

૮-૮. વાંચણ: દરકી-ધય વહ અંગુસ્ત ઇ કસિસ્ત ફાજતૂમ બજ્ બરા ખવાદન. વેસ્ટનો તરણુમો: “અને એક ખજરના અથવા સર્વથી નાની આંગળીની પહોળાઈના કેટલાક ધણા ગંભીર ગુનાહને પુરેપુરા તપાસવા માટે.” તેનું વાંચણ: દહકો ઇ ચન્દ અંગુસ્ત...

૯. સરખાવો ફાં દરહ, “દાતરડું;” અને ખવાદન. ૧૦-૧૦. ફાજતૂમ બજ્, ફાં બજહ, “ગુનાહ,” “પાપ.”

હોય તે. (૧૪૬) અને આઠ જાતના સામા હુમલાઓ^૧ વિષે; પુરી દીન-વાળો^૨ લડી દીનવાળા માણસપર જે હુમલા કરે તે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૪૭) એક પુરી દીનવાળા માણસના સામા હુમલા વિષે, જ્યારે કોઈ વધુ પુરી દીનનો માણસ માર્યો જાય.

(૧૪૮) એક મર્ગજાનના હાથમાં કોઈ પણ મીલકત નહીં રાખવા વિષે. (૧૪૯) એક ગુનાહ કરવામાં જેઓ મદદ કરે તેઓના તે ગુનેહગારના જેવાજ ગુનાહ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૫૦) અને અશો^૩ કોકોનાં રોજગાર કરવા માટેની^૪ મીલકતના નાશને^૫ લગતી ક્યાદ અને બચાવનાં કારણ^૬ વિષે, જે ક્યાદી તે મીલકત આપનાર ધણીની રખેવાલીને^૭ વખાણનાર હોય, પણ જે^૮ રખેવાલીનાં કામ માટે લાયક હોય નહીં. (૧૫૧) એક જડજના ગુનાહ વિષે, જે કોઈને તેના^૯ જન્મ મુજબ^{૧૦} ચુકાદો આપે. (૧૫૨) એક ઇરાની શખસને ઇરાની નહીં હોય તેવા ધણીને આપી દેવાના જબરા ગુનાહ વિષે, અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૧૫૩) એક અશો માણસે કીધેલી ભેટની મ્હોટાઈ, કોઈ^{૧૧} બીજાએ કીધેલી ભેટ કરતાં વધુ સરસ છે^{૧૨} તે વિષે, કારણ કે પહેલી ભેટ રાસ્ત રશનુ^{૧૩} યજ્ઞ પેદાયશોમાં તેને જાહેર કરવા સારું કબુલ રાખે છે. (૧૫૪) આ પણ કે, જ્યારે કોકો એક અધર્મી માણસને^{૧૪} મળે ત્યારે તેઓએ તેની સાથે લડવું જોઈએ; જ્યારે હાથ કે પગ ભાંગવાની, ચાતો માથાં વિષે પણ બીક હોય તો તેઓએ ખડું^{૧૫} હોય તે કહેવાથી દુર રહેવું નહીં જોઈએ.^{૧૬} (૧૫૫) આ પણ કે, જે કોઈ મીલકતના

૧. અવાજ જુદમ, અથવા લખવાર જુદમ. ૨. અવં અક્રુ વા અઘ-દએન.

૩. મ્યજ્ઞદ ઈ શપીરાન. ૪. અપારીહ; વેસ્ટ આજારીહ, “નુકસાન”.

૫. વહાનગુ, ફાં બહાનહ. વેસ્ટ: વ ખાનક, “અને રહેણાણ.”

૬. સર્દારીહ; એટલે તે મીલકત બહાનારની રખેવાલી. ૭. એટલે, બહાનાર.

૮-૮. ચીગૂન જુક જૂન. એટલે ક્યાદીનું ઉત્તુ કે નીચું ખાન્દાન બ્યાનમાં રાખીને.

૯-૯. મિન જુક ઈ જુકાઅ દહિસ્ત.

૧૦. ઇન્સાફનો ફરેસ્તો, જે એક માણસના મરણ પછીના ઇન્સાફ વખતે, પોતાના હાથમાં ત્રાજવું લઈ તે ગુજરેલાં રવાનનાં પુણ્ય અને પાપનું વજન કરે છે.

૧૧. યશરોગ, અવં અશૈમએઘ, ધાતુ મુઘ, “ભાંગવું,” “કાપદો તોડવો.”

૧૨-૧૨. મિન જુક ઈ રાસ્ત ગુફતાર લખવાર લા યેગવીમનિસ્ત.

લોભને લીધે, અથવા પોતાનાં સગાંઓ સાથની દુશ્મનાઈથી,^૧ અર્થે બોલતો નથી, તે પાણી તથા આતશને, અને અશો માણસને આબજ પોંઠોંચાડે છે, અને તંદરોસ્ત^૨ જોરવાળા^૩ અમેશરુપંદોને તેઓની રહેવાની જગ્યામાં બેકરાર^૪ બનાવે છે.

(૧૫૬) અને અશો લોકો વચ્ચે તડાં પાડવાના^૫ જબરા શુનાહ વિષે. (૧૫૭) અને રાસ્ત રશ્નુની સામે થવા દુષ્ટ બુદ્ધિ,^૬ ખોટી સાક્ષી, ઠગાઈ,^૭ અને ખોટા ચુકાદાને અહમને^૮ પેદા કરવા વિષે; રશ્નુથી થતા કાયદાને લગતા આદમ જાતના અસંતોષથી, તે તેઓને^૯ આક્રત નીપજવાથી દૂર રાખવાને અશકત છે^{૧૦} એમ જાહેર કરવું, રશ્નુની જગ્યા ત્યાં છે કે જ્યાં દુઃખી લોકોને^{૧૧} ઇન્સાફ મળતો નથી, જે લોકોની પેસાદારો^{૧૨} તરફની વળાણને લીધે^{૧૩} છે. (૧૫૮) અને તેઓની લાંચ^{૧૪} લેવાથી^{૧૫} સ્વતંત્ર લોકો તરફની વળાણ રશ્નુએ અજત્યાર કરવા વિષે, અને તેનું તે ક્યારે^{૧૬} સાથ અહુરમજ્દ પાસે જવું; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૫૯) અને એક સાચ્યા જડજની નેમણુંક^{૧૭} વિષે, જે લૂટારાઓ, બુલમગારો, અને અશો લોકોના ખુનીઓનો દુશ્મન^{૧૮} અને કોમમાંનોજ^{૧૯} હોવો જોઈએ.

(૧૬૦) અને કોઈ પણ માણસ ઉદ્ધોગથી સર્વથી સરસ જીંદગી^{૨૦} મેળવી શકે તેના સંભવ વિષે. (૧૬૧) એક સાચ્યા જડજના કામની^{૨૧}

૧. અ-વર્ધરાયિશન, શબ્દાર્થ: “સુધારો નહીં થાય તેવું,” “સણુગાર વિનાની હાલત,” “ધિકાર.”

૨-૨. વાંચણ: અ-સિજ-અઓજ; વેસ્ટ: ખુસ્-પાન્-મુસ્, “આરામ કરવું.”

૩. અ-આરામેદ, “બેકરાર બનાવે છે;” સરખાવો કાં આરામ.

૪. અહીસ્કાક્રતગ્, “તડાં પડેલા.” ૫. સરખાવો કાં બદ-ખવાહ “દુષ્ટ વિચારવાળો.”

૬. નુગીરાએ, અવગર, “પકડવું,” “જીંટવી લેવું.”

૭-૭. મિન્ ઓલા શાન્ જીયાન્ યેહુન્તન્ વખ્દન્તન્ લા શાયીદની.

૮. મૂસ્ત-આઓમન્દાન્. ૯-૯. આબહ આહુગીહ રાએ.

૧૦-૧૦. મિન્ પારશ્ યન્સેગુનાન્, સરખાવો કાં પારહ, “લાંચ.”

૧૧. પવન્ ગજીદન્, અવગરેજ, “રડવું.” “ધિકાર કરવો.”

૧૨. યેહુન્તન્. ૧૩. હુમએસ્તાર. ૧૪. હંજમનીગ્; સરખાવો અવગ હુન્જમન, “કામ,” “અજીમન.”

૧૫. પાહુક્રમ અહુયાન્, અવગ અહુ, “જીંદગી.” ૧૬. હાતોઅરીહ.

ખીજાં પુણ્યનાં કામો સાથ સરખાવતાં જણાતી મહોટાઈ વિષે; ખોટા જડજનાં કામનો જળરો ગુનાહ, જ્યારે કે તેઓ પોતાનો ચુકાદો ખરાં અને ખોટાનો ફરક પુરેપુરો તપાસીને આપતા નથી.

(૧૬૨) ગાથા, હાદ્યખત,^૧ અને દાતને લખવા^૨ તથા મોઢે કરવા^૩ વિષે, જેથી તેના જુદા જુદા તળકકાઓ^૪ સમજી શકાય; અને તે નહીં સમજવાનો ગુનાહ; અને તેમાંથી જેખી ખરપા થાય તે. (૧૬૩) ખીજી પવિત્ર કેતાઓ સાથ સરખાવતાં, ચુકાદાઓ અને જડજનાં કામ સાફ દાત, એટલે કાયદાની મહોટાઈ વિષે.

(૧૬૪) સાત જાતની મીલકતો વિષે, જેને માટે એ નસ્ક કહે છે કે કોઈએ ખીજી કોઈખી જાતની મીલકત જમીન તરીકે લેવી નહીં. (૧૬૫) એક ખાળતપર જુદાં જુદાં મતો ધરાવતા દશ મીત્રો વિષે.

(૧૬૬) અને આ નીકાદમ નસ્કનાં પવિત્ર લખાણના વિભાગો^૫ વિષે; અને પુરેપુરા ચુકાદાઓની કેટલીક જાતોનાં કારણો વિષે;^૬ અને જે^૭ વળી અસલ કેતાળમાં ખાસ ભાર મૂકી જણાવવામાં આવ્યું છે,^૮ તે એ પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું છે; કેટલાક ચુકાદાઓ જે એકજ ચુકાદામાં સમાઈ જાય છે તે; અહેવાલો અને કામોના વિભાગોની કેટલીક જાતો વિષે, જે કામોનો ખચાવ કરવામાં આવતો હોય, અને જે લેખીત પુરાવાઓ તથા હકીકતોને લગતાં હોય.^૯

(૧૬૭) “અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.....”

૧. એ નામ કદાચ હથ-માંથ ને બદલે અહીં વપરાયું હોય.

૨. ગપ્પહૂનત, એનો સાધારણ અર્થ “પ્રચલુ,” “કાંઈ માંગવું” એમ થાય છે.

૩. નર્મ કર્દન. ૪.-પાદીગ, સરખાવો અવ. પાથ; ૬. પાય, “પાયો,” “શક્તિ,” “તળકકાઓ.”

૫. વખતન, ૬. ખખતન, અવ. ખજ, “વહેંચવું.” ૬. વાંચણ: વહાન-અ.

૭-૭. વ ખએન જક-મય મદમ ચેહતૂનેદ પતસ ખએન ચેહીતૂનેદ, શબ્દાર્થ: “અને જે કાંઈ તે નસ્કમાં ખુલ્લું જણાય છે તે તેથી આ દીનકર્દનાં આંડમાં પુસ્તકમાં લાવવામાં આવ્યું છે.” મદમ ચેહતૂનત સાથ સરખાવો ૬. ખર-આમ-દન, “આગળ આવવું,” “દેખાવું.” ૮. એટલે દીનકર્દનાં આંડમાં પુસ્તકમાં.

૯. આ ફરરાનો વેરટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે: “અને આ વિવેચનની વહેંચણી વિષે, જેના ખીજી ઘણીક જાતના આખા ચુકાદાઓ છે, અને તેમાં પણ તે વધારો કરે છે, અને તે ઉપરથી ઘણાક ચુકાદાઓ નીકળે છે જે, દરેકમાં, ઘણીક જાતના શબ્દો અને કામોની નોંધ લે છે, અને જે ખાસ છુટાછુટા તથા હુશ્ચારીયાં વહેંચનામાં આવ્યા છે.” (પા. ૭૪).

બાબ ૨૦ મો.

દુઆસૂબ્બ નસ્ક.

(૧) દુઆસૂબ્બ નસ્કના અઢાર ભાગોમાંનો પહેલો ભાગ ચોરો વિષેનું પુસ્તક છે; તેમાં નીચલી બાબતો છે: ચોર સાથે તેનું, તેણે જે ચોરું હોય તેની મુખ્ય^૩ જુબાની^૪ સાથે,^૫ કાયદા મુજબ પકડાવું;^૬ આગમજથી રચી રાખેલો^૭ ગુનાહ, અને ગુલામગીરી,^૮ અને સખત મજૂરી,^૯ અને તે ગુનાહની તોજેશ સાડું તેને થયલી સજા, અને તે સજા બજાવવી, તેને માટેના બદલાની^{૧૦} હદ,^{૧૧} અને દરેકને જુદો જુદો ખાસ^{૧૨} બદલો આપવાની હદ,^{૧૩} અને તે સજા બજાવવી તથા તેની જગ્યા; કેદખાનાનો^{૧૪} વિસ્તાર અને તે બાંધવાનો પ્લાન^{૧૫} કેવો હોવો જોઈએ;

૧. રવાયતો મુજબનું વાંચણ: દુઆસૂબ્બ. એમાં અસલ પાંસડ પ્રકરણો હતાં, જે વિગત બાબ ૨૦, ૨૨, ૨૪ માં આપેલા ભાગોના સરવાળા મુજબનીજ છે. એ વાંચણનો અર્થ: “એક બણીતા ચોરની જાંઘી” થાય. હું દુઆને અવં દેણુ, “કગવું” સાથે સરખાવું છું; જેનો ધાતુ ફળ કે દિણ છે; તેમજ અને સૂણ સાથે, અને જુદ, અવં જીતી, “જાંઘી” સાથે સરખાવું છું. એક હીબ્રીડ શબ્દ તરીકે એ શબ્દનું વાંચણ: દૂબ-આસુન્-જિદ થાય એટલે “એક કૂટારાની ખેડી સાથેની જાંઘી.” સરખાવો પહલવી આસૂન્તન, “ખેડી હોકવી.” વેસ્ટનું વાંચણ: ગન્બા-સર્-નિજદ, અને તેનો અર્થ: “ચોરનું નીચું પડેલું માથું.”

૨. પહલવી તેરફત, સરખાવો પહલવી તરફતગીહ, “જેર,” “જુલમ,” એ ઉપરથી અર્થ: “જુટવી લીધેલું,” “ચોરેલું,” (જુઓ Pahlavi Pazend Glossary, p. 218).

૩-૩. માદગ ગૂબાગ; ફાં ગવાહ; અવં ગુપ્ “બોલવું.” વેસ્ટ: માદગ ગનબા-હ, “ખાસ ચોર.”

૪-૪. લેવતા ગેરફતારીહ; સરખાવો ફાં ગિરફતારીહ, “ગુલામગીરી,” “કેદ.”

૫. ફાં પસીજ, “તૈયાર કીધેલું,” “મુસાફરીની તૈયારી.” ૬. બન્દ.

૭. દ્રઝોશ, અવં ફુ, “સખત થવું.” અવં દ્રઝોશનો અર્થ “વિશ્વાસઘાત” થાય છે. વેસ્ટ: “ખેડી.” ૮. કાર વર્જિશનીહ. ૯-૯. નવિશન-ચન્દીહ.

૧૦-૧૦. ચન્દીહ ઈ નવાગ કતામીહ.

૧૧-૧૧. તનૂ વ આઇનીનગ ઈ ખપાગ, સરખાવો ફાં ખપાહ, “ઢારોનો વાટો.” વેસ્ટ એ શબ્દને ફાં ખપહ, “ગુંગળાવવું,” સાથે સરખાવે છે. તેનો તરજુઓ: “ગુંગળાવનાર માણસ કથો અને તેની રીત; તેમાં જે ગુંગળાવતા હોય તેઓને કેવી રીતે એક પછી એક બહાર કાઢવા, અને પહેલો કોણ કામે વળગે.”

જેઓ કેદખાનામાં હોય તેઓને એક પછી એક બહાર કેમ કાઢવા.^૧
કેદીઓમાં આગળ કોણે જવું.^૨

(૨) અને બેડીવાળા એક માણસનાં શરીરને ભાગ જે દુઃખતો^૩
હોય તે વિષે; અને બેડી કેટલી બાંધબેસ્તી બેઠાંએ તેની તથા સખ્તીની
હદ; અને ચોરીના ગુનાહ સાડ કેદની સજા કેટલા વખતની થવી બેઠાંએ.
(૩) બેડીઓ અને તે ક્યાંદીઓએ પોતેજ બાંધવી^૪ વિષે, અને તે માટે જરૂરની
ચીજોનો^૫ ખર્ચ; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૪) અને
સખ્ત મનુરીની કેટલીક જગ્યાઓ વિષે, અને કઈ બતના ચોરને તેઓએ
છુટો રાખવો બેઠાંએ. (૫) અને એક ઠગારા^૬ ચોરને કોઈએ કેટલા,
કયારે, અને કેવી રીતે ડામ^૭ દેવા બેઠાંએ; જેઓ ક્યાંદીઓ હોય તેઓએજ
જરૂરી ચીજોનો ખર્ચ આપવો બેઠાંએ; તે જરૂરના ડામ દેવાની જગ્યા
અને અગત્યનાં ઓળરો;^૮ હદથી વધારે ડામવાના બુદ્ધી બુદ્ધી બતના ગુનાહ,
અને ઠરાવેલા ડામ નહિ દેવાનો ગુનાહ; ઘણું ડામવાથી થતા ખર્ચની^૯ હદ;
ચોરીના કેટલાક તબક્કાઓ જે^{૧૦} ડામ દેવાની હદની બહાર ના
છે;^{૧૦} તેઓ કે જેઓ તેને લાયકના છે; અને તેમજ તે તબક્કાઓ કે જે
ડામ દેવાની હદની અંદર આવે છે; જેઓ તેને લાયકના હોય તેઓ.

૧. સરખાવો ફાં નીજીદન, “બેંચવું,” “બહાર કાઢવું.”

૨. પેશ્ કદંન, “આગળ જવું”. ૩. બીશિન: સરખાવો અવં તિયશ.

૪. વાંચણ: અન્દિશન, DM. મુજબનું, સરખાવો અન્દિશ “બાંધવું,” “બેડી
કોકવી.” વેસ્ટનું વાંચણ: અન્દ્ર ધ દાદન, અને તરબુમો: “કેદ જે ક્યાંદીઓએજ પુરી
પાડવી બેઠાંએ.” પહલવીમાં હુન્દાન શબ્દ કેદ માટે વપરાય છે. એનો અર્થ એમથી
થાય: “અને બેડીઓ જે ક્યાંદીઓએ આપવી અથવા પુરી પાડવી બેઠાંએ.”

૫. એટલે કે, તે ગુનેહગારને બેડીમાં રાખવા માટેની જરૂરી ચીજો. એવું
જણાય છે કે એ સઘળો ખર્ચ ક્યાંદીઓએ આપવો બેઠાંએ, અને બેડીઓ તથા
સાંકળો તેઓએજ કેદીને પહેરાવવી બેઠાંએ.

૬. વાંચણ: દૂજ; સરખાવો અવં દ્રઓજિશન, અસલી ફારસી દ્રઉજન,
“જુદો માણસ.” વેસ્ટનું વાંચણ: ગરેવ-દાદન, “બેડીઓ પુરી પાડવી.”

૭. વાંચણ: દૂશિશનીહ, ફદંત દૂશીદન, “ડામ દેવો;” સરખાવો ફાં દરશ
બાળવાથી અથવા કાંઈ હથિયાર વડે થયેલો જખમ યા પડેલો ઘાપ. વેસ્ટનું વાંચણ:
ગરેવ-દહિશનીહ, “બેડીઓ કોકવી.” DM. નાં વાંચણમાં તેણે ફેરફાર કાઢ્યો છે.

૮. એટલે કે તે જગ્યા કે જ્યાં ચોરને ડામ દેવા માટે જરૂરી ચીજો પુરી પાડવી
બેઠાંએ.

૯. અજનીગીહ. ૧૦-૧૦. દૂશ-અજનીગીહ. એવું જણાય છે કે અસલ
ધરાનમાં ચોરોની કેટલીક બતો હતી જેને માટે ડામ દેવા કરતાં વધુ સખ્ત સજાની
જરૂર હતી, અને બીજી કેટલીક બતો એવી હતી કે તેને માટે ડામ દેવા કરતાં વધુ
નરમ સજાની જરૂર હતી.

(૬) જુદી જુદી જાતની ચોરી વિષે; એક ચોર જે એક માણસની ચામડી કાઢી^૧ તેને જખમી કરે તેનો ગંભીર^૨ શુનાહ; અને ચોર^૩ એક હાસ્ય જેટલો દૂર હોવાથી^૪ ચોરાયલી મતા નહીં^૫ મળવા^૬ વિષે, અને તે ચોર જે તેજ જગ્યાપર હતો અને એક^૭ કદમના અંતરમાં હતો;^૮ અને હુંટ સાથના ચોર વિષે, અને જીંદગીને નુકસાન કરવું અને ઉતરતાં માણસો તથા ઢોરોને હાનિ પોંહોંચાડવી; અને અગાઉ^૯ અથવા પછી^{૧૦} તેજ જગોએ^{૧૧} કીધેલા બીજા શુનાહો વિષે. (૭) એક ચોર, જે મદદગાર વિનાનો હોય,^{૧૨} તેનાં ચોરીનાં તરકટ^{૧૩} વિષે; અને એક સરખા ભાગોની ચોરી; અને જુદા જુદા ભાગો^{૧૪}ની ચોરી.

(૮) બીજાઓને ચોરી કરવા સુચવવાના^{૧૫} શુનાહ વિષે; અને જે તે સુચના^{૧૬} અમલમાં મુકે^{૧૭} તે વિષે; અને તેને છોડી દેવો,^{૧૮} અને તેને છોડી દેવાનો હુકમ; અને એક ચોરને આંધનાર^{૧૯} વિષે, જે એક ચોરને કોઇ મુશ્કેલ^{૨૦} ચોરીમાં મદદ આપનાર હોય; અને એક સગીર, અને બચ્ચાં

૧. વાંચણ: ગન્દન; પદ્ધતી કન્દન, દાસી કન્દન “ચામડી ઉતારવી.” “કાડી કાઢવું.” વેસ્ટ: ખૂદનો તે બદલે ખૂદનો, “કાપવું.”

૨. અબ્જાનીય, “ઉભેરાયણું,” યા “આગળ વધવું.”

૩-૪. પવન દજ્ઝ ઇ પવન હાસ્ય. જે જગોએ તે ચોરે માણસને જખમી કીધો હોય ત્યાંથી ચોરેલી મતા પોતાને ધર લઇ જવાથી; જે ધર તે જગાથી એક હાસ્ય દૂર હોય.

૪-૪. અ-પએતાગીનીદત્ત; શબ્દાર્થ: “દેખાવ નહીં દેવો,” “સંતાઇ રહેવું.”

૫-૫. એટલે કે, તે એકસ ચોર જે ચોરી થઇ ત્યારે જખમી માણસથી એક કદમ જેટલા અંતરમાં હતો.

૬-૬. એટલે કે, માલ ચોરાયો હોય તે ધણીને જખમી કીધા અગાઉ યા પછી.

૭. પાજન્દ હિધિહ.

૮-૮. ઇ લા હમ, શબ્દાર્થ: “જે કોઇની સાથે જોગાયલો નહીં હોય;”

સરખાવો અવ૦ હમ. ૯. મીનિશનીહ, “વિચાર,” “મનસુઓ.”

૧૦. એટલે કે, જુદાં જુદાં પ્રમાણના ભાગો અથવા હિસ્સાઓ.

૧૧. વાંચણ: અશાર્ગ. વેસ્ટ: અઈચ્યારફ, “મદદ કરવું.”

૧૨-૧૨. નિગિરીગ-ગર્. વેસ્ટ: “તપાસ કરવું.” ૧૩. શેદ્કૂનાન.

૧૪. અમ્મન્તાર, શબ્દાર્થ: “આંધનાર.” વેસ્ટ: આમ્મન્તાર, “સાંભળનાર.”

૧૫. સરખાવો ફા૦ વન્દ યા વૉન્દ, “મહેનત,” “ભારી કામ.” વેસ્ટ: વૂદ્ગ, “લઇ જવામાં આવે.”

વગરની સ્ત્રી,^૧ અને તે કે જે હમેલદાર હોય તેણે કીધેલી ચોરી વિષેના ચુકાદાઓ; તેઓની તોજેશની સખ્તી વખતે, તથા એક હમેલદાર ચોરનાં સુવાવડનાં કષ્ટ વખતે તેઓને કોણુના તાબામાં અને કેવા જામીનપર રાખવાં જોઈએ.

(૯) એક મીલકત વિષે, જે એકઠી^૨ તથા હદ વગરની^૩ હોય: જે તેઓ ચોરોથી દૂર રખાવે;^૪ અને પોતાને હાથે ચોરી કરે તે, તથા પોતાના હાથે ચોરી નહીં કરે,^૫ તેવા ચોર વિષે. (૧૦) એક ચોરની સાક્ષી વિષે: એટલે કે, ચોરીમાં જે આગળ વધે તેની સાક્ષી કેમ રજુ થવી જોઈએ; તે જ્યારે પકડાય અને બંધાય ત્યારે કેમ; અને જ્યારે તેની ઉપર પુરેપુરો^૬ કબજો^૭ મેળવી શકાય ત્યાં સુધી તેને શાંત રાખવાની^૮ તથા કગવાની જરૂર હોય ત્યારે કેવી રીતે તેની સાક્ષી રજુ કરવી. (૧૧) અને ચોરો સાથની સગાઈ^૯ વિષે. (૧૨) ચોરી અને લૂંટ વચ્ચેના ફરક વિષે.

(૧૩) અને મીલકત જે કોઈએ લૂંટી હોય^{૧૦} તે તેના માલિકોને પાછી આપવા^{૧૧} વિષે, જેવી કે સરહદપરનાં લોકો ઇરાની નહીં હોય તેવાં લોકો પાસેથી લઈ જાય, અને તે કે જે ચોરો પાસેથી જડજ લઈ લે; અને ચોરો પાસેથી કેટલો ભાગ લે તે વિષે, જે તેને શાંત રાખવાથી થાય છે. (૧૪)

૧. સરખાવો ફાં સતર્વાન, “વાંઝણી સ્ત્રી.”

૨. વાંચણુ: હુમ-દાત; સરખાવો અવં હુંદા, સં સમ-વા, “જરાજર એકહું કરવું,” “ભેણું કરવું.” વેસ્ટ: “એકહું થયણું.”

૩. અમર્ગાન, “નહીં ગણાય એવું.” અવં મેર, “ગણવું;” સરખાવો પહલવી અમર્ગાન મર્દમ.

૪-૪. ઇ મિન્ દૂજાન્ લખવાર્ યાસેનુનાન્દ; સરખાવો ફાં બાજ્ દાશતન્, “અટકાવવું,” એ ઉપરથી “જે તેઓ ચોરોના હાથોમાં જતી અટકાવે.”

૫. પણુ જે ખીજ ચોરોની મદદથી ખીજ પહોંતો માત્ર ચોર.

૬-૬. ફાં કામ-ગાર્ “સ્વતંત્ર;” સરખાવો ફાં કામ-ગાર્ શાહ, “સ્વતંત્ર પાદશાહ.”

૭. ફાં નિવાખતન્, “મહેરબાની બતાવવી,” “પંપાળવું.”

૮. વાંચણુ: નફશા-ઇ, ખવીશીહ્તે અર્થે, ફાં ખવીશી, “સગપણુ.” વેસ્ટ: નવિશન, “બદલાઓ.”

૯. દેઝૂનાન્, દેઝૂન્તને અર્થે. ૧૦. ચેહમતૂનીનીદન્, “પહોંચાવવું,” “લાવવું.”

૧૧. સરખાવો અવં અ-સ્તરેત, “નહીં કંટાળેલી હાલત,” “મનની શાંતિ.”

અને એક ચોરને બચાવનાર અને રક્ષણ કરનાર^૧ વિષે; અને વળી ચોરી વિષેના બીજા ઘણાક ચુકાદાઓ વિષે.

બાબ ૨૧ માં,

દુબઃસૂલદ નસ્ક.

(૧) દૂબઃસૂલદ નસ્કનો બીજો ભાગ પરચુટણ બાબતોનો સંગ્રહ^૨ છે; એક બાપના પોતાના છોકરાના ગુનાહ માટેના ગલરાટ^૩ વિષે, જે છોકરો પુખ્ત ઉમરનો હોય, અને તે બાપ જ્યારે તેનો દીકરો તે ગુનાહ કરે ત્યારે તે વિષે અંબણ હોય; બાપના અને પુખ્ત વયના લોકોના, એક બીજા સાથના ગુનાહ માટે દીકરાનો ગલરાટ; અને જ્યારે^૪ તેઓ ગુનાહમાં એકબેકને મદદ કરતા નથી;^૫ અને એક સ્ત્રીના ગુનાહ સાડું તેણીના ઘણીનો ગલરાટ, જ્યારે તે તેણીની સાથે મળી તે ગુનાહ કરતો નથી, કે તેણીને તેમાં મદદ કરતો^૬ નથી, અને તેણીને અટકાવતો નથી.^૭ (૨) અને સગીરોને તેઓના વાલી પિતા તરફથી શિક્ષણ આપવાનાં વખતનાં આવી પુગવા વિષે, અને તેની શીખવવાની રીત; અને બચ્ચાંના^૮ ગુનાહની શરૂઆત થાય તે ઉમર,^૯ અને સગીરપણમાં ક્રીધેલાં પાપોતું

૧. પાસ્ખાનાન, સરખાવો ફાં પાસ્ખાનાન.

૨. હુમદાતગ્, અવં હુમ, અને દા યા ધા, “સુકતુ;” શબ્દાર્થ: “સાથે સુકાયલું.”

૩. વાંચલુ: અન-અસ્તદ્ગીહ્, અ-સ્તદ્ગીહ્થી ઉલટો શબ્દ; સરખાવો અવં અ-સ્તરેત “મનની શાંતિ.” વેરટ: ખ્યાસ્ત-રદગીહ્, “તપાસ કરવા માટેની સત્તા;” સરખાવો, ફાં ખ્યાસ્તન, “શોધવું,” અને અવં રતુ, “સત્તા.” એતું વાંચલુ એમખી થાય: મદમ્ હુના સ્તદ્ગીહ્, અથવા મદમ્ અન્દગ્ સ્તદ્ગીહ્, અથવા મદમ્ હુ-અ-સ્તદ્ગીહ્.

૪-૪. અમત્ લા વિનાસ્ અમયાર્ ચેહુવુન્દ.

૫. હમ્-અમયાર્, “સાથે મદદ કરતો.” સ્ત્રીને ગુનાહ કરવામાં મદદ કરતો નથી.

૬. અન-આવાજ-દાર્, શબ્દાર્થ: “તેણીને ગુનાહ કરવાથી દુર રાખતો નથી.”

૭-૭. વ ગાસ્-ઠ ઓલ્ જૂન્ ચેહુવુન્ત અપુર્નાયીગ્ વિનાસ્ અહીં ગાસ્તો અર્થ “વખત,” થાય છે.

પ્રમાણ; અને સગીરપણામાં^૧ તેની તોજેશ, અને તેજ વળી પુખ્ત ઉમરે; એક સગીર જેને શીખવવો^૨ જોઈએ^૩ તેને નહીં શીખવવાનો શુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૩) નહીં મારવા વિષે; એટલે દુન્યાના નાશને અટકાવવા વિષે; અને એક બહાદુર^૪ પહેલવાન^૫ લડાઈમાં માર્યો જાય તે પછી તેની મીલકતની વહેંચણી કરવાની રીત શું છે તે વિષે. (૪) એક સ્ત્રીને, એક બચ્ચાને, અથવા એક ઇરાની નહીં હોય તેને ખુની^૬ હથિયારો^૭ આપવાના શુનાહ વિષે. (૫) એક સ્ત્રી વિષે, જેણી એ મર્ગાન્ન^૮ન શુનેહગારોમાંથી, એક^૯ને મર્દાન મારવા માગે,^{૧૦} અને બીજાથી એક છોકરો મેળવવાની આશા રાખે.

(૬) એક પહેલવાન વિષે, જે ખોરાક^{૧૧} વગરનો^{૧૨} હોય, અને જે પોતાની કુચ^{૧૩} દરમ્યાન^{૧૪} એક ખેતર આગળ આવી પહોંચે, જ્યાં એક તેનાથી^{૧૫} અણબાણ^{૧૬} ભરવાડનો^{૧૭} અનાજ તથા મેંઢાં હોય; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૭) અને એક મીલકતને ગેરવાજબી રીતે રાખવા વિષે, અને તેની ઉપરનો ચુકાદો.

(૮) એક જડજની ઢીલનાં^{૧૮} પ્રમાણ વિષે, જે એમ બાણુતો હોય કે ફર્યાદી ખોટી માંગણી કરે છે, અને તોહમતદાર ખોટો એકરાર કરે છે. (૯) એક જડજની ઢીલનાં પ્રમાણ વિષે, અને એક કાયદાની

૧. અપુનાયિ-ગાસ, એટલે કે, સગીરની હાલતમાં. ૨-૨. આમુજિશન.

૩-૩. મર્દ-શુદ્ધિ ગઝા, સરખાવો ફાવું મર્દ, મર્દાન (મર્દાનહ), અથવા મર્દાન-ઈ મર્દ, “મર્દાનગીલવાળા બહાદુર માણસો.”

૪-૪. એનો અર્થ લડવાનાં હથિયારોથી થાય.

૫-૫. અએવગ્ રોએશા ખચીહનેદ. ૬-૬. અપુશહ, સરખાવો ફાવું પુશહ, “ખોરાક.”

૭-૭. પયન રૂમિશન, “પોતાની ઢીલવાસમાં.”

૮-૮. અજશ બીગાનગ્ ; સરખાવો ફાવું બીગાનહ, “એગતો શખ્સ.”

૯. વાંચણ: પસીગ્. વેસ્ટ મુજબ પસનો અર્થ “પછી” થાય છે. એ પાસ, “રખેવાલ,” “દરબાન”ની વંચાય.

૧૦. ચુકાદો આપવાની ઢીલ

કોર્ટની^૧ દીલ; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૦) એક જડજના ચુકાદા વિષે, જે એક શકમંદ ચુકાદાને ખાત્રી ભરેલો સમજે,^૨ ખાત્રી ભરેલાને શકમંદ સમજે, અને એક ખુલ્લા ચુકાદાને નહીં સમજી શકાય એવો ગણે. (૧૧) અને જે કાંઈ અચોક્કસ હોય તેને ચોક્કસ ઠરાવનારા ચુકાદા વિષે, અને તે ચુકાદાને અમલમાં^૩ મુકવા^૪ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે.

(૧૨) અને નીચામાં નીચીથી ઉંચામાં ઉંચી પદવી સુધીના, એકની ઉપર એક, નેમાયલા^૫ જડજોની ફરજો વિષે. (૧૩) એક ચુકાદાપરનો ચુકાદો,^૬ જે જે જડજો સાથે મળીને આપે ત્યારે કાયદાનુસાર ગણાય; અને તે કે જે ચુકાદો આપનાર જડજને ગણતાં જે જડજો સાથે^૭ આપે ત્યારે કાયદાનુસાર ગણાય; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૪) ખુલાસાને^૮ લગતા ચુકાદાની શબ્દરચના વિષે; અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે. (૧૫) અને જડજો માટે ચુકાદો આપવાના વખતની મુદત વિષે, અને તેજ મુજબ જડજો માટે જડજો આગળ સાક્ષીઓને^૯ બોલાવવાના,^{૧૦} અને તપાસ ચલાવવાના^{૧૧} વખતની મુદત વિષે.

૧. દાતગાસ્. શબ્દાર્થ: “ઇન્સાફની જગા.”

૨. વિજેદ્ વખીફતયેન, સરખાવો પદવરી વિજરિશન, “સમજણ,” “શરેહ”.

૩-૩. ફૂનિશન. ૪. ગુમાર્દગ, સરખાવો ફા૦ વિ અને મર, ફા૦ ખર-ગુમારતન, “નેમવુ;” ગુમાસ્તન, “કામ સોંપવુ;” “કાંઈ ખાસ કામ કરવા મોકલવુ;” અથવા “એક જડજની સત્તા અને હોકમ સાથે કોઈ માણસપર ફેજદારી કામ ચલાવવુ.” વેસ્ટ: “નેમાયલા જડજો” (commissioned judges).

૫. એટલે નીચલી કોર્ટના ચુકાદા સામે કરેલી અપીલનો ચુકાદો.

૬. DM. મુજબ શબ્દાર્થ: “જડજ સાથે અથવા જે જડજો સાથે હોય ત્યારે.” લેવતા દાતોખર વ દો દાતોખર અગવીન.

૭. સરખાવો ફા૦ પાત-ખવાન, “ખુલાસો,” (સ્તાઇન્ગાસ). ૮-૮. ગઝોકાયાન ખ્યહિશન.

૯. સચિરન.

૧૬) અને એક જડજ જે દબદબાવાલો હોય તે વિષે, અને તે કે જે દબદબાવાલો નહીં હોય;^૧ દબદબાવાલો નહીં તેવા જડજની જે દબદબાવાલો જડજ હોય તેની સાથે સરખાવતાં ઓધાની મુદત વિષે. (૧૭) અને ચાર^૨ જાતના જડજો^૩ વિષે, અને તેઓ તરફના ચુકાદાની જાતો; એક જાતનો જડજ તે છે કે જે^૪ ચુકાદો કેમ આપવો તે સમજે છે, અને તેને અમલમાં મુકી શકે છે;^૫ એક તે છે કે જે ચુકાદો કેમ આપવો તે સમજે છે, પણ તે ચુકાદો અમલમાં મુકતો નથી. (૧૮) અને કેટલાક ચુકાદાઓમાંની જડજની ઠગાઈ^૬ વિષે

૧-૧. સરખાવો ફરહાંગ મ ઓઈ મ અએવગ, પા. ૪૩, લીટી ૧૦-૧૨: વયો-જુશ્તો: દાતોઅર દેના વિજરેદ, અએધ ખવાસ્તાર્હ વરાઓમન્દ વ ન્યોશીદાર મ અએવરીહ હુધત યીગૂન ચેમલેલૂનેદ દરેંગીહ. અહીં દીનકર્દમાં પાજન્દ વયો-જુશ્ત, યા વયો જુશ્તો, અવસ્તા વયો-જુશ્તો, યા ફયો-જુશ્તોની યગઅર છે. પદ્યો શબ્દ વયો-જુશ્તો, વંદીદાદ, ક. ૧૩, ક. ૮ માં આવતા વયો-જુશ્ત શબ્દ સાથે સરખાવાય, જ્યાં વયો શબ્દને વી, “બીનુ” પરથી ઉત્પન્નની શકાય; એ ઉપરથી એનો અર્થ: “બીક ઉત્પન્ન કરનાર મીત્ર” થઈ શકે, અથવા એમની થાય કે: “એક બીક ઉત્પન્ન કરનાર મન્સાફનો દોસ્ત;” અથવા “એક ભયંકર દોસ્ત.” વેસ્ટનું વાંચણ: ફયો-જુશ્તો, “ જે કાંઈ એવડો સંતોષ પામેલો થાય તે.”

વયો-જુશ્તોના અર્થ માટે ઉપલી ફરહાંગના એક ફકરામાં આપેલી હાકિમની અગત્યની શરેહ નીચે મુજબ છે:—“હું નીચે મુજબ તરજુમો કરું છું: ‘જડજે આ વાદી અને પ્રતિવાદીનો કહ્યો ચુકવવો જોઈએ; તેઓ દરેક જે કાંઈ કહે તેનું બરાબર તોલ કરી તે મુજબ ચુકાદો આપવો જોઈએ.’ પદલવી તરજુમો કરનાર એની આગળ આવતા શરેહના (જન્દ) શબ્દો વયો-જુશ્તો કેમ સમજાયો છે તે કહેવું મુશ્કેલ છે, એ શબ્દો કાંઈ બીજાં લખાણમાંના ઉતારાની શરૂઆત હોય એમ જણાય છે, પણ તે ઉતારો આખો આપવામાં આવ્યો નથી, જુશ્તોનો અર્થ “જુદા થયેલો,” “સંતોષ પામેલો” થાય છે, વયોનો અર્થ મેળવવો એટલો સહેલો નથી કારણકે તેના એકથી વધુ અર્થ થઈ શકે છે. એ ફકરો કાયદાની તપાસ વિષેનો હોવાને લીધે, થણ કરીને એ શબ્દનો અર્થ તકરાર, વાંધો એમ હોય, અને તે શબ્દયોગી (અને ક્રિયા-વિશેષણ અવ્યય) વિ, ‘જુદું,’ ‘સામે,’ ‘જુદું’ ઉપરથી ઉપજાવી શકાય; એવી રીતે વયો-જુશ્તો નો અર્થ, “એક માંડવાલ થયેલો કહ્યો” એમ થાય. પદલવી શરેહ ખુલ્લી રીતે તે વિષે એશારો કરે છે.” (જુઓ પાનું ૭૯) ફરહાંગના ઉપલા ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો નીચે મુજબ છે; વયો-જુશ્તો, જે એક જડજ છે, તે આ સમજાવે છે, જેથી અરજ કરનાર જે શકમંદ હોય તે ખાત્રી ભરેલું સાંભળે છે; કાંઈ કહે તેમ, તેનું જાણીયુજીને તોલ થાય છે.”

૨-૨. વેસ્ટ: “ચાર રીતવાળા એક જડજ વિષે.”

૩-૩. મૂન વિચીર ખવીતુનેદ કર્દન વખદૂનયેન. સરખાવો ફાં ગિરિક્તન, “સ્વીકારવું.” ફાર્સીમાં ગિરિક્ત કર્દન નો અર્થ: “કાંઈ જગ્યાથી દૂર જવું” થાય છે, પણ તે અહીં લાગુ પાડી શકાતો નથી.

૪. સરખાવો અવં હુજ્ઘ, ‘હૂંટ.’ વેસ્ટનું વાંચણ: અવરીહ, “અધિયાતાપણ.”

જે તેના ખોટા હુકમનામાંઓને લીધે થાય છે, અને એક હાસ્યમાં હોય ત્યારે એ કેમ થાય, અને તેજ જગાએ હોય ત્યારે તે કેમ થાય; જ્યારે તે હાસ્યની અંદર થાય છે ત્યારે તે તેથી ઠગારો બને છે, જ્યારે તે હાસ્ય પુરો થવા અગાઉ થાય છે ત્યારે તે સચ્ચાઈપર પાછો ફરે છે.^૧ (૧૯) અને એક બીજા જડજ વિષે, જેનું ખોટું શિક્ષણ બહાર થયેલું હોય,^૨ તેનાં ખોટાં શિક્ષણ, અને ખોટો હેતુ,^૩ અને ખોટી તપાસ, અને જુદી સાક્ષી માટે તેની તોજેશ, જ્યારે ફર્યાદી^૪ તેના પોતાનો થઈ જાય;^૫ અને એ બાબતમાં^૬ ફર્યાદી સાફ જુદી તોજેશ છે; પણ જડજને માટેની તોજેશ કોઈથી પુણ્યનું કામ કરવાથી મળી શકતી નથી.^૭ (૨૦) અને મોળદોને ચુકાદા આપવાની મહેનત વિષે. (૨૧) એક પુખ્ત ઉમરનો માણસ જે કાયદાથી અંબણ હોય તેના કરતાં, એક સ્ત્રી અથવા એક સગીર જે કાયદા^૮ બાણતાં^૯ હોય, તેઓની જડ-જની જગા માટેની લાયકાતની પિછાણ^{૧૦} વિષે.

(૨૨) દીનના ચુકાદાઓ મોઢેથી^{૧૧} બાણતાં શીખવવા^{૧૨} માટે કોઈના પોતાના ચેલાને એક ધર્મશુર તરફનાં કરજમાં મદદ કરવા વિષે; ગરીબ અને કંગાળ લોકોનો એક દોસ્ત હોય તેની માફક તેને મદદ નહીં કરવાનો શુનાહ; ધરાની નહીં હોય તેવા લોકોમાંથી એક મદદગાર બોલાવવો.^{૧૩}

૧. આ આખો ફકરો દ્વિઅર્થી અને નહીં સમજ પડે એવો છે. વેસ્ટનો તરબુમો નીચે મુજબ છે:—“ત્યાં સુધી તેમાં ખોટો ચુકાદો હોય ત્યાં સુધીની એક જડજની તેનાં હુકમનામાં માટેની સરસાઈ વિષે; જ્યારે તે દૂર હોય ત્યારે તે કેમ થાય છે, અને તેજ જગાએ હોય ત્યારે કેમ થાય છે; જે દૂર હોય તે જ્યારે ઈન્સાફની અદાલતમાં એક હાસ્ય પુરો થવા અગાઉ આવે ત્યારે ત્યાં સરસ ગણાય.”

૨. અથવા, “તેનાથી બાણાયુ” હોય.” ૩. ખ્વહીશનીહ. ૪-૪. મૂસ્ત-આઓ મન્દ નફશા ચેહુવુન્તની.

૫. પવન મન્દવમ. ૬-૬. અન-આફત લા ચેહુવુન્ત. વેસ્ટનું વાંચણ: ખ્વફત, “ઓછું થયલું.”

૭-૭. આકાસ-દાત. ૮. વાંચણ: રનાગીહ, DM.માં દાનાકીહ ને બદલે. સરખાવો અવ૦ જૂના અથવા ખરના, “બાણવું.” વેસ્ટનું વાંચણ: દાનાકીહ “ખબરદારી.”

૯-૯. દ્રેન્જનીદગ, સરખાવો અવ૦ દ્રેન્જ, “મોઢે કરવું,” “ગાવું.” ૧૦. અવીહુનસ્તાન.

વાજળી છે; તે, ઇશની નહીં હોય તે શખસને, મદદ માટે તેની મરજી મુજબ બોલાવી લાવવો વાજળી છે; અને તેજ બાળતપર જેથી વધુ હોય તે. (૨૩) રાસ્ત રશ્નુની ચઝદી શ્રેષ્ઠતા વિષે.

(૨૪) કેટલાંક માણસો વિષે, જેઓને લગતો ચુકાદો આપવાનો હોય; એક મીલકત જે તેઓની પોતાની નહીં હોય તે રાખવા અને આપી નહીં દેવા વિષે; અને કોઈ માણસ જે પોતાનો નહીં હોય એવો માલ રાખે તેને લગતા ચુકાદા વિષે. (૨૫) કજીયાઓ જે વાંધા ભરેલા અને નહીં વાંધા ભરેલા હોય તે વિષે. (૨૬) એક જડજના ચુકાદા વિષે, જેનું કામ ભાઈબંધીની લાગણી સાથનું હોય.

(૨૭) ચુકાદાપર ચુકાદા માગવામાં ફર્યાદીઓ જે ગુનાહ કરે તે વિષે; કોઈનો બીજનો માલ તેઓએ પોતાના હાથે સેવો વાજળી નથી, અને તેથી જ્યારે કબજા વિષે ખત્રી હોય ત્યારે મુકરરમો ઉભો થાય છે તે વિષે.

૧. બરીન-આઓમ-દીહ, “ચઝદી શ્રેષ્ઠતા.”

૨-૨. શબ્દાર્થ: “જેઓ ચુકાદા સાફ ખોટી થતાં હોય.” વેસ્ટ: “જેઓ કાયદાની તપાસમાં મશ્યુલ હોય.”

૩-૩. લા વજીશનીહ, અવ૦ યુજ્ઞ, “આપી દેવું” વેસ્ટ: લા વજીશનીહ, “નહીં વહેંચાયલું” તે.”

૪. પવન દારિશન ચઝસેનુનેદ, શબ્દાર્થ: “કોઈ પોતાના કબજામાં રાખે.”

૫. અન-અન-અસાન, “જુદા નહીં તે.” વેસ્ટ: અન-હુત-એશિન, “ઉલટું નહીં તે.”

૬. હુન્જમનીગ્ દૂનિશ્નીહ, વેસ્ટ: “મંડળીના કાસોનું.” સરખાવો અવ૦ હુન્જમન, “કામ.”

૭-૭. મદમ દાદિસ્તાન દાદિસ્તાન રાએ; વેસ્ટ: “કાયદાનાં સાધણ સાથના કાયદા વિષે.”

Glossary of Select Words contained in the Dînkard, Book VIII.

ਅੰਤੁਨ (anzun-khratû) Chap. XIII, § 8, p. 30, l. 9; *n.*, 'developed wisdom,' 'ਅੰਤਿਕੁ' 'ਵਧਾਧੁ.' Cf. Arabic 'أزول' 'stronger,' 'more vigorous,' 'ਅੰਤਰਾਧਰ,' 'ਬਲੁ' 'ਮਨੁਧੁਤ.'

ਅਨਾ-ਸਪ੍ਰਿਗਿਹ (ana-spûrigih) Chap. XVII, § 7, p. 44, l. 7; *n.*, 'imperfection,' 'ਅਪੁਰੁਤਾ.' Cf. Pers. 'سپری' and 'سپردن' 'to complete,' 'ਪੂਰੇ ਕਰਵੁ.'

ਅਚਾਰਿਹ (âchârîh) Chap. XVI, § 8, p. 41, l. 4; *n.*, 'piety,' 'ਅਸ਼ੋਭ.' Cf. Skr. 'आचार,' 'fidelity towards religion,' 'ਦੀਨ ਤਰਫ਼ ਵਧਾਧਾਰੀ,' West: 'âjârîh,' 'affliction,' 'ਫ਼ੁ:ਅ.'

ਅਨੁ-ਬਸਾਨਿਹ (anu-basânîh) Chap. XVIII, § 48, p. 52, l. 11; *n.*, 'difference' (of opinion), 'dispute,' 'conflict,' 'ਮਨਫੇਰ,' 'ਤਕਰਾਰ,' 'ਵੀਧੀ.' Cf. Pers. 'بسان' 'like,' 'resambling,' 'ਅੰਕੁ ਸਰਸੁ,' 'ਮਯਜੁ.' Hence *anu-basân*, 'differing,' 'ਯੁਕੁ.'

ਅਸਿਪ (âsip) Chap. XVIII, § 56, p. 54, l. 13; *n.*, 'molesting,' 'ਫੇਰੀਨ ਕਰਵੁ.' Cf. Pers. 'آسیب'

ਅੰਤਦੇਹਿਗਿਹ (ânzdehîgîh) Chap. XIX, § 44, p. 67, l. 2; *n.*, 'foreign province,' 'ਪਰਦੇਸ਼.' Cf. Av. '𐬀𐬢𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀' 'beyond one's native country,' 'ਭੈਰਵਾ ਜੋਤਾਨਾ ਦੇਸ਼ਨੀ ਅਫ਼ਾਰ,'

ਅਪਾਰਿਹ (apârîh) Chap. XIX, § 53, p. 68, l. 10; *n.*, 'delay,' 'ਵੀਲ.' Cf. Av. 'ਅਪਾਰ,' Skr. 'अपर,' 'later on,' 'ਪਾਛਾਧੀ,' West: 'âzârîh,' 'hardship,' 'affliction,' 'ਸਿੰਫ਼ਟ,' 'ਫ਼ੁ:ਅ.'

ਅਗ੍ਰਿਹ (agri) Chap. XIX, § 99, p. 76, l. 11, *adj.*, 'longest,' 'ਲੰਬਾਅੰ ਲੰਬਾ.' Cf. Av. '𐬀𐬢𐬀𐬭' 'first-sized,' 'of the first quality,' 'ਪਹਿਲੀ ਗੁਣਗੁ.'

ਅਵਾਕ੍ਹਿਹ (âvâkhîh) Chap. XIX, § 117, p. 79, l. 9; *n.*, 'rectitude,' 'ਸਮਾਘੀ-ਤਪਯੁ.' Cf. Pers. 'واغ' It can also be read *khevîshîh*, 'relatives,' 'ਸੰਗੀ.'

ਅ-ਵਿਮੰਦ (a-vimônd) Chap. XIV, § 4, p. 33, l. 8; *adj.*, 'unlimited,' 'ਅਛੇਦ.' Cf. Pahl. 'ਵਿਮੰਦ' (*vimônd*) 'limit,' 'ਛੇਦ,' Av. '𐬀𐬢𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀𐬢𐬀' 'boundary,' 'limit,' 'ਸਰਛੇਦ,' 'ਛੇਦ' 'ਭ' and '𐬀𐬢𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀'; otherwise read *nimônd*, Av. '𐬀𐬢𐬀𐬭𐬀' 'direction,' 'ਆਸ਼ੁ,' 'ਦਿਸ਼ਾ.'

ਅਪਾਰਾਵਰਸ਼ਤਿਹ (apavarâvarshîh) Chap. XVII, § 5, p. 43, l. 12; *n.*, 'unnecessary smiting,' 'ਫੇਰੀਤਨੇ ਮਾਰ.' Cf. Av. '𐬀𐬢' 'not,' 'ਨਹੀ,' 'ਵਿਧੀ' 'desirable,' 'ਭਾਘਵਾਲਾ-ਧੁਕ,' and '𐬀𐬢𐬀𐬭' 'assault,' 'ਫ਼ੁ:ਮਫ਼ੇਲਾ,'

- from Av. rt. ^{۱۰۰}𐬔𐬀𐬭𐬀, Skr. वृहच्च, 'to smite down,' 'भारघ्न.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*ārūnīh*) Chap. VIII, § 8, p. 19, l. 11; *n.*, 'amiability,' 'मणतावस-पञ्च.' Cf. Pers. ^{ارون} or ^{ارون} 'ami-able,' 'attractive,' 'मणतावञ्च,' 'अ-यावुकरइ.' It may mean 'duty,' 'glory,' 'इरअ,' 'श्रीति.' (Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀})
^{𐬀𐬭𐬀} (*āmār or hamār*) Chap. XIII, § 8, p. 31, l. 2; *n.*, 'reckoning,' 'गवुत्री,' Cf. Pers. شمار Av. rt. ^{𐬀𐬭𐬀} 'to count,' 'गवुवृ.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*āshārag*) Chap. XIX, § 122, p. 80, l. 8; *n.*, 'insinuation,' 'लाल-य.' Cf. Arabie-Pers. ^{آشاره} West's reading *āshārag*, 'assisting,' 'म-दइ करवृ.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*khūshīnītan*) Chap. XVII, § 1, p. 42, l. 3; *infinitive*, 'withering,' 'सुकाई अवृ.' Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀}, rt. ^{𐬀𐬭𐬀}, 'to dry,' 'सुकाईनाअवृ,' Pers. ^{خوشک} 'withered,' 'करमायवृ,' ^{خوشکینیدن} 'to cause to dry up,' 'सुकाई अवृ.' Vide footnote 17 on p. 45 of the English translation.
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*khūshīg*) Chap. XVIII, § 8, p. 46, l. 9; *n.*, 'rustic,' 'गामडीआ.' Cf. Pers. ^{خس} or ^{خسا} 'a rustic,' 'a mean person,' 'a miser,' 'गामडी-आ,' 'नीय भावुस,' 'अमील.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*Khūshgūnīn*) Intro., § 22, p. 7, l. 5; *adj.*, 'excellent,' 'उत्तम.' Cf. Pers. ^{خوشگون}
§ 3, p. 9, l. 1; *n.*, 'excellent series,' 'उत्तम हारमाणा.' Cf. Pers. ^{هادر}, 'a line,' 'a series' (of thoughts), 'हार,' '(वीयारनी) हारमाणा.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*hū-āfrītan*) Chap. XII, § 17, p. 27, l. 9; *n.*, 'fully-blessed,' 'संपूर्ण आशीर्वाद पावेला.' Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀}, 'greatly beloved,' 'धवृ हारवृ,' ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} 'to love,' 'to admire,' 'यदावृ,' 'वभाववृ,'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*hū-khyrī-gaōnatīm*) Chap. XV, § 4, p. 34, l. 9; *adj.*, 'hardest,' 'सप्तमं सप्त,' Av. ^{𐬀𐬭𐬀} 'to be' hard', 'सप्ततयवृ,' another reading *adārun-gaōnatīm* 'most immoral,' 'unfair,' 'most brutal,' 'धवृ पापी,' 'गिरवाअपी,' 'धवृअ धातडी' (सज).
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*hanāma*) Chap. XVII, § 3, p. 42, l. 6; *n.*, 'limb,' 'शरीरना भावृ' Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀}, Pers. ^{اندام}.
^{𐬀𐬭𐬀} (*hazal*) Chap. XVIII, § 1, p. 45, l. 1; *n.*, 'pillage,' 'लूट.' Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀}, 'plunder,' 'लूट,' rt. ^{𐬀𐬭𐬀} 'to seize,' 'to snatch away,' 'पकडवृ,' 'चुंटी लेवृ.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*khūstūgih*) Chap. XVIII, § 48, p. 52, l. 12; *n.*, 'confession,' 'अिकरार.' Cf. Pers. ^{خستور} 'confess- ing,' 'अिकरार करवे.'
^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} (*hacnīn-patān*) Chap. XVIII, § 61, p. 55, l. 10; *n.*, 'heads of armies,' 'लइकरना सरदारो.' Cf. Av. ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} 'an army,' 'लइकर,' and ^{𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀} 'a lord,' 'सदिअ.'

𐬢𐬀𐬨𐬀𐬭𐬀 (*hundeshih*) Chap. XIX, § 11, p. 60, l. 6: *n.*, 'reflections,' 'विचारिते.'

Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀 and 𐬵𐬀𐬭𐬀 'to see,' 'to conceive,' '𐬵𐬀𐬭𐬀,' '𐬵𐬀𐬭𐬀,' Pers. اندیشیدن. West reads the word *khreshih*, 'peculiarities,' 'आश्चर्ये.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*ham-bâjân*) Chap. XIX, § 31, p. 64, l. 11: *n.*, 'partners,' 'आयायो.' Cf. Pers. انباز 'a partner,' 'आयो.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*hachdagih*) Chap. XIX, § 34, p. 65, l. 5: *n.*, 'pursuit,' 'पुष्ट पक्षशी.' Cf. Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀 'to follow,' 'पुष्टे 𐬵𐬀𐬭𐬀,' Pers. 𐬵𐬀𐬭𐬀, 'to seize,' 'to carry off,' 'पक्षशी,' 𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀. West, 'sequestration,' 'अलङ्छितं राखवु ते.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*ham-dâtag*) Chap. XX, § 9, p. 90, l. 8; *adj.*, 'collective,' '𐬢𐬀𐬭𐬀.' Cf. Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀, Skr. सम-या.

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*khig-raftan*) Chap. XIX, § 58, p. 69, l. 7: *v.*, 'walking on a waterskin,' 'पश्चात्पर यात्रवु.' Cf. Pers. خبک 'a waterskin,' 'पश्चात्.'

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*garang*) Chap. IV, § 2, p. 19, l. 8: *verb*, 'break down,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀.' Cf. Mod. Pers. گرانگ *garang*, which means 'the rendezvous of an army,' 'a field of battle,' 'सङ्घर्ष-क्षेत्र' यवानी 𐬵𐬀𐬭𐬀, 'रङ्गक्षेत्र.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*drüştag-i*) Intro., § 22, p. 7, l. 5: *n.*, 'difficulty,' 'मुश्किली.' Cf. Pers. درشت 'difficult,' 'hard,' 'मुश्किल,' 'आरी.'

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*gerd*) Intro., § 22, p. 7, l. 5: *n.*, 'compilation,' 'संग्रह.' Cf. Pers. 𐬢𐬀𐬭𐬀

'a collection,' '𐬢𐬀𐬭𐬀'; and 𐬢𐬀𐬭𐬀 'to make public,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀.'

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*dâhmân*) Chap. III, § 2, p. 10, l. 1: *n.*, 'dâhmag,' 'दह्म.' Cf. Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 'pious people,' '𐬵𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀' West: 'the community,' '𐬢𐬀𐬭𐬀.'

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*garûb*) Chap. XVIII, § 23, p. 48, l. 5: *n.*, 'security,' '𐬢𐬀𐬭𐬀,' Pers. گرو (*girû*) 'a pledge,' 'a security,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬭𐬀,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*hûrîh zigî*) Chap. XVIII, § 37, p. 50, l. 5: *n.*, 'blast furnace,' '𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀.' Cf. Pers. کوره 'a furnace,' '𐬢𐬀𐬭𐬀' and Chaldae zigî 'wind,' '𐬢𐬀𐬭𐬀.'

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*garbun*) Chap. XVIII, § 42, p. 51, l. 8: *n.*, 'spearhead,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀,' a corruption of the original *darbun* or *druban*. Cf. Av. 𐬢𐬀𐬭𐬀 (in

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀) 'a spear,' '𐬢𐬀𐬭𐬀' Pers. گایبر *gaibur*, a kind of spearhead (Steingass).

𐬢𐬀𐬭𐬀 (*dahrag*) Chap. XIX, § 143, p. 83, l. 10: *n.*, 'scythe,' '𐬢𐬀𐬭𐬀.' Cf. Pers. 𐬢𐬀𐬭𐬀

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*drüşhishnûb*) Chap. XX, § 5, p. 89, l. 3: *n.*, 'brand,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀' निशानी: *inf.* 𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*drüşhidan*) 'to brand,' Cf. Pers. دروش West's reading, *garôv-dabeshnûb*, 'putting on of fetters,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀.'

𐬢𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 (*anôshchêd*) Intro., § 15, p. 5, l. 6: *adj.*, 'immortal' lit. 'what is immortalized,' '𐬢𐬀𐬭𐬀,' '𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀 𐬢𐬀𐬭𐬀.'

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

- ନିଶିବ (nishīb)** Chap. XII, § 4, p. 24, l. 9, *n.*, 'descent,' 'ନୀସି ଉତରବୁ.' Cf. Pers. **نشیب (nishīb)**, 'descent,' 'ଉତରବୁ.' Av. **𐬨𐬀𐬵𐬀** and **𐬨𐬀𐬵𐬀𐬵𐬀** or **𐬨𐬀𐬵𐬀𐬵𐬀**, *rt.* **𐬨𐬀𐬵𐬀**, 'to hasten downward,' 'ଉତ୍ତମସ୍ଥୀ ନୀସି ଉତରବୁ.'
- ନିଶାଫ୍ତାରୀନ (nishāftārīn)** Chap. XIII, § 12, p. 32, l. 2; *n.*, 'destroyers,' 'ନାଶ କରନାରୀଣା,' Av. *rt.* **𐬨𐬀𐬵𐬀**.
- ନାମ୍ଲୁନ୍ତାନ (namluntan)** Chap. XV, § 8, p. 35, l. 11; *inf.*, 'burning,' 'blistering,' 'ଆଗୁଡ଼ୁ,' 'ଉଗୁଡ଼ୋ ଉଠାଉଡ଼ୋ.' Cf. Chaldaic-Arabic *naml*, 'blistering by burning,' 'ଆଗୁନି ଉଗୁଡ଼ୋ ଉଠାଉଡ଼ୋ,' or 'to defame,' 'ନାଢିସି କରବି.'
- ନିଜାରୀ (nizārī)** Chap. XVII, § 4, p. 43, l. 2; *n.*, 'maceration,' 'ନୟାୟ,' Cf. Pers. **نزاری**, 'leanness,' 'ନୟାୟ.'
- ନିଶ୍ୟିଶ୍ନା (nishyishna)** Chap. XVI, § 1, p. 38, l. 3; *n.*, 'acute pain,' 'ଆୟିଡ଼ୁ.' Cf. Pers. **نیش (nēsh)** 'sting,' 'prick,' 'ଡ଼ା.'
- ବାରା-ଓମାନ୍ଦ (vara-ômand)** Chap. XVIII, § 64, p. 56, l. 7. *adj.*, 'believable,' 'ମାନବା ଲାୟକ.' Av. **𐬵𐬀𐬵𐬀** 'to believe,' 'ମାନବୁ.' Otherwise 'deserving to undergo an ordeal,' 'କ୍ଷୋଡ଼ିମାଣ୍ଡି ପସାର ଥବା ଲାୟକ.' Av. **𐬵𐬀𐬵𐬀𐬵𐬀** 'an ordeal,' 'କ୍ଷୋଡ଼ି,' hence 'doubtful,' 'ଶକ୍ ଭରବୁ.' West adopts the latter meaning.
- ବାହାମ-ଦାର (vāham-dār)** Chap. XIX, § 45, p. 67, l. 4. *n.*, 'same manner,' 'ବିବିଧ ରୀତି.' Cf. Pers. **وایم**. It also means, 'together,' 'ସାଥି.' West adopts the latter meaning.
- ନାବିଶ୍ନା (navishna)** Chap. XIX, § 118, p. 79, l. 12; *n.*, 'ransom,' 'କାର୍ଯ୍ୟ ମା-ଉସନେ ଉଠାଉବା ମାଡ଼ି ଭରବୋ ପଡ଼ନୋ ଡ଼କ.' Cf. Pers. **نوش** 'a present,' 'recom-pense,' 'ଭେଟ,' 'ଏଡ଼ୋ.' Or *nipishna*, 'a writing,' 'a treaty,' 'କଥାବାର,' 'ସୁଲେହନା ଡ଼ାକକାର.'
- ନାକା-ଜୁନି (naka-zunī)** Chap. XIX, § 132, p. 82, l. 2; *n.*, 'destruction of a part,' 'ଭେକ ଭାଗନୋ ନାଶ.' Cf. Av. **𐬨𐬀𐬵𐬀**, *rt.* **𐬨𐬀𐬵𐬀** or **𐬨𐬀𐬵𐬀** 'to destroy,' 'ନାଶ କରବୋ,' and Pers. **زوت**, 'a share,' 'a part,' 'ଢିରସୋ,' 'ଭାଗ.' West: *nikizind* 'squandering.'
- କାମାଗ (kāmāg)** Chap. XVIII, § 2, p. 45, l. 9; *n.*, 'flour,' 'ଆଡ଼ୋ.' Cf. Chaldaic, *kāmā*.
- କାଫ୍ (kaṣṣ)** Chap. XVIII, § 40, p. 51, l. 2; *n.*, 'a trap,' 'ଛଟୁଡ଼ୁ.' Cf. Arabic **قَصَص** 'tying by the feet,' 'confining in a cage,' 'ପଦାଧିବା,' 'ଫିଆରାମା ଧିବା କରବୁ;' also a 'network,' 'ଜାଲି.' Pers. **کفش** means 'a shoe,' 'ଜୋଡ଼ା.'
- କାସ୍ତାର (kastār)** Chap. XVI, § 4, p. 39, l. 8; *adj.*, 'pounding,' 'ଛୁଡ଼ି ନାସି ଉଡ଼ୋ.' Cf. Pers. **کستن** 'to pound,' 'to seize,' 'ଛୁଟବୁ,' 'ପକ୍ଷବୁ,' or **کست** 'base,' 'shameful,' 'ନୀୟ,' 'ଶରମ ଭରବୋ.'
- ତାଶିଡ଼ (tāshid)** Chap. XVII, § 6, p. 44, l. 2; *verb*, 'mutilated,' 'ଶରୀରନୋ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାଗ କାପି କାଢ଼ି ଏକସୁରତ ଏନାବେବୁ.' Av. **𐬨𐬀𐬵𐬀** 'to scrape,' 'to chisel,' 'ଧସଡ଼ି କାଢ଼ବୁ,' 'ଢିରସିଧି କାପବୁ,' or, **𐬨𐬀𐬵𐬀** 'an axe,' 'କୁଢ଼ାଡ଼ି.'
- ତାଗିଲ-ରୀ (tagil-rī)** Chap. XIX, § 119,

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

- p. 80, l. 2; *n.*, 'a handsome youth,' 'યુવસુરત જવાન.' Cf. Pers. تکیل
- તેરાઈજ (teraft) Chap. XX, § 1. p. 88, l. 2; *verb*, 'seized,' 'પકડયું.' Cf. Pahl. તુરાઈજ (teraftagih), 'force,' 'violence,' 'ઘેર,' 'જીલમ.' (See Pahlavi Pazand Glossary, p. 218).
- પદ્રમ (pādrām) Intro., § 2, p. 2, l. 1; *n.*, lit. "a protector of ease and comfort," 'what facilitates,' 'સુખ અને સગવડનું રક્ષણ કરનાર,' 'જે કંઈ રહેલું કરે તે,' Av. પદ્રમ and પદ્રમ; hence "a helping hand," "an authority," 'મદદગાર માણસ,' "સત્તા." Pādrām elsewhere means 'a reward,' 'બદલો.' Cf. Mod. Pers. پادرم (Fide Bk. VI. chap. CCCIII., § 1.)
- પતિસારુ (patī-sārag) Intro., § 11, p. 4, l. 1; *n.*, 'in a complete order,' lit., 'something up to the end,' or 'successively,' or 'something first,' 'સંપૂર્ણ ક્રમમાં,' શબ્દાર્થ: 'સેવક સુધી,' 'એક પછી એક,' યા 'કંઈ પહેલું.' Av. પદ્રમ and પદ્રમ
- પાતુદાન (patūdan) Chap. IV. § 2, p. 10, l. 7; *v.*, 'descending,' 'નીચે ઉતરવું,' Av. પદ્રમ 'to descend,' 'નીચે આવવું.'
- પાતાહશુ (pātahshū) Chap. VI. § 20, p. 16, l. 2; *adj.*, 'a privileged' (wife) 'શાહજન,' 'પરભેલી હકદાર સ્ત્રી.' (Cf. راجا شاه of the Ravāyats.
- પાશ (pāsh) Chap. VIII, § 2, p. 18, l. 9; *n.*, 'niggardliness,' 'અખીલાઈ'
- Cf. Pers. پوش 'a trifle,' 'નજીલી,' or پوش 'mean-spirited,' 'servile,' 'હલકા ખવાસતું,' 'નીચ.'
- પદમિશ્ના (padmishna) Chap. XVII, § 6, p. 43, l. 12; *n.*, 'dimension,' 'વિસ્તાર,' Av. પદમ and પદ: 'to measure,' 'માપવું.' Cf. Pers. پیمودن Better padmāishna.
- પાસાજિશ્ના (pasājishna) Chap. XIII, § 8, p. 31, l. 3; *n.*, 'consummation,' 'સંપૂર્ણતા.' Cf. Pahl.—Pers. پساختن originally پساختن 'to accomplish,' 'to adapt,' 'to adjust,' 'ચુક, કરવું,' 'અંબરિતું કરવું.'
- પ્રાજ-રુદુગ (frāj-rūdug) Chap. XVII. § 1, p. 42, l. 2; *n.*, 'disembowelling,' 'આતરડી બહાર કાઢવી.' Cf. Pers. روده (rudah), 'bowels,' 'આતરડી,' Av. پراختن.
- પ્રિ (prie) Chap. XVIII, § 35, p. 49, l. 11; *n.*, 'opposition,' 'વિરુદ્ધતા.' Cf. Pers. پ.
- પાશકહાન (pashkhādan) Chap. XVIII, § 1, p. 45, l. 6; *inf.*, 'squeezing,' 'નીચવવું,' (Cf. Pers. پشکودن 'to compress,' 'to squeeze,' 'દાબવું,' 'નીચવવું.'
- પાદ્રાનિનિદાન (pādrānīnīdan) Chap. XIX, § 11, p. 60, l. 8; *n.*, 'exhaustion,' 'અધી જવું,' lit. 'to cause to be dried up,' 'સુકાવી નીચવું.' Cf. Pahl. પાદ્રાનિનિદાન which is the rendering of Av. پادرا نیدن 'a man whose seminal fluid is dried up,' 'એક માણસ જેની મની સુકાઈ ગઈ હોય.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (pāurū-khūran) Chap. XIX,

§ 33, p. 65, l. 2: *n.*, 'gluttons,' 'ખાધરાઓ,' 'ઘણું ખાનારા.' Cf. Av.

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 or 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 'full,' 'પૂરણ' and

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 'to eat,' 'ખાવું.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (pashna kardan) Chap.

XIX, § 43, p. 66, l. 12: *verb*, 'to free,' 'છોડી મૂકવું.' Lit. 'to make a passage,' 'to escape,' 'રસ્તો બનાવ્યો,' 'છુટી જવું.' Cf. Pers. پشان 'passage,' 'રસ્તો.' Or پشان 'like' 'સરખું,' hence *pashna kardan* may mean 'doing the like or similar,' 'એવાજ ગુનાહો કરવા.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (pazd) Chap. XIX, § 117, p. 79,

l. 10; *n.*, 'blood-shedding,' 'હાહી રેડવું.' Cf. Pers. زد

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (banjishna) Intro., § 3., p. 2, l.

4; *n.*, 'a classification,' 'ભાગો.' Cf. Skr. भञ्ज, Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 'to break,' 'to divide,' 'ભાગ કરવા.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (bākhšan) Chap. VI., § 6-7, p.

13, l. 8; *inf.*, 'distribution,' 'વહેંચણી.' Cf. Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 'to divide,' 'વહેંચવું.' Pers. بخشان 'to give,' 'આપવું.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (mēd) Chap. III, § 1, p. 9, l. 8:

n., 'thoughts,' 'વિચારો.' Cf. Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 Skr. मनस्, Paz. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (mīl) 'a thought' 'વિચાર,' Av. rt. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 'to think,' 'વિચારવું.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (manīhunishna) Intro., § 4, p.

2, l. 7; *n.*, 'thinking,' 'opinions,' 'precept,' 'વિચારવું,' 'મત,' 'કરમાન.' Chaldæ manit.

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (māyânjīgih) Chap. VIII, §

5, p. 19, l. 6; *n.*, 'mediatorship,' 'લવાદી.' Cf. Pers. میانجی 'a mediator,' 'લવાદ,' کردن میانجی 'to arbitrate,' 'લવાદી કરવી.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (mizda) Chap. XVIII, § 1, p. 45,

l. 5; *n.*, 'wages,' 'મજૂરીના પૈસા.' Cf. Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 Pers. مزد (muzd.)

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (māst-gurazih) Chap. XIX,

§ 33, p. 65, l. 2: *adv.*, 'helping in distress,' 'દુઃખમાં મદદ કરવી.' Cf. Pers. مست (māst) 'trouble,' 'distress,' 'મુશ્કેલી,' 'દુઃખ.' and گرزیدن (gurazidan) 'to help,' 'to cure,' 'મદદ કરવી,' 'સાજું કરવું.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (rūnīh), Chap. VIII, § 15, p. 20,

l. 7; *n.*, 'cause,' 'reason,' 'કારણ,' 'સખબ.' Cf. Pers. روى

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (lāvāk kardan) Chap. XVIII,

§ 18, p. 47, l. 10; *n.*, 'supplication,' 'અરજ કરવી.' Cf. Pers. لا آورد 'to supplicate,' 'કાલાવાલા કરવા.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (sūda) Chap. VIII, § 13, p. 20,

l. 5; *n.*, 'hunger,' 'ભૂખ,' Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 Skr. क्षुध. In DP. sūka, a corruption of sūda.

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥 (sij) Chap. XV, § 2, p. 34, l. 2;

n., 'destruction,' 'નાશ.' Cf. Av. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 rt. 𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥, Skr. ह्यञ्, 'to abandon,' 'to decay,' 'છોડી દેવું,' 'કાઠી જવું.'

𐭯𐭥𐭥𐭥𐭥𐭥 (sekānishna) Chap. XVII, §

1, p. 42, l. 2; *gerund*, 'severing with a knife,' 'છરીએ કાપવું.' Cf. Chaldæ sekīnā, 'a knife,' 'છરી.'

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

ਸੰਬਿਸ਼ਨਾ (*sambishna*) Chap. XVII, § 1, p. 42, l. 2; *n.*, 'piercing,' 'ਬੋਪਵੁ.' Cf. Pers. سنب 'perforation,' 'piercing,' 'ਕਾਉਂ ਪਾਸਵੁ,' 'ਬੋਪਵੁ.'

ਸਤ੍ਰਿਹ (*stavrih*) Chap. XVII, § 4, p. 43, l. 2; *n.*, 'swelling,' 'ਸੁਘ ਆਵਵੁ.' Av. ستړه Skr. स्थविर, 'largeness,' 'thickness,' 'ਮੋਟਾਪਉ.' 'ਅਸਥ.'

ਸਪਰ (*spar*) Chap. XVII, § 4, p. 43, l. 7; *n.*, 'spleen,' 'ਤਫ਼ਲ.' Cf. Av. سپرز Pers. سبزر

ਸਸ਼ਟਨ (*sashtan*) Chap. XIX, § 6, p. 59, l. 2; *inf.* 'to inflict' (a wound),

'ਅਯਮ ਕਰੋਯੋ.' Cf. Skr. शस्, 'a wound,' 'ਅਯਮ.' West reads it *sikhtan*, 'to dissipate,' 'ਅਰਾਯ ਭੁਯੋ ਗੁਅਰਵੀ.'

ਸਿਸ (*sis*) Chap. XIX, § 14, p. 61, l. 6; *adj.*, 'by jumping,' 'ਝੁੰਦੀਨੇ.' Cf. Pers. سسی (*sis*), 'leaping,' 'ਝੁੰਦੀਨੇ.' West. *gās*, 'place,' 'ਅਯੋ.'

ਸ਼ਾਦ-ਅਰਵਾਨ (*shād-aūrvān*) Introduction, § 2, p. 1, l. 5, *n.*, 'a large tapestry suspended before the gate of a royal palace,' 'a halo round the moon,' 'an area,' 'ਧੜੇਲ.' 'ਵਿ-ਰਵਾਰ.' Cf. Mod. Pers. شادریان or شادروان

ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL LIBRARY

Author.....

Title *Ginkad - Vol. 15*.....

Call No. *295 D. 586. S.*

Date of Issue	Issued to	Date of Return

Library of the
ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL
 Call No. *295.D.586.S.*
 Accession No. *29383*